

אור הפרשה

זובמש שמות

באור בדרך סוד ורמז על התורה

אור הפרשה

והוא באור פרשיות התורה לאור הקבלה

ולאור גדולי מאורי הקבלה ומהם

- ספר הזוהר הקדוש ומפרשיו בעיקר הרב משה זכותא זללה"ה
- ביאור הרמב"ן על התורה.
- ביאור הרקאנטי על התורה לרבי מנחם מרקאנטי
- צרור המור לרבי אברהם סבע זללה"ה.
- כתבי האר"י הקדוש – כגון : שער הפסוקים, ליקוטי תורה ועוד.
- תורה אור למוהר"ר מאיר פאפירש זללה"ה.
- מגיד מישרים לרבי יוסף קארו זללה"ה.
- ספר ציוני עה"ת לרב ציוני מנחם בן מאיר זללה"ה.
- שפתי כהן לרבי מרדכי הכהן מגורי האר"י הקדוש.
- ספר שעת רצון לרבי שלמה בן יהודה הכהן זללה"ה
- אור החיים לרבי חיים בן עטר הקדוש
- עמק המלך לרבי נפתלי הרץ בכרך זללה"ה.
- ספרים נוספים מתורתם של אדמו"רי החסידות.

אשר לקטנתי, שזרתי רקחתי והגיתי בחמלת ד' עלי אליהו בן א"א חיים כלפון.

©

כל הזכויות שמורות
למו"ל חלפון אליהו בן חיים
מותר להעתיק שלא לצרכים מסחריים
לרכישת עותק מודפס 0525446529
או esh24101955@gmail.com

יצא לאור

נוף אילון תשע"ה

בס"ד

הקדמה

במה אקדם ד'? ברצוני להודות לבורא עולם, רוקע הארץ וצאצאיה, נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה שזיכני ללמוד תורתו תורת אמת וחיי עולם נטע בי זו תורת משה וזיכני להיות שתול על פלגי מים ולראות ברכה בעמלי עמל התורה.

מודה אני לאדמו"ר רבי אברהם שמחה אשלג שליט"א שפתח לפני את שערי הסוד ובסבלנות ומסירות רבה הצליח להאיר עיני ולעורר אותי על הלימודים החשובים של תורת הסוד המועילים לאדם בזה ובבא.

מודה אני לאשתי נ"ב תמ"א יהודית טל שחר מב"ת שנטלה על עצמה את עול ניהול הבית ונתנה לי אפשרות להתעמק וללון באהלה של תורה.

אני שולח ברכה לכל המתנדבים בעם שלקחו על עצמם חלק מההוצאה הכספית של הוצאת הספר, ישלם ד' פעלם ותהי משכורתם שלימה מאת ד'.

ברגעים בו נחתם הספר עלתה לגנזי מרום נשמתו הטהורה של אחי היקר איש החסד רפאל בן פנינה ביום ששי י"א סיון תשע"ה יהי הלימוד בספרים אלו לעילוי נשמתו ולנשמת אשתו גילת פריידא חוה בת רבקה ז"ל.

עוד ברצוני לבקש שהלימוד בספרים יהיה לעילוי נשמות הורי חיים ופנינה כלפון ודודי היקר יוסף תמם בן כיריא שנפטר ביום כ"ג שבט תשע"א.

מבוא**ערכה של מילה**

אין לך מילה שאין מאחריה רבבות עולמות ואין סוף רעיונות. כל התורה שמותיו של הקב"ה וזו מטרת כתיבת הספר להראות כיצד כל מילה בתורה נחרזת ונקשרת ונארגת על השם המיוחד הוי"ה ב"ה. לספר זה קדם המילון העברי הקבלי הקושר כל מילה לספירה. כעת עלה כל המידע לאתר "**ויקיקבלה**" שהוא מילון המכיל כ-6,100 ערכים. בחומש בראשית הדגמתי את כחו של המילון במילה "ארץ" אם הייתי מביא סימוכין לכל מילה ומילה היה החיבור על התורה משתרע על פני 12 כרכים או יותר ועלות ההדפסה הייתה מעל כוחי. לא סימנתי בספר מילים להן יש ערך באתר כי רבות הן ואיני חפץ להטריח את הקורא המתחיל בסבך העיונים הקשים של הקבלה מחד ועל המעיינים אני סומך שהם יחפשו במילון חיפוש מחיפוש. בספר זה נחרזו המילים למשפטים ולרעיונות המבוססים על תורת הסוד. לא אסתיר שהמידע על כל מילה כבר דנו בו גדולי עולם מימות הרשב"י ואילך. בספר **שערי אורה** שנכתב על ידי הרב יוסף גייקטיליא זללה"ה נעשה נסיון ראשון לכנס את המידע בנושא זה. אחריו בא הרמ"ק בספר **פרדס רימונים** בשער כ"ג ואחריו תלמידי האר"י הקדוש כמו רבי משה זכותא זללה"ה בספרו **ערכי הכינויים** רבי מאיר פאפירש זללה"ה בספרו **מאורי אור** ספר שהרב הבן איש חי זללה"ה הרבה להשתמש. כמו כן הרב יעקב צבי יולס זללה"ה בעל מחבר ספר "מלא הרועים" על הש"ס כתב את ספר **קהלת יעקב** ובו ליקט ורקח את רוב המידע עד דורו. הרב יחיאל מינכן הלפרין זללה"ה בעל "סדר הדורות" חיבר גם הוא את **ערכי הכינויים** וכן האדמו"ר הרה"ג האלקי אליעזר צבי ספרין מקאמרנה זצוק"ל חיבר **אור עינים** ב' ספרים בנושא זה ניתן לראותם באתר היברובוקס.

אופן כתיבת הביאור

לאחר לימוד מאמרי הזוהר וספרים שצוינו לעיל נגשתי לביאור פסוקי התורה באופן שיתאימו לערכי הקבלה מחד ולכללי הקבלה מאידך והם ייצרו מארג רציף קבלי שמוכן למי שטעם מעט מחכמת הקבלה. כתיבה כזו ניתן למצוא בסידור "תפילה למשה" של הרמ"ק שמשם רכשתי את הכלים לכתיבת באור ספר תהלים. בשונה מספר תהלים ושיר השירים בחיבור זה הובאו בעיקר המסקנות ללא הדיון הארוך והמייגע שאותו ניתן למצוא באתר **ויקיקבלה**. www.vikikabbala.wiki.co.il אני מחלה פני א-ל שיזכני שספרי זה יעלה על שלחן מלכים, מאן מלכי רבנן, ונוכה שעל ידי עיסוק בתורת הרשב"י נזכה לביאת משיח צדקנו בבאכ"ר.

שמות

פרק א

כתוב בזוהר שמות (דף ד:): "אמר רבי שמעון, כד נחתת שכינתא למצרים, נחתת חיה חדא דשמה ישראל, בדיוקנא דההוא סבא, וארבעין ותריין שמשין קדישין עמיה, וכל חד וחד את קדישא עמיה משמא קדישא, וכלהו נחתן עם יעקב למצרים, הדא הוא דכתיב "ואלה שמות בני ישראל הבאים וכו'" כלומר כשירד יעקב אבינו למצרים ירדה השכינה עימו שהרי כך הובטח לו (בראשית מו, ד) "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" ויחד עימה ירדו מ"ב שמשים וזה נרמז כאן במילת **וְאֵלֶּה** גימ' מ"ב **שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** אלו מחנות השכינה **הַבָּאִים מִצְרֵימָה** מצרימה גימ' שכינה ואמר שהשכינה ירדה למצרים **אֵת** עם **יַעֲקֹב** הגשמי **אִישׁ וּבֵיתוֹ** מה פירוש איש וביתו? על זה עונה הזוהר הקדוש (שם) "שאל רבי יהודה לרבי אלעזר ברבי שמעון, (אמר ליה) כיון דשמעת מאבוך פרשת ואלה שמות ברזא עלאה, מאי קאמר "איש וביתו באו"? אמר ליה ההוא מלה דהוה אמר אבא, אינון הוו מלאכין עלאין, דאינון לעילא על תתאי מנהון, היינו דכתיב **אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ**, והכי אמר אבא, כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה אקרון גוברין דוכרין, ואינון דבדרגא תתאה מנהון אתקרון (נוקבתא) בית, דאתתא נוקבא דמקבלא מן דכורא. ע"כ. וניתן לומר שהם היו קומה שלימה של עשר ספירות גימ' **בָּאוּ**. יעקב אע"ה הינו ספירת התפארת וביתו זו השכינה ספירת המלכות. בניו של יעקב אע"ה הם חלקים בספירת המלכות למעט יוסף שהוא בספירת היסוד והוא מקשר בין התפארת והמלכות. **וְאֵלֶּה** חסד דמלכות **שְׁמֵעוֹן** גבורה דמלכות **לֵוִי** תפארת דמלכות **וַיְהוֹדָה** מלכות דמלכות הגר"א אומר שאינה העטרה אלא המלכות הדבוקה לתפארת מחזה ולמטה ולכן נזכר לאחר לוי **יִשָּׁשְׁכָר** נצח דמלכות **זְבוּלֹן** הוד דמלכות **וּבִנְיָמִן** יסוד דמלכות הנקרא נקודת ציון, **דָּן** פרק תחתון דהוד דמלכות **וְנַפְתָּלִי** פ"ת דנצח דמל' **גָּד** פרק אמצעי דהוד דמלכות **וְאָשֵׁר** עקב נצח דמל'. ואומר **וַיְהִי כָּל נֶפֶשׁ יִצְחָק יִרְדָּה יַעֲקֹב שְׁבַעִים נֶפֶשׁ** כפי שפורט בסוף פרשת ויגש וזה יחד עם **וַיֹּסֵף יסוד ז"א שְׁהִיָּה בְּמִצְרַיִם**. ואמר **וַיָּמָת יוֹסֵף** הצדיק אבד ואת האבידה חשים האחים **וְכָל אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא**. **וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל** הבנים של ישראל שיש בו ו"ק נוקט כאן הכתוב שש לשונות של פריה ורביה **פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאדָּ מְאֹדָּ** ואומר **וְתִמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם** שהרי בני ישראל הם חלקי המלכות אמר כאן שהארץ העליונה שזו המלכות התמלאה מהם. עוד, הארץ זו המלכות והיא מקבלת מוחין משמות ע"ב ס"ג גימ' קלה ואמר כאן במאד מאד קרי כאן ב מאד + מאד הרי ג' מאד גימ' קלה. עוד, הארץ קבלה את שפע התפארת הנקרא אמת וזה אומרו "הארץ אתם". ובדרך רמז: אמר הכתוב **וְתִמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם**

אם ניקח מילוי הארץ נקבל אתם. כיצד: הארץ מלא נכתב כך: הי אלף ריש צדי המילוי י לף יש יד גימ' 444 כמנין אתם עם ג' אותיות.

המצב הרוחני קשה, שכינה בגלות אין לה הארה מהתפארת. התפארת עלתה למעי הבינה (לעיבור בנה"י דאימא) כמפורש בדברי האר"י הקדוש ולשכינה אין מוחין. נוסף על צרות אלו אומר הכתוב שהס"מ מתחזק וזה אומרו **וַיָּקָם מֶלֶךְ הַדָּשׁ עַל מִצְרַיִם** ידוע שאל אחר אסתריס ולא עביד פירי והוא רק נדמה לקדושה כקוף בפני אדם ולכן אמר "ויקם" מתנשא לומר שהוא בחינת יוסף המשפיע למלכות מוחין שכן ויקם גימ' יוסף אבל זה רק חיקוי עלוב כי **אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף** אצלו אין קשר בין הבינה הנקראת אשר ובין הדעת הרמוזה במילת ידע ובין היסוד הרמוז במילת יוסף ובין המלכות הרמוזה במילת את. **וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ** אלו חילות הס"א **הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם** כל הסיבה שהוא רב ועצום זה **מִמֶּנּוּ** כביכול משפע הס"א וכפי שטען לבן "הבנים בני... לי הוא". **הֲבֵנָה** גימ' יב רמז ל"ב שבטים **נִתְחַכְמָה לֹא** נתחכם למושיעם הנרמז באות "ו" והוא מקנן בתפארת שיש בה ה' ספירות חגתנ"ה והיסוד כוללם ובכל אחד מהחגתנ"ה יש הו"ו אחת סך הכל גימ' **פָּן** שאם ירבה הרי יתגברו הדינים על המצרים ולכן אמר **יִרְבֶּה** גימ' גבורה היא מידת הדין הקשה שתהיה על מצרים וזה נרמז גם במילת **וְהָיָה** כשאותיות "וה" קודמות לאותיות "יה" זה דין ואמר גם **שָׁפִי** זו כ'נסת י"שראל תעורר את הדינים שבה והיא **תִּקְרָאנָה מִלְחָמָה** המלכות תעורר על המצרים את מידת הדין וכן **וְנוֹסֵף גַּם** הוא הבינה הנקראת כאן בלשון נסתר "הוא" כידוע מהזוהר על הפסוק "ועבד הלוי הוא" ואם כן הבינה התפארת והמלכות יעוררו את הדין על המצרים **עַל שְׂנְאֵינוּ** ואז **וְנִלְחַם בָּנוּ** המלחמה תהיה בס"מ ונוק' ידיה הנרמזים במילת "בנו" קרי ביה "בן" "ו" ואז בני ישראל **וְעָלָה** יעלו מן מ"ן מן הָאָרֶץ והמ"ן יעורר מ"ד שיביא את הגאולה. כדי לסקל את גאולת בני ישראל מיד **וַיִּשְׁמְנוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים** שרי מסים דייקא. נקדים ונאמר שיש מאמר זוהר בפרשת תרומה הנקרא אפריון ואפרסמון שאומר שאלו מלכות ובינה. בנוסף יש מאמר הארי הקדוש על הפסוק השני במגילת איכה על המילים "היתה למס" שאומר שנלקחו ממנה אותיות "מס" דאפרסמון והפכה לאפריון. ולכן כאן המצרים מינו שרים הממעטים את הקומה הרוחנית של בני ישראל כדי שלא יגאלו וזה אומרו "שרי מסים" כדי שלא יגאלו אחרי 210 שנות עבדות כמניין **לְמַעַן** אלא ישתעבדו במרירות הקלי' יחד עם השכינה הנמצאת עימם בגלות בסוד "בכל צרתם לו צר" וזה אומרו **עֲנִתְוֹעַנַת** גימ' י"פב"ן ואות "ו" תרמוז לקב"ה המציץ מן החרכים. ואמר שסבל בני ישראל זה סבל השכינה וסבל הקב"ה וזה אומרו **בְּסִבְלָתָם** סבל "תם" זה הקב"ה ולכן מצווים המצרים את בני ישראל **וַיִּבְנוּ** לבנות **עָרֵי מִסְכְּנוֹת** זו בחינת לילי'. ערי גימ' "פר" דינים קשים שהרי מנצפ"ך גימ' פר. מסכנות ע"ה גימ'

סמא-ל מות הוא לַפְרָעָה הס"מ ואת הנוק' לילי הנקראת אַת ויש בה י' שמות ב"ן כמנין פְּתִים וכן וְאֵת רַעְמִסֶּס הבינה לילי רבתי של הס"א וקרי ביה רע מסס ע"ה גימ' רע קס"א הינו הקס"א של היפך הקדושהוזה מלך זקן וכסיל האומר לחושך אור ולמר מתוק ולחטאים קורא מצוות. אולם הקב"ה לא עוזב את בני ישראל ולכן וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ הרי המצרים רצו לענות את יו" אולם קבלו תוצאה הפוכה כִּן יִרְבֶּה בני ישראל רבים וקיבוצם מעורר דין על המצרים ולכן "ירבה" גימ' גבורה זו מידת הדין המתוחה על המצרים מחד ומידת רחמים על בני ישראל ולכן הייתה בהם "רביה" אותיות "ירבה" בזכות הצדיקים שבה שהרי "ירבה" גימ' "אני יוסף" ובזכות לימוד תורה שהרי "ירבה" גימ' "הדבור" ואמר וְכֵן המלכות הנקראת כנה שעם הכולל גימ' "וכן" מתחזקת לעשות דין במצרים בסוד ה"יד החזקה" שהרי "יד" גימ' דוד המלך שמושבו במלכות ואמר יִפְרֹץ גימ' ש"ס שזה גימ' "שין" שזה גימ' של שם אלקים מלא כזה: אלף למד הי יוד מס, ואמר וַיִּקְצוּ רמז שהגיע עת ה"קץ" כלומר הגיע הזמן להוריד "קץ" שנים ממנין 400 ונותרו 210 שזה עת הגאולה ולכן פותחים בהגדה של פסח במילים "לחמא עניא" שזה גימ' 210 אלו שנות העוני של המלכות הנקראת לחם ואמר שהקץ בא בזכות מִפְּנֵי נשיאת ראש בני ישראל שהחלו להשיג מוחין דג"ר וראויים להקרא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בנים של ישראל. ואמר שהמצרים וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ בעבודה המפרכת את הגוף והרוח כדי למעט את קומתם הרוחנית. ואמר וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם כתב כאן הרקאנטי שהכוונה של המצרים היתה למרר את חייהם כלומר רצו להלחם במושיעם של ישראל הוא צור חייהם הוא הקב"ה בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עֲבָדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ. עצה נוספת של המצרים להילחם בבני ישראל זה על ידי מיעוט הילודה ולכן וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְּלִלֹת הָעֵבְרִית קרא להם לשיחה והעלה בכך את קרנם בעיני בני ישראל אֲשֶׁר שֵׁם הָאִחָת שִׁפְרָה בניגוד לפרעה = פה רע, שפרה = פה שר וְשֵׁם הַשְּׁנִית פּוּעָה פה פועה בתפילה ובתחנון ואלו בחינות ובינה ונ"ל בס"ד שפרה רחל ולאה מלכות ע"ה גימ' שופר וזו המלכות, פועה גימ' קס"א וזו הבינה. וַיֹּאמֶר בְּיָלְדָּךְ אֶת הָעֵבְרִית וְרָאִיתָ עַל הָאֲבָנִים כתב כאן רבי חיים ויטאל בספר הליקוטים "ופרעה בקש להסיר הנהגת זעיר, דכתיב אִם בֶּן הוּא (ז"א) וְהִמָּתֵן אֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא (מלכות) וְחָיָה, להמשיך עליה (על המלכות) יוד הא של ז"א דהיינו ו', ע"י ח' שהיא אימא. וְתִירָאן הַמְּלִלֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת הַיְלָדִים בנים ובנות ובכך הייתה הנהגת זו"ן במצרים. וַיִּקְרָא מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְּלִלֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מְדוּעַ עָשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲיִין אֶת הַיְלָדִים וְתֹאמַרְנָן הַמְּלִלֹת אֶל פְּרָעָה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמְּצֻרִית הָעֵבְרִית כִּי חַיִּית הִנֵּה בְּטָרָם תִּבּוֹא אֲלֵהֶן הַמְּלִלֹת וְיִלְדוּ בְּיֻלְדוֹת הָעֵבְרִית יש חיות. וַיִּטֹּב אֱלֹהִים לַמְּלִלֹת גמל להן מידה כנגד מידה הן החיו את הילדים כלומר המשיכו לבנים ולבנות חיים ולכן

קבלו שפע הבינה הנקראת חיים ומה השפע שלה? זה מילוי שם ס"ג העולה ל"ז וזה הוא "וייטב" גימ' ל"ז ושם אלקים מורה על בינה ויִרְבֵּה הָעַם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד העם התרבה וממילא השפע גדל. וירב = ב' ריו היינו 6 פעמים חסד כלומר כל ח"ק התמלאו אור החסדים וידוע שבמידה שאדם מודד, בה מודדים לו ולכן אמר וַיְהִי גימ' 31 שם אל שהוא בחסד כִּי יֵרְאוּ הַמַּיִלֶדֶת אֶת הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים. אמרנו ששפרה ופועה אלו רחל ולאה ונרמז במילת בתים = בת ים. בת זו המלכות ו"מיי" זו הבינה. כאשר פרעה רואה שלא נעשתה עצתו הוא וַיֵּצֵא פְרֹעֶה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיִּזְאָרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבֶּת תַּחֲיוֹן שוב רוצה הוא לבטל את הנהגת ז"א ולהעביר את ההנהגה אליו. בספר "מגיד מישרים" לרבי יוסף קארו כתוב שאחשוורוש רצה גם כן להדמות לז"א.

כאשר רואה הקב"ה את מסירות הנפש, שזו העלאת מ"ן, של שפרה ופועה מתעוררים הרחמים על בני ישראל ובא הזמן להולדתם מושיעם של ישראל ולכן וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי זו בחינת ז"א וַיִּקַּח אֶת בֶּת לְוִי בחינת הנוק'. וַתֵּהָר אֹתוֹת תּוֹרָה כאן רמזה התורה שהוא יתן תורה לבני ישראל הָאִשָּׁה ראשי תיבות ה'וא א'ור ש'יבעת ה'ימים (הרעיון מהרב טולידנו) וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא זכה ונקשר במידת היסוד הנקרא טוב וַתַּצְפֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים מה ענין ג' ירחים? על כך עונה בזוהר הקדוש רבי יהודה שרמזה התורה שעתיד בן זה להוריד תורה בחודש השלישי. וְלֹא יָכֻלָּה עוֹד הַצִּפְנִינוּ וַתִּקַּח לוֹ תִּבְתָּ גִמָּא מה ענין גמא דווקא? רמזה להקב"ה שבני ישראל בצרה ובשיעבוד ובהסתרת פנים גמא גימ' 44 כמנין אחוריים דשם אהיה וַתִּחְמְרָה בַּחֲמֵר רצתה לעורר זכות אבות חמר גימ' אברהם וּבִזְפַּת זכות יצחק שיש בשמו ח' פעמים שם ה' אותיות "וב" עולות למנין "ח" וכן זכות יעקב שיש בו ז' פעמים שם ה' וזו אות "ז" של ובזפת וכן שהיה איש תם יושב אהלים ולומד תלמוד גימ' "פת" וַתֵּשֶׁם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד כתב המהרח"ו בשער הגילגולים שמשו רבנו הינו גילגול נח וכשם שנח עשה תיבה כך משה היה בתיבה זכר מהגילגול הקודם. בזוהר פרשת נח כתוב שתיבה זו בחינת המלכות הנמצאת בסוף כל הספירות ולכן נקראת סוף ולכן יוכבד וַתֵּשֶׁם בְּסוּף שזו בחינת התיבה עַל שְׁפַת הַיָּאֵר. שפה גימ' שכינה והיא הנקראת יראת שמים היאר אותיות יראה ואמר וַתִּתְּצַב שוב רומז על המלכות שהיא בסוף כל הספירות וכן אות "ת" ולכן "ותתצב" גימ' ת' מלכות ואמר אַחֲתוֹ רמז על היסוד שהוא אח ושכן למלכות. וכן רמז לכך אחתו אותיות אות ח', יסוד מספר קטן "ח" הרי אחתו ואמר מִרְחָק לְדַעַה שעדיין משה רבנו רחוק מספירת הדעת ומספירת מַה התפארת הנקראת מה והוא מעותד למדרגות הללו ולכן אמר וַיַּעֲשֶׂה לוֹ כלומר משה רבנו עתיד לעלות לתפארת שיש בה ו"ק וכשהם כלולים זב"ז הרי "לוי" ועתיד להוריד לוחות שהם ו' על ו' טפחים.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם הִרִי בִינָה כִּי הַשְׁמִיעָה בְּבִינָה וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ הִרִי יִסּוּד אֶת אֲבִרָתָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב הִרִי חֲגִיט וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִרִי חֲכָמָה וַיַּדַּע אֱלֹהִים הִרִי דַּעַת.

פרק ב

בפרק הקודם ראינו שהעלאת מ"ן שהעלו בניי ע"י זעקתם הורידה מ"ד מן הדעת שנאמר "וידע אלקים" והנה יש החלטה להביא את הגאולה. לפנינו תאור הולדת הגואל הראשון הוא משה. הנה הפשט מבואר בגמ' סוטה דף יב. כאן נבאר בס"ד בדרך הזוהר ומפרשיו.

מצב העולמות: ידוע שמצב העולמות בעת השעבוד היה שז"א הסתלק למעי הבינה, נהי"ם דבינה, והמלכות ירדה לכתר דבריאה ולכן אין ייחוד זו"ן. כעת יש הכאה וביטוש והתעוררות בין ז"א לנוק' וזה הוא...

וַיִּלֶךְ אִישׁ בְּזוּהָר (שמות יא ע"א, יט ע"א) נאמר שזה מלאך גבריאל והכוונה לספירת הגבורה שהיא **מַבִּית לוי** כי הכהן הוא חסד לוי גבורה ישראל תפארת, **וַיִּקַּח** עשה ליקוחין קניין וייחוד עם המלכות הנקראת **אֶת** ונקראת **בַּת** והיא נבנית מה"ג שהם בחינת **לוי**. לפי רש"י ועוד מפרשים הייתה בת ק"ל שנים שהרי נולדה בין החומות ומשה היה בגיל פ' בעמדו לפני פרעה והיו בסך הכל במצרים רד"ו שנים הרי שהיתה בת ק"ל. ברם לפי הסוד הענין פשוט כי יוכבד היא המלכות נבנית מה"ג שהם ה' שמות הוי"ה העולים ק"ל. עוד, במלכות מקנן שם אדנות שיש בו ד' אותיות ועם גימ' זו: א אד אדנ אדנ-י יעלו למנין ק"ל. רמז: **בַּת לוי** גימ' תמ"ח רמז שבשנת תמ"ח תהיה הגאולה. **וַתֵּהָר** אותיות תורה רמז לנשמת מרע"ה שהוריד תורה לעם ישראל. רמז: תורה ציוה לנו משה כדרשת רבי שמלאי (מכות כג ע"ב), משה רבינו (גימ' תרי"ג) נתן לנו תרי"א מצוות כמנין תורה. ידוע שהריון נמשך רע"א יום כמנין הריון (ילקו"ש רות רמז תרח). ובדרך סוד יש כאן שלב העיבור מתוך ג' שלבים של עיבור יניקה וגדלות או מוחין **הָאִשָּׁה** מקודם קראה בת כשהייתה ללא ז"א וכעת היא אשה כי היא בייחוד עם ז"א. עוד, כעת היא עולה לבינה כי יש לה בן הוא פרצוף תבונה נוטריקון בן בת ו' ה' (אד"ר רצא ע"א) וזה הוא **וַתֵּלֶד בֶּן** זו התבונה שיש בה גם **וַתֵּרָא** החכמה כלומר ייחוד עם פרצוף יש"ס וזה הוא **אֶתוֹ** את זו התבונה הנבחנת לבחינת מלכות כלפי יש"ס שה"ס הזכר ואות ו'. תינוק זה עתיד לייחד ג' עולמות, מלכות, תי"ת ובינה וזה הוא **פִּי** מלכות הנקראת כינסת ישראל **טוֹבִי־סוּד** (נולד מהול

(תנחומא נח פרק ה' ועוד). רמז: יסוד ע"ה גימ' מהול) שהוא כללות הת"ת הוא בינה וּתְצַפְנָהּוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים כלומר התינוק היה עם אמו ג' חודשים והכוונה שז"א ינק ג' חודשים וזה בנין החג"ת כי בעיבור נבנה הנהי"ם. עוד, ירחים גימ' ב"ן גבורה רמז לבניין המלכות הנקראת ב"ן מהבינה והגבורה. לאחר ג' חודשים שהסתיימו בו' בסיון (עיין רבנו בחיי) מתחיל שלב המוחין והגדלות וזה הוא וְלֹא יִכָּלָה עוֹד הַצְּפִינוּ כי התחיל לדבר וְתִקַּח לוֹ תִּבְתָּ גִמָּא רמז לארון שהיה מצופה זהב מבית ומחוץ וכאן זה וּתְחַמְרָהּ בַּחֲמֹר וּבְזָפָת רמז לרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת כי מילת חֲמֹר אלו רמ"ח עשין שהם בחינת התפארת ומצוות ל"ת בחינת המלכות וּבְזָפָת עם אותיות והכולל גימ' מלכות. עוד, יש כאן רמז לדרכי לימוד התורה: חמר זפת ראשי תיבות ח=ח'ידוד, מ=מ'דרש, ר=ר'מז ז=ז'והר היינו סוד פ'שט ת'למוד. בספר "פרי צדיק" אמר שחמר אלו רמ"ח מ"ע וזפת אלו מל"ת שהעובר עליהם חייב גיהנם שסולדים ממנה כריח הזפת. בספר מגיד מישרים פ' פנחס פירש שתיבה זו המלכות והיא מוקפת בחמר מצד הקדושה ובזפת מצד הפך הקדושה. רמז לדבריו "בחמר" היינו ב' פעמים חמר היינו תצ"ו גימ' מלכות. ואמר וְתִשָּׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד הילד הוא ז"א הוא תורה שבכתב שיש בה שבעה ספרים כמנין בה, את ר"ת ת'ורה א'ור הילד גימ' מ"ט אלו מ"ח דרכים בהם נקנית התורה וקנין מ"ט הוא כללות כל המ"ח ועוד תורה נתנה לסוף מ"ט ימים מיציאת מצרים, על מ"ט דרכים אלו נאמר "ודגלו עלי אהבה" ודגלו גימ' מ"ט (אלו דברי רבי יצחק בשיהש"ר ב' טו' ובמד"ר ב' ג' נכתב שאלו דברי רבי יהודה). ועדיין צריכים אנו לתורה שבעל פה ורבנים מעתיקי השמועה וזה הוא וְתִשָּׂם בְּסוֹף עַל שְׁפַת הַיָּאֵר שפה גימ' שכינה בחינת תורה שבעל פה שהיא בסוף כל דרגין ולכן נקראת ים סוף, הַיָּאֵר גימ' גבורה אלו מעתיקי השמועה הנלחמים כאריה לחנך דור דעה והם בחינת יוסף הצדיק המחבר תורה שבכתב עם תורה שבעל פה ולכן יאור נקרא נילוס גימ' יוסף. רמז: ים סוף ע"ה גימ' יסוד ב"ן אדני-י שזה ייחוד זו"ן תורה שבכתב עם תורה שבעל פה.

ידוע שאת הילדים מגדלים אבא ואמא דהיינו חכמה ובינה וזה הוא וְתִתְצַב אַחֲתוֹ מִרְחֻקָּאחות זו החכמה (זוהר שמות קכה ע"ב, זו"ח יתרו) כמ"ש (ירמיה לא ב) מרחוק ד' נראה לי, וכתוב (משלי ז, ד) "אמור לחכמה אחתי אתי". כעת נבין גמ' תמוהה (ברכות נג ע"א) הבא בחלום על אחותו יצפה לחכמה. לְדַעַה זו הדעת המחברת חו"ב עם הת"ת הנקראת אדם ובה שם מֶה כזה: יוד הא ואו הא ועם המלכות היא בחינת עולם יַעֲשֶׂה לוֹ העשיה. אם כן יש כעת ייחוד חו"ב תו"מ ועדיין אלו אורות נפש דנפש בלבד כי עדיין בנ"י שקועים בקלי' מצרים (זו גלות השכינה), לא נימולו (תיקון היסוד) ולא קבלו תורה (תפארת).

וַתֵּרֶד בַּת פְּרָעָה פְּרָעָה הוּא הַתַּנִּין הַגָּדוֹל הוּא קִלִּי עֵתִיק (מחשוף הלבן), וּבַת פְּרָעָה זוֹ נֹקִי דִילִיָּה שֶׁהִיא דִין קֶשֶׁה (זוהר שמות י"ב ע"ב) לְרַחֵץ מַגִּילוּלִי בֵּית אָבִיָּה כִּי כַּעַת נִשְׁמַתָּה עֲשׂוּקָה בַקִּלִּי נֹגָה (שַׁעַר הַפְּסוּקִים יִשְׁעִיָּה) וּלְהִיטָהָר עַל הַיָּאָר הַיָּאָר אוֹתִיּוֹת יִרְאָה וְזוֹ הַכְּתוּבַת הָרוּחָנִית שֶׁל הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת יִרְאָת שָׁמַיִם. יֵאָוֵר ע"ה גִּימ' בְּרִיאָה(שַׁעַר הַפְּסוּקִים שֵׁם) וּלְכֹן "עַל הַיָּאָוֵר" הֵיִינוּ אֲצִילוֹת וְאִילוּ וְנִפְרָתִיָּה הַלְכָתָּה עַל יַד הַיָּאָר הַנִּעְרָוֹת אֵלוּ חֵיילוֹת וּמַחֲנוֹת שֶׁלָּה הֵן בַּעֲלוֹם הַבְּרִיאָה וְתִרְאָה כֹל רִאִיָּה זוֹ חֲכָמָה תִּתָּאָה וְהִיא הַנִּקְרָאת אֶתָּה וְהִיא בַחֲיִינָת הַתְּבָה שִׁישׁ בַּה שֵׁם אֲדֻנוֹת בְּתוֹךְ הַסּוּף אִם נִרְאָה תוֹךְ אוֹתִיּוֹת הַסּוּף אֵלוּ אוֹתִיּוֹת סוֹ גִימ' שֵׁם אֲדֻנוֹת ע"ה. רִמּוֹ: הַתְּבָה גִימ' בֵּית. וְתִשְׁלַח אֶת אֲמָתָהּ וְתִקְחָהּ בַּגִּמ' (מַגִּילָה טו ע"ב) אִמְרוּ שִׁיד בְּתִיָּה הַתֹּאֲרָכָה "וּכְמָה? אִמֵּר רַבִּי יִרְמִיָּה שְׁתֵּי אֲמוֹת הִיָּה (הַשְּׂרָבִיט שֶׁל אַחֲשׁוּרוֹשׁ) וְהַעֲמִידוּ עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה וְאִמְרוּ לָהּ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה וְאִמְרוּ לָהּ עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בַּמַּתְנִיתָא תִּנָּא עַל שְׁשִׁים וְכֹן אַתָּה מוֹצֵא בְּאִמְתָּה שֶׁל בַּת פְּרָעָה וְכֹן אַתָּה מוֹצֵא בְּשִׁנֵּי רַשְׁעִים דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים ג', ח) "שִׁנֵּי רַשְׁעִים שְׁבֵרְתָּ" וְאִמֵּר רִישׁ לְקִישׁ אֶל תִּקְרִי שְׁבֵרְתָּ אֵלָּא שְׂרִיבְבַת. רַבָּה בַר עוֹפְרָן אִמֵּר מִשּׁוּם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר שֶׁשֹּׁמַע מִרְבּוֹ וּרְבּוֹ מִרְבּוֹ מֵאֲתִים. ע"כ. הַמַּהֲרֵש"א וּמִרְן הַבֵּא"ח בַּסִּפְרוֹ בְּנִיּוֹהוּ בַּמַּגִּילָה שֵׁם נִתְּנוּ טַעַם לַמַּסְפָּרִים עֵינֵינוּ. וְתִפְתַּח וְתִרְאָהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נַעַר בֶּכָה וְתַחֲמַל עָלָיו וְתֹאמַר מִיֶּלְדִּי הָעֵבְרִים זֶה. הִנֵּה כֹאֵן נִקְרָא מִרְע"ה יֶלֶד, נַעַר וְזֶה. אִמּוֹ רִאִתָּהּ (שְׁמוֹת ב, ב) כִּי טוֹב הוּא וְאֵלוּ הֵן קוֹמוֹת רוּחָנִיּוֹת לְהֵן זֹכָה מִרְע"ה. קוֹמַת נַעַר זוֹ קוֹמַת מַטְט' שֶׁהוּא בְּבִרְיָאָה בַּעֲלוֹם הַמַּלְאָכִים, טוֹב=זֶה=יִסּוּד דְּאֲצִילוֹת. יֶלֶד ע"ה גִּימ' מ"ה שֶׁהוּא בַּתִּפְאָרֶת. בַּהֲמִשָּׁךְ חֵייו עוֹלָה מִרְע"ה מִדְּרָגוֹת נוֹסֶפּוֹת. וְתֹאמַר אַחֲתוֹ אֶל בַּת פְּרָעָה הָאֵלֶּף וְקָרָאתִי לָהּ אִשָּׁה מִיִּנְקָתָה מִן הָעֵבְרִית וְתִינֵק לָהּ אֶת הַיֶּלֶד עַדִּין מִצַּב יִנִּיקָה לֹא נִגְמַר וּמִרְע"ה לֹא יוֹנֵק מִדְּדִי נִכְרִית. וְתֹאמַר לָהּ בַּת פְּרָעָה לְכִי וְתִלְךְ הָעֵלְמָה לְמָה לֹא קִרְאָהּ הַכְּתוּב אַחֲתוֹ? הִנֵּה בַּגִּמ' (סוּטָה יב) "וְתֹאמַר לָהּ בַּת פְּרָעָה, לְכִי, וְתִלְךְ הָעֵלְמָה". אִמֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְלַמֵּד שֶׁהִלְכָה בְּזִרְיוֹת פְּעֻלָּתָה. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר, שֶׁהָעֵלְמָה אֶת דְּבָרֶיהָ. וּבִדְרוֹשׁ הַקַּבְלִי נִדְרֹשׁעֵלְמָה עַל מ"ה כְּלוֹמַר אִמְרָנוּ שִׁילַד ע"ה גִּימ' מ"ה כַּעַת אוֹמַרְתָּ מִרִּים אֲנִי רוֹצָה לְבָנוֹתוֹ לְמִדְרָגָה שֶׁל עַל מ"ה כְּלוֹמַר ס"ג שְׁזוֹ הַבִּינָה וְאִכֵּן מִרְע"ה זֹכָה לַמ"ט שַׁעֲרֵי בִינָה. וְתִקְרָא אֶת אִם הַיֶּלֶד אִם זוֹ הַבִּינָה שִׁישׁ בַּה שֵׁם ס"ג וְהִיא הַמִּנִּיקָה וּמַגְדֵּלֶת אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה מִלּוּי ס"ג הוּא ל"ז וְעַם ד' אוֹתִיּוֹת הַשּׁוֹרֵשׁ גִּימ' אִם. גַּם חֶלֶב ע"ה גִּימ' אִם. וְתֹאמַר לָהּ בַּת פְּרָעָה הִילִיכִי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה בַּמִּדְרָשׁ (יִלְקו"ש רִמּוֹ קֶסֶף) דְּרִשׁוּ שֶׁבַת פְּרָעָה עֲבָרָה עַל כָּל אֲבֵר מֵאֲבָרָיו שֶׁל מִרְע"ה וְאִמְרָה לָהּ רִאִי לְהַחֲזִירוֹ לִי שְׁלָם כִּזֶּה. הִנֵּה כֹאֵן נִטְהַרָה בַת פְּרָעָה מִן הָרֹעַ שְׁבָה וְרִמּוֹ יֵשׁ לְכַךְ בַּמִּלָּה הִילִיכִי שֶׁהוּא גִימ' פֶּה וְאוֹתִיּוֹת רַע שֶׁל פְּרָעָה פִּרְחוּ לְהֵן וְזָכַתָּה לְכַךְ כִּי גַמְלָה חֲסֵד עִם מוֹשִׁיעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהִינִקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתָּן אֶת שְׁכָרְךָ וְתִקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וְתִנִּיקָהוּ. וְיִגְדֵּל הַיֶּלֶד

הנה הסתיימה תקופת היניקה וכעת גדלות א', ולכן **וַתִּבְּאֹהוּ לְבֵת פְּרָעָה וַיְהִי לָהּ לְבִן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה גִּימ' א-ל שד-י וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמִּים ה' מִים הֵם הִ"ח מְשִׁיתֶהוּ.**

וַיְהִי צער היה לבנ"י מצרת השעבוד **בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה** הנהגדלות **בְּיֹצֵא אֶל אָחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִפֶּה אִישׁ עֲבָרִי מֵאָחִיו. וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וִירָא כִּי אֵין אִישׁ גִּימ' 619** וכן "זה אב בנבואה חזה, אין צדיק יוצא ממנו" **וַיֵּן** באמירת שם המפורש (תנחומא פ' שמות סי' י') ובשער מאמרי רז"ל מסכת שבת אמרו שהרגו בשם קדוש תכ"ה היוצא מר"ת של כ"ל ה'נשמה ת'הלל. כתב בספר פרי עץ חיים שער הזמירות ששם כה"ת גימ' שמיעה שהיא באוזן שהיא הבינה ובה אור הנשמה **אֶת הַמִּצְרִי** הוא גלגול נפש של קין ומשה גלגול הבל וכאשר הרגו משה נתקן קין על שבא על תאומתו של הבל (שער הפסוקים בראשית דרוש ד') **וַיִּטְמְנֶהוּ בַּחֹל. וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה תִּפֶּה רִמּוֹ לָשֵׁם תִּכְ"ה הַנ"ל רַעַף. וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ** כתוב בספר ליקוטי תורה פ' שמות שמרע"ה הרג לאיש מצרי בשם מ"ב באותיות יכ"ש היוצאים מס"ת של מ"י שמיך לאיש שש"ר **וְשִׁפְט עֲלֵינוּ הַלְהַרְגֵנִי אֶתְּהָ אִמֶּר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר.**

פרק ב

הנה ידוע ש"זה לעומת זה עשה האלקים" וכאן יש קומה של ס"א וזה הוא **וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה** אלו חו"ב של הס"א **אֶת הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁמֶתחִיל לְהַיוֹצֵר יִיחֹד זו"ן וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגוֹ אֶת מֹשֶׁה** הס"א מתחזק לבטל את ייחוד זו"ן דקדושה הרמוז במילים **אֶת מֹשֶׁה** ולכן **וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרָעָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן** כמו שברח יעקב זקנו **וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר** והזדמנה לו השכינה. **וַלֵּכֶהֶן מִדְיָן שְׁבַע בָּנוֹת** הנה יש ליתרו שבע שמות כמו שיש ליצה"ר שבע שמות (סוכה נב ע"א) ושבע בנות הרומזות לשבע היכלות לדעת הציוני לקמן **וַתִּבְּאֹהָ וַתִּדְּלָנָה וַתִּמְלֶאנָה אֶת הָרֶהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן.**

כתב הרב בספר הציוני **ולכהן מדין שבע בנות** רמזו בעלי הקבלה סוד כי רומז לדוגמא של מעלה. להיות את שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך". ע"כ. והן הן שבע הפרות בחלום פרעה.

הנה בספר הליקוטים למהרח"ו ז"ל כתב **ולכהן מדין שבע בנות** וגו'. הנה משה לקח את בת יתרו, כי יתרו הוא קין, וב' שמותיו קני ויתרו, הם על שקנא על תאומה יתירה, שנולדה עם הבל ולקחה, ולכן הוצרך לחזור ולתתה לו. והנה **כהן מדין**, בגימטריא זהו **קין ע"ה**. ונקרא כהן מדין, כי הוא כהן ובכור וראשון, למדיינים ולקטטות ומריבות, שנתקוטט עם אחיו.

ועוד יתרו, יתר ו', שהוא אות יתירה שנתנה לקין, ועיין בתיקונים. וזהו מש"ה, **מכה** **איש עברי מאחיו**, קרי ביה מאחיו, כי אחיו, היה כאשר ביארנו למעלה. ואל תתמה, איך היו שניהם אחיו, יתרו והמצרי בזמן אחד, כי קין היה מעורב מטו"ר, והרע בא במצרי, ונהרג על דבר שלומית בת דברי, מדה כנגד מדה, כמו שהרג להבל על עסקי אשה, בהיותם בשדה, אף כאן (שמות ב' י"ב) ויפן כה וכה, ראה מה שעשה לו בבית, ומה שעשה לו בשדה, והרגו. ועיין בתיקונים דף קי"ב. והטוב בא ביתרו, ונתן לו בתו, לתקן את אשר עוות, וז"ש (שם ב' ב') ותרא אותו כי טוב הוא. כי היתה יראה שלא יהיה קין שהיה בו טוב ורע, וכשראתה כי טוב הוא לבד בלא רע, אז ותצפנהו. כתיב הכא "ותרא אותו כי טוב הוא", וכתוב התם "ותרא האשה כי טוב העץ" וגו', והכא כתיב מלת הוא יתרה. עיין בתיקונים דף קי"ב ע"א:

עוד אני אומר, כי כאשר הרג משה את המצרי, יצאה נפשו ונדבקה בנפש יתרו, ואז חזר בתשובה, ופירש מע"ז, ונדוהו. ולפיכך הרגו בשם המפורש, בשם בן מ"ב, לתקן נפשו והועיל לו. (א"ש, זהו שם יכ"ש, הנז"ל). ואין לי בזה קבלה מכרחת. ומצאתי בספר הזוהר, שלא רצה פינחס להרוג לבלעם בשם המפורש, כדי שלא תכלל נפשו בו. ואפשר שזהו מ"ש חוה, (בראשית ד' א') קניתי איש את ה', דהיינו קני את ה', ע"י שם המפורש. ומצאתי בספר מאירת עינים, כי נפשו של קרח, הוא נפשו של קין. וא"כ נמצא לפי זה, שנתגלגל שלשה פעמים. הנה יוכבד בגימטריא מ"ב, ע"כ נמצא מכת"י הרב זלה"ה:

אמר שמואל, וז"ש (במדבר ל"א ח') ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב, ולא בשם המפורש, הפך מה ששאל הוא ואמר, (שם כ"ג י') תמות נפשי מות ישרים בשם המפורש, וגם בנשיקה כדי להתקן, כנלע"ד:

וַיָּבֹאוּ הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם כי יתרו כפר בע"ז והיה מנודה ולכן גרשו את בנותיו. ואפשר לומר שבס"א אין שיחה רק ריב מדון ואכן מילת מדין תרמוז על (משלי כה, כד) **אשת מדינים** זו לילי.

וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּשְׁעֶן וַיִּשְׁקֶן אֶת צֹאנִים לפי הפשט **צֹאנִים** זה הוא **צֹאן אֲבִיהֶם** ברם לפי באור האלשיך הקדוש היה להן צֹאן משלהן. ברם בערך צֹאן כתבנו שהוא ז"א דקלי שהוא הס"א ויש לומר שיש מצב שהוא עולה עד מקום אבא ויורש מקום אביו וזה הוא **צֹאן אֲבִיהֶן** וכשהוא במקומו זה הוא **צֹאנִים** וכשהוא עם לילי נקרא **הצֹאן** ה' צֹאן.

וַתִּבְאֶנָּה אֵל רְעוּאֵל הוא אבי יתרו כמ"ש (במדבר י, כט) "חובב בן רעואל" וקראו אֲבִיהֶן שהתינוקות קורין לאבי האב אבא (רש"י) וַיֹּאמֶר מִדּוּעַ מִהֲרָתָן בֹּא הַיּוֹם? וַתֹּאמְרָן אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים בְּזוֹהַר הַקֹּדֶשׁ לִקְמוֹן אֹמֵר שְׂנֵאנָה בֵּהן רוּחִי אִמְרוּ וְלֹא יָדְעוּ שֶׁאֵכֵן אִישׁ מִצְרִי הוּא שֶׁגֵּרָם לִמְרַע"ה לְבָרוּחַ מִפְּנֵי פִרְעָה

ולהגיע למדין ולהושיען וגם דלה דלה לנו אמרו לו אין הוא מתנהג כמו מצרי אלא היה אדיב אלינו וישק את הצאן.

יתרו שהוא גלגול נשמת קין כמ"ש האר"י הקדוש שהרג את הבל שהוא מגולגל כעת במשה בגלל תאומה יתירה שנולדה עימו, כעת מתקן ורוצה להשיא ביתו למשה ויאמר אל בנותיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם רומז לאישה כידוע מדרשת חז"ל (שמו"ר א לב). ויואל לשון שבועה ומה נשבע? נשבע ליתרו שבנו הראשון יהיה כומר לע"ז וזה דבר תימה הרי יתרו כפר בע"ז ומשה מדוע הסכים לכך? כותב הרב הציוני כאן אל תתמה שהיה משה אב לנביאים מתחתן בכומר עובד ע"ז כי כוונתו היה לתת לצד הטומאה חלק כדאיתא בס"ז מגו חשוכא נפק נהורא מגו רחמי נפקי דינא ומגו טב נפיק ביש. וכולא אכלל דא בדא. והיה מנהג החסידים משום ועולתה קפצה פיה וכו'. תשובה נוספת ראה בספר"שפתי כהן"על התורה.

ויואל משה לשבת את האיש (ספר הליקוטים - מזולתו) הנה ר"ת 'לשבת' את 'האיש', הוא לאה, לרמוז כי משה ע"ה, אתדבק בלאה עלמא דאתכסיא. וכן במזמור שלו, (תהלים צ' א') תפלה למשה איש האלהים לרמוז את הנז"ל. (ע"כ מזולתו):

ויתן את צפורה בתו למשה כתב הרמב"ם בהל' איסורי ביאה פי"ג הל' י"ד שמרע"ה גייר את צפורה. ותלד בן ויקרא את שמו גרשם פי אמר גר הייתי בארץ נכריהגר היינו מרע"ה כמ"ש הרמ"ק בספר פרדס רמונים - שער כג פרק ג "גר" לפעמים הת"ת חוץ ממקומו והוא גולה בסבת העוונות כנודע. כצפור נודדת מקנה כן איש נודד וגוי (משלי כז ח). וכביכול משפיע אל החיצונים ואז נקרא ג"ר וע"ז אמר מרע"ה שמדרגתו הת"ת פי אמר גר הייתי בארץ נכריה. ומטעם זה נקרא המתגייר גר כי הוא היה עומד עד עתה במקום הקל"י בארץ נכריה יונק יין נסיכם השפעת סורי הגפן נכריה רחמנא ליצלן.

פרק ג

ומשה קהה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדן וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה

ומשה היה רעה כתוב בזוהר (שמות דף כ ע"ב) ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים, אם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כו יג) תקוה לכסיל ממנו. אמר רבי יהודה, משה חכם היה ובקי לנהוג את צאנו, בא וראה מדוד, שנאמר (ש"א טז יא) והנה רועה בצאן, ללמדך שדוד חכם גדול היה, והיה רועה צאנו כדן וכשורה, לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל, ולמה צאן ולא בקר, אמר רבי יהודה, ישראל

נקראים צאן, שנאמר (יחזקאל לד ל) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, וכתוב (שם לו לח) כצאן קדשים כצאן ירושלים. מה הצאן כשיקריבו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא, כך המנהיג לישראל כדין וכשורה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא. ועוד הרועה את הצאן, כשהצאן יולדת הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו, ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם, כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות, וכן אמר משה (במדבר יא יב) כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו', מה הרועה את הצאן כשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות, כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מצילן מן העכו"ם, ומדין של מטה ומדין של מעלה, ומדריך לחיי העולם הבא. כך משה רועה נאמן היה, וראה הקדוש ברוך הוא שכדאי הוא לרעות את ישראל, באותו הדין ממש שהיה רועה את הצאן, לכשבים כפי הראוי להם, והנקבות כפי הראוי להן, ולפיכך כתיב **ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו**, ולא שלו, דאמר רבי יוסי, וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר, והלא יתרו עשיר היה, אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה רועה אותן בטוב, ולכן כתיב **את צאן יתרו חותנו** ולא את שלו. **כהן מדין**, רבי תנחום אמר אף על גב שהיה עובד כו"ם, בשביל שעשה עמו חסד היה רועה צאנו כדין וכשורה, במרעה טוב שמן ודשן.

וינהג את הצאן אחר המדבר, רבי יוסי אמר, משה מיום שנולד לא זזה ממנו רוח הקודש, ראה ברוח הקודש שאותו מדבר היה קדוש, ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו, מה עשה, הנהיג את הצאן אחר המדבר, רבי יצחק אמר, אחר המדבר על כל פנים ולא במדבר, שלא רצה שיכנסו בתוכו, אלא הרחיקם אחר המדבר.

ויבא אל הר האלהי"ם חרבה, הוא לבדו בלא צאן. אמר רבי יהודה, האי אבנא דמקבלא פרזלא (מגנט), כד חמי ליה (מחטא) מדלגא עילוי, כך משה והר סיני כשנראו זה עם זה דלג עליו, הדא הוא דכתיב **ויבא אל הר האלהי"ם חרבה**, אמר רבי אבא, מוכנים היו מששת ימי בראשית זה עם זה, ואותו היום נתרגש ההר למול משה, וכיון שראהו שנכנס לתוכו ודלג בו, עמד ההר, מלמד ששמחים היו זה עם זה. אמר רבי ינאי (נ"א רבי יוסי), יודע היה משה שאותו הר הר האלהי"ם הוא, דכתיב **ויבא אל הר האלהי"ם**, דתנן מה ראה משה באותו הר, ראה עופות שהיו פורחים ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו, רבי יצחק אומר (נ"א אמר רבי יצחק), ראה העופות פורחים וטסים משם ונופלים לרגליו של משה, מיד הרגיש בענין, והעמיד את הצאן אחר המדבר, והוא נכנס לבדו:

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, רבי תנחום אומר, שעת המנחה הייתה שמדת הדין שולטת בו, רבי יוחנן אמר, והא כתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו, מדת חסד קאמר ולא מדת הדין, אמר רבי יצחק, משיוצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום, והוא מדת חסד, משנוטה לרדת נקרא ערב, והוא מדת הדין, והיינו

דכתיב (בראשית א ג) ויקרא אלהי"ם לאור יום. אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה, דתניא רבי יצחק אמר, מאי דכתיב (שמות טז יב) בין הערבים תאכלו בשר, ובבקר תשבועו לחם, בין הערבים שהוא שעתא דדינא תאכלו בשר, וכתוב (במדבר יא לג) הבשר עודנו בין שניהם ואף יהו"ה חרה בעם, משום דבין הערבים דינא דמלכותא שליט, ובבקר תשבועו לחם, משום דאקרי חסד ההיא שעתא, וכתוב (תהלים נב ג) חסד אל כל היום, וכתוב (בראשית א ה) ויקרא אלהי"ם לאור יום, דאיהו מצפרא. רבי תנחום אמר, דא סומק ודא חוור, סומק בין הערבים, דכתיב (שמות טז יב) בין הערבים תאכלו בשר, וחורא בצפרא דכתיב ובבקר תשבועו לחם, רבי יצחק אמר, כתיב (שם יב ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו', דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אמר, ילפינן משני כבשים שבכל יום, האחד מתקרב כנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין, ואמר רבי יהודה, מאי דכתיב (במדבר כח ד) את הכבש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הכבש הראשון, אלא את הכבש האחד, מיוחד כנגד מדת החסד, דבכל מקום שני לא נאמר בו כי טוב. רבי תנחום אמר, לפיכך יצחק תקן תפלת המנחה שהוא כנגד מדת הדין, אמר רבי יצחק, מכאן (ירמיה ו ד) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב, כי פנה היום זה מדת החסד, כי ינטו צללי ערב שכבר גבר מדת הדין, אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד. תנו רבנן, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא דהוא דינא, אמר רבי יעקב, כעין שעתא הוה (שעתא) גרים, רבי יוסי אמר, כלא לחד גזעא אשתרשא, כתיב ויבא אל הר האלהי"ם חרבה, וכתוב (דברים ט ח) ובחרב הקצפתם את יהו"ה, וכתוב וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש מתוך הסנה, מתוך שהם עתידים להיות כסנה, כהאי דכתיב (ישעיה לג יב) קוצים כסוחים באש יצתו. אמר רבי יהודה, מכאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אוכל, (לעשות) אין להם כליה, בוער באש עכ"פ רמז לאש של גיהנם אבל הסנה איננו אוכל, להיות להם כליה:

דבר אחר, וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש, מאי טעמא למשה בלבת אש, ולשאר נביאים לא, אמר רבי יהודה, לאו משה כשאר נביאים, דתנן מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד, דכתיב (שמות כ יח) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהי"ם, וכתוב וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש מתוך הסנה. רבי אבא אמר, האי דמשה אית לאסתכלא ביה בחכמתא עלאה, על מה כתיב כי מן המים משיתיהו, מאן דאתמשך מן מיא (דינא עלאה) לא דחיל מנורא, דתניא אמר רבי יהודה, מאתר דאתגזר משה לא אתגזר בר נש אחרא, אמר רבי יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל, דכתיב (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא, ולא נאמן ביתי, זכאה חולקיה דבר נש דמריה אסהיד כדין עלוי. אמר רב דימי, והא כתיב (דברים לד י) ולא קם

נביא עוד בישראל כמשה, ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, אמר ליה ודאי שפיר קאמרת, אשתיק, כד אתא רבי שמעון בר יוחאי, אתו שאילו קמיה האי מלה, פתח ואמר קוטיפא דקרנטי אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלוס. אלא ודאי כך הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם, משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא, משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא, ובלעם אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא, ובההוא גוונא ממש כתיב, (יהושע יג כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב, ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאתניה. אתא רבי יוסי ונשק ידוי, אמר הא חמידא (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר, דהכא משמע דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועכו"ם, ישראל משתמשין בכתרין עלאין קדישין, עכו"ם בכתרין תתאין דלא קדישין, אלן דימינא ואלן דשמאלא, ועל כל פנים מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי, נביאי דקודשא מנביאי דלאו דקודשא. אמר רבי יהודה, כגוונא דהוה משה פריש מכל נביאי בנבואה קדישא עלאה, כך הוה בלעם פריש משאר נביאי וחרשי בנבואה דלאו קדישא לתתא, ועל כל פנים משה הוה לעילא, ובלעם לתתא, וכמה דרגין ודרגין מתפרשין ביניהו. אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, משה הוה מהרהר ואומר שמא חס ושלוס ישראל יכלו בהאי עבודה קשה, הדא הוא דכתיב וירא בסבלותם, לפיכך וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו', כלומר משועבדים הם בעבודה קשה, אבל והסנה איננו אוכל, זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא פריש לון מכל עמין, וקרא לון בנין, דכתיב (דברים יד א) בנים אתם לה' אלקיכם. ע"כ. עיין ערך: נבואת משה, משה, תורת משה. עיין לקמן שיש כאן רמז שמרע"ה היה גלגול הבל.

הנה כאן מספרת לנו התורה על נבואתו הראשונה של אדון הנביאים. וכך מספר לנו מדרש רבה (שמות - פרשה ג פסקה א) "אמר רבי יהושע הכהן בר נחמיה בשעה שנגלה הקב"ה על משה טירון היה משה לנבואה אמר הקב"ה אם נגלה אני עליו בקול גדול אני מבעתו בקול נמוך בוסר הוא על הנבואה מה עשה נגלה עליו בקולו של אביו (כך גם בשמואל שנגלה בקולו של עלי) אמר משה הנני מה אבא מבקש אמר הקב"ה איני אביך אלא אלהי אביך בפתוי באתי אליך כדי שלא תתיירא אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שמח משה ואמר הא אבא נמנה עם האבות ולא עוד אלא שהוא גדול שנזכר תחלה. ע"כ. אם נתבונן בפסוקים התורה נראה את ההדרגה שיש בגילוי הנבואה, בתחילה מתגלה אליו מלאך ד', אח"כ אלקים שזו השכינה, אח"כ השם הגדול.

וַיֵּרָא מֶלֶאךָּ יְדָד אֱלֹהֵי בְּלָפֶת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה בְּרֵאשִׁית הַיִּיתָה דְּרַגַּת הַנְּבוּאָה שֶׁל מֵרַע"ה דְּרַגָּה שֶׁל מֶלֶאךָּ ד' מִמִּידַת הַרְחָמִים וְהוּא דִּיבֵר אֶתוֹ מִכַּח הַשְּׂכִינָה שֶׁעָלָיו וַיֵּרָא

וְהָיָה הַסֵּנָה בַּעַר בָּאֵשׁ וְהַסֵּנָה אֵינָנו אֶפְלָל הַסֵּנָה זֶה הַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא כַּעַת בַּקִּלִּי מִצָּרִים בַּגְלוּת וְהִיא בַּקִּטְנוּת הַמוֹחִין וְהִיא בְּדִין קֶשֶׁה וְזֶה הוּא בַּעַר בָּאֵשׁ. בֵּאֵשׁ הֵינּוּ בִּ"פ אֵשׁ גִּימ' תר"ב וְהוּא כְּתֹר חֹסֶר חֵי וְהַבְּאוּר: הַיְסוּד הַנִּקְרָא חֵי הַסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה וְהִיא הַנִּקְרָאֵת כְּתֹר לַסְפִּירוֹת אֹר חוּזֵר. עוֹד, בַּלְבֵּת אֵשׁ וְלֹא בַלְהֶבֶת אֵשׁ אוֹ שַׁלְהֶבֶת אֵשׁ וְזֶה רֹמֵז לַמִּצְבָּ קִטְנוּת וְחֹסְרוֹן הַפְּנִים כִּי הַהִפְרָשׁ בֵּין לְבַת וְשַׁלְהֶבֶת אֵלּוֹ אוֹתִיּוֹת שֶׁ הַמּוֹרוֹת עַל שֵׁם אֱלֹקִים כֹּזֶה: אֵלֶּף לַמֵּד הֵה יוֹד מִם שֶׁהוּא גִימ' ש' וְה' אוֹתִיּוֹת הַשּׁוֹרֵשׁ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֵשֶׁה מֵאֲמִיר וְעוֹלָה מִדְּרָגָה בִּנְבוּאָה וְזֶה הוּא אֶסְרָה נָא אֲסוּר מִמִּדְרָגַת הַשְׂכִּינָה שִׁישׁ בֵּה שֵׁם בִּ"ן שֶׁהוּא גִימ' נֹא ע"ה וְאֶרְאֶה אֶת הַמֶּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה וְהוּא עוֹלָה לְנְבוּאָה הַבָּאָה מֵאֲסַפְקִלְרִיא הַמֵּאִירָה הַנִּקְרָאֵת זֶה כִּי מִרְע"ה נֹעֵד לַכֹּךְ מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד וְרַק הִיָּה עָלָיו לַעֲלוֹת אֶת הַמִּדְרָגוֹת הַלָּלוּ בַּמַּהִירוֹת מִדְּעוֹ לֹא יִבְעַר הַסֵּנָה וַיֵּרָא יְדוּד כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנָה הֵנָּה כֹּאֵן כְּתוּב בְּבִירוֹר שֶׁד' דִּבֶּר אִיתּוֹ מִתּוֹךְ הַשְׂכִּינָה הַנִּקְרָאֵת אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִי. וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הָלֵם יְדוּעַ שְׁמִילַת הַלּוֹם תִּרְמֹז לַמַּלְכוּת וְכֹאֵן צִיּוֹה אוֹתוֹ ד' שִׁישָׁר בַּמִּדְרָגַת ת"ת וְעוֹד שֶׁל נְעֻלִּיךְ רִמְזוּ לוֹ לַפְּרוֹשׁ מִן הָאִישָׁה כְּלוֹמֵר מִסְפִּירַת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת מַעַל רִגְלֶיךָ נו"ה וְהִיא נִקְרָאֵת כִּי כִּינֶסֶת יִשְׂרָאֵל הַמִּקְוִים שֶׁלָּךְ כַּעַת הוּא ת"ת שִׁישׁ בּוֹ שֵׁם הוֹיָה בִּ"ה וְשֵׁם הוֹיָה עוֹלָה גִימ' מִקּוֹם וְהוּא מַחוּבֵּר לְבִינָה הַנִּקְרָאֵת אֶשְׁרָאֲתָה עוֹמֵד עָלָיו אֲדָמַת קֹדֶשׁ הוּא כְּלוֹמֵר הַמַּלְכוּת כַּעַת מִקְבֶּלֶת מֵהַחֲכָמָה וְהִיא נִקְרָאֵת אֲדָמַת קֹדֶשׁ כְּמוֹ מִקְרָאִי קוֹדֵשׁ. וְכַעַת מַגִּיעַ גִּילּוֹי יִשְׁרִירוֹת מֵהַקְב"ה וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ חו"ב אֱלֹהֵי אֲבִרְהָם חֹסֶד אֱלֹהֵי יִצְחָק גְּבוּרָה וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב תִּפְאָרֶת שֵׁם סוּד הו' וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מֵהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים בְּזִכּוֹת הַסְתַּרְתָּ פָּנָיו זֶכֶה לַפְּנִים מֵאִירוֹת.

בִּיאוּר נוֹסֵף: וּמֹשֶׁה הִיָּה רֹעָה מִמִּשְׁפַּט זֶה מוֹכִיחַ הָאִירִי הַקְּדוֹשׁ שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוֹ הוּא גִלְגּוֹל הַבֵּל כִּי הַבֵּל הִיָּה רֹעָה צֹאֵן וּמֹשֶׁה הִיָּה רֹעָה כְּלוֹמֵר בַּגִּלְגּוֹל הַקְּדוּם. וְהֵנָּה לְשׁוֹנוֹ בַּשֶּׁעַר הַפְּסוּקִים "וּמֹשֶׁה הִיָּה רֹעָה, כִּבְר הוֹדַעְתִּיךָ, כִּי הוּא גִלְגּוֹלוֹ שֶׁל הַבֵּל בֶּן אֲדָה"ר, שֶׁגַם הוּא הִיָּה רֹעָה לְשַׁעֲבֵר. כְּמִש"ה (בְּרֵאשִׁית ד' ב'), וְהִי הַבֵּל רֹעָה צֹאֵן. וְזִש"ה הִיָּה רֹעָה, לְשׁוֹן לְשַׁעֲבֵר. וְאָמַר אֵת צֹאֵן יִתְרוֹ חֲתָנוֹ כֹּהֵן מִדִּין וַיִּנְהַג אֵת הַצֹּאֵן אַחֵר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הָרִי הָאֱלֹהִים חֲרִבָּה. הֵנָּה כֹּאֵן רִמְזוֹ שֶׁהָעוֹלָם הִיָּה בְּדִינִים מִמִּילִים "הָרִי הָאֱלֹהִים" אֵתָּה לַמֵּד שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְרָאֵת אֱלֹקִים וְזֶה מוֹרָה עַל דִּין וְגַם שֵׁם אֱלֹקִים בְּאַחֲרֵי כֹזֶה: אֵל אֵל אֱלֹהֵי אֱלֹהִים עוֹלָה ר' וְה' אוֹתִיּוֹת הֵם ה' וְהִרִי מִילַת הָרִי וּמִילַת חֲרִבָּה עִם אוֹתִיּוֹת גִּימ' גְּבוּרָה. אֲנוּחַ רוֹאִים אֶת הַהִדְרָגָה בִּנְבוּאָתֵי מֹשֶׁה: וַיֵּרָא מֵלֶאךְ יְדוּד הַהִתְגַּלּוּת הָרֵאשׁוֹנָה בְּדִרְגַּת מֵלֶאךְ ד' וְהַכּוֹוֶנָה לְשְׂכִינָה כֹּאֲשֶׁר הִיא מַחוּבֶּרֶת אֶל ז"א אֵז נִקְרָאֵת "מֵלֶאךְ ד'" וְכֹאֲשֶׁר הִיא לֵלָא ז"א נִקְרָאֵת מֵלֶאךְ וְכֹאֲשֶׁר הַנְּבוּאָה מִז"א דֶּרֶךְ הַשְׂכִּינָה אֵז "ד'" בַּלְבֵּד וְכֵן כְּתוּב בְּזוֹהַר בְּרֵאשִׁית (דף ק"ג ע"ב)

"תא חזי, הכי נמי למשה בסנה, דכתיב (שמות ג ב) וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש, וכתיב וירא יהו"ה כי סר לראות, לזמנין מלאך יהו"ה, ולזמנין מלאך, ולזמנין יהו"ה". ע"כ. נעיר כי דעת הרקאנטי ז"ל חולקת והוא סובר שכל הפסוקים כאן מורים על מלאך מיכאל שהתגלה למשה רבנו והנה לשונו בפרשת ויחי "וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה וגו'. המלאך הזה על דעת קצת רבותינו הוא מיכאל ועל כן אמר מלאך יי ולא אמר מלאך אלהים רמז למדת רחמים ואמר **בלבת אש** כלומר במדת הדין כענין כי שמי בקרבו ועל כן רמז ב' מדות אלו אמר פקוד פקדתי אתכם כלומר פקידה לרחם על ישראל במדת רחמים ופקידה לדון המצריים על אשר הרעו לישראל שנאמר וגם את הגוי אשר יעבודו וגו' ועל כן יקראנו בפסוק שני בשם המיוחד שנאמר וירא יי כי סר לראות. ע"כ.

אליו בלבת אש אש מורה על הדין ולדעת רב תנחום (זוהר שמות דף כא ע"א) הנבואה הזו היתה בשעת המנחה שהדינים מתעוררים והנה לשונו "וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, רבי תנחום אומר, שעת המנחה היתה שמדת הדין שולט" ואמר **מתוך הסנה** מדוע דוקא מתוך הסנה שזה שיח קוצני? על כך אומר רשב"י (תיקוני זוהר דף כז ע"א) "ואמאי אתגליא ליה בסנה? לאחזאה דהוות בדוחקא בין הקוצים, ועם כל דא והסנה איננו אכל, בגין שושנים דאינון בנהא, דאינון ישראל, דהוו עתידין למהוי בגלותא בין ערב רב דאינון קוצים, ודא איהו רזא כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה, ואותך לא אעשה כלה" אומר הרשב"י השכינה היתה בצער בין הקוצים, כלומר הקלי', כי בני ישראל שהם דוגמתה היו משועבדים במצרים. **וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל**, הסנה רומז לבני ישראל שהשעבוד לא יכלה אותם וכך כתוב בזוהר (שמות דף כב ע"א) "אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, משה הוה מהרהר ואומר שמא חס ושלוש ישראל יכלו בהאי עבודה קשה, הדא הוא דכתיב וירא בסבלותם, לפיכך וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש וגו', וירא והנה הסנה בוער באש וגו' כלומר משועבדים הם בעבודה קשה, אבל והסנה איננו אוכל. ע"כ.

כתב בספר עבודת הקודש - חלק ג פרק לד: ואמנם הרמז באמרו **וירא והנה הסנה בער באש** כי הסנה רמז לישראל שהם גוף שפל והם בערים **באש** התורה והקב"ה אש, שנאמר כי יי אלהיך אש אכלה, והתורה אש ועם כל זה **והסנה איננו אכל**, כענין ואתם הדבקים ביי אלהיכם והדבקות ההוא ביי אלהיכם שהוא אש אין צריך לומר שלא יאכל ולא יפסיד אתכם, אבל יוסיף לכם קיום והוא אמרו חיים כלכם היום. והוא ע"ה תמה על זה ורצה לבא אל סוד זה הקיום כי הוא מראה גדול לראות ולהשיג כי **מדוע לא יבער** ולא ישרף הסנה כי האש מכלה ומבער מן העולם, ואמר **וירא יי כי סר לראות**, לרמז כי ראה משה את יי כי הוא המקיים והמעמיד את

הסנה שלא יכלה ולא יפסד בהיותו בער באש התורה ושומר מצותיה, ובזה יהיה לו הנצחיות והקיום. וכבר הודענו במה שקדם כי הקב"ה נקרא תורה. **ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה** כי המקיים התורה שכינה עמו ואלהים בקרבו המקיימו. **אל תקרב הלם של נעלך מעל רגליך**, לרמוז כי קודם שיקרב הלם אל זה הסוד לעמוד עליו ולזכות בזה הקיום, צריך לפתוח השערים הנעולים לבא הביתה, להשיג זה הקיום והנצחיות, כי בתחלה צריך לזכך את הגוף ולנקותו ממעשים רעים, ואחר כך לקשט את הנפש ולהעביר החלודה מעליה מהאמונות הרעות והדעות המשובשות המונעות זה השלמות, ולא יספיק שלילת המנעל האחד עד שיושללו שניהם, **כי המקום אשר אתה עומד עליו להשיגו אדמת קדש הוא**, ולזה צריך שלילת הנעלים שהם הטומאות המטמטמים וסוגרים את הלב. **ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם, אשר הסיר כל המונעים וקבל אלהותי עליו ופרסמו לכל באי עולם, וכן אלהי יצחק ואלהי יעקב** אשר הלכו בדרכיו אחריו, ואני הבטחתים להוציא מהם אומה שלמה יקבלו אלהותי עליהם בשלמות, וישלימו מה שהתחילו אבותם. ולפי שהם עזבו דרכי אבותיהם, ונטמאו בגלולי מצרים ושעבדו גופם ונפשם לתועבותיהם, הפכתי לבם לשנא עמי ולהתנכל בעבדי, ועתה שחזרו בתשובה בשניהם וארד להצילו ולהעלותו. ע"כ.

ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה כאן לא נאמר מראה אלא מראה גדול מצד הבינה הנקראת שבת הגדול וכ"כ בזוהר (ויקרא דף ר"פ ע"א) "ועוד אמר בוצינא קדישא, ודאי אנת הוא כלא, (ס"א ויאמר וגו'), דאמר (במדבר יב ו) אם יהיה נביאכם וגו', ובגין דא כד אתגלייא אימא עלאה לך, אמרת, (שמות ג ג) אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה, בגין דאיהי רחמי, אתמר בה לא יבער הסנה. ע"כ.

וירא ידוד כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה הגילוי הוא בשם אלקים המורה על הדין שבעולם גם מילת הסנה גימ' ק"כ שהם ק"כ צירופי שמות אלקים. ויאמר משה משה ויאמר הנני, ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא אמר לו הקב"ה שהמקום בו הוא עומד כלומר שמדרגת נבואתו כעת היא עדיין נמוכה ונקראת אדמת קדש כלומר מצד המלכות. ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב והקב"ה מבקש להאמירו אל הת"ת ולכן מזכיר כאן את האבות שהם החג"ת. בזוהר אומר שבין משה למשה אין פסק כמו (בראשית כב, יא) "אברהם אברהם" כי היה מושלם מיום שנולד והנה לשון הזוהר (בראשית דף קכ ע"ב) "אבל משה משה לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד לא אעדי מניה".

ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים האם נהג כשורה שהסתיר פניו? נחלקו בכך התנאים במדרש רבה (שמות פרשה ג פסקה א) "ר' יהושע בן קרחה ור' הושעיא אחד מהן אומר לא יפה עשה משה כשהסתיר פניו שאלולי לא הסתיר פניו גלה לו הקב"ה למשה מה למעלה ומה למטה ומה שהיה ומה שעתיד להיות ובסוף בקש לראות שנאמר (שם לג) הראני נא את כבודך אמר הקב"ה למשה אני באתי להראות לך והסתרת פניך עכשיו אני אומר לך כי לא יראני האדם וחי כשבקשתי לא בקשת. וא"ר יהושע דסכנין בשם ר' לוי אעפ"כ הראה לו בשכר ויסתר משה פניו (שם) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ובשכר כי ירא (שם לד) וייראו מגשת אליו ובשכר מהביט (במדבר יב) ותמונת ה' יביט ור' הושעיא רבה אמר יפה עשה שהסתיר פניו א"ל הקב"ה אני באתי להראות לך פנים וחלקת לי כבוד והסתרת פניך חייך שאתה עתיד להיות אצלי בהר מ' יום ומ' לילה לא לאכול ולא לשתות ואתה עתיד ליהנות מזיו השכינה שנאמר (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. עד כאן הביאור הנוסף.

ויאמר ידוד ראה ראיתי מדוע נאמר ראה ראיתי ניתן היה לומר ראיתי? בזהר (אדרא רבא קלז ע"א) "ראה לאוטבא לון, ראיתי לנקמא לון מדעקין" יש כאן ראייה לטוב לעם ישראל וראיה לרע למצרים. כלומר יש כאן רמז לשתי ראיות עין ימין לטב ועין שמאל לביש וזה כי סר לראות סר גימ' ב"פ קל וקל=עין.

את עני עמי אמר לו הקב"ה למשה עמי בני ישראל משועבדים בקלי מצרים והם בדרגה של עני והם נצרפים צרוף אחר צרוף והם העלו אלי מ"ן כי עשו תשובה הרמוזה במילת **אשר** בהיותם **במצרים** ואמר **ואת צעקתם** זו התפילה שלהם שבאה מדוחק השעבוד **שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו** זכר כאן ראייה שמיעה וידיעה כנד חכמה בינה ודעת. כלומר בני ישראל העלו מ"ן עד רום המעלות. **וארד להצילו** כעין בחינת גחין ולחיש כי בני ישראל היו משועבדים בקלי והמצרים ינקו מהם את כל שפעם ולכן נקט וארד, ובפרקי דרבי אליעזר הגדול פרק לט מצאתי שזו ירידה חמישית שירד הקב"ה לעולם השפל, ואמר **מיד מצרים** כמו שכתוב בהגדה של פסח "והקב"ה מצילנו מידם" כלומר באמצעותם ואכן כך היה פרעה גידל את משה וכו'. **ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסיא** ארץ ישראל זו המלכות וכשהיא מחוברת ליסוד תקרא ארץ טובה וכשהיא מחוברת אל הבינה תקרא ארץ רחבה והיא יונקת מו"ק לכן נקט כאן ו' עממין. **ועתה** אין ועתה אלא לשון תשובה ואכן **הנה צעקת בני ישראל באה אלי** התשובה שלהם עלתה לפני דהיינו שעברה את כל המסכים ובקעה את הרקיעים ועלתה עד למקום המלאכים מקבלי התפילה מארי אודנין שהכניסו תפילתם אל האין סוף ברוך הוא **וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם** ראייה זו ספירת החכמה והיא זו ששיערה שהלחץ קרב את הגאולה.

ועתה מאחר שבני ישראל עשו תשובה **לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים** ידוע שבני ישראל גלו למצרים כדי לברר את ניה"ק שנפלו שם וחלק מהניצוצין נשבו בידי פרעה ויש צורך לברר אותם. כתב בספר "ליקוטי שושנים" שכל פעם שמשה הביט בפני פרעה הוא שאב ממנו חלק מהניצוצין עד שחש בכך פרעה ואמר לו "אל תוסף ראות פני" ולכן כאן אומר לו הקב"ה לכה ואשלחך אל פרעה כדי לגאול את ניה"ק ששבה ואח"כ יצאו בני ישראל כי לא נותרו ניצוצין. וכך כתוב במדרש ילקוט שמעוני (בראשית - פרק מז - רמז קנד) "וילקט יוסף, אמר רב יהודה אמר שמואל כל כסף וזהב שבעולם לקט יוסף והביא למצרים שנאמר וילקט יוסף את כל הכסף. אין לי אלא בארץ מצרים שבארץ כנען ושבשאר ארצות מנין תלמוד לומר וכל הארץ באו מצרימה. וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהם שנאמר וינצלו את מצרים ואמר רב אסי שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים. ריש לקיש אמר עשאוהו כמצודה שאין בה דגן". ע"כ. במדרש זה יש רמז לברור ניה"ק שבררו בני ישראל בהיותם במצרים. כתב בספר "הגלות לאור הקבלה" להרב נחמני זצ"ל שלא ראינו את בני ישראל חוזרים כעם למצרים מפני שכבר התבררו משם הניצוצין.

ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאת את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה מרע"ה טוען שאינו מתאים לשליחות ואומר "מי אנכי" כלומר אני יודע שמקומי בבינה הנקראת מיולכן איני מתאים, צריך לשלוח אדם שמחובר לספירת המלכות הנקראת העולם הזה. אמר לו הקב"ה אתה מתאים ביותר כי הגאולה ממצרים תהיה מצד הבינה ואמר "כי אהיה עמך" הם נגאלים מצד הבינה שיש בה שם אהיה וכן כתוב "וחמשים עלו בני ישראל ממצרים" כלומר מצד הבינה שיש בה נש"ב וכן נוספה כאן אות ן במילה תעבדון לרמז על נ' יום מיציאת מצרים עד יום מתן תורה וכל זה מורה על הבינה.

לאחר שמשה מקבל את השליחות הוא שואל **ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהים** אין הכוונה כאן שלא ידעו מה שמו של הקב"ה את זה ודאי ידעו אלא כוונתם היתה באיזו מידה הוא נגלה אלינו? בהקדמת תיקוני זוהר בהקדמה הראשונה כתוב שהתשובה צפונה בשאלה במילים "לי מה שמו מה" ס"ת שם הוי"ה ב"ה.

ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם כאן גילה הקב"ה למשה את שם אהיה שלא היה ידוע עד כה. לפי הזוהר (שמות מט ע"ב) יש כאן ג"פ שם אהיה במילים אהיה אשר אהיה כי מילת אשר היא בבינה. לפי זוהר (ויקרא קח ע"ב) ב"פ אהיה הרי 42 ועוד 8 אותיות ב"פ

אהיה הרי 50 רמז לבניה. אם ניקח שם אהיה שהוא 21 ונכפיל אותו אהיה פעמים נקבל 441 כמנין אמת שהיא חותמו של הקב"ה. אם נעלה כל אות בריבוע נקבל 151 כמנין מקוה והוא גימ' של שם אלקים (86) ואדנות (65) וכן אם נכתוב שם אהיה מלא כך: אלף הה יוד הה נקבל 151 כנ"ל. לדעת האר"י הקדוש זללה"ה, מכת הדם באה מאחוריים של שם אהיה כזה: א אה אהי אהיה גימ' דס. הרמב"ן מעיר כאן שבעצם משה רבנו לא גילה שם זה לבני ישראל. ומעיון בדבריו עולה שהיה מידור מידע: שם אהיה נמסר למשה, הזקנים קבלו את שם הוי"ה ובני ישראל את שם אדנות.

ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ידוד אלהי אבתיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר שמי לעלם אמרו שיש להעלים את שם ד' ולקרא רק שם אדנות. בהקדמת התיקונים מצא כאן רמז לתריג מצוות: שמי+וה=שסה זכרי+יה=רמח.

עוד, **ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהם** אין הכוונה שישאלו מה שמו של הקב"ה שהרי הכל יודעים מה שמו אלא הכוונה באיזו מידה הוא יגאל אותם. והרמב"ן ז"ל פירש שביקש מרע"ה לדעת מאיזו מידת הוא נשלח להושיע את בני"י. הנה המפרשים טרחו לבאר את הפסוק והנה תמצית דבריהם: רבנו **אור החיים** הקדוש אומר שלכל נבואה קדמה הזכרת שם וכאן לא נזכר לכן ביקש לדעת באיזה שם משמותיו יתברך הוא שלוח אליהם ודיעה זו קרובה לדעת הרמב"ן שאמר שמרע"ה ביקש לדעת איזו מידה ממידות ד' יתברך שולחת אותו. רבנו יוסף בכור שור כתב בקיצור ודבריו קילורין לעינים "וכי אדם הולך בשליחות ואינו יודע לומר מי שלחו". רבנו בחיי מפלפל באריכות בשינויים בין שם אהיה ובין שם הוי"ה עיין לקמן. רבנו בחיי בבאור בדרך הקבלה אומר שבני ישראל ירצו לדעת מאיזו מידה הוא שלוח אליהם. בספר שערי אורה אמר שכל ההנהגה היא בידי המלכות הנקראת כה והיא נפעלת ממידות שעליה שהן התפארת והבינה והפירוש כאן במילת אהיה שזו הבינה. בספר תיקוני זוהר בהקדמה ראשונה מביא שהתשובה נמצאת בשאלה ורמוזה בה בסופי תיבות: ל'י מ'ה שמו' מ'ה. דברים אלו הובאו כאן בבעל הטורים. בספר הזוהר (שמות דף מ"ט ע"ב) מוסבר שגם מילת אשרמורה באצבע על הבינה ולפי זה יש כאן ד"פ שם אהיה "אהיה אשר אהיה...אהיה שלחני". והנה ידוע שבני"י נגאלו ממצרים מכח ספירת הבינה שיש בה נש"ב ולכן ענין יציאת מצרים נזכר נ' פעמים (הגם שהגר"א ואחרים ספרו יותר והגר"א תירץ שאכן כן נזכרת יציאת מצרים נ' פעמים כעיקר בפסוק ושאר ההופעות כשהם סיפור דברים לא נספרים) וזה הוא **אהיה** שמכח הבינה יצאו ממצרים ונגאלו לפי זכויות העתיד ולא לפי ההווה.

אם נבדוק בביצוע לא נזכר שם אהיה כלל והתירוץ לכל זה הוא: למשה רע"ה בלבד נמסר שם אהיה, לזקנים שם הויה ולעם שם אדנות. בלשונונו אנו: יש כאן מידור מידע.

ויאמר אלהים זו השכינה או הבינה **אל משה** שהוא ת"ת **אהיה אשר אהיה** מכח הבינה תגאלו **ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם**. הכוונה כה תאמר, כלומר תאמר להם שאתה שלוח מן השכינה הנקראת כה והיא נקראת אלוקי אבותיכם כלומר הכח שמעל החג"ת.

ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ידוד אלהי אבתיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר. מה הוא שמי ומה הוא זכרי? הנה שם ידוע שהוא המלכות וזכרי זו מדרגת הזכר כלומר ת"ת. בספר התיקונים אומר ששם הויה ב"ה נחלק לאותיות י-ה ואותיות ו-ה אם נצרף י-ה עם שמי נקבל שס"ה ואם נצרף ו-ה עם זכרי נקבל רמ"ח בסה"כ תרי"ג.

לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אלהם ידוד אלהי אבתיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים הנה כאן התקיימה הבטחת יוסף שאמר פקוד ונהנה בא משה ואומר פקד פקדתי. אמנם רבנו יעקב אביחצירא זצוק"ל בספרו "מחשוף הלבן" אומר שכל אחד יכול לבא ולומר "פקוד פקדתי" ותירץ שמילת פקד היא אחוריים של שם ע"ב כזה: יוד, יוד ה, יוד ה ויו, יוד ה ויו ואת זה אמר להם משה.

ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אתם תזכו לעלות מהקל"י אל ארץ אל המלכות הנקראת ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסים אלו תמורות הו"ק כיון שאין ישראל עליה מיד באים קוצים וברקנים **אל ארץ זבת חלב ודבש** אמר שהמלכות לעתים היא לבנה ולעתים אדומה כדבש וזה "אני חבצלת השרון שושנת העמקים" לעתים לבן ולעתים אדום הכל לפי מעשי בני אדם.

מבטיח הקב"ה למשה ושמעו לקלך הם ישמעו ויקבלו דברך שאכן אתה גואל אמת ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו ידוד אלהי העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לידוד אלהינו והיכן נעלמו הזקנים? הם נשמטו אחד אחד מאימת הקרבה לפרעה וכשבאו אל פרעה היו רק משה ואהרן. דרך שלושת ימים כדי לצאת מג' קליפות הקשות.

ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה, ושלחתי את ידי והכיתי את מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבו ואחרי כן ישלח אתכם כל ענין עשר המכות היה כדי לגלות את ייחוד ד' השגחתו ויכלתו לפעול בבריאה. וכן באו המכות לעשות נקמה באלילי מצרים.

ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכון לא תלכו ריקם, ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם ונצלתם את מצרים כאמור ונצלתם מורה על כך שבני ישראל בררו את ניה"ק שהיו בשבי מצרים.

פרק ד

(א) ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ידוד: (ב) ויאמר אליו ידוד מזה \ (מה זה) { בידך ויאמר משה: (ג) ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: (ד) ויאמר ידוד אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו: (ה) למען יאמינו כי נראה אליך ידוד אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב: (ו) ויאמר ידוד לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשולג: (ז) ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו: (ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון: (ט) והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעו לקלך ולקחת מממיני היאר וספכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם ביבשת: (י) ויאמר משה אל ידוד בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי: (יא) ויאמר ידוד אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אדם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ידוד: (יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר: (יג) ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח: (יד) ויחר אף ידוד במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלב: (טו) ודברת אליו ושמעת את הדברים בפיו ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון: (טז) ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים: (יז) ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת: (יח) וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום: (יט) ויאמר ידוד אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך: (כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו: (כא) ויאמר ידוד אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המפתים אשר שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את העם: (כב) ואמרת אל פרעה כה אמר ידוד בני ישראל: (כג) ואמר אליך שלח את בני ויעבדני תמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך: (כד) ויהי בדרך במלון ויפגשו ידוד ויבקש המיתו: (כה) ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת

בְּנֵה וּתְגַע לְרִגְלָיו וּתֹאמַר כִּי חֲתַן דְּמִים אֶתָּה לִי: (כו) וַיֵּרָף מִמֶּנּוּ אַזְ אֲמָרָה חֲתַן דְּמִים לְמוֹלֶת: (כז) וַיֹּאמֶר יִדְּוֹד אֶל אֶהְרֹן לֵךְ לְקִרְאֵת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשֻׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשָּׁק לוֹ: (כח) וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאֶהְרֹן אֵת כָּל דְּבָרֵי יִדְּוֹד אֲשֶׁר שָׁלְחוּ וְאֵת כָּל הָאֲתֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ: (כט) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וַיֹּאסִפּוּ אֵת כָּל זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ל) וַיְדַבֵּר אֶהְרֹן אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יִדְּוֹד אֶל מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֲתֹת לְעֵינֵי הָעָם: (לא) וַיֹּאמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקֵד יִדְּוֹד אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֵת עֲנָיִם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ:

פרק ה

(א) וְאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרָעָה כֹּה אָמַר יְדְוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּחְגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר: (ב) וַיֹּאמֶר פְּרָעָה מִי יִדְּוֹד אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֹתִי אֵת יִדְּוֹד וְגַם אֵת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נִלְכָּה נָא דָרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַיהוָה לִידְוֹד אֱלֹהֵינוּ כֹּן יִפְגְּעֵנוּ בַּדְּבָר אוּ בַחֲרֵב: (ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמֹה מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן תִּפְרִיעוּ אֵת הָעָם מִמִּעֲשָׂיו לְכוּ לְסַבְּלֹתֵיכֶם: (ה) וַיֹּאמֶר פְּרָעָה הֵן רַבִּים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסַּבְּלֹתָם: (ו) וַיֵּצֵא פְרָעָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַנְּגָשִׁים בָּעָם וְאֵת שִׁטְרֵיו לֵאמֹר: (ז) לֹא תֹאסִפּוּן לָתֵת תְּבֹן לָעָם לִלְבֹּן הַלְבָנִים כִּתְמוֹל שְׁלֹשׁ הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: (ח) וְאֵת מִתְכַּנֹּת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל שְׁלֹשׁ תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי נִרְפִּים הֵם עַל כֵּן הֵם צַעֲקִים לֵאמֹר נִלְכָּה נִזְבְּחָה לַאֱלֹהֵינוּ: (ט) תִּכְבֹּד הָעֲבָדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ כֵן וְאֵל יִשְׁעוּ בַּדְּבָרִי שֶׁקֶר: (י) וַיֵּצֵאוּ נְגָשֵׁי הָעָם וּשְׁטָרֵיו וַיֹּאמְרוּ אֶל הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר פְּרָעָה אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תְּבֹן: (יא) אֲתֶם לְכוּ קַחוּ לָכֶם תְּבֹן מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע מֵעֲבַדְתְּכֶם דְּבָר: (יב) וַיִּפֹּץ הָעָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לִקְשֹׁשׁ קֹשׁ לְתֵבֹן: (יג) וְהַנְּגָשִׁים אֲצִים לֵאמֹר כֹּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ כֹּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתְּבֹן: (יד) וַיָּבֹאוּ שִׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁמוּ עֲלֵיהֶם נְגָשֵׁי פְרָעָה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם חֻקְכֶם לִלְבֹּן כִּתְמוֹל שְׁלֹשׁ גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם: (טו) וַיָּבֹאוּ שִׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצַּעְקוּ אֶל פְּרָעָה לֵאמֹר לְמֹה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ: (טז) תְּבֹן אֵין נֹתֵן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מִכִּים וְחֹטְאֵת עִמָּךְ: (יז) וַיֹּאמֶר נִרְפִּים אֲתֶם נִרְפִּים עַל כֵּן אֲתֶם אֲמָרִים נִלְכָּה נִזְבְּחָה לַיהוָה לִידְוֹד: (יח) וְעִתָּה לְכוּ עֲבַדוּ וְתֵבֹן לֹא יִנָּתֵן לָכֶם וְתֵכֶן לְבָנִים תִּתְּנוּ: (יט) וַיִּרְאוּ שִׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתֶם בָּרַע לֵאמֹר לֹא תִגְרְעוּ מִלְּבָנֵיכֶם דְּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ: (כ) וַיִּפְגְּעוּ אֵת מֹשֶׁה וְאֵת אֶהְרֹן נֹצְבִים לְקִרְאֵתָם בְּצִאתָם מֵאֵת פְּרָעָה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים יִרְא יְדְוֹד עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבֵּאשְׁתֶּם אֵת רִיחֲנוּ בְּעֵינֵי פְרָעָה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֵת חֲרֵב בְּיָדָם לְהַרְגֵנוּ: (כב) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יִדְּוֹד וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמֹה הִרְעַתָּה לָעָם הַזֶּה לְמֹה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) וַיֹּמַאז בְּאֵתִי אֶל פְּרָעָה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לָעָם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמָּךְ:

פרק ו

(א) וַיֹּאמֶר יְדֹדְךָ אֶל מֹשֶׁה עֲתָה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעָה כִּי בִיד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֻׁם מֵאֶרֶצוֹ:

וארא

לאחר שמשח רבנו מתריס דברים כלפי השכינה באומרו "למה אדני הרעותה וכו'" מדבר אליו הקב"ה בלשון קשה וַיִּדְבֹּר במידת הדין, שהרי דיבר גימ' גבורה ודיבור הוא במלכות הנקראת אֱלֹהִים ואומר אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה דע לך שכל מעשי השכינה הם ממני ואין לך להתרעם על השכינה כפי שאמרת "למה אדני וכו'". בספר הזוהר הקדוש תמהים על ההתרסה של משה ומתרצים בכך שמשח רבנו ידע שהוא מעותד למקום גבוה יותר מהמלכות ולכן התרעם על השכינה. כפי שראינו בפרשת שמות משה כשנולד נקרא נער שזו מדרגת מלאך מטט' וכן ראינו שאמו רואה שהוא טוב שזו מידת היסוד ובמשך חייו הוא עולה עד הדעת ומשיג מ"ט שערי בינה ולכן נאמר בספר הזוהר שהוא מעותד למדרגות גבוהות יותר. אומר הקב"ה וַיֹּאמֶר אֶל אֲבִירָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי כְּלוּמֵר הַתְּגַלְתִּי לָהֶם בְּמִדְרַגַּת נְבוּאָה הַנִּקְרָאת "מְרָאָה שְׁאִינָה מְאִירָה" בְּרֵם, וְשְׁמִי יְהוָה לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם הֵם לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרַגַּת נְבוּאָה שֶׁל "מְרָאָה מְאִירָה". וְגַם הִקְמַמְתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם בְּרִית זֶה הִיסוּד הַנִּקְרָא טוֹב וְהוּא הַסְפִּירָה הַשְּׁשִׁית מֵהַחֲסֵד וְכִשְׁהוּ"ק כְּלוּלִים וְהוּא כְּלוּלִים יֵשׁ בּוֹ "לו" אִוְרוֹת, "לו" פְּעָמִים טוֹב גִּימ' בְּרִית, וְאָמַר אֶת זֶה הַמְּלָכוֹת וְזֶה יַחֲוֹד זִו"ן הַמִּקְבֵּל בִּיטוּי גִּשְׁמִי וְלִכֵּן אָמַר לְתֵת לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם נִצְיָגִי הַקְּב"ה בְּעוֹלָם וְזוֹ בַּחֲנִינָה מֵהַ בַּחֲנִינָה "אָדָם אִתָּם" אָדָם גִּימ' מֵהַ וְאָמַר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן זֶה בַּחֲנִינָה הַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאת אֶרֶץ וּבְאֶרְצוֹ מִילֵת כְּנָעַן שֶׁזֶה הַמְּלָכוֹת בְּמַצֵּב צִדְקָה שֶׁהָרִי כְּנָעַן עִם ד' אוֹתוּתֵי גִימ' צִדְקָה וְאָמַר אֶת אֶרֶץ מִגְרִיָּהָם שְׁכֵאשֶׁר הֵם גָּרוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הֵם מִתְקוּ אֶת הַדִּין שֶׁל הַצִּדְקָה וְהִרְבּוּ רַחֲמִים בְּאֶרֶץ וְלִכֵּן מִגְרִיָּהָם גִּימ' רַחֲמִים וְאָמַר אֲשֶׁר גִּימ' 502 ע"ה שֶׁזֶה סֵךְ הַשָּׁנִים שֶׁל הָאֲבוֹת, אֲבִרָהָם 175 יִצְחָק 180 וְיַעֲקֹב 147 בְּרֵם רַק יִצְחָק הִיָּה כָּל יָמָיו בְּאֶרֶץ וְלִכֵּן אָמַר גִּימ' יִצְחָק בָּה. וְגַם הַזְכִּיר כֵּאן פֶּעַם שְׁנִיָּה גִּסְכִּי פְּעָמִים גַּם גִּימ' פּוֹ כְּמִנִּין אֱלֻקִּים (מִגְלָה עֲמוּקוֹת) שֶׁזֶה הַשְּׁכִינָה הַנִּקְרָאת אֲנִי שְׁמִיעָתִי שֶׁהִנֵּאקָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִגִּיעָה עַד הַבִּינָה אֶת נֶאֱקָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבָדִים אִתָּם וְאִזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי זִיכְרוֹן הוּא בִּיסוּד וְהַבְּרִית בְּמִלְכוּת וְאָמַר שֶׁהִגִּיעָה הַעֵת לִיחָדָם. לָכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֹּא זָמָן הַגְּאוּלָּה לִיִּיחָד אֶת הַשְּׁכִינָה אֲנִי עִם הַקְּב"ה יְהוָה וְאָמַר שֶׁהִגִּיעָה הַעֵת לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁגִּלְתָּה עִימָם מִשְׁלִיטַת הַקִּלְיָ. וּמִסֵּר לוֹ אֶת הַתְּכֵנִית עַל כָּל שְׁלֵבִיהָ וְאָמַר וְהוֹצֵאתִי אִתָּכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרִים זֶה שֶׁלֵּב רֹאשׁוֹן

של שיבור כח הקלי'. שלב שני, שיבור כח אלהי מצרים אשר לו הם עובדים **וְהַצִּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֶם** כך פירש השל"ההקדוש וזו בחינת יפקוד ד' על צבא המרום במרום, ואחר כך יתעורר כח היסוד הנקרא גואל בסוד "אם יגאלך טוב יגאל" ואמר **וְגָאֲלִתִּי** וידוע שהיסוד מושך מן החסדים ומן הגבורות ולכן אמר **אֶתְכֶם בְּזִרְזָע נְטוּיָה** אלו הגבורות **וּבְשִׁפְטִים גְּדִלִים** אלו החסדים. ואחר כך עולים אל התפארת ולכן אמר **וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם** ואחר כך יש השראת שכינה בתחתונים **וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים** ואחר כך מתקיים "אשפוך רוחי עליכם" **וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלֹת מִצְרַיִם** ואמר **וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ הַעֲלִינָה שִׁמְמָנָה** יש רוח הקודש **אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֵת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֶקֶב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מֹרְשָׁה אֲנִי יְהוָה** תזכו ויהיה לכם רוח הקודש באופן קבוע **וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה** המצב הגשמי של בני ישראל לא התאים לבשר להם את בשורת הגאולה. כנגד ההבטחה האלקית אנו רואים שהיו צעדים מעשיים וכך נאמר בספר הזוהר שבתחילה אכלו אבותינו לחם עוני בהיותם במדרגת המלכות ואחר כך כשקבלו תורה עלו לתפארת אז אכלו לחם מן השמים. ועוד שתקנו את היסוד המחובר בין המלכות והתפארת על ידי שמלו את עצמם בהיותם במצרים. לפני כניסתם לארץ ישראל בני ישראל מצווים למול את עצמם שנית שם הצטוו גם על הפריעה (רד"ק).

וַיִּדְבֹּר כל דיבור הוא גבורה וכאן נמשכים ה"ג **דידוד** אבא וכללותם שהם ו ידבר כי ידבר גימ' גבורה ואות ו' תרמוז לה"ג וכללותם והם נמשכים **אל משה** הדעת והיא **לאמר** עולה אל הכתר וזה כל לשון לאמר שבתורה מלשון (דברים כו, יז) "את ד' האמרת היום" ובא הדיבור **בא** לך מבעי ליה? וניתן לאמר שכך לשון הקדש כשנכנסים חדר לפני מחדר כענין (ישעיה כו, כ) "עמי בא בחדריך" ויש שתרצו (המגלה עמוקות) הרי למעלה כתוב "ולא שמעו אל משה" חשש משה שגם פרעה לא ישמע אליו מאחר והוא כבד פה ולכן אמר לו הקב"ה "בא אל פרעה" אם ניקח אותיות "אל" ונצרף אותם למילת "פרעה" נקבל גימ' שפ"ו שזו מילת שפה ע"ה כלומר אם תבא אל פרעה תוכל לדבר אליו. וראיתי להוסיף רמז משלי במילת שפה שהיא גימ' שכינה וגימ' **מצרימה** כאומר לו השכינה במצרים ושבוייה בקלי' פרעה וקלי' מצרים ולכן אני שולח אותך לרוצץ את ראש הנחש התנן הגדול ולהוציא את בני ישראל ממצרים. וכך שאל הרשב"י בזוהר שמות דף לד ע"א "אמר רבי שמעון, השתא אית לגלאה רזין, דאינון מתדבקין לעילא ותתא, מה כתיב **בא אל פרעה**, לך אל פרעה מבעי ליה, מאי בא? אלא דעייל ליה קודשא בריך הוא אדרין בתר אדרין, לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא, דכמה דרגין משתלשלין מניה, ומאן איהו, רזא דתנן הגדול. ומשה דחיל מניה, ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין ואינון דרגין דיליה, אבל לגביה דחיל ולא קריב, בגין דחמא ליה משתרש בשרשין עלאין. כיון דחמא קודשא

ברוך הוא דדחיל משה, ושליחן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגביה, אמר קודשא בריך הוא, (יחזקאל כט ג) הנני עליך פרעה מלך מצרים, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, וקודשא בריך הוא אצטריך לאגחא ביה קרבא ולא אחרא, כמה דאת אמר אני יהו"ה, ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, לאינון מארי מדין, דידעין ברזין דמאריהון. ע"כ. אם כן אמר לו **דבר אל פרעה** את הגבורות ששאבת ממני תמשיך על פרעה **מלך מצרים** כל ענין מלך הוא במלכות הנקראת **פה** ופרעה הוא **פה** רע כלומר מלך זקן וכסיל **וישלח את בני ישראל מארצו**. ואז **וידבר משה לפני ידוד לאמר** יש כאן העלאת אור חוזר מהדעת אל הכתר בטענה **הן בני ישראל לא שמעו אלי** בני ישראל שהם רכים ונוחים ורוצים להגאל ולצאת מהקלי' לא שמעו אלי כלומר לא עלו אל הבינה הנקראת שמיעה ואיך **ישמעני פרעה** שהוא ראש הקלי'? ואני **ערל שפתים** שואל כאן הזוהר (שמות דף כה ע"ב) "תא חזי, כתיב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, מאי ואני ערל שפתים, והא בקדמיתא כתיב (שמות ד י) לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקודשא בריך הוא הא אותיב ליה מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר ואנכי אהיה עם פיד, סלקא דעתך דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתים, אי הכי אן הוא מלה דאבטח ליה קודשא בריך הוא בקדמיתא? אלא רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה הוה בגלותא, והוה איהו אטיס לפרשא מלין, ובגין דא אמר ואיך ישמעני פרעה, בעוד דמלה דילי איהי בגלותא דיליה, דהא לית לי מלה, הא אנא קלא מלה גרע דאיהי בגלותא, ועל דא שתף קודשא בריך הוא לאהרן בהדיה" ע"כ. כלומר משה טוען שאני לא מתאים לדבר כי אני לא שייך לדיבור שהוא המלכות ולכן בא אהרן שהוא שושבינא דמטרוניתא לסייע בדיבור. וזה הוא (תהלים נו, א) "למנצח על יונת אלם" שהשכינה הנקראת אלקים ומסתלקים ממנה אותיות מי והיא נשארת עם אותיות אלם ואז אין דיבור וזה התרגום "יקיר ממלל" כעין (שמואל א ג, א) "ודבר ד' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ" ובספר עץ חיים שער מ דרוש ו' אומר שכשהשכינה עומדת א"ח בא"ח היא נקראת יונת אלם וזה נרמז בשיר השירים במילים "דימתך רעיתי" כלומר היית דוממת. וזו טענת משה אני לא מתאים לדבר כי אני לא שייך לדיבור וכך טען גם באומרו "מאין לי בשר" לא שהוא פקפק ח"ו שיכולת ד' להביא בשר, רק שאמר שבשר הוא במלכות ואני לא שייך למלכות. ולכן אומר לו **וידבר ידוד אל משה ואל אהרן** הוסיף לו את אהרן ויצום אל **בני ישראל** שעל ידי כך הוא יכול להתחבר אל בניי **ואל פרעה מלך מצרים** כי אהרן אותיות נראה כלומר עלמא דאתגליא ודיבור ואז יוכלו **להוציא את בני ישראל מארץ מצרים**.

אֱלֹהֵי רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל וכו'. לעיל ראינו "וַיִּדְבֹּר יְדֻד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" ומה היה הציווי לבני ישראל? רבי יוסי בזהר הקדוש (שמות דף כו ע"א) סובר שהציווי היה לדבר אל בני ישראל בנחת כראוי להם, ואל פרעה לנהוג בו כבוד שהרי מלך הוא. ומה טעם סמך לכך את הפסוק הזה? אֱלֹהֵי רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם וכו' לאמר לך למרות שהם בעבודה קשה בני מלכים הם והנה לך ראשי בית אבותם. אלא שייחוס זה כאן לא בא אלא לייחס את משה ואהרן וכדי לנהוג כבוד בקודמים לו הזכירם כאן. **בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל** כפי שאמר לעיל (בראשית מט) ראובן בכורי אתה אלא שניטלה ממנו וניתנה ליוסף (דברי הימים א, ה) **חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֶן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן** ראובן מלשון ראיה וזו החכמה. **וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יִמּוּאֵל וַיְמִין וְאַהֲד וַיְכִין וְצַחַר וְשָׂאוּל בֶּן הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת שִׁמְעוֹן** שמעון מלשון שמיעה שזו הבינה. ואם נשאל הרי דינה ילדה את אסנת וכיצד כתוב שילדה את שאול? וכי ילדה תאומים מחמור בן שכם? אלא אומר לנו רבי אברהם אזולאי בעל החסד לאברהם (מעין ד - נהר מט) "דע שדינה בת יעקב נולדה בשנת תשעים ליעקב, ויוסף אחיה בשנת צ"א, וכשהיתה דינה בת ז' שנים נתעברה משכם בן חמור וילדה את אסנת כשהיתה בת שמונה, וכשהיא היתה בת תשעה נשאת לשמעון אחיה וילדה את שאול בן הכנענית, וכשהיתה דינה בת מ' ירדה למצרים ויוסף היה בן ל"ט שנה, וכשמת יעקב היה יוסף בן נ"ו שנה ודינה בת נ"ז שנה, ולאחר ב' שנים אחר פטירת יעקב נשאת דינה לאיוב והיא היתה בת נ"ט שנים והוא היה בן י"ח שנה, נמצא כשהיתה דינה בת מ"א נולד איוב, ואותה שנה היתה שנה שניה שירדה למצרים". ע"כ. וכתב בספר קהלת יעקב ערך זמ – "זמרי בן סלוא הוא שלומיאל בן צורי שדי והוא בא מדינה בת יעקב והוא שאול בן הכנענית בן דינה שנבעלה לכנעני (סנהדרין פ"ב ע"ב), ולפי שבאה מטיפה פסולה שכם בן חמור על כן עשה עבירה זו, ובאמת היה שמעון בן יעקב שנשא דינה אחותו רק לפי שטיפה פסולה היה מכשכש במעיה ונצטרף עם הטיפה כשירה ונעשה זמרי גם מהטיפה פסולה של שכם, ובילקוט ראובני מביא בשם ספר עשרה מאמרות דזמרי היה גלגול שכם בן חמור ממש, וכזבי בת נשיא מדין היא גלגול דינה ממש, על כן חשק אותה אחר כך כמו בתחילה שחשק שכם לדינה. ע"כ.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי לֹוִי לוי הוא גבורה כאשר כהן חסד וישראל תפארת, ברם כאן לוי הוא תפארת ביחס לראובן חכמה ושמעון בינה וזה רמוז בפסוק (בראשית מט) "ישימו קטורה באפך" כי חוטם זו התפארת. גם ידוע כי ד' חושים: ראיה שמיעה ריח דיבור הם ראובן שמעון לוי ויהודה והם חגת"ם. **לְתַלְדָּתָם גִּרְשֹׁן וְקָהָת וּמֵרָרִי וּשְׁנֵי חַיִּי לֹוִי שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאָתָה שָׁנָה.** נ"ל בס"ד גיל 137 האמור כאן ולקמן בעמרם לרמוז כי הם זכו למוחין דע"ב ס"ג עם ב' כוללים גימ' קל"ז ואם נאמר שלוי

הוא ת"ת היינו מ"ה והבנים זה תיקון הב"ן הרי תיקון עסמ"ב בני גרשון לבני ושמעי למשפחתם. ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיי קהת שלש ושלשים ומאת שנה. ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת הלוי לתלדתם. ויקח עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה. ובני יצהר קרח ונפג וזכרי. ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתר. לא מצאנו בתנ"ך את משפחת הנפגי ומשפחת הזכרי ומדוע? מפני שמשפחות אלו מתו במלחמות שהיו בין בני ישראל כפי שכתב בספר עשרה מאמרות - מאמר אם כל חי - חלק א סימן ג "כתב רש"י בפרשת פנחס סמוך לפסוק ובני קרח לא מתו בשם הירושלמי שבמלחמת העמלקי אחרי מות אהרן בקשו מקצת העם לשוב למצרים ורדפו בני לוי אחריהם ומתו מאלה ומאלה עד שבטלו ארבע משפחות משבט לוי. ורש"י אמר ששתים הן שמעי ועזיאל והג' משפחת היצהרי שלא נמנה ממנה בערבות מואב רק משפחת הקרחי ואמר שלא נתברר לו הרביעית מני. ומאי קשיא והלא בפרשת וארא כתיב ובני יצהר קרח ונפג וזכרי וכיון שנמנית להלן משפחת הקרחי לבדה הרי כאן נפג וזכרי שהן בטלו אלא ודאי הירושלמי חשיב להו שתיים להגדיל הדאגה לדעת כמה החטא גורם. ורש"י על פי הקדמתנו ראה שלא נמנו שתיים אלה לבדהן בשום מקום שיאמר עליהן משפחת הנפגי משפחת הזכרי אם כן על שם אביהם יקראו ומשפחת היצהרי נתמעטה מהם וכל דברי חכמים קיימים.

ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה אהרן כאמור לעיל הינו שושבינא דמטרוניתא ולכן מתאים לו שיקח את אלישבע שהיא בחינת המלכות שהרי אליה נמשכים הז"ת וכך כתב בספר הזוהר שמות (דף מט ע"ב) "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב, ורזא הוא על כנסת ישראל, דאהרן הוא שושבינא דילה, לתקנא ביתה, ולשמשא לה, ולמיעל לה למלכא לאזדווגא כחדא, מכאן ולהלאה כל כהן דמשמש במקדשא כגוונא דאהרן". ע"כ. וענין זה נכתב בתורה (ויקרא טז, ג) "בזאת יבא אהרן אל הקדש" הנה כאן כתבה התורה שאהרן נכנס אל הקדש עם השכינה הנקראת זאת וכן זה הענין שדוד המלך לקח את בת שבע לאישה (שמואל ב פרקים יא-יב). ומה בין בת שבע לאלישבע? על כך עונה הארי הקדוש בשער הפסוקים - ספר שופטים "וכבר נתבאר אצלנו, בענין ויקח אהרן את אלישבע וגו', כי נקראת אלי שבע, וזו בת שבע אשת דוד, לפי שהם בסוד המלכות, והם צריכות להתקן בבחי' שבע כנוצר. וזהו טעם שנקרא בת שבע, אלא שאלי שבע היא, בהיותה נתקנת בסוד החסד, הנקרא אלי. ובת שבע, בהיותה בלתי נתקנת. וכמ"ש רז"ל שדוד אכלה פג"ה, בלי בשול ותקון, וכמו שיתבאר עניינו למטה. והנה באלו הז' שנים שבחברון, קנה דוד הע"ה המלכות, מסטרא דרחל". ע"כ. תשובה דומה כתב בספר ילקוט ראובני על התורה - פרשת וירא "ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וגו'. ר' אלעזר פתח ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה כלא כמה

דאצטריך וכו', ת"ח מיומא דאתברי עלמא היתה בת שבע ראוייה לדוד, ראוייה היתה אלישבע לאהרן מיומא דאתברי עלמא, מאי בין האי להאי? אלא כולא חד אבל התם לדינא הכא לרחמים, כד אתחברא בדוד לדינא לאגחא קרבא לאושיד דמין הכא באהרן לשלמא וכו', וע"ד אתקרי התם בת שבע והכא אלישבע דאתחברא בחסד. ע"כ.

ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר אנו יודעים שאברהם אבינו מייצג את ספירת החסד, אלו ספירות מייצגים בני אהרן? הנה כתב הארי הקדוש בשער הפסוקים - פרשת שמיני "והנה אלעזר ואיתמר, שניהם מנו"ה דאבא, שנתלבשו בנו"ה דאימא, תוך שני קוים דזעיר, ימין ושמאל, שהם חו"ב שבו. ואלעזר מן הנצח, ואיתמר מן הוד. ונדב ואביהוא, שניהם מנו"ה דאימא, אשר תוך שני קוי דז"א כנזכר. ונדב מן הנצח, ואביהוא מן הוד. ע"כ. וכך גם מצאתי בספר "יין המשומר" בזו הלשון "כי היה ראוי לנדב ואביהוא שישתתפו ביחד עם משה ואהרן שהם ב' יסודות דאוי"א, ועם אלעזר ואיתמר שהם נו"ה דאבא כידוע". ע"כ. והם הם דברי ספר עץ חיים - שער לח פרק ז מ"ת בענין תורת נגע צרעת שכתב "וכן בניו, שהם אלעזר ואיתמר, כבר הודעתוך שהם ג"כ בבחי' נ"ה דאבא המתפשטין בז"א". **לסיכום:** נדב הוא נצח דאימא, אביהואהוד דאימא, אלעזרנצח דאבא ואיתמרהוד דאבא. לפי זה צריך לומר שאלישבע היא מלכות דא"ק ואהרן חסד דא"ק. והרוצה לאמר שאלישבע היא מלכות דאצילות חייב לאמר שבניה בבריא.

ובני קרח קרח שהוא לוי והוא מצד הגבורות הוליד את אסיר ואלקנה ואביאסף אלה משפחת הקרחי. ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחתם. שואל כאן בספר הזוהר (שמות דף כו ע"ב) וכי פנחס הוא ראשי בית אבתם? נכון שבדרך פשט מילים אלו חוזרות על הפסוקים לעיל ברם כאן הזוהר בא להדגיש שבזכות פנחס וקנאתו תוקנה מידת היסוד, והנה שאלתו "תא חזי, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס, אלה ראשי אבות הלויים, וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה? אלא בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבוון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן (ליואי), כתיב ביה אלה. תו ותלד לו את פינחס, אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים ורווח כהונתא דילהון, ושריא ביה טסטוקא דתרווייהו, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו נדב ואביהוא, אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון, בגין כך אתייהיב ליה ירותא ורוחא דתרווייהו, ואדכר הכא על מה דלהוי לבתר. ואי תימא אמאי אדכר הכא פינחס, אלא חמא קודשא בריך הוא לאהרן בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעברא ליה לאהרן דלא למיהך בשליחותא דא, כיון דחמא קודשא

ברוך הוא דקאים פינחס וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה, אמר קודשא בריך הוא, השתא הוא אהרן, איהו אהרן דקדמיתא". ע"כ. כלומר שבשעה שפנחס קנא על אות ברית קדש תיקן את פגם נדב ואביהוא במעשה הקטרת.

הוא אהרן ומשה אשר אמר ידוד להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן. פתח באהרן ומשה וסיים במשה ואהרן לומר שהם שקולים (רש"י) והנה דברי הארי הקדוש בשער הפסוקים - פרשת שמיי - "ראיתי לבאר כאן, ענין משה ואהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר, ושאר בני ישראל, אשר היו בדור ההוא. כבר הודעתין בפסוק וראית את אחורי, כי נה"י דאבא מלובשים תוך נה"י דאימא, ובתוך כל אחד מהם, יש בהם ג' אורות דמוחין דז"א, שהם חב"ד, מצד אבא, בנה"י דאבא. וחב"ד מצד אימא, בנה"י דאימא. ונה"י דאבא תוך נה"י דאימא, וכלם תוך גופא דזעיר. והנה נתבאר אצלינו בדרוש הרפ"ח ניצוצין, איך יש כמה אחוריים לאחוריים וכמה פנים לפנים. וביארנו, כי הפנים מעולים מן האחוריים, והאחוריים הפשוטים, מעולים מן האחוריים המליאים. והנה הפנים של יסוד אבא, היא הוי"ה דמלוי יודי"ן, העולה ע"ב. ואחוריים הפשוטים, הם ג"כ ע"ב, והאחוריים מליאים הם בגימטריא קפ"ד. אמנם הפנים של יסוד דאימא, הוא שם אהי"ה דמלוי יודי"ן, ועולה קס"א. והאחוריים הפשוטים, הם בגי' מ"ד. והאחוריים המליאים, הם בגימטרי' תקמ"ד. הנה נודע, כי בהיות יסוד דאבא תוך יסוד דאימא, נמצא כי הפנים דיסוד דאימא, סובבים על אחוריים דיסוד דאבא, והם דבוקים יחד:

והנה משה, משתי בחי' אלו דבוקות יחד, שהם, פנים דאימא שהם קס"א, ואחוריים דאבא המליאים שהם קפ"ד. ושניהם בגימטריא משה. כי נודע שהאחוריים היותר חיצונים דיסוד דאבא, שהם קפ"ד, הם הדבוקים עם הפנים דיסוד דאימא, ומשניהם שורש נשמת מרע"ה. ובבחי' אחוריים של אבא שהם קפ"ד, נאמר לו, (שמות ל"ג כ"ב) וראית את אחורי, כי שם שרשו, ולא בבחי' הפנים דיסוד דאבא. ובבחי' הפנים של יסוד דאימא, אמרו בס"ה שמה זכה לבינה, לפי שלא זכה אל הפנים דיסוד דאבא. ואמנם אין זה אלא בבחינתם למטה, בהיותם מתלבשים תוך ז"א, ולא בבחינתם למעלה במקומם עצמם. ולכן נקרא משה איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, כי הנה הוא בבחי' אחורי היסוד של אבא, ופני היסוד של אימא, בהיותם למטה בסוד הדעת דז"א, הנקרא בעלה דמטרוניתא.

אמנם אהרן, הוא מבחי' שתי אחוריים הפשוטים והמליאים דיסוד דאבא, והם ע"ב קפ"ד, שהם בגימטריא אהרן. וגם זה בבחינתם למטה, ברישא דזעיר כנוזכר, וזהו טעם, היות אהרן כהן, איש החסד, לפי שכל בחינתו מיסוד דאבא בלבד. אבל משה, יש לו ב' שרשים, אחד באבא, ואחד באימא. גם לטעם זה אמרו בס"ה, כי אהרן

נקרא שושבינא דמטרוניתא. והענין הוא במה שהודעתך, בפסוק (משלי ג' ט"ו) ה' בחכמה יסד ארץ, כי כל תיקון הנקבה הוא ע"י אבא, והוא ענין אהרן, כי הוא יסוד דאבא כנזכר, והוא מכוון אותה, ולכן נקרא שושבינא דמטרוניתא. ואמנם אם נעריך ערך משה ואהרן, איזה מהם יוחר עליון, יש בחי' שמושה גדול מאהרן, לפי שמושה יש בו בחי' פנים דאימא. משא"כ באהרן, שכלו בחי' אחוריים. ובבחי' אחרת, אהרן גדול ממושה, לפי שיש לו אחוריים הפשוטים דע"ב דיסוד דאבא, שהם גדולים מאחוריים המליאים דקפ"ד שלקח משה:

ואמנם יש עוד בחי' שלישית מכרעת האמת, והיא, כי אין או"א כזו"ן, כי ז"א אחוריים שלו מעולים מן הפנים של נוקביה. אבל או"א, כחדא נפקי וכחדא שריין, ושניהם שוים, ואין ביניהם רק הפרש יתרון מעט, כמו שביארנו על מ"ש באדרת האזינו ועכ"ד אבא טמיר וגניז יתיר וע"ש. ונמצא, כי כיון שמושה יש לו פנים דאימא, הוא יותר מעולה מן אהרן כפי האמת:

ובזה נתבאר היטב, ענין פסוק (שמות ו' כ"ו) הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן. כי לפעמים מקדים אהרן למשה, כפי הבחי' הראשונה. ופעמים מקדים משה לאהרן, כפי הבחי' השנית. וזו היא העיקר כנזכר. והנה נתבאר, איך משה ואהרן הם אחים, כי הם נשרשים ביסוד דאבא.

ויהי לשון צער (מגילה ב) כי ביום דבר ידוד אל משה בארץ מצרים. כי היה הדיבור בארץ מצרים. **וידבר ידוד אל משה לאמר אני ידוד** כבר ידעת באור מילת אני וד' שהם זו"ן ומכח יחוד זו"ן בא דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דבר אליך. **ויאמר משה לפני ידוד הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה.**

פרק ז

ויאמר ידוד אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצוך ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו. על מה נסב הויכוח בין משה והקב"ה? הנה דברי הזוהר שמהם נבין מה הויכוח, כתוב בזוהר (שמות דף כה ע"ב) "תא חזי, כתיב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, מאי ואני ערל שפתים? והא בקדמיתא כתיב (שמות ד י) לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקודשא בריך הוא הא אותיב ליה מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר ואנכי אהיה עם פוך, סלקא דעתך דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתים, אי הכי אן הוא מלה דאבטח ליה קודשא בריך הוא בקדמיתא? אלא רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה הוה בגלותא, והוה איהו אטים לפרשא מלין, ובגין דא אמר ואיך ישמעני פרעה, בעוד

דמלה דילי איהי בגלותא דיליה, דהא לית לי מלה, הא אנא קלא מלה גרע דאיהי בגלותא, ועל דא שתף קודשא בריך הוא לאהרן בהדיה". ע"כ. כלומר משה טוען שהוא לא שייך למלכות ולדיבור הוא בחינת קול ובחינת תפארת ובחינת תורה שבכתב ולכן לא יכול לדבר אל פרעה. ומה סבר הקב"ה? הקב"ה אומר לו שמכח התפארת ניתן לשלוט גם על המלכות במילים "אני ד'" כלומר אתה בחינת תפארת ואתה איש דברים אתה שולט על המלכות הנקראת דיבור. לעומת זאת משה אומר להקב"ה שכאן בגלות לא שייך לשלוט על המלכות כי היא בשליטת הקלי". נתן הקב"ה פתרון את אהרן שושבינא דמטרוניתא שהיא המלכות והוא ימסור את דברי משה לפרעה.

ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים. ולא ישמע אלכם פרעה ונתתי את ידי במצרים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים. אין כפילות בין צבאותי ובין עמי כי צבאותי אלו המלאכים והשכינה ועמי אלו בני ישראל הגשמיים כי הרי הבטיח הקב"ה לצדיק "אנכי ארד וכו'".

וידעו מצרים ידעו מלשון דעת והפנמה והכרה והמלכת ד' בעולם השפל כי אני ידודזו"ן שבכחם בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם.

ויעש משה ואהרן כאשר צוה ידוד אתם כן עשו. מדוע כפל הלשון? בדרך פשט ניתן לאמר מגיד שבחם שלא שינו כפי שנאמר בנח (בראשית ו, כב) משה (שמות מ, טז) ואהרן (רש"י במדבר ח, ג) ובדרך סוד ניתן לאמר שהם עשו את ה**כ**ן את המלכות הנקראת כנה וכאן הם ייסדו את שורש ראשית צמיחה הגאולה כי הרי השכינה טבועה בעמקי הקלי וכדי להעלותה יש ליצור ברוחניות ובגשמיות הכנות לגאולה וזו הפעולה הראשונה שהביאה לראשית גאולת השכינה ובני ישראל ממצרים.

ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברים אל פרעה מה פסוק זה בא ללמדנו? ניתן ללמוד מכאן שיוכבד שנולדה בין החומות היתה בת קל שנים כשילה את משה. ורבי אברהם אבן עזרא כתב כאן שזה שבחם שלמרות גילם המופלג היו נביאים וזו לשונו "הזכיר שנותיהם, ולא מצאנו בכל המקרא נביאים שהזכירם הכתוב שהתנבאו בזקנותם רק אלה. כי מעלתם גדולה מכל הנביאים ולהם לבדם היה מדבר השם בעמוד ענן. ואל יעלה על לבך כי שמואל עמהם בעבור שכתוב בעמוד ענן ידבר אליהם. כי כבר פירשתי במקומו כי לאלה לבדם נתנה התורה והנה על ידם ינחלו הצדיקים העולם הבא. וכל הנביאים הם נביאי תוכחות או עתידות.

והנה החתם סופר כותב כאן "מספר שנותיהם קס"ג כמספר שם אצב"ע שבו הי' המכות כידוע שהוא מילוי שם אהו"ה היוצא מר"ת א"ת ה'שמים ו'את ה'ארץ. ודע דצריך לומר דשנת עמידתם לפני פרעה הי' שנת שמנים למשה ובז' אדר שקודם ניסן

שבו יצאו נעשה שמנים שלמים, דאי ס"ד שבתחלת עמידתו הי' בן שמנים שלימים ומשפט מצרים. הי' יב"ח א"כ בעת צאתם הי' מרע"ה בן פ"א שנים וכשתצרף לזה מ' שנים שהי' במדבר יהי' שני חייו קכ"א שנים וכתוב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, אע"כ כנ"ל. [תקס"ה]:

ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה, הנה מצרים לקו באצבע גמטריי קס"ג שהוא שם אהו"ה במילוי יודי"ן כזה אל"ף ה"י וי"ו ה"י, והוא כמו גמטריי שנותיהם של אהרן ומשה זה פ' וזה פ"ג גמטריי קס"ג, ושנותיה של מרים אז היתה פ"ו שנה מיום שמררו חיי ישראל פ"ו שנה שע"כ נקראת מרים ע"ש מרירות [כילק"ש ר"פ שמות]. פ"ו גמטריי אלקים, והיינו אצבע אלקים, שנות משה ואהרן ומרים. [תקצ"ב]:

ובספר **גלי רזא** כתב והובאו דבריו בלקוט ראובני "ומשה בן שמנים שנה ואהרן וגו'. כשהרג קין להבל פרח א"י מן אהי"ה א"י הבל אחיך, ומשה כשהיה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה חזר א"י מן אהי"ה לאתרא ונשתתף שם פ' שנה של משה ועולה לחשבן צ"א דאיהו בגי' מלא"ך, ע"כ נזכרו ימי משה כשבא לפני פרעה, שהיו באים לפני פרעה ד' אתוון ואיהו המלאך ששמו איפ"ה, והיה מפחידו כמו שעשה ליצחק כשהיה רוצה לקלל יעקב בשביל שרמה אותו ולקח הברכות ברמאות נראה לו אותו מלאך הנקרא איפ"ה והראה לו גיהנם פתוח לפניו תיכף חזר מחשבתו לטובה ואמר גם ברוך יהיה, כן היה עושה פרעה ובלבו ובמחשבתו היה אומר כשיבא משה פעם אחרת לפני אהרן אותו, וכשבא משה לפניו היה נראה אליו אותו האש הגדולה והיה מפחידו ולא היה רשאי לדבר מאומה ואותו איפ"ה שהציל ליעקב מן קללות אביו הציל למשה מפרעה".

בספר מגלה עמוקות ובספר ליקוטי שושנים מהרב הקדוש האלקי ר"ש מאוסטרופולי הביא הסבר ארוך בענין ליקוט ניה"ק ממצרים ואלו דבריו:

ספר ליקוטי שושנים - לרבי שמשון מאוסטרפליא ז"ל והנה ידוע שיש ק"ך צירופי אלהים והנה פרעה במספר שמו רומז אל ע"א אלהים כנ"ל ונשארו עדיין מ"ט צירופי אלהים שאין לאומות יניקה מהם, ואלו מ"ט הוא סוד אותיות השבטים שבהם מ"ט אותיות כידוע והנה משה רבע"ה שהיה כולל כל הק"ך צירופי אלקים דלכן היו שנותיו ק"ך שנה, (בסוד ותחסרהו מעט מאלהים) מע"ט הוא מספר קי"ט והיו לו השגה בקי"ט צירופים ובצירוף אחד לא היה לו השגה, וכן נמי רומז קרא ויקרא אל משה וידבר אליו מאהל מועד מועד גימטריא ק"ך צירופים, אך נחסר ממנו צירוף אחד לכן א' דויקרא זעירא דוק במגלה עמוקות ובעמדו משה לפני פרעה היה משה אז בן פ' שנה, ואז החסיר משה מן פרעה שלא יהיה לו יניקה מן י"ו צירופי אלהים שבהם פ' אותיות וזה סוד, ומשה בן שמנים שנה בעמדו לפני פרעה, ר"ל שהמתיק פ' אותיות מן י"ו צירופי אלהים שבמספר שני"ה דהיינו בע"א צירופי

אלהים יש אותיות מנין שנייה ודוק, והנה אותן י"ו צירופים שהמתיק משה עם מ"ט צירופים אלהים שאין לאומות יניקה מהם בין הכל הוא ס"ה מנין אדני, וזה סוד מה שפירש"י ז"ל על פסוק כי אתם המעט מכל העמים ה' מעט שכל האומות ע' וישראל רק ס"ה משפחות וק"ל. עיי"ש.

ולי הדל והקטן נראה לאמר שמספר פ' גימ' "יסוד" ופ"ג מנין "יסוד אב" והוא מה שאמרנו לעיל על משה ואהרן שהם מנה"י דאבא המלובשים בנה"י דאימא.

ויאמר מלשון עליה והאמרה של **ידוד** אבא אל משה ואל אהרן נה"י דא"א והם **לאמר** עולים לחג"ת דא"א. **כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת תנו לנו מופת מבעי?** אלא הרשע בגאותו מכחיש את יכולת משה ואהרן לעשות מופת במצרים והוא כאומר, אם תעשו מופת זה יהיה לכם, אנו לא זקוקים למופתים יש לנו די מכשפים וחרטומים כמאמרם ז"ל (שמו"ר ט, ז) "תבן אתה מכניס לעפריים". **ואמרת אל אהרן קח את מטךמטה** הוא במלכות ואהרן שושבינא דמטרוניתא הוא המשליך את המטה **והשלך לפני פרעה יהי לתנין תנין** זה נחש (רש"י) ולמה כתוב תנין? נחש מבעי ליה? אלא רמז לו אתה התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו וכו' הנני עליך התנין הגדול. **ויבא** ויבואו מבעי ליה? אלא שכאן את התאחדו בעיצה אחת ובאו **משה ואהרן אל פרעה ויעשו ויעשה מבעי?** הרי אמרנו שהם כאיש אחד? אלא שכאן במעשה רק אהרן השליך את המטה ומשה רק ציוה על ההשלכה **כן כאשר צוה ידוד וישלך אהרן את מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין**. **ויקרא ייקר וכיבד אותם** ואמר להם ראו הגיעה השעה בה תראו כחכם גם לרבות אשתו ותינוקות של מצרים **פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן כל ענין המכשפים הוא אחיזת עיניים שנאמר "בלטיהם". וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים ויבלע מטה אהרן את מטתם נס בתוך נס (גמ' שבת צז ע"א) היינו שהמטה בלע את מטותם כשהוא מטה ולא כשהוא תנין. כאן הראה להם משה שיש כח מעל כחם אבל הם לא יראו ממנו וזה הוא **ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר ידוד**.**

ויאמר ידוד אל משה כבד לב פרעה הנה דרכו של פרעה הייתה להכביד את העבודה על בני"י, הוא מכביד את לבו ולכן ההנהגה איתו הינה בכבדות שנאמר "ויכבד לב פרעה" וכן "וינהגו בכבדות". בדרך צחות שמעתי שלבו של פרעה הפך לכבד. במדרש אמרו כעין הכבד ככל שנצלה מתקשה. בדרך רמז (מספר הפליאה) לב מלכים ביד ד' וכאן כתוב כב' לב פרעה דהיינו כבד גימ' שם ד'. **מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם** כתב בספר "אמרי נועם" בשם המגלה עמוקות שפרעה מייצג את מלאך סמא-ל, והפירוש "כבד לב פרעה" הוא שהאות מ' שהיא בלב שמו כבדה יותר משלוש אותיות סא"ל שהם

גימ' "מאן" ומכאן יצא שפרעה מאן לשלח את העם. אולם הקב"ה אומר "כי אני הכבדתי את לבו" ומילים "כי אני" גימ' סא"ל והם יתגברו על כבד לב פרעה. נראה לי בס"ד להוסיף נופך בדבר. הנה פרעה כפר במציאות ד', השגחתו ויכלתו לפעול בעולם ולכן נאמר עליו "מאן לשלח העם" מאן גימ' הוי"ה אדנות שהוא כופר בייחוד הזה ולכן לא משלח את העם.

לך אל פרעה בַּבֶּקֶר הַזֶּה יֵצֵא הַמִּיָּמָה כתב בספר "שפתי כהן" על התורה, לפי הילקו"ש רמז קפ"א, שפעם הראשונה שהגיעו משה ואהרן לפתע בארמונו נבהל ונוזק לנקביו. כשהגיע לבית הכסא להתפנות נשכו אותו י"ב עכברים ומאז הוא ירא מהם ונפנה ביאור. עוד, פרעה היה עושה עצמו לאלוה ולא נפנה בבית לכן בא משה ופגשו במקום נסתר מעין אדם להראות לו הנה אני יודע שאתם אדם.

וְנִצַּבְתָּ לִקְרֹאתוֹ עַל שַׁפַּת הַיָּאֵר וְהַמַּטָּה אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לְנַחֲשׁ תִּקַּח בְּיָדְךָ. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְדֹד אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עֵד כֹּה. הִנֵּה כֹאן גִּי יִסּוּדוֹת עֲלֵיהֶם סוֹבֶבֶת גְּאוֹלֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. מִצִּיאוֹת ד', השגחתו ויכלתו לפעול בבריאה. כשאמר ד' הרי מציאות, אלהי העברים השגחתו, שלח את עמי יכלתו לפעול. ד' פועל באמצעות השכינה הנקראת כֹּה והיא אָמַר בחינת הנקראת אמירה וזו גם כן האימרא דהיינו פורפירא של יְדֹד והיא הנקראת בְּזֹאת זאת תִּדַּע ומטרת המכות היא שפרעה יודה בעל כרחו כִּי אֲנִי יְדֹד יש מציאות של השכינה הנקראת "אני" ומציאות ד' הִנֵּה אֲנֹכִי מִכָּה בַּמַּטָּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהְפָּכוּ לָדָם. וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בַּיָּאֵר תְּמוֹת וּבָאֵשׁ הַיָּאֵר וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לַשָּׁתוֹת מִיָּם מִן הַיָּאֵר. הנה כאן הודיעו על מכת הדם.

(יט) **וַיֹּאמֶר** ענינו ידוע שהוא העלאה והאמרה של יְדֹד אבא המעלה אל משה את הדעת והוא מעלה את אמר אל אהרן חסד ז"א קח מטף וחסד מעלה את המלכות וזו ונטה ידך ממשיכה דין על מימי מצרים מימי מצרים גימ' ת"פ זו פלונית וזו ראייה שמכת הדם פגעה בנוק' דס"מ וכאן מפרטת התורה את הדרגות הפרטיות של המלכות דקל"י: **על נהרתם** בינה כי נהר רומז לבינה, **על יאריהם** יאור הוא נילוס שהוא גימ' יוסף וזה היסוד, **ועל אגמיהם** אגם זה יסוד אימא, **ועל כל מקוה מימיהם** מקוה זו הבינה הרי שמכת הדם פגעה במלכות ובינה דקל"י ויהיו דם ווי' ההיפוך לשון עבר זו המלכות והיה דם לשון עתיד וזו הבינה שיש בה שם אהיה וכשהו באחוריים נכתב כך: א אה אהי אהי-ה גימ' דם בכל ארץ מצרים ארץ מלכות ובעצים עץ זו ספירת התפארת ובאבנים אבן מלכות. דם גימ' שם אחוריים דאהיה כזה: א אה אהי אהי-ה הרי שמכת הדם פגעה בבינה ובמלכות של הקל"י. וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בַּיָּאֵר

מִתָּה דג היינו יסוד, ומה היא דגה? כתב בספר קהלת יעקב ערך דג כדלקמן – דגה הוא בחינת מלכות זוהר בשלח מ"ח ע"א, דג"ה באת ב"ש גימטריא ו' פעמים אדני, גם גימטריא גבורה דנוקבא וי' אותיות והכולל. ותימא דבתיקון תלתין דף ע"ד ע"ב כתב דשכינתא מסטרא דנונין אתקריאת הדג סטרא בישא, בהפוכא דגה מבואר דסטרא אחרא אקרי דגה ושכינתא הדג, והיאך אמר בזוהר (בשלח מ"ח). דשכינתא אקרי דגה. ע"כ. הנה לנו שדגה זו מלכות דקלי'. ומ"ש בזוהר בשלח היינו דג ה' כלומר ה' זו המלכות ודג היינו יסוד כמ"ש בספר מאורי אור. נמצאנו למדים שמכת הדם פגעה בפלונית הנקראת כאן דגה. כך באופן זה בכל עשר המכות המכה פעלה בכל י"ס פרטיות של אותה ספירה.

(כב) וַיַּעֲשׂוּ כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם וַיַּחֲזִק לֵב פְּרָעָה וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹדָה: (כג) וַיִּפֹּן פְּרָעָה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבֹו גַם לְזֹאת: (כד) וַיַּחֲפְרוּ כָל מִצְרַיִם סְבִיבֵת הַיָּאֵר מִיָּם לַשְּׂתוֹת כִּי לֹא יָכְלוּ לַשְּׂתוֹת מִמֵּי הַיָּאֵר: (כה) וַיִּמְלֵא שְׂבַעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת יְדֹדָה אֶת הַיָּאֵר: (כו) וַיֹּאמֶר יְדֹדָה אֶל מֹשֶׁה בֹא אֶל פְּרָעָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְדֹדָה שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (כז) וְאִם מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח הִנֵּה אֲנֹכִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בַּצִּפְרָדָּעִים: (כח) וְשָׂרֶךְ הַיָּאֵר צִפְרָדָּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתְךָ וּבְחֹדֶר מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל מִטֶּתְךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ: (כט) וּבִכְהָ וּבְעַמֶּךָ וּבְכָל עַבְדֶּיךָ יַעֲלוּ הַצִּפְרָדָּעִים:

פרק ח

וַיֹּאמֶר יְדֹדָה אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהְרֹן נָטָה אֶת יָדְךָ בְּמִטָּךָ עַל הַנְּהָרֹת עַל הַיָּאֲרִים וְעַל הָאֲגָמִים וְהָעֵל אֶת הַצִּפְרָדָּעִים עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם. כעת יש להתבונן היכן פעלה מכת הצפרדע. הנה לפי דעת האר"י הקדוש מכת הדם יצאה ממלכות דז"א, המוכרת לנו בשם שכינה, והיא מכונה בתורה "כה" או "אניי", וזו פוגעת בדעת דנוק' דקלי' ולפי זה נבא אל באור הפסוקים: ויאמר ידוד אבא מעלה אליו אל משה את הדעת ומצווה אותו בא אל פרעה כתר דקלי' ואמרת אליו בדרך כבוד כה זו השכינה והיא אמר עולה ומאמירה אל ידוד ז"א, תפארת והנה יש ייחוד זו"ן שלח את עמי ויעבדני, ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך גבול זו המלכות¹ והמכה היא בצפרדעים בדעת דקלי'. נזכור שבפרקי שירה צפרדע

¹ הנה ציטוט מהמילון עברי קבלי:

גבול כינוי למלכות כ"כ בספר פרדס רמונים - שער כג פרק ג - "גבול פי' בתקונים כי המלכות נקרא גבול מטעם שהיא גבול לשם בן ארבע. שעדיה מגיע האצילות ולא תוסיף. והיא ה' אחרונה והיא אחרית וסוף לאצילות. והיא נקראת כן מצד הבינה והחכמה כי מצד המאציל היא עולה לבלי גבול והמאציל מתעלם ומתאחד בכתר.

מה היא אומרת "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" וזה ייחוד תתאה של המלכות. וכעת נראה כי המכה פעלה בכל י"ס פרטיות של דעת דקלי' ושרץ היא צפרדעים ועלו ובאו בביתך בית זו המלכות ובחדר משכבך הנה דעת כי (משלי כד, ד) "בדעת חדרים ימלאו" ועל מטתך יסוד כי מטה זו המלכות ולכן "על מטתך" זה היסוד שהוא מעל המלכות כמ"ש בזוהר ויחי "וישתחו ישראל על ראש המטה", ובבית עבדיך בריאה ובעמך יצירה ובתנורו ובמשארותיו עשיה ואומר ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים אין כאן כפילות כי קודם אמר שהם יבואו וכאן אמר שהם יעלו כלומר המכה תכה מהמלכות עד הכתר מהעם שהם המלכות אל עבדי פרעה שהם חו"ב ופרעה שהוא מלך זקן וכסיל כתר דקלי'.

ויאמר ידוד אל משה אמר אל אהרן נטה את ידך במטך על הנהרות נהר זו הבינה הנקראת רחובות הנהר על היארים יסוד כזכור הנילוס גימ' יוסף ועל האגמים יסוד אימא² והעל את הצפרדעים על ארץ מצרים. ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים הנה רמז: אם ניקח את האותיות המכסות את המילים "ארץ מצרים" ואלו אותיות בשק נקשכנ גימ' 922 "זו מכת הצפרדע" גימ' 922. ובדרך סוד ארץ זו המלכות והרי ידוע שכל המכות פעלו על מלכות דקלי'.

ויאמר ידוד אבא אל משה דעת אמר אל אהרן עליית החסד אל החכמה נטה את

כתב הרמ"ז בספרו ערכי הכינויים - אות ח - "חול גבול לים, החול הוא [גימ'] ריבוע אהי"ה. והים הוא הבריאה. ומזל"ן כי זה יובן בסוד החשמל. כי תמיד המבדיל והמגביל הוא בוצינא דקרדינותא שהוא באימא. גבול הוא [גימ'] מ"א, הוא אותיות אהי"ה פשוט, ומלא, דמלא, שהוא ממש בסוד לבוש הגבורה, כנודע מסוד אי"ל [של] יצחק. והים הוא הבריאה כי "מי" מקנן תמן.

כתב בספר קהלת יעקב - ערך גב - סוד גבול הוא צל ולבוש לפנימיות שבתוך הגבולים, שלי"ה דף קנ"ה ע"א.

גבול גימטריא אל, ואל במילוי (אלף למד) גימטריא הקף (פרי עץ חיים שער הלולב פרק ז'), והוא סוד לבוש וגבול המקיף הפנימיות, על כן שם אלמה לבוש הנשמה, ונשמה מבינה ולבושים שלה הוא זעיר ונוקבא ו"ה והן בחינת אל, אלמה בחינת לבוש לבוש וזהו אלמה א"ל מ"ה, וזה שאמר (תהלים קמ"ז י"ד) השם גבולך שלום חלב חטים ישיבעך, בחינת הגבולים הם סוד שני אל ששני צדדי הפנים דאריך, והוא סוד הפאות, ועל כן פאה לשון גבול, ואלו הן מאירין למדת ואמת תיקון ז' תרין תפוחין, והוא הכולל ו' תיקונים שלפניו ב' פעמים אל במילוי עם ו' תיקונים הכלולים בו גימטריא שלום, וכעין מה שכתבתי בשם העץ חיים בערך צמור.

תמלכות נקרא גבול שהוא סוף האצילות והאחדות ומשם יפרד (מאורות נתן).

גבול גימטריא אם, גבול בא"ת ב"ש עם הכולל גימטריא שכינה במילוי כזה שי"ן כ"ף יו"ד נו"ן ה"י, גם גבול הוא סוד ק"ך צירופי אלהים, וכל צירוף ה' אותיות הרי ת"ר גימטריא גבול בא"ת ב"ש, ומהם בא הגבול והמידה לכל דבר כנודע.

גבול מצד הדינין הנותנים קו המדה וגבול לכל דבר עד פה תבוא (עץ חיים שער הנסירה פרק ד'), גם המלכות נקרא כך כי הוא גבול לכל האצילות כך פירוש בתיקונים, והוא סוד בוצינא דקרדינותא.

גבול עם הכולל גימטריא שם מ"ב שם הגבורה, ועיין בליקוטי תורה ישעיה מי מדד בשעלו מים, מי סוד הבינה בוצינא דקרדינותא הגנוז במעי אימא שהוא קו המדה, גבול בא"ת ב"ש גימטריא שי"ך פ"ר כללות הדינים.

² כתב בספר קהלת יעקב - ערך אג - אגם נקרא יסוד דאמא שהוא מקום שמן ודשן, אגם מים חסדי אבא, מאורי אור, אגם גם המלכות נקרא כן בקבלתה מימי החסד, שם, ונראה לי אגם אלף מ"ג עם הכולל גימטריא דעת דבמצח דאריך אנפין, ושם שורש המלכות קודם התיקון, ולשם צריכין להעלותה, כמו שכתבתי בערך טנא ובערך אם

מִטָּה זה מטה אהרן שושבינא דמטרוניתא **וְהָאֵת עֵפֶר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֹנֶם בְּכָל אָרֶץ מִצְרַיִם**. הנה בזוהר הקדוש (שמות דף כח ע"א) שאלו כעין זה במופת של הפיכת המטה לתנין מדוע **מטה אהרן** ולא **מטה משה**? "ואמרת אל אהרן קח את מטך, מאי טעמא מטה אהרן ולא מטה משה? אלא ההוא דמשה איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא ליה באינון חוטרין דחרשיא, ולא עוד אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא. ע"כ. הנה **מטה אהרן** פעל את ג' המכות הראשונות שהיו באדמה. המהר"ל מפראג אומר שעשר המכות היו מחולקות דצ"ך באדמה, עד"ש באויר ובאח"ב השתלחו מלמעלה למטה ונראה שהרב רומז לכך שדצ"ך היו בחינת הי"ם עד"ש גת"ה באח"ב כחב"ת ומזה נבין מדוע הכנס היה בעפר הארץ.

וַיַּעֲשׂוּ כֵן מֹשֶׁה בְּאִמְרֵי וְאֶהְרֹן אֶהְרֹן אֶהְרֹן שהוא בדרך כלל בספירת החסד עלה לחכמה דרך קו ימין ומשם הוא מטה **אֶת יָדוֹ** זו מידת החסד של החכמה כלומר חסד דאבא **בְּמִטָּהּ** ופועל דרך המטה שזו מלכות דאבא הידועה בשם ישראל סבא ומשם דרך ספירת הבינה באה מכת הכינים **וַיִּךְ גִּימ' י"ה** אהי"ה כלומר חו"ב פועלים יחדיו להכות את קומת זו"ן דקלי' וזה הוא **אֶת עֵפֶר הָאָרֶץ** אלו המרכבות של אגרת ומחלת וכו' **וְתָהִי הַפָּנִים בְּאָדָם** זה הס"מ **וּבִבְהֶמָה** זו לילי' הרשעה. בילקוט שמעוני רמז קפ"ב אמרו שהיו י"ד מיני כינים ונראה שיש כאן רמז למה שאמרנו שהמכה פעלה בספירת המלכות הנקראת דוד גימ' י"ד. בספר מגיד מישרים אומר שמכת הכינים הייתה מכח ספירת הבינה והכתוב כאן אומר שהמכה היתה באדם ובבהמה דהיינו זו"ן דקלי' **כָּל עֵפֶר הָאָרֶץ הָיָה כֹנֶם בְּכָל אָרֶץ מִצְרַיִם** אלו שאר מרכבות הטומאה. **וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרָטִמִּים בְּלִטְיָהֶם** לשון לטותא וקללה **לְהוֹצִיא אֶת הַפָּנִים וְלֹא יָכֻלוּ וְתָהִי הַפָּנִים בְּאָדָם וּבִבְהֶמָה**. **וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטִמִּים חֹסֶר יוֹד כִּי נָחֹסֶר כְּבוֹדָם וּבִטְלָה חֲכָמָתָם בְּעֵינֵי פֶרַעַה אֶל פֶּרַעַה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא הֵם לֹא הִכִּירוּ שֵׁם אַחֵר זֹלָת אֱלֹקִים וְהִסִּיבָה כִּי שֵׁם הוּיָהּ עָלָה לְמַעַי הַבִּינָה כְּדִי שֶׁלֹא תִהְיֶה יִנְיָקָה. כְּתֹב הַרְמַב"ן כֵּן לֹא הִזְכִּירוּ שֵׁם הַמְּיוֹחַד לְפֶרַעַה רַק לְמֹשֶׁה בְּעִבּוֹר שְׂדֵיבֵר עִמָּהֶם בְּשֵׁם בְּמִיּוֹחַד. וַיִּחְזַק לֵב פֶּרַעַה וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֻד.** כתב האר"י הקדוש בספר הליקוטים **כִּינִם** גימ' 120 ובשם אלקים יש 120 צירופים לכן אמרו **אֶצְבַּע אֱלֹקִים הִיא**. בערך אצבעכתבנו שהוא שם אהו"ה שהוא בדעת וכאמור המכה באה דרך חו"ב ומשם לדעת והכתה את זו"ן דקלי'.

וַיֹּאמֶר יְדֹדְךָ אֶל מֹשֶׁה הִשָּׁפֶם בְּבִקְרֹךְ וְהִתְנַצֵּב לִפְנֵי פְרָעָה הִנֵּה יוֹצֵא הַמִּיָּמָה כְּדִי לְהַשְׁפִּילוֹ כַּמִּיָּשׁ שֶׁהִיָּה אוֹמֵר שֶׁהוּא אֱלוֹהִים. וּבִתְרִגּוֹם יוֹנָתָן אָמַר שֶׁעָשָׂה כִּישׁוּפִים בְּמִים וְאַמְרָתָּ אֵלָיו כֹּה זֶה הַשְׁכִּינָה אָמַר הִיא אִמְרָא כִּמוֹ אִמְרַת הַבֶּגֶד שֶׁל יְדֹדְךָ ז"א אוֹ מַלְשׁוֹן אִמְרָה שֶׁהַשְׁכִּינָה הִיא הַדִּיבּוֹר שֶׁלּוֹ אוֹ פִּירוּשׁ שְׁלִישִׁי שֶׁהִיא מֵאִמְרָה אוֹתוֹ וּמִיִּיקָרַת אוֹתוֹ. מִכָּאן אֵנּוּ רֹאִים שֶׁהַמְּכּוֹת בָּאוּ מֵהַקַּב"ה וּבֵית דִּינוֹ שֶׁזֶה הַשְׁכִּינָה. וְאָמַר שֶׁלַח עָמִי וְיַעֲבֹדֵנִי. כִּי אִם אֵינְךָ מְשַׁלַּח אֶת עָמִי הִנְנִי מְשַׁלֵּיחַ מִידָה כִּנְגַד מִידָה. מִילַת מְשַׁלֵּיחַ לִפְנֵי הַפֶּשֶׁט לִשׁוֹן צִוּוּי בְּנִיין הַפְּעִיל. בְּדֶרֶךְ סוֹד נִרְאָה שֶׁאוֹמֵר לוֹ שֶׁהַמְּכּוֹת תִּגְיַע דֶּרֶךְ הַשְׁכִּינָה כִּי מְשַׁלֵּיחַ גִּימ' בַּשְׁכִּינָה וְהִיא בַּחֲנִינָה הַעוֹר הַנִּקְרָא שֶׁלַח בִּלְשׁוֹן אֲרָמִי. כֹּאמּוֹר הַמְּכּוֹת בָּאוּ מֵהַקַּב"ה וּבֵית דִּינוֹ וְעֲלִיהֶם חוֹפֶפֶת הַבִּינָה וְזֶה הוּא הַנְּנִי גִימ' יב"ק עִם אוֹתִיּוֹת וְהֵם יָכוּ אֶת קוֹמַת הַס"א: בָּךְ כֶּתֶר דַּס"א (בַּסֵּפֶר מַחֲשׁוֹף הַלֶּבֶן קוֹרָה לַפְּרָעָה עֵתִיק דַּקְלִי) וְיַעֲבֹדֵךְ אֱלוֹהִים חו"ב וְיַעֲמֶךָ ת"ת וְיַבְבְּתֶיךָ מַלְכוּת הַיֵּינוּ לִילִי אֶת הָעֶרֶב וּמָלְאוּ בְּתֵי מִצְרַיִם אֶת הָעֶרֶב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֵם עָלֶיהָ לִפְנֵי הַפֶּשֶׁט שֶׁגַם אֲדַמַּת מִצְרַיִם מַלְבֵּד בְּתֵי מִצְרַיִם תִּתְמַלֵּא בְּעֶרֶב. בֵּית וְאֲדַמָּה כִּינוּי לַמְּלָכוֹת וּבַמִּדְרָשׁ אָמְרוּ שֶׁזֶה חֵיהַ הַנִּקְרָאֵת אֲדָנִי הַשְּׁדָה וְשִׁמָּה מַעִיד עֲלֶיהָ שֶׁהִיא קִשּׁוּרָה לַמְּלָכוֹת וְנִיזוֹנִית מִן הָאֲדַמָּה וְהַדְּבָרִים רוֹמְזִים לַהֲכָאֵת הַנוֹק' דַּס"א. עוֹד, מִילַת עֶרֶב כְּתוּבָה בְּתוֹרָה עֶרֶב וְהִיא גִימ' שֶׁל דוֹד כְּנוֹזֵכַר בַּסֵּפֶר קֶרְנִיִּים כֹּאשֶׁר תִּיקַח אוֹת ד' וְתַכְפּוֹל אוֹתָהּ וְתִרְבַּע אוֹתָהּ הַיֵּינוּ שְׁמוֹנָה בְּרִיבּוּעַ וְאִזְנֵי נִקְבַּל ס"ד. בְּאוֹתוֹ אוֹפֵן נַעֲשֶׂה לְאוֹת ו' וְנִקְבַּל קַמ"ד. אִם כֵּן, פַּעֲמִיִּים ס"ד בְּצִירוֹף קַמ"ד גִּימ' עֶרֶב לְרִמּוֹז שֶׁהַמְּכּוֹת בָּאָה לְהַכְנִיעַ אֶת הַנוֹק' שֶׁל הַס"א. עוֹד, יְדוּעַ שֶׁהַמִּצְרַיִם פָּגְמוּ בִּישׁוּד וּלְכֵן הִנְבִּיא (יִחְזָקְאֵל כָּג, כ) אוֹמֵר שֶׁזֶרְמַת סוֹסִים זֶרְמַתָּם וְהֵם נִקְרָאִים (בְּרֵאשִׁית מ"ב) עֲרוֹת הָאָרֶץ לְכֵן בָּאָה עֲלֵיהֶם מַכַּת עֶרֶב שֶׁהִיא גִימ' בְּרִית בְּאוֹפֵן הַבָּא: עַרְבָּ עֶרֶב.

וְהַפְּלִיתִי כָל פֶּלֶא מֵהַכֶּתֶר וְהַיֵּינוּ שֶׁהַתְּבוּנָה עֲלֵיהֶם בַּעֲנֵא חִיּוּרָא דַּא"א בִּיּוֹם הַהוּא אֶת אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עָמִי עָמַד עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הֵיּוֹת שֶׁם עֶרֶב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְדֹד בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְכִבֵּר יָדַעַת מִילַת אֲנִי וְאֶרֶץ. הִנֵּה הַשְּׁגַחַת ד' בַּעֲלִיל. עוֹד נִרְאָה בַּס"ד כִּי הַמְּכּוֹת בָּאָה מִכַּח הַבִּינָה הַחוֹפֶפֶת עַל זו"ן וְבֵה ד' אֲלָפִין כִּידוּעַ וְהֵם מִדַּת וְהֵם נִרְמְזִים כֹּאן בְּמִילִים קֶרֶב הָאָרֶץ וְכִיצַד? אִם נִיקַח אֶת מִילוֹי אוֹתִיּוֹת "הָאָרֶץ" שֶׁהֵם קֶרֶבָם נִקְבַּל: י, לף, יש, די (כֹּאשֶׁר כּוֹתְבִים אוֹת צ' צַדִּי) וְהֵם גִּימ' 444 כְּמִנְיָן מִדַּת וְהֵם ד' אֲלָפִין שְׁבַד' שְׁמוֹת אֱהִיָּה שֶׁהֵם בְּבִינָה וְשְׁמֵתִי פָּדַת זֶה הַמְּלָכוֹת כִּשְׁהִיא נִכְלָלַת בְּתַפְאֶרֶת ה"ג דִּידָה מִתְמַתְקִים בַּה"ח דִּידָה (קֶהֱלֵת יַעֲקֹב עֶרֶךְ פְּדוּת) וְהִיא שְׁשִׁמְרָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין עָמִי וּבֵין עַמְּךָ לְמַחֵר אָמַר לְמַחֵר וְרִמְזוּ לוֹ שֶׁזֶה גִימ' עֶרֶב וְהַיֵּינוּ יְהִיָּה הָאֵת הִזָּה אוֹתִיּוֹת לְמַחֵר הֵם גִּימ' עֶרֶב. עוֹד, לְמַחֵר נוֹטְרִיקוֹן לֹא רַחֵם, אֶתָּה פְּרָעָה לֹא רַחֲמַת עַל בְּנֵי וְנִהְיָת בֵּהֶם כְּעוֹרֵב אֲכֹזְרִי הִנֵּה בָּאָה מִכְּתַב עֶרֶב. (מִפִּי יִדִּידִי כַה"ר מֹשֶׁה סוּיֶסָה יִצ"ו וְדַפְח"ח). וַיַּעַשׂ יְדֹד כֵּן וַיָּבֵא עֶרֶב כְּבֹד בֵּיתָהּ פְּרָעָה וּבֵית עַבְדֵּיו וּבְכָל אֶרֶץ

מצרים תשחת הארץ מפני הערב בכל מקום שיש זימה יש השחתה כמ"ש בפרשת נח. כאמור יש כאן מכה בכל י"ס של קומת הס"א: פרעה כתר, ביתו חו"ב, עבדיו חג"ת, ארץ מצרים נהי"ס.

לפי דברי הזוהר הקדוש (שמות דף ל ע"ב) לקמן, ערוב זה ערוב של כחות החכמה שלהם שלא יכלו להשיג יותר בחכמת מצרים וכל כחות הכישוף נעלמו מהם: **ערוב**: פי האי גוונא, דערבב לון זיני דחכמתא דילהון, ולא יכלין לאתדבבא, ולא עוד, אלא אפילו דהני דאשתכחו בארעא, מחבבין לון בארעא, ומחבבין אורחיהו. ערוב, מאי ערוב? ערבובא. כמה דאף אמר (ויקרא י"ט) ובגד פלאים. ערובין. (ויקרא י"ט) שדך לא תזרע פלאים, זינין סגיאין בארמות דא. תא חזי, כמה חילין אתערין לעילא כחד, ובבלל לון קודשא בריך הוא כחדא, בגין לבלבלא חייליהו תקיפא לעילא. וכל אינון גבורן דעבד קודשא בריך הוא במצרים, בינא חדא הנה, דארים ידיה עליהו, לעילא ותתא, ומתמן אתאבידת חכמתא דמצרים, דכתיב, (ישעיה כ"ט) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוןי תסתתר. ותא חזי, כתיב, (ישעיה י"ט) וסכסכתי מצרים במצרים. מצרים לעילא, במצרים לתתא. בגין דאינון חילין לעילא, ממנו על חילין דלתתא, ואתערבו פלהו. אתערבו לעילא, דלא הוו מצראי יכלי לאתקשרא פחרשייהו, באינון דוכתי דהוו מתקשרי בקדמיתא, דהא אתבלבלו. ועל דא אייתי עליהו ערוב, חינון דהוו מתערבי דא בדא:

פרק ט

ויאמר ידוד אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר ידוד אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני הנה מילים "בא אל פרעה" נזכרו במכת צפרדע, מכת דבר ומכת ארבה ואלו מכות שניות בסדרת דצ"ך, עד"ש באח"ב. מה מאפיין מכות אלו? הנה כתב ב"טור הארוך" (שמות ח, יב) "וסימנם דצ"ך, עד"ש, באח"ב, ובמדרש (שמו"ר ח, ג) יש שהיו חקוקים במטה בזה הסדר, כי דם היה בהתראה ובהשכמה, צפרדע בהתראה ולא בהשכמה, כנים לא זה ולא זה. ערוב בהתראה ובהשכמה, דבר בהתראה ולא בהשכמה, שחין לא זה ולא זה, ברד בהתראה ובהשכמה, ארבה בהתראה ולא בהשכמה, חושך לא זה ולא זה".

העולם שואלים מדוע כתוב **בא אל פרעה** והרי מרע"ה הולך אל פרעה? בדרך פשט, כך אומרים בשפה העברית לאדם שהולך אל משהו הנמצא בחדריו כמ"ש הנביא ישעיהו (כו, כ) "עמי בא בחדריך" וכאן היה ציווי לבא לארמון פרעה. ברם, בספר

הזוהר שאל רשב"י את השאלה הזו והוא מגלה לנו במאמר התנינים את סוד הטומאה הגדולה שהייתה במצרים וכך כתוב בזוהר (שמות דף לד ע"א) "אמר רבי שמעון, השתא אית לגלאה רזין, דאינון מתדבקין לעילא ותתא, מה כתיב **בא אל פרעה, לך אל פרעה מבעי ליה, מאי בא?**, אלא דעייל ליה קודשא בריך הוא אדרין בתר אדרין, לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא, דכמה דרגין משתלשלין מניה, ומאן איהו, רזא דתנין הגדול. ומשה דחיל מניה, ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין ואינון דרגין דיליה, אבל לגביה דחיל ולא קריב, בגין דחמא ליה משתרש בשרשין עלאין. כיון דחמא קודשא בריך הוא דדחיל משה, ושליחן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגביה, אמר קודשא בריך הוא, (יחזקאל כט ג) הנני עליך פרעה מלך מצרים, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, וקודשא בריך הוא אצטריך לאגחא ביה קרבא ולא אחרא, כמה דאת אמר אני יהו"ה, ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, לאינון מארי מדין, דידעין ברזין דמאריהון". גם בספר מגיד מישרים בפרשת בא נגע בשאלה זו וכ"כ "אור ליום שבת ח' לשבט, ה' עמך וכו' וכל אשר אתה עושה ה' מצליח ויצליח ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ובענין פרשתא קדישתא איכא למידק בה אמאי כתיב ויאמר ולא כתיב וידבר, ותו מאי **בא אל פרעה** הוי סגי למימר דבר אל פרעה? אבל רזא דמילתא דויאמר רמיז לכנסת ישראל, ברזא ואת אמרת קדוש ה' וקאמר למשה בא אל פרעה כלומר עול לגביה ההוא סיטרא להסיג גבול החול. ולהוסיף בגבול הקודש וכו' עיי"ש. כלומר פרעה זו הקלי' היונקת את השפע הקדושה וכאן הציווי למעט את האחיזה שלה עד לניתוק מחלט.

ידועים דברי האברבנאל שאומר שהויכוח בין משה רע"ה לפרעה היה בג' דרכים: משה מזכיר את מציאות ד', השגחתו ויכלתו לפעול בבריאה ופרעה כפר בג' יסודות אלו. הנה כאן נזכרים ג' יסודות אלו: **כה אמר ה'** – מציאות ד', **אלהי העברים** זו השגחתו עליהם ו**שלח עמי** יכלתו לפעול בבריאה.

ומעתה נבא אל באור הכתובים: **ויאמר ידוד** המשכה מאבא **אל משה** הבינה וממנה נמשכים אורות דנשמה וזה הוא **בא** הם באים ומכים בקלי' היא **אל פרעה** פרעה הוא עתיק דקלי' מלך זקן וכסיל **ודברת אליו** הדיבור הוא בחוזק ובתוקף וזה ביטוש והכאה. **כה** וכבר ידעת מה היא כה והיא המכה בו ועושה בו שפטים והיא נקראת דיבור והיא **אמר** עולה ממקומה אל **ידוד** ת"ת ומשם אל **אלהי העברים** הבינה וממצב זה באה הקריאה **שלח את עמי ויעבדני**. מצב זה המלכות עולה לבינה כמו ביום הכיפורים וזה כתוב כאן **כי** זו כ'נסת ישראל הנמצאת בבינה הנקראת **אם** כמ"ש "כי אם לבינה תקרא" ונוצר ייחוד זו"ן הרמוז במילת **מאן** גימ' הו"ה אדנות ואז המלכות נקראת **אתה** את ואות ה' תרמוז לייחודה עם בעלה וכאן יש ציווי

להרחיק את אחיזת השועלים **לשלח** היניקה שלהם מספירת המלכות היא בחינת העור הנקרא בארמית שלח **ועודך** ואתה יונק גם מייחוד יסוד תפארת **ועודך** עוד גימ' יסוד כו היינו תפארת וזה הוא **מחזיק במ** היינו יונק ממלכות ות"ת. לכן **הנה** אלו ס' גבורים סביב מטת שלמה גימ' הנה והם **יד ידוד** כאן רשום שם ד' בהיפך אותיות **הויה** צירוף המורה על דין כי אותיות וה לפני אותיות יה ועוד שאות ה' אחרונה כאן היא ראשונה וגוברת על התפארת הרמוזה באות ו' ואלו דינים דנוק' העושים שפטים ונקמה בגויים וזה הוא **במקנך אשר בשדה** מלכות דקל' **בסוסים** סוס זה אחוריים של המלכות וכך היא נכתבת א אד אדנ אדני גימ' סוס וכאן כתוב בסוסים היינו ב' סוס היינו רנ"ב אברי הנוק' וזו הקומה הפרטית של המלכות **בחמרים** בחסד שלו **בגמלים** בבינה **בבקר** גבורה **ובצאן** תפארת, ובזה יש מכה **לדבר** זו לילי' הרשעה וכן לבעלה אל זר ס"א **כבד מאד** אותיות אדם כבד והיינו הוא כבד ואשתו יותרת הכבד. **והפלה** גימ' א אד אדנ אדני- כלומר המלכות כעת בדינים ועושה בהם נקמה **וידוד** בעלה איתה לחזקה ומעליהם הבינה היא **אלהי העברים** כדלעיל וכשהיא מלאה יודין גימ' קס"א וזה הוא **בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים** ההפרש בין **מקנה ישראל** ובין **מקנה מצרים** הוא קס"א והיא נקראת חיים ולכן **ולא ימות מכל לבני ישראל דבר**. גם **ולא** אלו האורות היוצאים מבינה אל ישראל הוא התפארת כי מהבינה נמשך רק המילוי של שם ס"ג העולה ל"ז גימ' ולא. **וישם ידוד מועד לאמר** **מחר יעשה ידוד הדבר הזה בארץ** הנה מפורש שהמכה כאן היא לס"א והנוק' שלו מהמילים **הזה בארץ**. **ויעש ידוד את הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד** אכן ישראל אחוזים בחיים ואין שם מות. **וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד וכבד לב פרעה ולא שלח את העם** מה פירוש **עד אחד**? ניתן לטעות ואמר שאחד כן מת וזה מה שגרם לפרעה להכביד את לבו וזה הוא משגיא לגויים וכו' אבל זה סותר פסוק קודם שנאמר בו מפורש **לא מת אחד**. החתם סופר פלפל כאן ואמר שהיה יהודי שקנה טלה ממצרי ולא גמר הקנין והוא מת ופרעה טעה בזה. ברם רבי אברהם ב"ע מבאר בפשטות **עד אחד** אפילו אחד וזה הביאור הפשוט. בדרך רמז: עד אחד גימ' ואל מי. עוד, עד אחד כלומר יש כאן עוד עד אחד המעיד על מציאות ד' והשגחתו. עוד, ממקנה ישראל לא מת עד אחד כי הם מעידים אחדותו פעמיים שחרית וערבית ואומרים שמע ישראל שיש בהם אותיות עד רבתי.

וַיֹּאמֶר יְדֻד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן קָחוּ לָכֶם מִלֵּא חֲפִינֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן וַיִּזְרְקוּ מֹשֶׁה הַשְּׂמִימָה לְעֵינֵי פְרָעָה הִנֵּה עֵשֶׂר הַמְּכֹת בָּאוּ לְהַכְנִיעַ אֶת הַסִּ"א. כאן זו מכה בנצח של הס"א מהגבורה שבקדושה. (נצח גימ' אחוריים של חסד באופן הבא: ח חס חסד גימ' נצח) וכ"כ הארי הקדוש בשער הפסוקים: "שחין, היא בגבורה שבנקבה

שבקדושה. והנה גבורה בגימטריא רי"ו, והנה מן הגבורה שבה ולמטה, מתפשטים עשר עשר מן החמשה ספירות, שממנה עד המלכות שבה, הם בגי' חמשים, הרי רי"ו וחמשים, בגימטריא רס"ו, תוסיף עליהם ק"ב, נמצא ק"ב רי"ו נ', הם שחי"ן בגימטריא. ועניין אלו הק"ב, הם סוד ג' המלויים שבג' הויו"ת ע"ב ס"ג מ"ה, שהם מ"ו ל"ז י"ט, העולים ק"ב, שהם סוד הדינים היוצאים אל הקליפות, כמבואר אצלנו במשנת הקטע יוצא בק"ב שלו. ויצאו דינים אלו מן הגבורה של הנוקבא דקדושה אל נצח דז"א של הקליפה. והנה עניינם הוא, כי ש' של שחין, הם ש' גבורות ודינים, תוסיף עליהם הו"ה דב"ן דההין, ועוד תוסיף י"ו אותיות שיש בשם אדני"י במלואו ובפשוטו, הרי שס"ה כמנין שחין.

אמר שמואל, טעם לשלש מאות גבורות הנזכרות הוא, כנודע אצלנו, שיש ב"ס ג' קוים של חסדים, והם חח"ן. וג' קוים של גבורות, והם בג"ה. וג' קוים אמצעיים, והם דת"י. ודעת הוא במקום כתר. והמקבלת מכלם, היא המלכות, הים האחרון, ים דומה לתכלת. והנה הג' גבורות הנז', כלולות כל אחת מעשר, ועשר למאה, הרי שלש מאות, וי"ו אותיות שיש בשם אדני"י, שהוא במלכות, הרי שס"ח, כמנין שחין. ואולי כדי למתק הגבורות האלו, נעשה בקטורת שס"ה מנים. ושלשה מנים יתירים, כנגד ג' גבורות בעצמם, כנלע"ד". ע"כ. והנה היה הציווי לקחת **פיח כבשן** שהיא המלכות. **פיח כבשן** רומז על יסוד מלכות דמלכות כי חי הוא יסוד ואות פ' היא פה והיא מלכות. כבשן³ רומז למלכות כי היא כבושה תחת בעלה וממנה יצאו הגבורות להכות

³ כתב בספר **פרדס רמונים** - שער כג פרק יא **כבשן המלכות** נקרא כבשן מצד הגבורה המבערת אותה ככבשן ומדלקת אותה בכח הדין. אמנם נקרא בלשון כבשן ולא בלשון חשך או תכלת. לפי שהיא כבושה תחת בעלה ודינה כבוש תחת הרחמים. והוא מקום אפייה ובשול השפע הנשלח אליה מבעלה אל מזון החיילות כמו שנודע שהנקבה מכח החמימות מבשלת הזרע להוליד בדומה. ונמצא לפי זה כי בהיות המלכות יונקת דין ואותו דין כבוש תחת בעלה ובכח אותו הדין מבשלת השפע לתחתונים והיא אופה ומבשלת אז תקרא כבשן. וכל זה נתבאר (בר"מ פנחס דף רנ"ב ע"ב):

כתב ב ספר קהלת יעקב - ערך כב - כבשן איהו מלכות דאיהו כבושה תחת בעלה רעיא מהימנא רנ"ב ע"ב, (ענין ערך **כבוש**) וזוהו נבין מה שאמרו רז"ל (בראשית רבה פרשה ח' אות י"ד) האיש כובש את האשה שלא תהא יצאנית, דהאיש מבחינת חסדים והאשה מבחינת גבורות, לכך צריך לכבושה עד שתהיה הדין כבוש תחת החסד, ועוד טעם אחר דהחסדים כל מה שמתפשטים הן טוב, מה שאין כן הגבורות שכל מה שמתפשטים נעשו מהן קליפות, על כן אברהם נורשה לצאת לחוץ לארץ ולא יצחק והבן, וזה שאמר האיש כובשה שלא תהא יצאנית שהאשה בחינת גבורות ובמקומן הן טובים, ואם יוצאים ומתפשטים יעשו מהן קליפות ח"ו. ויש לומר הטעם שנקרא כבשן ב' פעמים ש"ך ונון לרמוז על נ' שערי בינה דהכל כלול בה, ב' פעמים ש"ך דעל כן נקרא תמר, ונ' שערי בינה דעל כן נקרא ים, ויש לומר עוד דנודע דבמלכות יש ה' פעמים אדני בה' פרצופין דידה ועל כן נקרא נערה, גם מקבלת מחכמה ובינה בסוד נהירו דתריין מוחין גליפין בה, ונודע דחכמה ובינה הן הויה אהיה ועם ה' פעמים אדני גימטריא כבשן במכוון, גם מקבלת מחסד וגבורה שביסוד, כבשן גימטריא חסד גבורה דיסוד, גם מקבלת מחכמה בחינת ע"ב וגם מגבורה אלהים דיודין גימטריא ש' וע"ה גימטריא כבשן, גם היא נקראת בת שבע והיא כלולה מז' בחינות ב"ן כנודע, ז' פעמים ב"ן וז' כוללים עם הכולל גימטריא כבשן:

ב' ובפרדס כתב דמלכות נקרא כבשן מצד תבערת אש הגבורה שבושר בה ככבשן, והוא כבושה תחת בעלה שהוא בחינת חסד, ועל ידי כן נכבש הדין והוא מקום אפייה ובישול השפע לחיילותיו, שעל ידי שנכבש הדין תחת החסד נגמר בישול בחסד לחיילותיה:

ג' וברעיא מהימנא פנחס דף רנ"ה ע"ב סוכה העשויה ככבשן מסטרא דאמא וכו' משמע דבינה אקרי כבשן, ואפשר לומר דלמלכות קורא אמא, דלעיל קורא לעזיר

את נצח דקלי'. והנה מפיח הכבשן בא השחין, שחין עם ד' אותיות גימ' כבשן. ואמר והיה לשון שמחה שהנה כבר נכפפה קומת הס"א מול הקדושה, ואמר שהפיח היה לאבק אבק מורה על ס"א כי אל אחר אסתריס ולא עביד פירי על כל ארץ מצרים מלכות דקלי' והיה על האדם ועל הבהמה זו"ן, אי נמי על האדם מורה על הבינה שהיא על האדם ועל הבהמה זו הת"ת לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים. ויקחו את פיח הכבשן כאמור אלו אורות אימא המרחיקות את לילי' הרשעה ששמה עולה תפי' כמנין סטרא אחרא וכמנין פיח הכבשן עם ה' אותיות של מילת הכבשן. כיום הכנעת לילי' הרשעה נעשה על ידי לימוד תלמוד וקריאת תלים (כלומר תהלים) שהם גימ' תפ כמנין פלונית. ויעמדו לפני פרעה עד כאן היו משה ואהרן יחד ומכאן ואילך ויזרק אתו משה השמימה משה שה"ס הבינה זורק את פיח הכבשן הרומז לאורות המלכות לתפארת הנקראת שמים. אי נמי, ידוע שמרים הנביאה לקחה את התף בידה להכניע את לילי' הרשעה ששמה עם אותיות עולה למנין התף וכאן מרע"ה זורק את הפיח השמימה כדי להכניע את לילי' כי מילת השמימה עם הניקוד והכולל עולה למנין התף. ויהי שחין אבעבעת פרח באדם ובבהמה וקומת הס"א נכפפת לפני הקדושה. ולא יכלו החרטמים לעמד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטמים ובכל מצרים מכאן והילך לא נזכרו יותר החרטומים כי השחין לא יצא מהם לעולם (פרקי דרבי אליעזר) ולכן הם לא חיזקו את ליבו ולכן ויחזק ידוד את לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר ידוד אל משה.

(יג) ויאמר ידוד אל משה השפם בבקר והתניצב לפני פרעה ואמרתי אליו פה אומר ידוד אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני: (יד) כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין פמני בכל הארץ: (טו) כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר ותפחד מן הארץ: (טז) ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את פחי ולמען ספר שמי בכל הארץ: (יז) עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם: (יח) הנני ממטיר פעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמוהו במצרים למן היום הוסדה ועד עתה: (יט) ועתה שלח העז את מקנך ואת כל אשר לך בשדה כל האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הביתה וירד עליהם הברד ומתו: (כ) הירא את דבר ידוד מעבדי פרעה הנניס את עבדיו ואת מקנהו אל

ונוקבא תרין בנין תרין כרובין ע"ש, וגם מלשון הפסוק (שמות י"ט י"ח) והר סיני עשן כולו, הר סיני הוא מלכות, ויעל עשנו כעשן הכבשן בינה : ד' ונראה לי לכנות כבשן אל בוצינא דקרדינותא סוד גבורה דעתיק, ששם כבושים וגנוזים הה' גבורות כל אחד כלול מיוד גימטריא נ', וזהו כבשן כבש נ' ובינה הוא סוד סיד הנשרף בכבשן הלז, עיין בערך סיד :

הַבְּתִּים: (כא) וְאֶשֶׁר לֹא שָׁם לְבֹו אֶל דָּבָר יָדוּד וַיַּעֲזֹב אֶת עַבְדָּיו וְאֶת מְקֻנָּהוּ בַּשָּׂדֶה: (כב) וַיֹּאמֶר יָדוּד אֶל מֹשֶׁה נָטָה אֶת יָדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי בָרָד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל עֹשֶׁב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (כג) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת מִטָּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וַיִּדְּוֹד נָתַן קֶלֶת וּבָרָד וַתִּהְלַךְ אֵשׁ אֶרֶצָה וַיִּמָּטֵר יָדוּד בָּרָד עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם: (כד) וַיְהִי בָרָד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד כִּבְדָּ מֵאֵד אֶשֶׁר לֹא הָיָה כִּמְהוּ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֵז הָיְתָה לְגוֹי: (כה) וַיֵּךְ הַבָּרָד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל אֶשֶׁר בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וְאֶת כָּל עֹשֶׁב הַשָּׂדֶה הִכָּה הַבָּרָד וְאֶת כָּל עֵץ הַשָּׂדֶה שָׁבַר: (כו) וְקַבְּלָהּ בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹן אֶשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בָרָד: (כז) וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפַּעַם יָדוּד הַצַּדִּיק וְאַנִּי וְעַמִּי הָרְשָׁעִים: (כח) הִעֲתִירוּ אֵל יָדוּד וְרַב מֵהִיִּת קֶלֶת אֱלֹהִים וּבָרָד וְאֶשְׁלַחָה אֶתְכֶם וְלֹא תִסָּפֹן לַעֲמֹד: (כט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מֹשֶׁה פָּצֵאתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ אֶת כָּפִי אֵל יָדוּד הַקְּלֹוֹת יִחְדְּלוּ וְהַבָּרָד לֹא יִהְיֶה עוֹד לְמַעַן תִּדַּע כִּי לִידְוֹד הָאֶרֶץ: (ל) וְאַתָּה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעֵתִי כִּי טָרָם תִּירָאוּן מִפְּנֵי יָדוּד אֱלֹהִים: (לא) וְהַפְּשָׁתָה וְהַשְׁעָרָה נִפְתָּה כִּי הַשְׁעָרָה אָבִיב וְהַפְּשָׁתָה גִבְעַל: (לב) וְהַחֲסָה וְהַפְּסָמָה לֹא נָכוּ כִּי אֶפִּילַת הָנָה: (לג) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרָעָה אֶת הָעִיר וַיִּפְרֹשׁ כָּפִיו אֵל יָדוּד וַיִּחְדְּלוּ הַקְּלֹוֹת וְהַבָּרָד וּמָטֵר לֹא נָתַךְ אֶרֶצָה: (לד) וַיִּרָא פְּרָעָה כִּי חָדַל הַמָּטֵר וְהַבָּרָד וְהַקְּלֹוֹת וַיִּסָּף לַחֲטָא וַיִּכְבֹּד לְבֹו הוּא וְעַבְדָּיו: (לה) וַיִּחַזַּק לֵב פְּרָעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֶשֶׁר דָּבָר יָדוּד בִּיד מֹשֶׁה:

בא

פרק י

וַיֹּאמֶר זֶה עֲלִיית יָדוּד הַתִּיִת ז"א אֵל מֹשֶׁה הַבִּינָהבֵּא אֶל פְּרָעָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה עֵתִיק דְּקִלִּי הַכְּתָר כְּדִי לִשְׁבֵּר מוֹסְרוֹתָיו. וַאֲמַר כִּי זֶה כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאת בְּכָל מְקוֹם אֲנִי הַכְּבֹדִיתִי אֶת לְבֹו זֶה בַּחֲנִינָה כְּתָר דְּקִלִּי וְאֶת לֵב עַבְדִּי הַבַּחֲנִינֹת הַיוֹצֵאוֹת מִמֶּנּוּ לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ כֹּאן הַתְּבֵאֵר לֵנוּ סִיבַת הַיּוֹתֵם עֹשֶׁר הַמְּכּוֹת וְלֹא מַכָּה אַחַת. וְלְמַעַן תִּסְפֹּר תִּיִקֵּר אֶת שֵׁם ד' עַד שִׁיזְהִיר כְּסִפִּיר בְּאִזְנֵי בִנְךָ וּבִנְךָ שֶׁהָיָה כְּנֹגֶד אַרְבַּעַה בְּנֵי דְּבָרָה הַתּוֹרָה אֶת עֲלִיכֶם לִפְרֹט בְּסִיפּוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאֵד עַד תִּשְׁרֹף גִּימִי 501 כְּמִנִּין דְּצִי"ךְ עַד"ש בְּאֶחָד"ב" (כ"כ בְּאֶגְרַת שֶׁל רַבִּי שְׁמוּשׁוֹן מֵאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי זְצוּק"ל) הַתְּעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם עֵינִן בְּדַבְרֵי הָאֱלֹשִׁי"ךְ לְקַמֵּן וְאֶת אֶתְתִּי עֵינִן אוֹת, אֶשֶׁר שְׁמִתִּי בָּם, בָּם=פְּעֻמִּיִּים אֱהִיָּה וְכֵן שֵׁם מ"ב וּמִכָּל הַמְּכּוֹת הָאֵלֹו וַיִּדְעָתָם כִּי אֲנִי יָדוּד תִּלְמִדוֹ לְהֵאמֹר בְּהַקְבִּי וְשִׁכִּינָה עִוְזוֹ וְכִבֵּר יִדְעָתָה מֵהוּא אֲנִי ד'.

וַיֵּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כִּי מֹשֶׁה עִיקֵּר אֶל פְּרָעָה וַיֹּאמְרוּ כֹּאן אֱהָרֹן מְדַבֵּר וְלִכְּוֹן יֵשׁ לְשׁוֹן רַבִּים אֲלִיוֹכָה אֲמַר יָדוּד, כְּתַב הַרְמַב"ן שֶׁהַמְּכּוֹת הָיוּ עַל יְדֵי הַשְׁכִּינָה בְּכַח הַשֵּׁם

המיוחד וזה הוא כ'ה אמר ד' ואמר תואר נוסף **אלהי העברים** שהוא משגיח עלינו עד **מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני**.

כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבלךמכת הארבה באה ממלכות דקדושה ופגעה במלכות דקלי'. וביתר דיוק מכח הבינה המלובשת במלכות שהיא ב"ן וד"פ בן גימ' ארבה וזו הלכה ופגעה בגבורה דז"א דקלי' כי ארבה גימ' יצחק וזו הגבורה. **וכסה את עין הארץ** כבר ידעת שעניי הארץ אלו חו"ב דמלכות ולא יוכל ס"מ לראות את הארץ לילי' ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה אלו בחינות המלכות דקלי'. ואמר שגם בס"א יהיו שפטים כאמור "ואכל את כל העץ". **ומלאו בתיך ג"ר ובתי כל עבדיך חג"ת ובתי כל מצרים נהי"ם אשר לא ראו** הראיה זו החכמה ואמר לו שחכמת מצרים לא השיגה מעולם את מכת הארבה ואמר **אבתיך ואבות אבתיך** אלו שורשי הספירות מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה

רמז: אמר לו מרע"ה לפרעה **הנני מביא מחר ארבה** יש כאן רמז לאברהם ויצחק ויעקב שהם עומדים ומתפללים על בניהם כי מחר גימ' אברהם, ארבה גימ' יצחק. יעקב ע"ה גימ' "הנני מביא" וטו' אותיות של "הנני מביא מחר ארבה" כי יעקב הוא כללות אברהם ויצחק במידות.

פרעה מייצג את כתר דקלי' ועבדיו אלו חו"ג דקלי' **ויאמרו עבדי פרעה אליו** היינו שחו"ג עולים ומלבישים את חו"ב והם טוענים **עד מתי יהיה זה לנו** עד מתי נינק משפע הקדושה מיסוד ומלכות שלה כי היסוד נקרא זה ומלכות נקראת אלקים וזה גימ' לנו והם אומרים שהיניקה מן הקדושה גורמת להם **למוקש** מכשול. ולפי הדברים יובן הפסוק לקמן (פרק יא, א) **"ויאמר ידוד אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כששלחו כלה גרש וגרש אתכם מזה"** חזר וכפל מזה והכוונה ליניקה מיסוד דקדושה. יניקה זו רמוזה במשנה מסכת שבת (פרק ה, ד) ולא פרה פֶּעוֹר הַקֶּפֶד שדרכם היה לתת עור קיפוד על עטיני הפרה שלא יינקו מדדי הבהמה השרצים.

שלח את האנשים ויעבדו את ידוד אלהיהם הטרם תדע כי אבדה מצרים אמרו לו בגלל שבקלי' אין דעת מצרים אובדת בסוד משפטים בל ידעום כלומר בקלי' המשפט לא מחובר לדעת. **ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אלהם לכו עבדו את ידוד אלהיכם מי ומי ההלכים** כתב בספר מחברת הקודש - שער יציאת מצרים - "והיה (פרעה) אומר "מי כמוך" ברפה ובאלו הב' אותיות חזר והודה ב' פעמים מי לרמז ב' מיני מוחין שהם דגדלות וקטנות ואמר **מי ומי ההולכים** רצה לומר שיהיו

הולכים ב' מיני מוחין וזה שהשיב משה **בנערינו ובזקננו** מצד הגדלות **ובבנינו** מצד הבן **ובבנותינו** מצד הבת **בצאנינו** מצד הגבורה **ובבקרינו** מצד החסדים בקר דאברהם וז"ס **כי ח"ג ה' לנו** ר"ת ח'סדים וג'בורות שהם י' הויות דגדלות כדי למתק לנ"ו עולה אלהים שהם מוחין דעיבור ויניקה שהם כולם בחינת אלהים והבן זה. **ויאמר אלהים יהי כן ידוד עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם** אמר להם מידת הדין רעה נגדיכם.

לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ידוד כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה מדוע שינה דעתו? עיין לקמן במפרשים שאמרו שפרעה הסכים לשחרר את הגברים ומרע"ה ביקש גם על הטף ולכן חזר בו. ברם בספר כנפי יונה להרב המקובל רבי מנחם עזריה מפאנו זללה"ה כותב הסבר נוסף והנה דבריו כפי שהביאם הרב החיד"א זללה"ה בספר מדבר קדמות - מערכת רי"ש אות כ. **ראו כי רעה נגד פניכם - ל"א כ"ן**, (לא כן) גימטריא מיכאל אשר שם בפיו של פרעה ביטול קללתו, וכשנהפך מלאך רע זה פרעה להיות שליח מיכאל ואמר **לא כן** הרי יוד מיכאל נוספת בו באותו מלאך להפוך עשר שמות אלהים שהם עם השמות כמספר ז' תיבות אלה להיות רחמים על ישראל, שכן הם בגימטריא ברית אברהם (כנפי יונה ח"ד סימן ס"ה). עוד, **ויגרש אותם מאת פני פרעה** אות פ' היא הפנים של פ'רעה ואות פ' מיתק מרע"ה כשהביט בו וכ"כ הרב המקובל האלקי כבוד מו"ר הרב שמשון אוסטרופולי בביאורו דן ידין על ספר קרניים.

הנה העתקה מספר "דבש לפי" - של הרב חיד"א ע"ה מערכת ק אות מג. "קך צירופי אלהים ומשה רבינו ע"ה היה כולל כלם ולכן חי ק"ך שנה והיה לו השגה בקי"ט צרופים ובצרוף אחד לא היה לו השגה וז"ס ותחסרהו מע"ט מאלהים מע"ט גימט' קי"ט וז"ש ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד מועד גי' ק"ך צירופים אך נחסרו ממנו צירוף אחד וזהו האלף זעירא דויקרא. והנה פרע"ה הוא הער"ף והיה יונק מע"א אלהי אשר מהם יונקים ע"א אומות שהוא כולל כלם ובע"א אלהי יש שנה אותיות כמנין פרעה. ונשארו מ"ט אלהי שאין לאומות יניקה מהם ובעמדו משה לפני פרעה היה אז משה בן שמונים שנה ואז החסיר משה מפרעה שלא יהיה לו יניקה מי"ו אלהי שבהם פ' אותיות ר"ל שהמתיק פ' אותיות שלא יהיה לו יניקה מי"ו צירופי אלהים. והנה אותיות י"ו צרופים שהמתיק משה עם מ"ט צרופים שאין לאומות יניקה מהם בין הכל ס"ה כמנין אדני וז"ס מ"ש פרעה ראו כי רעה נגד פניכם ר"ל אף שהחסיר משה י"ו צרופים מע"א שבהם פ' אותיות מ"מ נשאר אותיות רע"ה מן פרע"ה כי פ' מן פרעה החסיר משה. וזהו סוד מ"ש הכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הר"ע לעם הזה ר"ל עדיין נשארו אותיות רע"ה. ורש"י ז"ל כתב כי הדם נהפך לדם מילה וצריך להבין עדיין ככב ששמו רעה האידך נתבטל

ונראה דנתבטל במה שנתן הקב"ה את התורה רע"ה פרשיות. והנה מ"ט צרופים שאין לאומות יניקה מהם הם רמ"ה אותיות. וי"ו צירופים שביטל משה על זה נאמר ובני ישראל יוצאים בי"ד רמ"ה בי"ד רמז לי"ו צרופים שביטל משה גימט' בי"ד. רמ"ה רמז למ"ט צרופים שבהם רמ"ה אותיות... וזה כוונת המדרש שאומר ובני ישראל יוצאים ביד רמה פרעה עשה [להם] להגין מן המזיקין כלומר פ' אותיות שהחסיר משה רבינו ע"ה יניקת פרעה מי"ו אלהי שהוא רמז בי"ד ומ"ט צרופי שאין לאומות יניקה מהם שבהם רמ"ה אותיות שהוא רמז מש"ה רמה וז"ש פרעה עשה להם להגין מן המזיקין שלא יינקו משם אלהי וזהו פ' (ועוד) [ביד] רמה כדבר האמ'. זהו תורף דברי הרב הקדוש מהר"ש מאסטרפולי ז"ל בלקוטים שבסוף ס' קרנים ע"ש באורך. ואפשר לרמוז **ביד חזקה ישלחם** על ידי י"ו צירופים גימט' ביד מק"ך גי' חזקה דהיינו ק"ך אלהי שנחסרו מפרעה והם פ' דפרעה זה לבד יספיק שישלחם והנשאר מיניקתו רעה שאר אותיות פרעה רעה תבא אליהם כמ"ש קודש ישראל לה' כל אוכליו יאשמו רעה תבא עליהם נאם ה' :

ויאמר ידוד אל משה נטה ידך על ארץ מצרים בארבה מדוע אמר **בארבה**? רש"י מפרש בשביל מכת הארבה עיין אור החיים. בדרך סוד ניתן לבאר לפי מ"ש כאן הציוני שהיו ח' מאות סוגי ארבה והנה ארבה גימ' ד"פ ב"ן ובארבה נדרש ב ארבה כלומר ב' פעמים ארבה שהוא ח"פ ב"ן כנגד ח' מאות סוגי ארבה. ואמר **ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד** הברד השאיר את החיטה והכוסמת (לעיל ט, לב) כדי להניח מקום למכת הארבה לחול וזה הוא "את אשר התעללתי" ביאר האלשיך הקדוש, המצרי חושב שמרחמים עליו ואינו כן. במטה משה היו חקוקים מצד אחד דצ"ך עד"ש באח"ב ומצד שני שמות ד' וזה הוא **ויט משה את מטהו על ארץ מצרים וידוד** היינו הוא ובית דינו שמכח זה באו המכות כמ"ש הרמב"ן שבאו מצד שם אדנות בכח השם המיוחד **נהג רוח קדים בארץ כל היום** ההוא וכל הלילה **הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה** למה היה צריך לרוח קדים? הרי בידו להביאם בדרך נסית? אלא י"ל כמ"ש הרמב"ן שהיכן שניתן למעט את דרך הנס ממעט הקב"ה.

ויעל הארבה על כל ארץ מצרים כבר ידעת ביאור מילת ארץ וכן **ויעל מצרים** גימ' מלכות ששם היתה המכה כמ"ש בערך מכת הארבה ולכן **וינח בכל גבול מצרים** גבול שזו השכינה. והנה רמז : מכת הארבה היתה בעבור ישראל והנה ישראל עם אותיות והכולל גימ' 547 וכן "וינח בכל גבול מצרים" 547 ואמר **כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן** והנה מרע"ה דיבורו נצחי ולכן אין ארבה בא בגבול מצרים עיין רש"י ורמב"ן. כתב רבנו חננאל והביא דבריו רבנו בחיי כיון שאמר

מרע"ה על הצפרדע "רק ביאור תשארנה" הן נשארו ביאור עד היום ואלו הקרוקודילים שהם סוג צפרדע.

ויכס את עין כל הארץ מכאן שלארץ יש עינים (מדרש שוחר טוב) ובדרך סוד העינים הם החכמה ומכת הארבה היא שמינית והיא בחכמה (ולא קשה ממ"ש שמכת הארבה פגעה בז"א דקלי' בגבורה שלו כי כל עניין הספירות יחסי. לכן כשאנו מעריכים את עשר המכות מול עשר הספירות ממטה למעלה נקבל שמכת הארבה היא בחכמה). אמרנו שבכל מכה ניתן לראות פגיעה בעשר הספירות הפרטיות שלה ולכן אמר **ותחשך הארץ** היינו נפסקו ממנה האורות הבאים מט"ר ואמר **ויאכל את כל עשב הארץ** זו בחינת המלכות דמלכות **ואת כל פרי העץ** תפארת דמלכות **אשר הותיר הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים**. וימהר **פרעה לקרא למשה ולאהרן** מדוע מיהר הרי כבר לא נותר עשב או פרי? אלא שחשש לחייו כמ"ש השפתי כהן ולכן **ויאמר חטאתי לידוד אלהיכם ולכם**. **ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו** למה פרעה משתמש בעתירה? ידוע שעתירה נדרש כחתיירה ובדרך סוד פנו אל השכינה שהיא השער הנקרא תרע"א והיא תעלה מ"ן **לידוד** תפארת שיעלה את המ"ן **אלהיכם** לבינה וכו' וירד שפע מ"ד ובזה **ויסר מעלי רק את המות הזה**. **ויצא מעם פרעה ויעתר אל ידוד**, ויהפך **ידוד רוח ים חזק מאד וישא את הארבה ויתקעהו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים** לאן הלך לים סוף שזו ספירת המלכות שהיא סוף דכל דרגין. אי נמי, שנבלע בנוי דתהומא רבא ורמז לכך **לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים** עם 25 אותיות גימ' 1301 כמנין "בלילית נוקבא דתהומא רבא" ע"ה. **ויחזק ידוד את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל רמז**: לב פרעה אלו אותיות רע כלומר התחזק פרעה ברעתו. ויחזק גימ' סמא-ל שהוא שרו של פרעה.

(כ) **ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל**: (כא) **ויאמר יהוה אל משה** **נטה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך**: (כב) **ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים**: (כג) **לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבתם**:

כתב רבנו הרמח"ל בביאורו על התורה: **"לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלוש ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבותם**. כבר ידוע שכל מה שיש בקדושה, יש גם כן בס"א. וזה סוד, "גם את זה לעומת זה" וכו'. ואם בקדושה יש עשר ספירות, גם מצד הטומאה יש עשר מדרגות טמאות. וכבר ידוע שכשנתגלו האורות של ב"ן ליכנס בכליהם, כדי להשפיע לתחתונים, הכלים שלהם לא היו מתוקנים, והאור לא היה יכול ליכנס בפנים. ואז הוצרך שישברו - שמה שהיו

בבריאה ירדו בבחינת יצירה, וכן כולם. וקלקולי השבירה היו שנים, אחד - שהיה גורע מן האורות צורת עצמם וחיבורם אלה באלה. והשני - שלא היה מניח לתחתון להלביש את העליון ממנו. ובמצרים כשהקב"ה רצה להוציא את ישראל מן הגלות, בתחילה הכניע המדרגות הטמאות שלהם למעלה, ואחר כך נשארו נכפים המצרים עצמם למטה. וההכנעה הזאת היא השבירה שהיה להם, שהכלים הטמאים שלהם לא יכלו לקבל האור, ולא יכלו להשפיע עוד למטה במצרים. ואז הוצרך פרעה, שהיה השר שלהם למטה, לקום בלילה, ולומר, "קומו צאו" וכו'. וכן השבירה הזאת עשה בהם שני קלקולים, כמו שכתבנו למעלה. אחד - שהיה גורע מן האורות צורת עצמם, וחיבורם אלה באלה. והשני - שלא היה מניח לתחתון להלביש את העליון ממנו. וזה עניין אמרו, **"ולא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו"**, "לא ראו איש את אחיו" - שהאורות לא רצו להיכנס בכליהם, וזה מה שהיה גורע מן האורות צורת עצמם, מפני שהצורה היא בכלי, כדי שיוכלו להשפיע למטה, וזה, "איש את אחיו", איש הם האורות, ואחיו הם הכלים. "ולא קמו איש מתחתיו", הוא הקלקול השני שהיה, שלא הניח התחתון להלביש את העליון ממנו. "שלשת ימים", מפני מה שלושת ימים - כדי להכניע הג' קוים הטמאים שלהם, שהם חד"ר. אבל לבני ישראל היו מאירים האורות בכליהם כראוי - "במושבותם" דייקא. "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם" ודאי.

ויאמר ה' אל משה נטה וגו' ויהי חושך וגו'. הקדושה היא אור והקליפה היא חשך, וס"ז, "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך". ובזמן הגלות כמה בחינות של אור הלכו בתוך הקליפות, ועכשיו שהיו מתבררים נשארה הקליפה בחשך גמור, ומזה נמשך החשך למטה במצרים, כמ"ש, "והיה ביום ההוא יפקוף ה' על צבא המרום במרום" וגו'. וס"ז מ"ש רז"ל, שהחשך היה כדי שיחפשו בכליהם וישאלו אח"כ הממון, ואם היו אומרים שלא היה להם, היו אומרים בזה המקום הם. וענין "ושאלה אשה משכנתה", הוא סוד בירור אוכל מתוך פסולת, ומכת חשך היה הכנה לזה כמ"ש. ועוד אמרו רז"ל, שמכת חשך היתה בשביל מיתת הרשעים. והענין הוא, ששני קלקולים נעשים בזמן הגלות, עירוב חול בקדש ועירוב קדש בחול. ואלו ה' דברים נתקנו במכת חשך, במיתת הרשעים נברר החול שנתערב בקדש ונדחה לגמרי. וזה היה, לפי שעד שהחול נתערב בקדש מקבל איזה הארה וקיום בעודנו שם, אבל כשנדחה נשאר בחשך לגמרי. וזה היה בירור פסולת מתוך אוכל. ובענין חיפוש בכלי מצרים, היה הכנה לברר אוכל מתוך פסולת. ואמר הקב"ה למשה שיטה ידו לשמים, שמים הוא ת"ת דז"א, ומשה נשרש שם נידוע, ובהרים ידו לשמים היה מורה קבלת כח משרשו לעשות הפעולה הזאת :

אבל לבאר הענין בפרטות, הסוד הוא - שמים הוא בת"ת שהוא חיבור חסד וגבורה ביחד, וזה סוד שמים - אש ומים. ועכשיו היה צריך לעשות פעולה אחת שתהיה חסד ודין בזמן אחד, דין לאומות העולם בסוד חשך, וחסד לישראל להמשיך להם אור, ולכך - "על השמים" דוקא. ואמר, "ויהי חשך על ארץ מצרים", אינו אומר על מצרים לבד, אלא - "על ארץ". ידוע שבקדושה הזכר גובר על הנקבה, וס"ד, "כי הוא אדוניך והשתחוי לו", אבל בקליפה להפך, בסוד יותרת הכבד - הנקבה גוברת. ולכך עכשיו שהיה הזמן להכניע קליפת מצרים, העיקר היה להכניע חלק הנקבה שבה, וממילא נכנע גם חלק הזכר, ולכך "על ארץ", ארץ דוקא - הכנעת הנוק'. "וימש חשך", כבר פירשוהו מלשון ממשש בצהרים, דהיינו שהיה חשך עב, שכיון שניטלו כל הרוחניות שהיה בה, בסוד אורות הפנימים שניטלו ממנה, נשאר בחינה גסה ועבה :

ואומר אח"כ, "ויט משה את ידו על השמים" - שקבל כח מן שרשו לעשות הפעולה הזאת, כמ"ש. "ויהי חשך אפלה", והענין הוא שנתפשט זה החשך בכל חלקי הקליפה להוציא ממנה האור והטוב, ולכך - "בכל" דוקא. "ויהי חשך", כבר נתפרש שג' ימים ראשונים היה חשך ולא כל כך גדול, ובג' ימים האחרונים היה חשך כפול ומכופל, שהדברים צריכים לילך בהדרגה, ובג' ימים הראשונים שעדיין לא נכנעו הכנעה גדולה למעלה, גם למטה לא היה חשך גמור, ובג' ימים אחרונים שהיו הולכים ונכנעים הרבה למעלה, גם למטה הגיע חשך כפול :

ואומר אח"כ, "לא ראו איש את אחיו", סוד הראיה הוא ענין ההשגחה כידוע, "וגם את זה לעומת זה עשה האלהים", וכמו שבפרצופי הקדושה, העליון משגיח על התחתון להעמידו בסדר ראוי ונכון, כך בקליפה, הפרצופים העליונים משגיחים על התחתונים להעמידם גם כן באותו סדר הראוי להם. ובאותו הזמן ניטל זה הכח מהם ולא היו משגיחים עוד זה לזה. ולכך - "לא ראו איש את אחיו" - למעלה בקליפות, "ולא קמו איש מתחתיו" - למטה במצרים. שמי שהיה עומד לא היה כח בידו אפילו לישוב, ולהפך גם כן, מי שהיה יושב לא היה יכול לעמוד, שכך הוא הסדר - כיון שנכנע השרש למעלה נכנע גם הענף למטה הכנעה גמורה. וס"ז, "יפקוד ה' על צבא המרום" - בתחלה, ואחר - "על מלכי האדמה" למטה, כמו שנאמר. ולכך - "לא ראו איש את אחיו" למעלה, "ולא קמו איש מתחתיו" למטה. "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", להורות שזהו כח הקדושה בתוך החשך עצמו להוציא האור, ולכך - "במושבותם" דייקא, אעפ"י שהיו יושבים במקום טומאה - במצרים, משם יצא להם אור.

פרק יא

כאמור, בעת שעבוד בני ישראל במצרים עלה ז"א למעי הבינה כדי שלא יינקו ממנו מצרים. ויאמר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה עוֹד נִגַע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרַעָה וְעַל מִצְרַיִם כדי שיקבל עונש שלם של עשר מכות שבכך תשבר הקלי' בעשר ספירותיה אַחֲרֵי כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה מסביר המגיד מישרים מזה היינו מכח הארת היסוד הנקרא זה. כעת נבין מה הוא עוֹד נִגַע, עוד גימ' יסוד. כְּשֶׁלַּחוּ כָּלָה כאשר בני ישראל יוצאים ממצרים השכינה עולה עמם והיא נקראת כלה גֵּרֶשׁ יִגְרֶשׁ מסביר הרמ"ז שהסכים בדעתו שלא ישובו עוד ולכן כתיב ויהפך לבב פרעה ואמר אֶתְכֶם מִזֶּה שׁוֹב מכח היסוד. דָּבָר נָא בְּאֲזֵנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב. מה הביאור בכלי כסף וכי חסר להם כלים? אלא מסביר הרמח"ל שכל ירידת בני ישראל למצריים הייתה עבודת בירור ניה"ק וגם כעת הם מוצאים בלעו מפיו. וזה נחלק לזכר ונקבה כאמור איש מאת רעהו וכו' כדי לברר את הס"מ ולילי' וזה הוא וינצלו שעשו את מצרים כמו מצולה ללא דגים דהיינו שבררו את ניה"ק וזה הוא "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" וַיִּתֵּן יְדֹד אֶת חֵן הָעָם מה הוא חן? מסביר השלי"ה בשם האר"י הקדוש שחן הוא גימ' "כבוד ד'" ורומז ליסוד הנקרא זה כדלעיל ונח ויוסף שהם יסוד מצאו חן. חן זה שם ד' הכלול מד' שמות עסמ"ב כזה: יוד הי ואו הא וד"פ חן עולה רל"ב שהוא עסמ"ב. לפי דרכנו הארת היסוד היא שפעלה להוצאת בני ישראל ממצרים וזה הוא ויתן ד' שהוא ז"א את חן היינו היסוד בְּעֵינֵי מִצְרַיִם היינו חכמת מצרים זו חכמה תתאה דקלי' שהייתה בגובה יסוד המלכות בעת השעבוד גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם דהיינו הארת היסוד באה מהארת התפארת והדעת הגנוזים ביסוד ולכן משה האחוז בדעת התגלה בְּעֵינֵי עֲבָדֵי פְּרַעָה וּבְעֵינֵי הָעָם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְדֹד כְּחֻצַּת הַלֵּילָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם. כבר ידעת שהשכינה נקראת: אני, כהחצות לילה, ומכחה מתו הבכורות שבארבע עולמות הקלי' וַיָּמָת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בכור דבריא המבכור פְּרַעָה הִיָּשֵׁב עַל פֶּסֶאֵו בכור דאצילות עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחֲרֵי הָרְחִיִם בכור דיצירה וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה בכור דעשיה וְהִיתָה צִעָקָה גְּדֻלָּה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמָהוּ לֹא נִהְיָתָה וְכָמָהוּ לֹא תִסָּף לפי הפשט זו צעקת המצריים, ברם בזהר שמות (דף כט ע"ב) זו צעקה הבאה מאת ד' כדי לייסר את המצריים וְלִכְלֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרֵץ כָּלֵב שהוא החצוף שבחיות (זהר שמות דף סה ע"א, גמ' ביצה כ ע"ב). לפי הברייתא (ברכות ג ע"א) משמרת שניה כלבים צועקים ומשמרת זו לעולם בחצות לילה היא לכן כתוב לא יחרץ כלבִּלְשֹׁנוֹ לשון זה יסוד, לשון הכלב היינו יסוד נוק' דקלי' והיא נתונה בין לְמַאִישׁ התפארת הנקרא איש וְעַד בְּהֵמָה ובין המלכות הנקראת בהמה לפי שיש בה שם ב"ן גימ' בהמה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יִפְּלֶה יְדֹד בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל. וַיִּרְדּוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלָה אֵלִי וְהִשְׁתַּחֲוּוּ

לִי לֵאמֹר צֵא אֶתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרִגְלֶיךָ מִכָּאן סָמַךְ שָׁכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בַּמִּצְרִים
הָיוּ נִיּוֹצָוֹת שֶׁל מִשְׁהוֹאֲחֵרֵי כֵן אֵצֶא וְיֵצֵא מֵעַם פְּרָעָה בְּחָרִי אָף. וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה
לֹא יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרָעָה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת כָּל
הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פְרָעָה וַיַּחֲזֶק יְדֹד אֶת לֵב פְּרָעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרְצוֹ:

פרק יב

וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר. הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים
רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה. וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָיָה לְבֵית אִבְתָּה שֶׁהָיָה לְבֵית כְּתוּב
בְּזוֹהָר שֵׁם: "וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָיָה לְבֵית אִבְתָּה, אִמָּאִי, בִּגִין דְּבִזְמָנָא דָּא אֲצִטְרִיךְ
לְמִיגַד לִיה, דֵּהָא תַנִּינָן בַּמִּלְתָּא דָּא אֲתַבְר כְּתָרָא (חֲדָא) תַתָּא דַּמְתַּאחֲדִין בִּיה כָּל
שָׂאֵר כְּתָרִין תַתָּאִין, וְעַל דָּא פְרִישׁ מִשָּׁה וְאִמָּר, מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֶאֱן, כַּמָּה דְכְתִיב צֶאֱן
וְעַבְד וּשְׁפָחָה, אִמָּר קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא, עֲבִידוּ אֲתוֹן עוֹבְדָא לְתַתָּא, וְאִנָּא אֲתַבְר
תְּקִפִּיהוֹן לְעִילָא, וְכַמָּה דַּתְעַבְדוֹן בְּנוֹרָא אֲתוֹן, דְכְתִיב כִּי אִם צִלִּי אֲשֶׁר, אִנָּא אוֹף הִכִּי
אֲעַבִּיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ בְּנֵהר דִּינּוֹר". ע"כ. וְלָמָּה שֶׁהָיָה כִּי הוּא אַחוּז בַּמַּלְכוּת וְכ"כ בַּסֵּפֶר
קִהְלֵת יַעֲקֹב עֵרֶךְ שֶׁהָיָה מִדַּת מַלְכוּת יֵשׁ לְכַנּוּתוֹ כֵּן שֶׁהוּא סוּד כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, וְעַל
כֵּן נִקְרָא יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה רֹאשִׁי תִיבּוֹת לְמַפְרַע הִיא שִׁכִּינָה, הִיכְלָא שִׁבְיַעָא, הַמִּדָּה
הַשִּׁבְיַעִית, גַּם רֹאשִׁי תִיבּוֹת שִׁוְשַׁנַּת הָעֵמֶקִים, דְּכְנִסַּת יִשְׂרָאֵל אֲקָרִי כֵן, וְעַל כֵּן אִמָּר
דוֹד (תַּהֲלִים קי"ט קע"ו) תַּעֲיִתִי כֶּשֶׁה אוֹבֵד הִיא סוּד הַשְׁכִּינָה שְׁאוֹבֵד בְּגִלּוֹת, וְהוּא
מִדַּתוֹ שֶׁל דוֹד וְהִיא נִקְרָא בֵּת שֶׁבַע, וּמֵאֲתָה יוֹצֵאִין שֶׁבַע הִיכְלֹת, וְכֵן שֶׁבַע הָרוּעִים
וְהוּא כְּלוּלָה מִשְׁנֵי מִדּוֹת חֶסֶד וְגִבּוֹרָה כְּנוּדַע, שֶׁהָיָה רֹאשִׁי תִיבּוֹת שְׁנֵי הַמִּדּוֹת וְהוּא שְׁעַר
הָרִאשׁוֹן לְמִיעַל אֶל הַקּוֹדֶשׁ פְּנִימִי, שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא ה' פַּעֲמִים הוּי"ה אֲגֻלָּא, סוּד ה'
חֶסֶדִים וְה' גִּבּוֹרֹת שְׁכֻלּוּלָה מֵהֵן וַיּוֹנֶקֶת מִשְׁפַּע הַזְעִיר שֶׁמִּשְׁפִּיעַ לָהּ עַל יְדֵי יִסּוּדוֹ, שֶׁהָיָה
גִימְטְרִיא זֶהוּ זַעִיר, גַּם גִימְטְרִיא זֶהוּ אוֹר יִסּוּד, וְעִיקָר הַשְׁפָּעָה הוּא סוּד טִיפַת הַחֶסֶד,
וְעַל כֵּן ש"ה רֹאשִׁי תִיבּוֹת שְׁפַע הַחֶסֶד, וְכֵן שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא זֶהוּ אוֹר דֵּהַחֶסֶד, וּמִשָּׁם נִעֲשֶׂין
לָהּ שְׁלֹשָׁה הַמוֹחִין, וְכֵן שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא "זֶהוּ הַמוֹחִין דֵּהַנוֹקְבָא", וְלִפִּי שְׁתַּחֲלִילַת בְּנִינָה
וּמִצִּיאָתָהּ סוּף שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן דִּתְפָּאֶרֶת שֵׁשׁ מִתְּגַלָּה יִסּוּד בִּינָה, שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא "יִסּוּד
בִּינָה אִימָא עֲלָאָה", וּבִתּוֹךְ יִסּוּד אִמָּא גִנוּז יִסּוּד אֲבָא, שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא "זֶה אוֹר הַחֲכָמָה
דֵּאֲבָא", בַּסּוּד הוּי"ה בַּחֲכָמָה יִסּוּד אֶרֶץ, וַיּוֹנֶקֶת מִכָּל קוֹ הַיָּמִין, "חֲכָמָה וְחֶסֶד וְנֶצַח"
גִימְטְרִיא שֶׁהָיָה רֹאשִׁי תִיבּוֹת שִׁלְשָׁה הַיָּמִינִים, שֶׁהָיָה גִימְטְרִיא שֵׁשׁ הוּיּוֹת בּו' קְצוּוֹת
דְּמַלְכוּת, וּבַמַּלְכוּת הוּי"ה דְּבִין, ו' פַּעֲמִים בִּין גִימְטְרִיא שִׁי"ב וְעַם ו' כּוֹלָלִים דּוּ
קְצוּוֹת גִימְטְרִיא שִׁי"ח, גִימְטְרִיא שֶׁבַּ בְּצִיּוֹר ה' ג' ווִין כְּנוּדַע. שֶׁהָיָה רֹאשִׁי תִיבּוֹת שְׁעַר
הַשָּׁמַיִם, וְהוּא יִסּוּד דְּנוֹקְבָא דֵּאֲקָרִי שְׁעַר הַשָּׁמַיִם, גַּם יִסּוּד דְּדִכּוּרָא אֲקָרִי כֵן כְּמוֹ

שכתבתי בערך שער. ע"כ. ומעתה נבאר **ויקחו להם** להם דייקא כי הם במלכות והשה במלכות **איש ת"ת שה לבית אבת** מלכות נקשרת בחג"ת הנקראים **אבות שה לבית** ובבינה שהיא אות "ל" והיא הבית העליון. כאמור לקיחת השה באה לקשור ולרומם את המלכות לבינה והיא הנקראת **ואם** שנאמר "אם לבינה תקרא" ברם **ימעט הבית** כלומר המלכות הנקראת בית בקטנות **מהיות משה** כיצד תקבל אור ומוחין? **ולקח הוא** הוא זו הבינה כי אם זו המלכות, אתה זו הת"ת והוא זו הבינה, **ושכנו הקרב אל ביתו** זו הת"ת **במכסת נפשת** לפי מצב המלכות ולפי אור הנפש שיש בה **איש ת"ת לפי אכלו תכסו על השה** שיעור הכתוב הוא כך: אם רוצים להעלות ולרומם את המלכות ממצב אחוריים למצב פנים צריך להאיר לה מהבינה והחכמה והיא ננסרת ובאה למצב פנים, ממצב גלות למצב גאולה וזה הפירוש ואם ימעט הבית כלומר אם המלכות במצב של אחוריים ומיעוט הלבנה ואין היא יכולה להקרא אלקים מלא שזה באור מילת שה, כי אלקים יש בו ה' אותיות וכשהוא מלא כך: אלף למד הי יוד מס גימ' ש' וזה באור שה, הרי שיש להמשיך לה מוחין מהבינה "הוא" והתפארת "ושכנו" שהוא קרוב למלכות וביחד עם הארת הבינה והתפארת יש שפע מגבל וראוי למלכות וזה הוא "במכסת נפשת" וכך המלכות תתמתק. יש שמצאו כאן רמז לבית המקדש השני שחסרו בו ה' דברים יחסית לבית המקדש הראשון וזה הוא "ואם ימעט הבית". **שה** זו המלכות וכשהיא קשורה ליסוד הנקרא **תמים** היא כבר נקראת **זכר** והיא **בן** יש בה שם ב"ן ובמלכות יש י"ב חדשים ובהם **שנה** ימים אבל יש כאן רמז להארת הבינה במלכות כי מילת שנה מרכבת ממילת **שה** ואות "נ" מורה באצבע על הבינה והיא מגדל הפורח באויר" והיא סוד הלמד וזה הוא **יהיה גימ' ל לכם** וזה חיבור תבונה עם יסוד כל המקבל **מן הכבשים** חסדים **ומן העזים** גבורות **תקחו** מלשון "כי יקח איש אשה" תרוממו את המלכות. כתב בספר פרדס רמונים- שער כג פרק כא –שה פירש הרשב"י ע"ה ברעיא מהימנא שהוא סוד החסד דהיינו שה תמים זכר (שמות יב ה) וכענין איש תמים, התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז א) (ע' בר"מ פרשת צו דף כ"ח ע"א). ע"כ. ויש לאמר ששה ירמוז לחסד בהיותו תמים וזכר, כלומר שה לבד זו מלכות ובהיות השה תמים הרי נקשרה המלכות ביסוד וזכר זה התפארת הכוללת את החסד.

והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים שה כאמור רומז לכנסת ישראל הנתונה בשליטת קל"י מצרים וכעת רוצה הקב"ה להוציאה משעבוד לגאולה ולכן כותב בזוהר (שמות דף מ ע"ב) "ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, תנא תלת קשרין אינון, בכור בהמה בכור השבי בכור השפחה (דתלת קשרין), דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווני דלעילא, ובהאי דאתקרי צאן אתקשר כלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטלוי. ובהאי כלהו אתקשרו, ועל דא כתיב והיה לכם

למשמרת, קטירו ליה בקטירותא, ויהא אתמסר בידיכון ברשותכון, עד דתנכסון ליה ותעבדון ביה דינא. ולזמנא דאתי כתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום, וכתיב (שם לד ו) כי זבח ליהו"ה בבצרה, וכתיב (זכריה יד ט) והיה יהו"ה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד. ע"כ. ושיעור הכתוב הוא כך: **והיה לכם למשמרת המלכות הנקראת משמרת היא לכם ולמענכם והיא עולה משליטת הקלי' דרגה אחר דרגה עד ארבעה עשר י"ד גימ' דוד יום לחדש הזה ייחוד ז'ו"ן ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים** זמן התעוררות הדין ושבירת הס"מ. ליל טו הלבנה במילואה וזה מצב בו המלכות מקבלת מהתפארת הארה רבה וזה הוא "לחדש הזה" חדש מלכות זה תפארת. וכן "בלילה הזה" לקמן רומז לאותו ענין של ייחוד ז'ו"ן.

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם כתב כאן הרקאנאטי (פרשת וארא) "פסח מצרים מקחו היה מבעשור רמז לעשר ספירות בלימה. ובעניני הפסח אתן לך כלל אחד כבר ביארנו כי גאולת מצרים היתה על ידי מלאך הגואל בכח השם הגדול זהו אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה והשה מן הפסח רומז אליה ובעבור היותה כלולה מן הרחמים על כן צוה להיות זכר כי המדות כוללות זו את זו כענין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כדי להזכיר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום וצוה ג"כ להיותו תמים כי הוא בא לרצון השם הנכבד רמז לשכינה שנאמר בה כולך יפה רעיתי ומום אין בך (שה"ש ד' ז') כי מאחר שבא לשים שלום בעולם כל מדות הדין ספו תמו. והכל שלום הפך "ישמע בה על פני תמיד חלי ומכה" והבן זה מאוד. והיתה מצות שחיטתו בין הערבים בעת תפלת המנחה שתיקן יצחק אבינו ע"ה וכבר ידעת ענינה ונתינת הדם על המשקוף ועל המזוזות הוא דוגמת הקרבה למדה ההיא כענין שנאמר והיה הדם לכם לאות על הבתים אשר אתם שם וגו'. והיתה מצות אכילתו בלילה רמז למדת לילה ועל כן לא תותירו ממנו עד בוקר. וטעם להיותו צלי אש לרמוז לאש של מעלה אוכלת אש וצריך להתיש כחה וכח המקטרגים המקבלים משם וזה טעם איסור בשל מבושל במים". ע"כ. הנה לנו דרך סלולה ונתיב המאיר בכל ענין קרבן הפסח ואלו ממש דברינו עד כה ובזה נבא לבאר את הפסוק. הנה הקדמנו לעיל שמטרת קרבן הפסח להעלות את כנ"י משליטת הקלי' והמלכות נקראת שער השמים כי היא שער אל התפארת הנקרא שמים ושה הוא ראשי תיבות ש'ער ה'שמים ובה מקנן שם אדנות וכשהוא כתוב מלא כך: אלף דלת נון יוד גימ' תרע"א שבארמית פירושו שער ועל זה אמר יעקב אע"ה "מה נורא המקום הזה .. וזה שער השמים" היינו מקום המקדש שזו המלכות היא שער לעלות התפילות לשמים ועל זה התפלל שלמה הע"ה "ואתה תשמע השמים". ומזה נבין את ענין נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות כי הפתח רומז למלכות ומתן הדם בא להמשיך אליה אורות הבינה שיש בה שם אהיה וכשהוא כתוב כך: א אה אהי אהי-ה גימ' דם ובכך אנו ממשיכים הארה קטנה אל

המלכות. יש שראו במתן הדם כנ"ל רמז למתן דמים על המזבח כלומר כאן שורש מתן הדמים על המזבח והא רמז נאה. יש לזכור שכל בית בישראל הוא מעין בית מקדש קטן, הבכור הוא הכהן והבמה בזמן היתר הבמות זה המזבח, כיום שולחנו של אדם הוא המזבח, פתיל תכלת בציצית רומז על ציץ הכהן הגדול (מפי הרב שבתאי סבתו שליט"א) חלות שבת רומזות ללחם הפנים ולכן המקובלים מדקדקים על י"ב חלות, נרות שבת זו המנורה וכו'.

ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלהו כאמור שחיתת השה שהוא אליל של מצרים בחודש ניסן שמזלו טלה מפילה את שלטון הס"א וכעת בא הכתוב ליתן מספר הוראות לעשות בו קלון ובזיון. דוקא צלי אש שריחו נודף ועצם לא ישברו בו כדי שעצמותיו יתגלגלו ברחובות והדברים מבוארים באריכות בספר הזוהר לעיל ובדברי והמפרשים ואני לא באתי אלא להזכיר. המהר"ל מפראג רואה דוקא בצלי אש את יסוד האחדות כי האש צומתת את הבשר וזו הסיבה שלא שוברים את העצמות כי יש לחזק את אחדות עם ישראל ולכן בבית אחד יאכל וכן גיל הקרבן שנה מורה על האחדות וכו'. והנה באור הפסוק: **את הבשר** ייחוד המלכות הנקראת את עם התפארת **בשר** כי עור בשר גיד עצם ומוח העצם אלו מלכות תפארת בינה חכמה וכתר, וכן "בלילה הזה" שוב ייחוד **זו"ן**, צלי אש אלו דיני הנוק' מצות אלו לחם עוני כי המלכות נקראת עניה ורגליה יורדות מות גימ' מרור. במעשה אכילת הקרבן עם מצות ומרורים אנו מעלים את המלכות מקטנות לגדלות.

אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו כתב הרקאנאטי על התורה - פרשת וארא ספר הזוהר [פקודי רל"ז א'] תא חזי במלה דההוא סיטרא דלהון. <תרגום - בא וראה בדבר שהוא בצד שלהם (דהיינו בשה)>. דכתיב אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש. <כתוב "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו">. לתברא ליה ולאכפייה ליה וכדין כל אינון דאתיין מסיטריה לא שלטי. <כדי לשברו ולהכניע אותו ואז כל אלו הבאים מצדו לא יוכלו לשלוט>. וזה טעם ראשו על כרעיו ועל קרבו והבן זה. ויש מפרשים הטעם ליחדה ייחוד שלם ולא יטעו בה להפרידה מן הבנין וזה טעם ועצם לא תשברו בו. והיתה מצות אכילתו על מצות ומרורים שתהיה כלולה כי המצה רמז למדת רחמים והמרור למדת הדין ולשונו מוכיח כן :

ולא תותירו ממנו עד בקר והנתר ממנו עד בקר באש תשרפו מאחר ובאים לעשות דין בס"א אין להותיר לבקר דבר. מה ת"ל בקר ב"פ? אלא תן בקר לבקר וזה עלות השחר שכבר אז נאסר אכילת הקרבן מה"ת וחכמים קבעו סייג עד חצות.

וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם בגליכם ומקלכם בידיכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא **לידוד** כתב כאן הרקאנאטי "וככה תאכלו אותו וגו'. הפסוק הזה

אומר לך דרשני אמר מתניכם חגורים רומז למה שפירשתי בויעשו להם חגורות כי מלת חגורה רומז לדין שנאמר חגור חרבך (תהלים מה' ד') וחגור נתנה לכנעני (משלי לא' כד') הנאמר על אשת חיל והבן זה. ועל כן מלת חגורס חסר י' וזהו נעליכם ברגליכם כמה דאת אמר מה יפו פעמיך בנעלים (שה"ש ז' ב') ומקלכם בידכם כמה דאת אמר כי במקלי עברתי את הירדן הזה והבן זה. ואכלתם אותו בחפזון תרגום יונתן בן עוזיאל ותיכלון יתיה בבהילו דשכינת מאריה עלמא. וכן אמרו רבותינו ז"ל במכילתא אבא חנון אומר משום רבי אליעזר זה חפזון דשכינה אע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר קול דודי הנה זה בא וגוי' הנה זה עומד אחר כתלנו (שה"ש ב') יכול אף לעתיד יהיה בחפזון תלמוד לומר כי לא בחפזון תצאו (ישעיה נב' יב'). ובאלה שמות רבה כי לא בחפזון תצאו לשעבר אני ובית דיני הייתי מהלך לפניכם שנאמר וי"י הולך לפניכם יומם אני ובית דיני אבל לעתיד לבוא אני לבדי שנאמר כי הולך לפניכם י"י ומאספכם אלהי ישראל (שם). וסוד המדרש הזה הוא כאשר פירשתי כי בגאולת מצרים היה הקב"ה עמם ביום ובית דינו עמהם בלילה אבל לעתיד לבוא תהיה השכינה כיריעות שלמה כמה דאת אמר נוסה שמים כיריעה (תהלים קד' ב'). ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה (תהלים קלט' יב') והכל במדת רחמים מיוחדת שנאמר אשים מדבר לאגם מים וגוי' (ישעיה מא' יח') ונרמז סוד זה במאמר ירמיהו הנביא ע"ה בימים ההמה נאם ה' לא יאמרו עוד ארון ברית י"י ולא יעלה על לב ולא יזכרו וגוי' בעת ההיא יקראו לירושלים כסא י"י וגוי'. וסוד ארון הברית אבאר במקומו בגזירת האל. גם רז"ל רמזו זה בפרק קמא דתעניות אומר שם אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם שימני כחותם על לבך (שה"ש ח' ו') אמר לה בתי את שואלת דבר זה פעמים נראה ופעמים אינו נראה חייך אני אראה לך דבר הנראה לעינים שנאמר הן על כפים חקותיך (ישעיה מט' טז') ופירוש זה המאמר פירשתי בפסוק ויתעצב אל לבו. ומשם תשכיל ותבין כי האכילה בחפזון דומה קצת להלעיטני נא האמור בעשו והבן זה. ומכאן תבין סוד הסבת שמאל שתיקנו רז"ל בלילי הפסח. ע"כ. ומעתה ראוי לשים על לב הוראות המיוחדות לפסח מצרים: מתניכם חגורים, מתנים אלו ה' ספירות אחרונות תנהי"ם ואמר חגורים רמז להתעוררות הדינים ואחיזתם בתנהי"ם כי המעשה התחתון מעורר את העליון. הנעל רומזת להארת אימא כי נעל ע"ה גימ' קנ"א, מקל ירמוז לחג"ת כי סופי תיבות אברה'ם יצח'ק וישראל' מק"ל (מפי שכני דניאל אביחיל נ"י) ואמר בידכם יד גימ' דוד לרמוז שכל הפעולות הינם לתיקון השכינה. חפזון דייקא כי כעת השכינה דחוקה ולחוצה ונחפזת להחלץ משליטת הקלי'. פסח הוא רמז לשכינה שעלתה לבינה הנקראת הווא. פסח פ=יסוד סח=חיים היינו יסוד אמא.

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ידוד. כבר ידעת מה פירוש אני ד' שזה הוא

ובית דינו. כאן היה דין למעלה ולמטה כדי לשבר כח ותוקף הקלי' לגמרי. מכת הבכורות באה לשבר את הכתר של הקלי'.

והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים כאן ראייה ברורה שהדם הוא לאות לכם ולא לקב"ה אם כן מדוע כתוב "וראיתי" כי כאן אומר הקב"ה במעשה זה אתם נגאלים שנאמר "בדמיך חיי" אלו דם הפסח ודם המילה שבזכותם נגאלו ממצרים. דם הפסח תיקון למלכות ודם המילה תיקון ליסוד ובזה הנערה באה אל המלך. לכן בעת הציאה ממצרים אכלו לחם עוני (מלכות) וכשקבלו את חמורה אכלו לחם מן השמים (תפארת).

והיה היום הזה לכם לזכרון וחגתם אתו חג לידוד לדתיתכם חקת עולם תחגהו יום טו ניסן יהיה זכרון כלומר יום של חיבור וייחוד מלכות עם התפארת והבינה וזה רמוז כך: היום הזה = תפארת ויסוד, זכר=יסוד ו=תפארת ו=בינה.

סיכום בעת שהיו בני ישראל בשעבוד השכינה היתה עימם בגלות. כעת בא זמן הגאולה ויש לעשות פעולות שיעלו את השכינה מקטנות המוחין לגדלות, ממצב של אחוריים למצב של פנים בפנים דיבר ד' עמכם ולכן בא הציווי של לקחת שה הרומז לשכינה ובו עושים את כל הלכות הפסח שמטרתם להכניע קלי' מצרים ולרומם קרן ישראל.

(יב) וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הִזָּה וְהִכִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְדֹד: (יג) וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמַשְׁחִית בְּהַכְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (יד) וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחִגְתֶּם אֹתוֹ חֵג לְיִדּוֹד לְדַרְתֵּיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּהוּ.

ועברתי בארץ מצרים לשבר קלי' מצרים בלילה הזה ידוע שמחצות הלילה והילך נקרא לילה והשכינה מחוברת עם היסוד הנקרא זה וכאמור מכח ייחוד זו"ן באה מכת בכורות וזה הוא **והכיתי כל בכור בארץ מצרים** זו כל הקומה של י"ס של קלי' מצרים **מאדם ועד בהמה** זו"ן דקלי' **ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים** זה השר שלהם ומי המכה בהם? **אני ידוד** היינו זו"ן הנקרא הוא ובית דינו. והנה בהתראה פרט מרע"ה יותר ואמר:

(שמות פרק יא' ד-ה) "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְדֹד כְּחֻצַּת הַלֵּילָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם: וּמֵת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרֹעָה הַיֹּשֵׁב עַל כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשֹּׁפֶחָה

אֲשֶׁר אַחֲרֵי הָרִחִים וְכָל בְּכוֹר בְּהֶמָּה הַזֵּכִיר כֹּאן ד' בכורות כנגד ד' עולמות אבי"ע דקל"י: **פרעה** שהיה בכור והוא כנגד עולם האצילות, **בכור אדם** – בריאה, **בכור שפחה** – יצירה ו**בכור** בהמה – עשיה.

והיה **הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם** הנה כאן כתוב שהדם הוא לאות **לכם** כי הקב"ה יודע כל הנסתר ועוד שהדם היה נתון בתוך הבית על המשקוף מבפנים אם כן מה הוא **וראיתי את הדם** מדוע הקב"ה צריך לראות את הדם? אלא ראה את מסירות הנפש שעשו בדם ששחטו את הפסח ולא חששו מהמצרים ונתנו את הדם על המשקוף והאמינו בו יתברך ועוד שמלו באותו לילה ועל דם זה נאמר **וראיתי את הדם ולכן ופסחתי** כמו ופסעתי כי ע' וחי' מתחלפות **עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים** שלא תנזקו מעיפוש האויר במצרים (מפרשים). יש שראו כאן במתן הדמים על המזוזות והמשקוף שורש למתן דמים על קרנות המזבח במשכן ובמקדש.

והיה **היום הזה לכם לזכרון וחגתם אתו חג לידוד לדתכם חקת עולם תחגהו** ענין החק והזכרון אחד הוא והוא קשור לספירת היסוד, וכן מילת זה מורה על היסוד. **שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השבעי** נקדים את מאמר הזהר (שמות דף מ ע"א) "תנא, לא נפקו ישראל ממצרים עד דאתברו כלהו שלטוןין דלעילא (משלשולהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, [למדנו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השלטונים משלטונם למעלה ויצאו ישראל מרשותם] ואעלו לרשותא קדישא עלאה דקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, [ונכנסו ישראל לרשות הקדושה העליונה של הקב"ה ונקשרו בה] הדא הוא דכתיב (ויקרא כה נה) **כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם**, מאי טעמא עבדי הם, **אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים**, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי. והיינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב **אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, כי כל אוכל מחמצת**, אלא הכי אוקימנא, האי שאור והאי מחמצת דרגא חד אינון, וכלהו חד רשו אוחרי, אינון שלטנין דממנן על שאר עמין, וקרינן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר, אלהים אחרים, אוף הכי שאור ומחמצת וחמץ וכלא חד, אמר קודשא בריך הוא, [וזה מה שאמר רשב"י מה פירוש אך ביום וכו', אלא כך העמדנו את באור הפסוק, השאור והמחמצת דרגה אחת הן והן רשות הס"א והן השלטון הממונה על שאר האומות והן יצר הרע רשות אחרת/ אל נכר/ אלהים אחרים כמו כן שאור ומחמצת וחמץ דרגה אחת להם, אמר הקב"ה] כל הני שני קיימיתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא, מכאן ולהלאה דאתון בני חורין, [כל אותן שנים נשלטתם ברשות אחרת והייתם

עבדים לעם אחר, מכאן ולהבא אתם בני חורין ולכן...]. **אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.**

אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים ולא יתיר, [שאל רבי יהודה את הרשב"י, אם כך כל ימי השנה יאסר החמץ, למה שבעה ימים ולא יותר?] אמר ליה, כל זמנא דאתחייב בר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין הכי אצטריך, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך. למלכא דעבד לחד בר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטריך, לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושיין וכן בכל שתא ושתא. [ענה לו הרשב"י, כל זמן שאדם צריך להראות עצמו בן חורין כך צריך לנהוג כלומר להמנע מחמץ וכל זמן שאינו צריך אינו צריך. משל למלך שמינה אדם אדם פשוט לשר, כל אותם ימים בהם היה המינוי היה לובש בגדי חג וכן בכל שנה ושנה] כהאי גוונא ישראל, כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא יומין דסליקו ליקרא דא ונפקו משעבודא אחרא, ובגין כך נטרין בכל שתא ושתא יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב שבעת ימים מצות תאכלו. [כך הדבר בישראל, כתוב שבעת ימים וכו' שאלו ימי שמחה שעלו בהם ישראל לכבוד זה ויצאו מרשות אחרת ונכנסו לרשות הקדושה ולכן כתוב שבעת ימים מצות תאכלו].

אמר רבי שמעון, **מצת** כתיב כמה דאת אמר (יחזקאל א א) מראת אלהי"ם, ולמה אתקרי מצת דינא, דינא קדישא, דינא דאתאחדא בשמא קדישא, דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו דישאל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא, ועל דקיימא סיהרא בפגימותא (דברים טז ג) לחם עני כתיב, מאי טעמא קיימא בפגימותא, בגין דלא אתפרעו ולא אתגליא האי את קדישא, גזירין הוו ולא אתפרעו. אימתי אתפרעו, בשעתא דכתיב (שמות טו כה) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואף על גב דאוקימנא האי קרא במלה אחרא, כלא הוה ויאות, ואי תימא דבימי יהושע אתפרעו, לאו הכי, אלא אינון דכתיב (יהושע ה ה) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. בתר דאתפרעו אמר קודשא בריך הוא, בקדמיתא אכלתון מצות, דקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, מכאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להוי, מאי הוא, דכתיב (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, לא מן סיהרא כההוא זמנא, אלא מן השמים ממש, כמה דכתיב (בראשית כז כח) ויתן לך האלהי"ם מטל השמים. וישאל קדישין נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא, ונטרין ההוא נהמא דאתיא מסטרהא, ועל דא כתיב (שמות כג טו) את חג המצות תשמר וגו', וכתיב ושמרתם את המצות, מהו ושמרתם את המצות, כמה דאת אמר (שם יט ה) ושמרתם את בריתי, וכלא בחד דרגא סלקא ואתאחד. ואי תימא משה היך לא פרע להו, אלא בגין דלא יתעכבון ישראל תמן עד דיתסיאו, ועל

דא כתיב (דברים טז ג) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, מאי טעמא לחם עני, משום כי בחפזון יצאת וגו', וכתוב ולא יכלו להתמהמה". ע"כ.

וכעת נבא אל באור הפסוק, הנה כבר אמרנו במאמר החודש הזה לכם שמטרת קרבן הפסח לעשות דין בקלי מצרים מחד ולרומם את כנסת ישראל על ידי מצוות התורה מאידך, **שבעת ימים מצות תאכלו** מה ענין מספר שבעת ימים? המספר שבע רומז על זו"ן (מהר"י בוטריל בבאור לספר יצירה שכתב "וזה הוא הסוד הבהיר במילים שבעת ימים תאכלו מצות") מצת זה מיכלא דאסותא, אוכל מרפא, ונקרא לחם עוני מצד המלכות. ברם הרשב"י אומר שהמצות הם מלשון מצה ומריבה שהיא עושה קטטה עם היצר הרע ומבערת אותו מכל וכל. עוד, אמרו חכמי הקבלה מצה גימ' ע"ב ס"ג אלו מוחין דאז"א לרמוז לנו שבאכילת המצה אנו ממשיכים מוחין דגדלות לשכינה. **אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתים כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישאל מיום הראשון עד יום השבעי** שאר אלו הדינים של המלכות וחמץ רומז לס"א, מחמצת זו לילי, משארת זו המלכות. (פע"ח לקמן). כתוב בזוהר (שמות קפב ע"ב) "את חג המצות תשמר, האי איהו אתר דאקרי שמור, ובגין כך כתיב את חג המצות תשמר. שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך, שבעת ימים אליו, לאו אינון כשבעת הימים דסכות, דאינון עלאין, ואלין תתאין, ועל דא באינון הלל גמור, ובהני לאו הלל גמור, ועל דאינון לתתא, שבעת ימים תאכל מצות, מצת כתיב חסר בלא ו', דעד לא שראן אינון יומין עלאין רזא דו'. ע"כ. אומר הזוהר שיש הבדל בין ימי הפסח לימי הסוכות כי ימי הסוכות גבוהים במעלתם מימי הפסח. בפסח עדיין המלכות בראשית עלייתה מהקלי אל התפארת והבינה ולכן חובת השמירה והזהירות מהחמץ והשאור שאלו דינים ולכן האוכל חמץ דינו בכרת שזה עונש לנפש דווקא.

וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. רבי אבא בספר הזוהר (ח"ג דף צג ע"ב) מסביר את המושג "מקראי קודש" מלשון קרואים ומזומנים אל הקודש שזה עניין עליית זו"ן לחו"ב. כתב בספר הקנה - ד"ה דיני פסח ובדיקת חמץ "דיני פסח ובדיקת חמץ וגם אמר ביום ראשון של פסח שבת היא שנאמר **וביום הראשון מקרא קדש** כי במקום שהמלכה כלולה ברחמים אין לעשות מלאכה הרומזת הדין, בזעת אפיק תאכל לחם רק מעשה אכילה שרי כי כן הפעולות בכנ"י באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי, ולא הותר האכילה רק בראשון של פסח ובשביעי ובחג השבועות ובר"ה ובראשון של סוכות ובחג העצרת שעליהם אמר אך אשר יאכל לכל נפש וכו', והנה בזמנים הללו העושה מלאכה בהן עובר על עשה ועל לא תעשה בפסח ביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קדש, בשבועות מקרא קדש,

בר"ה בחדש השביעי בא' לחדש מקרא קודש, בסוכות ביום הא' מקרא קודש ובחג עצרת ביום הח' מקרא קודש ועניינם וסודותם במצות לא תעשה.

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם. שמירה מורה על המלכות וכך כתוב בזוהר (שמות דף מ ע"א) "וישראל קדישין נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא, ונטרין ההוא נהמא דאתיא מסטרהא, ועל דא כתיב (שמות כג טו) את חג המצות תשמר וגו', וכתוב ושמרתם את המצות, מהו ושמרתם את המצות, כמה דאת אמר (שם יט ה) ושמרתם את בריתי, וכלא בחד דרגא סלקא ואתאחד". המצה נקראת לחם עוני וזו המלכות הנקראת עניה ולכן כאן השמירה.

בראשן בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב, שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ, כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות. כאן נזכר מחמצת והנה לפניכם דרוש מהארי הקדוש על ענין חמץ ומחמצת שאר ומשארת. כתוב בספר פרי עץ חיים - שער חג המצות - פרק ד "והנה מציאת דרוש אחד אמר לנו מורי זלה"ה, ואיני זוכרו רק שמץ מנהו, רק מעט מזער, כמלקט שבלים, והוא, כי הלא מצינו וראינו, בתורה כתיב חמץ, וכתוב מחמצת, וכתוב שאר, וכתוב משארת, כמ"ש משארותם צרורת בשמלתם. והענין, כי הלא יש לז"א מוחין בב' פנים, א' מאבא, וא' מאמא. והנה כבר נתבאר זה בסוד עץ הדעת טוב ורע, שהם סוד היסוד דאמא שבתוך ז"א. שמשם יניקת החיצונים. ואמנם אני מסופק, אם מוחין אלו הם בחי' הקטנות או הגדלות, ויש פנים לכאן ולכאן, ואיני זוכרם כדי להכריע, ולכן נזכר הדרוש בלשון סתם, מה שאני זוכר בו :

והנה חמץ הוא במוחין דאבא, כי השאר הוא במוחי אמא, כי השאר הוא מחמץ לאחרים, כי דיניו תקיפין יותר מחמץ, ולכן יש בו יותר יניקה לחיצונים. והנה הוא שאור חסר ו', רמז אל אלהי"ם דמלוי יודין, שהוא ש' דשאר, והוא כנגד מוח חכמה דאמא, ור' דשאור הוא נגד אלהים ברבוע, והוא נגד מוח בינה דאמא, ולפי שהוא יותר דינין, לפיכך הוא באחוריים. וא' דשאור"ר, נגד מוח דעת דאמא, שם אלהי"ם דאלפין, ולפיכך א' זו רומזת על כללות המילוי. ולפי שהוא מוח ג' קטן שבכולם, איני ניכר בו רק כללות הארת הא'. הרי בארנו, כי שא"ר הוא ג' מוחין מצד אמא, וכפי זה הוא סוד הקטנות, כי הם סוד אלהים כנודע. ואמנם חמץ הוא במוחין דאבא. הגהה (א) ס"א, והוא אלהי"ם גי' פ"ו, וה' אותיות אלהי"ם וי"ג אותיות דמילוי, וד"ל דמלוי המלוי הם ב"ן, ופ"ו הו"ל גי' חמץ.

ואמנם כל זה הם בהיותן עדיין תוך הז"א, שגם משם יש קצת אחיזה להחיצונים, דהיינו אל הדינים, לכן אנו מבערין חמץ ושאור, שלא ינקו החיצונים עתה, ואין אנו חפצים בדין בפסח, כמש"ל באריכות. ואמנם מה שיוצא מאלו לאה, כי כבר

ידעת, כי לאה היא עומדת אחורי המוחין דז"א ממש, ומשם יונקת ונעשית מוחין לה. והנה מה שיוצא לה מצד המוחין דאבא, הם נקרא מחמצת. וממה שיוצא ממוחין דאמא אליה, נקרא משארת. והענין, כי מחמצת הם אותיות חמץ ת"מ, וכבר ידעת כי לאה נקראת ת"ס, בסוד ויעקב איש ת"ס, כי הוא סוד מד"ת ימי. כן משארתם אותיות שאר ת"ס, ולכן יש לאוין בדכורא, כגון לא יאכל חמץ, ושאר לא ימצא בגבולך, ולא ימצא חמץ. וגם לאוין מצד הנוקבא, כל מחמצת לא תאכלו.

והנה סוד הענין הזה, כמו שהודעתך, כי יש ד' בחינות שנקראים לאה, והם - ב' מצד אמא, וב' מצד אבא. והנה הב' של אבא הם, א' ביסוד אבא במקומו, וא' ביסוד אבא במקום יסוד אמא. אך הב' דאמא, הם א' ביסוד דאמא במקומה, וא' ביסוד באחורי הז"א מבחוץ. נמצא כי הג' הם בפנים בז"א, וא' הוא בחוץ, ולכן להיותן בחוץ, אפשר להחיצונים להתאחז בה, וז"ס משארותם, כי זה הוא הלאה שבחוץ, הוא מבחי' מוחין דאמא, נמצא שדיניה מרובים, א' להיותה מבחי' אמא, שהיא דינים, וא' להיותה בחוץ הוא בלתי שימור, וכאן הוא חשש של השאור.

הגהה ס"א צ"ל בפומא, והוא העטרה של יסוד אבא, וכן באמא בעטרה שלה, הוא באחורי ז"א. (א"מ כל בדק מצד אחיזת החיצון שם, וצריך לחזק הבדק שלא יתאחזו שם החיצונים, וז"ס בדיקת חמץ ביסוד נוקבא, אם יש ח"ו לאיזה חצון אחיזה בנקודה אשר שם). והנה ידעת כי יש ב' מיני מצה - א' מצה שמורה, וא' נקרא מצה שאינה שמורה, אמנם מצה שמורה היא אותה לאה הב' של אבא, שהיא בפנים, כי תמיד היא מצה שמורה בפנים. אך הלאה של אמא הב', אותה שבחוץ, היא נקרא מצה שאינה שמורה, כי היא בחוץ, לכן זו צריכה שימור שלא תחמיץ.

והנה ענין השימור ההוא, שתחזור לכנוס הארתה בפנים, ולא תשאר בחוץ, ולכן כל כוונת ליל פסח הוא ברחל ולא בלאה, כי לאה מתבטלת עתה, כדי שלא ינקו ממנה החיצונים, והיא נקרא ת"ס, ותחזור לקריאת מ"ת, שהם החיצונים. (א) והנה כשנכנסים אלו המוחין של לאה בפנים, אין להם מקום לישאר שם בפנים, רק יורדין דרך פנימית הגרון הז"א, ויורד עתה למטה עד ראש רחל, ושם חוזרת ויוצאת ברחל, וכבר בארנו כי אין אחיזה אל החיצונים ברחל כמו בלאה, מן כמה טעמים - א' הוא, כי לאה היא נגד המקום המכוסה, ורחל היא נגד מקום המגולה, חו"ג שהוא מן החזה דז"א ולמטה כנודע, ואין יכולת בחיצונים לקבל הארה גדולה ההיא, דמיון השמש המכה במי שמסתכל בו: הגהה חנן נלע"ד, פי' פיסקא ת"ס מה הוא אומר וכו', פי' - כי תם היא לאה, ואומרת מה זא"ת, מפני מה נכנסת זאת במ"ה שהוא ת"ת, ולמה נתבטל הארתה. ואומרת אליו, בחוזק יד, מפני תוקף הדינין החיצונים שרוצין להתאחז בה כנ"ל).

גם ט"א (טעם אחר), כי כל עצמות לאה אינה פרצוף בפ"ע, רק מן האחוריים של אמא, שנפלו בעת בטול המלכים.

גם ט"א הוא, כי לאה פניה עומדת כנגד אחורי הז"א, אחוריה נגד החיצונים, ויכולין החיצונים להדבק. אך רחל עם ז"א הם אב"א, והחיצונים כנגד הפנים של רחל, ואינן יכולין להתאחז שם. וכבר בארנו, שזה הענין בכוונה, כי לאה להיותה למעלה מן חזה דז"א, אין כ"כ חשש אם יתאחזו החיצונים שם, ובפרט כי אדרבא, אנו צריכין לתת להם קצת אחיזה בהכרח, כי אם לא כן בלע המות לנצח, ואין עתה עוד זמן בטולם, עד כי יבא יומם. אך ברחל שהיא עיקרת הבית, וגם היא למטה, אין אנו רוצין שיתאחזו שם החיצונים, כי ישחיתו העולם, ולכן הושמו אב"א, מדובקים ממש, ואז אין כח בחיצונים ליינק משם. וכל זה בעוד שעדיין הלבנה בפגימותה, אז עומדת אב"א.

אך אח"כ שרחל יתמתקו הדינים ותינסר, ויושם בשר תחתנה שהם סוד הרחמים והחסדים, ואז ננסרין וחוזרין פב"פ, ואף אם היו אחורי הז"א ואחורי דרחל מגולים אין פחד שיונקים משם החיצונים כי כבר ניתקנו:

ונחזור לענין, כי כשירדתי למטה, כשמגעת אצל ראש רחל, יוצאת שם ומאירין בה. והנה זהו התוספת שיש לרחל עתה בליל פסח, מה שאין לה בשום פעם, כי עתה יש לה שלה ושל חברתה בבת אחת. והנה כשירד זה התוספת מלמעלה למטה, בפוגעת במקום הפה, שם הוא מתבקע ויוצא ממנו אור לחוץ, ועשה שם בחי' א"מ אל רחל ג"כ, והשאר נכנס ויורד בפנים, וז"ס בפסח פ"ה ס"ח:

והנה ברדתן למטה בראש רחל, הנה המוחין של רחל, הם נעשין טפלים למוחין דלאה בודאי. וז"ס ד' כוסות של פסח, כדי שירדו אותן המוחין דרך הגרון למטה, עד מקום ראש רחל. והנה כשנעשה שמור הזה בימי פסח, ממילא הם נשמרין בשאר ימות השנה, אף אם יאכלו חמץ. וזה שאלת ר"א לרשב"י וכו': מהרב ז"ל, דע, בענין הביעור צריך להניח קודם הביעור עשרה פתיתי חמץ לבערם, ולכן שורפין ומבטלין מן העולם, נגד י' כתרין דמסאבותא:

ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח כתב בספר מגיד מישרים - פרשת בא - "והל' בפרשתא משכו וקחו לכם צאן רמז דידבקון בקב"ה וימשכון שפעא מלעילא והיינו משכו, וצאן היינו תפארת. ושחטו הפסח לאפקא דמא מיניה דהוא תוקפא דדינא, ולקחתם ברזא דלקח טוב נתתי לכם, אגדת היינו שלשה עדרי צאן (חג"ת). אזב א' רמז לכתר עליון. וז' רמז לשבע ספירות הבנין. וב' רמז לשני ההי"ן או לחכמה ובינה, וטבלתם בדם אשר בסף וגו' משקוף ושתי המזוזות רמיזי לבינה ופחד (גבורה) והוד (ספירות בג"ה שהן קו שמאל) דאינון ספירן דאית בהו דינא. וראיתי את הדם על המשקוף וכו' ופסחתי עליכם כלומר יחזו דדמא דהוא דינא הוא באתרי' דאינון שלשת ספירן דאית בהון דינא ולא יתן המשחית וכו' כלומר אפשר דייעול משחית לבתיכם אם יהא שום מצראה תמן אלא לא יהא לנגוף דלא ימחא לכוך".

ולקחתם אגדת אזוב יסוד וטבלתם בדם אשר בסף מלכות הנה זה סוד המזוזה
המייחדת את זו"ו והגעתם אל המשקוף בינה ואל שתי המזוזות גבורה והוד מן הדם
אשר בסף מלכות ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר עד שמתעורר החסד.

כתב הרב הגאון המקובל האלקי כבוד רבי אייזיק חבר בספרו פתחי שערים נתיב גדלות דז"א - פתח עט - "וז"ס מ"ש ולקחתם אגודת אזוב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות וגו', שאגודה זו הוא בסוד חג"ת אבהן ששם החסדים הסתומים, והאיר שם למטה מן החזה בתחלה במקום ב' שלישי התחתונים ובנו"ה שהם ע' אורות של חסדים וע' של גבורות שהם סוד ס"ף מן יוסף כמ"ש הרב ז"ל, וז"ש והגעתם וגו', שב' המזוזות הם נו"ה שערי צדק והמשקיף הוא ב' שלישי ת"ת שע"ג, ואח"כ ופסח ה' על הפתח, הוא שלישי העליון של הת"ת שנתגלו חסדים שבו, ששם הוא פתח הגוף מקום כתר של רחל ואז העביר הערלה, והוא מ"ש, ועבר ה' לנגוף את מצרים וגו'. וסוד אזו"ב הוא שלישי העליון שכולל כל חג"ת והוא חב"ד שבו, וטבלתם בדם אשר בס"ף ובזה נשלם שם יוסף ונתגלה הברית, ואז יצא יוסף ממצרים, כמ"ש, וישבע יוסף וגו' פקוד יפקוד וגו' והעליתם את עצמותי וגו', וכתוב, ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו', שנתגלה הדעת והאיר בחסדים ונתקשר היסוד בשרשו בדעת ונתגלה הנהגה העליונה הפנימית, ועי"ז נתבטל כחות הטבע וה' הכה כל בכור וגו' שהוא תלי תנין השמים, וכמ"ש, מבכור פרעה וגו'. והבן דברים אלו מאד.

ועבר ידוד לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ידוד
על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף כתב בזוהר (בראשית רא ע"א)
"תא חזי, אית דינא קשיא ואית דינא רפיא, דינא קשיא תקיף, דינא רפיא חלש, וכד
ינקא האי דינא רפיא מדינא קשיא, כדן אתתקף ואיהו תקיף, [בא וראה, יש דין
קשה ויש דין רפה, דין קשה תקיף ודין רפה חלש וכאשר דין רפה יונק מדין קשה
מתחזק ונהפך לקשה] בשעתא דאתעביד דינא על ישראל, אתעביד בהאי דינא רפיא,
ולא אתתקף בהוא דינא קשיא, וכד דינא אתעביד עליהו דעמין עעכו"ם, אתתקף
האי דינא רפיא בדינא קשיא דלעילא בגין לאתתקפא, הה"ד ועבר יהו"ה לנגוף את
מצרים, ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא. [בזמן שנעשה דין
בישראל הוא נעשה בדין רפה שאינו מושפע מהדין הקשה, וכאשר נעשה דין באומות
העולם מתחזק הדין הרפה מהדין הקשה שנאמר "ועבר וכו'". מה פירוש ועבר?
שהתמלא עברה וזעם והתחזק בדין קשה]]. הסביר בספר עמק המלך - שער טז - פרק
סב "יש מלאכים שעומדים מימינו של הקב"ה הנקראים קדישין, ויש מלאכים
העומדים משמאלו של הקב"ה הנקראים עירין [תנחומא שמות י"ח] שנאמר, 'ראיתי

את י"י יושב על כסא רם ונשא וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו [מלכים א' כ"ב י"ט]. אלו מימינים לזכות הנקראים קדישין ואלו משמאלים לחובה, המראים חובה של בני אדם ונקראים עירין, ונאמר, 'בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא' [דניאל ד' י"ד] ונאמר, 'והא עיר וקדיש מן שמיא נחית' [דניאל ד' י'], וסוד עיר וקדיש הם סוד הגבורות הממותקים עם החסדים, רצה לומר עיר עולה מנצפ"ך דהיינו פר שהם החמשה גבורות של המוח דגבורה, מן התרין מוחין דאבא ואמא. וקדישין הם החסדים, שהם החמשה היות חסדים העולים ק"ל, וממתיקין הגבורות שהם פ"ר, וק"ל הם החסדים, ומספר שניהם עולים כמנין קדוש שהם ארבע מאות ועשר. נמצא שהפה נעשה מהחסדים וגבורות של אבא ואמא, שהם התרין מוחין, והכל תלוי בתרין עטרין היורדים מעתיקא, ומפנים השערות של האורח זה, אשר הוא מכוון בין שני נקבי החוטם, והדינים נמתקין. ומתהפכים לרחמים לישראל ונגוף לאומות, שנאמר, 'ועבר י"י לנגוף' [שמות י"ב כ"ג], רצה לומר שהרוח בא מהפה של עתיקא להפה של ז"א, ומבטל הדינים מן ישראל.

כתב בספר קהלת יעקב- ערך מג "גם נראה לי מגפה בא מאחוריים דע"ב כשתסיר מהן ע"ב העצם ישאר קי"ב ועם י"ו אותיותיהן גימטריא מגפה כמו שכתבתי בערך קכ"ח ע"ש, והנה בזה יש ב' בחינת דין אחד אחוריים הוא דין, ב' במילוי הוא דין, על כן מגפה גימטריא ב' פעמים דין, וזה סוד (שמות י"ב כ"ג) ועבר הוי"ה לנגוף את מצרים, כי גאולת מצרים הוא בסוד פקד יפקוד, סוד פקד הוא אחוריים דע"ב בהיות בתוכו שם העצם דע"ב וזהו היה לישראל, אמנם לאומות העולם עבר בחינת הוי"ה במילוי יודין ונשאר מגפה בגימטריא קכ"ח, נמצא בבחינת פקד הלז היה לישראל הגאולה מבחינת ע"ב העצמי שבו, ולאומות העולם המגפה מבחינת אחוריים שבו, וזה סוד (שמות כ' ב') אנכי הוי"ה אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אנכי עם הכולל גימטריא ע"ב וי אותיות, נמצא לישראל הגאולה מבחינת פ"ב שהוא סוד ע"ב וי אותיות, ולמצרים המגפה מבחינת אחוריים גימטריא קכ"ח, פ"ב וקכ"ח גימטריא רדו סוד עשר אהיה שהיה בחינת גלות מצרים, ועל כן הגאולה בבחינת קפ"ד אחוריים דע"ב דחכמה גימטריא קפ"ד ועם כ"ו אותיות גימטריא רד"ו, וזה סוד (משלי כ"ט י"א) וחכם באחור ישבחנה והבן זה, כי הגלות הוא מבחינת אהיה שהוא בינה, והגאולה מסוד אחוריים דחכמה שהחכמה משבית הבינה על ידי אחוריים ידיה שאין לה כח לקבל אור החכמה מבחינת פנים, וכמו שאמר בעץ חיים שער הכללים פרק א', וזה סוד (שמות י"ב מ"ב) ליל שמורים כי השכינה שהיתה בגלות האיר עליה בחינת קפ"ד וכ"ו אותיות גימטריא ר"י, וכשתצרף מספר שכינה לר"י אורות דקפ"ד שהאירו עליה ועם הכולל גימטריא שמורים. **ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם** שוב חוזר ענין השמירה שזו המלכות הנקראת דבר וחק

ידוע שהוא ביסוד. **והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן ידוד לכם כאשר דבר ושמרתם את העבדה הזאת** למה קרא לאי אכילת חמץ עבודה? אלא מסביר בספר הקנה שכאן בא להזהיר על קרבן הפסח והוא הנקרא עבודה.

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם זו שאלת הבן הרשע והתשובה היא ואמרתם זבח פסח הוא לידוד אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו ברם, אומר הרמ"ז, מה שכתב בעל ההגדה הוא בבחינת לא זו אלא גם זו ואינו סותר את הכתוב בתורה. וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ידוד את משה ואהרן כן עשו היינו שבני ישראל נמשכו ועלו מקטנות המוחין לגדלות המוחין, ויעשו היינו שהפכו עצמם לבני חורין.

ויהי בחצי הלילה וידוד הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה כתוב בזוהר (שמות דפים לו – לח) "אמר רבי יוסי, בכמה זמנין שאילנא, האי דכתיב ויהי בחצי הלילה ויהו"ה הכה כל בכור בארץ מצרים, אמאי לא הוה ביממא דיתגלי לכל פרסומי ניסא, ואמאי מיתו כל אינון חלשי דבתר רחייא, ואינון טלייא דבני עאנא, ולא מיתו מלכי ופרדשכי וגוברי מגיחי קרבא, כמה דהוה בסנחריב, דכתיב (מ"ב יט לה) ויצא מלאך יהו"ה ויך במחנה אשור וגו', ותנינן כלהו מלכין בני מלכין רופינוס ופרדשכי, התם אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה יתיר מהאי דהוה יאות למהוי דיליה יתיר. אמר ליה יאות שאלת, ואנא לא שמענא מידי בהאי, ולא אימא, אבל הא זכינא לכל האי וארחא אתתקן קמן, אנא שמענא דרבי שמעון בר יוחאי מדכי שוקין דטבריא, ניזיל גביה, יתבו עד דהוה נהיר יממא, כד סליק נהורא קמו ואזלו, כד מטו גביה, אשכחוהו דהוה יתיב וספרא דאגדתא בידיה....

פתח רבי חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר דנימא חד מלה על מה דאתינא, כתיב, **ויהי בחצי הלילה ויהו"ה הכה כל בכור בארץ מצרים**, ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי פסוקא בההוא מלה אתא, ואנן אורחא אתתקנא קמן למיתי למשאל קמך. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג ה) מי כיהו"ה אלהיניו המגביהי לשבת וגו', מי כיהו"ה אלהיניו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהירו, כתרין ועטרין, המשפילי לראות, דנחית בכתרו, מכתרא לכתרא, מנזרא לנזרא, מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא, לאשגחא בעלאין ותתאין, הדא הוא דכתיב (שם יד ב) יהו"ה משמים השקיף על בני אדם וגו'. תא חזי, כתיב **ויהי בחצי הלילה**, כחצי מבעי ליה, או כחצות כגוונא דאמר משה, ואי כמה דאמרי חברנא, דלא יימרון אצטגנוני פרעה משה בדאי הוא, הא קושיא באתריה קיימא בתלת גווני, דאפילו ישראל יימרון הכי. חד, דאי הכי הוה ליה למימר ויאמר משה

כחצות הלילה, אמאי קאמר כה אמר יהו"ה וגו', כמה דלא אתכוון שעתא, דהא לא יתפסון במשה אלא בפטרונא, בגין דאמר כה אמר יהו"ה וגו', תרי, דהא משה אמר עד בכור השפחה אשר אחר הרחים, ולא הוה הכי אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור, על כל פנים אפילו ישראל נמי יימרון הכי, דהא לא אתבררון מלי, תלת, דאיהו אמר משמא דפטרונא כחצות, וכתוב ויהי בחצי הלילה. ועוד שאלתא דילכון יתיר על מטול דלא יכיל בעירא למסבל, אמאי הוה בפלגות ליליא ולא ביממא, ואמאי מיתו כל אינון חלשין דבתר רחיא, אלא כלא רזא עלאה הוא בין מחצדי חקלא. וכלא אתכשר (נ"א אתבשר) בנביאה מהימנא, זכאה חולקיה דמשה, דעליה כתיב (שם מה ג) יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך, על כן ברכך אלהי"ם לעולם, (שם ח) אהבת צדק ותשנא רשע, על כן משחך אלהי"ם אלהי"ך שמן ששון מחבריך. יפיפית מבני אדם משת וחנוך, הוצק חן בשפתותיך מנח ובניו, על כן משחך אלהי"ם אלהי"ך מאברהם ויצחק, שמן ששון מיעקב, מחבריך משאר נביאי, וכי גבר דסליק בדרגין עלאין דלא סליק בר נש אחרא לא ידע מה דאמר. אלא הכי תנינן, האי כתרא דאקרי זא"ת אתקרי אש"ה, כמה דאת אמר (בראשית ב כג) לזאת יקרא אשה, אמאי, משום כי מאיש לקחה זאת, מאן הוא איש, ההוא דאקרי זה, ודא הוא איש דכר, כמה דאת אמר (שמות לב א) כי זה משה האיש, האיש הזה, ואקרי איש זה, וזה איש. וזאת אתנסיבת מזה דאקרי זכר, ובגין דא איהי תמר, דכר ונוקבא, דלא סליק דא בלא דא, תמר, כמה דאת אמר (שיר ג ו) כתמרות עשן, מה עשן סליק חוור ואוכם, אוף הכא כלא כליל בה בפלגות ליליא למעבד נימוסוי בחד שעתא, חוור לישראל ואוכם לעעכו"ם, ובעוד דהאי ליליא לא אתפלג לא עביד נימוסוי. מנא לן מאברהם, דכתיב (בראשית יד טו) ויחלק עליהם לילה, דאתפלג למעבד נימוסוי, אוף הכא משה אמר כחצות, (מהו כחצות, כמה דאת אמר (מ"א יח לו) כעלות המנחה, (איוב ה כו) כעלות גדיש, אוף הכא כחצות) כמפלג, דמשה ידע דלא יעביד נימוסוי עד דאתפלג, והכי הוה דלא עביד ליליא נימוסוי עד דאתפלג, בפלגות בתראה עבד נימוסוי, הדא הוא דכתיב ויהי בחצי הלילה, מאי בחצי, בפלגות בתראה, בזמנא דאיהי שלטא ואשתכח האי זאת למעבד נימוסין תדירא, וכל נימוסא דאתעביד בליליא בפלגותא בתראה אתעביד. ויהו"ה הכה כל בכור, ויהו"ה הוא ובית דינו, ויהו"ה הוא ונימוסוי, הכה כל בכור, הכה, משה לא אמר אלא ומת וגו', מהו הכה, אלא דאתער כה כמה דאגזים משה, דכתיב והנה לא שמעת עד כה. ותאנא פרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל בהאי זאת דיעביד ביה דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר משה, בזאת תדע כי אני יהו"ה, וביה מה כתיב, ויפן פרעה, מהו ויפן, דאפני לביה מהרהורא דא, כמה דאת אמר (במדבר יב י) ויפן אהרן, ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת, גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא שוי לביה לקבליה דזא"ת. כל בכור, אפילו דרגין עלאין ותתאין אתברו משולטנהון (ס"א משלשוליהון),

כל אינון דשלטין בחכמתא דלהון, דכתיב בארץ מצרים, וכלהו דרגין עלאין ותתאין דאתברו משולטנהון (ס"א משלשוליהון), כלהו בפסוקא אתחזון (נ"א אתרמיזו), דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו, עד בכור השפחה אשר אחר הרחים, וכל בכור בהמה, הא כלהו אתחזון בפסוקא. סתמא דמלה מבכור פרעה היושב על כסאו, כתרא תתאה דקוזמיטא דמלכותא (נ"א ממלכותא) דלעילא, עד בכור השפחה, כתרא שמאלא, תתאה מינה דקוזמיטא, מבתר ארבע (נ"א מכתרי אחר) רחיין, ארבע משיריין, (משמע) משום דכתיב אחר הרחים, (ולא מן הרחים). וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני בבעירי וחמרי ברברבי בזוטרי, ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה, די בהון עבדין לאסירי דישתעבדון בהון לעלמין, ולא יפקון לחירו, וברוחצנותא דאלין דרגין סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקודשא בריך הוא, ודוכרנא דא לא ישתצי מישראל לדרי דרין, דאי לא הוה חילא וגבורתא דקודשא בריך הוא, כל מלכי עמין וכל חרשי עלמין וחכימי עלמין, לא יפקון לישראל מן עבדותא, דשרא קטרין דלהון, ותבר כל אינון כתריין בגין לאפקא לון, על דא כתיב (ירמיה י ז) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. בכה רבי שמעון, ארים קליה ואתנח, אמר קנטורא דקיטפא אשתכח, חשבתון דשבח קודשא בריך הוא כמה זמנין, (דברים ה ו) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (שם טז א) הוציאך יהו"ה אלהיך ממצרים, (שם ה טו) ויוציאך יהו"ה אלהיך משם, (שמות יב יז) הוצאתי את צבאותיכם, (שם יג ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים ד לז) ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, (שמות יג ג) הוציא יהו"ה אתכם מזה. אלא תאנא עשר כתריין אינון לתתא כגוונא דלעילא, וכלהו סתימין בתלתא אלין דאמרן, ותלת קשרין קשירו בהו על תלת דרגין אלין, דבהו עבדו דישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין. זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבזכותכון שריאו קטרין, וקודשא בריך הוא דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון, הדא הוא דכתיב (שם ב כד) ויזכר אלהי"ם את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, את אברהם הא קשרא חדא דאברהם, את יצחק הא קשרא תניינא דיצחק, ואת יעקב הא קשרא תליתאה שלימתא דיעקב. תנא כל זמנין וחגיין ושבתין, כלהו דוכרנא להאי, ועל האי אתקיימו כלהו, דאלמלא האי לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתין, ובגיני כך לא אשתצי דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיין ושבתין. תא חזי, דינא (ס"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא דישראל. ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאילתו, תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתיב הוציאך יהו"ה אלהיך ממצרים לילה, אלא תאנא עקרא דפורקנא דישראל לא הוה אלא בלילה, דליליא שרא קטרין ועבד נוקמין, ויומא אפיק לון בריש גלי, הדא הוא דכתיב

(במדבר לג ג) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים, (נ"א הוא ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין, ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד, הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו'), וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה יהו"ה בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא. אתו רבי חייא ורבי יוסי אשתטחו קמיה ונשקו ידוי, ובכו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינד. עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא כגוונא דלעילא, עבד (רבי שמעון בר יוחאי) שורי קרתא קדישא ותרעוי, מאן דעייל לא עייל עד דיפתחון תרעין, מאן דסליק לא סליק עד דיתתקנון דרגין דשורי, מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רבי שמעון בר יוחאי דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין, וכתוב (שמות לד כג) יראה כל זכורך את פני האדון יהו"ה, מאן פני האדון יהו"ה, דא רבי שמעון בר יוחאי, דמאן דאיהו דכורא מן דכורייא בעי לאתחזא קמיה. אמר לון עד השתא לא סיימנא מלה דשאלתא דילכון, דהא תנינן ויהו"ה הכה כל בכור, כל בכור סתם כדקאמרן, וכלא הוה, כמה דאינון דמיתו, אינון קטורי קטרין דהוו משתמשי בחרשייהו באינון כתרין, מנהון משתמשי בעלאי ומנהון בתתאין, ואף על גב דכלהו תתאין אינון. וכל ארעא דמצרים מליא חרשין הות, וכתוב כי אין בית אשר אין שם מת, ואתעביד דינא בכלא, בשעתא דאתכנשו כללהו בבתיהון, ולא הוו מתפזרי במדברא ובחקלא, אלא כללהו אשתכחו בבתיהון, (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) ועבד ליליא דינוי בכלא בההיא שעתא. ותנא הוה נהיר ליליא כיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב (תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה. ובשעתא דנפקו אשתכחו כללהו מתין בשוקין לעיניהון דכלא, בעיין לאקרבא להו ולא אשכחו, ודא אקשי להו מכלא, חמו לישראל נפקין לעיניהון בחד גיסא, וחמו למיתיהון באידך גיסא, ובכלא הוה פרסומי ניסא, דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא. ותא חזי כתיב, ליל שמורים הוא ליהו"ה להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליהו"ה שמורים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא קשיא, כיון דאמר ליל, מהו שמורים, ולא שמור, שמור מבעי ליה, וכתוב הוא הלילה הזה, ליל קאמר בקדמיתא ובתר לילה. אלא הכי תנינן, כתיב (דברים כב כג) כי יהיה נערה בתולה, נער כתיב, מאי טעמא, משום דכל זמן דלא קבילת דכר אתקרי נער, מדקבילת דכר אתקרי נערה, אוף הכא ליל עד לא קבילת דכר, ואף על גב דכתיב ביה שמורים, דכר הוה זמין לאתחברא עמה, ובשעתא דאתחבר עמה דכר כתיב הוא הלילה הזה ליהו"ה שמורים, שמורים דכר ונוקבא, ובגיני כך כתיב הלילה הזה. ובאתר דאשתכחו דכר ונוקבא, לית שבחא אלא לדכורא, והכי שבחו ישראל בתושבתייהו לדכורא ולא לנוקבא, הדא הוא דכתיב (שמות טו ב) זה אלי ואנוהו, דלית שבחא באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו אלא לדכורא, ועל דא (נ"א ולדא) מחכאן ישראל, דכתיב (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו

נגילה ונשמחה בישועתו, משום דהכי זמין למעבד להו, דכתיב (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ורזא דא הכי הוא, כגוונא דהכא ליל ולילה, כך זמין קודשא בריך הוא למעבד להו, דכתיב (ישעיה כא יב) שומר מה מלילה שומר מה מליל. מה להלן שמירה וליל, אוף כאן שמירה וליל, מה להלן שמירה ולילה, אוף כאן שמירה ולילה, ולילה אתקרי אגב דכורא, הדא הוא דכתיב (שם) אתא בקר וגם לילה, בקר כמה דאת אמר (בראשית יט כז) וישכם אברהם בבקר, דהוא מדתו ממש, וכתיב (תהלים ה ד) יהו"ה בקר תשמע קולי, בקר ממש. ע"כ.

העולה מהמאמר הנפלא הזה ויהי לשון צער ושמחה (מגילה דף ב) צער למצרים ושמחה לבני ישראל **בחצי הלילה** כלומר בחצות. ידוע שחצי לילה ראשון נקרא ליל והשני לילהומה בין ליל ללילה? עד חצות הלילה הוא זמן דין ומחצות מתעוררים הרחמים ולכן בזמן הזה נעשה דין למצרים ורחמים לבני ישראל. והנה כל הישועות היו בחצי הלילה, אברהם רדף אחרי המלכים להציל את לוט כתוב בו (בראשית יד, טו) "ויחלק עליהם לילה" היינו נקודת חצות, גדעון כתוב בו (שופטים ז, יט) "ראש האשמורת התיכונה" (עיין ברכות ג' ע"ב) ושמשון כתוב בו (שופטים פרק טז, ג) "וישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי הלילה ויפאחו בידות שער העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם הפריח וישם על כתפיו ויעלם אל ראש הקר אשר על פני חברון", בבעז (רות פרק ג, ח) "ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה שכבת מרגלתיו" (עיין בפירוש הברטנורא על מגילת רות) ונחזור לענין שלילה זו המלכות והיא עושה דין במצרים ורחמים לישראל נגוף ורפוא. **וידוד** כל מקום שכתוב והי היינו הוא ובית דינו כלומר זו"ן **הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה** כאן היתה המכה בבכורות בכל קומת יי הספירות פרעה=כתר, זקני מצרים=חו"ב, ארץ מצרים=זו"ן בכור השבי=מלכות ובכור בהמה מלכות דעשיה.

ויקם פרעה בחינת הכתר דס"א עולה היא אל **לילה** המלכות והיא עושה בה דין הגבירה בשפחה **הוא** למה חוזר ואומר "הוא" היה יכול לאמר ויקומו פרעה ועבדיו וכל מצרים לילה וכו' אלא בדרך פשט כיון שהפסיקה מילת לילה חזר ואמר הוא, ובדרך סוד נראה שהחלו כאן ניצוצי תשובה בפרעה וכוחו החל להשבר כי מילת הוא בזוהר תרמוז לבינה ששם התשובה. כאמור במכת הבכורות נשברו כל עשר הספירות של כתר דמלכות דקלי' פרעה הוא הכתר, **וכל עבדיו חו"ב וכל מצרים זו"ן ותהי צעקה גדלה במצרים** זה עונשם על שהעבדו את בני ישראל יותר מהנסבל עד שבני ישראל זעקו. **כי אין בית אשר אין שם מת מכאן שאם לא היה בכור מת גדול הבית.** **ויקרא למשה ולאהרן לילה** ויקרא מלשון יקר וגדולה פרעה החל ליקר את משה ואהרן וגם האיש משה גדול בעיני פרעה ובעיני עבדיו. **ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם**

אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ידוד כדברכם מובא בילקוט שמעוני שמות - פרק יב - רמז רח "קומו צאו מלמד שהיה פרעה דופק על פתחן של משה ואהרן אמרו לו הא שוטה בלילה אנו יוצאין. אמר להם קומו צאו. אמרו לו וכי גנבים אנחנו בבקר אנו יוצאין אמר הרי מתו כל מצרים שנאמר כי אמרו כלנו מתים. אמרו לו ומבקש אתה לכלות את המכה הזו ממך אמור **הרי אתם ברשותכם הרי אתם עבדיו של הקב"ה**. התחיל פרעה צוח לשעבר הייתם עבדי אבל עכשיו הרי אתם בני חורין הרי אתם ברשותכם. צריכין אתם להלל להקב"ה שאתם עבדיו שנאמר הללויה הללו עבדי ה'. גם אתה תתן בידנו (כתוב ברמז צ"ב). קומו צאו אני אמרתי מי ומי ההולכים ואתם אומרים בנערינו ובזקנינו וגו'. קומו צאו אני אמרתי צאנכם ובקרכם יוצג ואתם אומרים וגם מקננו ילך עמנו. גם צאנכם גם בקרכם קחו אתה אומר גם אתה תתן בידנו קחו מה שדברתם ולכו. וברכתם גם אותי התפללו עלי כדי שתכלה ממנו הפורענות. ע"כ. ונשאלת השאלה מדוע צריך לצאת בהסכמת פרעה ובאישורו? ומה היה קורה אילו לא קבלו אישור? ועוד הרי אישור זה ניתן בכפיה? ונראה שזה הענין שהיה ביעקב אע"ה שקיבל את ברכת שרו של עשיו ויש צורך שהקלי' תסכים שהקדושה תהיה לה לראש כי אין ממנים מלך אלא אם כן מתייעצים עם העם תחילה וכפי שראינו במינוי בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. עוד, "ויקרא למשה ולאהרן" מי כיבד והעלה אותם מעלה מעלה? הוי אומר "לילה" כלומר השכינה היא שרוממה את משה ואהרן.

גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי וברכתם גם אותי מוסבר בזוהר (שמות מ"ה ע"ב) שלא תהרגו אותי. כי פרעה היה בכור והיה צריך למות באותו לילה.

ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים ידועה חקירת המקובלים אם יש שער נ' בקלי' או רק מ"ט והנה בספר שערי הלשם חלק ב - סימן ד - מצרים [שיעבוד, גאולה, יציאת מצרים] כתב "גם בעיקר הדברים בענין שער הנ' דשערי טומאה. הנה הגם שהזכיר אותה ג"כ הרמ"ק ז"ל בספר הפרדס שער השערים פ"א. אמנם הגר"א ז"ל במשלי ט"ז ד'. בפסוק כל פעל ה' למענהו. אמר שם כי להס"א אינו רק מ"ט שערי טומאה ושער הנ' אין לו. וכאשר נתמלא כל המ"ט שלו אז יתבער הוא מן העולם כו' ע"ש. וזהו אשר אמרנו כי אם היו עוד עבדים לפרעה לא היה להם תקנה ח"ו והיו נאבדים כי הרי נכנסו בשער מ"ט ועמדו שם. כנ"ל מזו"ח ריש פ' יתרו. ואם היו נתמלאו כל אותו השער. היו נאבדים ח"ו. והרי עכ"פ הוא כי אין להס"א שער הנ' כלל וגם להמ"ט במילואו אי אפשר לו ג"כ להתקיים כלל. והנה הגם שאיני כדאי להכריע בזה אך האמת ניתן לכתוב כי נראה עיקר כהגר"א שאין בס"א שער החמישים כלל. והגם כי זה לעומת זה עשה אלהים. אך הוא רק עד מ"ט לבד והם המ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. וכמ"ש במדרש תהלים מזמור י"ב סי'

ד' ובכ"מ. אבל שער הנ' הנה הוא בבחי' א"ס וכמ"ש בתיקונים תיקון כ"ב סמוך לסופו ע"ש ואין בס"א בחי' נגדו כלל ח"ו וכמ"ש הרב בשער הקליפות פ"ג וכו' וכו'. ונחזור לענין, כי גם לדעת המפרשים שישנו שער הנ' בהס"א ג"כ הנה אי אפשר לומר שזהו הכוונה במ"ש **ולא יכלו להתמהמה** שהוא כדי שלא יכנסו לשער הנ' ח"ו. כי אז בליל א' של פסח לא היה מקום עוד לשליטת הטומאה כלל וכלל וכו'. אלא הכונה הוא להיפך כי משום שהופיע אז הקב"ה אור קדושתו על ישראל וכמ"ש בעל הגדה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ולכן אלו היו נתעכבו עוד רגע אחד במצרים. היה מתבטל כל הס"א כולה מכל וכל והרי היה נתבטל הבחירה שהוא הסיבה המכוונת הנ"ל. כי מצרים היה אז הראש לכל הקליפה כולה וכשנתבטלה היא היה מתבטל כל הס"א מכל וכל והיה ביטול היצה"ר לגמרי ולא היה מקום לבחירה כלל ולכך לא יכלו להתמהמה. והוא מה שכתב ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים ולכך הוכרחו לצאת משם בחיפזון כדי ליתן עדיין איזה קיום להרע וכדי שיהא מקום לבחירה ולהסיבה המכוונת הנזכרת. ומעתה באור הפסוק **כך ותחזק מצרים היינו קלי' מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים** היינו ביטול קלי' מצרים וחזרה לאין.

כתב הרמב"ן והובאו דבריו בפירוש הרקאנאטי על התורה - פרשת לך לך "ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ. כתב הרב הגדול (הרמב"ן) זכרונו לברכה נרמז בפסוק זה כי בניו ירדו למצרים בעבור הרעב לגור בארץ והמצרים ירעו להם ויקחו מהם הנשים כמו שנאמר וכל הבת תחיון. והקדוש ברוך הוא ינקום נקמתם בנגעים גדולים עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר ויחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא נהיה בבנים וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם צא וכבוש את הארץ לפני בניך. אתה מוצא כל מה שכתוב באברהם כתוב בבניו וכו' עכ"ל ז"ל.

וישא העם את בצקו טרם יחמץ כתוב בזוהר (שמות דף מ ע"ב) "רעיא מהימנא (מצוה) כ"ה "וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו', פקודא דא לבער חמץ, דהא פקודא דא אתמסר להו לישראל, וישא העם את בצקו טרם יחמץ, וכתוב שאור לא ימצא בבתיכם, והא אוקמוה חבריא, ורזא אוקימנא בין חמץ ומצה בכמה דוכתי, דא יצר רע ודא יצר טוב החמץ והמחמצת הם זו"ן דקלי' והם היצר הרע. גם שאר ומשארית הם זו"ן דקלי' הקשים יותר וזה הוא **משארתם צררת בשמלתם על שכמם**. ובני ישראל **עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וזהב ושמלתם** בתיקוני זוהר חדש כתב שהשאלה היא במלכות אמנם יש הבדל בין שאלה ששואלים להשאלה שמשאילים אבל הם ענין אחד. כאן בא הציווי לשאול כלי כסף וזהב כדי

שפעולה זו תעשה רושם למעלה וגם לילי' חייבתא תחזיר את ניה"ק שנפלו בידיה לידי השכינה.

וידוד הוא ובית דינו, זו"ן, **נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים** אמרו חכמים במדרש רבה שמות פרשה ג פסקה יא "ונתתי את חן העם מה שאמרתי לאברהם ואחר כך יצאו ברכוש גדול אני עתיד לעשות אתכם לחן בעיני מצרים כדי שישאלום וילכו מלאים בכדי שלא יהא פתחון פה לאברהם אבינו לומר ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כך יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם ושאלה אשה משכנתה וגוי' מלמד שהשמות חביב עליהם ביותר שבזמן שאדם יוצא לדרך אם אין לו שמלה הוא מכסיף ונצלתם את מצרים **עתידיים לעשות מצרים כמצולה שאין בה דגה**. ענין הניצול הוא ליקוט כל ניה"ק שנפלו בקלי' וכפי שכתב בספר עמק המלך - שער ה - פרק מג "ואמנם כל הגאולות שנגאלו ישראל נקראים גאולה, על שם העיקר, אך אינה גאולה שלימה, אך גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, זהו סוד שאמרו רז"ל על פסוק, 'וינצלו את מצרים שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים' [שמות י"ב ל"ו] ולא נשאר שם שום ניצוץ קדושה, והיתה גאולת השכינה לגמרי, מה שאין כן בשום גאולה אחרת. וזהו הטעם לזכור יציאת מצרים מכל שאר הגאולות עתה, קודם גאולה אחרונה, היא עיקר, כי בשאר ארצות נשארו עדיין ניצוצות קטנות ללקוט, ובמצרים לא נשאר שום ניצוץ קדושה, והיתה גאולת השכינה לגמרי מאותה קליפה, מה שאין כן בשום גאולה אחרת. אבל לעתיד לבא שיהיה גאולה כוללת בכל העולם, תהיה גאולת מצרים טפלה, וגאולה אחרונה עיקר.

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף מה ענין מס' ס"ר? מסתבר שאין הכוונה על בני ישראל כלל אלא על מרכבות השכינה וכמאמר הזוהר (שמות דף ד ע"ב) "רבי יצחק הוה קאים קמיה דרבי אלעזר בר רבי שמעון, אמר ליה שכינתא נחתת למצרים עם יעקב?, אמר ליה ולא?!, והא כתיב (בראשית מו ד) אנכי ארד עמך, אמר ליה תא חזי, שכינתא נחתת למצרים את יעקב, ושית מאה אלפין רתיכין קדישין (אחרנין) עמה, והיינו דכתיב כשש מאות אלף רגלי, דתנינן, שית מאה אלפין רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים, וכלהו סליקו מתמן כד נפקו ישראל ממצרים, הדא הוא דכתיב (שמות יב לו) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו', שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות, **כגוונא דנפקו אלין כך נפקו אלין**. ותא חזי רזא דמלה, בעדנא דנפקו אלין רתיכין קדישין משירייתא קדישתא, חמו ישראל, וידעו דהוו מתעכבין בגיניהון, וכלהו בהילו דעבדו ישראל בגיניהון הוה, והיינו דכתיב ולא יכלו להתמהמה, הוה ליה למימר ולא רצו להתמהמה, אבל לא כתיב אלא ולא יכלו, ואתיידעו (ס"י ואי תנדע) ממש דכלהו בני ישראל הוו, בני ישראל דרקיעא, והיינו דכתיב בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ועל דא לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו, אלא ואלה שמות בני

ישראל הבאים מצרימה את יעקב, הבאים מצרימה בקדמיתא, ועם מי, את יעקב. אמר רבי יהודה (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קל וחומר, ומה כד אשתזיב יעקב מלבן, כתיב (בראשית לב ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהי"ם, כד נחת (למיפק) בגלותא וקודשא בריך הוא אמר אנכי ארד עמך מצרימה. ע"כ. הנה לפי הזוהר מספר ס"ר כנגד מרכבות הקב"ה ושכינת עוזו.

כתב הארי הקדוש בשער הפסוקים - פרשת שמות - "והנה כשיצאו ישראל ממצרים, אז חזרו המוחין להתפשט בז"א, ובצאתם דרך הגרון למטה להתפשט כבראשונה, אז נקרא יציאת מצרים. והנה בירידתם היו ע' נפש, ועתה ביציאתם כתיב, (שמות י"ב, י"ז) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי. וטעם הדבר הוא כנז"ל, כי אז בירידתם למצרים היו האורות מגולים ע' בלבד. ובירידתם למצרים שהוא התעלמותם בגרון, נקרא גלות. אבל עתה אשר חזרו החסדים לצאת מן הגרון, ולהתפשט כבראשונה, והנה נודע, כי בירידת החסדים המגולים, בלי מחיצת כלי יסוד דאימא, הם יורדים במרוצה גדולה, ונופלים עד היסוד דזעיר, ומכח נפילתם שם בחוזק, חוזרים לעלות ממטה למעלה, עד היסוד דאימא, ולהיותם אורות מגולים, הם עתה בוקעים כלי יסוד דאימא בהכנסם בתוכו, ואז גם שאר החסדים המכוסים, הם מתגלים. ועתה נמצא, כי כל החסדים הם אורות מגולים, ולכן כולם נכנסים בחשבון בני ישראל היוצאים ממצרים, שהם שש מאות אלף רגלי, כנגד ו"ק, שמחסד עד יסוד, אשר החסדים מתפשטים מחסד עד הוד, ואח"כ כלם מתקבצים ביסוד כנודע, והנה כל קצה כלול ממאה, שהם י"ס שבו, וכל א' כלול מעשר, הרי הם שש מאות אלף". ע"כ. הנה מספר ס"ר הוא מו"ק הכלולים זב"ז עד ל"י ריבוא ולכן יש ס"ר. נזכיר כי מה שכתוב ישראל ר"ת יש ש"שים ריבוא א'ותיות ל'תורה מתבאר בדרך סוד בצורה פשוטה. כי התורה היא תורה שבכתב ת"ת ויש בה ו"ק הכלולים עד ל"י ריבוא הרי ס"ר.

וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד. ערב רב מהם הצרות במדבר והם הנקראים "העם". כתוב בזוהר (שמות דף מה ע"ב) "פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לז א) אל תתחר במרעים, מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים או רשעים, אלא מרעים דאבאישין לגרמייהו ולהני דמתחברן בהדייהו, רבי יהודה אמר, מרעים ארחיק גרמך ממרעים, דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי ותתפס בחטאוי. תא חזי אי לא הווי אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, (חטא העגל) ולא מיתו מישראל כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים, ותא חזי ההוא עובדא וההוא חובה ממש גרים גלותהון דישראל. דתנינן בעא קודשא בריך הוא דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד להון חירין מכלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר

עמין, כמה דאת אמר (שמות לב טז) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות, כיון דאתעביד ההוא עובדא גרימו כלא, גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל כמה אלפין מנייהו, וכל דא בגין אתחברותא דאינון ערב רב דאתחברו בהו. אוף הכא, בגינייהו לא אתקרון בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם, ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל, כד הוו סלקין ממצרים ולא אתחברו בהדיהו אינון ערב רב קרי לון בני ישראל, כיון דאתחברו בהדיהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם. רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, אי הכי כל יומא הוו חמאן לההוא ערב רב, אמר רבי יהודה, ערב רב כתיב ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הוו דיירי במצרים, ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיון דאתגזרו לא אקרון מצראי, ועל פומא דמשה קבילו לון, והיינו מה דאמר הכתוב (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך, סרו מהר מן הדרך אשר צויתם, צויתם כתיב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, חד מחמשה הוו, ורבי יוסי אומר, חמשה מישראל וחד מנייהו, רבי יהודה אומר, וחמשים אחד מחמשים. אמר רבי שמעון, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כך וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ואי לאו לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא, ומההוא אתר נפקת אורייתא ואתיהיבת, ועל דא וחמשים חסר, דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים. ע"כ.

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם. כתב בספר "צרור המור" להרב סבע זצ"ל "ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים. רוצה לומר, מיד בצאתם ממצרים. וזהו עוגות מצות כי לא חמץ, כי עדיין לא החמיצו. לפי שהיו צרורות בשמלותם של פשתן לקרר אותם בענין שלא יתחממו, וכן היו על שכמם שואבות הרוח. וא"ת ששהו זמן רב, אינו כן. כי גורשו ממצרים, בחפזון ובבהלה מיד כשגמרו בצקם ללוש. ולא יכלו להתמהמה, מפני חפזון מצרים, באופן שלא עבר זמן בנתים להחמיץ הבצק. וגם צדה לא עשו להם, לפי שלא היה להם זמן:

וכן רמז באומרו **וגם צדה לא עשו להם**. להורות שחבבו המצוה לעשותה במהירות, ולכן ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות, מושלכות על הגחלים בלי תנור ובלי תיקון, בענין שלא יחמיץ. והטעם כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה להדר המצוה והמצה, וזה ימתק להם כאלו היה דבש וחלב תחת לשונם. ולכן וגם צדה לא עשו להם. כי כמו שאפו העוגות היו יכולים לתקן תבשיל אחר, לכן אמר שלא עשו צידה כי לית דין צריך בשש. לפי שהיו טועמים בה טעם מצוה וטעם מצה, ולא היה צריך מלח ולפתן כמאמר הירושלמי וטמיש לה במלחא. וי"א עוגות מצות, כאשר נצטוו. כי לא חמץ, כי לא היה להם לאכול חמץ. כי גורשו, כי אע"פ שגורשו

ממצרים ולא יכלו לעשות המצוה כדרכה, כי ההכרח מכריע את המצוה, לא עברו מצות ה'. וגם צדה אחרת זולת העוגות, לא עשו להם, ע"כ.

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה. היו צריכים לתקן בת"ל שנה ה"ג שכ"א מהם כמנין פ"ו וה"פ פ"ו עולים ת"ל. אלא שבפועל תקנו פ"ו אחד שהם פ"ו שנות השיעבוד.

ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ידוד מארץ מצרים. הנה כאן רמז ברור ליציאת הקב"ה והשכינה ממצרים במילים "כל צבאות ד'".

ליל שמרים הוא לידוד להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לידוד שמרים לכל בני ישראל לזרתם. ליל שמורים הוא כנוי לשכינה כדברי הזוהר (בראשית דף רס ע"א – השמטות) "שמור את חדש האביב ועשית פסח ליי קריב לון ביחודא דהא ביה אפקד ממצרים לילה ותשלים להאי דרגא דאקרי ליל שמורים ותקריב דכורא לגבה ותתקרי לילה שלימא.

(מג) **וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נָכָר לֹא יֹאכֹל בּוֹ: (מד) וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת פֶּסֶף וּמִלְתָּה אֹתוֹ אִזּוֹ יֹאכֹל בּוֹ: (מה) תּוֹשֵׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכֹל בּוֹ: (מו) בְּבֵית אֶחָד יֹאכֹל לֹא תוֹצִיא מִן הַבֵּית מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ: (מז) כָּל עַדַּת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: (מח) וְכִי יָגֹור אֶתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לִידֹד הַמּוֹל לֹו כָּל זָכָר וְאִזּוֹ יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עֶרֶל לֹא יֹאכֹל בּוֹ: (מט) תּוֹרָה אַחַת יְהִיָּה לְאֶזְרַח וְלִגֵּר הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם: (נ) וַיַּעֲשׂוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָאֲשֶׁר צִוָּה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ: (נא) וַיְהִי בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְדֹד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צִבְאָתָם:**

פרק יג

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא כתב בספר עמק המלך - שער יד - פרק קח " יש קושיא אחת גדולה בפסוקים אלו, כי תחלה אמר השם יתברך קדש לי כל בכור, ומשה לא עשה כן, רק ויאמר משה אל העם, ואחר כך בפרשה שנייה אז צום מצות השם יתברך, והעברת כל פטר רחם [שם י"ג י"ג], וזו תימה גדולה. אך הענין כי הלא כבר ביארנו כי משה רבינו ע"ה היה רוצה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא כן השם יתברך לפי שעדיין לא היו מתוקנים וראויים, והנה השם יתברך אמר, 'קדש לי כל בכור בבני ישראל', ולא בעם שהוא הערב רב, לפי שעדיין לא היו מתוקנים. ולכן אין ראוי לקדש את הבכורות שלהם, ובפרט כמו שידעת כי עון הקרי עולה עד הדעת העליון, הנקרא בכור, ואמנם משה רבינו ע"ה

ראה שאם עתה מצוה שהיתה ראשונה בצאתם ממצרים והיה נותנה לישראל ולא להם, היו חוזרים למצרים בראותם שאין נכנסים בסוג אחד. כמו שעשו אחר כך בעגל, שראו הארון נוסע לפני בני ישראל ולא לפניהם, וכן הם היו חוץ לענן, ולזה אמרו, "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו". מפחד זה התחיל משה רבינו ע"ה לומר מצוה זו השוה להם ולישראל, שהיא מצות החמץ, ובכלל דבריו הודיעם שאין להם חלק במצות קדושת בכורות. והענין, כי הלוא תחלה נאמר בלשון רבים 'אשר יצאתם', 'היום אתם יוצאים', וכל שאר הפרשה נאמר בלשון יחיד, ואמר 'זכור' ... כי יביאך ה' אלהיך'. והוא כי בתחלה דבר עם הערב רב, ואחר כך עם ישראל, ואמר 'מבית עבדים', פירוש שמצרים נקרא 'בית עבדים', שנשתעבדו שם ישראל, ואין הכוונה שהם [הערב רב] נשתעבדו שם, וזהו 'ויאמר משה אל העם' שהם הערב רב. ואומר 'כי בחוזק יד', פירוש, 'כי לי בני ישראל' לא היה צריך כל כך חיזוק, כי בטענה גדולה בא משה אל פרעה, 'שלח את בני ישראל ויעבדוני', אך אלו שהיו מצריים כמותם, לולי חוזק יד והניסים והמופתים לא היה משלחם פרעה, וזהו 'כי בחוזק יד הוציאנו', ולכן גם אתם ב'לא יאכל חמץ', כי גורשו העם 'ולא יכלו להתממה' [שמות י"ב י"ג]. והענין כבר הודעתך שערב רב הם בסוד 'הדעת העליון' דבינה, וסוד 'מלכות' של הבינה הוא סוד המצה שמורה העליונה, והיא הד' דאחד רבתי, כמו שנבאר בסוד המצה. ולכן נצטוו ישראל במצה, מצוה ראשונה לצאתם מארץ מצרים. והנה גם שם הוא סוד 'נשים דעתן קלה' [שבת ל"ג ב'], כי מצה גימטריא קלה, שהם סוד הגבורות, דהיינו ה' הויות גבורות עולים ק"ל, והם ה' הויות לשמור אותם מחימוץ ושאר הקליפות, שלא יתדבקו בהם.

גם האר"י הקדוש כתב בשער הפסוקים פ' בא : **קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל וגו'.** יש לתמוה מאוד בפרשה זו, כי הנה השי"ת ציווהו, קדש לי כל בכור, ומרע"ה הניח מלצות את ישראל על מצוה זו בזאת הפרשה, וציום מצוה אחרת, כמש"ה ויאמר משה אל העם זכור את היום אשר יצאתם ממצרים וכו'. ואח"כ חזר בפרשת והיה כי יביאך, וצוום והעברת כל פטר רחם וכו'. ועיי"ש באריכות כי אין להכפיל הדברים. וכ"כ בליקוטי תורה פ' בא.

ויאמר משה אל העם מבקש משה שה"ס הדעת להאמיר את העם, שהם הערב רב, האחוזים במלכות ואומר להם **זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים** אתם הייתם בקלי מצרים בגלות והנה כעת אתם בני חורין. ומרע"ה ממשיך להם הארה מהבינה דרך התפארת והיסוד באומרו **זכור יסוד את מלכות היום תפארת אשר בינה יצאתם ממצרים** שהרי יצאת מכח הבינה ממצרים **כי בחזק יד** כ'נסת ישראל קבלה גבורות מהיד החזקה גבורה **הוציא ידוד אתכם מזה** עליתם מזה מן היסוד אל התפארת ואתם אוכלים לחם מן השמים ולכן **ולא יאכל חמץ** כי

החמץ בא מן הקלי' וממנו החטאים ועליכם להתרחק ממנו שבעה ימים כדי להטהר מאחיזתו.

היום אתם יצאים יום זו בחינת התפארת ומכחה אתם יוצאים **בחדש האביב** ולכן צריך לשמור את חודש האביב ע"י עיבור השנה ובכך להשוות את ירחי הלבנה (מלכות) עם שנת השמש (תפארת). אומר האר"י הקדוש שהגלות והגאולה רמוזים במילת אביב. הגלות שנאמר ויעבידו מצרים א'ת בני ישראל ב'פרך והגאולה שיצאו בחודש האביב. כתב בספר הפליאה האביב כאמור רומז לגאולה ולכן אין צריך להמתין לה כאומרו (שיה"ש) ה'שבעתי א'תכם ב'נות י'רושלים ב'צבאות ...עד שתחפץ" שאלה: וכי יציאת מצרים היתה ביום או בלילה? הרשב"י אומר (זוהר שמות לח ע"א) שהתחלה בלילה ונמשכה ביום והארי הקדוש (שער הפסוקים פ' בא) אומר שגאולת בני"י היתה בלילה והערב רב ביום. אין **והיה** אלא לשון שמחה (כלל שכיח במדרשים כגון בר"ר מ"ב ג) ומדוע? **כי יביאך ידוד אל ארץ** שאתם זוכים להכנס לארץ למלכות דאצילות מכח קבלת התורה והארץ הזו נשפעת מהתפארת שיש בו ה"ח וה"ג והם **הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבوسی** והתפארת נשפעת מהבינה הנקראת אשר ומז"ת שלה שזה ענין **נשבע** השבועה המורה על שבע וז"ת נמשך שפע **לאבתיך חג"ת לתת לך** וליסוד הנקרא כל ומשם אל **ארץ** המלכות שממנה **זבת** נשפע **חלב חסדים ודבש ודינים ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה** צריכים אתם לעבוד עבודה תוך ייחוד קוב"ה ושכינתו וזה חיבור של זאת עסזה.

שבעת ימים אלו הזו"ן **תאכל מצת** כבר התבאר שהמצה עושה מריבה עם היצה"ר **וביום השביעי חג לידוד** שאז אתם נקיים ורצויים לפניו.

מצות יאכל את שבעת הימים זו"ן ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך חמץ ושאר אלו דיני הזכר דס"א ויש להרחיקם מהגבול כלומר מהמלכות דאצילות (מאורות נתן).

והגדת מלשון נגיד ונפיק **לבנך** אלו הנמשכים ממך. ומה תמשיך להם **ביום** תורה שכתב **הוא תורת הסוד לאמר** ובכך תאמיר אותם **בעבור זה עשה ידוד לי בצאתי ממצרים** שעל מנת כן יצאתם ממצרים על מנת ללמוד תורה. **והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך** האדם מרכב מגוף ונשמה וחי חיי חול וחיי קודש ועליו לקדש את החול וזה הוא הרמוז בתפילין של יד שאלו חיי החול ותפילין של ראש אלו חיי הקודש. שיעור הכתוב הוא שגם כשאתה בשדה הזכרון של הקודש לא ימוש ממך. **למען תהיה תורת ידוד בפ"ך בכל עת ובכל זמן כי ביד חזקה הוצאך ידוד ממצרים.** **ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה** ענין השמירה ידוע שהוא במלכות וכן חקה זו המל' וכן זאת ושיעור הכתוב להזהר בכבוד השכינה.

(יא) וְהָיָה כִּי יִבְאֶדָּה יִדְּוֹד אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ וְלֹאֲבִתֶּיךָ וַיִּתְּנָה לָךְ: (יב) וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רְחֹם לִידְּוֹד וְכָל פֶּטֶר שָׁגֵר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ הַזִּכָּרִים לִידְּוֹד: (יג) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בִּשָּׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפְּתוּ וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנְיָךְ תִּפְדֶּה: (יד) וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֹאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֻזֶּק יָד הוֹצִיאָנוּ יִדְּוֹד מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (טו) וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְּרַעֲה לְשַׁלְּחָנוּ וַיַּהֲרֹג יִדְּוֹד כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לִידְּוֹד כָּל פֶּטֶר רְחֹם הַזִּכָּרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אֶפְרָיִם: (טז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֻזֶּק יָד הוֹצִיאָנוּ יִדְּוֹד מִמִּצְרַיִם:

בשלח

פרק יג

לשון ויהי מורה על שמחה וצער (גמ' מגילה ב) וכאן השמחה על יציאה ממצרים והצער על יציאת העם ממצרים, כלומר הערב רב, וי"א צערו של פרעה שהוציא עם נכבד כזה מארצו וזה הוא בשלח פרעה את העם אומר כאן הזוהר הקדוש (שמות דף מה ע"ב) שהפסוק בא להשמיענו שפרעה בעצמו שילח את העם לאחר שראה את כל בכורי מצרים מתים ולאחר שבכורי מצרים הרגו במצרים וגם פרעה הרג ולבסוף בעל כורחו שילח את העם ממצרים. הזוהר בא לבאר למה כתוב כאן העם ולא בני ישראל ואומר שבגלל שהערב רב עלה עימם נקראו כל בני ישראל העם והנה לשונו:

זוהר שמות דף מה ע"ב: פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לו א) אל תתחר במרעים, מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים או רשעים, אלא מרעים דאבאישין לגרמייחו ולהני דמתחברן בהדיהו, רבי יהודה אמר, מרעים ארחיק גרמך ממרעים, דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי ותתפס בחטאוי. תא חזי, אי לא הוּו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים, ותא חזי ההוא עובדא וההוא חובה ממש גרים גלותהון דישראל. דתנינן בעא קודשא בריך הוא דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד להון חירין מכלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין, כמה דאת אמר (שמות לב טז) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות, כיון דאתעביד ההוא עובדא גרימו כלא, גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל כמה אלפין מנייהו, וכל דא בגין אתחברותא דאינון ערב רב דאתחברו בהו. אוף הכא, בגיניהון לא אתקרון בני ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם.

לדעת הזוהר הקדוש, התחברות לערב רב גרם ל: חטא העגל, מוות, שבירת הלוחות ולשעבוד אומות העולם וכו'. **ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא מה קרוב?** אם דרך צריך לאמר קרובה אלא אומר בזוהר שם "כי קרוב הוא. ההוא אומאה דאומי אבימלך לאבהן, על ההוא טיבו דעבדו פלשתים לאבהן, דכתיב (בראשית כא) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה". כלומר עדיין בתוקפה השבועה של אברהם אע"ה ולכן היה צריך לשוב אותם במדבר.

כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושובו מצרימה, ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. מילת וחמושים התפרשה בספר הזוהר הקדוש לכמה גוונים. בזוהר הקדוש (ח"ג דף קכה ע"א) "וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, מסטרא דאילנא דחיי, דאינון חמשין שנין דיובלא, אתמר בהון, (שם יט יג) המה יעלו בהר." ואולי דורש המה גימ' 50 הם נש"ב. ובזוהר שם (דף קח ע"ב) דרשו "אחד מחמישים".

כתב הרקאנאטי על התורה - פרשת וארא "וכשתבין זה תדע כי במדת הבינה יצאו ישראל ממצרים ואז נפתחו שערי הבינה ועל כן תמצא יציאת מצרים בתורה נ' פעמים זהו סוד וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים זהו הכתוב בפרשה זו כי בחוזק יד הוציאנו כי הבינה היא חוזק היד כי שואבת ממנה היד השמאלית ובכח הבינה יצאו ישראל מבית עבדים ונפתחו להם חמשים שערים ואלמלא אותם חמשים שערים שנפתחו אין יכולת לישראל לצאת ממצרים כי השר של מצרים הוא בכור ואין יכול לו אלא הבינה של מעלה ממנו ועל כן תקנו שאילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים וכו'.

וכ"כ בספר שערי אורה - השער השני - הספירה התשיעית - דע, כי מידת היובל למעלה היא שביעית, היא עליונה, והיא סוד הגאולה השלמה והחירות; ומן היובל, שהיא סוד הגאולה השלמה, מקבלת מידת אל ח"י שפע הגאולה ומביא גאולה לעולם, כמו שמקבל מן היובל כוח החיים ונקרא על זה אל ח"י. ודע כי בכוח ספירת היובל, שנמשכת באל חי, נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, שנאמר: וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (שמות יג, יח); אל תקרי וחמושים אלא וחמישים. וכן הוא אומר "יובל היא שנת החמישים שנה, וכתוב: גאולה תהיה לו ויובל יצא, וכתוב: ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ (ויקרא כה, כד). והכלל הגדול הוא שכתוב: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו (שם, יג) ודע כי מן היובל מושך אל חי הגאולה וגואל את הצדיקים, בשעה שהוא סומך לאדני".

ויקה משה שה"ס הדעתאת **עצמות יוסף** שהוא יסוד ז"א **עמו** ועל ידי כך יכול היה להתחבר למלכות הנקראת **כי** כינסת ישראל ובה סוד השבע והשבועה **השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם**. (זוהר ומפרשים).

ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר עד לכאן היה ליווי של פרעה ושריו כ"כ בזוהר הקדוש (שמות דף מה ע"א) "ופרעה וכל אינון אוכלוסין דיליה הוו אזלי בתרייהו לאוזפא לון עד דנפקו מארעא דמצרים, וכן כל אינון רברבין דממנן עליהון ועל שאר עמין, אוזיפו לה לשכינתא ולישראל כלהו, עד דשארו באיתם בקצה המדבר". בחומש בראשית ראינו את המעשה אבות של ליווי זה (בראשית פרק יב פסוק כ) "ויצו עליו פרעה אנשים" דהיינו שליוו אותו וכמ"ש הרד"ק "עד צאתו מגבול מצרים".

וידוד הוא ובית דינו היינו זו"ן **הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך** זו מידת החסד הנקראת יומם **ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה** מידת הדין. ואלו דברי רבי אבא בזוהר שמות דף מו ע"ב "אמר רבי אבא, הכי אוקימנא ויהו"ה **הולך לפניהם יומם בעמוד ענן** דא אברהם (כלומר חסד), **ולילה בעמוד אש** דא יצחק, ואי הכי יעקב אן הוא, אלא במלה קדמאה אתמר ותמן שארי כמה דכתיב ויהו"ה, ולילה בעמוד אש, הוה נהיר בסטרא דא ובדא. ע"כ. מידת התפארת רמוזה במילת וה' כי כאמור הוא (ז"א, ת"ת) ובית דינו (מלכות).

לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם כתב בספר מגיד מישרים - פרשת בשלח "וה' הולך לפניהם יומם וכו' לא ימיש עמוד הענן וכו' כלומר כיון דעמודא דאשא לא איצטרך אלא לאנהרא הוה כך אחזי דבעידן דמנהרא סיהרא יסתלק עמודא דאשא, וגם כן עמודא דעננא כיון דלא איצטרך אלא להנחותם הדרך הוה ליה דבפרשת דרכים יקום על אורחא דאיבעי להון למיהך בה ובתר הכי יסתלק, לכך קאמר דלא הוה הכי אלא לא ימיש וכו' מסגיאות חביבותא דהוה ליה עם ישראל. ע"כ. הפסוק אומר "לא ימיש" להראות את חביבות בני ישראל שלמרות שהלכו בדרך כבושה ולא היה צורך בעמוד ענן בכל זאת העמוד לא סר מהם.

פרק יד

וידבר ידוד אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על הים למה היה צורך להחזיר אותם? לפי הנראה כדי להטעות את פרעה ולבי אומר לי שמהלך זה נועד להכניע ולהשפיל את יראתם שכל אלו מקומות שעבדו להם. ואכן פרעה טועה **ואמר פרעה לבני ישראל** איך פרעה מדבר לבני ישראל והלא הם יצאו ממצרים? יש אומרים לבני ישראל היינו

על בני ישראל וי"א שאלו דתן ואבירים שלא רצו לצאת ממצרים. אם אכן הם דתן ואבירים כיצד יצאו ממצרים? שמעתי את דרשת הרה"ג יעקב חיים סופר שליט"א שאומר שהם נבקע שוב לפני דתן ואבירים וזה מבהיל הרעיון. וצריך לומר כפי שכתבו תוספות אנשי שם שבני ישראל לא עברו את ים סוף מצד לצד אלא בצורת קשת וחזרו לאותו חוף שממנו יצאו וממילא אין צורך לאמר שהם נקרע לפני דתן ואבירים. **נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר, וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ידוד ויעשו כן בפרעה ובכל חילו** היינו חילו הרוחני שהרי אין הקב"ה עושה דין אא"כ נפרע מאלוהיה תחילה.

ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו. כתב בזוהר שמות (דף מו ע"ב) "רבי יצחק פתח ואמר, **ויגד למלך מצרים כי ברח העם**, ויגד, מאן קאמר ליה? אלא הא אוקמוה, אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה ואודעוהו כי ברח העם, ואמאי קאמרו דא, אלא חמו בחכמתא דלהון דהוּ אזלי יממא וליליא, אמרו ודאי ערקין אינון, ולא עוד אלא דחמו דלא הוּ אזלי באורח מישר, כמה דכתיב **וישובו ויחנו לפני פי החירות**. מובא ברבנו בחיי פירוש נאה, ויגד למלך מצרים היינו נבואת ברית הבתרים שבה נאמר שהשעבוד יהיה ת' מאות שנה ובפועל עבדו רק ר"י שנה וזה כי ברח העם, ברח גימ' ר"י. הגר"א אומר שזה מה שפותחים בהגדה של פסח "הא לחמא עניא" לחמא עניא גימ' ר"י. ומאבי מורי חיים זצ"ל הקב"ה חישוב את הקץ היינו הוריד קץ שנים ממנין ת'.

ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו השנאה מקלקלת את השורה שהרי אסר בעצמו את רכבו. ואת עמו לקח עמו היינו אם נחבר פרעה+עמו=מלאך מצרים, כלומר הוסיף את כחו הרוחני שילחם בישראל.

ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו

אם לקח את כל רכב מצרים מה צורך לכתוב שש מאות רכב? הרי בכלל מאתיים מנה? אלא שמפרשי הזוהר אומרים ש"שש מאות רכב בחור" זה הממונה הרוחני של מצרים והצבא הגשמי נכתב במילים "וכל רכב מצרים" וכך כתב בזוהר שמות דף מו ע"ב "ויקח שש מאות וגו', שש מאות אמאי, אמר רבי יוסי לקבל מניינא דישראל דכתיב כשש מאות אלף רגלי, בחור, לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראל, וכל רכב מצרים, שאר רתיכין דאינון טפלין לאחורי (נ"א לאחרנין), לקבל הטף דכתיב לבד מטף, וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלישים על כלו, כלא בחכמתא לקבל דרגין עלאין תרין וחד, רבי יצחק אמר כתרנומו ומזרזין, זרזין הוּ בכלא. ויקח שש מאות רכב בחור, רבי חייא אמר, כתיב (ישעיה כד כא) יפקוד יהו"ה על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה, בזמנא דקודשא בריך הוא יהיב שלטנותא

לרברבי עמין לעילא, יהיב להו לעמא דלהון לתתא, ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, **הא ממנא דלהון**, ואוקמוה דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר, והיינו בחור, (נ"א ולבתר) וכל רכב מצרים.

כתב בספר מגלה עמוקות **ושלישים על כולו** היינו שאם נוסיף שליש מלבר על שש מאות נקבל תשע מאות וזה היה בימי סיסרא בנחל קישון.

כתב בספר שערי אורה - השער השלישי והרביעי - הספירה השמינית והשביעית - "וענין המלחמות הוא בדרך זה. דע כי כשהשם יתברך רוצה לעקור אומה או להשפילה אינו משפיל או עוקר האומה עד שמשפיל השר שלה תחילה, שהרי ארז"ל: אין אומה נופלת אלא אם כן נופל שרה תחלה שנאמר ביום ההוא יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה (שם, כד, כא) ודע והאמן, כי כשרדף פרעה אחרי ישראל על הים ונאמר עליו 'ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים', (שמות יד), כי המלחמה היתה למעלה ולמטה, והמלחמה היתה חזקה בשמים. והסוד: 'ויקח שש מאות רכב בחור', ואחר כך: 'וכל רכב מצרים', שהרי שר של מצרים נתחבר עם סמאל, וניתוספו לו שש מאות רכב בחור מלבד רכב מצרים, שאם לא תאמר כן, מאי דכתיב ויקח שש מאות רכב בחור, ואחר כך וכל רכב מצרים וכי כולם לא היו רכב מצרים? אלא, שש מאות רכב בחור מלבד רכב מצרים, ולפיכך הוצרך לומר 'וכל רכב מצרים' והמלחמה היתה למעלה, והוצרך אדנ"י ללבוש שלושת מיני מלבושים: לבוש מלכות, והיא תפארת גאון יעקב; ולבוש החסד, מצד אברהם, להציל את ישראל; ולבוש מלחמה, מצד יצחק, הגבור"ה להלחם עם מחנה מצרים למעלה. וכשנתלבשה באותן שלושת מלבושים, בסוד ויס"ע ויב"א ויי"ט שהם סוד ג' מלבושים שאמרנו, עשתה מלחמה במצרים של מעלה ונצחה אותם. וזהו סוד: ויסר את אפ"ן מרכבותיו וינהגו בכבדות ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי יי' נלחם להם במצרים (שם יד, כד) וזהו שאמרה תורה: יי' ילחם לכם ואתם תחרישון (שם, יד), ואומר: וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יהו"ה במצרים. ומה שהזכיר יהו"ה במלחמת מצרים, ואיננו מזכיר אדנ"י בפירוש, כבר הודענו כי כל השמות כלולים בשם יהו"ה, וכל שם ושם ידוע מהו מלאכתו. וכשהוא אומר 'יהו"ה נלחם להם במצרים', ידוע כי הוא סוד ה' אחרונה של שם יהו"ה, והיא הלוחמת מלחמות יהו"ה ונקראת אדנ"י. וכל אלו המלחמות, מנצח אותם אדנ"י בכח יהו"ה אלהים צבאות, שנתלבש בהן בכח ג' מרכבות הידועות בסוד ויס"ע ויב"א ויי"ט. ולפי דרך זה התבונן כי השם הנקרא אלהים צבאות הוא המשפיע כח בשם אדנ"י ללחום מלחמות יהו"ה, והסוד: אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת (תהלים פ, טו). 'שוב נא', כמו שכתוב 'שובה יי' רבבות' (במדבר י, לו) שוב להשפיע

כח בשם אדנ"י הנקרא 'גפן זאת', ועל ידי מי אתה פוקד גפן ואת? על ידי הפקיד שהוא אל חי (יסוד). ולפי דרך זה נאמר: אלהים השיבנו והאר פניך ונושעה (תהלים פ, ד). ונקראת מידה זו הו"ד בפסוק זה, שנאמר: לך י"י הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד (דברי הימים, כט, יא) והסוד שנקרא הו"ד הוא בהיותו מתלבש במידת הגבורה והכוח, להשפיל האויבים ולנצח מלחמות ולהציל אוהבי י"י.

כתב האר"י הקדוש בספר הליקוטים - פרשת בשלח - פרק יד ויקח שש מאות רכב בחור וכו'. פירוש, פרעה לקח שש מאות רכב, פי' גרע מספר ששה ממלת רכ"ב, ונשאר בחו"ר, דהיינו רי"ו של קדושה. והקב"ה גרע לו אות אחת, וקרא בו יר"ה בים. וכתב יידוד "לחם" "לכם", ר"ת יל"י, שהוא חותם שם קדוש, אל פני שור שבמרכבה, שני של שם ע"ב שמות היוצאים מן ויסע ויבא ויט. אלא שבפסוק זה נתעלו היודי"ן, שהם סוד החסדים, ונשארה הלמ"ד למטה, סוד אימא, דדינן מתערין מינה ללחם במצרים. ואז רחמים לישראל, כדכתיב (ישעיה י"ט כ"ב) נגוף למצרים ורפוא לישראל. ואתם תחרישון, אמר שישתוקו, כי לא יאות להם לעורר פני שור, בהיותם עתידים לחטוא בהם בעגל, ששטמו אחד מטטרמילון שבמרום, אלא איהו ידיה עביד על הים ברחמי שמים, שלא נידונו ישראל אלא לפי מעשיהם של אותה שעה, והיינו דכתיב ואתם תחרישון חסר יו"ד, קרי ביה נח"ת שו"ר, כדי להשתדל בהצלתם.

מהרח"ו זלה"ה עוד, הנה שר מצרים הביא כל מרכבה הטמאה שלו לקטרג, והת"ר כנגד ו"ק, וכל רכב מצרים כנגד מלכי הטומאה. ושלישים על כולו כנגד ג"ר, דהיינו מוחין הנחלקים לשלישים, והקב"ה, ויסר את אופן מרכבותיו. עכ"ל.

גם הנה כתב הרמ"ז על זוהר שמות – "ומה עשה ויקח שש מאות וגו', תכלית כוונתו היתה להתקומם כנגד הקדושה. ויובן בהקדים תחילה מ"ש הרב זלה"ה שמצרים היתה אחוזה במ"י דאלקיים בח"ס צירופיו, והיה פרעה מכחיש אותיות אל"ה ושמהם באו עליו המכות כמש"ה (י, א) אותותי אלה, אותיות אלה. והענין שהיה מכחיש מציאות ז"א שה"ס אל"ה וכמש"ה (ישעיה מ, כו) מי ברא אל"ה, ובג"ל ל"ו ו' פעמים ו', שהוא זעיר ו' פעמים ל"ו רי"ו, שהוא שם ע"ב שמות המתחלק בו"ק שהוא ז"א ו' שמות בכל קצה, וגם באותיות אלה יש ע"ב צירופים, ואיתא בספר הכוונות קפ"ח ב' צז) כי ת"ר רכב כנגד ו"ק ורכב מצרים נגד הנקבה, וז"ש שש מאות רכב בחור, שהו"ק שלקח הם בחו"ר רי"ו ו' פעמים אל"ה. וז"ש לקבל הגברים, שכולם בעלי גבורה, ורכב מצרים נגד המלכות שמצרים היתה ערות הארץ, וח"ס י' פעמים גי' ליליית. ועוד יש לומר כמ"ש לקמן דדבר רתיכין דשאר עמין, והם מחנות ס"מ

שידוע מדברי הרב במרכבת יחזקאל (צח) שהוא בעל ו"ק, ויש בו ו' ניצוצין וה"ס אדום ו' פעמים אד"ס גי' ר"ע, וזהו אדם רע. ובזה תבין שאחר אומרו ואת עמו לקח עמו חזר ואמר ויקח שש מאות רכב, ורומז למה שאמרו תלמידי הרב שמן אות רכ"ב לקח ו' שהוא ו' ניצוצי סמא"ל ונשאר בחו"ר לעומת ו' פעמים ל"ו כאמור.

ויחזק ידוד את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה: (ט) וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו על פי החירת לפני בעל צפן (י) ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ידוד כתב בזוהר שמות (דף מז ע"א) "ופרעה הקריב, רבי יוסי אמר הא אתמר דקריב לון לתשובה. ופרעה הקריב, כתיב (ישעיה כו יז) יהו"ה בצר פקדון צקון לחש וגו', בצר פקדון, לא פקדין ישראל לקודשא בריך הוא בשעתא דנייחא, אלא בשעתא דעקין להו, וכדין כלהו פקדין ליה, צקון לחש, וכלהו צלאן בצלותין ובבעותין ואריקו קמיה צלותין, אימתי, (שם) מוסרך למו, בשעתא דפקיד לון קודשא בריך הוא ברצועו, כדין קודשא בריך הוא קאים עלייהו ברחמי, וניחא קמיה ההוא קלא דלהון, בגין לאתפרעא מן שנאיהון, ואתמלי עלייהו ברחמי. כמה דאוקימנא מתל ליונה עם הנץ וכו', כך ישראל הוו קריבין לימא, והוו חמאן לימא קמייהו אזיל וסעיר וגלגלוי זקפין לעילא הוו דחילין, זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולמשירייתיה ואבני גירין ובלסטראין, כדין וייראו מאד, מה עבדו, ויצעקו בני ישראל, מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא, פרעה, הדא הוא דכתיב ופרעה הקריב, והא אתמר.

ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים, הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר מסתבר שתרעומת משפיעה וכ"כ בזוהר חלק ג דף קסו ע"א "ב"ישראל כתיב, (שמות יג כא) ויהו"ה הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש וגו', כיון דאמרו ישראל (שם יד יא) המבלי אין קברים במצרים וגו', כי טוב לנו עבד את מצרים, כביכול אתחלש דעתא, כתיב ויסע מלאך האלהי"ם ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, ויסע למעבד בהו נוקמין (חסר).

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ידוד אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם, ידוד ילחם לכם ואתם תחרשון. כתב בזוהר שמות (דף מז ע"ב) "ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יהו"ה, אמר רבי שמעון, זכאה חולקיהון דישראל דהא

רעיא כמשה אזיל בגווייהו, כתיב (שם סג יא) ויזכור ימי עולם משה עמו, ויזכור ימי עולם, דא קודשא בריך הוא, משה עמו, (מכאן אוליפנא) שקיל הוה משה ככל ישראל, ואוליפנא מהא, כי רעיא דעמא הוא ממש עמא כלהו, אי איהו זכי, עמא כלהו זכאין, ואי איהו לא זכי, עמא כלהו לא זכאן ואתענשו בגיניה, והא אוקמוה. התיצבו וראו, לית לכו לאגחא קרבא, דהא קודשא בריך הוא יגיח קרבא בגיניכו, כמה דאת אמר יהו"ה ילחם לכם ואתם תחרישון, תא חזי, ההוא ליליא כנש קודשא בריך הוא לפמליא דיליה ודאין דינייהו דישראל, ואלמלא דאקדימו אבהן עלייהו דישראל, לא אשתזיבו מן דינא, רבי יהודה אמר, זכותא דיעקב אגין עלייהו דישראל, הדא הוא דכתיב (תהלים קכד א) לולי יהו"ה שהיה לנו יאמר נא ישראל, ישראל סבא :

מספר הזוהר (שם דף מז ע"ב) "רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחתא, אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ודאי תנינא יהו"ה בכל אתר רחמי, ואף על גב דאגח קרבא ועביד דינא, ההוא דינא ברחימותא הוא. והכא חמינא דכתיב יהו"ה ילחם לכם, ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל, דהא כתיב לא נשאר בהם עד אחד, אמר ליה מלה דא שמענא מרבי שמעון דאמר, דאפילו הכא דינא ברחמי הוה, דחפא עליהון ימא ומיתו, ולבתר אפיק לון ימא, וקודשא בריך הוא בעא ביקריהון ואתקברו בארעא, ולא בעאת ארעא לקבלא לון, עד דאושיט לה קודשא בריך הוא ימיניה וקבילת לון, הדא הוא דכתיב נטית ימינך תבלעמו ארץ, ובגין דא (הוה) האי דינא ברחמי הוה. ועל דא לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון ישראל מלה בעלמא, דאי יתערון ישראל מלה, לא יתערון שמא דרחמי, ולא יתעביד דינא ברחמי, הדא הוא דכתיב יהו"ה ילחם לכם, ואתם תחרישון, דלא תתערון מידי, דהא שמא דרחמי בעי לאתערא עלייהו למעבד דינא ברחמי, ועל דא בעי דלא תעבדון פגיו ונתערון מלה אחרא. אמר ליה, והא כתיב (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם, אי הכי דא דינא ברחמי הוה, אמר ליה, הכי הוה ודאי דינא הוה ברחמי, דמותא דלהון לא אשתכח כמותנא דשאר בני עלמא, אלא חס עלייהו קודשא בריך הוא דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא דקטילו לון, אלא בנחת בלא צערא, הא דינא ברחמי איהו.

תמוה כיצד פרעה אחרי שאמר קומו צאו וכו' חזר ורדף אחריהם. והרמב"ן כתב שזה שפרעה נכנס לים זה בעיניו הנס הגדול מכל עשר המכות. וצריך לאמר שיש כאן השפעה רוחנית מלמעלה וכפי שכתב בספר "בית עולמים" - דף קמא ע"א - ד"ה תיקונא תשיעאה "ובבחינה זו נראה עליהם בחסד ובדין ומביא ראיה שבחור הוא בבחי' גבור תקיף לנצחא קרבין ממ"ש בחור כארזים כו' שגם הוא מדבר ברזא דקריעת ים סוף שהי' בהארת ע"ק לישראל ולמצרים ברזא דדיקנא דז"א לנצחא קרבייא והוא סוד הכי מראהו כלבנון בחור כארזים שמראהו כלבנון הוא בסטרא דדיקנא דע"ק שהוא כתלג חיזור ושם הוא מלבין עונותיהם של ישראל כמ"ש אם

יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' ולמצרים הי' בחור כארזים גיבור תקיף בסט' דגבורה יצחק גי' אר"ז וג"פ אלקים גי' ארזים להוריד גי' שרי פרעה שהיו אוחזים בגבורות בגי' מוחין דקטנות בעורף פרעה וגי' שריו כידוע ולכן נתחזק לרדוף אחר ישראל. שלכאורה תמוה מאחר שראה גבורות ה' במכת בכורות ואמר קומו צאו מתוך עמי כו' אבל הענין כידוע שבליל פסח הי' ירידת כל מוחין דגדלות דא"א עילאין שלא בהדרגה ולכן ניטל כחו של פרעה שהי' יונק ממוחין דקטנות והי' משלח את ישראל לצאת ממצרים מסוד מיצר הגרון כידוע אבל אחר ליל פסח ידוע שנסתלק אלו המוחין וחזר לקטנות כמקדם שאז באו האורות בהדרגה בימי הספירה ולכן נתחזק כוחו וז"ש פרעה על ישראל נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדב"ר שהוא סוד הקטנות אלם מאלקים שנסתלק הדיבור ולכן רדף אחרי בני ישראל עד יום ז' של פסח שאז הי' זיוג דקטנות מסט' דע"ק ואז נדחו החיצונים ופרעה הי' סבור שכבר חזר הקטנות למקומו ויכול להשתעבד עם ישראל והוא ית' השפיע הארת ע"ק בחדש לישראל ומצרים נענשו ע"י דינים דדיקנא דז"א וז"ש כגיבור עבד גבוראן ודא תפארת חילא וגבורתא ורחמי ר"ל ב' אלו הבחי' ביחד חסד ודין כמבואר.

(טו) ויאמר ידוד אל משה מה תצַעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו.

ויאמר ידוד אבא אל משה בינה והיא עולה אליו **מה** ר"ת מיידת הי' דין **תצַעק אלי** מקטרגת **דבר אל בני ישראל ויסעו** שיסיעו עצמן מן המחלוקת ויעשו תשובה מאהבה ויתפללו אל הכתר העליון למידת עתיקא קדישא. ידוע שיש הנהגת ז"א והנהגת א"א והרמח"ל זצוק"ל קורה אותן: הנהגת המשפט והנהגת הייחוד. אומר הקב"ה למשה שאין להתפלל אל ז"א ואין הדבר תלוי אלא בא"א וזו כוונת **ויסעו** יסיעו תפילתן מז"א אל א"א אל הדיקנא. (בעתיקא תליא מילתא זוהר שמות דף מח ע"ב) וכ"כ בספרא דצניעותא - פרק רביעי "ויאמר ה' אל משה מה תצַעק אלי. **אלי** דיקא. דבר אל בני ישראל ויסעו **ויסעו** דיקא במזל תלי דבעא לאוקיר דיקנא. הסביר הגר"א "וז"ש במזל תלי דבעי לאוקיר דיקנא כמש"ל ואכבדה בפרעה ובכל חילו שהיקר תלוי בדיקנא כמש"ל (ריש פ"ב). ולכן אמר אלי דיקא ר"ל שהי' הוא בז"א ואמר מה תצַעק אלי במזל תלי. וז"ש ויסעו דיקא ר"ל שישראל כולם צעקו אל ז"א אמר ויסעו מהאי אתר. ולכן לא רצה הקב"ה שהם יתעוררו כי למעלה בע"ק אין תלוי במעשה התחתונים ולכן אין בחינת אודנין שם כמ"ש למעלה (פ"א ד' י"ג א וי"ד ב בהג"ה ובפ"ב) כי מעשה התחתונים ותפלתם אין מגיע רק עד ז"א כידוע. ולכן נאמר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון וכמ"ש בפ' בשלח דף מ"ד ע"ב ת"ח הכא כד אתקריב פרעה לאגחא קרבא בהו בישראל בההוא זמנא לא בעא קב"ה דיתערון

ישראל אתערותא לתתא כלל כו' תחרישון תחרישון ודאי כו' ושם ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי מלה כו' ובדף מ"ח ע"א אוף הכא ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי אלי דיקא כו' עד דלאו עדנא הוא והוא כמ"ש לעיל.

קריעת ים סוף היתה על ידי ע"ק וכמ"ש הרמ"ז על זוהר שמות – "ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין, כדין נהירו דכלא אתנהיר. אמר רבי יצחק, כדין כד אתנהיר כלא כחדא, ועבד ימא נימוסין עלאין, ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין, ובגיני כך קשיא קמי קודשא בריך הוא כלא קלט) כקריעת ים סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תליא :

שריאו בצלו מגו עאקו וכו', מזל"ן שטעם צרה זו היא מפני שאז היה זעיר בסוד הקטנות כנזכר בסוד קריעת ים סוף (בפע"ח שער חג המצות פ"ח), וידוע (ע"ח שער הכללים פ"ג) שבחינת הקטנות הוא שמות אלקי"ם, תלת מוחין דקטנות שעליהם נאמר נח"ר גרוני, דהיינו שז' ההבלים אינם יכולים לצאת מתוך הגרון והוא ענין הצעקה וכנז"ל דף י"ט ב' בחילוק שועה לצעקה, ואמר שם צעקה שאינו אומר כלום. ועוד שם דף כ' א' שצעקה היא בלב כמד"א (איכה ב, יח) צעק לבס אל ה', והיינו מתוך הצרה שאין הקול יכול לצאת, וכן כתוב כאן (יד, י) ויצעקו בני ישראל אל ה', וז"ש מגו עאקו דלהון, ואפשר שמפני זה הזכיר קודם שראו (דף נ"ב ע"ב) אוכלוסין חיילין ומשריאן, ג' בחינות לנגד ג' שמות דאלקי"ם, ולכן רבו המקטרגים על ישראל וכמו שאמרו רז"ל (שמו"ר כא, ז), והוצרכו לעזר עליון דרך נס וכמו שהיתה יציאת מצרים :

פירוש אחר, מובא בספר הזוהר שהיתה מידת הדין מקטרגת וכמ"ש האור החיים לקמן, והיה צריך לחפש זכויות לב"י והנה נמצאה זכות אאע"ה שהשכים בבקר לעקוד את בנו וזכות זו סתמה פה מידת הדין והנה לשון הזוהר :

זוהר שמות דף קע ע"ב "אלא בזמנא דישראל אעברו לגבי ימא, ובעא קודשא בריך הוא למקרע לון ימא דסוף, אתא רהב ההוא ממנא דעל מצרים, ובעא דינא מקמי קודשא בריך הוא, אמר קמיה, מאריה דעלמא אמאי את בעי למעבד דינא על מצרים, ולמקרע ימא לישראל, הא כלהו חייבין קמך, וכל ארחד בדינא וקשוט, אלין פלחי ע"ז ואלין פלחי ע"ז, אלין בגלוי עריות ואלין בגלוי עריות, אלין אושדי דמין ואלין אושדי דמין, בההיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על ארח דינא. והא ישראל הוו נטלי על ימא, דכתיב (שמות יד טו) ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, והוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקרע לון ימא דסוף, ואלמלא דאשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם, דאקדים בצפרא למעבד פקודא דמאריה ורעותא דיליה, כדכתיב (בראשית כב ג) וישכם אברהם בבקר, כלהו אתאבידו בימא, בגין דבכל ההוא ליליא בדינא הוה קודשא בריך הוא עלייהו דישראל. דתנינן, מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה, מלמד דאתו מלאכי עלאי לשבחא בההוא

ליליא קמי קודשא בריך הוא, אמר לון וכי (ס"א בני) עובדי ידי טבעין בימא ואתון משבחן קמאי, מיד ולא קרב זה אל זה כל הלילה. מה כתיב ויהי באשמרת הבקר, אשגח קודשא בריך הוא בזכותא דאברהם, דאקדים בצפרא למעבד רעותיה דמאריה, כדכתיב וישכם אברהם בבקר, כדין אהדר ימא וערקו מיין קמייהו דישראל, דכתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו, ותנינן לאיתנו, לתנאו, לההוא תנאי דהתנה עמיה קודשא בריך הוא כד ברא עלמא, לאיתנו, כתיב הכא לאיתנו, וכתיב התם (תהלים פט א) משכיל לאיתן האזרחי, ועל דא לפנות בקר, בההוא זמנא דאקדים אברהם למעבד רעותא דמאריה, כדין אתקראע ימא, (הכא ויהם את מחנה מצרים), ועל דא קשה הוה קמיה קריעת ים סוף.

(טז) וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְאָךְ וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הָיָם וּבִקְעָהוּ וַיָּבֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַפְתּוֹךְ הַיָּם בִּיבְשָׁה: (יז) וְאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת לֵב מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֶפְבֹּדָה בְּפָרְעָה וּבְכָל חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו: (יח) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֶנִּי יֹדֵד בְּהַכְבִּדִי בְּפָרְעָה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו:

ואתה הרם את מטך ידוע שמטה משה היה כתוב בו מצד אחד דצ"ך עד"ש באח"ב ומצד שני שם מ"ב. בספרים נוספים מצאתי גרסאות נוספות. מכל מקום מטה זה היה קדוש ועליון יותר ממטה אהרון והוא הנקרא מטה סתם או מטה ד' (שמן ששון על ע"ח שער לב הארת המוחין פ"ב) **ונטה את ידך על הים** רמז כאן שרהב שרו של ים היה מקטרג ועל משה רע"ה היה להכניעו וזה הוא **ובקעהו** וכאשר עלה זכרון עקידת יצחק התגברו הרחמים והנה רמז יש כאן כי יצחק עולה 208 ורהב 207 ובמילת **רחמים** יש זכר לעקידת יצחק על ידי אאע"ה כי רח=יצחק מים=חסד=אברהם גם ידוע שמידת רחמים ממוצעת בין חסד וגבורה. ובכך **ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה**. ים רומז לדינים **ויבשה** לרחמים כמ"ש בנח "יבשה הארץ" ששרו ממנה המים הזידונים. ואני הוא ובית דינו **הנני מחזק את לב מצרים** כי כבר ננעלה מהם התשובה **ויבאו אחריהם ואכבדה** ויתקלס שמי מהס"א בכל קומתה: **בפרעה** אצילות חכמה **ובכל חילו** בריאה בינה **ברכבו** יצירה ת"ת **ובפרשיו** עשיה מלכות.

וידעו מצרים פה שאמר (שמות ה, ב) "לא ידעתי את ד'" יאמר "מי כמוך באלים ד" ואמר **כי** אני ידוד **היינו** זו"ן בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו.

(יט) וַיִּסַּע מֶלֶאךָ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עִמּוֹד הָעֵנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם: (כ) וַיָּבֵא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעֵנָן וַיַּחֲשֹׁךְ וַיִּצָּר אֶת הַלְּיָלָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלְּיָלָה: (כא) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הָיָם וַיִּזְלַךְ יָדוֹ אֶת הָיָם בְּרוּחַ קָדִים עָזָה כָּל הַלְּיָלָה וַיִּשָּׁם אֶת הָיָם לַחֲרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם:

בשלושת הפסוקים שלפנינו יש בכל אחד מהם ע"ב אותיות. בספר הזוהר פרשת בשלח מוצאים מהפסוקים ע"ב שמות באופן הבא: נכתוב את הפסוק הראשון כפי שהוא, את הפסוק השני למפרע ואת השלישי כפי שהוא. עיין ערך שמות ע"ב. ההסבר, ג' הפסוקים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב. אברהם ויעקב הם חסד ורחמים ולכן הפסוקים הם ביושר ואילו יצחק שהוא דין הפסוק נכתב למפרע.

הארה: במאמרי הזוהר לקמן צריך לחשוב בו זמנית על הצד הגשמי בו היו נתונים בנ"י והצד הרוחני ואיני יכול לפרט ואני סומך על תבונת הקורא. היתה כאן מלחמה למעלה ולמטה בו זמנית, והמלחמה למטה נגזרת מן המלחמה למעלה. כמו כן בפסוקים אלו רבו הסודות ומקצתם לפניכם.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל. מי הוא זה **מלאך האלקים** הנזכר כאן? הרשב"י אומר שזו השכינה: וכ"כ בזוהר (שמות דף נא ע"א) "כד נטלא מטרוניתא כלהו נטלין בהדה, הדא הוא דכתיב **ויסע מלאך האלהים**". וכי מלאך האלהים אתקרי? אמר רבי אבא אין, תא חזי הכי אמר רבי שמעון, אתקין קודשא בריך הוא קמיה היכלא קדישא (שזו ספירת המלכות השכינה נוק'), היכלא עלאה (קדישא), קרתא קדישא, קרתא עלאה, ירושלם עיר הקדש אקרי, מאן דעאל למלכא (ז"א), לא עאל אלא מההיא קרתא קדישא, נטיל ארחא למלכא, דארחא מהכא אתתקן, הדא הוא דכתיב (תהלים קיח כ) זה השער ליהו"ה צדיקים יבואו בו. כל שליחותא דבעי מלכא, מבי מטרוניתא נפקא, וכל שליחותא מתתא למלכא (נ"א דבעי מלכא), לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא, ומתמן למלכא, אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא, מעילא לתתא ומתתא לעילא, ועל דא איהי שליחא דכלא, הדא הוא דכתיב **ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל**, ישראל דלעילא, מלאך האלהים, הדא הוא דכתיב ביה, ויהו"ה הולך לפניהם וגו', והאי **ללכת יומם ולילה** כמה דאוקמוה. וכי יקרא הוא דמלכא דמטרוניתא תזיל והיא תגח קרבא, והיא אזלת שליחא? (שואל: וכי כבוד למלך שהמלכה תלחם עבורו?) אלא למלכא (אלא, משל למלך) דאזדווג במטרוניתא עלאה, חמא מלכא יקירו דילה על כל שאר מטרוניתא דעלמא, אמר כלהו משתכחין לחינתא (נ"א לחופתא) לקבל האי מטרוניתא דילי, היא סלקא על כלא, מה אעביד לה, אלא כל ביתא דילי יהא בידהא, אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון, מה עבד, אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה, כל אינון מארי מגיחין קרבא, כל אינון אבנין יקירין דמלכא, כל גנזייתא דמלכא, אמר, מהכא כל מאן דיצטריך למללא עמי, לא

יכיל למללא עמי עד דאודע לה למטרוניתא. כך קודשא בריך הוא, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכנסת ישראל, אפקיד כלא ברשותה (המלך נתן למלכה את כל כלי המלחמה שלו וכו' ולכן נחשב שהוא נמצא עימה ובוזה מסתלקת הקושיה). ע"כ.

וכך הבין בפשטות מהר"ם פאפיראש ז"ל בספר **תורה אור** שם כתב הרב: ועל דעתי זה שאמר הכתוב **ויסע מלאך האלהים** היה בתחלת הלילה, ומלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל רמז לבית דינו של הקב"ה, שנקראת מדת הדין מלאך במקומות מן הכתוב, והוא השוכן בעמוד האש והולך לפניו לילה להאיר להם, ועל כן הזכיר **האלהים** (בהא הידיעה לומר לך שאינו מלאך רגיל המשתלח ממנה), ויתכן שאינו נסמך אבל הוא ביאור, וראיתי במכילתא דר' שמעון בן יוחאי, שאל רבי יונתן בן יוחאי את ר' שמעון בן יוחאי מפני מה בכל מקום כתוב מלאך ה' וכאן **מלאך האלהים**, אמר לו אין אלהים בכל מקום אלא דין וכו', רמזו למה שאמרנו, והנה עתה נסע בעמוד האש מלפני מחנה ישראל והלך מאחריהם, ונסע עוד עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם, והנה שני העמודים מאחריהם.

ועל דעתי זש"ה **ויסע מלאך אלהים** וכו', הוא פשוט, ומה שנתבאר לעיל כי נוקביה דזעיר היתה הולכת לפניו בלילה, וא"כ ז"ש שאינו נסמך, כטעם מלאך האלהים שפ"י שליח של אלהים, אלא פירושו מלאך שהוא האלהים, היינו הנוק' נקראת מלאך ושליח בעלה, ונקראת אלהים כי היא מדת הדין, וכן אמר רשב"י אין אלהים אלא דיין, והיתה הנוקבא שומרת מאחריהם, שכן דרך השכינה בסוד התהלך לפני, ואסור לילך אחורי אשה, ושמירת הזעיר שנוהג להנוק' עומד לפניו הלך ג"כ מאחריהם, כי קב"ה ושכינתיה (היינו זו"ן) שניהם היו שומרין ומפסיק בין מצרים לישראל. ע"כ.

והנה לשון הרקאנטי: **ויסע מלאך האלהים** וגו'. המלאך הזה הוא בית דינו של הקב"ה ומלת האלהים אינה סמוכה וכן אמרו רבותינו ז"ל ירדו לים שכינה עמהם שנאמר ויסע מלאך האלהים אם כן **המלאך הזה הוא השכינה** ונקראת מלאך ושר העולם יען היות הנהגת העולם על ידה. האלהים בגימטריא מלאך. ובבראשית רבה אותה מדת הדין שהיא מתוחה כנגד ישראל הפכה הקב"ה ומתחה כנגד המצרים. ע"כ.

לפיכך שיעור הכתוב **ויסע מלאך האלהים מלכותה הלך לפני מחנה ישראל** תפארת.

וילך מאחריהם - כתוב בזוהר בשלח (דף נא ע"א) **וילך מאחריהם**, מאי טעמא מאחריהם? בגין דישתכחו לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ויתגלון קמהא, דהא הוו אתיין משיריין אחרנין

לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ועל דא **וילך מאחריהם**. ותאנא בההיא שעתא אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית מאה (רבוון) רתיכין מקטרגין, ועל כל רתיכא ורתיכא שית מאה שלטנין ממנן קטיגורין, הדא הוא דכתיב **ויקח שש מאות רכב בחור וגו'**, וכי שש מאות רכב בחור לא הוו רכבי מצרים, מאי טעמא וכל רכב מצרים, אלא הכי תאנא, הוה סמא"ל אוזיף ליה שית מאה רתיכין מקטרגין לסייעא ליה, הדא הוא דכתיב **ויקח שש מאות רכב (עמוד ב) בחור**. אימתי אשלים ליה קודשא בריך הוא לסמא"ל, בקרבא דסיסרא, דעקר קודשא בריך הוא לכל אינון רתיכין, ואתמסרו בידא דמטרוניתא, הדא הוא דכתיב (שופטים ה כא) נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו', ולזמנא דאתי יתמסרו כלהו, הדא הוא דכתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו', ועל דא **וילך מאחריהם**, דזמינא שכינתא בסוף יומיא לאעקרא לון מן עלמא.

ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם - כתוב בזוהר בשלח דף נ ע"ב: ויסע עמוד הענן מפניהם, מאן עמוד הענן דא. רבי יוסי אמר, דא הוא עננא דאתחזי תדיר עם שכינתא. ודא הוא עננא דעאל משה בגויה. רבי אבא אמר, כתיב וי"י הולך לפניו יומם, אלא סיועא דצדיק הוא, ופרישו דרשימו דיליה, ועל דא אזיל האי ענן יומם, וכתיב (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו. ומסטרא דחסד אתא עננא דא, ודא חסד אתקרי, ועננא אחרא אזיל בלילא, ואתקרי עמוד אש. רבי שמעון אמר, עמוד הענן יומם דא **אברהם**, ועמוד האש לילה דא יצחק. ותריוויהו אשתכחו בשכינתא, ומה דאמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, דעל ידא דהאי (נ"א דבהאי) דרגא, אשתכחו, והאי ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע דנטיל מסטרא דחסד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שעתא לאתלבשא בדינא. ע"כ. הנה הרשב"י מכריע כדעת רבי אבא שעמוד הענן כאן שעמוד הענן כאן זו מידת החסד המאירה במלכות וכאן נהפכה למידת הגבורה כדי להלחם במצרים. הנה ידוע שחסד גימ' שם ד' כזה: יוד הי ויו הי אולם כאן נהפך החסד לדין כזה: י יה יהו יהו-ה שעולה גי'כ למנין ע"ב וזה רמוז במילת ויעמד מאחריהם כלומר הסתדרו האותיות באחוריים.

בספר **פתחי שערים** לרבי אייזיק חבר בנתיב פרצוף א"א - פתח מו מאיר עינינו שיש סודות עמוקים במדרשי חז"ל שהמתיקום בסיפורי מעשיות והנה לשונו "וזה"ס מ"ש בקריאת ים סוף, **ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה**. והם סודות עמוקים מאד. כי כתיב **ויסע עמוד הענן ויעמוד מאחריהם**. ועמוד האש ועמוד הענן שניהם היו משמשים. והענין, כי עמוד הענן היה הולך לפניו במדבר ומכלה הנחשים ושרפים ומנמיך ההרים ומגביה העמקים, והכל עניינים נפלאים ורזין עמוקים מאד מאד. כי ידוע שנסיעתם במדבר היה ע"י שם מ"ב, והם סוד מ"ב מסעות בסטרא דגבורה

ששם במדבר הוא מקום הקליפות וסט"א שהם בסטרא דחורבה, והיה צריך לכפותם בשורשם בסוד כהמס דונג מפני אש גוי. והוא משורש המו"ס שמשם ניכפים כל הדינים ושם הם בסוד מים ואש, שמים הם מבועין דשם מבועא דחכמתא ובמים עזים נתיבה, ואש בסוד בוצינא דקרדינותא, והם התחלת הז' שמות דשם מ"ב, שאות הראשון משם הראשון והשביעי הוא אלפי שנין, ושל ה' שמות האמצעיים הם בסוד ענ"ן, והוא ביסוס הדינים בחסדים.

ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל - כתוב בזוהר חלק ג (דף קנ ע"ב) "תניינא דיצחק, הכי נמי דאשתכח בע"ב אתוון, לאשתכחא בדינא לגבי מצראי, ולגבי ישראל ברחמי, ועל דא כתיב, **ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל**, לקביל אלין ולקביל אלין. ע"כ. כלומר כאן בפסוק השני מתחילה מידתו של יצחק אע"ה לפעול וזו הגבורה ולכן האותיות כאן הם למפרע שזה מורה על דין. וכאן הענן פעל דין במצרים וחסדים לישראל.

ויהי הענן והחשך כתוב בזוהר שם: בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, לקביל אלין ולקביל אלין: ויהי הענן והחשך, דהכי הוא, יומא דיצחק דעיבא הוי, עננא וחשוכא מניה הוא, ובגין כך סדורא דאתוון למפרע (בארח עקימא) ולא בארח מישר, כגוונא דא:

ויאר את הלילה - בזוהר שם: ועל דא, אתוון כלחו למפרע, דכתיב ויהי הענן והחשך, דכיון דעאל יצחק בדינוי, לא קרב זה אל זה כתיב, זה אל זה, אינון דאתו מסטרא דאברהם לא קריבו דא בדא, דהא לא יכלין, בגין דהאי באר אתדבקא ביצחק, כמה דאת אמר, **ויאר את הלילה**, דכד אתמלייא לאתחברא (ס"א לאתקפא) ביצחק, **לא קרב זה אל זה**, ולא יכיל לקרבא. ע"כ. והנה מצאתי רמז: ויאר גימ' גבורה ע"ה. ולילה ידוע שזו המלכות.

ולא קרב זה אל זה כל הלילה - היינו ולא קרב מחנה מצרים למחנה ישראל בגלל ייחוד יסוד מלכות הרמוז במילים כל הלילה".

ויט משה את ידו על הים - כעת מתחילה מידת התפארת לפעול וזה מ"ש בזוהר שם: "עד דאתא יעקב ואתחבר באברהם, ונטל ליצחק ושארי ליה באמצעיתא (כמו סוד התשר"ת), כדין אתקשר מהימנותא (המל') דא בדא ודא בדא, ואשתזיבו ישראל. ותנין, באתר דאבהתא אשתכחי (החג"ת), שאר צדיקייא (הנה"י) משתכחי גבייהו, ועל דא שמא דא סליק לסטרין אחרנין מתפרשן, אף על גב דכלהו נפקין לארחא חד. כד נהרא האי באר (המל') מסטרא דיצחק, ואתקשר ביה, אתעביד ימא רבא תקיפא, וגלגלין תקיפין סליקין ונחתין בזעף, ורוגזא בתקיפו, נטיל לעילא, סליק ונחית לתתא, אברהם אתי לקבלא (ס"א לקבליה), ומגו רוגזא וזעפא וחימתא

ותקיפו, זה אל זה לא הוו מתקרבין, עד דאתא יעקב ושכיך רוגזא, ומאיך ותבר גלגלי ימא, הדא הוא דכתיב, (שמות יד כא) ויט משה את ידו על הים, ויולך יהו"ה את הים ברוח קדים עזה וגו', מאי ברוח קדים עזה, דא לוח יעקב, עזה, תקיף לקבליה לתברא רוגזא דהאי ימא, וישם את הים לחרבה, ויבקעו המים, (נ"א הוא) אריק ימא מימי רוגזין, ואתפליגו מיא לסטרא דאברהם ולסטרא דיעקב, הדא הוא דכתיב **ויבקעו המים**, לסטרא דא ולסטרא דא, ועל דא אתוון כלהו בארח מישר כדקא יאות.

ויולך ידוד את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים - ויולך גימ' ע"ב (אותיות ויכלו של הקידוש) אלו ע"ב אותיות של הפסוק השלישי מידת יעקב המבסמת את גבורות המלכות וזה הוא **ויולך ד** כי ד' היינו ת"ת וים זו המל'. רוח ידוע שזו מידת יעקב וכן **קדים** היינו הבאה מן המזרח שזו הת"ת. ואמר **כל הלילה** היינו שהתפארת מאירה למל' דרך היסוד בהנקרא כל. והת"ת ממתיקה את דיני המלכות וזה הוא **וישם את הים** שהמלכות הנקראת ים הפכה **לחרבה** ע"י מלאך אוריא-ל הנשלח מן התפארת. לחרבה היינו לא חרבה כי חרבה ע"ה גימ' גבורה והמלאך הנזכר עולה גימ' אברהם שהוא הממתיק את דיני המל'. ואמר **ויבקעו גימ' זה יעקב** שבזכות מידת המיצוע התפארת נמתקו המים. אם נקבע מילת מים נקבל אדם זה יעקב אע"ה שדיוקנו חקוק בפני אדם במרכבה.

הנה עוד לקט מפרשים בעניין:

צרור המור - **ויסע מלאך האלהים**. כבר רמזתי לך כי בכח שמו הגדול הוא שם המפורש של ע"ב ב"ה, היוצא מאלו הג' פסוקים, נבקע הים. ולכן יש בויסע ע"ב אותיות, ובויבא ע"ב אותיות, ובויט ע"ב אותיות. והם כולם עולים למספר רי"ו, כמנין ארי"ה שאג. וזהו סוד ויעבור ה', שיש בו ע"ב, כנגד ע"ב שמות של שם המפורש, ורי"ו אותיות. כי מכל פסוק לוקחים אות אחת, כזה וה"ו, יל"י, סי"ט, על"ם. כי אות הראשונה היא וא"ו של ויסע. והאות הב' היא אות אל"ף של ויבא. וה"י אחרונה של פסוק זה שהיא הלילה, לפי שמתחילים בו מסוף הפסוק למפרע לפי שהוא דין. והוא"ו האחרונה של וה"ו, היא וא"ו של ויט, וכן כולם ע"ז הדרך. ואלו הג' פסוקים הם כנגד האבות. ויסע מלאך האלהים, הוא כנגד אברהם שהוא רחמים. ויבא בין מחנה מצרים (פס' כ), כנגד פחד יצחק, וזהו הענן והחשך. ויט משה את ידו (פס' כא), כנגד יעקב שהוא רחמים, ודין באמצע כדי שלא יצא לקטרג. וזהו סוד

העקידה, כמו שרמזתי במקומו. וזהו סוד תקיעה תרועה תקיעה. וסוד ובכן ובכן ובכן. וכל זה לרמוז כי בכח שמו הגדול ובזכות האבות נבקע הים):

והזכיר בכאן **מלאך האלהים**, שהוא דין. לפי שהיו ישראל בדין, שמדת הדין היתה מקטרגת עליהם ואומרת אלו עובדי ע"ז. ומשלו **משל** במדרש הנעלם, לרועה שהיה רועה צאנו אצל שפת הנהר, ובאו זאבים אל העדר. מה עשה נטל תיש אחד גדול והשליכו לזאבים, בענין שבעוד שלוחמים עמו מעביר צאנו. כן הקב"ה רועה ישראל היו צאנו על שפת הים, והזאבים אחריו, והוא השטן שמשטין לישראל. מה עשה הקב"ה, א"ל השמת לבך אל עבדי איוב (איוב א, ח), נתן לו תיש אחד להתעסק בו, וביני ביני עבר צאנו. ומזה נתרעם איוב ואמר (שם טז, יב) שלו הייתי ויפרפרני וגוי ויקימני לו למטרא], ר"ל למשמרת ישראל, כי תרגום משמרת מטרא. ובכח רחמי הש"י ובזכות האבות העביר הש"י מדת הדין מלפני ישראל, בענין שלא ישטין עליהם:

וילך מאחריהם, ויבא בין מחנה מצרים (פס' כ), להשטין לצד מצרים. וזהו וי הי הענן והחשך, של מדת הדין למצרים. **ויאר את הלילה לישראל**, לפי שהלך מדת הדין מלפניהם. באופן שלא קרב זה אל זה מדת הדין למדת רחמים, **כל הלילה. ויט משה את ידו** (פס' כא), בכח הרחמים, **על הים**, הוא זעף הים ומדת דינו. **ויבקעו המים**, וכשנחלק הדין נחלק הים. **ויבואו בני ישראל בתוך הים** (פס' כב), בתוקף הדין בלי יראה, כי הרחמים גברו. **וירדפו מצרים ויבואו אחריהם** (פס' כג), בתוך הים, ובתוך דינו. באופן כי צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו:

ספר הציוני על התורה

ולפי שהיו ישראל סרבנים על הים היתה מלחמות השרים החיצונים קשים עליהם ואף מטעם זה שפסל מיכה עבר בים עמהם שנאמר ועבר בים צרה מה עשה הקב"ה נתלבש בשלשה מיני מלבושים לבוש מלכות שהוא ת"ת גאון יעקב ובלבוש חסד מצד אברהם להציל את ישראל. ולבוש מלחמה מצד הגבורה להלחם עם המרכבה העליונה של מצרים. וסמאל הרשע נתלבש באותן ג' מיני מלבושים בסוד ויסע ויבא ויט. שהם סוד ג' מלבושים שאמרנו שעשתה מלחמה של מצרים במצרים ונצחה אותם וזהו סוד ויסר את אופן מרכבותיו וינהגו בכבדות. ר"ל אופני העליון של מצרים ובכח מי נצח אותם אדנ"י בכח יהו"ה אלקים צבאות שנתלבש בהם.

ויסע מלאך האלהים לפי מאמר חז"ל היה זה בתחלת הלילה כי מלאך האלהים הוא נקרא ב"ד של מעלה וראוי לבא בלילה. וכן מלאך במקומות רבים מן הפסוקים והוא השוכן בתוך עמוד האש והולך לפניו בלילה להאיר להם. (בגלל זה הזכיר אלקים

ר"ל מלאך שהוא אלקים והוא ביאור נסמך במאמר מ"ע איתא בגמרא שאל רבי נתן את רבי שמעון ב"י כל מקום שאתה מוצא מלאך סמוך לשם קודש אין השם אלא ביהו"ה. וכאן נאמר **מלאך האלקים**. א"ל אין אלקים בכל מקום אלא דיין והנה עתה נסע עמוד האש מלפני מחנה ישראל והלך מאחריהם ונסע עוד עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם והנה שני העמודים מאחריהם. ושב לבאר כי בא עמוד הענן בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל לומר שלא הפסיק עמוד הענן בין עמוד האש ובין ישראל אבל הפסיק בין מחנה מצרים ובין עמוד האש.

ויהי הענן והחשך בין מחנה למחנה. והיה לישראל אור בעמוד האש אע"פ שהיה מאחריהם מפני שהיה למעלה ולא היה עמוד הענן מפסיק להם כאשר למצרים. וזה טעם ויאר את הלילה כי האיר אליהם את הלילה. ולא כשאר לילות לנחותם הדרך ללכת יומה ולילה. כי לא היה הולך לפנייהם. וזה היה לטובתם שאלו היה עמוד האש הולך לפני ישראל כשאר לילות ועמוד הענן. בין מצרים ובין ישראל היו ישראל ממהרים ללכת והמצרים לא ידעו דבר מהם ולא יבואו אחריהם ועכשיו הלכו ישראל לעיניהם. ואין המרחק רב ביניהם וראו מחנה ישראל מתוך הענן והלכו אחריהם אבל לא יוכלו לקרב אליהם מפני הפסק שני העמודים וזה טעם ולא קרב זה אל זה כל הלילה....

ויט משה את ידו וגו'. היה הרצון לפני האל יתברך לבקע הים ברוח קדים מייבשת שיראו כאילו היא מחרבת ים כמו שנאמר יבא קדים רוח ה' ממדבר עולה ויבש מקורו וגו'. משגיא למצרים ויאבדם ואע"פ שאין הרוח בוקע ים לגזרים שנאה מקלקלת השורה. ולא זכרו כי ה' נלחם להם במצרים. וכל זה מיסוד הרמב"ן פנימיותו כתב איש סודי וגם מקובל מפי נביאים חכמים וידועים איש מפי איש שאלו ג' פסוקים יש בהם ג"פ ע"ב אותיות מהם יוצא השם הגדול של ע"ב הנקרא לבעלי הקבלה ע"ב גשרים וכל גשר וגשר יש לו שם ידוע מן הע"ב שמות והגשרים מתדבקים זה בזה באדיקות הממוצע עד שיעשה בהם ליחלוח ומשם נובעים המים העליונים עד שנעשו כמי הבדולח ומתפרדין ונכנסין בתוך הגשרים. ובתפלה דרבי נחוניא בן הקנה אומר אתה יחיד בסתר הזוהר הוא המתחלק לע"ב גשרים שהם מורים על דעת (ס"א זיעת) החיות ומהם המים העליונים. ונקרא ספירה רביעית חס"ד וכל גשר יש לו שם ידוע מוכתרים מסודרים יוצאין מן הכח אל הפועל וכו'. עכ"ל. גם נרמז שם זה של ע"ב בפסוק ויהי בשלשים שנה שאותיותיה ע"ב כי הגלה ומראה חסירי ווי"ן. ונעלם בשם זה ג' לומר כי אין דורשין מעשה מרכבה לג' כדאמרינן במסכת חגיגה. וכן אין מוסרין אותו אלא לניכר בג' מעלות בכוסו. בכיסו. בכעסו. ואין מוסרין אותו לא לגאה שנאמר לא ברוח השם. ולא לכעסן שנאמר לא באש השם ולא לנבהל שאינו יודע להסתיר שני לא ברעש ה' כ"א לעניו שנאמר קול דממה דקה. ובאלו ע"ב תיבות ברא האל ית' עולמו ממונה על החסד וזהו שנאמר

אמרתי עולם חס"ד יבנה. הן ע"ב שמות כמנין חס"ד. וכן ע"ב שמות בו' ימים. ובאלו הג' פסוקים רי"ו אותיות בו. ואין מוסרין אותו אלא בטבילה וטהרה גדולה בטי' קבין שהם רי"ו בצים. ולפי שרי"ו אותיות בשמו הגדול נקרא הקב"ה. ארי"ה. וכן הלוחות רי"ו טפחים כי הלוחות ו' טפחים על ו' טפחים הרי ל"ו טפחים ועוביין ג' טפחים ג' טפחים ג' פעמים ל"ו הרי ק"ח וכן הלוח השנייה הרי רי"ו. ודע שהשם וכל כינויו היו מונחין בארון אצל הלוחות כי כולם חתומין ביהו"ה כיצד כשתחשוב עם ה' י' ועם ו' י' ועם ה' י' הם מ"ו. ה' עם ו' וה' עם ה' וה' עצמו הם כ"ו הרי ע"ב. וכאשר תאמר י' פעמים ה' הוא נ'. ה' פעמים ו' הוא ל' ו' פעמים ה' הוא ל' סך הכל ק"י גם כשתחשוב מא' עד י' הם נ"ה. מא' עד ה' הם ע"ו הרי ע'. ומא' עד ו' הם כ"א הרי צ"א ומא' עד ה' הם ט"ו הרי ק"ו צרף ק"ו וק"י הם רי"ו. וכן איתא בספר הבהיר כי שמותיו של הקב"ה ית' ג' חיילים וכל חילן וחיל דומה לחבירו ושמו כשמו וכולם חתומים ביהו"ה וכל חיל כ"ד. יברכך חיל א'. וכן יאר ישא. מלמד שכל ראשיהם ושריהם הם כ"ד. חשוב ג"פ כ"ד ויהיו ע"ב. ושם זה עולה ע"ב בו קרע משה את הים שנאמר ובקעהו קרי ביה בקי"ע וה"ו. עיי"ש.

(כד) וַיְהִי בַּשְּׁמֶרֶת הַבֶּקָר וַיִּשְׁקֹף יְדֹדָא אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעֶמּוּד אֵשׁ וַעֲנָן וַיִּהְיֶה אֵת מַחֲנֵה מִצְרַיִם: (כה) וַיִּסֹּר אֶת אַפֵּן מִרְכַּבְתָּיו וַיִּנְהֲגֵהוּ בַּכְּבֹּדֶת וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְדֹדָא נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם: (כו) וַיֹּאמֶר יְדֹדָא אֶל מֹשֶׁה נָטָה אֶת יָדָךְ עַל הָיָם וַיִּשְׁבּוּ הַמַּיִם עַל מִצְרַיִם עַל רֶכְבּוֹ וְעַל פָּרָשָׁיו: (כז) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הָיָם וַיִּשָּׁב הָיָם לַפְּנוֹת בָּקָר לְאִיתָנוּ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיִּנְעַר יְדֹדָא אֶת מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הָיָם: (כח) וַיִּשְׁבּוּ הַמַּיִם וַיַּכְּסוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל פְּרָעָה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בָּיָם לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד: (כט) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הָיָם וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם:

(ל) וַיֹּשַׁע יְדֹדָא בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שַׁפַּת הָיָם: (לא) וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְדֹדָא בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת יְדֹדָא וַיֹּאמְרוּ בִּידֹדָא וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ:

הנה ענין ויושע הישועות מבואר בריש ספר הזוהר על הפסוק "כוס ישועות" שהם ה"ג הסובבים את השושנה וכאן גבורות הנוק' עשו שפטים בשר של מצרים ומתוך כך נפל עמו שדוד וכל זה מכח ידוד ז"א שנתן חוזק ותוקף לשכינת עוזנו להלחם בשר מצרים ואמר ביום ההוא דהיינו באופן שאורות הבינה היו חופפים על זו"ן בבחינת והאם רובצת על הבנים מתוך מצב זה באה ישועה לאת ישראל מייד מצרים ואמר וירא ישראל היינו יעקב אבינו או בניי ובדרך האמת יש כאן המשכת החכמה

אל התפארת שהמשכה זו מרחיקה את אחיזת הקלי' ומימלא את מצרים מת על שפת הים קלי' מצרים נותרה ללא חיות. אי נמי, ידוע שאחיזת הקלי' היא ברגליים של המלכות וכאן בטלה אחיזה זו כישפה גימ'שכינה הנקראת ים.

וירא ישראל את היד הגדלה כח ספירת החסד כאשר האשר הבינה משפיעה בו אורותיה והיא נחשבת שהיא **עשה ידוד** עושה ובונה את זעיר והם הנוקמים **במצרים** ואמר **וייראו העם את ידוד** נופלת עליהם יראת הבאה מצד המלכות שזו יראת העונש ומצד התפארת שזו יראת חטא ומתוך שתי סוגי היראה הם מגיעים לשתי סוגי אמונה **ויאמינואמונה** בידוד תפארת ובמשה עבדו **מלכות** כיום אמונה זו היא האמונה בתורה (תפארת) ולומדיה (מלכות).

פרק טו

(א) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְדּוּד וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיְדּוּד כִּי גָאֵה גָאֵה סוּס וָרֶכֶב רָמָה בָּיָם: (ב) עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי וַאֲנִי וְאֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ: (ג) יְדּוּד אִישׁ מִלִּחְמָה יְדּוּד שְׁמוֹ: (ד) מִרְכַּבַּת פָּרְעָה וַחֲיִלוֹ יָרָה בָּיָם וּמִבְּחַר שְׁלָשׁוֹ טַבָּעוֹ בָּיָם סוּף: (ה) תְּהַמֵּת יְכַסִּימוּ יָרְדוּ בְּמִצּוֹלֹת כָּמוֹ אָבֹן: (ו) יְמִינֶךָ יְדּוּד נֶאֱדָרִי בַּכֹּחַ יְמִינֶךָ יְדּוּד תִּרְעָץ אוֹיֵב: (ז) וּבִרְבִּי גְאוּנֶךָ תִּהְרַס קִמְיֶךָ תִּשְׁלַח חֲרָנֶךָ יֹאכְלֵמוֹ כֶּקֶשׁ: (ח) וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרָמוּ מַיִם נֶצְבּוּ כָמוֹ יַד נְזֻלִים קָפְאוּ תְהַמֵּת בָּלָב יָם: (ט) אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אֲשִׁיג אֶחְלַק שְׁלָל תִּמְלָאמוּ נַפְשֵׁי אַרְיֵק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוֹ יָדִי: (י) נִשְׁפָּת בְּרוּחֶךָ כֶּסֶם יָם צָלְלוּ כַּעֲוִפֶּרֶת בְּמַיִם אֲדִירִים: (יא) מִי כִמְכָה בָּאֵלֶם יְדּוּד מִי כִמְכָה נֶאֱדָר בְּקֶדֶשׁ נוֹרָא תְהַלֵּת עֲשֵׂה פֶלֶא: (יב) נְטִיתָ יְמִינֶךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ: (יג) נְחִיתָ בְּחִסְדֶּךָ עִם זֶה גִּאֲלָתָה נְחִלָּתָה בְּעִזָּתָה אֵל נֹה קִדְשָׁתָה: (יד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חֵיל אַחֲזֵי יִשְׁבִּי פִלְשֶׁת: (טו) אָז נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוּם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוּ רָעַד נִמְגּוּ כֹל יִשְׁבִּי כְנָעַן: (טז) תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וְנִפְחַד בְּגִדְלָה זְרוּעָתָה יִדְמוּ כְּאָבֹן עַד יַעֲבֹר עִמָּךָ יְדּוּד עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנִּיתָ: (יז) תִּבְאָמוּ וְתִטְעֲמוּ בָהֶר נִחְלָתָה מִכּוֹן לְשִׁבְתָּה פְּעֻלָּתָה יְדּוּד מִקְדָּשׁ אֲדָנִי כּוֹנֵנוּ יְדִידָה: (יח) יְדּוּד יְמִלֵּךְ לְעֵלָם וָעֶד:

בעזרת אל חי אשא תפילה לאל חיי אני אליהו בן חי. ובכן, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רואים את קריעת ים סוף ומוֹדִים ומְשַׁבְּחִים לַד' עַל הַצִּלָּתָם וְעַל הַרְמַת קֶרֶן הַשְּׂכִינָה. התפילה עולה למעלה ומעלה מִיָּן ומשפיעה מִיָּד ומכח הארת הכתר מתייחדים חו"ב שיש בהם שמות הוי"ה אהי"ה שהם שמונה אותיות כמנין אָז ומכח ייחוד זה מתייחדים תו"מ שגם בהם יש שם הוי"ה ואדנות ובהם ח' אותיות כמנין "אז" ומכח זה נשפעת

המלכות שיש בה שם ב"ן והיא מקבלת שפע מעשר הספירות וזה **יְשִׁיר** גימ' 520 כמנין י"פ ב"ן ואמר שהיה ייחוד **מִשֶּׁה** חב"ד פי מִשֶּׁה הוא סוד הַדַּעַת המיוחד חו"ב ומשפיע **לוֹבְנֵי** תַּפְאֶרֶת הרמוזה באות יו" הנקראת **יִשְׂרָאֵל** ולשכינה הנקראת **אֶת** כי היא כוללת הכל מא' עד ת' ולכן נקראת **אֶת** וְהַשְׁכִּינָה עוֹלָה מִמְקוֹמָהּ וכעת נקראת **הַשִּׁירָה** היינו שיר עם "הה" גימ' י' אלו י"ס, אי נמי ה' זו המלכות והיא הנקראת "שיר" ועולה לה' בינה ואמר שהמלכות הנקראת **הַזֹּאת** עולה לתפארת **לִיהוָה** ואמר שבני ישראל מעלים את השכינה שלב אחר שלב וזהו **וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר** היינו אנו מעלים את המלכות הנקראת שירה **אֶשִׁירָה** אל הבינה ששם יש שם אהיה ומעלים אותה יחד עם התפארת אל הבינה וזהו **לִיהוָה** אות ל' תרמוז על בִּינָה בְּסוֹד מְגִדֵּל הַפּוֹרֵחַ בְּאֵוִיר ואמר **כִּי** זו כ'נסת יִשְׂרָאֵל **גָּאָה** שעלתה לתפארת **גָּאָה** הנה עולה שוב לבינה ואמר שכל עליה זו באה מכח מפלת **סוֹס** לילי **וְרָכְבוֹ** ס"מ **שָׂרָמָה** נפלו **בֵּינָם** לנוק' דתהומא רבה. ואמר שמפלת הס"א באה מצד הבינה הנקראת **עֲזִי** כאשר היא **וְזִמְרָת** מחוברת לִיהָ חכמה כי חיבור החכמה לבינה נותן לה מוחין אלו אותיות יה והבינה נהפכת מ"אלם" ל"אלהים" והיא מזמרת וכך אמר רבי יהודה בספר זוהר שמות (דף נה:) "רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר... דְּמִלְכָּא קִדִּישָׁא יִתְעַר בְּהָאֵי עֲזִי, לְנִקְמָא לָךְ מֵאוּמִין, לְנִקְמָא לָךְ מֵאִמָּא, בְּהֵוֹא סִטְרָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, עֲזִי וְזִמְרָתָּ יְהוָה וְיֵהִי לִי לִישׁוּעָה. לְאַתְּעָרָא גְבוּרָאן לְקַבֵּל אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת". חיבור וייחוד חו"ב משפיע למטה ויש חיבור וייחוד תו"מ ולכן אמר **וְיֵהִי לִי לִישׁוּעָה** זו המלכות הנקראת ישועה שעולה אל היסוד הנקרא **זֶה** והיא **אֵלֵי** הנקראת לעיתים "אל" בסוד אל זועם (כ"כ בספר שערי אורה) מתחברת ליסוד וכן **וְאַנְוָהוּ** פירש רש"י בשם התרגום "נוה" ורבנו בחיי "אבנה לו נוה" ואור החיים הקדוש "הצדיקים הם נוה לו" מכל מקום נוה אלו ר"ת נצח והוד שהם נוה לתפארת ומכח **אֱלֹהֵי אָבִי** מוחין דאבא ודאימא **וְאַרְמְמָנָהוּ** עולה היא לחו"ג וכעת **יְהוָה** תפארת, ז"א נחשב שהוא **אִישׁ** של המלכות הנקראת **מִלְחָמָה** והם בייחוד וזהו **יְהוָה שְׁמוֹ** לעומת זאת **מִרְכַּבַּת פָּרְעָה** ס"מ וְחִילוֹ לִילִי **יְרָה בֵּינָם** נוק' דתהו"ר **וּמִבְחָר שְׁלֹשִׁי** חילות הס"א, גונדא דיליה **טַבְּעוּ בֵּינָם** סוף סוף דכל דרגין **תְּהִלָּת** תהום אותיות המות **יְכַסִּימוּ יָרְדוּ בְּמִצּוֹלָת** אלו מצולות ים **כְּמוֹ אֲבָן** וכעת ניכר הבדל בין הקדושה והקלי'. ואמר **יְמִינֶךָ יְהוָה** מידת החסד **נֶאֱדָרִי בְּכַחַ** מתעצמת עם הגבורה ולכן **יְמִינֶךָ יְהוָה** מידת החסד **תִּרְעָץ** עושה נקמות באוֹיֵב. וכעת יש עליה למלכות והיא **וּבְרָב** מתרבה כלומר מקבלת קומת עשר ספירות שלה והיא עולה ל **גְּאוֹנֶךָ** יסוד כי גאונך גימ' יסוד והיא מתחזקת לעשות שפטים **תִּהְיֶה** בס"א שהיא **קָמִיךָ** קמה להרוס מבצרי הקדושה והמלכות הנקראת אלקים כשהיא מלאה דינים היא **תִּשְׁלַח** משלחת את מידת הדין הקשה הנקראת **חֲרִינֶךָ** חרן גימ' ג"פ אלקים ואות כ' רומז להארת הכתר המרוממת את המלכות ללא הפסקה ואז אמר שהקלי' **יֹאכְלֶמוּ פִּקְשׁ**: נאכלים בנקל כמו קש. אי נמי, רמז למלכות העושה דין

בחילות הס"א כי אותיות "יא" של יאכלמו רומז לס"א בסוד עשתי עשרה יריעות עזים וי"א סימני הקטרת אותיות "כלמו" ו"קש" גימ' מלכות ואות "כ" של כקש רומזת שוב לאותה הארת הכתר הנוסכת חיים במלכות כמו מיילדת המנקה את התינוק מיד לאחר הלידה וכעת שהמלכות הגיעה ליסוד ומשיגה אור הרוח אמר **וּבְרוּחַ וּמִילַת אֶפֶיךָ רִמְזוּ לִיסוּד הַנִּשְׁפָּע מִן הַחֹסֶד כִּי "אֶפֶיךָ" גִּימ' "אֵל יִסּוּד" וּבִכְחַד הַשִּׁפְעָה הָבָא מִן הַכֹּתֶר הַחֹסֶד וְהַגְבוּרָה נֶעְרָמוּ מֵיָם מִי יָם סוּף**. נקט כאן ג' לשונות כנגד ג' כלים חיצוני, אמצעי ופנימי. "נערמו מים" כלי חיצון, **נִצְבּוּ כְמוֹ נֵד נְזִלִים** כנגד כלי אמצעי **קָפְאוּ תְהִמּוֹת בְּלֵב יָם** כנגד כלי פנימי. הס"א שהיה יונק במצרים את השפע מכנ"י מרגיש שהנה הוא מאבד את כלי חמדתו ולכן **אָמַר אוֹיֵב פְּרַעַה וְחִילוֹ אֶרְדָּף** אחרי בני ישראל וּאֲשִׁיגָם **אֶחְלֶק שָׁלַל** זה השפע הבא מהמלכות שהרי כידוע היא נקראת אלקים וכשהוא מלא עולה גימ' ש' וכשהוא מלא כך "שין" גימ' "שלל" וכל חשקו להתמלא מהשפע כי אל אחר אסתריס ולא עביד פירי ואמר **תִּמְלֹאמוּ נַפְשֵׁי זֶה** בחינת המלכות של הס"א שכולו **אֶרִיק קְרִי חֲרָבִי** ודם **תּוֹרִישְׁמוּ יָדִי** וגזל. הקב"ה מסייע את בני ישראל לברוח מפרעה ומחזק את השכינה וזהו **נִשְׁפָּת בְּרוּחַךְ** ראשי תיבות "בן" זו המלכות שיש בה שם בן והיא מתחזקת לעשות נקמה בפרעה ולכן אמר **כְּסֻמּוֹ יָם** זו המלכות הנקראת כינסת ישראל ואלו ראשי תיבות כיסמו י"ם, ועוד ידוע שהמלכות נקראת "ים" כפי שאמרו בזוהר על הפסוק "כל הנחלים הולכים אל הים". בנוסף גם התפארת מסייעת את המלכות וזה אמרו **צָלְלוּ גִימ' יוֹסֵף** הוא המלקט את שפע התפארת ומביאו למלכות **פְּעוּפֹת בְּמִים אֲדִירִים** אלו החסדים והגבורות המכים במצרים ומתוך כך עולה השבח לשכינה שמשווה קומתה לבינה ואמר **מִי זֶה הַבִּינָה כְמוֹ הַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאוֹת כֹּה וְכַעַת לַמְּלָכוֹת יֵשׁ אֹרֶךְ נִשְׁמָה בְּאֵלֶם** גימ' סג עם י' אותיותיו **יְהִי מִי כְמוֹהָ** ועוד **נֶאֱדָר** מתחזקת השכינה ועולה לאבא הנקרא **בְּקֶדֶשׁ** ועוד עולה **נֹרָא תְהִלַּת** לאריך **עֲשֵׂה פֶלֶא** ולעתיק. ועתה חוזר לתאר את מפלת הס"א ואמר **נְטִיתָ יְמִינֶךָ** זו מידת החסד שעושה נקמות וזו היד הגדולה **תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ** הארץ מסכימה לקבל אותם. עוד, נטית ימינך תבלעמו ארץ ר"ת איתן רמז ליסוד המכה בהם. ואמר **נְחִיתָ בְּחֶסֶדְךָ** שאותה מידת החסד פועלת חסד עם בני ישראל באמצעות השכינה כי נחית ב' חסדך ראשי תיבות ב"ן עם זו **נֶאֱלָתָ נְהִלְתָּ בְּעֶזְךָ** ראשי תיבות ב"ן **אֵל נֹה קֶדֶשׁךָ**: ראשי תיבות קנ"א זו הבינה שאליה עלתה השכינה וזה שם אהיה בו יצאו ממצרים כשהוא נכתב מלא כך: אלף הא יוד הא גימ' קנא. גילוי אורות הבינה החכמה והכתר מפילים מורא על כל הגויים ולכן אמר **שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חֵיל אֲחִי יִשְׂבִּי פִלְשֶׁת אֲזִי נִבְהֵלוּ אֱלֹפֵי אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יִאֲחֲזְמוּ רָעַד נִמְגּוּ כָל יִשְׂבִּי כָנְעָן** נקט כאן חמש לשונות כנגד ה' גבורות שעשו בהם נקמה וכנגד ה' כחות הס"א שנפלו והם: משחית, אף, חימה, שצף וקצף ואמר **תִּפְּלָ עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפְחַד** ראשי תיבות תעא"ו שם קדוש **בְּגִדְלָ זִרְעֶךָ** חסד וזו היד

הגדולה כאשר היא פועלת יְדַמּוּ יהפכו לדוממים וזה בזכות הארת הבינה כי כָּאֵבֶן כאבן גימ' ס"ג עם י' אותיותיו וכן יש כאן סיוע מע'תיק י'ומין ולכן נקט כאן גי'פ ע"י: עַד יַעֲבֹר ע"י עֲמָדָה יְהוָה ע"י עַד יַעֲבֹר ע"י עַם זו קְנִיָּה: כל מטרת יציאת מצרים היא קבלת התורה וכניסה לארץ ישראל ולכן אמר תְּבַאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהָר נְחֻלְתָּהּ זו ארץ ישראל משכן השכינה וזה ראשי תיבות ב"ן מְכוּן לְשִׁבְתָּהּ פְּעֻלַּת יְהוָה מְקַדְּשׁ אֲדָנִי זו המלכות פּוֹנְנֵנוּ יְדִידָה אלו חו"ג ומסיים בתפילה יְהוָה ז"א יְמַלֵּךְ ומלכות יהיו בקומה שווה לְעֵלָם וְעַד סוד שני המאורות הגדולים לעת"ל ב"ב אכ"ר.

(יט) כִּי בָּא סוֹס וְרֹכְבּוֹ בְּרָעָה בְּרֹכְבוֹ וּבִפְרָשָׁיו בָּיִם וַיָּשֶׁב יְדָוֹד עֲלֵהֶם אֶת מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בִּיבֹשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם: (כ) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אָחוֹת אֱהֲרֹן אֶת הַתֵּף בְּיָדָהּ וַתִּצְאֵן כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת: כבר בארנו שמרים הנביאה עשתה נקמות בלילי המרשעת ששמה גימ' ת"ף (כא) וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוֹ לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרֹכְבּוֹ רָמָה בָּיִם: (כב) וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוֹר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ מִרְיָהּ וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִיַּם מִמֶּרֶה כִּי מָרִים הֵם עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרֶה: (כד) וַיִּלְנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה נִּשְׁתָּה: (כה) וַיִּצְעַק אֶל יְדָוֹד וַיֹּרְהוּ יְדָוֹד עַץ וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסָּהוּ: (כו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְדָוֹד אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהִאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשִׁמְרָתָ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמִּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְדָוֹד רַפָּאֵךְ:

(כז) וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם:

מה השתנתה אלימה משאר החניות שמצאה התורה לפרט כמה מעינות מים וכמה תמרים היו שם? והרמב"ן מוסיף ואיננו מספר גדול כי בשפל המקומות ימצאו אלף דקלים אם כן מה באה התורה ללמד? בתרגום יונתן אומר שהמעיינות היו אחד לכל שבט ומספר התמרים כמספר הזקנים וכך פירשו בתרגום ירושלמי ורש"י. רבי אברהם בן עזרא אומר שהתמרים באו להודיע שהמים מתוקים כי אם היו מרים לא היו תמרים גדלים שם. בספר חסד לאברהם נהר ז מעין ז אומר שהיו שבעים מיני תמרים.

הבה נתבונן במפרשים:

כתב הרמב"ן: ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים איננו דבר גדול בהמצא במקום שבעים תמרים, כי בשפל מקומות ימצאו אלף תמרים ויותר מהמה, ועינות

מים רבים יוצאים בבקעה ובהר, ולא יספר הכתוב זה ור"א אמר כי יספר הכתוב שבאו במקום טוב, הפך מרה, כי באלים עינות רבות והם מים מתוקים ויפים, כי התמרים לא יצליחו בארץ שמימיה מרים, ולכן אמר ויחנו שם, כי נתעכבו שם בעבור זה ימים יותר משאר המקומות שעברו בהן אבל בפרשת אלה מסעי לא ספר דבר מי מרה, ואמר ויסעו ממרה ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם (במדבר לג ט) ולא האריך כן בכל מקומות המסעים: ורש"י כתב שתים עשרה עינות מים כנגד שנים עשר שבטים נזדמנו להם, ושבעים תמרים כנגד שבעים זקנים לא ידעתי מהו הזמון הזה, אם במעשה הנסים נעשו שם באותה שעה אבל ראיתי במכילתא (כאן) ר' אלעזר המודעי אמר, מיום שברא הקב"ה את עולמו ברא שם שתים עשרה מבויעין כנגד י"ב שבטי ישראל, ושבעים דקלים כנגד שבעים זקנים וספר הכתוב זה כי חנו עליהם כל שבט על מבויעו, והזקנים ישבו בצלם לשבח האל עליהם שהכין להם כן בארץ ציה ועוד לרבותינו במדרש של ר' נחוניא בן הקנה בכתוב הזה פירוש נפלא בעינינו:

ספר שפתי כהן: ויבואו אלימה. לשון אלים מאחר שאמר שלא יהיה להם שום חולי ולא מחלה כמו שאמרנו שישמור להם הבריות שלא יחלו לזה באו לאלים. אלמים ואבירים ובריות, ובאו למקום פרי שהמקום שיש בו מעינות יהיה דירתו בבריות, ולזה אמר ושם שתים עשרה עינות מים. והיו שתים עשרה כנגד שנים עשר שבטים, אולי לפי שכל אחד יש לו טבע וכפי טבעו כן היה לו המעיין של מים שחנה אצלו, או אמר ויחנו שם על המים, ושבעים תמרים, הכוונה שהיו שם שבעים מיני תמרים כנגד שבעים זקנים שהיו כולם צדיקים שנאמר (תהלים צ"ב, י"ג) צדיק כתמר יפרח וגו', אמרו ז"ל (בראשית רבה מ"א, א') מה תמר אין בו עקומין וסוקיוסין כך הצדיקים אין בהם לא עקומין ולא סוקיוסין, מה תמר צלה למרחוק כך הצדיקים מתן שכרם למרחוק שנאמר (דברים ז', י"ב) והיה עקב תשמעון, מה תמר יש לו תאוה כך הצדיקים כל תאותם למקום שנאמר (תהלים מ', ב') קוה קויתי ה': עוד אמר ויבואו אלימה אחר שנבדקו במי מרה כמו שאמר הזוהר וקיבלו שם במרה תורה, שנאמר ויורהו ה' עץ ואין עץ אלא תורה שנאמר (משלי ג', י"ח) עץ חיים היא למחזיקים בה, לזה באו למקום מים מתוקים לא כמו המקום הראשון שהיו מימיו מרים שלא קיבלו תורה, אבל אחר שקיבלו את התורה שהיא משולה למים באו למקום מים מתוקים, שאין התמרים עולים אלא במקום מים מתוקים, ושבעים תמרים לרמוז לתורה שהיא נדרשת בשבעים פנים, כמו שאמרו ז"ל (במדבר רבה י"ג, ט"ו) על פסוק (שיר השירים ב', ד') הביאני אל בית היין, ועוד אמרו ז"ל (ילקוט ירמיה רמז רפ"א) ארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבבל נטעו כרמים בבבל מפני שהמתיקה מרגלת לשון לתורה עד כאן, ולזה נתן להם המן כדי שיורגל לשונם

לתורה, ולזה נשתבחה ארץ ישראל בדבש והוא דבש תמרים שנאמר (דברים ח', ח') ארץ זית שמן ודבש, והוא מוקדם לכל הפירות כמו שאמרו (ברכות מ"א ע"ב) זה שני לארץ וכו', אם כן לזה שבעים מיני תמרים כדי להרגיל לשונם לתורה שקיבלו במרה, ועל התורה שעתידין לקבל בסיני נתן להם המן שהדבש הוא אחד מששים במן : עוד ויבואו אלימה. הוא צירוף **אלהים** שיש לו מאה ועשרים צירופים ואלימה הוא אחד מהם, **והוא צירוף שנים עשר** על זה הדרך. אלהים אליהם אהלים, אהלים איהלם איהלם, אלמהי אלהמי אהלמי, אמהלי המאלי אלימה, אילמה אמליה אהמלי, הרי צירוף שנים עשר אלימה, וזה שאמר שנים עשרה עינות מים ידעת כי אלהים הוא מדת הגבורה והיא מדתו של יצחק ויצחק הוא כפות בידו של אברהם שנאמר (בראשית כ"ב, ט') ויעקוד את יצחק בנו, וזהו עינות מים שפונים אל החסד, כמו שכתב בעל שערי אורה ז"ל והאלהים נסה את אברהם כשעולה מדת אלהים מתרומם ומתעלה הנס של אברהם אם כן עינות מים ויחנו שם על המים שמצאו להם חניה, והבן : ובמדרש (ילקוט רמז רנ"ז) ויבואו אלימה מגיד שאותו מקום מהולל במים יותר מכל המקומות, תדע שכן הוא שהרי היו שם שנים עשר מבועין ולא ספקו אלא לשבעים דקלים, וכיון שבאו ישראל וחנו עליהם ששים ריבוא אדם וספקו להם ולנו ושנו ושלשו, כוונת המדרש לדרוש אלימה אליהם, כלומר הם מתברכין בעבורי, אף על פי שהם מעטים שאין מספיקים אלא לשבעים תמרים : עוד במדרש (שם) ויחנו שם על המים, לעולם אין ישראל שורין אלא על המים דברי רבי יהושע, רבי אלעזר אומר מיום שברא הקב"ה את עולמו ברא שם שנים עשר מבועין כנגד שנים עשר שבטים, שבעים תמרים כנגד שבעים זקנים, ומה תלמוד לומר ויחנו שם על המים אלא מלמד שעוסקים בדברי תורה שנתן להם במרה, כוונת המדרש הוא שרבי יהושע סבר הואיל ואמר ויבואו אלימה מה צורך לומר שחנו שם, אלא זה בנין אב שכל מקום שאומר לשון חניה הוא על המים, ובא רבי אלעזר לומר שאילו היתה חנייתם ברצונם היה נראה כדברך, אבל הם לא היתה חנייתם אלא לפי העלות הענן על פי ה' יסעו ובודאי אלו היותם שנים עשר לא באו אלא לרמוז, ועוד אם כדברך היה לו לומר ושם עינות מים תמרים מניינא למה לי, ודאי לא היו אלא לרמז שידע הקב"ה שישראל במקום זה נקיים ושלמים ועמדו בנסיונם כמו שנאמר ושם נסהו, ולהודיעם זה ברא להם שנים עשרה עינות מים ושבעים תמרים והואיל ונבראו לרמז זה למה אמר ויחנו שם על המים, לזה אמר ויחנו שם על המים למה מלמד שהיו עוסקים בדברי תורה שנתן להם במרה :

החתם סופר : ויבואו אלימה ושם שנים עשרה עינות מים ושבעים תמרים, עיין רמב"ן שלא ידע מה מרמז, ואולי ניתן רשות לומר שבעים זקנים הוסיפו כח קדושה בתמרים להמציא תוכיות הדבש וניצוצי אורו שמשם ירד המן כצפיחית בדבש וכן

י"ב שבטים לי"ב עינות מים להמציא להם י"ב עינות שנמשכו מצור החלמיש לפתחו של כל נשיא שבט כדפירש"י בפסוק במחוקק במשענותם ע"ש. [תצד"ק]:

כתוב בספר **הזוהר הקדוש** (שמות דף סב ע"ב) "תאנא בההיא שעתא אשתלימו ישראל לתתא כגוונא דלעילא כמה דאוקימנא, דכתיב ויבואו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו', ואתתקף אילנא קדישא בתריסר תחומין, בארבע סטרי עלמא, ואתתקף בשבעין ענפין, וכלא כגוונא דלעילא. בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה דזעיר אנפין, אתר דאקרי שמים, ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית מנא לתתא, וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין ואקריש לתתא, הדא הוא דכתיב דק ככפור על הארץ. כל אינון בני מהימנותא נפקי ולקטי, ומברכן שמא קדישא עליה, וההוא מנא הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא דעדן, דהא ביה אתמשך ונחית לתתא, שויה לקמיה בכל טעמא דאיהו בעי הכי טעים ליה. ומברך למלכא קדישא עלאה, וכדין מתברך במעוין, והוה מסתכל וידע לעילא, ואסתכי בחכמה עלאה, ועל דא אקרון דור דעה, ואלין הוו בני מהימנותא, ולהון אתיהיבת אורייתא לאסתכלא בה ולמנדע ארחא.

ספר הבהיר - המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז"ל קסב. משל למה הדבר דומה? למלך שהייתה לו בת נאה ואחרים מתאווים לה, ידע המלך בדבר ולא היה יכול להתקוטט עם המוציאים בתו לתרבות רעה, בא לביתו והזהירה, אמר לה בתי אל תחושו לדברי אלה האויבים ולא יוכלו לך, ואל תצאי לפתח הבית ועשי מלאכתך בביתך ואל תשבי בטלה אפילו שעה אחת, ולא יוכלו לראותך ולא להזיק לך, כי יש בהם מדה אחת מתרחקים משל דרך טוב ובוחרים בכל דרך רע, וכשרואין איש מדריך עצמו בדרך טובה והולך בה שונאים אותו, ומאי ניהו השטן, מלמד שיש להקב"ה מדה ששמה רעה והיא לצפוננו של הקב"ה דכתיב (ירמ' א' יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, כלומר כל רעה אשר היא באה לכל יושבי הארץ מצפון היא באה: קסג. ומאי ניהו מדה אחת, היא צורת יד ולה שליחים הרבה ושם של כולם רע רע, אך יש בהם קטן וגדול, והם מחייבים את העולם, כי תהו לצד צפון, ואין תהו אלא רע המתהא את העולם עד שיחטיאם, וכל יצה"ר שיש באדם משם הוא בא, ולמה ניתן בשמאל, מפני שאין לו רשות בכל העולם אלא בצפון, ולא הורגל אלא בצפון, ולא רצה להיות אלא בצפון, לפי כשיהיה בדרום עד שילמד מהלך הדרום והאיך יכול להטעות יתעכב אותו ימים שילמוד ולא יחטיא. לפיכך הוא לעולם בצפון בשמאל והיינו דכתיב

(בראשית ח' כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו, רע הוא מנעוריו ולא יטה אלא לשמאל שכבר הורגל בה, לפום הכי אמר הקב"ה לישראל (שמות ט"ו כו) אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו, ולא למצות יצה"ר, ושמרת כל חוקיו, ולא חקות יצה"ר, אני ה' רופאיך : קסד. ומאי מרויח יצה"ר, משל למה"ד למלך שהפקיד פקידים על מדינות מלכותו ועל מלאכתו ועל סחורתו, ועל כל אחד ואחד ממונה, על אוצרות המאכל הטוב, ואחד ממונה על אוצר האבנים, באו כל העולם לקנות מאוצרות מאכל הטוב, בא זה שממונה על אוצר האבנים וראה מה שקונין ממנו קנא, מה עשה, שלח שלוחיו להרוס הבתים החלשים, כי בחזקים לא יוכלו, אמר בין כך ובין כך שישתדלו להרוס בית אחד מן החזקים יהרסו עשרים מן החלשים ויבואו כולם ויבנו אבנים ממני ולא אהיה אני פחות מחבירי, הה"ד (ירמ' א' יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, ואח"כ (שם ט"ו) כי הנני קורא לכל משפחות ממלכות צפונה נאום ה' ובאו ונתנו איש כסאו פתח שערי ירושלם וגו', והרעה יהיה להם עסק, ושם יצה"ר ישתדל תמיד, ומאי משמע, דשטן לישנא דמטה הוא, שהוא מטה את כל העולם לכף חובה, וכתוב (בראשית ל', ח טז) ויט אליה אל הדרך ומתרגם וסטה לותה, וכתוב (משלי ד טו) שטה מעליו ועבור : קסה. שבעים תמרים (שמות ט"ו כז) מאי טעם אלא קבלו עליהם המצות כדכתיב (שם כו) אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, מיד ויבואו אלימה (שם טז), מאי אלימה, אלי מה, ושם שתיים עשרה עינות מים, הקב"ה נתן להם בתחילה עינות מים ואחר החזירים להם אבנים דכתיב (יהושע ד' ט) ושתיים עשרה אבנים, מאי טעמא, מפני שבתחילה היתה התורה בעולם נמשלת למים אח"כ נקבעה במקום קבוע, מה שאין המים עושין שהיום כאן ומחר להלן : קסו. מאי שבעים תמרים (שמות ט"ו כז). מלמד ששבעים קומות יש לו להקב"ה ושואבים משתיים עשרה פשוטות, מה המים האלו פשוטים אף הם פשוטים ומנא לן דתמר הוי קומה, דכתיב (שה"ש ז' ח) זאת קומתך דמתה לתמר, ולא עוד אלא שיש בתמרים שבעים מינים דכתיב ושבעים תמרים ולא היו דומים זה אל זה ופעולת זה לזה וטעם זה אינו דומה לטעם זה : קסז. ואמרת שבעים תמרים שבעים קומות, והא אמרת שבעים ושתיים, אלא שבעים ואחת הם וישראל שבעים ושתיים אך אינם בכלל, והא אמרת שבעים, אלא האחד שר השטן, משל למה"ד למלך שהיה לו בנים, קנה להם עבדים ואמר להם הנה לכם בשוה לכולכם, אמר אחד מהם איני רוצה עמכם כי אני יש לי יכלת לגזול מכל הכל, אמר המלך הואיל וכן הוא לא יהיה לך חלק בתוכם, ועשה ככל יכלתו יצא וארב להם בדרך והראה להם זהב הרבה ואבנים טובות וחיילות, ואמר להם סורו אלי. מה עשה המלך, סדר חיילותיו וחיילות בניו כולם, והראה להם לעבדים ואמר להם אל יטעה אתכם טועה זה לאמר חייליו רב מחיילי, הנה חיילותיו של אותו הבן רמאי וחושב לגזול אתכם, ואתם לא תשמעו לו, כי בתחילה יחליק דבריו כדי שתלכדו במצודתו

ואחר כך ישחק, ואתם עבדי ואני אעשה עמכם כל טוב אם לא תשמעו לו ותסורו מאחריו כי הוא שר על תהו שנאמר (שמואל א י"ב) ולא תסורו כי אחרי התהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה, אך הם יכולים להזיק והנה אני מיעץ אתכם (שמות ט"ו כו) אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו, משתשמור כל חוקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, למה אמר כל זה, אלא יסגור לו כל הדלתות, כדי שלא ימצאך פעם אחת רך ופעם אחת קשה, בשמרך כל חוקיו, כל המחלה אשר שמתי במצרים, על ידו, לא אשים עליך, מאי כי אני ה' רופאיד, ומתי הכהו, אלא כשיבא הוא ויכה אני ה' רופאיד:

כתב הרקאנאטי - ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. וכי מה שבח היה בשבעים תמרים באחת מקטני המקומות יש אלף אלא זכו לדוגמתם ושם להם משל בתמרים. ושבעים תמרים מה טעם אלא קבלו עליהם המצות דכתיב אם שמוע תשמע. מיד ויבואו אלימה. מאי אלימה. אלי מה. ושם שתיים עשרה עינות מים הקב"ה נתן בתחלה עינות מים ואח"כ החזירן להם אבנים דכתיב שתיים עשרה אבנים מה טעם מפני שבתחלה היתה תורה נמשלת למים אחר כן נקבעה במקום קבוע מה שאין המים עושין שהיום כאן ומחר להלן. מאי ושבעים תמרים מלמד שעי' קומות יש לו להקב"ה ושואבים מיי"ב פשוטות מה המים האלו פשוטים אף אלו פשוטים. ומנלן דתמרי הוי קומה דכתיב זאת קומתך דמתה לתמר (שה"ש ז' ח'). ולא עוד אלא בתמרים יש שבעים מינים דכתיב ושבעים תמרים ולא היו דומים זה לזה ופעולתם זה לזה וטעם זה אינו דומה לטעם זה. ואמרת שבעים קומות והא אגן תגן ע"ב אלא ע"א הם וישראל ע"ב אך אינן בכלל. והא אמרת שבעים אלא האחד שר השטן. משל למלך שהיו לו בנים קנה להם עבדים אמר להם הנה לכם בשוה. אמר האחד איני רוצה עמכם כי אני יש לי יכולת לגזול לכם הכל. אמר המלך הואיל וכן הוא לא יהיה לך חלק בתוכם ועשה ככל יכלתך יצא וארב להם בדרך והראה להם זהב הרבה ואבנים טובות וחיילות ואמר להם סורו אלי. מה עשה המלך סדר חיילותיו וחיילות בניו כולם והראה לעבדיו ואמר להם אל יטעה אתכם טועה לאמר חילו רב מחלי הנה חיילותיו של אותו הבן רמאי וחושב לגזול אתכם אתם לא תשמעו לו כי בתחלה יחלוק דבריו לפי שתלכדו במצודתו ואחרי כן ישחק עליכם ואתם עבדי ואני אעשה מכם נקמה אם לא תשמעו ותסורו מאחריו כי הוא שר של תהו שנאמר ולא תסורו כי אחרי התהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה (שמואל א' יב' כא') אך המה יכולים להזיק. והנה אני מיעץ אתכם אם שמוע תשמע לקול יי"י אלהיך ושמרת כל חקיו ומשתשמור כל חוקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים למה אמר כל אלא כדי לסגור לו כל הדלתות כי כשלא מצאך פעם אחת רך

ופעם אחת קשה בשמרך כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים על ידו לא אשים עליך וגו'. מאי כי אני יי' רופאך ומתי הכהו אלא כשיבא הוא ויכה אני רופאך :

כתב הרמח"ל על התורה - ספר בראשית - בא וראה, ישראל כשנסעו ממרה שהיא מ"ר דעמלק (עמלק גימ' מר), כתיב, "ויבאו אילמה" כי נכנסו תחת השכינה, וזה אילמה - אל הים, ים של השכינה, שנאמר בו, (קהלת א) "כל הנחלים הולכים אל הים". והנה בשכינה יש הי"ב שבטים, ועל כן כל מה שבא לה מלמעלה מתחלק בתורה לי"ב. ואז היתה בתיקון שלם, והשפע היה נשפע לה מאבא שהוא עין, ומאי שהיא עי' ניצוצין דאלקים ג"כ. ואח"כ כל זה בסוד מי"ם מאי היה נכלל בצ' אחד, ודא צדיק נהר דנגיד ונפיק. "שתים עשרה עינות מיס", "עינות מיס" - מאו"א וצדיק, "שתים עשרה" - בה. והנה בכח העי' תיקונים, עמלק שהוא מר בסוד מי המרים, תם ונכרת - "ושבעים תמרים", "תמרים" זה תם מרים. וכל זה נעשה בכח אבא שהוא על המים - אי, "ויחנו שם על המים". והנה כתוב, "כי יד על כס יק מלחמה לה' בעמלק מדור דור", כי הנה כל מלחמת עמלק הנעשת בכל בחי' הנוק' - מדור דור, הכל נעשה מההוא עמודא דאמצעיתא - "מלחמה לה'". בא וראה, הכל בא מכח גבורת עתיק המלובשת בח"ס, אשר שם המתקלא, ועל כן אומר, "כי יד על כס יק", שהיד הזאת גבורה דעתיק, היא עומדת על כס יק, שהוא א"א שמכסה את הי"ק [חסר סיום הדרוש] [ד]:

סיכום - מספרים י"ב ועי' מרמזים על י"ב שבטים ועי' זקנים או עי' נפש שירדו למצרים. המילה אילמה הינה צירוף י"ב מק"כ צירופי שם אלקים. יש שראו מספר י"ב רמז לי"ב צרופי שם הוי"ה ב"ה וזה הוא אילמה אל מ"ה.

פרק טז

(א) וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִין אֲשֶׁר בֵּין אֵילָם וּבֵין סִינַי בְּחֹמֶשֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ב) וַיְלִינוּ \{וַיִּלְוּ\} כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן בְּמִדְבַּר: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתָנוּ בְּיַד יְדֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאֲכָלְנוּ לֶחֶם לִשְׂבַע כִּי הוֹצֵאתָם אֶתָּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית אֹתָם כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעַב: (ד) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמָּטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקָטוּ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ לִמְעַן אֲנִסְנוּ הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא: (ה) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהָכִינוּ אֶת אֲשֶׁר יֵבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יִלְקָטוּ יוֹם יוֹם: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֻתָם כִּי יְדֹד הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ז) וּבִקֹּר וַיֵּרְאוּ אֶת כְּבוֹד יְדֹד בְּשָׁמְעוֹ אֶת תְּלַנְתִּיכֶם עַל יְדֹד

וַנַּחֲנוּ מָה כִּי תִלּוֹנוּ {תְּלִינוּ} עָלֵינוּ: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתֵת יְדֹד לָכֶם בְּעָרֵב בָּשָׂר לֵאכֹל
וְלֶחֶם בַּבֶּקֶר לְשִׁבְעַת יָדֹד אֶת תְּלֹנְתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מְלִינִם עָלָיו וַנַּחֲנוּ מָה לֹא
עָלֵינוּ תְּלֹנְתֵיכֶם כִּי עַל יְדֹד: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן אָמֹר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
קָרְבוּ לִפְנֵי יְדֹד כִּי שָׁמַע אֶת תְּלֹנְתֵיכֶם: (י) וַיְהִי כַּדָּבָר אֶהֱרֹן אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיָּפְנוּ אֶל הַמִּדְבָּר וְהָיָה כְבוֹד יְדֹד נִרְאָה בָּעָנָן: (יא) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (יב)
שָׁמַעְתִּי אֶת תְּלֹנְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבַר אֱלֹהִים לֵאמֹר בֵּין הָעֲרָבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבַבֶּקֶר
תִּשְׁבְּעוּ לֶחֶם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם: (יג) וַיְהִי בְּעָרֵב וַתַּעַל הַשָּׁלֹ וַתִּכַּס אֶת
הַמַּחֲנֶה וּבַבֶּקֶר הִיָּתָה שְׁכַבְתִּי הַטֹּל סָבִיב לַמַּחֲנֶה: (יד) וַתַּעַל שְׁכַבְתִּי הַטֹּל וְהָיָה עַל פְּנֵי
הַמִּדְבָּר דֶּק מְחֹסֶפֶס דֶּק כִּפְפָר עַל הָאָרֶץ: (טו) וַיֵּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו
מִן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מָה הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֱלֹהִים הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְדֹד לָכֶם
לֵאכֹלָה: (טז) זֶה הַדְּבַר אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד לְקִטּוֹ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אָכְלוּ עֹמֶר לַגִּלְגֹּלֶת מִסֹּפֶר
נַפְשֵׁיכֶם אִישׁ לֹאֲשֶׁר בָּאֵהֶלּוּ תִקְחוּ: (יז) וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמֶּרְבֶּה
וְהַמִּמְעִיט: (יח) וַיִּמְדּוּ בַעֲמֹר וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֶּרְבֶּה וְהַמִּמְעִיט לֹא הִחֲסִיר אִישׁ לְפִי אָכְלוּ
לְקִטּוֹ: (יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֱלֹהִים אִישׁ אֵל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר: (כ) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה
וַיּוֹתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וַיֵּרֶם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: (כא) וַיִּלְקְטוּ
אֹתוֹ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר אִישׁ כָּפִי אָכְלוּ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנִמַּס: (כב) וַיְהִי בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי לְקִטּוֹ לֶחֶם
מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לְאַחַד וַיִּבְאוּ כָּל נְשֵׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגִּידוּ לַמֹּשֶׁה: (כג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הוּא
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד שְׁבִתוֹן שְׁבִת קֹדֶשׁ לִידֹד מִחֹר אֶת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אִפּוֹ וְאֶת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ
בִשְׁלוּ וְאֶת כָּל הָעֵדָה הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֶּקֶר: (כד) וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֶּקֶר
כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרָמָה לֹא הִיָּתָה בּוֹ: (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי
שְׁבִת הַיּוֹם לִידֹד הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשָּׂדֶה: (כו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקֹטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
שְׁבִת לֹא יִהְיֶה בּוֹ: (כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצְאוּ: (כח)
וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: (כט) רְאוּ כִּי יְדֹד נָתַן
לָכֶם הַשְׁבִּת עַל כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמִים שִׁבּוּ אִישׁ תַּחֲתֵּיו אֵל יָצָא
אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (לא) וַיִּקְרְאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
אֶת שְׁמוֹ מִן וְהוּא כְּזֹרַע גֹּד לִבָּן וְטַעְמוֹ כַּצִּפִּיחַת בְּדִבְשׁ: (לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבַר
אֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד מִלֵּא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
הָאֱכָלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן
קַח צִנְצָנֶת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מִלֵּא הָעֹמֶר מִן וְהִנֵּחַ אֹתוֹ לִפְנֵי יְדֹד לְמִשְׁמֶרֶת
לְדֹרֹתֵיכֶם: (לד) כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹד אֶל מֹשֶׁה וַיִּנְיחֶהוּ אֶהֱרֹן לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁמֶרֶת: (לה)
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הָמֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד בָּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת אֶת הָמֶן אָכְלוּ עַד
בָּאָם אֶל קֶצֶה אֶרֶץ כְּנָעַן: (לו) וְהָעֹמֶר עֲשֵׂרִית הָאִיפָה הוּא:

פרק יז

(א) וַיִּסְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר סִין לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי יְדֹד וַיַּחֲנוּ בְּרַפִּידִים וַאֲיִן מִיָּם לַשְּׂתֵת הָעָם: (ב) וַיִּרְב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מִיָּם וְנִשְׁתָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מִה תִּרְיִבוּן עַמְּדִי מִה תִּנְסֹון אֶת יְדֹד: (ג) וַיִּצְמָא שָׂם הָעָם לַמִּיָּם וַיִּלֶּן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנִי בַצָּמָא: (ד) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְדֹד לֵאמֹר מִה אֶעֱשֶׂה לָּעָם הַזֶּה עוֹד מַעֲט וְסָקְלָנִי: (ה) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אֶתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטֶּדֶךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ: (ו) הִנְנִי עֹמֵד לִפְנֶיךָ שָׂם עַל הַצּוֹר בְּחֹרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מִיָּם וְשִׁתָּה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לַעֲיִנֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיִּקְרָא שָׂם הַמָּקוֹם מִסָּה וּמִרִיבָה עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתָּם אֶת יְדֹד לֵאמֹר הִנֵּשׁ יְדֹד בְּקֶרְבָּנוּ אִם אֵין: (ח) וַיָּבֹא עַמְלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִם: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בַּעֲמֵלֵק מִחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם בַּעֲמֵלֵק וּמֹשֶׁה אָהָרֹן וְחֹוֹר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה: (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹּר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגִבֹּר עַמְלֵק: (יב) וַיִּדִּי מֹשֶׁה כְּבָדִּים וַיִּקְחוּ אֶבֶן וַיִּשְׁיִמוּ תַּחְתֵּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאָהָרֹן וְחֹוֹר תָּמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוֹנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְלֵק וְאֶת עַמּוֹ לִפְי חֹרֵב: (יד) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה כָּתֹב זֹאת זִכְרוֹן בַּסֶּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחָה אֲמַחֶה אֶת זִכְרֵ עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: (טו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְדֹד נָסִי: (טז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כָּס יֵה מִלְחָמָה לִידֹד בַּעֲמֵלֵק מִדֹּר דָּר:

יתרו

פרק יח

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדֵּיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא יְדֹד אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. לאחר שפרעה הודה במציאות ד' השגחתו ויכלתו לפעול בבריאה באמרו "מי כמוך באלים ד' " הגיע הזמן שגם הכהן שלו יודה וכ"כ בספר הזוהר (שמות דף סז ע"ב) שבכל ארגון יש מלך ונביא כלומר מסגרת ותוכן. כגון: בכל בית יש אבא ואמא, בישיבה יש את ראש הישיבה והמנהל ובצבא יש את המפקד והשליש. יתרו הוא בחינת הכהן, השליש, בחינת התוכן והוא היה אחד משלושה יועצים של פרעה (סוטה יא) וסימן לג' היועצים אב"י איוב בלעם יתרו והם כנגד ג' קל"י וכנגד עשיו לבן ועמלק (הציוני) וזה הוא וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כי השמיעה בבינה

שם התשובה וכאן עשה תשובה שהודה במציאות ד' ולא בוש שהרי היה **כהן מדין** וזכה להיות **חתן משה** שהרי יתרו גלגול נשמת קין ומשה גלגול הבל וכאן היה תיקון לקין על הריגת הבל שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית וכעת הוא מאמין במערכת הקדושה ויחוד העולמות מתתא לעילא וזה **את** זו השכינה הנקראת **אתפל** זה היסוד הנקראת כ'ל והוא תמצית התפארת **אשר** זו הבינה הנקראת אשר ומכחה יצאו בניי ממצרים וזה הוא **עשה אלהים** כי היא נקראת אלקים כמ"ש בזוהר פ' יתרו **למשה** שהוא סוד הדעת **ולישאל** זו התפארת **עמו** העם מושרש במלכות הנקראת **כי** כינסת ישראל **הוציא ידוד את ישראל ממצרים** כאן הזכיר שם ד' והוא מודה במצאיות זו וזו תשובתו הרמתה.

ויקח יתרו חתן משה ולא נזכר יותר כהן מדין כי עשה תשובה **את צפרה אשת משה** אחר **שלוהיה צפורה** זו מלכות בעת שיונקת מהחכמה והיא בחינת לאה שסוד שתי צפורי המצורע הוא רחל ולאח ולכן נקראת צפורה ע"ש הצפור **ואת שני בניה ללאה** זו יש שני בנים והיא בחינת בינה הנקראת **אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בפרץ נכריה** הנה כתבו לנו רז"ל (בילקוט שמעוני רמז קסט בפסוק ויואל משה) שמשה נשבע ליתרו שהבן הראשון יהיה כומר לע"ז ותימה גדולה על משה איש האלקים שיעשה כן. ודבר זה לא יובן אלא בסוד ידיעת ההפכים כמו שעשה שלמה המלך שאמר (קהלת ד, א) ושבתי אני ואראה. עוד, שם גרשום מורה על התגרשות יתרו מע"ז ולכן באו הרועים ויגרשון. בספר הזוהר שאלו מדוע נאמר **בניה** ולא **בניו** או **בניהם** ומתרחץ כיון שהיא טרחה בגידולם יותר ממרע"ה ואת דברי הרמ"ז המסביר את הזוהר ראה לקמן.

ושם האחד לא אמר השני כי אליעזר בן מיוחד לקדושה בפני עצמו אליעזר כי אלהי אבי בעזרי והזכיר עליו שם ד' **ויצילני מחרב פרעה** הנה כאן זכר לנס שנעשה צוארו כשיש ולא מת מחרב פרעה. ואולי זה מסביר לנו מדוע לא הרג פרעה את משה ואהרן כשעמדו לפניו. **ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר אשר הוא חנה שם הר האלהים** למה הפך את הסדר והקדים הבנים לפני האשה? תירוץ אחד שאין אלו בניו של משה אלא של יתרו והם נשואו עם משה ועליהם נאמר שעלו מעיר התמרים. תירוץ נוסף כדי לחבבם על משה. צריך לדעת שמאז שחזרה צפורה לבית אביה עם ב' בניה עלה מרע"ה למדרגות רוחניות גבוהות יותר ולכן לא ייחס הכתוב כאן את הבנים אליו. **ויאמר אל משה אני חתנדך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה** כתב הארי הקדוש בליקוטי תורה אני חתנדך יתרו ר"ת אח"י כי יתרו ומשה היו אחים בגילגול קודם.

ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה כבוד גדול היה לו ליתרו באותה שעה כמ"ש במדרש. **חתנו** רמז לתשובה שעשה יתרו

כי התשובה בבינה וגי' מילוי אהיה שהם קמ"ג קנ"א קס"א עולים תנ"ה ועם גי' שמות הנה **חתן** ואות ו' תרמוז על בחינת הדעת וגם התשובה בתוקפה היא בחודש אלול ונרמז כאן וישאלו איש לירעהו לישלום ועוד פעם איש לירעהו לישלום ויבאו. מכאן נבין **שהאהלה** אינו אהל רגיל שזו המלכותאלא הבינה שהיא הא ראשונה וזה הוא האהלה בהא הידיעה. גם ידוע שכל ספירה נבנית ממילוי של קודמתה והבינה נבנית ממילוי שם ע"ב שהוא בחכמה ומילוי זה עולה מ"ו כמניין האהלה. **וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחַתָּנוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְדָוָד לְפָרְעָה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאָתָם בְּדֶרֶךְ וַיִּצְלָם יְדָוָד. וַיַּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְדָוָד לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם:** ויחד על שעתיד הקב"ה להתייחד עם כנ"י (זוהר שמות רל"ה ע"א).

(ו) וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְדָוָד אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פָּרְעָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם: (יא) עֲתָה יִדְעָתִי כִּי גָדוֹל יְדָוָד מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: (יב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֵלָה וּזְבָחִים לָאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהֱרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:

ויאמר עליה הייתה לו ליתרו שזכה להדבק בקוב"ה ושכינתו ונקרא יתרו כי נדבק באות י שאלו ראשי תיבות וסופי תיבות של הוי"ה אדנות ונוספו לו רות מצוות על שבע מצוות בני נח ומכאן שמו **יתרו** והוא היה כומר לע"ז ומג' יועצי פרעה והוא נכנע ומודה לקב"ה ושבח זה עולה על כל השבחים כי השבח הזה עולה מצד הקלי ואין לך שבח גדול מזה ואמר **ברוך** היינו המשכה מיסוד אבא הנקרא **ידוד** ומשם אל אשר הבינה הנקראת אשר שמשם באה **הציל** ההצלה וזה הוא **אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים. עתה ידעתי כי גדול ידוד מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם** כיון שהיה מיועצי פרעה לו נאה לדבר כי הוא נכח בתכניות הרשעה של פרעה ורואה במו עיניו כיצד בקדירה בה רצו לבשל התבשלו. עוד, מדבריו אתה למד שהכיר כל ע"ז שבעולם. **ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים.** כיצד יתרו מקריב קרבן לאלקים? הרי קרבן יש להקריב רק לדי' למידת הרחמים? עונה הרמ"ז בריש ויקרא שביתרו לא נאמר שהקריב קרבן. ברם הזוהר לקמן אומר שכיון שיתרו הקריב בלב שלם בשמחה וקרבנו התקבל והנה לשון הזוהר (ויקרא דף ט ע"א) "...ולא עוד, אלא מה כתיב ביה ביתרו, (שמות יח יב) ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלהי"ם, דהוא אקריב קרבנא לקודשא בריך הוא, ואתא לאתגיירא, מאי קא מיירי, דקרבניה חשיב קמי קודשא בריך הוא, ובגין דאיהו אקריב קרבנא

לקודשא בריך הוא, כתיב (שם) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים, לפני האלהים דייקא, מכאן אוליפנא, דכל מאן דאקריב קרבנא ברעותא דלבא, קודשא בריך הוא אזדמן לקבליה.

המהרח"ו בספר עץ הדעת טוב מנסה לתרץ כך: ויקח יתרו עולה וזבחים לאלקים ירצה כי תחילה הי' הוא מקבל עליו לאלוה את שם אלקים כשאר חסידי אומות העולם אך עתה הקריב הקרבן לשם הויה יען כי עתה קיבל אלוהותו של שם הויה והי' לו שם הויה לאלקיי ואין פירושו שהקריב הקרבן לשם אלקיי עצמו אלא לשם הויה שקבלו עתה לאלקים לאלוה עליו ככל גרי הצדק, והנה בתחלה בהיותו גוי הי' יכול הוא עצמו להקריב קרבנו ולא עוד אלא שהי' כהן מדין מקריב כל הקרבנות של מדין אך עתה ויקח יתרו עולה וזבחים קיחה ביד והביאם אך לא הקריבם וז"ש ויקח ולא ויקריב כי אהרן הוא הקריבם וז"ש ויבא אהרן בפרטות כי הוא המקריב ואח"כ כלל גם לזקני ישראל, ולפי שכבר הוסר מלהיות כהן מדין ולא הקריב קרבן הוא עצמו כבתחילה לכן לא נקרא עתה רק בשם חותן משה ולא כבתחילה שאמר וישמע יתרו כהן מדין חותן משה כי כבר נתגייר לכן אכלו לחם עמו וז"ש לאכל לחם עם אותו שיצא כבר מכלל כהן מדין ואינו רק חותן משה כי כבר נתגייר וקבל אלקותו ית' וז"ש לפני האלקים אך בהיותו גוי' אסור להסב עמו בסעודה. וע"ד האמת אפשר במה שנודע כי ישראל הם בתפארת עמוסים מני בטן בנים לה' שם.

רבנו בחיי: לפני משכן האלהים והוא עמוד הענן ועמוד האש ששם משכן האלהים. וסעודה זו עשאוה לכבוד יתרו שנתגייר במילה וטבילה במים כדין הגר הבא לחסות תחת כנפי השכינה. ואין ספק כי הסעודה הזאת לאהרן ולשבעים זקנים וסעודת המטעמים ליצחק אבינו כוונה אחת להם כדי שתחול השמחה בנפש האוכל ותשרה עליו רוח הקודש, לפי שכוחות הנפש נקשרים בכוחות הגוף ובהתעורר כוחות הגוף אז יתחזקו כוחות הנפש לאיזה ענין שיכוון אליו האוכל, וזה ענין הכנור בנביאים הבאים להעיר עליהם רוח ממרום כענין שכתוב (מלכים ב ג, טו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.

החזקוני תירץ בפשטות "לפני" כמו "מלפני" כלומר ממה שהקריבו לפני האלקים דהיינו הקב"ה.

צור המור: ואמר עולה, לכפר על הרהור הלב שהרהר קודם הידיעה. וזבחים. זבחי שלמים לעשות שלום עם השם. ורבותינו אמרו עולה וזבחים לאלהים, ראשי תיבות

עול. להורות שקבל עליו עול תורה, ועול מצות, ועול מלכות שמים. ונכנס במסורת הברית והמילה, וטבילה והרצאת דמים, וזה חשוב ככל הקרבנות. כמו שכתבו במדרש הנעלם מזבח אדמה תעשה לי (לק' כ, כא), זהו מי שמכניס בנו לברית מילה. ואמר אדמה, לפי שראוי שיתן המילה בכלי של עפר שנקרא מזבח אדמה. וזה חשוב עליו ככל הקרבנות, וזהו וזבחת עליו את עולותיך. וכן בכאן כתב עולה וזבחים לאלהים. ואולי נאמר כי לכן סמך מיד, וישב משה לשפוט את העם (פס' יג), להורות כי עצת יתרו שנתן על המשפט, חשובה מכל הזבחים, כדכתיב (משלי כא, ג) עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח:

שפתי כהן: ויקח יתרו עולה וזבחים לאלהים. סופי תיבות (של עולה וזבחים לאלקים) בגימטריא מילה, שאותו יום נימול, והמילה היא כנגד כל הקרבנות זהו עולה וזבחים וגו', ויבוא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם, גימטריא זו סעודה עם הכולל, היא סעודת מילה, עם חתן כתיב שהוא חתן דמים, ולזה לא אמר עם יתרו. ומשה היכן הלך והלא הוא גרם לו כל הכבוד, אמרו ז"ל (ילקוט רמז ר"ע) שהיה עומד ומשמש עליהם, לפני האלהים מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובים בה כאילו נהנה מזיו השכינה. ועוד יכולין לומר לפני האלהים הוא משה שנקרא אלהים, ועשו לו כבוד שהושיבוהו בראש לפי כבודו וישבו כולם לפניו. ומה שאמר עולה וזבחים לאלהים היה לו לומר לה' כי זבח לאלהים יחרם לפי שהוא שם השיתוף, לזה כל הקרבנות לא נאמר בהם אלא לה'. כתב רבינו בחיי ז"ל יתרו לא ידע השם עדיין והקריב לאלהים, וזהו שאמר במשה את כל אשר עשה ה' לפרעה, וביתרו הזכיר את כל אשר עשה אלהים עד כאן. ושמעתי שלזה סמך אחר זבח לאלהים וגר לא תונה, כלומר אמרת זבח לאלהים יחרם, ואם תאמר הרי יתרו שזבח לאלהים, לזה סמך וגר לא תונה הוא גר ועדיין לא ידע ה'. ועוד אפשר לומר שמשה לא נהנה מאותה סעודה מפני זה, ולזה לא נאמר שמו אלא אמר עם חותן משה בשביל שהוא חותן משה אכלו, דאי לאו הכי לא הוו אכלי לפי שהקריב לאלהים, ועוד שנתן חשיבות לעבודה זרה שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, כינה להם שם אלהות, אבל מפני שהוא גר וגר לא תונה, שבלא כוונה עשה שכוונתו לה', ואהרן וכל זקני ישראל אכלו אולי על פי הדיבור זהו לפני האלהים. ועוד יכולין לומר שלא אכלו מן הזבחים שהרי נאמר לאכול לחם, לחם אכלו ולא זבח להפיס דעתו, ומשום כבודו של משה, כמו שלזה אמר עם חותן משה ולא נזכר שמו:

תפארת יהונתן: ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלהים. נראה לבאר כי לא נאמר בפ' קרבנות אלהים שלא ליתן פתחון פה לבעל דין כי מדת הדין אמר נפש

החוטאת תמות אבל יתרו שנימול וכקטן שנולד דמי לא שלטה עליו מדת הדין והיה מקריב אפילו לאלהים וזהו הגדולה שלו:

חתם סופר: ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלקיי, הרמב"ן תמה על שהזכיר שם אלקיי בקרבנות ואני הבנתי ממ"ש הוא ז"ל בפי' ויגש גבי ויזבח זבחים לאלקיי אביו יצחק משזכה יעקב למעלתו שהוא מדת הוי' ית"ש אז הוצרך לזבוח לאלקיי אביו יצחק להשלים אליו כל המדות, ויפורש זבוח לאלקיי יחרם פי' לשם אלקיי בלתי להוי' לבדו פי' בלתי מי שמויחד בשם הוי' לבדו הוא יזבח לאלקים להשלים אליו כל המדות, וה"נ ראה והבין יתרו כי הכל הי' במדת הוי' ית"ש ויאמר ברוך הוי' אשר הציל, כי גדול הוי' מכל אלקים, אמנם להשלים כל המדות ויקח עולה וזבחים לאלקים וה' הטוב יכפר. [תקס"ב]:

(יג) ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב: (יד) וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב: (טו) ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים: (טז) כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו: (יז) ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: (יח) נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך: (יט) עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלהים עמך הנה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים: (כ) והזהרת אתה את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון:

(כא) ואתה תחזה מפל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אֶלֶפִים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: (כב) ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך: (כג) אם את הדבר הזה תעשה וצוה אלהים ויכלת עמך וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום: (כד) וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר: (כה) ויבחר משה אנשי חיל מפל ישראל ויתן אתם ראשים על העם שרי אֶלֶפִים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: (כו) ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה יביאון אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם: (כז) וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו:

אמר יתרו למשה ואתה תחזה כלומר על פי מראה האיש תקבע מי יהיה ראוי להיות

דיין. בזהר הקדוש (ספר שמות דף ע ע"א וזו"ח דל"א ע"א) האריכו כאן בסוד הפרצוף וכתב בספר **עמק המלך** (הקדמה ג') שגם מרע"ה לא הבין את סוד הפרצוף עד אשר התלבשה בו השכינה. הרב חיד"א מעיד על עצמו שהיה מסיים את כל ספר הזהר אחת בשנה והיה מדלג על מאמר ואתה תחזה. כתוב כאן תחזה כלומר אין כאן ראייה רגילה אלא ראייה חזונית ברוח הקודש ואמר מכל העם והזכיר כאן ד' תכונות כנגד ד' ספירות: אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת. וכך כתוב בזהר חדש (מרגליות) דף לא ע"א "ובג"ד אמר קב"ה למשה, ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל, מסטרא דאברהם. יראי אלקים, מסטרא דיצחק. אנשי אמת, מסטרא דיעקב. שונאי בצע, מסטרא דדוד. דאיהו רגלא רביעאה, ועלייהו שריא ידו"ד. ושמת עליהם שרי אלפים, מסטרא דא' מן אדני. שרי מאות, מסטרא דאת ד', דאינון ארבע מאה שנין דמצרים דקרא. נ', שרי חמשים. י', שרי עשרות.

זכר כאן ד' מידות וד' סוגי שרים. האם יש קשר בין הד' לד' כתב הרב אור החיים הקדוש אנשי חיל וגו' - אמר ארבע הדרגות כנגד ארבעה מינויים המוזכרות בדבריו, כנגד שרי אלפים אמר אנשי חיל, תיבת חיל תגיד עוצם השלמת האושר והמדות והגבורה וכללות השלימות, כי כן צריך להיות שר האלף, וכנגד שרי המאות אמר יראי אלהים, כי לצד פרט זה לא יצטרך כל כך אלא כשיהיה ירא אלהים ראוי להתמנות שר למאה, ודקדק לומר יראי אלהים שצריכין להיות יראים יראת העונש, כי יש לך לדעת כי הירא בבחינת שם הוי"ה לצד שיהיה בדעתו כי ה' רחום וחנון, לפעמים יחטא ויסמוך על רחמיו כי יאריך אפו וכדומה, אבל יראת העונש תרעיד המשכיל, וכמו שתמצא שכל גדולי עולם יראים מדקדוקי המשפט הגם כי יודעים שמעשיהם ישרים ונכונים, וצא ולמד ממאמר חכמינו ז"ל (חגיגה ד) שאמרו במעשה בעלת אוב כשעלה שמואל והביאעמו משה רבינו עליו השלום, יעויין שם דבריהם ואשר על כן אמר יראי אלהים כי צריכין להיות בגדר יראה מדקדוקי המשפט באין רחמים, ובחינה זו ישנה גם כן בשרי האלפים אלא שנוסף בהם פרטים אחרים שאין צורך להם בשר המאה, וכנגד שרי חמשים, אמר אנשי אמת, שיספיק לגדר זה, הגם שלא השיגו לבחינה זו של יראת עוצם הדין אלא שיהיו אנשי אמת שישתדלו על העמדת האמת לבל תהיה נעדרת, וכנגד שרי עשרות אמר שונאי בצע די להם גדר זה, ובזה יהיו ראויים להיות שרי עשרות, ודקדק לומר שונאי, פירוש כי יהיה להם הדבר שנאו, לא שיצטרכו להרחיק תאותם, כי לאלה יש חשד שינוצחו מהרשע המפתה, וכל מדות הג' ישנם באנשי חיל, וכל מדות הב' ישנם ביראי אלהים, ומדת שונאי בצע ישנה באנשי אמת, והם זו למעלה מזו, ולזה לא אמר ויראי וגו' ואנשי אמת ושונאי בצע, אם כולם יתקבצו יחד באדם אחד היה צריך לומר וא"ו

בכל אחת, או לפחות בחלוקה האחרונה, אלא ודאי כמו שכתבתי, שאין צורך לזה בכל הפרטים, והנה פשיטא שאם ימצא ממין המשובח שבכולן לכל המנויים מה טוב ומה נעים, ולזה כשביקש משה בישראל, מצא ממין המשובח אנשי חיל שיעור שיספיק לכולם, כאומרו (להלן פסוק כה) ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל, ולא הוצרך לפרט שאר הפרטים, כי ישנם בבחינת אנשי חיל, וזה יצדיק לך גם כן פירושינו בדברי יתרו, שאם כוונתו לומר זאת ועוד, אם כן היה לו למשה לבחור גם כן כל הרמוזים בדברי יתרו, ואין לומר חס ושלום כי לא מצא בישראל יראי אלהים אנשי אמת וגו', אלא ודאי כדברינו שלא הזכיר יתרו שאר הפרטים, אלא לצד שחש יתרו שלא ימצא שיעור המספיק מבחינה הגדולה, והיה מסתפק במדרגה קטנה כנזכר: וראיתי לתת לב, איך זכה יתרו, שתכתב על ידו פרשה זו, והן אמת כי הוא כיבד משה עבד ה', והנה שכרו שכבדו ה', אלא היה ה' יכול עשות לו דרך כבוד אחר לא בדרך זה שיראה חס ושלום כפחות ידיעה בעם ה', עד שבא כהן מדין והשכילים: ונראה כי טעם הדבר הוא להראות ה' את בני ישראל הדור ההוא וכל דור ודור, כי יש באומות גדולים בהבנה ובהשכלה, וצא ולמד מהשכלת יתרו בעצתו ואופן סדר בני אדם אשר בחר, כי יש באומות מכירים דברים המאושרים, והכוונה בזה, כי לא באה הבחירה בישראל, לצד שיש בהם השכלה והכרה יותר מכל האומות, וזה לך האות השכלת יתרו, הא למדת כי לא מרוב חכמת ישראל והשכלתם בחר ה' בהם, אלא לחסד עליון ולאהבת האבות, ויותר יערב לחיד טעם זה למאן דאמר יתרו קודם מתן תורה בא (ילק"ש רמז רסח), כי נתחכם ה' על זה קודם מתן תורה לומר שהגם שיש באומות יותר חכמים מישראל אף על פי כן אותנו הביא ה' אליו ובחר בנו, ועל זה בפרט עלינו לשבח לאשר בחר בנו מצד חסדיו, גם למאן דאמר (שם) אחר מתן תורה [בא], יש טעם במה שסדר ביאתו קודם, להראות הכוונה הנזכרת, שזולת זה אין הכוונה הנזכרת נגלית, והבן:

כתב הגר"א בספרו אדרת אליהו "[ליקוט מכ"י] סוד שרי אלפים כו'. ד' אותיות אדני בהתחלף הד' והן נגד ד' מחנות שכינה שכנגדן בס"א עון כו' וכנגדן בקרבנות עולה מנחה חטאת אשם. וז"ס שמ"ע אח"ד ועם שלמים וד' חלות שבתודה שהיא ולמילואים הן ו' והן ב' תיבות הנ"ל. ונק' שרי אלפים לפי שהן מסט' דאדני אדון כל הארץ מלכותו כו' וז"ס הקרבנות להציל מד' אלו ע"י ד' אלו שהן ק"ק ובאין על חטא משא"כ בקדשים קלים וכמ"ש ר"א והרמב"ן וכמ"ש (ה, ג) פן יפגענו כו', איש כופר נפשו, ור"ל כי אש אכלה הוא וצריך לחול על דבר הנאכל. והענין הוא נר"ן במל"ך והנפש הוא אש שורפת בכבד ומבשלת ועלה שורה הרוח וצריך ליתן לכבד דבר מאכל וז"ש לאשי, והן ג' דרגין אשה ריח ניחוח במל"ך ונר"ן, כי הלב נוטל רק הריח והמוח רק הנחת והנאה מהמאכל, והן בג' דרגין דגוף אמ"ש שכוללן הכל ראש ובטן (וגי')

[וגויה], ובכל אחד ג' שהן גפ"ג, וכן במקדש מזבח החיצון בחצר והפנימי בהיכל וארון בק"ק, ובכ"א ג' גפ"ג ובפנימי אינו אלא קטורת ריח כו'. [ע"כ]:

זכור לי שראיתי שסוד שרי העשרות הוא שהם בחינת ספירת המלכות, שרי חמישים תפארות, מאות בבינה ואלפים בחכמה והם רמוזים בשם אדנות כי אות א' של שם אדנות תרמוז לא'לפים ד' למאות כי ד' מתחלפת באתב"ש בק' שמספרה מאה, נ= חמישים וי' = עשרות.

ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך. אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויכלת עמד וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום. וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר:

מדוע לא מינה מרע"ה שופטים מעצמו? מדוע המתין לעצת חותנו? את העניין מסביר הארי הקדוש בשער הפסוקים פ' שמות שיתרו היה ניצוץ קין שכפר בדין וכעת בא לתקן את ענין הדין עי"ש.

פרק יט

בני ישראל יצאו ממצרים מכח ספירת הבינה ונרמז הענין במילת וחמשים עלו בני ישראל ממצרים. קבלת התורה באה גם כן מכח ספירת הבינה ביום החמישים דווקא כי מספר 50 מורה על נש"ב ואמר **בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי** זו הספירה השלישית מהכתר וזו הבינה הוכך כתב בספר שערי אורה שער ח' **לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** שגם זה מכח הבינה והם באים לקבל את התורה שבכתב שהיא בחינת התפארת זו בחינה הנקראת **בְּיָוֶם** ממש רבנו שהוא בחינת פני חמה להבדיל מתורה שבעל פה הנקראת לילה בחינת יהושע פני לבנה. ואמר **הַזֶּה** ירמוז לצדיק הנקרא טוב ונקרא זה הוא המעביר את התורה לעם ואמר **בָּאוּ מִדְבָּר סִינִי** מדבר סיני היינו דברות הצדיק שזו בחינת תורה שבעל פה. כדי ללמוד תורה מהצדיק צריך **וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים** לצאת ממצב של רפיון ידיים ולעלות למצב של **וַיָּבֹאוּ מִדְבָּר סִינִי** להתכנס בבית המדרש וללמוד חמישה חומשי תורה שכל אחד מהם נחשב הו"ה גימ' סיני ואמר **וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר** היינו שהלימוד מצא חן בעיניהם כי לומדים ממי שהוא נראה כמלאך ד'. ואכן **וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל** בני ישראל מוצאים מנוחה בלימוד התורה והם מתכנסים ללמוד תורה **נֶגֶד הָהָר** נגד הר סיני זה הרב הצדיק. מכח התלמידים מתחזק הרב

ולכן **וּמֹשֶׁה עָלָה** יש לו עליה **אֶל הָאֱלֹהִים** זו הבינה שמכחה יצאו ממצרים ובכוחה מקבלים את התורה ומשה שהיא מתנבא מאספקלריא המאירה אכן נאמר בו **וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן הַהָר** ואמר **לֵאמֹר** היינו שתלמד את בני ישראל את ערכם שהם עליונים על כל גויי הארץ וזהו לאמר מלשון "את ה' האמרת". צריך לדעת שגם נבואה משה הגם שהייתה מאספקלריא המאירה, היא עברה דרך המלכות הנקראת **אספקלריא שאינה מאירה** והיא הנקראת כאן **פֶּה** כלומר כמו, כעין דבר זה **תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב** אלו הנשים כי **יַעֲקֹב** זו התפארת אולם הבית זו בחינת המלכות **וְתִגִּיד לְבָנֶי יִשְׂרָאֵל** אלו הגברים כי **יִשְׂרָאֵל** זו התפארת ואם נדייק נאמר **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** אלו תמכי דאורייתא נצח והוד כי כאשר הם לומדים את התורה הם תומכים בה. **אַתֶּם רְאִיתֶם** בעיניכם את עשר המכות שראשי תיבות שלהם כמנין **אֲשֹׁר** והם הכניעו את קלי' מצרים ונחשב כאילו **עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם** ואילו בכם נהגתי במידת הרחמים כמו נשר רחמן שבעופות ואכן הענן קיבל את האבנים שזרקו המצרים **וְאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים** ועוד זכיתם להתקרב אלי ולהיות משושביני דמלכא שזה **וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי**. אי נמי, "על כנפי נשרים" גימ' י' אלקים לרמוז על הנקמות שעשה בעת ההיא למצרים. אין **וְעַתָּה** אלא לשון תשובה. ואנו אומרים "השיבנו אבינו לתורתך" כי אי אפשר לשוב ללא לימוד תורה ולכן ועתה גימ' **תלמודע"ה** שעל ידי הלימוד יתעוררו לשוב בתשובה ולעורר את הבינה הנקראת **אִם** ובה ענין השמיעה **שְׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ** ואמר שעל ידי התשובה יזכו להארת גדולה **בְּקִלִּי** קרי ביה ב' קל היינו רס היינו י' הויות ואמר **וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי** היינו לימוד התורה ושמירת הברית שהם בספירת ה'סוד ואז **וְהִיטֵתֶם לִי סִגְלָה** תהיו אוצר חביב סגולת מלכים וזה בזכות עסק התורה בלחיים ושמירת הברית היוצרים את ניקוד הסגול, שתי לחיים לומדות תורה אלו שתי נקודות עליונות שבסגול והברית נקודה אחת למטה ואמר **מִכָּל הָעַמִּים** עמים רבים לי בעולם והם בחינת עולמות בי"ע ואמר **כִּי לִי כָל הָאָרֶץ** אני חפץ בכם המחברים תורה שבכתב הנקראת **כָּל** והיא הניתנת לכם ביום 50 מזמן יציאת מצרים גימ' כל והארץ זו בחינת תורה שבעל פה שהיא מתחדשת כל יום וכל רגע על ידי צדיקי הדורות אשר בארץ המה. **וְאַתֶּם** כאשר תלמדו תורת אמת **תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶּת כְּהִנִּים** מוכנים לקבל את השפע האלקי ולכן תהיו **וְגוֹי קָדוֹשׁ** ואמר **אֵלֶּה** אותיות לאה לרמוז על שוב על הבינה. גם אלה ע"ה גימ' **הבל** שהוא מילוי ס"ג. **הַדְּבָרִים** הדברים שתאמר הם מהדרגה שלך הנקראת **אֲשֹׁר** כי אשר ירמוז לבינה וכך **תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**.

וַיָּבֹא מֹשֶׁה כאמור מדרגת משה רבנו היא בדעת מחזה ולמעלה והוא נדרש לדבר אל העם שהם במלכות וזה ענין ויבא משה, ויבא גימ' חוה רמז למלכות לה הוא נדרש להשפיע ולכן הוא **וַיִּקְרָא** הוא מייקר ומרומם את **זִקְנֵי הָעָם** שהם בחינת כח"ב דנוק' מלשון "וששון ויקר" הוא מרומם את רוחם כהכנה לדיבור עם **לְזִקְנֵי הָעָם** כאמור זו

בחינת ג"ר דמלכות ואמר "לזקני" האות "ל" תרמוז על מגדל הפורח באוויר שזו מדרגת משה ואז הוא וַיִּשָּׂם ממשיך משפיע למלכות שבו הנקראת שם דרך היסוד הרמוז באות "ו" במלוא עוצמתו במלא עשר הספירות שבו הנרמז כאן באות "י" של וישם ואמר לַפְּנֵיהֶם כי המקבל מקבל בכתר והמשפיע משפיע במלכות הנקראת אֵת והמקבלת שפע מהיסוד הנקרא כָּל והיא מקבלת את הגבורות דמ"ה הנרמז בתיבת הדברים קרי ביה מה דברי כש"דבריי" גימ' גבורה הַדְּבָרִים כשהגבורות האלו באות מלאה הָאֵלָה נוטריקון ה' לאה והיא מקבלת מהבינה הנקראת אֲשֹׁר והיא מקבלת מהחכמה וזה צִוְּהוּ יְהוָה. מיד עם קבלת השפע מהבינה המלכות מעלה מ"ן ולכן אמר וַיַּעֲנוּ זו עליית מ"ן מהמלכות ליסוד הנקרא כָּל הָעַם ואמר שהמ"ן עולה לתפארת שהיא יִחְדּוּ מתיחדת עם המלכות וַיֹּאמְרוּ והתפארת שהיא אות "ו" מאמירה ומעלה שפע לבינה ובתחילה ליסוד שלה הנקרא כָּל ולבינה הנקראת אֲשֹׁר וכן המ"ן עולה עד רום המעלות וזה דְּבָר יְהוָה ואז נַעֲשֶׂה נעשה כלי לקבלת השפע ואמר שהבינה העלתה את כל המ"ן אל החכמה וזהו: וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעַם אֶל יְהוָה. עליית המ"ן מרבה את השפע והוא מתברך ויורד למשפיעיו וזהו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה ראשית הורדת המ"ד מהחכמה אל הבינה הִנֵּה אלו ו"ק דאבא הנקרא אֲנָכִי אל הבינה שיש בה שם סג גימ' בָּא אֱלִיךָ ואמר בָּעֵב עם שם ע"ב שבי דרך יסוד אבא הנקרא טוב וי"פ טוב גימ' ענן ודרך פרצוף ישראל סבא שהוא בחינת מלכות דאבא שהיא אות "ה" אחרונה הרמוזה בתיבת ה'ענן הָעֵנָן וגם גבורות נשפעים מיסוד אבא וזו תיבת בָּעֵבוֹר אותיות עב רוב ורוב גימ' יצחק שזו מידת הגבורה וממילא יִשְׁמַע הָעַם העם יעשה תשובה מאהבה שהיא בבינה וזאת מכח בְּדָבָרֵי קרי ביה ב' דברי היינו ב גבורה אלו ב' גבורות מתוך ה"ג עֲמָד ב' גבורות הם בבינה ולכן אמר עמד וְגַם בְּךָ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם היינו לבני ישראל תהיה דבקות במשה כמו "באמנה איתו" ומסיים וַיִּגַּד מֹשֶׁה מַלְשׁוֹן "נגיד ונפיק" אֶת דְּבָרֵי הָעַם זה אור חוזר שיש בו דינים ולכן "דבריי" גימ' גבורה אֶל יְהוָה רום המעלות.

וַיֹּאמֶר יְהוָה המשכת השפע מאור אין סוף אֶל מֹשֶׁה דעת לך אֶל הָעַם מלכות וְקִדְשָׁתָם השפע להם מאורך כדי שיגיעו למדרגת קדוש שזו מידת התפארת לעומת החכמה הנקראת קִדֵּש ולעומת המלכות הנקראת קדושה וזו היא ההכנה לקבלת התורה כי תורה שבכתב היא בתפארת וספירת התפארת נקראת הַיּוֹם לעומת תורה שבעל פה הנקראת לילה וזו מה שאמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה וּמָחָר תן להם אהבה וחשק למעמד קבלת התורה כי מחר גימ' אברהם שמידתו אהבה ועוד אמר וְכַבֵּסוּ שְׂמֹלֹתֵם הכנת מצד המעשה כי הלבוש רומז למעשה החשק ואהבה למידות והדיבור וקדושה למחשבה וזה כנגד חב"ד חג"ת נה"י, וְהָיוּ נִכְנָיִם לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מספר שלוש כאן רומז לכל התהליך של יציאת בני ישראל ממצרים

שהיה מכח הבינה וזה גם החודש השלישי **בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּינָה יֵרֵד יְהוָה** חכמה וישפיע חכמה **לְעֵינַי עֵינִי** רומזים לחכמה ומכאן עיני העדה והחכמה תושפע עד כל **הָעַם** המלכות ואמר **עַל הָרָר סִינִי** הר סיני זו המלכות ועל הר סיני זו התפארת ממנה נמשך השפע לעם. קבלת התורה שונה היא בין רבדי העם. לא הרי משה כזקנים ולא אלו כמו העם ולכן אמר **וְהִגַּבְלֹתָ אֶת הָעָם** תן להם גבול ומידה אתם תהיו **סָבִיב** ואם תשמרו על מידה זו תזכו לעליה **לְאִמֹר** תאמירו ותעלו אך תמיד **הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם עֲלֹת בְּהָר וְנִגַע בְּקֶצֶהוּ כָּל הַנֶּגַע בְּהָר מוֹת יוֹמָת** אלו דיני הנוקבא **לֹא תִגַע בּוֹ יָד בִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אִו יָרָה יִיָּרָה אִם בְּהֶמָּה אִם אִישׁ לֹא יִחָיָה** ואמר **בְּמִשְׁךְ הִיבֵל** בהסתלקות הבינה הנקראת יובל **הֶמָּה יַעֲלוּ בְּהָר** ילמדו את התורה שבעל פה יעלו היינו עול תורה **וַיֵּרֶד מֹשֶׁה** ממדרגתו בחינת גחין ולחיש **מִן הָהָר בִּינָה אֶל הָעָם** מלכות **וַיִּקְדָּשׁ** מחשבה **אֶת הָעָם** דיבור **וַיִּכְבְּסוּ שְׂמֹלֶתָם** הכנת המעשה. ואז **וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם** העם מאמירים ועולים. ועוד אמר להם **הֵיוּ נִכְנִיִּים לְשִׁלְשֶׁת יָמִים בִּינָה אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה מַלְכוּת**. אתם מעותדים לקבל את התורה העליונה והקדומה תפרשו מהאישה הגשמית שהיא סוד תורה שבעל פה כי הזמן לא מתאים.

וַיְהִי בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּינָה בְּהִיָּת הַבְּקָר חֹסֶד וַיְהִי קִלְתָּ קוֹל היינו תפארת, יתכן שזו המלכות כי נכתב קל ללא אות ו' **וַיְבָרְקִים** נצח **וַעֲנֹן כָּבֵד** יסוד **עַל הָהָר** מלכות **וְקַל שָׁפָר** שפע הבינה **חֲזָק** מצד הגבורה **מֵאֵד** תפארת **וַיִּחַרְד** אלו דיני דמלכות דמתערין ואוחזים **בְּכָל הָעָם** שהם **אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה** מחנה היינו במלכות. **וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם מַלְכוּת לְקִרְאָת הָאֱלֹהִים** בינה **מִן הַמַּחֲנֶה** ממצב קטנות **וַיִּתְּיָצְבוּ** למצב גדלות ואמר שהיו **בְּתַחֲתֵית הָהָר** במלכות **וְהָרָר סִינִי** מלכות **עָשׂוּ כָּל מַלְאָה דִּינִים מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ** גבורה **וַיַּעַל עָשׂוּ כָּעָשׂוּ הַכִּבְשָׁן** דיני הבינה שהרי סוכה עגולה ככבשן מצד הבינה **וַיִּחַרְד** גימ' זה גבורה **כָּל הָהָר** מלכות וכן **מֵאֵד** תפארת **וַיְהִי קוֹל הַשָּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזָק מֵאֵד** אורות הבינה שאלו אורות הנשמה היו בגילוי רב **מֹשֶׁה יָדַבֵּר בִּינָה וְהָאֱלֹהִים חֲכָמָה יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל** מתייחדת עם הבינה בחינת זיווג דנשיקין פנים בפנים בהיכלא דמשה ומייחוד זה מתייחדים גם תו"מ ולכן **וַיֵּרֶד יְהוָה** תפארת **עַל הָרָר סִינִי** מלכות, והיכן **אֶל רֹאשׁ הָהָר** דהיינו בכתר שלה. והנה כעת רוצה צור העולמים לפאר ולרומם את משה ואמר **וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ הָהָר** אתה נבדל מכל העם **וַיַּעַל מֹשֶׁה** עולה ומתעלה **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה יֵרֵד הָעֵד בָּעַם פֶּן יִהְרָסוּ אֶל יְהוָה לְרָאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רַב. וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל יְהוָה יִתְקַדְּשׁוּ פֶן יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֹא יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל הָרָר סִינִי כִּי אַתָּה הַעֲדָתָה בָּנוּ לְאִמֹר הִגַּבְלָתָ אֶת הָהָר וְקִדְּשָׁתוּ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה לֵךְ יֵרֵד וְעֲלִיתָ אֵתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל יִהְרָסוּ לַעֲלֹת אֶל יְהוָה פֶּן יִפְרָץ בָּם: וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם:**

פרק כ

(א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאֹמֶר: (ב) אֲנֹכִי יְדֹד אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים.

כלל נקוט בידינו מזוהר פ' יתרו ששם אלקים יתכן לספירת הבינה או הגבורה או המלכות, אם כן מאיזו ספירה יצאו י' הדברות? הרי כתוב כאן **וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר**. הנה מצאתי זוהר שיש בו לענות על השאלה: כתוב בתיקוני זוהר דף עד ע"א "בהוא זמנא מטרוניתא עלאה (בינה) קא נחתת לגבה (למלכות), לקבלא לה בפקודא קדמאה, בכמה קלין ושופרות, וסלקין תרוייהו לגבי מלכא, וכלהו הוו שאלין מי זאת עולה מן המדבר, מ"י דאיהי אימא עלאה, בזא"ת עולה, וכד סליקת לעילא אתעבידת כסא למלכא עלאה, ובה פתח אנכ"י, דהכי סליק לחושבן כס"א, **וכד אתחברו תרוייהו** אתמר בהו **אנכי ה' אלקי"ך אשר הוצאתיך מארץ מצרים**, אשר איהו רמיז במלת בראשית, אשר דא אימא, דאיהי אשר אקיק" ע"כ.

לפיכך שיעור הכתוב הוא **וידבר** אלו חו"ג דאו"א הנמשכים אל **אלהים** המלכות הנקראת **את** וכעת היא מחוברת ליסוד הנקרא **כל** והיא מקבלת ה"ח וה"ג וזה הוא **הדברים** ה דברי ה=ה"ג כי דברי גימ' גבורה ס=י'רמוז לתבונה החופפת עליה, **האלה** ה אל ה ה"ח אל=חסד אלה=לאה החופפת וכעת המלכות עולה לתפארת וזה הוא **לאמר**.

אנכי זו המלכות הנקראת אני כאשר ג"ר הרמוזות באות **כ** מקננות בה כלומר שהמלכות השיגה אורות נרנח"י והיא עולה לת"ת **ידוד** ולבינה **אלקיך** היא הנקראת בכל מקום **אשר** ומכחה יצאו בנ"י ממצרים בזכות אורות הגדלות וזה הוא **הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים**.

הרמב"ם בסה"מ מ"ע א' מנה כאן מ"ע להאמין בו יתברך וכאן שורש האמונה במציאותו, בהשגחתו ויכלתו לפעול בעולם השפל. בספר הכוזרי הביא את יצי"מ כהוכחה לאמיתות התורה.

(ג) לא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי: (ד) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: (ה) לֹא תִשָּׁתַחֲוֶה לָהֶם

וְלֹא תַעֲבֹדֶם כִּי אֲנֹכִי יְדֹד אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא פֶּקֶד עֵוֹן אָבֶת עַל בָּנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי: (ו) וְעָשָׂה חֶסֶד לְאֲלָפִים לְאַהֲבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי:

לא תעשה לך פסל וכו' בזוהר (בראשית רל"ט ע"א) למדו מכאן שלא להתחרות במרעים, אנשי רוע, לא להרהר במעשיהם, לפרוש מהם ומדרכם. ובספר שמות (פז ע"א) למדו שאין לעשות אנדרטא בצורת אדם. עוד אמרו שם שאין לשקר בברית קודש. ובדף צג ע"א אמרו שמי שלא מלמד בנו תורה כאילו עשאו פסל רח"ל. הרקאנטי זללה"ה נתן טעם שכל העושה פסל מפריד את המלכות מן הבנין כי מעשה התחתון פועל בעליון. בספר "תולעת יעקב" להרה"ח רבי מאיר בן גבאי זללה"ה מזהיר מפסוק זה למי שמגלה פנים בקבלה שלא מדעת רבותיו.

(ז) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְדֹד אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִנָּקָה יְדֹד אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוּא: בספר הזוהר הקדוש (שמות פז ע"ב) מלמד אותנו הרשב"י שאין לברך ברכת המזון ללא שישיר שם מעט פירורי פת שאל"כ ברכתו לשווא ואין לה על מה לחול. ואמרו (זוהר שמות צא ע"ב) שהנשבע לשווא מלביש את השכינה בלבוש הקלי ואמרו (תיקוני קט ע"א) שלכן תקנו לומר המבדיל בין קודש לחול כדי להפריד הקלי מהשכינה.

(ח) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקֹדֶשׁ: (ח) יוֹם הַשַּׁבָּת לְקֹדֶשׁ: (ח) יוֹם הַשַּׁבָּת לְקֹדֶשׁ: יום השבת זו ספירת המלכות וששת ימי המעשה אלו הו"ק. מה בין זכור לשמור? זכור זה יום השבת ושמור זה ליל שבת. זכור הינו בקום עשה שמור אלו מצוות לא תעשה. את בא לרבות תוספת שבת. **(ט) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ: (י) וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֹתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ עֲבָדְךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: (יא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְדֹד אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְדֹד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:** מה הם ששת ימים? אלו הו"ק וכאשר בני ישראל משמרים שבת בעולם העשיה נדמים הם לקונם.

(יב) כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוֹן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְדֹד אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: בספר הזוהר (שמות צ ע"א) למדו מלבד הפשט שבא הכתוב לחייב אדם לכבד אביו שבשמים היינו הקב"ה ואמו זו כנסת ישראל השכינה, את לרבו את רבו המזכה אותנו לחיי העולם הבא.

(יג) לֹא תִרְצַח לֹא תִנָּאֵף לֹא תִגְנוֹב לֹא תַעֲנֶה בְּרֵעֶךָ עַד שֹׁקֶר:

(יד) לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך:

רבי חייא (זוהר ח"ג דף פ"ד ע"ב) מסב את תשומת לבנו לכך שעשר הדברות נאמרו בלשון יחיד ומייד עובר הכתוב ללשון רבים ומדוע? בעת מתן תורה היו כל העם באחדות שנאמר "ויחן שם ישראל" ואמרו "כאיש אחד בלב אחד".

(טו) וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפך ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק: (טז) ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות: (יז) ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו: (יח) ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים: (יט) ויאמר ידוד אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם: (כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם: (כא) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עלי את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך: (כב) ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרף הנפת עליה ותחללה: (כג) ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו:

וכל העם ראים את הקולות לא כתוב אלא קלות היינו שהשגתם הייתה מהמלכות ואת הלפידים היינו הגבורות ואת קול השפך גבורות אימא ואת ההר עשן זו השראת השכינה וירא העם כל ראייה זו השגה בחכמה והבנה את גודל המעמד ולכן וינעו ויעמדו מרחק. ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות מכאן שמתו. וכך אמרו בגמרא (שבת דף פח ע"ב) רבי יהושע בן לוי "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל שנאמר "נפשי יצאה בדברו" ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר "גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה". ואמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר "מלאכי צבאות ידודן ידודן" אל תיקרי ידודן אלא ידודן:

ויאמר משה אל העם מחזק אותם ומשבח אותם ואומר אל תיראו אל תעמדו במדרגת היראה (מלכות) הנקראת כי זו כ'נסת ישראל לבעבור נסות אתכם בא האלהים הנסיון כאן מלשון התנשאות והתנוססות כמו נס הנזכר (בבא בתרא עג ע"א) "המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס" וזו יראת הרוממות שמקומה בבינה וכך כתוב בספר שערי אורה - השער התשיעי - הספירה השנייה: "יראה

חיצונית (מלכות), אהבה למעלה ממנה (תפארת), יראה פנימית (חכמה ובינה), עולה למעלה מן האהבה. לפיכך "אלהי אברהם" הוא סוד יראה פנימית שהיא סוד חכמה, אשר משם יניקת מידתו שהיא הגדולה, ובשעת העקדה בא להידבק בה, כמו שנאמר: כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כב, יב). וזהו שאמר 'אלהים', לפי שאין נכנסים למידה זו כי אם על ידי ניסיון שהוא על ידי אלהים, ולפיכך נקראת יראה, שמא לא יצא מן הדין להיכנס לה. והניסיון על ידי 'אלהים', זהו שאמר הכתוב באברהם: והאלהים נסה את אברהם (שם, ב), ובמעמד הר סיני: לבעבור נסות אתכם בא האלהים (שמות כ, כ). אם כן שיעור הכתוב הוא שכעת במעמד הר סיני זכו לגילוי הבינה והיא היראה הפנימית וזה אומרו **ובעבור תהיה יראתו על פניכם** בעבור תגיעו ליראה עליונה שהיא מעל החיצונית הנקראת פנים וכל זה כדי **לבלתי תחטאו**. נדגיש כי ההמנעות מהחטא יכולה לבא גם מיראה חיצונית וזו יראת העונש, למעלה ממנה יראת חטא הבאה מהתפארת ולמעלה ממנה יראת הרוממות הבאה מהבינה ועליה אמר משה (דברים פרק י, יב-יג) "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְדָדָה אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹד כִּי אִם לִירָאָה אֶת יְדָדָה אֱלֹהֶיךָ לְלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְעֲבֹד אֶת יְדָדָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת יְדָדָה וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ". זו יראת הרוממות ואם תדקדק תראה שאמר כי אם כי זו היראה החיצונית הבאה מכנסת ישראל ואם זו יראת הרוממות הבאה מהבינה הנקראת **אם**. וידוע שאי אפשר להכנס לפנימית ללא החיצונית. וד"ל.

ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים כתב כאן הרמח"ל בבאורו על התורה – "בשעת מתן תורה נתעורר הס"א בכל כחה בקטרוגים גדולים נגד ישראל, והוצרך, כדי להכניעם, שהקב"ה יתגלה בכבודו ובעצמו. והוצרך בתחלה שיתגלה כל כחות הגבורה החזקה, וזהו שאומר, "את הקולות ואת הלפידים" וכו', שהם כלם כחות של גבורה. וישראל שראו כל אלו היו מתיראים, מיד משה אמר להם, "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים", הכל כדי לראות אם תעמדו בנסיון - בא בכל אלה הכחות. "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" שלא תחשבו שהשפחה היא גבירה ח"ו, אע"פ שאתם רואים שיש לה כל כך כח. ובשביל זה הניח הקב"ה מקום לס"א שתתעורר בכל כחה - להראות לישראל שהיא כאין נגדו. אעפ"כ הוצרך משה לחזקם, וישראל, להתחזק בכחות גדולים כדי לעמוד נגדה. בתחלה הוצרכו ישראל להמשיך אורות מיסוד אבא, ולפי שאורותיו א"א (אי אפשר) לקבלם אלא מרחוק, וישראל הם נשרשים בת"ת דז"א, ע"כ, "ויעמוד העם מרחק". אבל "משה" שהוא בפנימיות, "נגש" אל ת"ת מסטרא דגבורה "אל הערפל" דוקא, להשקיט הקטרוגים. "אשר" שהוא עטרת היסוד דדכורא. "שם האלקים" בסוד גבורות דמוחין דגדלות - להכניע החיצונים. בכל אלו ההכנות הוצרכו להכין עצמם

כדי לקבל התורה. ובכח התורה ישראל מתקיימים בגלות, ובכחה תתגלה הגאולה בב"א". ע"כ.

ויאמר ידוד אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם מן השמים דברתי היינו מהתפארת וזו דעת רבי יצחק בזוהר (שמות דף פה ע"א) "רבי יצחק אמר, **אנכי** דא שכינתא, ופסקא טעמא, כמה דאת אמר (שם כז יט) אנכי עשו בכורך, יהו"ה אלהי"ך דא קודשא בריך הוא, כמה דכתיב (דברים ד לו) מן השמים השמיעך את קולו, וכתוב **אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם**, מן השמים, (מן השמים ממש, דא קודשא בריך הוא). ע"כ.

לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם כתב בספר הציוני "לא תעשון אתי אלקי כסף וגומר. מצאתי מגילת סתרים. אתי ר"ל (רצונו לומר) עם שמותי, כי בשמותיו של הקב"ה יעשו נוראות ונפלאות. והז"ל כתב כי הוא כטעם על פני ר"ל לא תחברו ותצטרפו עם ה"ע (העטרה) אשר היא כנסת ישראל לא שר ולא שופט ולא שום כח כי כל מה שהוא למטה ממנה אין בה איילות כי כולם נבראים ולא יהיה להם לאלהים. כי כל אלהי העמים זולתי. אלילים. ורבי מנחם הרקאנאטי פירש: "אלהי כסף ואלהי זהב הם זרועות עולם (חו"ג) והזהיר שלא יעבדום על ידי קציצה (שיפרידו אותם מן המלכות רח"ל) כירבעם בן נבט שקיצץ בין גולות עליות לגולות תחתיות". ע"כ.

מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלותיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך כתב בספר *צור המור* "ואם תאמר מי יהיה אמצעי בינינו לבין אלהינו, כי אין אנו ראויים לפי שפלותינו ולפי מעלתו. לזה אמר מזבח אדמה תעשה לי. כלומר אני אתן לכם תיקון לזה שתעשו מזבח אדמה, להורות כי מקומו מרום וקדוש ישכון. וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, לכפר על חטאתיך. ולהיות פרקליט ואמצעי ביניך לבין אלהיך, כאומרו בקרבנות (לק' כח, לח). לרצון להם. ואם לא יהיה לך מזבח ולא מקדש, בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. כמו שראית שבאתי אליך, ומן השמים דברתי עמך:

ואמר אזכיר, ולא תזכיר. הרצון אצלי, כי הש"י הוא המזכיר את ה' ולא הכהן. כי אע"פ שהכהן היה מזכיר את ה' במקדש, השם היה מזכיר ומוריד שפע האותיות ונותנם בפיו של כהן גדול, ואז היה הכ"ג גומר ומזכיר, ולא באופן אחר. וז"ש בירושלמי, מאי בקול רם (דברים כז, יד), בקולו של רם, מלמד שהיה הקב"ה משתף שמו עם הכהנים (ירו' סוטה ז, ב), כלומר שהיה משים הדברים בפייהם, כענין מה שאמר במשה והאלהים יענו בקול, ונותן הקול בפיו. וזה תמצא מפורש בתפלת יוה"כ, שאמר והכהנים והעם כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כ"ג. לא אמר מוצא אלא יוצא, כאלו הוא מעצמו יצא בלי מוצא. ויותר ברור באומרו אף הוא

היה מתכוין לגמור את ה' כנגד המברכים. לא אמר להזכיר או לומר את ה', אלא לגמור, כי ה' היה משים הדברים בפיו והוא היה גומר. כי השפע היה נשפע מהשם בפיו של כ"ג בהזכירו את השם, וכשהכהן רואה את הדברים בפיו היה גומר להוציא את ה'. ולכן אמר בכאן בכל מקום אשר אזכיר את שמי, כי אני הוא המזכיר את שמי ונותנו בפיו של כהן גדול לגומרו. וזהו בקול רם, בקולו של רם. וזהו לגמור את ה'. וכן מצאתי בזוהר בפרשת אחרי מות, כי השם היה מסדר השם בפיו של כ"ג ביום הכפורים, יעויין שם. וזהו כפתור ופרח. ע"כ דברי צרור המור.

ושיעור הכתוב: **מזבח** זו השכינה והיא נקראת **אדמה** בהתחבר אליה התפארת הנקראת אדם והיא ה' אחרונה וזה אדם ה' כמ"ש "תפארת אדם לשבת בית" **תעשה לי לשמי וזבחתי עליו את עלתיך** עיין מאמר קרבן עולה ואת **שלמיך** עיין מאמר קרבן שלמים **את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי** כאשר יתייחד היסוד עם המלכות וזה הוא אזכיר את שמי **אבוא אליך וברכתיך** תרד עליך הברכה מהייחוד.

ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית המלכות נקראת מזבח ונקראת אבן וציווה שלא יגעו בה כחות הטומאה **כי חרבך הנפת עליה ותחללה** כי החרב מראה על סיגי הגבורות.

ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו כיון שהזכיר את המזבח ציוה כאן ולא תעלה (הרמב"ן). כתב בספר צרור המור "ולא תעלה במעלות על מזבחי, לפי שאין גבהות לפני המקום (ברכות י' ע"ב), ולכן אמר אע"פ שמרום וקדוש אשכון, את דכא ושפל רוח (ישע' נז, טו), אשר לא תגלה ערותך עליו, כי הגאווה היא כמו ערוה, וכן רמז על מדת הענוה. וכתוב והצנע לכת עם אלהיך (מיכה ו, ח). ע"כ.

בספר הבהיר - המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז"ל: כה. מה. אמר מר מאי דכתיב (שמות כ' י"ח) **וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים**, וכי נראים קולות, אלא וכל העם רואים את הקולות אותן קולות שאמר דוד (תהלים כ"ט ג) (שהסזו"ן) קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' גוי' קול ה' בכח ואומר (ישעיה י' יג) בכח ידי עשיתי, ואומר (שם מ"ח יג) אף ידי יסדה ארץ, קול ה' בהדר ואמר קרא (תהלים קי"א ג) הוד והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד, קול ה' שובר ארזים (שם כ"ט ה) זה קשת שמשברת עצי ברושים ועצי ארזים, קול ה' חוצב להבות אש (שם ד) זה שעושה שלום בין המים ובין האש, שחוצב כח האש ומונע אותו מללחוד המים וגם מונען מלכבותו, קול ה' יחיל מדבר (שם ח) שנאמר (שם י"ח נ"א) ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם, יותר מן המדבר, קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כולו אומר כבוד (שם כ' ט), וכתוב (שה"ש ב' ז) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה,

הא למדת שבשבע קולות ניתנה תורה, ובכלם נגלה אדון העולם עליהם וראוהו והיינו דכתיב וכל העם רואים את הקולות:

כו. מו. כתוב אחד אומר (שמואל ב כ"ב) ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו, וכתוב אחד אומר (שמות י"ט כ) וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר, וכתוב אחד אומר (שם כ' כ"ב) כי מן השמים דברתי עמכם, הא כיצד. אשו הגדולה היתה בארץ (מלכות) שהוא קול אחד ושאר הקולות היו בשמים (וי"ק) דכתיב (דברים ד' לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש, ומאי היא הגדולה, ומאין היה יוצא הדיבור מתוך האש שנאמר (שם) ודבריו שמעת מתוך האש:

כז. מז. ומאי ותמונה אינכם רואים זולתי קול (דברים ד' יב) ההוא כדאמר להם משה לישראל (שם ט"ו) כי לא ראיתם כל תמונה, תמונה ולא כל תמונה. משל למה"ד למלך שעומד על עבדיו מעוטף כסות לבנה לא די לאימת מלכות שיסתכלו במלבושיו, ועוד רחוק היה המלך ושמעו את קולו, יכולים לראות גרונו, אמרת לא, הא למדת שראו תמונה ולא כל תמונה. והיינו דכתיב (שם) ותמונה אינכם רואים זולתי קול, וכתוב (שם) קול דברים אתם שומעים. (מכאן ברור שהם שמעו מתוך המלכות קול דברים זו המלכות הנקראת דיבור).

כח. מח. כתוב אחד אומר (שמות כ' טו) וכל העם רואים את הקולות, וכתוב אחד אומר (דברים ד' יב) קול דברים אתם שומעים, הא כיצד, בתחילה רואים את הקולות. ומה ראו שבע קולות שאמר דוד. ולבסוף שמעו הדיבור היוצא מבין כולם. והא אגן עשרה תנן, דרבנן אמרו כולו אמירן בחדא מילתא, כן כולה אמירן בחדא מילתא, והוי שבע אמירן דשבעה קולות, ועל תלתא מנייהו נאמר קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול, הא למדת דכולהו בחדא מילתא אמירן, ובעבור שלא יטעו ישראל לומר אחרים עזרוהו או אחד מן המלאכים אך קולו לבד לא יוכל להיות חזק כל כך, בעבור כן חזר וכללן:

מט. ד"א שלא יאמרו העולם הואיל והם עשרה מאמרות לעשרה מלכים. שמא לא יוכלו לדבר ע"פ אחד כתב ביה אנכי וכלל כל העשרה, ומאי עשרה מלכים שבע קולות ושלושה אמרים, ומאי אמרים וה' האמירך היום (דברים כ"ו יח), ומאי נינהו שלשה דכתיב (משלי ד' ז) ראשית חכמה קנה ובכל קנינך קנה בינה, כד"א (איוב ל"ב ח) ונשמת שדי תבינם, נשמתו של שדי היא תבינם, שלישי מאי היא כדאמר ליה ההוא סבא לההוא ינוקא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשת התבונן אין לך עסק בנסתרות:

משפטים

פרק כא

(א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם: (ב) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לַחֲפְשִׁי חֲנָם: (ג) אִם בְּגֹפוֹ יָבֵא בְּגֹפוֹ יֵצֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיֵּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: (ד) אִם אֲדָנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וַיִּלְדָּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגֹפוֹ: (ה) וְאִם אָמַר יֹאמֶר הָעֶבֶד אֶהְבֹּתִי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֲפְשִׁי: (ו) וְהִגִּישׁוּ אֲדָנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוּ לְעֹלָם:

בספר הזוהר יש כאן מאמר ארוך הנקרא **מאמר הסבא** ומכאן צמח הביטוי **סבא דמשפטים** והוא רב ייבא סבא שגילה סודות בעניין גלגול הנשמות. סוד הגלגול התבאר בהרחבה **בשער הגלגולים** וכן פורש בהרחבה על ידי שני גדולי הדור הקודם הרב יהודה פתייה זללה"ה והרב אגסי זללה"ה. בימינו יצא לאור **שער הגלגולים** עם באור **מתוק מדבש** בו לוקטו ותומצתו דברי רבותינו והוסיף עליהם הרב דניאל פריש זללה"ה כיד ד' הטובה עליו. נראה שאת הכיוון לדרוש את הפסוקים על גלגול הנשמות נותן הרשב"י בספר הזוהר כדלקמן:

פתח ר' שמעון ואמר, **ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם**, תרגום, ואלין דיניא דתסדר קדמיהון. אלין אינון סדורין דגלגולא דינין דנשמתין דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה. **כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם**. חברייא, עידן הכא לגלאה כמה רזין טמירין דגלגולא. **כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד**. כד נשמתא אתחייבת בגלגולא, אם היא מסטרא דההוא עבד מטטרו"ן דאיהו כליל שית סטריין, כתיב ביה **שש שנים יעבד**, גלגולין דילה לא מתחייבא אלא שית שנין, עד דאשלימת שש דרגין מההוא אתר דאתנטילת. אבל אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא דאיהי שביעית ודאי, מה כתיב **ובשביעית יצא לחפשי חנם**, דצדיק ודאי לית ביה מלאכה, כיון דלית ביה מלאכה לית ביה שעבוד. ונשמתא דאיהי מתמן אתמר בה **ובשביעית יצא לחפשי חנם**, לית בה שעבודא. אדהכי הא (דף צ"ד ע"ב) סבא נחת לגביה, א"ל אי הכי רבי מה תוספת לנשמתא דאיהי מינה דאתמר בה (שמות כ, י) לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך וגו'. א"ל סבא סבא ואת שאיל דא, דוודאי האי על נשמתא דצדיק אתמר, דאע"ג דאתחייב לאחתא בגלגולא בכל אלין אפילו בעבד ואמה ובעירן דאינון אופנים או בכל חיוון דמנהון נשמתין דבני נשא, כתיב בה לא תעשה כל מלאכה, והא איהו (ויקרא כה, לט) לא תעבד בו עבודת עבד, בצדיק דאיהו יום השבת לא תעבד בו עבודת עבד דאיהו יום

דחול. אבל סבא סבא שבת (ד"א נשמתא) דאיהי בת יחידה ואיהי בת זוגיה דצדיק דאיהו שבת. ע"כ.

(ז) וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים: בת האמורה כאן זו הנשמה שהיא בת להקב"ה והנה ביאור הזוהר: (זוהר שמות דף צד ע"ב) "מה כתיב בה, וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים. ועוד וכי ימכור איש, דא קודשא בריך הוא, את בתו, אלו ישראל, דאינון מסטרא דבת יחידה אתקריאו בתו, ואי תימא דיפקון כגוונא דאינון דמסטרא דעבד דאיהו מטטרו"ן, דנפקו במנוסה ממצרים, לא תצא כצאת העבדים, הדא הוא דכתיב (ישעיה נב יב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו. (קטע זוהר זה חשוב מאד ומראה לאדם שכל יום יכול להשיג עוד חלקים בנרנח"י) תא חזי, בר נש כד אתיליד יהבין ליה נפשא, מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו, מסטרא דאלין דאתקרון אופני הקודש, זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות הקודש, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסיא, ותלת אלין אינון, אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא. זכה יתיר יהבין ליה נפשא בארץ אצילות, מסטרא דבת יחידה, ואתקריאת איהי בת מלך, זכה יתיר יהבין ליה רוחא דאצילות מסטרא דעמודא דאמצעייתא, ואקרי בן לקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב (דברים יד א) בנים אתם ליהו"ה אלהיכם, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא, הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים, מאי חיים, אלא אינון י"ה, דעליהו אתמר (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל יה, ואשתלים ביה יהו"ה. זכה יתיר יהבין ליה יהו"ה בשלימו דאתוון יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאיהו אדם בארץ אצילות דעילא, ואתקרי בדיוקנא דמאריה, ועליה אתמר (בראשית א כח) ורדו בדגת הים וגו', והאי איהו שולטנותיה בכל רקיעין, ובכל אופנים ושרפים וחיוון, ובכל חיילין ותוקפין דלעילא ותתא, ובגין דא כד בר נש זכי בנפש מסטרא דבת יחידה, אתמר ביה לא תצא כצאת העבדים.

כעין זה נדרש בתיקוני זוהר (דף טו ע"א) "ודא הוא דאמר קרא (שמות כ"א) וכי ימכור איש את בתו לאמה, איש דא קודשא בריך הוא, בתו דא שכינתא, לאמה בת זוגיה דמטטרו"ן, דאיהי מיטטרו"ן בתוספת יו"ד, דשפחה בישא היא אמה דערב רב, ובגין דההיא שפחה בישא ובנהא לא אשתמודעין בה, איהי מתכסיא בעבדא דילה, כנשמתא בגופא.

(ח) אִם הַנִּשְׁמָה רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ וְהָיָה מִלֵּאָה חֲטָאִים אֲשֶׁר לֹא {לֹא} יַעֲדָה וְהָיָה מִיּוֹעֵדֶת לַחֲזוֹר בַּתְּחִיטָה הַמֵּתִים לַגּוֹף פְּלוּנִי אִם הָיָה נִקְיָה. יש כאן קרי וכתוב. אם היא נקיה קוראים לו ואם היא מטונפת בחטאים קוראים "לא" והיא צריכה תיקון. ואם היא וְהַפְּדָה נתקנת בתשובה ששב בעליה בחייו לְעַם נִכְרִי אלו מלאכי חבלה לֹא

יְמִשֵּׁל לא ימשלו בנשמה לְמִכְרָה להענישה בְּבִגְדוֹ בָּהּ כי כעת הנשמה לבושה באותו מלבוש יקר הנקרא אלוה והוא מגן עליה. (ט) **וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה**⁴ אם זכתה הנשמה לצאת טהורה נקיה וברה כמ"ש בני בכורי ישראל, מיד כשיוצאת מן הגוף עולה היא כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ להיכל האהבה:(י) בשבתות ובראשי חודשים עולה הנשמה מגן עדן הארץ לגן עדן העליון ואז היא נראית אחרת **אִם אַחֲרֵת יִקַּח לוֹ** וזו נשמה של צדיק כאמור ומה שכרה בגן עדן עליון? היא זוכה ל: **שְׂאֲרָה** זהרורי אור המזיינים את הנשמה כְּסוּתָהּ זה הלבוש הרוחני של הנשמה וְעֲנָתָה שפע רוחני **לֹא יִגְרַע**⁵ (יא) **וְאִם שְׁלֹשׁ אֲלֶה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ** ואם הנשמה לא זכתה לצאת בנקיות ובטהרה וְיִצְאָה חֲנִים **אֵין כֶּסֶף**⁶ אין היא זוכה לעידון העליון כנ"ל.

(יב) **מִכָּה אִישׁ וְמוֹת מוֹת יוֹמָת**:(יג) **וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אָנָּה לִידּוֹ וְשִׁמְתִּי לָךְ מְקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה**:(יד) **וְכִי יָזַד אִישׁ עַל רַעְיוֹ לְהִרְגוֹ בְּעֶרְמָה מִעַם מִזְבְּחִי תִקְחֶנּוּ לְמוֹת**:(טו) **וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת**:(טז) **וְגַב אִישׁ וּמִכְרוֹ וְנִמְצָא בִידּוֹ מוֹת יוֹמָת**:(יז) **וּמִקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת**:(יח) **וְכִי יִרְיֵב אֲנָשִׁים וְהִכָּה אִישׁ אֶת רַעְיוֹ בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנִפְל לְמִשְׁכָּב**:(יט) **אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָיו**

⁴ זוהר שמות דף צז ע"א - **וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה**, תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא דלא יסטי ארחוי בהאי עלמא, דאי זכה בר נש בהאי עלמא, ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות, האי איהו בר נש דקודשא בריך הוא אתרעי ביה, ואשתבח ביה בכל יומא בפמלייא דיליה, ואמר חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא כך וכך עביד, כך וכך עובדוי מתתקן, וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקייא ברירה, קודשא בריך הוא אנהיר לה בכמה נהורין, בכל יומא קארי עלה דא היא נשמתא דפלניא ברי, נטירא ליהוי ליה לההוא גופא דשבק, ודא הוא דכתיב **וְאִם לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה**. **כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ**, מאי כמשפט הבנות, הכא אית רזא לחכימין, בגו טנרא תקיפא, רקיעא טמירא, אית היכלא חדא דאקרי היכל אהבה, ותמן אינון גנוזין טמירין, וכל נשיקין דרחימו דמלכא אינון תמן. ואינון נשמתין רחימאן דמלכא עאלין תמן, כיון דמלכא עאל בההוא היכלא דמלכא, תמן כתיב (בראשית כט יא) וישק יעקב לרחל, וקודשא בריך הוא אשכח תמן לההיא נשמתא קדישא, קדים מיד ונשיק לה וגפיף לה, וסליק לה בהדיה, ואשתעשע בה. ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה, כדינא דאבא עביד לברתיה דאיהי חביבא לגביה, דנשיק לה וגפיף לה ויהיב לה מתן, כך קודשא בריך הוא עביד לנשמתא זכאה בכל יומא, כמה דכתיב כמשפט הבנות. יעשה לה, היינו דכתיב (ישעיה סד ג) יעשה למחכה לו, כמה דהאי ברתא אשלימת עשייה בהאי עלמא, אוף הכי קודשא בריך הוא אשלים לה עשייה אחרא בעלמא דאתי, דכתיב עין לא ראתה אלהיים וזולתך יעשה למחכה לו, והכא כתיב יעשה לה, עד כאן, ההוא סבא אשתטח וצלי צלותא:

⁵ המשך המאמר: עמוד ב' שם: בכה כמלקדמין ואמר, **אם אחרת יקח לו וגו'**, מאי אם אחרת, וכי נשמתא אחרא זמין קודשא בריך הוא לאתבא לצדיקייא בהאי עלמא, ולאו האי נשמתא דאשלימת בהאי עלמא רעותא דמארה, אי הכי לית אבטחותא לצדיקייא כלל, מאי אם אחרת יקח לו. פתח ההוא סבא ואמר, (קהלת יב ז) וישוב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלהיים אשר נתנה, האי קרא אוקמוה חברייא בחרבן בי מקדשא, (ותמן תנינן) וישוב העפר על הארץ כשהיה, הכא איהו מאי דכתיב (בראשית יב ו) והכנעני אז בארץ, כשהיה ודאי. והרוח תשוב אל האלהיים אשר נתנה, מאי והרוח תשוב, דא שכונתא דאיהי רוח קדישא, כד חמאת שכינתא באינון עשר מסעות דקא נטלא, ולא בעאן ישראל לאתבא בתיובתא קמי קודשא בריך הוא, ושלטא סטרא אחרא על ארעא קדישא, ואוקמוה חברייא. תא חזי, רוחא דבר נש זכאה אתעטר בדיוקנא בגן עדן דלתתא, ובכל שבתי ומועדי ורישי ירחי, מתעטרין רוחי ומתפשטין וסלקין לעילא, וכמה דעביד קודשא בריך הוא בההיא נשמתא עלאה קדישא לעילא, הכי נמי עביד בהאי רוחא לתתא בגן עדן לתתא, דקא סלקת קמיה, ואמר דא איהי רוחא דפלניא גופא, מיד מעטר לה קודשא בריך הוא להאי רוחא בכמה עטרין ואשתעשע בה. ואי תימא דהא בגין רוחא דא שביק קודשא בריך הוא מה דעביד לנשמתא, לאו הכי, אלא **שארה כסותה וענתה לא יגרע**, אלין אנון תלת שמהן עלאין, דעין לא ראתה אלהיים וזולתך, וכלהו בעלמא דאתי, ואתמשכן מתמן. חד מנייהו **שארה**, משיכו דנציצו ונהירו דנהיר בארח סתים, מזונא (לן) דון כלא, ואקרי יהו"ה בנקודת אלהיים, שארה בהפוך אתוון אשר ה', ודא (בראשית מט כ) מאשר שמנה לחמו, ודא הוא שארה. **כסותה**, פרישו דמלכא, דא משיכו אחרא דנהיר ונטיר לה תדיר, פרישו דלבושא דמלכא דפריש עלה אלו"ה, דא בבגדו בה תדיר, דלא אתעדי מינה, והאי איהו כסותה. **וענתה**, מאן איהו, דא משיכו דעלמא דאתי, דביה כלא, יהו"ה צבאות איהו, ודא איהו דנהיר בכל נהורין סתימין עלאין דאילנא דחיי, דביה עונה טמירא, דמתמן נפקת, וכל דא בעדונא וכסופא דעלמא דאתי. תלתא הני **לא יגרע** לה, כד איהי זכאת כדקא יאות, ואי לאו איהי כדקא יאות, הני תלתא גרעאן מנה, דלא יתעביד לה עטרה אפילו מחד מנייהו.

⁶ המשך המאמר: תא חזי מה כתיב, **וְאִם שְׁלֹשׁ אֲלֶה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ**, דלא זכאת בהו, **ויצאה חנם אין כסף**, תפוק מקמיה ודחיין לה לבר, **אין כסף**, לית לה כסופא ולית לה עדונא כלל. עד כאן אוכחת אורייתא דכל עיטין בה תליין, ויהיבת עיטא טבא לבני נשא, מכאן ולהלאה נהיר למלין קדמאין, בההוא נטירו עלאה דקא פריש עלה קודשא בריך הוא, בגין דלא תהא לעם נכרי, דהא בגדו בה, ונטירו איהו לה תדיר:

וְנָקָה הַמִּכָּה רַק שְׁבִתּוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא: (כ) וְכִי יִכֶּה אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת אִמָּתּוֹ בְּשֹׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ נָקָם יִנָּקֶם: (כא) אֵךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמִים יַעֲמֹד לֹא יָקָם כִּי כִסְפוֹ הוּא: (כב) וְכִי יִנְצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיִּצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֹשׁ כַּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בַּפְּלָלִים: (כג) וְאִם אֶסּוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: (כד) עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל: (כה) כּוּיָה תַּחַת כּוּיָה פָּצַע תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כו) וְכִי יִכֶּה אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת עֵין אִמָּתּוֹ וְשַׁחֲתָהּ לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינוֹ: (כז) וְאִם שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ שֵׁן אִמָּתּוֹ יִפִּיל לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת שָׁנוֹ: (כח) וְכִי יִגַּח שׂוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וּמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בָּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי: (כט) וְאִם שׂוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַל שְׁלֹשׁ וְהוֹעֵד בְּבַעֲלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעַלָיו יוּמָת: (ל) אִם כֹּפֵר יוֹשִׁית עָלָיו וְנָתַן פָּדִין נַפְשׁוֹ כָּל אֲשֶׁר יוֹשִׁית עָלָיו: (לא) אוֹ בֵן יִגַּח אוֹ בֵּת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ: (לב) אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אִמָּה כֹּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאֲדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: (לג) וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֵּר וְלֹא יִכְסֹנוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר: (לד) בַּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם כֹּסֶף יָשִׁיב לְבַעֲלָיו וְהַמִּית יִהְיֶה לוֹ: (לה) וְכִי יִגַּף שׂוֹר אִישׁ אֶת שׂוֹר רֵעֵהוּ וּמָת וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כִּסְפוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת יַחֲצוּ: (לו) אוֹ נֹדַע כִּי שׂוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַל שְׁלֹשׁ וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעַלָיו שְׁלֹשׁ יִשְׁלַם שׂוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמִּית יִהְיֶה לוֹ: (לז) כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׂוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכְרוֹ חֲמִשָּׁה בָּקָר יִשְׁלַם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:

פרק כב

(א) אִם בַּמַּחֲתָרֶת יִמָּצֵא הַגִּנֵּב וְהָכָה וּמָת אִין לוֹ דָּמִים: (ב) אִם זָרְחָה הַשֹּׁמֵשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שְׁלֹשׁ יִשְׁלַם אִם אִין לוֹ וְנִמְכָּר בַּגִּנְבָתּוֹ: (ג) אִם הַמָּצֵא תִמָּצֵא בְּיָדוֹ הַגִּנְבָה מִשׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יִשְׁלַם: (ד) כִּי יִבְעֹר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כָרֶם וְשָׁלַח אֶת בַּעִירָה וּבְעֹר בְּשָׂדֶה אַחֵר מִיֵּטֵב שָׂדֶהוּ וּמִיֵּטֵב כָּרְמוֹ יִשְׁלַם: (ה) כִּי תִצֵּא אִשׁ וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֵאָכַל גִּדִּישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ הַשָּׂדֶה שְׁלֹשׁ יִשְׁלַם הַמִּבְעֵר אֶת הַבַּעֲרָה: (ו) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֹּסֶף אוֹ כְּלִים לִשְׁמֹר וְגִנֵּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגִּנֵּב יִשְׁלַם שְׁנַיִם: (ז) אִם לֹא יִמָּצֵא הַגִּנֵּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבֵּית אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמִּלְאָכֶת רֵעֵהוּ: (ח) עַל כָּל דָּבָר פָּשַׁע עַל שׂוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שְׁלֵמָה עַל כָּל אַבְדָּה אֲשֶׁר יֵאמָר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דָּבָר שְׁנִיָּהם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: (ט) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׂוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמָת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אִין רָאָה: (י) שְׁבַעַת יָדוֹד תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמִּלְאָכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעַלָיו וְלֹא יִשְׁלַם: (יא) וְאִם גִּנֵּב וְגִנֵּב מֵעַמּוֹ יִשְׁלַם לְבַעֲלָיו: (יב) אִם טָרַף

יִטְרֹף יִבְאֶהוּ עַד הַטְּרָפָה לֹא יִשְׁלַם: (יג) וְכִי יִשְׁאֹל אִישׁ מֵעַם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעֵלָיו אֵין עִמּוֹ שְׁלָם יִשְׁלַם: (יד) אִם בְּעֵלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלַם אִם שְׂכִיר הוּא בָּא בְּשָׂכְרוֹ: (טו) וְכִי יִפְתָּה אִישׁ בְּתוֹלָה אֲשֶׁר לֹא אֶרֶשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה מָהֵר יִמְהַרְנָה לוֹ לְאִשָּׁה: (טז) אִם מָאֵן יִמָּאֵן אֲבִיהָ לְתֵתָהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקַל כְּמָהֵר הַבְּתוּלָה: (יז) מְכַשְׁפָּה לֹא תַחֲיֶה: (יח) כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת: (יט) זִבְחַ לַאֱלֹהִים יַחֲרֹם בְּלִתי לִידוֹד לְבַדּוֹ: (כ) וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (כא) כָּל אֱלֻמָּנָה וַיְתוֹם לֹא תַעֲנוּן: (כב) אִם עֲנָה תַעֲנֶה אֹתוֹ כִּי אִם צָעַק יִצְעַק אֵלַי שְ�מַע אֲשַׁמַּע צַעֲקָתוֹ: (כג) וַחֲרָה אִפִּי וְהִרְגָּתִי אֶתְכֶם בְּחָרֵב וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֱלֻמָּנוֹת וּבְנֵיכֶם יִתְמִים: (כד) אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׁה לֹא תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נָשֶׁךְ: (כה) אִם חָבֵל תַּחְבִּיל שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ: (כו) כִּי הוּא כְּסוּתָה לְבִדָּה הוּא שְׁמִלְתוֹ לַעֲרוֹ בְּמָה יִשְׁכַּב וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אֲנִי: (כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל וְנָשִׂיא בְּעַמָּךְ לֹא תֹאֵר: (כח) מִלֵּאֲתָךְ וְדַמְעָךְ לֹא תֹאחֵר בְּכוֹר בְּנִיךָ תִּתֵּן לוֹ: (כט) כֹּן תַעֲשֶׂה לְשׂוֹרֶךְ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם אִמּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי תִתְּנוּ לוֹ: (ל) וְאִנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשָּׂר בַּשָּׂדֶה טְרָפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ:

פרק כג

(א) לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׂוֹא אֶל תִּשֵּׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לִהְיֹת עִד חֲמָס: (ב) לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לָרַעַת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רֵב לְנֻטַּת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת: (ג) וְדַל לֹא תִהְדָּר בְּרִיבּוֹ: (ד) כִּי תִפְגַּע שׂוֹר אִיבָךְ אוֹ חֲמָרוֹ תַעֲהֶה הָשֵׁב תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ: (ה) כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׁנֵאֶךְ רִבֶּץ תַּחַת מִשְׁאוֹ וְחִדְלָתָהּ מַעֲזָב לוֹ עֲזָב תַעֲזֹב עִמּוֹ: (ו) לֹא תִטָּה מִשְׁפָּט אֲבִינֶךָ בְּרִיבּוֹ: (ז) מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֹק וְנָקִי וְצַדִּיק אֶל תִּהְרַג כִּי לֹא אֲצַדִּיק רָשָׁע: (ח) וְשֹׁחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֹר פְּקָחִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צַדִּיקִים: (ט) וְגַר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יַדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (י) וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת אֶרֶץךָ וְאַסְפָּתָהּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: (יא) וְהַשְׁבִּיעַתָּ תִשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשֶׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ וַיִּתְּרֶם תֹּאכַל חֵיט הַשָּׂדֶה כֹּן תַעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ: (יב) שִׁשָּׁת יָמִים תַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׁ בֶּן אִמְתְּךָ וְהַגֵּר: (יג) וּבְכָל אֲשֶׁר אֶמְרָתִי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִזְכִּירוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ: (יד) שְׁלֹשׁ רִגְלִים תִּחַג לִי בַשָּׂנָה: (טו) אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת כֶּאֱשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בּוֹ יֵצֵאת מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֵרָאוּ פָנֵי רִיקָם: (טז) וְחַג הַקִּצִּיר בַּכּוֹרִי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסֹף בְּצֵאת הַשָּׂנָה בְּאֶסְפָּךְ אֶת מַעֲשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה: (יז) שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים בַּשָּׂנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פָּנֵי הָאֵדֶן יִדּוֹד: (יח) לֹא תִזְבַּח עַל

חֲמֵץ דָּם זָבַחִי וְלֹא יִלִּין חֶלֶב חֲגִי עַד בֹּקֶר: (יט) רֹאשִׁית בִּכּוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְדֹוֹד
אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גֹּדִי בַחֶלֶב אִמּוֹ:

(כ) הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מִלֶּאךָ לִפְנֶיךָ לְשֹׁמְרֶךָ בְּדֶרֶךְ וְלִהְבִּיאָךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
הִכְנֵתִי: (כא) הַשֹּׁמֵר מִפְּנֵיו וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ אֶל תֹּמַר בּוֹ כִּי לֹא יֵשֶׁא לַפִּשְׁעֶכֶם כִּי שָׁמִי
בְּקִרְבּוֹ: (כב) כִּי אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וְעָשִׂיתָ כָּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאִיבַתִּי אֶת אִיבֶיךָ
וְצִרְתִּי אֶת צִרְרֶיךָ: (כג) כִּי יֵלֶךְ מִלֶּאכִי לִפְנֶיךָ וְהִבִּיאָךָ אֶל הָאֹמֶרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרָזִי
וְהַפְּנֻעֵי הַחַוִּי וְהַיְבוּסִי וְהַכְּחָדְתִּיו: (כד) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָאֱלֹהֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם וְלֹא
תַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיהֶם כִּי הָרַס תִּהְרָסֶם וְשֹׁבֵר תִּשְׁבֹּר מִצַּבְתֵּיהֶם: (כה) וְעַבַּדְתָּם אֶת יְדֹוֹד
אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךָ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרַתִּי מִחֲלָה מִקִּרְבְּךָ: (כו) לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה
וְעִקְרָה בְּאַרְצְךָ אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא: (כז) אֶת אִימָתִי אֲשַׁלַּח לִפְנֶיךָ וְהַמָּתִי אֶת כָּל
הָעָם אֲשֶׁר תִּבְאָ בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת כָּל אִיבֶיךָ אֵלֶיךָ עֶרְף: (כח) וְשַׁלַּחְתִּי אֶת הַצֹּרְעָה
לִפְנֶיךָ וְגִרְשָׁה אֶת הַחַוִּי אֶת הַפְּנֻעֵי וְאֶת הַחֲתִי מִלִּפְנֶיךָ: (כט) לֹא אֲגַרְשֶׁנּוּ מִפְּנֶיךָ
בְּשָׁנָה אַחַת פֶּן תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׂמֵמָה וְרֵבָה עֲלֶיךָ חֵיַת הַשָּׂדֶה: (ל) מַעֲט מַעֲט אֲגַרְשֶׁנּוּ
מִפְּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְנִחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ: (לא) וְשָׁתִי אֶת גְּבֻלְךָ מִיָּם סוּף וְעַד יָם
פְּלִשְׁתִּים וּמִמִּדְבָּר עַד הַנֶּהָר כִּי אֲתֵּן בְּיָדְכֶם אֶת יִשְׂבֵּי הָאָרֶץ וְגִרְשַׁתְמוּ מִפְּנֶיךָ: (לב) לֹא
תִכְרַת לָהֶם וְלָאֱלֹהֵיהֶם בְּרִית: (לג) לֹא יֵשְׁבוּ בְּאַרְצְךָ פֶּן יַחֲטִיאוּ אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת
אֱלֹהֵיהֶם כִּי יִהְיֶה לְךָ לְמוֹקֵשׁ:

הנה אנכי אנכי זו השכינה שלח מלאך זה מט"ט אשר ילך לפניך לשמורך בדרך הוא
שליח של המלכות שם השמירה והיא נקראת דרדללהביאך אל המקום אשר הכנתי
המקום זה ארץ ישראל ומקום המקדש שנאמר "ויפגע במקום". הנה בדבר זהותו של
המלאך נחלקו הראשונים. הרמב"ן אומר שזה המלאך הגואל דהיינו השכינה וכן
נוטה דעת רבנו בעל אור החיים. רב אידיה בגמ' (סנהדרין לח ע"ב) אומר שזה מלאך
מט"ט ועיין ערך חנוך. וכ"כ בספר רזיאל המלאך "ולא נתן הקב"ה רשות להשתמש
בו לא לאדם הראשון ולא לשם בן נח ולא לאברהם ולא ליצחק ולא ליעקב, אלא
למשה בלבד, שנאמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך. והזהיר הקב"ה למשה שישתמש
בו, שנאמר השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו.
ומשה אמר לפני הקב"ה, אם אין פניך הולכים אל תעלינו מזה". ע"כ. האברבנאל
ישב על המדוכה וכתב ספר הנקרא "עטרת זקנים" בו הוא מקיף את כל הדעות
ומקשה עליהם. כלומר המחלוקת היא האם זו השכינה או מלאך מט"ט. והנה בזוהר
מצאתי דיעה המשלימה בין הדיעות הללו, הנה כך כתוב בזוהר (בראשית דף ריג
ע"ב) "תאנא אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו תחות כרסי יקרא קדישא, והא בשמיה

חד מאני בערסא, דהוה שדי אגוזיה דהיכלא, והא אנן בגלותא, לא אשתאר ביני אלא דא דביני דזיניה, והוא חתוך מן שמיא דקב"ה, הדא הוא דכתיב (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למללא הכי אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטרין, והוא צורין בארחא, אנא שרינא שכינתא ביניכון למאריהון בגלותא, והיא נטרת יתכון, עד דתיתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא, אשר הכינותי מותבן מקדמת דנא, דא שכינתא מן מטטרו"ן, ואתרכת מטרוניתא מן מלכא, עד דתיתוב לאתרהא. ע"כ. הנה לפי דברי הזוהר זו השכינה אבל כשהיא גולה ממקומה ומתלבשת במלאך מטט'. והנה עוד דעות:

זוהר - בראשית דף רלב ע"ב: "פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מכל רע, הא אתמר ואוקמוה, אבל תא חזי, כתיב (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך וגו', דא הוא מלאך דאיהו פרוקא (פרונקא) דעלמא נטירו דבני נשא, והאי איהו דאזמין ברכאן לכל עלמא, בגין דאיהו נטיל לון בקדמיתא, ולבתר איהו אזמין לון בעלמא, ובגין דא כתיב הנה אנכי שולח מלאך לפניך, (שם לג ב) ושלחתי לפניך מלאך. והאי איהו מלאך דלזמנין דכר ולזמנין נוקבא, והכי איהו דבזמנא דאיהו אזמין ברכאן לעלמא (לעילא) כדין איהו דכר, ואקרי דכר כדכורא דאזמין ברכאן (לתתא) לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא, ובזמנא דקיימא בדינא על עלמא כדין אקרי נוקבא, כנוקבא דאיהו עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא וכדין אקרי נוקבא, ועל דא לזמנין אקרי דכורא ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

ספר הציוני על התורה - פרשת משפטים: "ובכאן יש דעות שונות. י"מ קורין למלכות מטטרו"ן. וי"מ שהוא שר הפנים למטה מן הספירות ועל קו אחד יעמודו למבין. ואונקלוס גילה הסוד במאמר ארי בשמי מימריה ר"ל כי בו ידבר. ואמר ואיבתי את אויביך שאף במר אהיה להם לאויב וצרתני את צורריך על ידי מ"ה ולכן פ"י כי ילך מלאכי כי הוא המכחיד אותם והזכיר בלשון יחיד כי כולם כאיש אחד יכחידם: והנה כאשר המלאך שוכן בקרב הארץ לא יאמר הקב"ה כי לא אלה כי שמי בקרבו והוא בקרב ישראל, אבל כשחטאו ישראל בעג"ל רצה לסלק שכינתו ושיהא המלאך משלוחיו הולך לפניו ובקש משה רחמים וחזר לשכן שכינתו בתוכם ושם יתבאר: עוד שם הנה אנכי שולח מלאך. א"ל הקב"ה לישראל הזהרו בשליח שאינו חוזר בשליחותו כי מ"ה הוא: ואל תמר בו. ומ"מ לדברי הכל אמת הוא שכל ימי משה לא היה המלאך הולך עמם כי משה היה ממלא מקומו כענין שנאמר והיה כאשר יניח ידו וגבר וגו'. אבל בימי יהושע הוצרך לו שיבא אליו מלאך ה' ללחום מלחמתו והוא

גבריאֵל הנלחם להם וזהו שראהו חרבו שלופה בידו כי בא לעשות שליחותו נקמה בגוים תוכחות בלאומים:

יתכן שהמשך הפסוק מתבאר יפה לפי הדיעה המשלבת והממצעת, **השמר** זה כינוי המתאים לשכינה והיא הנקראת **מפניו** פני ד' וכן מלאך מטט' נקרא שר הפנים ו**שמע בקלו אל תמר בו** אמרו ז"ל (סנהדרין לח ע"ב) "אל תמירני בו" כלומר אל תטעה לומר שהוא אל ובזה טעה אחר. ומה היתה טעותו? על זה כתוב בתיקוני זהר (דף טו ע"א) "וכד איהו (הקב"ה) לתתא במטטרו"ן בלא שכינתיה, אשתני ביה (ס"א מניה), ובגין דא אמר אלישע אחר, שמא חס ושלום שתי רשויות יש, ובגין דא אמר **אל תמירני בו**, כי שמי בקרבו, בגין דמטטרו"ן איהו שני למלך, וכד איהי שכינתא בלא בעלה, אתקרי האי מלאך משנה לה, ואשתניאת דלא אשתמודעין בה חיילין, ומה דאיהי מטרוניתא, ובמאי היא מתכסיא, בההיא דאתקריאת אמה. וטעה וקיצץ בנטיעות, ואמר **כי לא ישא לפשעכם** כי מלאך הוא ממידת הדין ולכן לא קבלו משה כידוע **כי שמי בקרבו** שמו כשם רבו כלומר מטט' גימ' 314 כשם שד-י ויש שפירשו (שפתי כהן על התורה ועוד) **כי שמי י בק רבו** כלומר אם ניקח את אות י' של שמי ואותיות בק באתב"ש שהם אותיות **שד** נקבל שד-י ונותרו אותיות **רבו** ממילת בקרבו הרי שמו כשם רבו. הרב בן איש חי בספר "תורה לשמה" שואל למה נקרא מלאך מטט' לפעמים בשם מיטטרו-ן? ועונה: כשהוא משתלח מן השכינה נקרא מטט' וכשהוא שלוח מכח י"ס נקרא מיטט' ותוספת אות י' מורה שהוא שלוח מכח כל הי"ס.

כי אם שמוע תשמע בקלו בקול ו' היינו ז"א. **ועשית כל אשר אדבר** אלו הוראות תורה שבעל פה ובזכות שמירת התורה **ואיבתי את איביך וצרתי את צרייך. כי ילך מלאכי** כאן מגלה לנו התורה שזה מלאך מיכאל כי **מלאכי** אותיות **מיכאל** ועליו נאמר "כי שמי בקרבו" כי אם תמלא מיכאל כך: מס יוד כף אלף למד נקבל גימ' 385 כמנין שכינה **לפניך** והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבוסי והכחדתי. והיכן הגרגשי? למדונו חז"ל (תלמוד ירושלמי שביעית ו א) שהוא התפנה מרצון והלך לאפריקי. הרב הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי במאמר דן ידין מאמר יג' מגלה לנו סוד עמוק על הפסוק "ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים". בפרקי דרבי אליעזר הגדול כתוב "ומשה נגש" בעל כורחו ומי הגישו? מלאך מיכאל ומלאך גביראל. והנה פלא: מיכאל גימ' 101 וגבריאֵל גימ' 246 וביחד גימ' 353 כמנין "נגש". הערפל גימ' 385 כמנין שכינה.

לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם אמרו המפרשים בשום עבודה כלל בלתי לד' לבדו. ולא תעשה כמעשיהם כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם. ועבדתם את ידוד אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך מי מדבר בפסוק

זה? אם ד' היה לו לומר וברכתי ואם מרע"ה היה לו לאמר "והסיר"? והמפרשים לא נתנו דעתם על כך ודנו כאן מדוע יש מעבר מרבים ליחיד ותרצו בכל מיני אופנים. מי שעורר קושיה זו הוא הרמב"ן וכ"כ הרקאנאטי על התורה: "ועבדתם את יי' אלהיכם וברך את לחמך וגו'. כתב הרמב"ן ז"ל ענין הכתוב בשתי לשונות והמשכיל יבינהו מפסוק כי אני יי' רופאך. ויש לפרש כוונתו (של הרמב"ן) בשני פנים: האחד הוא כי השכינה מדברת ואומרת שיעבדו את השם הגדול והוא יתברך יברך את לחמנו ואת מימנו כי ממנו הברכה באה לעולם ומלת והסירותי מדבר על השכינה כי היא המרפאת שנאמר מחצתי ואני ארפא וזה נראה לי נכון. אמנם יש מפרשים כי לעולם משה ידבר מפי השם הגדול יתברך והוא מדבר על השכינה דרך נסתר וברך כי היא השופעת לעולם ועל עצמו אמר והסירותי מחלה כי הוא יתברך מרפא את החלאים הבאים מכח מדת הדין.

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא הנה כאן הזכיר ד' אופני שכר: ברכה בלחם ובמים בבנים ובחיים והם חמדת האדם: בנים חיים ומזונות. יש שמצאו רמז במילים ימיך אמלא למה שאמר דהע"ה (תהלים צ, י) "ימי שנותנו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה" ימיך גימ' 80 אמלא גימ' 72. כתב בזוהר (בראשית דף רנז: - השמטות) "תא חזי בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא רזא דאינון שב בדרגין (לד' צ"ל שבע דרגין) דבהון זכות וחובא ברזא דחס"ד וגבורה דאי הכי לא הוה ליה לבר נש למהוי חי בר משבעין. אלא במזלא עלאה עתיקא דכלא תליין. בג"כ איהו מוסיף על כל יומיו דכל בר נש כרעותיה". הנה מצד זו"ן היה על האדם לחיות שבעים שנה ומצד הכתר מקבל עוד שנים.

את אימתי אשלח לפניך והמתי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל איביך אליך ערף, ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החוי את הכנעני ואת החתי מלפניך מה היא הצרעה? ראב"ע אומר שזו כמו מחלת צרעת. ואמרו ז"ל שלא עברה את הירדן אלא ממקומה הטילה בהם ארס וסרסה אותם. ויש שאמרו שזו נוק' דס"מ הנקראת צרעה.

לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה כתב בספר מגיד מישרים - פרשת משפטים: "איכא למידק בהאי פרשתא קדישתא דקב"ה אמר למשה הנה אנכי שולח מלאך לפניך ולא קפיד מרע"ה, וכי א"ל בפרשת כי תשא (שמות לג, ב) **ושלחתי לפניך מלאך קפיד**, וכי מפני שעשו את העגל רצה להרוויח, ותו דמשמע שקיבל הקב"ה תפלת משה רבינו ע"ה שלא ישלח מלאך דאמר ליה **גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה**, והרי אשכחן דשלח מלאך ליהושע **אני שר צבא ה'** ויש לומר דמעיקרא לא קפיד משום דהוה משמע שלא יסלק קב"ה מהם וכל הדברים יהיו נעשים ע"י השגחתו יתברך וכד דייקי לישנא דקראי מדברים בעדו ית', והטעם שישלח מלאך הוא מפני שאם לא היה עושה על ידי מלאך אלא כמו במצרים

אני ולא מלאך היו מיד השבעה עממים מתגורשים מיד, וזהו שאמר הכתוב **לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה** וכו' כי נתן טעם למה אנכי שולח מלאך כדי שלא יתגורשו אלא מעט מעט, ומכל מקום השגחתו יתברך לא תמוש מהם, לכן לא הקפיד, אבל בפרשת כי תשא אמר שרוצה לסלק השגחתו מהם כדכתיב **כי לא אעלה בקרבך**, ולכן הקפיד, ואם תאמר מה טעם הוא פן תהיה הארץ שממה וכו'. והוא ליה לקב"ה למנוע חית השדה, ויש לומר שכל מה שאפשר שלא לשנות הטבע עושה הקב"ה, מפני שהטבע שלוחו של הקב"ה ואינו רוצה לשנותו היכא דלא אפשר, ואם תאמר מאחר שקיבל הקב"ה תפילתו של משה רבינו ע"ה שאמר **לו גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה** משמע שהקב"ה היה בלי שליחות המלאך אלא כמו במצרים אני ולא מלאך וא"כ איך לא נתגרשו מפניו בשנה אחת, ויש לומר שאין הכי נמי שכן היה שנאמר שנתקבצו כל המלכים להלחם עם יהושע פה אחד, ואלו לא היה אני ולא מלאך לא היו מתקבצים פה אחד להלחם והיו עוברים כמה שנים עד שהיה כובש אותם ומכל מקום לא נתגרשו כל העמים בשנה אחת לפי שראה הקב"ה שהיה צריך להניחם לנסות בם את ישראל. ע"כ.

מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ כתב כאן ה"שפתי כהן" על התורה "עד אשר תפרה בתורה ומצוות. ושתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך, לא תכרת להם ולאלהיהם ברית, לא ישבו בארצך פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך למוקש. מוקש היינו תקלה כי אם יעזבו בנ"י התורה לא יזכו בארץ ישראל.

פרק כד

(א) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֶה אֶל יְדֹד אֲתָה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאַבִּיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחֹק: (ב) וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבָדּוֹ אֶל יְדֹד וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: (ג) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דְּבָרֵי יְדֹד וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד נַעֲשֶׂה: (ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל דְּבָרֵי יְדֹד וַיִּשְׁכֹּם בִּבְקָר וַיָּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂר מִצִּבֵּה לִשְׁנַיִם עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה: (ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשְׁכֵּם בְּאֶגְנוֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: (ז) וַיִּקַּח סִפֵּר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: (ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְדֹד עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

(ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבָנֵת הַסִּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר: (יא) וְאֵל אֲצִילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֹז אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

וַיַּעַל מֹשֶׁה עֲלֵיהָ רוּחַנִית יֵשׁ כֵּאֵן שֶׁל הַבִּינָה אֶל הַחֲכָמָה וְאַהֲרֹן שֶׁעָלָה מִן הַחֹסֶד אֶל הַבִּינָה וּמִשָּׁם אֶל הַחֲכָמָה וְכֵן נָדָב וַאֲבִיהוּא נֹו"ה דְּבִינָה וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבַּע כְּתָרֵי זֹו"ן שְׁכִי"א מֵהֶם יֵשׁ בּוֹ י"ס וַיֵּרְאוּ שֶׁכֵּן הָרְאִיָּה בַּחֲכָמָה אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל סָבָא הֵינֵנו הַשִּׁיגוֹ אֹרֶחַ הַחַיָּה וַתַּחַת רַגְלָיו מִמָּקוֹם סִיּוֹם יִשְׁסוּ"ת יֵשׁ אֶת הַהִיכָלוֹת כְּמַעֲשֵׂה לְבָנֵת הַסִּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר. וְאֵל אֲצִילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם נָדָב וַאֲבִיהוּא לֹא שָׁלַח יָדוֹ זֹו מִידַת הַחֹסֶד שֶׁלֹּא הִתְפַּשְׁטָה עַל סְפִירוֹת נֶצַח וְהוֹד וַיַּחֲזֹז אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וְזֹו אֲכִילָה רוּחַנִית כְּעֵין סְעוּדַת הַלוֹוִיתָן.

להלן לקט מפרשים:

צרור המור - אח"כ אמר וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְע' מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל. שהיו מוכנים לנבואה. ויראו את אלהי ישראל (פס' י'), והשיגו בהשגתם ב' חלקים, איך היתה השגחת הש"י בעליונים ובתחתונים שהכל נשפע מסבתו, וזהו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. שזה כנגד השגחת השפלים, כאומרו (ישעי' סו, א) והארץ הדום רגלי. וכן ראו השגה שניה בענייני העליונים, וזהו וכעצם השמים לטוהר. איך היו מתנועעים השמים וכל צבאם בסבתו ולרגלו. ואמר וכעצם השמים לטוהר. לרמוז שהיתה השגתם מבולבלת ובלתי שלמה, בסבת האור הגדול של בהירות השמים, כי זאת היא סבת מניעת האור. כדאמרין (חולין נט.) באותו מלך ששאל לרבי פלוני, שיראהו אלוהו. והוציאו בתקופת תמוז וא"ל שישא עיניו ויראהו, וכשנשא עיניו לשמים הכהו מאור השמש בעיניו ולא יכול לראות. וא"ל אם באחד ממשמשיו הקטנים לא תוכל להביט, כ"ש בו יתברך. ולכן אמר בכאן למיעוט השגתם, וכעצם השמים לטוהר. אבל במשה אמר נגש אל הערפל אשר שם האלהים (לעיל כ, יח).

ספר מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו - פרשת ואלה המשפטים - ועל זה אמר ואל משה אמר, אמר (מ"ר) [מד"ר] עלה אל ה' והוא מדת הדין, הוא הה"א אחרונה שבשם, הוא המלאך הנאמר למעלה, וע"ז נאמר ויראו את אלהי ישראל ואח"כ אומר (כד-י"ב) ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה, שיכנס הוא עוד לפניי במעמד הקדוש אל הת"ת. ואין ספק כי כשחטאו ישראל במעשה העגל ואמר (שמות ל"ג) ושלחתי לפניך מלאך, לא מלאך הכבוד שני כאן שהוא העט', כי אם מי שהוא למטה ממנו,

וע"ז נאמר שסראה אתה אומר אלי ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי, כי אין זה המלאך שהבטחתנו ללכת עמנו ואתה אמרת ידעתוך בשם.

שפתי כהן - ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל ויראו. שהציצו ונפגעו, שהקדוש ברוך הוא אמר להם והשתחוויתם מרחוק. וכן במדרש (ילקוט רמז שס"ב) רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר משה לא זן עיניו מן השכינה דכתיב (שמות ג', ו') ויסתר משה פניו, נהנה מן השכינה דכתיב (שם ל"ד, כ"ט) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו, נדב ואביהוא זנו עיניהם מן השכינה ולא נהנו מן השכינה, דכתיב (במדבר ג', ד') וימת נדב ואביהוא, לזה אמר **ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו** מכאן שהיו ראויין לשליחות יד אלא שלא לערבב את השמחה. אבל הזקנים לא ראו אלא אמר **ויחזו** כמו חזון שהוא מלשון נבואה שראו במראה הנבואה, ולזה זכו לנבואה, שנאמר (שם י"א, כ"ה) ויאצל מן הרוח ויתן על שבעים איש הזקנים ויתנבאו ולא יספו, ואמר אל הזקנים שבו לנו, אמר להם אתם יש לכם ישוב אבל לא נדב ואביהוא, וזו היא האכילה שאכלו שהכינו עצמן לנבואה כמו האכילה שמחזקת גופו של אדם. **ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר.** בזוהר (ח"ב קכ"ו). כמעשה לבנת כחזו אבן טבא דזמין קודשא בריך הוא למבני מקדשא, דכתיב (ישעיה נ"ד, י"א) ויסדתוך בספירים, אם כן מה שהיה תחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כדי שיהיה זכירת בית המקדש לפניו, אף על פי שאין שכחה לפני כסא כבודו כדי שיהיה התעוררות מלפניו אם לא יזכו ישראל שנאמר (שם מ"ח, י"א) למעני למעני אעשה וגו':

רמב"ן - **ויראו את אלהי ישראל** פירש רבי אברהם במראה הנבואה, כמו ראיתי את ה' נצב על המזבח (עמוס ט א) **ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר**, הוא שראה יחזקאל כמראה אבן ספיר דמות כסא (יחזקאל א כו) וכעצם השמים לטוהר, שראו תחת לבנת הספיר כעצם השמים לטוהר, הוא הרקיע כעין הקרח הנורא הנטוי על ראשי החיות (שם כב) והנה בכאן כתוב ויראו את אלהי ישראל, ושם (י כ) כתוב היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל, כי תפס דרך קצרה, כי היא תחת הרקיע שהוא תחת הכסא, והכל תחת השם הנכבד ועל דרך הפשט טעם אלהי ישראל, לומר כי זכות ישראל אביהם עמהם לזכותם במראה הזאת. **ועל דרך האמת**, בעבור כי הזכיר במתן תורה וידבר אלהים (לעיל יט כה), והוא כאשר אמר הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש (דברים ה כא), ביאר כאן שראו אלהי ישראל, ולא אמר כאשר יאמר בכל מקום ה' אלהי ישראל, והזכיר בהם זה לומר שהשיגו הזקנים במראה הזאת יותר משאר העם שראו על הארץ את אשו הגדולה (שם ד לו), כי היה לעם במחיצת ענן וערפל (שם ה יט) ואונקלוס ירמוז לזה שתרגם

וחזו את יקר אלהא דישראל, ולא תרגם ואיתגלי להון יקרא דה', כמנהגו במקומות אחרים.

ספר מגיד מישרים - אור ליום השבת כ"ה לאדר שני, ה' עמך וכו' הלא הזהרתיך כמה פעמים ממאכל וממשתה, ובפרט משתיית יין הרבה כי שתיית היין מעורר האדם ליצר הרע, והיינו דכתיב **ויחזו את האלהים ואכלו וישתו** כלומר דאף על גב דחזו את האלהים דאינון מידת הדין הוה חזי להו דידחלי מיניה ולא דחילו ומשום הכי הוה חזו דישלוט בהווא ידא, אי נמי דהכי קאמר דאילו לא אכלו ושתו הוו חזו דקא שרי עליהו נבואה דאיתקרי יד ה'. והיינו דכתיב **ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו** רוצה לומר כד"א ויד ה' היתה על אליהו, וכן היתה עלי יד ה', דבעי בר נש כד איהו על פתוריה ומתאוה למיכל ולמשתיה יתיר דלא ישלים תאוותיה, והאי הוא קורבנא לקב"ה דנכיס יצריה, והיינו דאמר רבנן דשולחנו של אדם מכפר כמזבח דבהאי גוונא הוא מזבח ממש, וזהו שאמרו שאסור לאדם לטעום כלום עד שיתפלל, וזהו סוד שכתב וזכור את בוראך בימי בחרותיך כלומר בצפרא דאינון דוגמת ימי בחרות זכור את בוראיך לבטלא אינון הרהורין דמעלי בך יצר הרע, עד אשר לא יבואו ימי הרעה כלומר וע"י כך לא תאונה אליך רעה בכל ההוא יומא כמא דאמור רבנן כל הסומך גאולה לתפלה אינו ניזוק כל אותו היום.

ספר ציוני על התורה - ויראו את אלהי ישראל. הוא מה שנאמר וביד הנביאים אדמה. להודיע שמראה כענין דמות באובנתא דליבא. אבל הקב"ה ית' בלתי דמות וצורה וכתב קולו שמענו מתוך האש. באר בכאן שראו אלקי ישראל ר"ל שהשיגו הזקנים המראה הזאת יותר משאר העם שהראה על הארץ אשו הגדולה כאשר ביארנו והיה לשאר העם כמסך הענן והערפל ומחיצה בפני השגתם ואונקלוס כיון הסוד וחזו ית יקר אלקא דישראל ולא תרגם ואתגלא יקרא דהשם כמנהגו בשאר מקומות. וכן תרגם ותחת רגליו ותחות כורסיה יקרא כעובדא אבן טבא. מצאתי מגילת סתרים. אבן טבא היינו אותיות התורה. ונקרא ספיר על שם ספר תורה שהרי ספר תורה שהיתה בכסא הכבוד ספריו פתוחין. כי הוא ככורסוון. כורסיה שביבין דנורא. כמראה אבן ספיר דמות כסא. כאבן ספיר כן מראה דמות הכסא.

ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. נגד אלו ג' פסוקים תורה. נביאים. וכתובים. מקרא. משנה. ותלמוד. וכן דרך הנביאים מיכה אמר ראיתי את ה' יושב על כסאו וכל צבא השמים וגומר. וכן ישעיהו ע"ה וארא את ה' יושב על כסא רם ונשא. כל זה רמז למראות הנבואה כפי הענין שעלה במחשבה לפעול בעולם השפל. הרי לפי דבור המראה והמראה לפי הדבור. והפסוקים מעידים. ואם מראה לנביא כעין זוהר בלי היקף עשן כמו בכאן ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר אז הוא עת רצון הה"ד הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. ואם הוא עת זעם מראה כלובש שחורים כמו לשמעון

הצדיק. והמופת על זה כל מה שראה שלמה הע"ה בדבור דודי צח ואדום וכאלה ראה דניאל בהיפך כעתיק יומין יתיב וכו'. עוד ראיתי דעת אונקלוס המתרגם ויונתן בן עוזיאל כי על קו אחד יעמדו כי תרגם יב"ע בפסוק מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש תרגם תרשיש אבן טבא. והיא לבנה וצחה. כן האופנים מלובשים אש לבנה כשלהבת וזו שראה דניאל גלגלוהי נור דליק כשאומר נור מאי איצטריך דליק אלא דליק כשלהבת לבת באש של נור ומראה הכבוד לבושיה כתלג חיוור לצנן חומם לפי שנא' נהר דינור וכתוב גלגלוהי נור דליק והמלאכים טובלים בה ודניאל רמזו בסופי תיבות שביב"ן דינו"ר גלגלוה"י נו"ר דלי"ק סופן קריר"ן מי יוכל לעמוד בסוד ענין הכסא גשריו. וחלוקיו. דיבוקו. ועננו. שירו וקדושתו. ואשו. ולהבו. קומתו. ושוחתו. וחישורו וחישוקו ותיבתו. חלונו. וגובהו וכן עניני החיות כמאמר הנביא היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל היאך י"ו פנים לחיה. וכנפיהם. וגופם. ומראהיהם. ומעשיהם. ותהלכם והנשאים ונענועם נדנודן והשתחוויתן. ודבורם. ועניני אופנים וגלגולם. והיפוכם. וקדושתן. וברכתן וחזוריהם. והילוכם והנשאים. ומלואם. וגופן ואימתם. ועניני כרובים. וקדושתם. ודבורי סודן. ומישוטן. ומשמושן. הלוכן ופחדן. וכן ענין החשמל עניני סדרן וקומתן. וסיכסוכן. וזכזוכן. וקדושתן. ואמרו ז"ל אין מוסרין דברים אלה כ"א מפה אל פה. למי שלבו דוח עליו ונגוע מאד. ואינו כועס ועוסק במצות קונו ולומד כל היום. ואנו מה תהא עלינו ע"כ עת לחשות כי כבוד אלקים הסתר דבר.

פירוש הרקאנאטי על התורה - **ויראו את אלהי ישראל** וגו'. הרמז לשכינה ומלת את מורה עליה. ותרגם אונקלוס ית יקר אלהא דישראל והיא הנקראת כבוד י"י וזהו ותחת רגליו. ותרגם אונקלוס ותחות כורסי יקריה כי השמים העליונים הם הכסא שנאמר השמים כסאי (ישעיה סו' א'). ויש אומרים כי משה וכל ישראל השיגו כאן ה' ספירות אחרונות והדעת הראשון נראה לי עיקר.

כמעשה לבנת הספיר אין מלת לבנה מורה על לובן והספיר הוא אדום שנאמר מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו (איוב כח' ו') דוגמת השכינה שהיא אש אוכלת אש ולא היה מדמה אותה ללובן רק מלת לבנה הוא מלשון לבינה.

ויאכלו וישתו תרגום אונקלוס ידוע והענין כי הנפש נהנית ושמחה כשיודעת שמעשיה מקובלים לפני בוראה. ובאלה שמות רבה **ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו** שזנו עיניהם מזיו השכינה רבי יוחנן אמר אכילה ודאית דכתיב באור פני מלך חיים (משלי טז' טו'). כתב החכם רבי עזרא זכרוננו לברכה ראה וחכם איך הפליא לדבר כי המאכל השפל שהוא בא מסבה אחר סבה המקבלת זו מזו זן את האדם ומפרנסו על אחת כמה וכמה הדבק והרואה בעין הלב סיבת הסיבות שהוא ניזון ומענג והיא האכילה הודאית והעקרית ועל זה נאמר ויהי שם עם י"י ארבעים יום וארבעים לילה

כי בהתחזק כח הנשמה בהדבקה בבוראה נתבטלו ההרגשים הצמאים לתענוגי עולם השפל זהו טרף נתן ליריאיו יזכור לעולם בריתו (תהלים קיא' ה') עכ"ל ז"ל. ודע שאין כוונת האכילה להפסד דבר הנאכל אלא להוסיף לאכול כח התענוגים וחיים על כן אמר אכילה ודאית ולא חלק על האומר שזנו עיניהם מזיו השכינה רק הוסיף פירוש על פירושו שהנפש שמחה ומתענגה במעשים המעונגים לפני הבורא כהנאת הגוף באכילה והיא האכילה ודאית שהזכיר רבי יוחנן זהו העונג שאמר הכתוב אז תתענג על יי' (ישעיה נח' יד') רוצה לומר עונג הנפש וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה משה רבינו ע"ה מאין היה אוכל מזיו שכינה היה ניזון ואל תתמה החיות שהן נושאות הכסא ניזונות מזיו השכינה שנאמר ואתה מחיה את כולם (נחמיה ט' ו').

(יב) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הֲהִירָה וְהִיָּה שָׁם וְאַתָּנָה לָךְ אֶת לַחַת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם: (יג) וַיִּקֶּם מֹשֶׁה וַיהוָשֹׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַר הָאֱלֹהִים: (יד) וְאֵל הַזִּקְנִים אָמַר שָׁבוּ לָנוּ בְּזֶה עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֹן וְחֹור עִמָּכֶם מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם: (טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָהָר וַיִּכַּס הָעֵנָן אֶת הָהָר: (טז) וַיִּשָּׁכֶן כְּבוֹד יְדֹד עַל הַר סִינַי וַיִּכַּסְהוּ הָעֵנָן שֶׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֵנָן: (יז) וּמֵרָאָה כְּבוֹד יְדֹד כָּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

ואל משה אמר מי אמר? עלה אל ידוד אם הקב"ה "עלה אלי" מבעי ליה? וכתב הרמב"ן כאן: "וטעם עלה אל ה' - דרך הפשט יזכיר שם במקום הכנוי, כמו נשי למך (בראשית ד כג), ואת יפתח ואת שמואל (ש"א יב יא), וכן והאר פניך על מקדשך השמים למען ה' (דניאל ט יז) אבל בתלמוד (סנהדרין לח:) שאלו עלה אלי מיבעי ליה, ולכן אמרו זה מטטרון ששמו כשם רבו, כלומר ואל משה אמר השם הנזכר בתחלת הענין, ויאמר ה' אל משה (לעיל כ כב), עלה אל מטטרון שנקרא בשמי ה' והטעם, עלה אל מקום הכבוד אשר שם המלאך הגדול, והכוונה כי משה יבא בתוך הענן אשר שם כבוד ה' ולא יבא אל השם המיוחד, כי לא יראני האדם וחי (להלן לג כ). ואין כוונת רבותינו כלל כמה שכתב רש"י למעלה (כג כא), גם במסכת סנהדרין (שם) הפך הרב הענין, וכבר הזכרתי (לעיל יב יב, כג כא) כוונתם בשם הזה, וכל דבריהם אמת, אלא שדברו בהגדה ההיא כמסתיר פנים, כי רב אידי לא גלה למין ההוא השואל ענין מטטרון הגדול וסודו חלילה, אבל הזכיר לו כי על המלאך מורה דרך בעולם התחתון הכתוב הזה מדבר, ולפיכך אמר לו דאפילו בפרוקנא לא קבילניה, דכתיב (להלן לג טו) אם אין פניך הולכים, שאנו לא קבלנו שליח בלתי השם הנכבד וכבר פירשתי (לעיל כ ג) סוד הפנים וכל הענין בביאור למשכילים בו במתן התורה.

הנה בזוהר (שמות דף ס ע"ב) התעוררו לזה: "ויאמר אם שמוע תשמע לקול יהו"ה אלהי"ך, ויאמר מאי ויאמר, לא כתיב מאן קאמר דא, אלא קודשא בריך הוא אמר, רבי חזקיה אמר, שמעינן (נ"א משמע) אמירה סתם, (מאי) מאמירה סתם, דכתיב (שמות כד א) ואל משה אמר עלה אל יהו"ה, אמר, ולא כתיב מאן קאמר, אוף הכא ויאמר סתם, ולא כתיב מאן קאמר, אמר רבי יוסי, משמע דכתיב ויצעק אל יהו"ה ויורהו יהו"ה עץ, מהכא משמע ויאמר, ומשמע מאן אמר מלה, לקול יהו"ה אלהי"ך, לקולי מבעי ליה, אלא לההוא קול דעאלו ביה. אמר רבי אבא, בתר דאתגליא בהו רשימא קדישא, עאלו בתרין חולקין קדישין כמה דאתמר, וכיון דעאלו באלין תרין, עאלו באלין תרין חולקין אחרנין, דכד יסתלקון באלין תרין אחרנין, יתחברון באלין, ולא ממנעי ברכאן, ובגין כך באלין מטון ברכאן, (ובגיני כך באלין מטון) עד מלכא קדישא. ומאתריה דקרא אשתמע מלה, דכתיב ויאמר אם שמוע תשמע, ויאמר דא מלכא קדישא, ומאי קאמר, אם שמע תשמע לקול יהו"ה אלהי"ך, כמה דאת אמר (דברים ד כד) כי יהו"ה אלהי"ך אש אוכלה הוא, דא כנסת ישראל. והישר בעיניו תעשה דא צדיק, והאזנת למצותיו דא נצח, ושמרת כל חקיו דא הוד, כיון דעאלו באלין, הא מטו למלכא קדישא, לבתר מה כתיב כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהו"ה רופאך, כי אני יהו"ה, דא מלכא קדישא. אשתמע דכל מאן דנטיר להאי רשימא קדישא, מניה סליק עד מלכא קדישא עלאה. ע"כ.

כתב כאן הרקאנטי ז"ל: ואל משה אמר עלה אל יי וגו'. דרשו רבותינו זכרונם לברכה זה מטט' ששמו כשם רבו. זה המאמר נחלקו בו חכמי הקבלה כפי שתי הדיעות הנזכרות למעלה יש מפרשין כי השם הגדול יתעלה המדבר למשה אמר לו שיעלה אל יי זה מטטרון שנקרא בשם המיוחד לפעמים שהרמז בו על השכינה הנקראת כך. וטעם **עלה** כלומר עלה אל מקום הכבוד אשר שם המלאך הגואל ולא יבא אל השם הגדול כי לא יראני האדם וחי. אמנם בענן ששם השכינה. והיה מתעלה ומסתלק בהרגשה יותר משאר הנביאים עד שמגיע לתפארת ישראל. ולפי זה לא הוצרכה עלייה זו בשביל משה כי כבר נגלית לו בסנה רק הוצרכה בשביל אהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל ויש אומרים כי אינו נכון שיאמר העליון עלה לתחתון על כן יפרשו להפך כי המלאך הנזכר מטטרון אמר למשה שיעלה אל השם הגדול יתעלה.

נחזור, **ואל משה אמר על אל ד'** כי רק משה התעלה עד ז"א ולזה אמר **אתה**, ואילו **ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחוויתם מרחק** הם עמדו במלכות ועל זה נאמר (ירמיהו לא, ב) מרחוק נראה ד' לי. ואמר **ונגש משה לבדו אל ידוד** כי מרע"ה התנבא מאספקלריא המאירה **והם** אהרן נדב ואביהו **לא יגשו** אלא ישארו במלכות **והעם לא יעלו עמו** אלא אחוזים בבי"ע.

ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ידוד מצוות ל"ת ואת כל המשפטים מ"ע ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ידוד נעשה קבלו עליהם את משה כמנהיג.

באור נוסף: בס"ד געונ"מ וְאֶל מֹשֶׁה שֶׁהוּא בַחֲנִינָה הַבִּינָה אָמַר עֲלֶה אֶל יְהוָה חֲכָמָה אֲתָה בִּינָה וְאַהֲרֹן חֶסֶד נָדָב וַאֲבִיָּהוּ נֶצַח וְהוּד וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל ז"ת דְּמַלְכוּת וְהַשְׁתַּחֲוִיָּתָם מִרְחֹק ד' נִרְאָה אֵלַי, כְּלוּמַר ז"ת דְּמַלְכוּת יִקְבְּלוּ שְׁפַע מֵאוֹר דְּחֲכָמָה וְיִשְׁיִיגוּ קוֹמַת הַחִיָּה. וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה בִּינָה לְבַדּוֹ אֶל יְהוָה חֲכָמָה וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ. וַיָּבֹא מֹשֶׁה בִּינָה מִתֵּיחַדָּת עִם הַחֲכָמָה וּמֵאִירָה אֶת הַשְּׁפַע אֶל תַּפְאֶרֶת וּמַלְכוּת וַיְסַפֵּר מֵאִיר כִּאֲבָן סִפִּיר לָעָם זֶה בַּחֲנִינָה הַמַּלְכוּת וְהִיא הַנִּקְרָאת אֶת וְהִיא הַנִּשְׁפָּעֶת מֵהִיסוּד הַנִּקְרָא כָּל וְהִיא מִקְבֶּלֶת גְּבוּרוֹת כִּי דְבָרֵי גִימ' גְּבוּרָה וְחֲסָדִים שֶׁהֵם הַוִּיּוֹת יְהוָה כִּמוֹ כֵּן מִקְבֶּלֶת הַמַּלְכוּת אֶת אוֹר הָרוּחַ בַּחֲנִינָה הַתַּפְאֶרֶת וּלְכֵן אָמַר וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים שְׁפַע זֶה מֵבִיא לְאוֹר חוּזֵר וְזֶה אָמְרוּ וַיַּעַן כָּל הָעָם זֶה הַמִּין הָעוֹלָה לַתַּפְאֶרֶת הַנִּקְרָאת קוֹל וְהִיא מַלְבִּיֶּשֶׁה עַל אוֹר יֶשֶׁר וְהוֹפֶכֶת לֵהוֹיּוֹת אִיתּוֹ אֶחָד וְהִיא עוֹלָה וְזֶה בְּאוֹר מִילַת וַיֹּאמְרוּ כִּמוֹ וַיֹּאמְרוּ וְהִיא עוֹלָה לִיסוּד הַנִּקְרָא כָּל וְגַם שֵׁם יֵשׁ חֲסָדִים וְגְבוּרוֹת וְזֶה מִילַת הַדְּבָרִים קָרִי בֶּה מֵה דְבָרֵי מֵה זֶה הַתַּפְאֶרֶת וְהַרְחָמִים וְדְבָרֵי גִימ' גְּבוּרָה. וְעוֹד יֵשׁ לַמַּלְכוּת עֲלִיָּה לְבִינָה הַנִּקְרָאת אֶשֶׁר וְגַם שֵׁם מִקְבֶּלֶת גְּבוּרוֹת כִּי דְבָר בְּכַתִּיב מֵלֹא דִיבֵר גִּימ' גְּבוּרָה אוֹ דְבַר עִם ג' אוֹתִיּוֹת גִּימ' יִצְחָק ע"ה וְכֵן חֲסָדִים הַרְמוּזִים בְּמִילַת יְהוָה וְכַעַת הַמַּלְכוּת מֵלֹא שְׁפַע כָּל צִרְכָּה וְזֶה מִילַת נִעְשָׂה.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה בִּינָה אֶת כָּל דְּבָרֵי יְהוָה אֵלֹהֵי הַרְשִׁימוֹת שֶׁל חו"ג דֹּאבֵּא הַנִּרְשָׁמוֹת בְּתַבּוּנָה וְכָל זֶה רְמוּז בְּמִילִים "אֶת כָּל דְּבָרֵי ה'" כִּי מִילַת "אֶת" תְּרַמּוּז כֵּאֵן לַתַּבּוּנָה וּמִילַת "כָּל" לִיסוּד אִימָא "דְּבָרֵי" גִימ' גְּבוּרָה וְה' אֲבֵא שְׁרֻבּוֹ חֲסָדִים. וַיִּשְׁכֵּם בְּבֹקֶר בְּעוֹד מִידַת הַחֶסֶד שׁוֹלֶטֶת וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ זֶה בְּנִין הַמַּלְכוּת וּלְכֵן זֶה תַּחַת הָהָר כִּי שֵׁם מִקּוֹמָה וְכֵן וְשִׁתִּים עֲשִׂיָּה מִצָּבָה לְשָׁנִים עֲשִׂיָּה שְׁבָטִי יִשְׂרָאֵל אֵלֹהֵי גְבוּלֵי אֶלְכַסּוֹן וְכֵן עָשָׂה אֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא בְּהַר הַכְּרֵמֶל וְכֵן שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ ע"ה עִם י"ב הַבֶּקֶר. וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל זֶה נֶצַח וְהוּד הַבּוֹנִים אֶת הַמַּלְכוּת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים. כֵּתֵב כֵּאֵן הַרְקָאנְטִי שֶׁהִקְרִיבוּ פָּרִים לְפִיֵּס אֶת מִידַת הַדִּין שְׁשׁוֹלֶטֶת בְּמַדְבֵּר כִּי פֶּר רֹמֵז לְדִין וְכַבֵּשׁ לְרַחֲמִים. וּלְפִי דְרַכְנֵי נֹאמַר כִּי כֵאֵן בּוֹנִים אֶת הַמַּלְכוּת וְהִיא נִבְנִית מִצַּד הַגְּבוּרוֹת וּלְכֵן הִקְרִיבוּ פָּרִים. יְדוּעַ שֶׁהַמַּלְכוּת נִבְנִית מִמִּילוֹי הִיסוּד כִּי הִיסוּד מְרִיק אֶת שְׁפַעוֹ בֶּה וְהִנֵּה בִיסוּד יֵשׁ שֵׁם שְׁד"י וּמִילוֹי שְׁלוֹ בְּלֶבֶד עוֹלָה ת"ק כִּמְנִין "עֹלֹת". שְׁלָמִים גִּימ' בֶּת לְצוֹרֶךְ בְּנִין הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת בֶּת. וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם דָּם רֹמֵז עַל מִידַת מֹשֶׁה שֶׁהוּא בִּינָה וְאַחֲרֵיִים שֶׁל שֵׁם אֲהִיָּה גִימ' דָּם וְחֲצִי הַדָּם עוֹלָה כ"ב סוּד הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת "אֶת" כִּי הִיא כּוֹלֶלֶת כ"ב אוֹתִיּוֹת מֵא' עַד ת'. וְאָמַר וַיִּשְׁכֵּם

בְּאַגְנֹת זו המלכות הנקראת **גן וַחֲצִי הַדָּם זָרֵק עַל הַמִּזְבֵּחַ**. זה יסוד המלכות הנקראת מזבח.

וַיִּקַּח משה שהוא סוד הבינה והבינה משפעת אורותיה למלכות שאלו העם ואמר שההשפעה עוברת דרך **סֵפֶר הַבְּרִית** כלומר היסוד **וַיִּקְרָא** היינו זו ההשפעה מהבינה למלכות וזה הופך את המלכות ממצב קטנות למצב גדלות ומעורר בהם רצון לשוב ולחזור להיות במוחין של הבינה וזה אומרו **בְּאַגְנֵי הָעָם** כי האזן רומזת לבינה ומיד **וַיֹּאמְרוּ** מלשון אמיר העם מתעלה ממצב מלכות מצד עבד מצב קטנות אור נפש למצב **כָּל** היינו יסוד אור הרוח ועוד עלו למדרגת בינה הנקראת **אֲשֶׁר** שזו מדרגת משה בחינת משה שבכל דור, משה שפיר קאמרת, והעם שהתעלה מבין שהעליה שלו באה ממה **שֶׁדָּבָר יְהוָה** היינו חכמה ואמרו **נַעֲשֶׂה** אלו הכלים, מלכות, נפש, עבד, יראה תתאה, סור מרע ואחר כך עולים למדרגת **וְנִשְׁמָע** אלו האורות, בינה, נשמה, עבודת הבן, יראת הרוממות, עשה טוב **וַיִּקַּח מֹשֶׁה** בינה **אֶת** תבונה **הַדָּם** אלו מ"ט אורות הבינה או דם גימ' אהיה כזה: א אה אהי אהיה ורצה לומר שנמשכו אורות הבינה לעם דרך אחוריים כי לא ראויים לקבל את האורות דפנים **וַיִּזְרַק עַל הָעָם** המשיך עליהם את האורות דבינה **וַיֹּאמֶר יְהוָה דָּם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**.

אחרי שהבינה השפיעה את אורותיה למלכות היא חוזרת לפה דא"ק לצורך שלמותה ואמר **וַיַּעַל מֹשֶׁה** בינה עולה ואחריה רעותיה מובאות לה אלו שאר הספירות **וְאַהֲרֹן** חסד דז"א **נָדָב וַאֲבִיהוּא** נצח והוד דז"א **וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל** ז"ת דמלכות **וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** מקבלים שפע מפה דא"ק **וְתַחַת רַגְלָיו** דא"ק אלו ההשפעות הנמשכות לעולמות אבי"ע **כְּמַעֲשֶׂה** הרי עולם העשיה **לְבִנְת** הרי עולם היצירה שהוא בחינת התפארת מידת הרחמים שהם צבע לבן יחסית למלכות **הַסִּפִּיר** הרי עולם הבריאה שהוא בחינת בינה דדינין מתערין מינה ולכן צבע הספיר גוון אדום **וַיַּעֲצֹם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר** הרי עולם האצילות. ועדיין לא נשלמה כל מלאכת העליה לפה דא"ק להשתלם כי **וְאֵל אֲצִילִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל** הכתרים **לֹא שָׁלַח יָדוֹ** דא נשלמו באורות היחידה שאלו אורות הכתר "ידו" גימ' "כ" היינו כתר **וַיַּחֲזֹז** היינו קבלת אורות דא"ק דרך מסכי המלכות שבכל ספירה כי מחזה לשון תרגום ותרגום במלכות **אֶת הָאֱלֹהִים** דא"ק **וַיֹּאכְלוּ** אלו אורות או"א **וַיִּשְׁתּוּ** אורות זו"ן כנודע מפסוק "אכלו רעים שתו ושכרו דודים".

כעת לצורך המשך ההשתלמות באה ציווי **וַיֹּאמֶר יְהוָה** חכמה **אֶל מֹשֶׁה** בינה **עֲלֶה** לצורך המשך השתלמות **אֵלַי** על ידי שם מ"ב כי אלי ע"ה גימ' מ"ב **הַהֲרָה** לשורשי **וְהָיָה שֵׁם** בפה דא"ק כי שם מורה על מלכות כידוע. והיה אותיות הויה רק שאותיות

וְהָאֵבֶן זֹאת הַתּוֹרָה הַקְּדוּמָּה בַּחֲנִינֵת בֵּינָה וְהַתּוֹרָה תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב תִּפְאָרֶת וְהַמִּצְוָה תּוֹרָה שֶׁבֶּעַל פֶּה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי כָּל חִידוּשֵׁי הַתּוֹרָה הַעֲתִידִים לְהַתְּגַלּוֹת כִּבְר נֹאמְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינֵי וְזֶה אָמְרוּ "אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי" לְהוֹרֹתָם לְלַמֵּד אִי נִמִּי מִלְשׁוֹן הַרְיוֹן הֵינּוּ שֶׁדַּבְּרִי תּוֹרָה יִתְעַבְּרוּ בָּהֶם וַיִּקְּם מֹשֶׁה בֵּינָה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁרָתוֹ תְּבוּנָה וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַחֲכָמָה אֶל הָרֵי הָאֱלֹהִים הֵינּוּ בֵּינָה דַּחְכָּמָה כִּי אֲלֵקִים כֹּאֵן הֵינּוּ בֵּינָה דַּחְכָּמָה וְאֵל הַזְּקֵנִים זִ"ת דְּמַלְכוּת אָמַר שְׁבוּ לָנוּ בָּזֶה תִּשְׁאָרוּ בִּיסוּד הַנִּקְרָא "זֶה" עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם אַחֲרֵי שְׁנִשְׁתַּלֵּם וּבִנְתִּיִּים וְהִנֵּה אֶהְרֵן חֹסֵד וְחֹרֵר גְּבוּרָה כִּי וְחֹרֵר עִם הַכּוֹלָל גִּימ' גְּבוּרָה עִם אוֹתִיּוֹת עִמָּכֶם עִם הַמַּלְכוּת מִי בַּעַל דְּבָרִים כָּל מִי שֶׁהַשְּׁלִים אֶת נַפְשׁוֹ וְנִקְרָא "בַּעַל דְּבָרִים" כְּלוּמָר "בַּעַל נַפְשׁ" שֶׁזֶּכָּה לְכָל קוֹמַת הַנַּפֶּשׁ בְּשִׁלְמוֹת וְרוּצָה לְהַשְׁלִים קוֹמַת הָרוּחַ כִּי אוֹר הַבֵּינָה הַנִּקְרָא "מִי" לֹא חָדַל לְהֹאִיר לוֹ וּלְצוּרֶךְ הַשְּׁלֵמָתוֹ יִגַּשׁ אֲלֵהֶם. כַּעַת מִתּוֹאֲרֶת הָעֲלִיָּה שֶׁל הַבֵּינָה לִפְנֵי דַא"ק לְצוּרֶךְ הַשְּׁתַלְמוֹת וַיַּעַל מֹשֶׁה בֵּינָה אֶל הָהָרִים חֲכָמָה וַיִּכַּס הָעֵנָן אוֹרוֹת דַא"ק הַמְּכֻסִּים אֶת הָהָר חֲכָמָה וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד יְהוָה מַלְכוּת דַא"ק שִׁישׁ בֶּה לִ"ב נְתִיבוֹת פְּלִיאּוֹת חֲכָמָה "כְּבוֹד" גִּימ' לִ"ב וְאָמַר שֶׁכַּעַת דַא"ק מִשְׁפִּיעַ אוֹרוֹתָיו עַל הָרֵי סִינֵי לְאַרְיֵךְ דַּאֲצִילוֹת כִּי הָרֵי סִינֵי חֲכָמָה וְעַל הָרֵי סִינֵי כְּתֹר וַיִּכְסֶּה הָעֵנָן שִׁפְעַת דַא"ק שֶׁשֶׁת יָמִים חֲגִתְנָה"י דַא"ק. וְעַדִּין חֲסֵרָה עוֹד הַשְּׁלֵמָה שֶׁל בַּחֲנִינֵת יוֹם הַשַּׁבָּת וְלִכְּן וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֵנָן וְלֹא יָדוּעַ לָנוּ מֵהַהֶשְׁלָמָה. וּמִרְאֵה כְּבוֹד יְהוָה מַלְכוּת דַא"ק שֶׁהִיא חֲסִידִים גְּדוּלִים אֲבָל כִּלְפֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כַּעַת בִּיסוּד נִרְאֶה הַדְּבַר כְּאֵשׁ אֲכָלֶת כַּדִּין קֶשֶׁה בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֹא מֹשֶׁה בֵּינָה בְּתוֹךְ הָעֵנָן בְּתוֹכוֹת הָעֵנָן וְכַדְּבָרֵי רַשִׁי כֹאֵן שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ שְׂבִיל שֶׁזֶה הַבֵּינָה וּמֹשֶׁה בְּבִינָה וַיַּעַל אֶל הָהָר בֵּינָה דַא"ק בַּחֲנִינֵת הַנִּקְדוּדוֹת וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לְצוּרֶךְ בְּנִין הַקּוֹמָה הַחֲדָשָׁה.

תְּרוּמָה

פֶּרֶק כֹּה

(א) וַיִּדְבֵּר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דִּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹת תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: (ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת:

וַיִּדְבֵּר חו"ג דִּידוּד אֲבֹא נִמְשָׁכִים אֶל מֹשֶׁה הַבֵּינָה וְהִיא לֵאמֹר עוֹלָה אֵלָיו. וּמִיּוֹחַד אִו"א נִמְשָׁךְ הַשִּׁפְעַת דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַמַּלְכוּת וְהַצִּיּוּי וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲלֶה מִי"ן מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹת שֶׁלְּבוֹ דוּחַ עַל צַעַר

השכינה והוא מעלה מ"ן אל ז"א ומייחד אותה עימו והוא הנקרא אי"ש היינו המייחד את אלקים הוי"ה שכינה וכ"כ בספר הבהיר המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז"ל (סעיף קב) "תנא עמוד אחד מן הארץ לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים, וכשיש צדיקים בעולם מתגבר ואם לאו מתחלש, והוא סובל כל העולם דכתיב (שם) צדיק יסוד עולם, ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם, הלכך אפי' אין בעולם אלא צדיק אחד מעמיד העולם שנאמר וצדיק יסוד עולם לפיכך קחו תרומתי ממנו תחילה ואח"כ וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, מאת הנשאר, ומהו, זהב וכסף ונחשת. ע"כ. מאותו צדיק **תקחו את** זו השכינה הנקראת **את** וכשהיא מיוחדת עם התפארת היא נקראת **תרומתי** כלומר התרומה של י'הו-ה. פירוש נוסף בזוהר תרומתי היינו תרומת י' זו המלכות שהיא עשירית. הרשב"י כאן בפרשה אומר שהקב"ה רוצה מאיתנו את העמל והיגיעה, על כל דבר שבקדושה צריך לעמול, דבר שמגיע ללא עמל הוא מצד שאינו של הקדושה. המילה תרומה בצורתה הרוחנית רומזת לשכינה (זוהר שמות קלה ע"א) ולכן אמר **וזאת** כידוע זאת זה כינוי לשכינה **התרומה אשר תקחו מאתם** אלו המ"ן שהיא מעלה. **זהב וכסף ונחשת** כנגד שמאל ימין ואמצע. ובזוהר אמרו שהם מיכאל גבריאל ורפאל ובילקוט ראובני על התורה - פרשת תרומה - "זהב זה אברהם כסף זה יצחק שנצרך ככסף ע"ג מזבח ונחשת זה יעקב שנא' נחשתי ויברכני ה' בגללך" וקשה לי טובא הרי כסף זה אברהם וזהב זה יצחק!! וצריך לתרץ לפי האמור בפרק הזהב (ב"מ מד ע"א), רבי בילדותיה היה אומר "הכסף קונה את הזהב" בזקנותיה אמר "הזהב קונה את הכסף" והיינו שיש באברהם בחינת גבורה וביצחק בחינת חסד הרי אאע"ה רדף ונלחם ועקד את בנו שכל אלו מורים על בחינת הגבורה וגם אברהם גימ' "אל גבורה" ע"ה אל מורה על חסד וגבורה כפשוטו וגם ביצחק מצאנו חסדים אם כי בדוחק, כגון "יצחק מצחק את אשתו" כתב הזוהר שאלו החסדים שבגבורות, וגם יצחק גימ' "חסד מחסדי דוד" היינו חסדי המלכות שאלו חסדים עם גבורות.

כתב המהרש"ו זללה"ה מה ששמע מפי האר"י הקדוש **בספר הליקוטים: וזאת התרומה**, כנגד רחל. וזהו מלת וזא"ת, וזהו ה' תרומה, כי היא ה' ולמעלה, מ' וס', ס' בינה והיא המ' עצמה, אלא שניתוסף בה י' בקוצה, ולמטה נעשית ס' ומ"ס וס' יעלו מאה. ולכן נקראת תרומה בלשון יחיד, והם תרי ממאה, כי הם שנים בינה ותבונה, והם אחת. והברכה באה משם, כי הנוקבא לעולם נקראת ב"ת, והיא ב', כי הזכר הוא א, אבל הנוקבא ב', וגם הם ב' נקבות, וברכה מהם. ולכן עין רעה, שמורה שיש אחיזה לחיצונים לפחות, צריך להוציא אחד מששים, שהיא בבינה למעלה, שצריך לשמור לפחות שם לא יאחזו, וזהו תרומתי בכנוי אל הזכר, שהיא תמיד עמו, ולא

מתפרשן. ותבונה היא אלינו מכוסה, וע"כ עין יפה אחד מארבעים, שהיא דתבונה, שהיא המ' סתומה דלסרבה המשרה. וברחל מ' פתוחה, וכנגדה אמר ל"י תרומה, שהיא מ'. ולא אמר תרומתי, אלא לי תרומה, שהיא תמיד עמי, אבל לא כמו בינה. וברחל לא אמר שום כינוי אליה, אלא וזאת התרומה, וכנגדה הבינוני אחד מחמשים, כי שם אינון עין יפה, משום שאף היא צריכה אלינו, ע"כ אי אפשר שלא יאחזו בה החיצונים, וע"כ העיקר לתקן היא בתבונה. ושם הוא עין יפה, כי למעלה אתכסיא, ואין צריך כ"כ להזהר שם. ובבינה ותבונה הם מ' וס', שיש בהם ד' קוים, כי הנוקבא לעולם היא נה"י, ויסוד דדכורא הסותם, הרי ד' קוים, אבל ברחל היסוד עמה לפרקים, ע"כ התרומה, כי היא ה' שיש בה ג' קוים לבד, ולא הד'. וז"ס מ"ש רז"ל מאה נשי בתרי גברי, שהם אבא וזעיר. וסוד מאה נשי, כי השני נקבות כלולות מעשר, כל מדה ה' שלהם כדאמרן, הרי שני נוני"ן בגי' מאה, אבל בחינת הדכורא הם אחד. ע"כ. ועיין הזוהר מאמר "אפריון ואפרסמון".

ונחזור לענין:

הפסוק פותח **"מאת כל איש"** בלשון יחיד וממשיך ואומר **"תקחו מאתם"** בלשון רבים. שאלה זו נשאלה בזוהר (שם) **"וזאת התרומה אשר תקחו מאתם"**, ואי תימא אי הכי **אשר תקחו מאתו מבעי ליה**, מאי מאתם? מאת תרין שמהן (נ"א דרגין) אלן (זו"ן). תו רב יבא סבא אמר, מאתם, מאת ס', דאיהו רזא דעלמא עלאה, אתר מדוריה דהאי צדיק, דאיהו אתעטר מאת ס', (תבונה) ומתמן נטיל חין לאתזנא לעלמין כלהו, וכלא מלה חדא. רזא לחכימין אתיהיבת, זכאה חולקיהון, דאף על גב דאינון נטלין לה (הכא) (היינו את השכינה), לא יכלין לנטלא לה אלא ברשו דבעלה וברעו דיליה (ברצון הקב"ה), ולמעבד פולחנא דרחימו לגביה, וכדין ברחימו דיליה **תקחו את תרומתי**, וכל דא באינון פולחני דצלותא, ותקונא וסדורא דישראל מסדרין בכל יומא. דבר אחר **מאתם** מכללא דשית סטרין עלאין (ו"ק), וכלא חד. דבר אחר **מאתם**, מאינון זמני ושבתי, וכלא רזא חדא.

(ד) ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: (ה) וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: (ו) שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: (ז) אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן: (ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: (ט) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו:

למה רומזים אלו המינים? הנה בזוהר (שם) **ותכלת**, דא פסח, שולטנו דרזא דמהימנותא, רזא דגוונא תכלא, ובגין דהיא תכלא, לא שלטא עד דשציאת וקטילת כל בוכרי דמצראי, כמה דאת אמר (שמות יב כג) ועבר יהו"ה לנגף את מצרים, בגין כך כל גוונין טבין בחלמא בר מן תכלא. **וארגמן**, דא שבועות, רזא דארגוונא, דתורה

שבכתב דאיתהיבת ביה כלילא מתרין סטרין מימינא ומשמאלא, כמה דאת אמר (דברים לג ב) מימינו אש דת למו, ודא איהו ארגמן. **ותולעת שני**, דא איהו ט"ו באב, דבנות ישראל הוו נפקי במאני מלת, כמה דאת אמר (איכה ד ה) האמונים עלי תולע. עד הכא שית סטרין, מכאן ולהלאה רזא דעשרת ימי תשובה, **ושש, ועזים, ועורות אילים מאדמים, ועורות תחשים, ועצי שטים, ושמן למאור, ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים, ואבני שוהם, ואבני מלואים**, עד הכא תשעה לקבל תשעה יומין, ויום הכפורים אשלים לעשרה. ומכל אלן אן נטלין תרומת יהו"ה בכל זמנא וזמנא, בגין לאשראה עלן, בראש השנה אן נטלין תרומת יהו"ה, ואיהו רזא דראש השנה דאתיא מסטרא דזהב. ביום הכפורים אן נטלין לה, ואיהי יום הכפורים דירתא ברתא לאימא. בסכות אן נטלין לה, ואיהי סוכה סוככת ואגינת עלן, וכתוב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, ודא איהי תרומת יהו"ה. בפסח אן הכי אן נטלין לה, ואיהי פסח, והא אוקימנא רזא דגוון תכלא. בשבועות אן נטלין לה, ואיהי שתי הלחם, וכתוב (שמות כ א) וידבר אלהי"ם את כל הדברים האלה לאמר, ואן נטלין מתורה שבכתב תורה שבעל פה. ט"ו באב איהו קיימא בחדוה על בנות ישראל, כל שאר יומין אינון לתקונא דילה, ועל דא **אשר תקחו מאתם** כתיב. ע"כ. כלומר כל המינים הללו רומזים לתיקון השכינה במהלך ימות השנה.

מגיד משרים - אבל רזא דמילתא דתרומה היינו כנסת ישראל ואמר דלא יסבון יתה בלחודאה אלא בספירין עילאין בחיבורא והיינו דקאמר **לי** כלומר עמי, **מאת כל איש וכו'** את היינו כנסת ישראל, כלסוד, **אישתפארת, אשר** תלת עילאי (ג"ר), **ידבנו לבו** והיינו אתר דאתי מניה נדבה שפע ברכה וחיים ללב דהיינו ת"ת, בחיבורא דכל הני **תקחו את תרומתי** דהיינו כנסת ישראל, וזאת התרומה, היינו כנסת ישראל תתאה, **התרומה** כנסת ישראל דספירין עילאין (כנראה בחינת מלכות של כל אחד מהו"ק) תחברון להון בהדי אשר דאינון תלת ספירין עילאין, **זהבגבורה, כסףחסד, ונחשתת"ת** ולהכי כתיב ביה וא"ו, **ותכלת** היינו כנסת ישראל **וארגמן** היינו תפארת, **ותולעת שני** היינו גבורה, **ושש** היינו חיבורא דשית ספירין דכנסת ישראל, **ועזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים** היינו כנפיים דמחפין לספירין, **ועצי שטים** רמז לספירין דמסיקי כסא טובא, **שמן למאור**, היינו משח רבות עילאי דנגיד מתלת עילאין לאנהרא לספירין, **בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים אבני שוהם** היינו ספירין דמטרוניתא (אין זו המלכות אלא בחינה נוספת שאותה מחדש הרב יוסף קארו זצוק"ל שהיא נבנית מכל המלכויות של כל הי"ס והיא בחינה נוספת מתחת המלכות), **ואבני מלואים** היינו ספירין עילאין דאינון ממלאין שפע לספירין דמטרוניתא **לאפוד ולחושן** היינו מטרוניתא דאיתקריא אחורי המשכן ואחרית ים,

וחושן היינו ספירין עילאין, **ועשו לי מקדש** וכו' הא מקדש רמז לבית עין, (אולי בת עין) ובכן ואתה שלום.

ועשו לי מקדש היינו שהמקדש עשוי לי' לשכינה שהיא י' בספירות וממילא **ושכנתי בתוכם** ושכנתי י' בתוכם מתוך המשכן שורה השכינה בלב כל אחד ואחד מבני ישראל. **ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו** מכאן ראייה ברורה שהמשכן נמצא גם כעת בצורתו הרוחנית כי ברוחניות אין זמן. מובא במדרש ששאל מרע"ה את הקב"ה כיצד אני יכול לעשות משכן של אש? אמר לו הקב"ה, כאן בשמים המשכן של אש אולם בארץ תעשה לפי הבנתך.

סיכום

תכלית הקמת המשכן הינה לשכן את השכינה בארץ ומתוך כך היא תשרה בלב כל אחד מבני ישראל. לפני הקמת המשכן היתה השכינה שורה על יחידים כגון האבות ולאחר הקמת המשכן התחזקה והיא שורה בלבבות בני ישראל וכך נאמר בהמשך (שמות פרק כט, מה-מו) "וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְדֹד לְאֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכָם אֲנִי יְדֹד לְאֱלֹהֵיהֶם" הנה תכלית הקמת המשכן לדעת את ד'.

פרק כה

(י) **וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתִּים וְחָצִי אַרְכּוֹ וְאֹמֶה וְחָצִי רָחְבוֹ וְאֹמֶה וְחָצִי קִמְתּוֹ: (יא) וְצִפִּיתְּ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָר זָהָב סָבִיב: (יב) וְיִצְקֶתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל צִלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל צִלְעוֹ הַשְּׁנִיית: (יג) וְעָשִׂיתָ בְּדִי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: (יד) וְהִבַּאתָ אֶת הַבָּדִים בְּטַבַּעַת עַל צִלְעַת הָאֲרוֹן לְשֵׂאת אֶת הָאֲרוֹן בָּהֶם: (טו) בְּטַבַּעַת הָאֲרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: (טז) וְנָתַתָּ אֶל הָאֲרוֹן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: (יז) וְעָשִׂיתָ כַּפֹּת זָהָב טָהוֹר אֲמַתִּים וְחָצִי אַרְכָּה וְאֹמֶה וְחָצִי רָחְבָּהּ: (יח) וְעָשִׂיתָ שָׁנִים כָּרָבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּת: (יט) וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצָּה מִזָּה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצָּה מִזָּה מִן הַכַּפֹּת תַעֲשֶׂה אֶת הַכָּרָבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: (כ) וְהָיוּ הַכָּרָבִים פָּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפֹּת יִהְיוּ פָנֵי הַכָּרָבִים: (כא) וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּת עַל הָאֲרוֹן מְלֻמָּעָה וְאֶל הָאֲרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: (כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדִבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכַּפֹּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכָּרָבִים אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:**

וַעֲשׂוּ אֲרוֹן הנה במאמר ועשו לי מקדש בארנו שהמשכן רומז אל המלכות וזה בכללות. אם נתבונן בכל פרט מפרטי המשכן נראה שגם בו יש י"ס והוא פרט מהמלכות הכללית. הנה ארון הוא בחינת מלכות ובו לוחות העדות שהם תפארת ואמר שהמלכות נבנית מ **עֲצֵי שִׁטִּים** כבר אמרנו שעצי שטים אלו נה"י הבונים את המלכות. **אֲמֵתִים וְחֲצֵי אֶרְכּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי רָחְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ** הנה אורך רוחב גובה מורים על חכמה בינה ודעת ואמר שנה"י דז"א משפיעים לג"ר דנוק' ובונים אותה.

כתב בזוהר (שמות רל"ג ע"ב) "רזא דארונא דקאים בחושבנא, ממה דאיהו נטיל, וממה דאיהו קביל, וממה דאית ביה, וממה דאיהו מקבל, דאיהו תרין סטרין, ונטיל מאינון תרין סטרין, ועל דא אמה איהו בסטרא דא, ואמה בסטרא דא, ופלגא דיליה, ובגין כך אמתים וחצי ארכו, אמתים מתרין סטרין, ופלגא דיליה, האי בארכא. בפותיא ורומא אמה וחצי, חד מההוא סטרא יתיר דקא נטיל, כגוונא דימינא ושמאלא, ופלגא דיליה, דהא לא שריא מלה אלא על מלה, ובגין כך פלגא בכל חושבן וחושבן, ובגין כך ארונא מקבלא מכלא, וקיימא ברזא דחושבנא דכלא. והא אוקמוה על מה איהו מחפיא בדהבא לגו ולבר, והאי איהו שיעורא למיקם במדידו קדמאה, וכלא קאים ברזא חדא". ע"כ.

הרקאנטי - ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו וגו'. ספר הזוהר (בראשית ל"ג ב') כתיב הנה ארון הברית אדון כל הארץ. <תרגום - כתוב "הנה ארון הברית אדון כל הארץ">. הנה ארון הברית דא מאורות דברקיע השמים. <הנה ארון ברית זה מאורות שברקיע השמים>. ארון תיבותא לאעלא ביה תורה שבכתב. <ארון הוא תיבה להכניס בתוכה תורה שבכתב>. הברית דא שמשא דנהיר ביה ואיהי ברית בהדיה. <הברית הוא השמש המאיר לנוקבא והיא נקראת ברית כמוהו>. ארון הברית דייקא אדון כל הארץ. <ארון הברית בדיוק, בזמן שז"א מחובר לנוקבא אז נקרא(ת) אדון כל הארץ>. הברית איהו **אדון כל הארץ** ובגין דא האי ארון איהו אדון. <הברית שהוא ז"א נקרא אדון כל הארץ ולכן אותו ארון הוא אדון>. בגין שמשא דנהיר ליה ונהיר לכל עלמא מינה נקטא שמא ואתקרי האי אדון. <משום שהשמש המאיר לה ולכל העולם ממנו לוקחת הנוקבא את השם אדון>. ברזא דאל"ף דלי"ת נו"ן יו"ד כמו דאמרי צדיק וצדק. <בסוד שם אדנ"י כמו שאנו אומרים צדיק על זכר וצדק על נוקבא>. כך אדון דא בדא תליה. <כך אדון ואדנ"י תלויים זה בזה>.

הנה כוונתם כי הארון רמז לשכינה והיה מצופה זהב דכתיב ממשבצות זהב לבושה (תהלים מה' יד). והזר שעליו רמז לאשת חיל עטרת בעלה (משלי יב' ד') ואמר **ויצקת לו ארבע טבעות זהב** לרמוז לד' נהרות המשפיעין אליה כמה דאת אמר כל הנחלים הולכים אל הים (קהלת א' ז') כי היא כלולה מן הכל והייתה תורה שבכתב מונחת בתוכו כעניין כי שמי בקרבו. ויש אומרים כי ב' לוחות רומזים ללימודי ה' המקבלים ממכריע ראשון להשפיע שם. ועל כן מלת ארן חסר ו' והבן. ודע כי הלוחות ו' טפחים אורך על ו' רוחב ועובי כל אחת שלשה טפחים הרי הן בתשבורת ו' פעמים ל"ו שהם רי"ו טפחים כמספר אותיות שם של ע"ב אותיות. גם מספר התנועות היוצאות מאותיות יה"ו הם רי"ו כי הקריאה של שתי אותיות בכל השש תנועות עם תנועת שבא הם ל"ו וכשתצרף אות שלישית הם ו' פעמים ל"ו קריאות שהם רי"ו כמספר הנזכר. והכפורת אשר על הארון רמז לתפארת ישראל. ועל כן הוא עליו כעין של מעלה והכרובים אשר על הכפורת רומזים לזרועות עולם (חז"ג) המשפיעין לתפארת ישראל להורות לכבוד למעלה מכבוד. ועל כן **כרובים** בגימטריא **מראה כבוד**.

ענין אחר, יש מפרשים כי הכרובים רומזים לדיו פרצופין (זו"ן) וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל. ולזה נוטה מאמר רז"ל שאמרו ב' כרובים כנגד י"י אלהים. אמנם מה שכתבתי נראה לי עיקר לפי סדר המרכבה העליונה וכן נראה כוונת רז"ל במדרש רות (זוהר חדש פ"ז ע"ג) אמר עלמא עילאה שהיא בינה אריק ברכאן בקדמיתא לתרין כרובים דתחותה ואינון ימינא ושמאלא חסד וגבורה. >תרגום - אמר עולם עליון שהוא בינה משפיע ברכות תחילה לשני הכרובים שמתחתיה שהם ימין ושמאל חסד וגבורה>. וכו'. והיו הכרובים והכפורת מקשה רמז לייחוד הכל כי הכל כח א' ואין שם פירוד כלל. אמנם לא היו מקשה עם הארון כי הוא רגל בפני עצמו כענין הלולב ומיניו שאינו נאגד על האתרוג והבן זה כי הוא אצילות הראשונים ואינו באחדות שלהם וכבר רמזתי זה. והיו הכרובים משני קצות הכפורת אחת לימין ואחת לשמאל והכפורת באמצען והיו פורשי כנפים להורות כי הם מקבלים ושואבים האור הפנימי מן המקור העליון סוככים בכנפיהן על הכפורת להשפיע בו היין והחלב ופניהם איש אל אחיו כמער ולויות. במסכת יומא אמר רב קטינא בשעה שישראל עולין לרגל מגלין להן את הפרוכת ומראין להם הכרובים שהיו מעורין זה בזה ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר עם הנקבה מאי כמער איש ולויות (מלכים א' ז' לוי) אמר רב בר רב שילא כאיש המעורה בלויה שלו. אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו גוים להיכל מצאו כרובים מעורין זה בזה והוציאו לשוק ואומרים הללו שאומר עליהם ברכתך ברכה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה (איכה א' ח'). ובפרק המוכר אמרו רז"ל כרובים בנס עומדים כיצד הם עומדין רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם אל

הבית למאן דאמר פניהם איש אל אחיו הא כתיב ופניהם אל הבית (ד"ה ב' ג' יג') לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. והרב הגדול ז"ל כתב ואם תחשוב למה היו הכרובים פניהם איש אל אחיו והיו מקשה תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו פורשי כנפים למעלה כי הם כסא עליון וסוככים על העדות שהוא מכתב אלהים וזה טעם לתבנית המרכבה כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד תבנית לכרובים שהם כבוד ותפארת והכרובים אשר במשכן ובמקדש תבנית להם כי גבוה מעל גבוה שומר (קהלת ה' ז') וזה טעם ואדע יחזקאל י' כ') שראה באחת וידע באחת ולפיכך אמר המה והמשכיל יבין עכ"ל ז"ל. וכוונתו ידוע כי מכתב אלהים רמז לבית דוד ובה ראה אמנם בתפארת לא ראה רק הבין וכבר כתבתי לך למעלה כי כוונת הרב ז"ל בכרובים לדיו פרצופין (זו"ן) ואנו כתבנו מה שהראונו מן השמים :

וְצִפִּית אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר הַזֶּהָב מוֹרָה עַל הַגְּבוּרוֹת הַבּוֹנִים אֶת הַמַּלְכוּת מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ לִפִּי זֶה הָיוּ גִ' אֲרוֹנוֹת, ב' זָהָב וְהִתִּיכּוֹן עֵץ וְהָנָה כֹּל אֲרוֹן הוּא בַחֲיִנַת אֱלֻקִּים וּג"פ פו גימ' ארון (מהאר"י הקדוש). וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֶרֶזָהָב סָבִיבֹזֶר גִּימ' אור וזה מורה על אורות הג"ר. וְיִצְקֶתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲתֵי זָהָב וְנִתְּתָה עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וְשִׁתִּי טַבַּעֲתֵי עַל צִלְעוֹ הָאֶחָת וְשִׁתִּי טַבַּעֲתֵי עַל צִלְעוֹ הַשְּׁנִית מִסְפַּר אַרְבַּע בַּק"ע הַמַּלְכוּת מִכוּוֹן לַכֹּךְ שֶׁהָיָא רִגְלֵ ד' בַּמַּרְכָּבָה וּמִצַּד הַהִתְכַּלְלוֹת יֵשׁ בָּהּ גִּי' כ' ד'. וְעָשִׂיתָ בְּדִי עֲצֵי שִׁטִּים הַבָּדִים הֵם נו"ה דַּמְלָכוֹת וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב כִּי הֵם נו"ה דַּמְלָכוֹת וְלִכְּן הֵם גְּבוּרוֹת. וְהִבָּאתָ אֶת הַבָּדִים בְּטַבַּעֲתֵי הַטַּבַּעֲתֵי מוֹרָה עַל נַה"י דַּאֲמָא הַנִּשְׁפָּעִים לַמַּלְכוּת עַל צִלְעַת הָאֲרוֹן לְשֵׁאת אֶת הָאֲרוֹן בָּהֶם אֲרוֹת אַמָּא שֶׁהֵם הַנִּשְׁמָה מְסִייעִים אֶת הַמַּלְכוּת. בְּטַבַּעֲתֵי הָאֲרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ נַה"י דְּנוֹק' לֹא יִסְרוּ מִנַּה"י דְּבִינָה וְזֶה מִבְּטֵל אֶת קִטְנוֹת הַמוֹחִין שֶׁל הַמַּלְכוּת. וְנִתְּתָ אֶל הָאֲרוֹן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ זֶה תוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בַּחֲיִנַת הַתַּפְאֶרֶת. וְעָשִׂיתָ כִּפְתָּת זָהָב טְהוֹר הַכִּפְתָּת זֶה רִישָׁא דְּנוֹק' כֹּתֵר דַּמְלָכוֹת אֲמָתִים וְחָצִי אֶרְכָּה וְאֲמָה וְחָצִי רַחְבָּהּ: וְאָמַר וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרָבִים זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קִצּוֹת הַכִּפְתָּת הַכְּרוּבִים אֵלּוּ נו"ה דְּז"א. וְעָשִׂה כְּרוֹב אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה וְכְרוֹב אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה מִן הַכִּפְתָּת תַּעֲשֶׂה אֶת הַכְּרָבִים עַל שְׁנֵי קִצּוֹתָיו וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סִכְכִּים בְּכִנְפֵיהֶם עַל הַכִּפְתָּת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכִּפְתָּת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים וְנִתְּתָ אֶת הַכִּפְתָּת עַל הָאֲרוֹן מִלְּמַעַלָּה וְאֶל הָאֲרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ: (כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכִּפְתָּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הִנֵּה נִרְמָז כֹּאן שֶׁהַנְּבוּאָה בָּאָה מִנֶּצַח וְהוּד אֵלּוּ הַכְּרוּבִים.

(כג) **וְעָשִׂיתָ שְׁלַחַן עֲצֵי שֹׁטִים אֲמָתִים אָרְכּוּ וְאַמָּה רָחְבוּ וְאַמָּה וְחָצִי קִמְתּוֹ: (כד)**
וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לוֹ זָרָהָב סָבִיב: (כה) **וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב**
וְעָשִׂיתָ זָרָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב: (כו) **וְעָשִׂיתָ לוֹ אַרְבַּע טַבָּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת הַטַּבָּעֹת עַל**
אַרְבַּע הַפָּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו: (כז) **לְעֵמֶת הַמִּסְגֶּרֶת תַּהַיִּינן הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים לְבָדִים**
לְשֹׂאת אֶת הַשְּׁלַחַן: (כח) **וְעָשִׂיתָ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שֹׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנָשָׂא בָם אֶת**
הַשְּׁלַחַן: (כט) **וְעָשִׂיתָ קַעֲרֹתָיו וְכַפְתָּיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקִיתָיו אֲשֶׁר יִסֹּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר**
תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (ל) **וְנָתַתָּ עַל הַשְּׁלַחַן לֶחֶם פָּנִים לִפְנֵי תָמִיד:**

ועשית שלחן הנה על השלחן נאמר (יחזקאל מא, כב) "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ד'" מכאן אנו מבינים שהשלחן הינו ספירת המלכות. לדעת הרמח"ל לקמן זו נקודת ציון שבה. לחם הפנים עשויים כמן תיבה הנראת כשתי כפות ידיים פרושות וזה הרמז של ירידת השפע לעולם. לדעת הארי הקדוש לחם הפנים רומז לייחוד או"א ולכן היה חס תמיד כיום הלקחו. ומכן נבא אל באור הרקאנטי:

כתב הרקאנטי ז"ל בפרשת תצוה "ועשית שלחן עצי שטים וגו'. ממה שכתוב בארון (ע"ע ועשו ארון) תבין סוד השלחן וסוד המסגרת בסוד הכפורת. ועל כן השלחן (שהוא המל') נתון בצפון (הרומז לגבורה) כי משם עיקר קבלתו כמה דאת אמר אף ערכה שלחנה (משלי ט' ב') וידעת פירוש אף והיא העורכת שולחנה וזה טעם צפוינו זהב. טעם הזר כטעם זר הארון.

ולשון מסגרת מורה על דבר סגור כמה דאת אמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא' כ') כי האור (שהוא גימ' זר) גנוז. וארבע טבעותיו בסוד ד' טבעות הארון אמר לעומת המסגרת תהיין הטבעות כי כוונת הטבעות האלה להשפיע אל המסגרת הנזכר ובדעת חדרים ימלאו (משלי כד' ד'):

עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו אורך רוחב וגובה רומז לחב"ד. **וצפית אותו זהב טהור** רמז לגבורות הבונות את המלכות, **ועשית לו זר זהב סביב** כאמור זר גימ' אור ואלו אורות דג"ר. **ועשית לו מסגרת טפח סביב** המסגרת היא הבינה שבמלכות וטפח גימ' מ"ה ב"ן אלו חו"ג דאמא הבונים את זו"ן ובספר קהלת יעקב טפח ר"ת ט' פ'עמים ח'סד ולי נראה ט' פעמים ח'סדו כי ט' פעמים חסדו גימ' שבת שהיא עלמא דאתי **ועשית זר זהב למסגרתו סביב** ענין זר זהב סביב מורה אורות אמא המתפשטים לזו"ן.

ועשית לו ארבע טבעות זהב ונתת את הטבעות על ארבע הפאת אשר לארבע רגליו ענין זה התבאר בארוכה בערך ועשו ארון שד' הטבעות הם חו"ג נו"ה המשפעים לנוק'. **לעמדת המסגרת תהיין הטבעות לבתים לבדים לשאת את השלחן.** **ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב ונשא בם את השלחן,** **ועשית קערותיו וכפתיו**

וקשותיו ומנקיתיו אשר יסך בהן זהב טהור תעשה אתם, ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. עיין מאמר לחם הפנים.

הרמח"ל - כתב הרמח"ל זללה"ה על התורה - ספר שמות : "ועשית שלחן וגו' (נה), נג-ל). השלחן הוא סוד יסוד דנוקבא כידוע, ותיקונה הוא התחברותה עם היסוד של הזכר. ולכך היה צריך לעשות השלחן של עץ, שעץ הוא סוד היסוד של ז"א, והיות השלחן של עץ, מורה התחברות אלו ב' היסודות ביחד. והיה "אמתים ארכו" וגו', בין הכל הם ד' אמות וחצי, זהו כנגד מצב השכינה למעלה, שהם ד' ספירות וחצי, שהיא מתחלת בחזה של זעיר, והם חצי תפארת ונהי"ם. ולפי שאין המלכות נשלמת אלא - בא"י המאירה עליה, ולכך כתוב, "וצפית אותו זהב טהור", שהם סוד הארות אימא הנמשכות לשלחן שהיא המלכות.

ואח"כ אומר, "ועשית לו מסגרת", לפי שהשלחן משם היתה ההשפעה וההארה, בסוד לחם הפנים, ולכך כדי שהס"א לא תהנה הרבה משם, היה צריך לעשות המסגרת שהוא הסגר אחד, עשוי לסגור ההארות בפני החיצונים. והיה צריך לעשות "ארבע טבעות זהב" בפאות, הס"א עיקר אחיזתה היא בפאות במקום סיום ההארות. ולכך בפאות היה ארבע טבעות והב, שהם ארבע הארות של גבורה להבריש משם החיצונים :

אח"כ אומר, "ועשית קערותיו" וגו', מן השלחן היתה באה ההשפעה, ולפי שההשפעה והחיות נמשך משם ההויה ב"ה, היו כאן ד' דברים כנגד ד' אותיות של השם. אח"כ אומר, "ונתת על השלחן" וגו', לפי שבאתערותא דלתתא אתער לעילא, ובהיות תמיד שם זה הלחם, כך היה ממשיך מלמעלה השפע.

(לא) וְעָשִׂיתָ מִנֶּרֶת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תִיעָשֶׂה הַמִּנְוֶרֶה יִרְכָּה וְקָנָה גְבִיעֶיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה יִהְיוּ: (לב) וְשֵׁשֶׁה קָנִים יִצְאִים מִצְדֵּיהָ שְׁלֹשָׁה קָנֵי מִנֶּרֶה מִצְדָּה הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קָנֵי מִנֶּרֶה מִצְדָּה הַשְּׁנִי: (לג) שְׁלֹשָׁה גְבָעִים מִשְׁקָדִים בִּקְנָה הָאֶחָד כַּפְתָּר וּפְרָח וּשְׁלֹשָׁה גְבָעִים מִשְׁקָדִים בִּקְנָה הָאֶחָד כַּפְתָּר וּפְרָח וּשְׁלֹשָׁה גְבָעִים מִשְׁקָדִים בִּקְנָה הָאֶחָד כַּפְתָּר וּפְרָח כֹּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיִּצְאִים מִן הַמִּנְוֶרֶה: (לד) וּבַמִּנְוֶרֶה אֲרָבָעָה גְבָעִים מִשְׁקָדִים כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ: (לה) וּכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמָּנָה וּכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמָּנָה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיִּצְאִים מִן הַמִּנְוֶרֶה: (לו) כַּפְתָּרֶיהָ וּקְנָתָם מִמָּנָה יִהְיוּ כָּלָה מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר: (לז) וְעָשִׂיתָ אֶת נִרְתִּיהָ שְׁבָעָה וְהָעֵלָה אֶת נִרְתִּיהָ וְהָאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיהָ: (לח) וּמִלְקָחֶיהָ וּמִחֲתָתֶיהָ זָהָב טָהוֹר: (לט) כָּכָר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֶת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: (מ) וּרְאָה וַעֲשֶׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֹתָהּ מֵרָאָה בְּהָר :

ועשית מנרת זהב טהור הנה במאמר מנורה ובמאמר סוד המנורה הובאו מספר דעות על מה רומזת המנורה. בבאור כאן נלך לפי הזוהר פ' תרומה האומר שמטה כסא שלחן ומנורה הם ד' אופנים בהם מתייחדת הנוק' עם ז"א ומצב מנורה הוא המשובח שבהם בה היא מתייחדת עימו פב"פ ואמר **מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה יהיו**

זוהר שמות דף קנח ע"א: "קושיא דא דאתקשי לי, מן (שמות כה לא) **מקשה תיעשה המנורה**. ודאי מאנא דקודשא בריך הוא איהי שכינתא, דאיהי מאנא לשמשא לבעלה, איהי מנרתא דיליה, דאתמר ביה (תהלים קיט קסד) שבע ביום הללתיך, דאינון הגדולה, והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד, יסוד, ומלכות, שבע, כלילא משבע דרגין אלין. **שלשת קני מנורה מצדה האחד**, גופא (תפארת) ותרין דרועי דמלכא (חו"ג), איהו נר מצוה לאנהרא בהון, **ושלשה קני מנורה מצדה השני**, אינון תרין שוקין (נו"ה) וברית (יסוד), ואיהו נר מערבית לאנהרא בהון, מנרתא דמלכא אתקריאת, ואיהי נר, לאנהרא ביה נר מצוה, דאתמר ביה (שם יט ט) מצות יהו"ה ברה מאירת עינים. ומאן רישא דמנרתא, **בינה**, ה' עלאה, דאית לה תלת קנין, בדיוקנא דא ה', תלת ווי"ן דאינון תלת אבהן, ה' תנינא ג' קנים תניינין, בדיוקנא דא ה', (ס"א תלת ווי"ן) דאינון נצח הוד יסוד, ו' מנרתא דאמצעיתא, בן י"ה, על שמיה אתקרי בינה, איהו כליל ו' קנין לתתא, בחושבן ו', בוי' קנין דיליה, י' (משלי יב ד) אשת חיל עטרת בעלה, תגא דספר תורה, כצורת ז'. מסטרא דעלמא דאתי, לאו איהי מאנא לגביה, ולאו משמשא לגביה, אלא **עטרה על רישיה**, אבל בעלמא דין, איהי כגוונא דא הוה"י, איהו מאנא תחותיה, שמושא דיליה בכל ספירה דיליה, בכל אבר דיליה, בכל מדה דיליה. ובגין דא י' דא לזמנין איהי תחותיה, לזמנין על רישיה, לזמנין באמצעיתא, על רישיה יהו"ה (תהלים קיח כב) **אבן** מאסו הבונים היתה לראש פנה, ודא (שמות כז כ) להעלות נר תמיד, דאיהו י' על הו"ה מסטרא דמנרתא. באמצעיתא מחצית השקל, הדא הוא דכתיב (שמות ל יג) זה יתנו כגוונא דא הו"ה"ה, בסופא במשכנא, כגוונא דא הוה"י. ע"כ. (אות י' מורה על מיקום השכינה). הנה זוהר מפורש בו הוא משווה את המנורה לשכינה המתייחדת עם הקב"ה. **וששה קנים יצאים מצדיה** אלו הו"ק **שלשה קני מנרה מצדה האחד** אלו חו"ג ות"ת **ושלשה קני מנרה מצדה השני** אלו נה"י. **שלשה גבעים משקדים** עיין גביע⁷ ונ"ל בס"ד גביע גימ'

⁷ גביע כינוי המיוחס לשפירת היסוד וכך כתב בספר **ערכי הכינויים לרבי משה זכות** ז"ל - אות ג - גביע נקרא יסוד דז"א. וזה סוד גביע של יוסף, שיוסף הוא היסוד שבו בחינת הה' חסדים. וכל חסד נקרא "טוב" כמו שאמר הכתוב "אך טוב וחסד". והנה ה' פעם טו"ב גימ' "גביע". ונלע"ד שגם כן עולה "מילה" שהוא ביסוד כנז' לעיל. עוד כתב הרמ"ז שם באות פח' גביע מלבד הנז"ל רמז ג"כ לבת זוגו דיסוד הנקראת אלהים (גימ' 86) וכן "גביע" בכלל עיין בלקוטי תורה פ' ויגש. (כלומר גביע ע"ה גימ' 86). אמר המאסף שמעתי מאלופי ומיודעי, כרע כאח לי החכם השלם כה"ר דוד חזן נר"ו בעל מחבר ספר חוזה דוד, שפירש על פי זה הכתוב "ואת גביעי גביע הכסף" וכו' שנודע שמלבד הגבורות שנותן יסוד לנוק' לבנין פרצופה בעת הזווג, נותן

פ"ה וג"פ פ"ה גימ' הנר הגביעים הם הכנה אל הנר הדולק בראש כל קנה, ואמר **בקנה האחד כפתר ופרח** כתר גומו "חזור ושושן" והמפרשים אמרו שהם נו"ה **ושלשה גביעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח כן לששת הקנים היצאים מן המנורה** אם נתבונן בכל קנה שהוא קצה אחד יש ג' גביעים שהם גימ' הנר בסה"כ ו"פ הנר עולים 1530 והם כללות הת"ת ויחד עם המלכות שנקראת ב"ן גימ' 1582 כמנין "תפארת ומלכות". בכל קנה יש כפתר ופרח הם מ"ן ומ"ד הפרטיים שבכל קצה, ונבחנים להו"ה אדנות פרטיים ולנצח והוד והנה "כפתר ופרח" גימ' 994 וכן "נצח והוד, מ"ן נוקבין ומ"ן דכורין, הו"ה אדנות". **ובמנרה** היינו הקנה האמצעי שהוא בחינת המלכות הנקראת שם יש **ארבעה גביעים** ד"פ פ"ה גימ' שם, **משקדים** האם הכוונה לגביעים שהם משוקדים או שהכפתורים הם משוקדים ואין לו הכרע והסביר זאת בילקוט ראובני - ערכים - ערך הכרעה "ווי"ל משום דא"י אתנחתא בגביעי' ובמנורה ארבעה גביעים ומשמע משוקדים כפתורים ופרחים, וקרא אחרינא מוכחת דמשוקדים לא קאי אלא על הגביעי' דכתיבי שלשה גביעים משוקדים ולהכי אין לו הכרע. ונ"ל בס"ד להתבונן במילת "משקדים" שיש בה מילת **קדש** ומילת **מים** כלומר אלו מ"ד דאבא. אם אמרנו שהגביעים הם "הנר" והם ג' ייחודים ככתוב בשער הכוונות - דרושי קבלת שבת דרוש א ענין קבלת שבת "אח"כ תסתכל באור הנר אשר ברכו עליו להדליק נר של שבת וזו הכונה שתכוין בעת הסתכלותך בו הנה נודע כי שם א"ל אדנ"י הוא במל' הנק' נוק' וזהו בהיותה בימי החול אבל כאשר תעלה למע' במקומה אז יהיה לה שמו' אחרי' יותר מעולי' והכל יהיה כפי מעלת המדרגות אשר תעלה בה וזכור הקדמה זו לכל הפרטים שנבאר בענין יום שבת כמה שינויים משתנית וכמה מדרגות עולה. והנה עתה שכבר יש תוספות קדושה של שבת כנ"ל א"כ מוכרח הוא שהמלכות עלתה איזו מדרגה למע' ממקומה והנה השם שיש

לה חמשה חסדים. וז"ש "ואת גביעי גביע הכסף" שהוא ה' חסדים, "תשים באמתחת בנימין", שזהו יסוד שלה. ודוק:

עוד, **מלכות דסוד ז"א** הנקראת עטרת תפארת היא הנקראת אלקים וגביע ע"ה גימ' 86.

כתב בספר **קהלת יעקב** ערך גביע - ארי' נקרא גביע בסוד י"ג תיקוני דיקנא ג' הויות דע"ב, גביע אותיות י"ג ע"ב כן כתב במגלה עמוקות אופן קע"ב:
גביע הוא סוד יסוד, כי גביע גימטריא מילה וזה סוד גביע דיוסף (ליקוטי תורה מקץ ד"ה סוד הגביע), שכן יוסף הוא בחינת יסוד, ועל כן שם הגביע באמתחת בנימין בחינת יסוד כמו שאמר בזוהר הקדוש, והנה אמרו רז"ל גדולה מילה שנכתרו עליו י"ג בריתות, שהם סוד י"ג תיקוני דיקנא בסוד זקן התחתון, והן י"ג הויות דע"ב אותיות גביע י"ג ע"ב, וכן כתב במגלה עמוקות ואתחנן (אופן קע"ב), כי גביע הוא י"ג בחינת ע"ב, אך הוא פירוש זה על האריך שבו י"ג תיקוני דיקנא, ולפי דברינו הוא יסוד בחינת יוסף, וכן יוסף גימטריא ו' הויות שהם סוד כללות ו' קצוות וכל אחד כלול מו' הרי ל"ו הויות גימטריא י"ג פעמים ע"ב גביע, וכן גביע גימטריא דא יסוד, והרב בליקוטי תורה (שם) כתב הטעם כי ביסוד ה' חסדים וכל חסד נקרא טוב ה' פעמים טוב גימטריא גביע:

גביע הוא בחינת יסוד וזה סוד גביע דיוסף, גביע גימטריא מילה, והנה היסוד יונק מ"ג מדות בסוד זקן התחתון, ובסוד גדולה מילה שנכתרו עליה י"ג מדות, וה"ג מדות הן מדות של חסד גימטריא ע"ב משורש הו"ה דידין גימטריא ע"ב, גביע אותיות י"ג ע"ב י"ג פעמים ע"ב שהוא סוד הדיקנא, ועל כן יסוד נקרא שלום, כי שלום גימטריא י"ב ע"ב בהיחשב מ"ם סתומה דמנצפ"ך לת"ר כנודע.

כתב בספר **מאורי אור** היסוד נקרא גביע וכן גביע גימ' מילה וגימ' ה"פ טו"ב אלו ה' חסדים שביסוד וע"ה גימ' אלהים.

לה עתה הוא זה כי שם א"ל הנ"ל שהיה פשוט עתה נתעלה במילואו ועתה נקרא בשם אל"ף למ"ד אדנ"י וכל זה הוא בגי' נ"ר וכבר ידעת כי נר שבת רומז במל' ולכן תכוין כי עתה המל' נק' בשם הנז' העולה בגי' נ"ר ואח"כ תכוין כי ענין נר הוא חיבור ו' שמות יהו"ה אהי"ה יהו"ה אלהי"ם יהו"ה אדנ"י כי כל זה בגי' נ"ר. נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל כי ב' כונות אלו הנז' במלת נ"ר הם סוד ב' נרות של שבת הנז' בס"ה שצריכין להדליק ב' נרות בליל שבת וגם הם סוד זכור ושמור ויכוין בזו המצוה כנלע"ד". ע"כ. אם כן משקדים אלו מ"ד דאבא המייחדים את זו"ן. ואמר **כפתריה ופרחיה** כפתר ופרח אלו נו"ה פרטיים של הקנה האמצעי שהיא המלכות של רחל וכאן הואיל והיא מתייחדת עם ז"א מהארת אבא נוספו בה אותיות י"ה במילים כפתריה ופרחיה.

וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים לששת הקנים היצאים מן המנרה כתב כאן הרקאנטי ז"ל "וכפתור תחת שני הקנים וגו'. כשתדע סוד המרכבה עליונה תדע כי ראוי להיות כפתור תחת שני הקנים הראשונים רמז למכריע ראשון (פירוש תפארת) שהוא תחת זרועות עולם (שהם חסד וגבורה). ותחת שני הקנים השניים כפתור אחד רמז למכריע שני (פירוש יסוד) המקבל מנצח והוד הנרמזים בשני קנים השניים הנקראים שני שוקיים שנאמר שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז (שה"ש ה' טו') ר"ל כי הנצחיים שהם השוקיים הם עמודי שש. ר"ל עמודי ו' קצוות או עמודי הו' הראשון של שם שהיא בגימטריא שש על שהיא סובלה ו' שמות הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד יסוד. והשנייה הנחטפת רומז למכריע שני והם מיוסדים ביסוד עולם. על השם הנכבד הנקרא אדני. ואמר פ"ז לרמז למה שנאמר בספר יצירה נעוץ סופו בתחילתו. כי השם הנכבד הנזכר בא"ד שהוא סוף הבנין ושם אהיה שהוא מקור הכל ותחלתו הוא כנגד פ"ו עם אין סוף יתעלה ויתברך. ענין אחר פ"ז בגימטריא לבנה והוא כח בית דוד סימן לדבר ואמר **כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו** רמז לייחוד הכל. ע"כ. אם כן לפי דברי הרב צ"ל הכפתר הראשון רמז **לעת המכריע בין חו"ב. כפתריהם וקנותם ממנה יהיו כלה מקשה אחת זהב טהור**. אמרנו לעיל כי המנורה תרמוז למלכות בהיותה פב"פ והנה אמר כאן "כלה מקשה אחת זהב טהור" הנה כאן המנורה נקראת **כלה** לרמז על זה. **ועשית את נרתיה שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה** של המנרה היא המנורה העליונה כפי שכתבנו בערך **סוד המנרה** עיי"ש. ואמר כאן "ועשית נרתיה שבעה" הנה נר גימ' 250 וז"פ 250 גימ' 1750 כמנין "חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד וב"פ אדני עם ח' אותיות שלהם" והם שבעת הנרות. **ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור** מלקחיים הם נו"ה דאימא

ומחתה⁸ נה"י דאימא ככר זהב טהור יעשה אתה את כל הכלים האלה, וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר.

פרק כו

(א) וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֹשֶׁר יִרְיעַת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעַת שְׁנֵי כִרְבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (ב) אַרְךְ הַיִּרְיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיִּרְיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל הַיִּרְיעַת: (ג) חֲמֵשׁ הַיִּרְיעַת תִּהְיֶינָה חִבְרֹת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ וְחֲמֵשׁ יִרְיעַת חִבְרֹת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ: (ד) וְעָשִׂיתָ לָלֶאֱת תַּכְלֶת עַל שְׁפַת הַיִּרְיעָה הָאֶחָת מִקְצֶה בַּחֲבֶרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשֵׁפֶת הַיִּרְיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית: (ה) חֲמִשִּׁים לָלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בַּיִרְיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לָלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בַּקֶּצֶה הַיִּרְיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית מִקְבִּילַת הַלָּלֶאֱת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ: (ו) וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קָרְסִי זָהָב וְחִבְרֹת אֶת הַיִּרְיעַת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ בַּקָּרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד:

כתב סידנא רבי יעקב אביחצירא זללה"ה בספר פתוחי חותם פרשת תרומה וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֹשֶׁר יִרְיעַת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעַת שְׁנֵי כִרְבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם. אֶפְשָׁר לְרַמּוֹז בְּהַקְדִּים מֵה שִׁכְתוֹב בְּזֹהַר הַקְדוּשָׁה וּבְדַבְרֵי רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זְכוֹרָנוּ לְבָרְכָה דְּכָךְ אַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת מִתְיַחֲדִים בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. וְכָל אֶחָד נִשְׁלָמוּ בּוֹ עֹשֶׁר סְפִירוֹת. וּבְזֹהַר הַקְדוּשָׁה אֵינָא עַל פְּסוּק וְנִשְׁמִים לוֹ שֵׁם מִטָּה וְשִׁלְחוֹן וְכִסָּא וּמִנּוּחָה דְּזָה רֹמִיז עַל תְּקוּן הָעוֹלָמוֹת בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. וְהֵינָה מִשְׁכָּן רִאשִׁי תְּבוּת מִיטָה שִׁלְחוֹן כִּיסָא גִיר לְרַמּוֹז גַּם כֵּן עַל תְּקוּן הָעוֹלָמוֹת בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. וְהֵינָה תְּקוּן הָעוֹלָמוֹת תְּלוּי בְּיַדֵּינוּ עַל יְדֵי טְהוֹרַת הַגּוֹף וְכֹנֶנֶת הַתְּפִלָּה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וְאֵת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהֵם הָעוֹלָמוֹת תַּעֲשֶׂה עֹשֶׁר יִרְיעַת הֵם עֹשֶׁר סְפִירוֹת דְּהֵינּוּ תִכְוֵן שִׁיחֵיהָ שְׁלֵם כָּל עוֹלָם בְּעֹשֶׁר סְפִירוֹת. וְהוֹלֵךְ וּמִפְרֵשׁ הָעוֹלָמוֹת בְּפִרוּשׁ כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם בְּפִנִּי עֲצָמוֹ. שֵׁשׁ מִשְׁזָר רֹמִיז עַל עוֹלָם הָאֲצִילוֹת שֵׁשׁ רֹמִיז עַל שֵׁשׁ סְפִירוֹת מְחֻסָּד וְעַד יְסוֹד שֶׁעַל יְדֵיהָ נִתְקַנּוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁתַּחֲתֶיהָ כְּמוֹ שִׁכְתוֹב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' מִשְׁזָר גִּימְטְרִיא אֲצִילוֹת וְעוֹד יו"ד דִּידוּעַ דִּיו"ד דִּשֵׁם הַנִּיחָה הוּא בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת. וְתַכְלֶת הוּא עוֹלָם הַבְּרִיאוֹת דְּתַכְלֶת הוּא עוֹלָם הַבְּרִיאָה וְיִדוּעַ דִּאימא מְקַנְנָא בְּבְרִיאָה. וְאַרְגָּמָן הוּא עוֹלָם הַיְצִירָה שֶׁשֶׁם מִט"ט. וּפְעָמִים נִקְרָא מִט"ט מִטְרוּ"ן (וּמִטְרוּ"ן גִּימְטְרִיא אַרְגָּמָן) [כְּנִרְאָה צ"ל וּמִטְרוּ"ן עִם הַכּוֹלֵל גִּימְטְרִיא וְאַרְגָּמָן עִם הָאוֹתִיּוֹת] וְתַלְעַת שְׁנֵי הוּא עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה שֶׁשֶׁם הַקְלָפָה שֶׁהִיא תוֹלַע טָמֵא. וְצָרִיךְ אָדָם בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה לְתַקֵּן בַּמַּחְשְׁבֹתוֹ כָּל

⁸ כתב בספר קהלת יעקב - ערך מח - מחתה הוא סוד נצח הוד יסוד דאימא, שבהם המוחין דאמא, וכן במחתה היה נתון הקטורת שהן המוחין דאמא, ובנצח הוד יסוד דאמא הוא ג' אהיה קס"א קמ"א קמ"ג גימטריא מחתה עם הכולל, הרב בפרי עץ חיים שער הקרבנות פרק ה':

ארבעה עולמות. וזהו שאמר כרבים מעשה חשב דהינו תציגרם במחשבתך בשעת התפלה שישלמו ויכללו זה בזה וזהו מעשה חשב תעשה אתם דהינו על ידי מחשבה תעשה בהם מעשה וישלמו ויכללו זה בזה :

אי נמי ואת המשכן תעשה עשר יריעת. רומז על עולם האצילות הנתקן בשעת התפלה על ידי חמשה חסדים וחמשה גבורות. והנה החמשה גבורות הם חמשה אותיות מנצפ"ד גימטריא פר וכל אחת מהם כלולה מכלם נמצא סך כלם אלף וארבע מאות וזהו שאמר במלת אתה גבור אתה אלף של אתה היא אלף ממש ת' היא ארבע מאות ה' לרמז על חמשה גבורות שכללות חשבון כלם אלף וארבע מאות וכשם שיש בחמשה גבורות כף יש בחמשה חסדים. דגבי חסד כתיב ורב חסד. והוא גימטריא פ"ר. וחמשה פר גימטריא אלף וארבע מאות. והנה החמשה חסדים והחמשה גבורות הם מחסד ועד הוד. ואחר כך נכללים כלם ביסוד ולפיכך נקרא יסוד כל גימטריא חמשים לרמז שנקללו בו החמשה גבורות כל אחת כלולה מעשר והוא הדין החמשה חסדים. ואחר כך מיסוד יורד כללותם אל המלכות ולפיכך נקראת כלה. גימטריא גם כן חמשים והא היא שרשה וידוע דהחסדים הם הממתקים את הגבורות. וידוע גם כן דהמתוק הגדול וההארה הגדולה הוא כשמתגלים ש"ע נהורין ומאירים למטה והש"ע נהורין נחלקים לחמשים שערים. והנה יש פ"ר דינין ויש ש"ך דינים פידוע לפי שהם זכרים ונקבות וצריכים כלם להתמתק. ובזה נבא לבאור הכתובים ואת המשכן תעשה עשר יריעת המשכן הם האצילות תעשה עשר יריעת הם חמשה גבורות וחמשה חסדים שבחמשה ספירות מחסד עד הוד. וחזר וברר דהם חמשה במה שאמר שש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני דתלעת שני נחשב לשנים לרמז דהם חמשה ספירות שבהם החמשה גבורות והחמשה חסדים. וצריך האדם לכוונם בדעתו בשעת התפלה ולכוון למתק הגבורות בחסדים. וזהו שאמר כרבים לפי שפרובים דמות ז"ן היו וידוע דהאשה מצד הגבורות האיש מצד החסדים וכשמתגלים האיש ממתק את האשה וזה שאמר כרבים דהינו תכנון לחבר החסדים עם הגבורות דומיא דכרובים זכר עם נקבה כדי למתקם וכל זה על ידי פונה במחשבה טהורה וזכה וזהו שאמר מעשה חשב תעשה אתם. ארץ היריעה האחת בא לרמז כמו שכתבנו. דכל גבורה כלולה מחמשתן ועולה חשבונה פ"ר וכל חסד כלול מחמשתן ועולה חשבון פ"ר וזהו שאמר ארץ היריעה האחת היא גבורה אחת חשבונה שמנה ועשרים באמה וכל אחת משמנה ועשרים כלולה מעשר גימטריא פ"ר. ורחב ארבע באמה דהינו כשתוסיף ארבע על שמנה ועשרים הוי גימטריא שלוששים ושתים וכל אחת כלולה מעשר הוי גימטריא ש"ך דינים וכל זה בגבורה אחת וכל אחת ואחת כף יש בה וזהו שאמר מדה אחת לכל היריעת. חמש היריעות תהיין חברת אשה אל אחתה הן חמשה גבורות וחמש יריעת חברת אשה אל אחתה הם חמשים חסדים. ועשית ללאת תכלת על שפת היריעה האחת מקצה בחברת. בא

לרמז כמו שכתבנו דכללות כל הגבורות והחמשה החסדים נקבצו ביסוד וזהו שאמר **ועשית ללאת תכלת** הם כללות החמשה גבורות והגבורות נקראים תכלת לפי שהם דין וללאת לשון כללות זה בזה כמו השלשלת. **על שפת היריעה האחת** הוא היסוד שהוא מקצה בחברת שהוא סוף הספירות של זעיר אנון וכן תעשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנית היא המלכות. ואזיל ומפרש דחשבון הכללות הוא חמשים דכל אחת כלולה מעשר. וזהו שאמר **חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת** הוא היסוד. (הנקרא כל גימ' 50) **וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במחברת השנית** היא המלכות. (הנקראת ים גימ' 50) **מקבילת הללאת** דהינו שיהיה הכללות מכון בלי ערבוביה שתהיה גבורה שבחסד בחסד שבחסד וכן על זה הדרך והכי נמי במלכות וכן החסדים. **ועשית חמשים קרסי זהב**. כאן בא לרמז על ש"ע נהורין שהם מתחלקים על חמשים שערים כמו שכתבנו והם המאירים זו"ן ומשלימים תקונם כראוי. והנה קר"סי גימטריא ש"ע. וזהו שאמר **ועשית חמשים קרסי זהב** הם ש"ע נהורין המתחלקים על חמשים שערים. והבאת את הקרסים בללאת דהינו תגיע הארתם עד החסדים והגבורות הנכללות ביסוד ובמלכות. ואז והיה המשכן אחד יהיה? חיד גמור כראוי:

והנה שיטת האר"י הקדוש - כתב מהרח"ו ז"ל **בספר הליקוטים** - פרשת תרומה - פרק כו **"ואת המשכן תעשה עשר יריעות וכו' דע, כי א"א הוא בחינת המשכן, והקלעים והקרשים הם לבושים המלבישים לא"א. ולהבין בחינת הקלעים, הכתוב אומר חמש עשרה אמה קלעים לכתף, והוא כי הכתפים דא"א נעשים חו"ב לאו"א, ואלו הכתפים הם המוחין שלהם, שרומזים לשם י"ה ט"ו אמה, והם כלולים זה בזה, ולזה נקראים י"ה, וכל אחד כולל שם י"ה, כי לאבא יש לו חו"ב שהם י"ה, ולאבא ג"כ יש חו"ב. וביו"ד שבחכמה יש ו"ד כשהיא שם, וח"ב הם, י' חכמה, ה' בינה. וח"ב הם כלולים זה בזה, ולזה הם י"ה בחכמה, וי"ה בבינה, שהם שני י"ה. ועדיין אלו השניים הם חכמה שבבינה ובינה שבחכמה, וזאת הה' שבחכמה שהיא ו"ד שהיא ה, בינה. ועוד יש בחינה אחרת, והיא בינה עצמה נכללת בחכמה, וחכמה עצמה נכללת בבינה:**

וז"ש בספר יצירה הבן בחכמה וחכם בבינה, באופן שהם ד' י"ה חו"ב שבה. וחכמה בינה עצמה נכללת בה, ובינה וחכמה שבה, ובינה וחכמה עצמה נכללת בה. ואלו הד' י"ה, כל י"ה שהוא מבחינת חכמה מלואה ביו"ד, ומבחינת בינה מלואה בה', באופן שיש בחכמה יו"ד ה"י יו"ד ה"ה, ובבינה ג"כ יו"ד ה"ה יו"ד ה"י, וכל שם מאלו עולה ה"ס, שהוא שם אדניי. והם שני שמות אדניי, אחד בחכמה ואחד בבינה. וז"ש (משלי ג' יט) ה' בחכמה יסד ארץ, ופי' שבתוך החכמה עשה יסוד לארץ שהוא מלכות, והוא השם הזה של אדניי. ובזה, גם שתדל למטה יש לה אחיזה ושורש

בחכמה, וכאשר תשלב אלו השמות השם שמצד אבא יסתיים בה', והשם שמצד אימא יסתיים ביו"ד. וכשתכה אלו השמות זה בזה יוד פעמים ה"י, הם שלש מאות, ויוד פעמים ה"ה הם מאתים, ושניהם עולים ת"ק כמנין כת"ף. ואלו הם השני כתפים של א"א, הנעשים מוחין לאו"א. והנקודות של אלו השמות, השם של אבא כולו נקוד בפת"ח, חוץ מן היו"ד שנקודה קמץ, ועולה הניקוד הזה שבעים והניקוד של השם דאימא האותיות של הזכר נקודים בקמץ, והאותיות של הנקבה נקודם בפתח, והניקוד של קמץ שמקבלת מכתר של פתח שמקבלת מאבא, שהנקודות הם נשמה לאותיות, ואימא אינה יכולה לעשות לה לעצמה נשמה מעצמותיה, אם לא ע"י שמקבלת מכתר או מאבא. והאותיות של הזכר הם שבעה, והם שבעה קמצים, ושל הנקבה הם ג', והם ג' פתחין. ועולים ק"ל של אימא, ועם ע' של אבא עולים שניהם קל"ע, ומכאן נעשים קלעים. והם ט"ו אמה שהם מצידיה, והם קלעים לכתף, שהכתף הוא שם י"ה כנז"ל, והקלעים הם הנקודות, וצורתם כך, יוד הי יוד הה, אלו הם מאבא, ושל אימא, יוד הה יוד הי. וטעם היות אבא ואימא כמין קלעים, שהם כמעשה רשת, כדי שיצא האור מא"א אל ז"א, דרך אותם הנקבים. ואלו הנקבים הם שני אזנים ושני עינים, שנים מן החוטם וא' מן הפה. ואלו הדי' י"ה פשוטים עולים ששים, וזהו שנאמר (שיר ג' ז') הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים וכו'. כי שלמה הוא יסוד דרישא דלא אתידע, שמגיע עד כתפים של אריך. באופן שאלו הדי' י"ה, שהם ס', הם סביב ליסוד של א"א רישא דלא אתידע. וזש"ה (שם ח' י"ב) האלף לך שלמה, שהם אלו השני כתפים שעולים אלף, ששומרים היסוד הזה, ומאתים לנוטרים את פרו, ששומרים את הפרי הזה שהוא היסוד, והאור שבתוכו, שזהו את פרו ששומרים את הכתפים. ויש מאתים שהם סביב להם, שהם הקלעים שלהם שפי', ואלו השני שמות שפי', בשנשלב אותם עם השמות של או"א עצמם שהם ע"ב קס"א, עולים זכו"ר, הם מסוגלים לזכירה. ואחוריים של אבא קפ"ד, ושל אימא קדמ"ת, עולים תשכ"ח. וזהו כל זכירה היא מצד הפנים, והשכחה מצד האחוריים :

וכמו שיש זכירה ושכחה באו"א, כן יש ג"כ בזו"ן. והשני אדני שפרשנו, נותנת אימא לרחל, והם ק"ל. וזהו שארז"ל דעתן של נשים קל"ה. ופי', כי יש למעלה ל"ב אלהיים, ומקבל אבא מא"א י"ו, ואימא ג"כ י"ו, וקודם באים כלם באבא, ואח"כ נותן אבא לאימא י"ו שלה שלא ע"י זוג, ואח"כ נותן לה י"ו שלו בזוג, נמצא שיש ל"ב באבא שהם י"ו, ול"ב באימא שהם י"ו. פי', כי אבא עיקר מה שיש לו הם י"ו, אבל כשבאו י"ו של אימא בתוכו נכללו בו, ונמצא שהם ל"ב. וג"כ אימא עיקר מה שהוא שלה הם י"ו, וכשנותן לה אבא בזוג שלו י"ו, נמצא שיש בתוכה ל"ב. ואלו הל"ב אלהיים הם ש"ך ניצוצין, ש"ך דינים. וג"כ יש ה' דינים אשר עולים ש"ך, ה"פ דין, והה' אלפי"ן של אדני הממתקן ונעשים שכ"ה :

ואלו הש"ך דינים הבאים, אימא נותנת אותם למלכות. ולפעמים אוזיפת לברתא מנהא, והם ש"ך ניצוצין של ל"ב אלהיים, ואז יש בה ב"פ ש"ך של אלהים ושל אדני, והם עולים תמ"ר. וע"ז ארז"ל תמ"ר במרירותה היא עומדת, שכל בחינת הדינים יש בה, והמיתוק שלה הוא שמש והוא ב' ל"ב של הויו"ת שיש באבא, כמו שיש ב' בחינות של דינים של אלהים ושל אדני באימא, והם ל"ב של הויו"ת, אחד לאבא ואחד לז"א, ואבא נותן לז"א שלו ג"כ ועולה שמ"ש, ואז הם מתמתקים הגבורות. ואימתי הם מתמתקים, כשהשמש הוא חס, וזהו החמימות שלו, כי ההויו"ת כשבאים מאבא לאימא הנה הם מלובשים בל"ב אלהים, ומכח אותו הדין מתחממות, ואז חוזרים הגבורות להתמתק בכח הגבורות שבהויו"ת, ובשרשם הם מתמתקים, וזש"ה (שמות י"ו כ"ב) וחם השמש ונמס באופן, שאו"א מלבישים את א"א, כסדר הזה, אבא מלביש לא"א זרוע ימין, מן הכתף נעשה הראש שלו, והוא בחינת קלעים שהוא מעשה רשת, כדי שיבוא אור א"א להאיר לז"א דרך אותם הנקבים, והנקבים הללו הם שני עינים שני אזנים וכו' כנז"ל, והגרון הוא כתר שלהם, חציו לאבא וחציו לאימא, ולכן נקרא אבא י"ש, שהוא חצי כתר, וכת"ר עולה ג"פ או"ר, והם חב"ד מוחין הנעלמים בכתר, ואינם מושגים, ולזה אינו ניכר בו אלא בחינת העצם שהוא החיצוניות, והעצם הזה כולו מלא נקבים וחלול בתוכו, להורות על המוחין שבו שהם סוד אויר, והחצי הוא של אבא, והחצי של אימא חציו לוקה אבא ונותן אותו לאימא בסוד הזווג, והם הי"ו אלהיים שפ"י, והחצי יעלה י"ש. וזש"ה (משלי ד' ה') קנ"ה חכמה קנ"ה בינה, כי מן הי"ש קנ"ה אחד לאבא וקנ"ה אחד לאימא, והתפשטותם הוא לפעמים עד הטיבור של א"א, ולפעמים עד הרגלים. והוא, כי לפעמים נעשה זעיר פרצוף שלם בן י"ס, ונכנסים בו המוחין של א"א, וכדי שיוכל ז"א לקבלם, אז מלבישים זו"ן לא"א, ולפעמים ז"א הוא בעל ו"ק, וא"א אוסף רגליו ונשאר זעיר במקומו, שהיה מתפשט רגליו של א"א, ואז או"א אינם מלבישים לא"א כי אם עד הטיבור: ולהבין היאך אפשר שיהיה ז"א בעל ו"ק לבד, שמעולם לא מצינו תינוק בלא ראש. ופ"י כי לעולם ז"א הוא בעל ו"ק, ויש לו ראש ג"כ, אלא שאיבריו הם קטנים, ששיעורו בפני אדם גדול יהיה מן הכתפים ולמטה, ולזה נקרא זעיר, שאינו עושה מדה בפני אדם גדול, כי אם מן הזרועות ולמטה, שהם בחי' ו"ק. והאורות שנכנסים בו כשהוא בעל ו"ק, הם ששה אורות, והם אותם שנפלו כשנשברו הכלים, והשלשה שנשאר למעלה. וזש"ה (משלי ח' ל') ואהיה אצלו אמון, פ"י אמון מופלא אמון מוצנע אמון פדגוג, ויש אומרים אף אמון רבתא. ואלו הג', הם הג' שנשארו למעלה. והטעם שנשארו למעלה, לפי שאם היו קבועים בז"א, כשהיה האדם חוטא היה פוגם ג"כ בג"ר של ז"א, ולא היה לו תקומה, עתה כשהאדם פוגם, ומאחר שאינם קבועים בו הם מסתלקים. וכאשר האדם שב בתשובה חוזרים למקומם, ויש בהם כח להאיר את כל הפרצוף ולתקנו:

וז"ש ז"א, ואהיה אצלו אמון, שם הייתי מתגדל, ומי היה שם חב"ד, שהם מופלא מוצנע פדגוג. ויש אומרים אף אמון רבתא, שהוא הכתר שבמלכות, שנשאר ג"כ למעלה לסיבה הנז', ונכנסו בו הששה אורות, באופן זה, שני אורות בחדס ונצח, ושנים בגבורה והוד, ושנים בת"ת ויסוד. ובראש אין בו מוח כלל, וכן הוא במוחש, כי האדם עושה בידי כמה דברים, ובמוחו אין לו דעת כלל. ובחדס יש ג' פרקים, והאור שבו נעשה לג' שלישים, למלאות את כולו, וכן כל השאר מדות, וחדס כלו שבראש אין לו הארה כלל, ונותן השני שלישים שלו לראש, ונשאר בו שלישי א'. והנצח נותן לחדס שלישי א', ונשארו בחדס שני שלישים, ובנצח שני שלישים, וכן עושים כל השאר מדות, עד כי כולם שוים באורות: אח"כ נכנסים נה"י דאימא, הפרק הא' שבהם בחכמה, וכן בבינה, באופן, שיש עתה ג' שלישים לכל אחד, ואח"כ נכנסים הפרקים השניים, ויורדים הראשונים לחג"ת, נמצא שיש לחג"ת ג' שלישי לכל אחד. ואח"כ נכנסים הפרקים העליונים של נה"י בחב"ד, ויורדים הפרקים השניים בחג"ת, והשלישים בנה"י, נמצא שיש לכולם ג' שלישים, אלא שהפרקים של המוחין הם עליונים מכולם. ועוד, ששורש כולם במוחין, שכולם משתרשים במוחין קודם ירידתם למקומם, וכאשר אלו הפרקים נכנסים בז"א, מלביש ז"א עד הטיבור, ולאז"א, עד סיום מקום המסתים החזה:

והטעם שאז"א מלבישים לא"א מן הכתפים ולמטה, והראש שלהם מתחיל מן הכתפים, וכשנצייר לאריך שלישים, החזה הוא שלישי אחד, ומקומו ניכר שהוא בחינה בפני עצמה מוקפת בצלעות, וממקום סיום החזה עד הטיבור שלישי אחד, ובטיבור שם פתיחה אחד, ומשם יניקת זעיר כשהוא בעיבור, ומן הטיבור עד סיום הגוף שלישי אחד, ומן הראש של אז"א, עד סיום החזה מלביש מן הכתפים עד הטיבור, והם הראש והגרון והחזה, והשני שלישים שיש מן החזה ולמטה מלבישים מן הטיבור עד סיום הגוף, שיש מדה בא"א ששליש שלו ימדוד שני שלישים מאז"א, וכפי השיעור הזה, הרגלים של אז"א אין בהם שיעור להלביש הרגלים של אז"א, ונשארים מגולים, ואלו הם נשארים לקיום העולמות מגולים. וזהו שבשבת משלשל אדם טליתו, לפי שאז"א וז"א מסתלקים למעלה עם הכלים שלהם, ונשאר אז"א מגולה יותר מימות החול, ולזה מתפשט הלבוש שלהם לכסותו:

ואלו הרגלים, מקום התפשטותם נקראת שדה, והוא השדה שבין אצילות לבריאה, ומקומו י"ב אלף אמה. ואם לא היה אדם חוטא, היה לו מקום לילך אלו הי"ב אלף אמה, שלא היה מקום לחיצונים להאחז, אבל אחר שגרם הפגם, ויש מקום לחיצונים להאחז, אסור לצאת חוץ לאלפים אמה. והטעם, שבין בריאה לאצילות יש ביניהם מרחק אלפים אמה, ולכן עד אלפים אמה שהוא מקום האצילות יכול לילך שהוא רשות היחיד, מקום האצילות דכלא חד, אבל בבריאה הוא רשות אחר, ולזה אז"א לו ליכנס. הגם כי בבריאה יש קליפה, אבל באלו האלפים אמה אין מקום

לקליפה שם, וכשהאדם מערב יכול ללכת אלפים אחרים, או מה שירצה והטעם, כי השדה הוא י"ב אלף אמה לכל רוח, ויש מקום לבריאה ליכנס לשדה הזה עשרת אלפים אמה לכל רוח, שהוא מוכרח להיותה רחוקה מן האצילות אלפים אמה, וכשהאדם מערב, מתפשטים הרגלים של א"א עד אותו מקום, ונשאר מקום פנוי נגדו, והבריאה היא נכנסת שם, ולזה אי אפשר לו לילך באותו מקום שכבר נכנסה הבריאה שם, ולזה כשנכנסים בז"א המוחין ומלביש לא"א, הטיבור מלביש לאו"א עד החזה. וזהו ההבדל שבין או"א לז"א, כי הגרון של א"א הוא מקום צר וקצר ומלא עצמות, והוא כתר לשניהם, וכתר של ז"א נעשה משני שלישים של או"א, וכולו כתר לאחד, והוא מקום רחב ושיעור שני שלישים, ויש בו מקום פנוי, וזה היה פגם אדה"ר שנתן מקום לחיצונים ליכנס שם. וז"ש בזוהר דשוי חשך בין כתר לעילת העילות, ופי', כי עילת העילות נקרא אבא או אימא או זעיר או נוקביה, שהם עילה למה שלמטה מהם, וז"ש דשוי חשך, שנתן מקום לחיצונים ליכנס בין כתר של ז"א, לעילת העילות שהיא אימא באופן, שז"א מלביש א"א מן הטיבור ולמטה. וז"ש ולירכתי המשכן תעשה ששה קרשים למקוצעות המשכן תעשה, פי', כי ז"א לפעמים מלביש לרחל ורחל מלביש את ז"א, וכשהוא שעת הזווג, זעיר מלביש המלכות ירך שמאל, שהמשכן הוא כמו שפי', והשאר לבושים אליו. וז"ש ולירכתי המשכן, שהוא ז"א, שהוא מלביש מן הירכים ואילך, ומה שהוא היסוד הנקרא ימה, מערב, שמערב כל הבחינות, תעשה ששה קרשים, כנגד ז"א שהוא ו"ק. ושני קרשים תעשה למקוצעות המשכן, פי', כי לפעמים ז"א מלביש ורחל מלביש את הזעיר, וכשהוא שעת הזווג ז"א מלביש את המלכות כנז"ל ירך שמאל, ואלו הם הקרשים שבירכתיים. ויש להבין, כי האחד מן הששה קרשים היה ראוי שיהיה מא' מאלו השנים שהוא ז"א, ואיך אפשר א' לבד וששה לבד. ואפשר לפרש, שאלו השנים הם יעקב ורחל, והם מלבישים הירכים של ז"א. או אפשר לפרש, שיש בחי' לז"א, כי בתחילה הוא מלביש לא"א ולוקח המוחין כולם, ואח"כ מניח הירך אחד לנוקביה, ומלביש הוא הירך הימיני. באופן, ששני הבחינות הוא ששה קרשים מלביש את כולו, והוא קרש אחד, ונוקביה קרש אחד:

ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעות וכו'. הטעם שהיו י"א יריעות, וגז"כ י"א סימני הקטורת, וי"א ארורים שבפרשת כי תבא, הם סוד עשר קליפות, ויש בהם חיות הקדושה להחיותם. והנה ביי"ס של הקדושה, אז נבלעת בתוכם הקדושה שלהם ונחשבים ליי"ס לבדם, אבל בקליפות אין החיות מובלע בתוכם, כי אין קדש מתערב בחול, אך עומד על ראשם ומשם מאיר להם, ואז הם נחשבים ליי"א, וזהו כל המוסיף גורע. ואחד עשר ארורים שבפרשת כי תבוא, הראשון

הוא ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וכו', והוא כנגד אריך שבקליפה. וז"ש רשב"י ע"ה (דברים כ"ז ט"ו) ארור האיש אשר יעשה, הא"א שבקליפה בא"א של הקדושה, הנקרא בסתר, וזמ"ש ושם בסתר, בסתרו של עולם, והוא א"א המסתתר ומתלבש תוך האצילות כנודע. ולכן יש עד תיבת בסתר י"ג תיבות, כנגד י"ג תיקוני דיקנא. ואח"כ מקלה אביו ואמו, כנגד או"א. אח"כ חמשה ארורים אחרים, כנגד ה' ראשונות של זעיר, שהם כח"ב ח"ג. אח"כ ארור שוכב עם אחותו, כנגד ת"ת דז"א, כי שם הת"ת עם אחותו ביחוד, משא"כ בה' ראשונות:

ויהיו תואמים מלמטה - ההפרש שיש בין תואמים לתמים, הוא כי תואמים הוא שאינם תמים מעצמם, אבל מתאמים לפעמים, והוא זו"ן, כי לפעמים מתייחדים. אבל או"א, הם תמים לעולם כי כחדא נפקין כחדא שריין. והם על ראשו של ז"א, וזהו תואמים מלמטה של או"א, שהם על ראשו. ואו"א הם אל הטבעת האחד, כי טבעת גדולה של הגרון של א"א, כי עד שם מגיע הכתר דאו"א, והטבעת הזוה הוא כתר לשניהם, ומגיעים עד הטיבור או עד הרגלים, כמו שפ"י עד סיום הגוף שלהם נעשה כתר לו, ומנה"י נעשים המוחין לז"א, ומהפרקים עליונים הסמוכים לגוף והוא הפרק הנכנס בבוקא דאטמא, נעשו מוחין לו, ומיסוד נעשה הדעת שלו. וביסוד הזה יש בחינות, כי היסוד דאימא הוא קצר, ובמקום הרחם שנוצר הולד שהוא בעיבור נעשה שם הדעת, והשיפולים שהיא העטרה שלה מגיע עד החזה, ושם מסתיים היסוד דאימא:

וני"ה הם שתי בדי ערבות, שאין להם לא טעם ולא ריח, לפי שהאור שבתוכם הם סתומים אטומים בתוך עצם אחד, וחוצה לו גידים ובשר ועור, ולזה אין האור יוצא ממנו, כי אם בגיד אחד שיוצא דרך בוקא דאטמא, ונוקב העצם, וכשנוקב האור הזה עושה בו שני חושים, ואין בהם ממש, שהם דקים ואינם נרגשים, שהם חוש השמע וחוש הראות. אבל היסוד נעשה בו שני חושים, שיש בהם ממש, לפי שהאור יצא בריבוי, ועושה בו הטעם והריח, והיסוד דאימא מסתיים בחזה שלו, נמצא, שהיסוד לית ליה כלום, כי בת"ת נסתים. ולזה נקרא יוסף עני, (נ"א עניו) ונאמר בו וילקט יוסף את כל הכסף, שמלקט כל האורות העליונים, ולזה נק' כל:

ודע, כי החסדים והגבורות שביסוד דאימא, אינם כמו הנצח וההוד שהולכים דרך ישרה, אבל אלו הולכים בעקמימות, וז"ש (תהלים) נורא עלילות, וזמ"ש (משלי כ"ד ד') ובדעת חדרים ימלאון, שהדעת ממלא כל החדרים. וז"ש ימלאון בנו"ן, שהוא המלוי שלהם מן הנו"ן שהיא אימא. ומן היסוד דאבא נעשה הגוף של זעיר, ומן העטרה דאבא נעשה היסוד דזעיר, אבל העטרה שלו שהיא מלכות שבו לית לה מגרמה כלום, דמלכות עצמה לית לה מגרמה כלום, לפי שאין המוחין נכנסים

בתוכה, כי אם האורות של המוחין מזעיר, והיא יוצאת מבין תרין דרוען דאחורוי. ופי', לפי שהדיקנא דזעיר מגיע עד הטיבור, והמזל שבו שהוא בחינת הת"ת מכה בחזה שבו, והאור היוצא ממקום סיום של יסוד דאימא יוצא בריבוי, ספר הליקוטים - פרשת תרומה - פרק כו שהיסוד דאימא הוא רחב, וכשירד ביסוד דז"א שהוא צר, אין אותו האור יכול לעבור דרך בו, ואז חוזר אל מקורו בחזה, ודרך פנים אינו יכול לצאת, שהשערות של הזקן מכין בחזה, ולזה בוקע האור ויוצא דרך האחורים, ומלכות היא בסוד נקודה למטה מן היסוד, כי שם ביתה מעת צאת הנקודות. ומלכות, כשעולה לקבל האור ההוא כשהוא ביסוד, היא מדה אחת כלולה מעשר, וכשעולה בני"ה היא נעשית פרצוף אחד, וכשעולה עד החזה מקבלת בחינת הכתר, ואז היא פרצוף שלם, ונקראת אחותי רעייתי :

ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים - הנה יעקב ורחל הם תאומים מלמטה, פי' מלמטה מן החזה של ז"א, ושם עומדים יעקב ורחל תואמים, שוים בקומתם. וז"ס מש"ה (שיר ה' ב') יונתי תמתי, וארז"ל תאומתי. אך כאשר לוקחת בחינת לאה, ועי"י כן נגדלת רחל ונעשית פרצוף שלם שוה בקומתה עד ראש ז"א עצמו וזהו שנא' ויחדיו יהיו תמים אל ראשו וכו', אז רחל מגעת עד ראש ז"א, והם תאומים שם יחדיו, עוד פירוש אחר, ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים וכו', דע, כי לאה ורחל כל אחת מהם נק' תם, וז"ס ויחדיו יהיו תמים וכו'. והוא, כי הלא הגבורות הם ההולכות אל הנקבות, וגם לוקחות הארת ה' חסדים, והנה אלו העשר באים מלובשים בעשר אחורים של יסוד אימא, שהם עשר אהי"ה, יי דמים הם בגי' ת"ם, והוא בלאה וכן ברחל :

והנה הביאור הפשוט :

בס"ד ננסה לבאר את סוד יריעות המשכן. והנה בא הציווי למשה : **וְאֵת רֵמֹז לַכֹּחַ לַחֲבֵר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ שֶׁהָרִי מִשְׁכָּן הוּא בַּחֲנִינָה הַנוֹקֵי מַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת וְהִיא הַנִּקְרָאת כֹּאֵן הַמִּשְׁכָּן** כי היא השכינה והיא נקראת בכל מקום שם ונקראת כנה שם וכנה אלו אותיות המשכן ואמר **תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת רֵמֹז** לעשר הספירות של המלכות הנקראת משכן. כל יריעה זה שם אלקים כי אלקים במילוי ההין עולה **יריעה** וכל יריעה יש בה ספירות פרטיות שלה שהם **שש** שהוא לבן ורומז לחסד והוא מאיר למלכות הפרטית שבכל יריעה ואמר **מִשְׁזָר** היינו החסד מאיר למלכות משזר קרי ביה שם זר וזר גימ' אור **וְהַתְּכִלֶת מַלְכוּת וְאֶרְגָּמָן** יסוד כי בו נכללים כל הקווים וכן הארגמן זה שילוב של כמה צבעים ורומז אל המלאכים ארגמן **וְתַלְעֵת שָׁנִי** ירמוז לגבורה **כְּרָבִים**

נצח והוד **מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב** התפשטות המוחין למלכות **תַּעֲשֶׂה אֹתָם** מצב של כלים עם אורות. מידות היריעות ומספרם רומזים לשם הוי"ה ב"ה **אֶרֶץ הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאֲמָה** רמז למילוי דמילוי של שם הוי"ה שיש בו כ"ח אותיות וְרֹחַב אֶרְבַּע בָּאֲמָה רמז לד' אותיות של שם הוי"ה ב"ה ומספרם עשר רמז לעשר אותיות של שם הוי"ה שיש בשם ע"ב או ס"ג או מ"ה וזה יש בכל הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל הִירִיעֹת. חֲמֵשׁ הִירִיעֹת תִּהְיֶינָן חִבְרַת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ אלו אותיות יוד הי של שם ע"ב אות יוד היא זכר ונקראת כאן אח ואות הי היא הנקראת כאן אישה וכן וְחֲמֵשׁ יִרְיעֹת חִבְרַת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ אלו אותיות ויו הי וגם כאן יש זכר ויו ונקבה הי. כאמור המשכן רומז למלכות והיא מקבלת מוחין מהבינה בסוד אימא אוזיפת מנאה לברתא ואמר **וְעָשִׂיתָ לָלֶאֱת** לולאה רומזת ללאה ויש כאן פעמיים לאה כי לו גימ' לאה ושאר האותיות לאה ויתכן שרמזו שהשפע מלאה בא ללאה שבמלכות תְּכַלֶּת תבונה כי תכלת דומה לים וזו המלכות אלא שכאן מדבר על מלכות דאימא שזו הַתְּבוּנָה והיא נמצאת **עַל שְׁפַת** שפה זו השכינה כי שכינה גימ' שפה והתבונה עומדת להשפיע לה מוחין ואז נקראת הִירִיעָה הָאֶחָת ואמר **מִקְצָה בַּחֲבֵרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁפְת** הִירִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית כדי שהשפע יזרום צריך את הלולאות שהם ההכנות לקבלת השפע ואמר **חֲמִשִּׁים לָלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בִּירִיעָה הָאֶחָת** כי מדובר בשפע הבא מהבינה שיש בה חמישים שערים וְחֲמִשִּׁים לָלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בְּקֶצֶה הִירִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית כנ"ל **מִקְבִּילַת הַלָּלֶאֱת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ** פנים אל פנים וְעָשִׂיתָ **חֲמִשִּׁים קָרְסִי זָהָב** הקרסים רומזים לשמות אלקים כי קרס גימ' ש"ס גימ' שין שזה שם אלקים במילוי יודין כזה: אלף למד הי יוד מס וְחִבְרַת אֶת הִירִיעֹת אִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ יריעה גימ' של שם אלקים במילוי ההין כזה: אלף למד הה יוד מס ואילו **בְּקָרְסִים** שם אלקים במילוי יודין ואלו שמות הממלאים את המלכות הנקראת אלקים ואז **וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד** המלכות שלמה וראויה להיות אחד היינו א' = כתר ח' = ספירות מחכמה עד יסוד ד=מלכות זה המשכן שהוא דל יחסית למקדש שלמה. ידוע מנבואת יחזקאל שסביב מחנה שכינה יש ג' קלי' הנקראים רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת והם בחינת חג"ת כי ענן גדול רומז לחסד אש מתלקחת רומזת לגבורה ורוח סערה תפארת ויריעות עזים גבורה יריעות אלים חסד ויריעות תחשים תפארת, ואמר **וְעָשִׂיתָ יִרְיעֹת עֲזִים לְאֶהֱלָ עַל הַמִּשְׁכָּן** בחינת אש מתלקחת והיות הם בקלי' אמר **עֲשִׂיתִי עֲשָׂרָה יִרְיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם** כי בקדושה עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה אֶרֶץ הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בָּאֲמָה בחינת פרעה שנאמר בו ושלישים על כולו וזו אות ל' וְרֹחַב אֶרְבַּע בָּאֲמָה זו אות ד' וביחד נקבל דל זו המלכות עליה נאמר "אשרי משכיל אל דל" ובמלכות יש שם אדנות שהוא במילוי ד"ל אותיות כזה: אלף למד פה דלת למד תו נון ואו נון יוד ואו דלת הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְעֲשִׂיתִי עֲשָׂרָה יִרְיעֹת וכאן אין צורך ללולאות וקרסים אלא וְחִבְרַת אֶת חֲמֵשׁ

הִירִיעַת לְבָד וְאֵת שֵׁשׁ הִירִיעַת לְבָד וְכִפְלֹת אֶת הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל מוֹל פְּנֵי הָאֹהֶל
 אֲמַנְם הָאֲרָה דָּקָה נִמְשַׁכְת לִירִיעוֹת שׁוּה סוּד מִים אַחֲרוֹנִים חוּבָה וּלְכֹן וְעֲשִׂית
 חֲמִשִּׁים לָלֶאֱת עַל שְׁפַת הִירִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצוֹנָה בַּחֲבֶרֶת וְחֲמִשִּׁים לָלֶאֱת עַל שְׁפַת
 הִירִיעָה הַחֲבֶרֶת הַשְּׁנִית כִּפִּי שֶׁאֲמַרְנוּ לַעֲלִיל שֶׁתִּפְקִיד הַלּוֹלָאָה לַהֲכִין כְּלִי לִקְבֹּלָת
 הַשֹּׁפֵעַ אוֹלָם כֹּאֵן לֹא עָשׂוּ אוֹתָם זֶהֱב אֲלֹא וְעֲשִׂית קָרְסִי נְחֹשֶׁת רִמְזוּ לִנְחֹשׁ הַנוֹשֵׁךְ אֶת
 רַחֲם הָאֵילָה וּמִסְפָּרָם חֲמִשִּׁים גִּימִ' ים וְזֶה הִים הָאֲחֵרוֹן וְאֲמַר וְהִבֵּאתָ אֶת הַקָּרְסִים
 בְּלָלֶאֱת וְחֲבֶרֶת אֶת הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד כִּמוֹ פְּרִי עִם קְלִיפָתוֹ וְאֲמַר וְסָרַח הָעֵדֶף בִּירִיעַת
 הָאֹהֶל חֲצִי הִירִיעָה הָעֵדֶפֶת תִּסָּרַח עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן כִּי כָל עֲנִין הַקְּלִי' זֶה אַחֲרוֹרִים
 וְהָאֶמָּה מְזָה וְהָאֶמָּה מְזָה בָּעֵדֶף בָּאֶרֶץ יִרְיעַת הָאֹהֶל וְהָיָה סְרוּחַ עַל צְדֵי הַמִּשְׁכָּן מְזָה
 וּמְזָה לְכַסְתּוֹ בַּחֲנִינֵת קְלִיפָה הַשּׁוֹמֶרֶת לִפְרִי וְאֲמַר וְעֲשִׂית מַכְסָּה לָאֹהֶל עֶרְת אֵילָם
 מְאָדָּמִים זֶה בַּחֲנִינֵת עֵן גְּדוֹל כִּי אֵל רִמְזוּ לַחֲסֵד וְכֹאֵן הֵם מֵאוֹדָמִים הֵינּוּ עִם תְּגִבּוֹרָת
 הַדִּינִים וְכֹן וּמַכְסָּה עֶרְת תְּחַשִּׁים מְלַמְעֵלָה: זֶה רוּחַ סַעֲרָה.
 וְכֹן בְּבִיצוּעַ אֲנוּ קוֹרְאִים:

מִלֵּאכֶת הִירִיעוֹת הַתְּבֵאֲרָה לִקְמֹן (פֶּרֶק לוּ פְסוּקִים ח-לח) עֵי"ש.

וַיַּעֲשׂוּ כָל חֲכָם לֵב אֱלוֹ שֶׁנִּיחְנוּ בַּחֲכָמָה וּבִינָה וּבִדְעַת בְּעֲשִׂי הַמִּלְאכָּה אֶת הַמִּשְׁכָּן שׁוֹ
 סְפִירַת הַמַּלְכוּת בְּכִלְלוֹת עֶשְׂרֵי יִרְיעַת כִּנְגַד עֶשְׂרֵי סְפִירוֹת שְׁבָה שֵׁשׁ אֱלוֹ הוּ"ק מְשֻׁזָּר
 כְּלוּלִים אֱלוֹ בָּאֱלוֹ וְהֵם מֵאִירִים אֶל הַמַּלְכוּת וּלְכֹן מִשְׁזָר קָרִי בִּיה שֵׁם זֶר הֵינּוּ שֵׁם
 אוֹר כִּי זֶר=אוֹר וְכֹאשֶׁר ז"א מֵאִיר לְנוֹק' הִיא מִתְּחַבֶּרֶת אֱלֹו וּלְכֹן אֲמַר וְתִכְלֹת כִּי
 תִכְלֹת זֶה הַמַּלְכוּת וְאַרְגָּמָן זֶה הַיִּסוּד הַמְּחַבֵּרֶם וְתוֹלְעֵת שְׁנֵי הוּד כְּרָבִים נִצַּח וְהוּד
 מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב חִיבוֹר חֲכָמָה עִם בִּינָה וְזוּ"ן הַרְמוּזִים בְּתִיבַת עֲשֵׂה מַלְכוּת אֲתָם תִּפְאֶרֶת
 כִּי אֲתָם אוֹתוֹת אֲמַת. וְאֲמַר אֶרֶץ הִירִיעָה הָאֶחָת כָּל יִרְיעָה תִּרְמוֹז לִשְׁם הוּיָה בִּ"ה
 שֵׁשׁ בּו ד' אוֹתוֹת פְּשוּטוֹת, י' אוֹתוֹת מִלּוּי אֶחָד וְכ"ח אוֹתוֹת מֵלֵא דְמֵלֵא וּלְכֹן
 שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאֶמָּה כִּנְגַד מֵלֵא דְמֵלֵא וְרַחֲב אֶרְבַּע בְּאֶמָּה כִּנְגַד ד' אוֹתוֹת הַפְּשוּטוֹת
 וְכֹךְ לְכָל הִירִיעָה הָאֶחָת מְדָה אֶחָת לְכָל הִירִיעַת וְאֲמַר וְיִחַבֵּר אֶת חֲמִשׁ הִירִיעַת אֶחָת
 אֶל אֶחָת אֱלוֹ ה' רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם כַּח"ב חו"ג וְכֹן וְחֲמִשׁ יִרְיעַת חֲבֵר אֶחָת אֶל אֶחָת אֱלוֹ
 ה' אַחֲרוֹנוֹת וַיַּעֲשׂ לָלֶאֱת זֶה בַּחֲנִינֵת מַלְכוּת פְּרִטִית שֶׁבְּכָל יִרְיעָה וְאֲמַרְנוּ לּוֹלָאָה יֵשׁ כֹּאֵן
 ב' לֵאָה וּלְכֹן הִיא תִכְלֹת הַדּוּמָה לִים עַל שְׁפַת הִירִיעָה הָאֶחָת מְקַצָּה בַּמְּחֶבֶרֶת שְׁפָה
 גִּימִ' שְׁכִינָה וְזֶה הַמַּלְכוּת כֹּן עֲשֵׂה בְּשִׁפַּת הִירִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמְּחֶבֶרֶת הַשְּׁנִית וְאֲמַר
 חֲמִשִּׁים לָלֶאֱת עֲשֵׂה בִירִיעָה הָאֶחָת כִּנְגַד הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת ים גִּימִ' 50 וְחֲמִשִּׁים
 לָלֶאֱת עֲשֵׂה בְּקַצָּה הִירִיעָה אֲשֶׁר בַּמְּחֶבֶרֶת הַשְּׁנִית כִּנְגַד הַבִּינָה הַנִּקְרָאת מִי מְקַבִּילָת
 הַלָּלֶאֱת אֶחָת אֶל אֶחָת כִּידוּעַ הַמַּלְכוּת נִבְנִית מִן הַגְּבוּרוֹת וּלְכֹן וַיַּעֲשׂ חֲמִשִּׁים קָרְסִי
 זֶהֱב וְיִחַבֵּר אֶת הִירִיעַת אֶחָת אֶל אֶחָת בְּקָרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד קָרְסִי גִימִ' שֵׁן שׁוּה

שם אלקים מלא כזה: אלף למד הי יוד מס והם נמשכים מהבינה אל המלכות וצבע זהב מורה על הדין וכידוע שבע מיני זהב יש כנגד הז"ת. ויעש יריעת עזים לאהל על המשכן היריעות על המשכן הם כנגד ג' קליפות שאינן קדושות והן: ענן גדול, רוח סערה ואש מתלקחת וכיון שהן לא מצד הקדושה אמר שעשו עשתי עשרה יריעת עשה אתם בבחינת כל המוסיף גורע וכן ארך היריעה האחת שלשים באמה כנגד שם אדנות מלא דמלא שיש בו 34 אותיות (אם נכתוב ת=תו ואות ו'=וואו) וארבע אמות רחב היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה יריעת כדלעיל ויחבר את חמש היריעות לבד כנגד אות ה' אחרונה שהיא רודה בהם ואת שש היריעות לבד כנגד בעלה ז"א וגם כאן ויעש ללאת חמשים על שפת היריעה הקיצנה במחברות וחמשים ללאת עשה על שפת היריעה החברת השנית כנגד מי וים כדלעיל ויעש קרסי נחשת כיון שכאן היריעות האהל הם נחותות מיריעות המשכן לכן נעשו מנחשת, אי נמי הם באו להלחם בקלי' ולכן נחשת נוטריקון נחש מת, ומספרם חמשים זו בחינת המלכות הנקראת אחרית ים ואמר לחבר את האהל זו המלכות להיות אחד בייחוד ודבקות עם כל ט' ספירות שעליה ויעש מכסה לאהל ערת אילם מאדמים זו בחינת ענן גדול ומכסה ערת תחשים מלמעלה זו בחינת רוח סערה קו אמצעי.

וכעת מדבר בענין הגבורות הבונות את המלכות ויעש את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים שטים עם הכולל גימ' שין כאמור וזו בחינת אלקים וגם י"פ לאה ויש בה עשר אמות ארך הקרש עשר ספירות פרטיות ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד כנגד 9 ספירות שעליה כי כל אמה יש בה 6 טפחים שתי ידות לקרש האחד אלו שתי בחינות מלכות דאור ישר ואור חוזר משלבת אחת אל אחת ואמר בן גימ' 70 רמז לז"ת דאבא שהמוחין שבו עשה נתנו קיום והעמדה לכל קרשי המשכן ר"ת קלה גימ' ע"ב ס"ג ואמר ויעש שאכן כן הייתה הארת המוחין ללאה הרמוזה את הקרשים למשכן ר"ת לאה ואמר עשרים אלו עשר ספירות דאור ישר ודאור חוזר וגם גימ' "כ" רמז לבנין כתר דלאה קרשים לפאת נגב תימנה צד החסד שבה וארבעים אדני כסף האדנים אלו בחינות המלכות שבמשכן שהוא בחינת מלכות הכללית כלומר האדנים זו בחינת מלכות דמלכות והיותם מכסף מורה על החסדים הנמשכים מז"א למלכות עשה תחת עשרים הקרשים שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידותיו ואמר ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה עשרים קרשים צד הגבורה שבמלכות וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד ואמר ולירפתי המשכן ימה צד המלכות שבה עשה עשה קרשים אולי רמז לו"ק הנמשכים לה ואמר ושני קרשים עשה למקצעת המשכן בירכתיים אלו נצח והוד והיו תואמים הם הנקראים תאומים מלמטה בהיותם משפעים למלכות ויחדו יהיו תמים אולם נה"י

דאימא הם תמים בביטול ואחדות והם הבונים את רישא דז"א **אַל ראשו** היינו כתר ז"א והוא **אַל הטבעת האחת** אולי זו בינה דז"א והיא נקראת עזקא דכיא **כּוֹן עֲשֵׂה לְשִׁנֵּיהֶם לְשִׁנֵּי הַמִּקְצֶעַת** ואמר **וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קַרְשִׁים** אלו ספירות נהי"ם **וְאֲדִנִּיהֶם כֶּסֶף שֶׁשֶׁה עֶשֶׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד: וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שָׁטִים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד: וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לִירְכָתֵיהֶם יָמָּה** ואמר **וַיַּעַשׂ אֶת הַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן לְבָרִיחַ בְּתוֹךְ הַקָּרֶשִׁים מִן הַקָּצָה אֶל הַקָּצָה** זו ספירת התפארת המחברת את המלכות אל הבינה בסוד מקצה השמים ועד קצה השמים ואמר **וְאֶת הַקָּרֶשִׁים צָפָה זָהָב** גבורות דאור חוזר ו**אֶת טַבַּעְתָּם** בינה עֲשֵׂה זָהָב כי דינים מתערין מינה וגבורות דאור חוזר יוצרות **בְּתֵים לְבְרִיחִים וַיִּצַּף אֶת הַבְּרִיחִים זָהָב**.

וַיַּעַשׂ אֶת הַפְּרָכֶת זו מלכות דמלכות הכללית **תְּכַלֶּת** זו מידתה כי תכלת דומה לים וים זו המלכות **וְאֶרְגָּמָן** זה היסוד כי הוא הנקרא כל וארגמן אינו צבע אלא אוסף צבעים כלולים זב"ז **וְתוֹלַעַת שָׁנִי הוּד וְשֵׁשׁ חֹסֶד** שאלו הספירות **מִשְׁזָר** האירו את המלכות **מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב** מוחין דאו"א **עֲשֵׂה אֹתָהּ** את המלכות כי אבא יסד ברתא דרך **כְּרָבִים** נצח והוד **וַיַּעַשׂ לָהּ אֶרְבָּעָה עֲמוּדֵי שָׁטִים** אלו ארבע רגלי המרכבה חו"ג נו"ה **וַיִּצַּפּם זָהָב** הארת הגבורה העוברת דרך ו"ק אל הנוק' **וַיִּהְיֶה זָהָב** הם בחינת אות ו"ו כי הם בתפארת שיש בה 6 ספירות חגתנה"י **וַיִּצַּק לָהֶם אֶרְבָּעָה אֲדָנִי כֶּסֶף** אלו החסדים הנמשכים מאבא אל ז"א.

וַיַּעַשׂ מִסָּד זו הפרסא המבדילה בין מים למים בין קדש הקדשים לקדש **לְפֶתַח הָאֹהֶל** זו בחינת מלכות והיא נקראת פתח והיא נקראת **אֹהֶל תְּכַלֶּת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר** כדלעיל **מַעֲשֵׂה רֶקֶם** בהיותה פנימית אמר רוקם בחינת רשימו **וְאֶת עֲמוּדָיו** עמוד זה היסוד הוא הנקרא כל כי הוא כולל **חֲמִשָּׁה חֲמֵשׁ סְפִירוֹת חַגְתַּנִּיָּה וְאֶת וַיִּהְיֶה וְצָפָה רְאִשֵּׁיהֶם וְחֲשִׁקֵּיהֶם זָהָב וְאֲדִנִּיהֶם חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת** כאן האדנים נחשת ולא כסף כי הכסף ירמוז לחסדים והם הנצרכים למלכות לצנן דיניה בסוד צדק וצדקה אולם בפרסא יש שורש הדין ונחשת ירמוז לזה. גם הזהב דין אלא שהוא זך יותר. מצינו בדלתות ניקנור שלא השתנו מנחושת לזהב מפני שנחושתן מצהיב כי ראו שהנחושת הזו הזדככה כי נעשה בהם נס כידוע.

(טו) **וַעֲשִׂיתָ אֶת הַקָּרֶשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שָׁטִים עֲמָדִים: (טז) עֶשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַקָּרֶשׁ וְאֹמָה וְחֲצִי אֹמָה רֹחַב הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד: (יז) שְׁתֵּי יָדוֹת לְקַרֶשׁ הָאֶחָד מִשְׁלֶבֶת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ כּוֹן תַּעֲשֶׂה לְכָל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: (יח) וַעֲשִׂיתָ אֶת הַקָּרֶשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קַרֶשׁ**

לפאת נגבה תימנה: (יט) וארבעים אדני כסף תעשה תחת עשרים הקרש שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידתיו ושני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידתיו: (כ) ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש: (כא) וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד: (כב) ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים: (כג) ושני קרשים תעשה למקצעת המשכן בירכתיים: (כד) ויהיו תאמם מלמטה ויחדו יהיו תמים על ראשו אל הטבעת האחת כן יהיה לשניהם לשני המקצעות יהיו: (כה) ויהיו שמונה קרשים ואדניהם כסף ששה עשר אדנים שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד: (כו) ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד: (כז) וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן לירכתיים ימה: (כח) והבריח התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה: (כט) ואת הקרשים תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה זהב בתים לבריחם וצפית את הבריחם זהב: (ל) והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר:.

ועשית את הקרשים קרשים אלו נו"ה הממשיכים שפע למשכן דהיינו למלכות והם נקראים עצי שטים והם עומדים לעולם כלומר עומדים להשפיע למלכות הנקראת עולם הזה. כתוב "שרפים עומדים ממעל לו" ולכן כתוב בזוהר (שמות דף קע"א ע"א) שהקרשים רומזים למלאכי השרת. עשר אמות ארך הקרש אלו י"ס פרטיות של ספירת נצח או הוד ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד זה שיעור הקומה שיש בכל ספירה כגון נר"ן או נרנ"ח או נח"י וכו'. (עיין תיקו"ז דף לח ע"ב). שתי ידות לקרש האחד אלו בחינות הנצח שבהוד וההוד שבנצח וכמ"ש בזוהר על פסוק תהום אל תהום קורא" משלבת אשה אל אחתה כן תעשה לכל קרשי המשכן לכל בחינות הנו"ה דז"א. ואמר ועשית את הקרשים למשכן עשרים קרש לפאת נגבה תימנה תימן זו בחינת החסד והדרום וזו בחינת הנצח שהיא ענף החסד. וארבעים אדני כסף תעשה תחת עשרים הקרש שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידתיו ושני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידתיו האדנים זו המלכות המקבלת לתוכה את ספירות נה"י ויש מאה אדנים כסף כנגד מאה ברכות שמברכים כל יום להקב"ה (שערי אורה). ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש צפון זו הגבורה וזו בחינת ההוד שהיא ענף הגבורה וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד. ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים ים זו בחינת המלכות שבנו"ה וזה בעצם היסוד שהוא בחינת מלכות לנצח והוד, כלומר מקבל לתוכו את השפע ומעבירו למלכות הכללית הרמוזה כאן באדנים. ואכן היסוד רמוז גם במספר ששה כי הוא ששי בספירות התפארת שהם חגתנה"י. ושני קרשים תעשה למקצעת המשכן בירכתיים ירמוז לתרי עטרי דיסוד. ויהיו תאמם מלמטה חוזר על הקרשים שהם נצח והוד והם נקראים גם תאומים ולכן אמר תאומים ברם

נו"ה דז"א מקבלים מנו"ה דבינה וזה הוא **ויחדו יהיו תמים** שהיא **על ראשו** על רישא דז"א **אל הטבעת האחת** זו הבינה הנקראת עזקא דכ"א (ואליה היה כהן גדול מכיון ביום הכיפורים כשאומר אחת, אחת ואחת וכו') ואמר **כן יהיה לשניהם לשני המקצעת יהיו. והיו שמנה קרשים ואדניהם כסף ששה עשר אדנים שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש האחד** אלו ששה קרשים שבצד מערב ושני קרשים בירכתיים (רש"י). ראה כאן רמז גדול לקריאת שמע שיש בה שש תיבות של שמע ישראל ומ"ב תיבות של פרשת ואהבת ביחד מ"ח תיבות כנגד מ"ח קרשים. **ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד הבריחים אלו ספירות חגתנ"ה של נו"ה הכלליים דז"א. וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן לירכתיים ימה, והבריח התיכן שהוא ספירת תפארת של התפארת ובמדרש אמרו שהוא מקלו של יעקב וזה מתאים לדעת האמת בתוך הקרשים מברח מן הקצה מלכות אל הקצה בינה. ואת הקרשים תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה זהב בתיים לבריחם וצפית את הבריחם זהב** ציפוי זהב ירמוז להארת הגבורה והוא אור חוזר המלביש על אור ישר שאלו הקרשים.

והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר צריך לדעת שיש משכן רוחני עליון והמשכן הגשמי נחתם מן הרוחני ויש עוד משכן עליון עליו והוא המשכן הסתום ומשה ראה את המשכן הרוחני העליון ובנה לפיו את המשכן התחתון. עיין זוהר לקמן.

כתוב בספר הזוהר הקדוש (שמות דף קנט ע"א) "פתח רבי יוסי ואמר, באינון רזין עלאין דמשכנא כתיב, וראה ועשה בתבניתם וגו', וכתוב **והקמת את המשכן כמשפטו וגו',** אוליפנא, דאמר ליה קודשא בריך הוא למשה, כל תקונין וכל דיוקנין דמשכנא, כל חד וחד כדקא חזי ליה, דחמא ליה למטטרו"ן דקא משמש לכהנא רבא לגו. ואי תימא והא לא אתקם משכנא לעילא עד יומא דאתקם משכנא לתתא, ולא שמש ההוא נער דלעילא עד יומא דשמשו לתתא בהאי משכנא אחרא. אלא ודאי הכי הוא, דהא משכנא לא אתקם לעילא עד דאתקם משכנא לתתא, אבל חמא משה חיוז דכל משכנא, ולא הוה מתסדר בקיומיה עד דאתקם משכנא לתתא, וחמא ליה למטטרו"ן משמש לבתר, לאו דהוה איהו משמש, אלא דהוה משמש לבתר, ולא ברהוה זמנא. אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, חמי משכנא, וחמי נער, כלא מתעכב עד דיתקם הכא לתתא. ואי תימא אי הכי מטטרו"ן איהו דקא משמש, אלא ודאי משכנא דיליה איהו, ומיכאל כהנא רבא איהו דקא משמש גו ההוא משכנא דמטטרו"ן, כגוונא דמשמש כהנא רבא עלאה לעילא, גו משכנא אחרא סתימא דלא אתגלייא, ברזא דעלמא דאתי. תרין משכנין אינון, חד איהו סתימא עלאה, וחד האי משכנא דמטטרו"ן, תרי כהני אינון, חד אור קדמאה, וחד מיכאל כהנא רבא לתתא.

מכאן רזין סתימין דבי משכנא, מפומא דבוצינא, משכנא עלאה אתבני על תריסר מרגליטין, שייפין עלאין, ימינא ושמאלא שמאלא וימינא, תלת שמהן אינון כלילן כחדא, ודא עייל בדא ודא עייל בדא. א"ל קדמאה ואתסדר בימינא, א' איהו קדמאה דאיהי ימינא, ואגלים ואתצייר ברזא דימינא, וכד עייל וקא משמש לגו, אתאחד בהדיה ל', ואקרי ברזא דיליה א"ל, דהא ל' מרזא דלעילא גו קדש הקדשים נפק, לאו דתמן אגלים, אלא ודאי כד נפק אגלים, כשאר אתוון דכד נפקו מרזא דעלמא דאתי אגלימו ואתציירו, אוף הכי האי ל', אף על גב דאיהו רזא דלעילא, לא אגלים עד דנפק לבר, וכדין א"ל ודא רזא דימינא. שמאלא כליל בגויה לימינא, ונטיל האי שמא לגביה, ואתכליל בהדיה, וכד אתכליל.

הרקאנטי - ואת המשכן תעשה עשר יריעות וגו' העשר יריעות רומזים לעשר ספירות וההוד והנצח ואורך היריעה כ"ח אמות ורחבה ד' ובין צדיק הכל ל"ב רמז לל"ב נתיבות והיו ה' כנגד עטרה' שנאמר **חמש יריעות תהיין חוברות וגו'**. לרמז למה שאמר בעל ספר יצירה י' ספירות בלימה ה' כנגד ה' כי הה' אחרונות שואבות מן הה' ראשונות והיה חבורם ע"י לולאות וקרסים דוגמת משפיע ומקבל ובחבורם היה המשכן אחד. והיו הקרסים והלולאות חמשים כנגד חמשים שערי בינה והיה עשר אמות אורך הקרש רמז ל' ספירות והיה חבורם ע"י הידות והאדנים דוגמת משפיע ומקבל ואל יקשה לך למה היו האדנים מכסף ולא מזהב כי אחרי התחברות הידות באדנים כל מדות הדין ספו תמו ופני הלובן פני הרחמים נתרבו כמה דאת אמר כנפי יונה נחפה בכסף (תהלים סח' יד') **והבריח התיכון** רמז למכריע ראשון ומרוצתו מן הקצה אל הקצה משל לחבור וקירוב עת דודים. וטעם כמשפטו אמרו רז"ל שהיה צריך לציין הקרשים שלא יחליף אותם וכן אמר בירושלמי דשבת פרק הבונה והקמות את המשכן כמשפטו. וכי יש משפט לעצים אלא איזה קרש זכה להנתן בצפון ינתן בצפון בדרום ינתן בדרום:

ונתת את הפרוכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרוכת את ארון העדות והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. הפרוכת הוא כנגד הרקיע המבדיל בין המים העליונים לתחתונים וכבר ביארתי סודו ועל כן נתינתו תחת הקרסים חבור ה' הוויות אחרונות לה' הראשונות:

ספר הזוהר [בראשית ל"ג א'] והבדילה הפרוכת דהא איהו רקיע דמפריש בגו אמצעיתא. ספר שבעה היכלות [זוהר בראשית מ"ה א'] והבדילה הפרוכת וכו'. <תרגום - "והבדילה הפרוכת" וכו'.> האי קדש הקדשים אתר מתקנא לההוא נשמתא עילאה. <קדש קדשים הזה הוא מקום מתוקן לקבל נשמה עליונה>. כללא

דכולא עלמא דאתי לגבי האי עלמא. >שהיא כלל של הכל שהיא עולם הבא של העליונים>. דהא כד מתחברן כולהו רוחי דא בדא ואישתלימו דא עם דא כדקא חזי. >שהרי כעת שמתחברים כל הרוחות של ההיכלות זה בזה ונשלמו זה מזה כראוי>. כדין אתער רוחא עילאה נשמתא דכולא. >נתעורר אז רוח עליון הנשמה של הכל>. לגבי עילאה סתימא דכל סתימין לאתערא על כולא ולאנהרא לון מעילא לתתא. >לגבי העליון הסתום מכל סתום שישפיע על הכל להאיר להם מלמעלה למטה>. ולאשלמא לון לאדלקא בוצינין. >ולהשלים אותם להדליק את הנרות>: ספר הזוהר [בראשית ל"ב ע"ב] תא חזי מייא אעדו ואולידו חשוכא ודא היא והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קודש הקדשים. >תרגום - בוא וראה המיים האלו הרו וילדו אפלה ועל הסוד הזה כתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים">:

וְעִשִּׂיתָ פְּרִכֶּת תַּכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ פְּרָבִים: וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל אַרְבָּעָה עֲמֻדֵי שְׁטִים מְצָפִים זָהָב וְוִיָּהֶם זָהָב עַל אַרְבָּעָה אֲדָנֵי כֶסֶף: וְנָתַתָּה אֶת הַפְּרִכֶּת תַּחַת הַקָּרְסִים וְהִבֵּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפְּרִכֶּת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְדִּילָה הַפְּרִכֶּת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים: וְנָתַתָּה אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים: וְשָׂמַתָּ אֶת הַשִּׁלְחָן מִחוּץ לַפְּרִכֶּת וְאֶת הַמִּנְרָה נֶכַח הַשִּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָהּ וְהַשִּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן: וְעִשִּׂיתָ מִסָּד לִפְתַּח הָאֹהֶל תַּכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֶקֶם: וְעִשִּׂיתָ לַמִּסָּד חֲמִשָּׁה עֲמֻדֵי שְׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְוִיָּהֶם זָהָב וְצִקַּקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אֲדָנֵי נְחֹשֶׁת:

בס"ד געונו"מ ננסה להלך בשבילי התורה ולמצוא את הדרך הנכוחה. ואמר וְעִשִּׂיתָ פְּרִכֶּת ענין הפרוכת התבאר בערך פורפירא⁹ שהוא בחינת הבגדים והלבושים

⁹ מסופר מוהר הקדוש בראשית דף סא עמוד ב: "רבי אלעזר אזל לגביה דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי, כיון דחמא ליה, אתקין ליה תופסיתא (ס"א טופסיסא) דקומרא, במטון דקולפא וייתיבו, א"ל חמוי אפשר דשמעת מאבוך, האי דכתיב (איכה ב יז) "עשה יהו"ה אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם", א"ל הא אוקמוה חבריא, "בצע אמרתו", דבזע פורפירא דיליה, "אשר צוה מימי קדם", דהא פורפירא פקיד לה מאינון יומי קדמאי עלאי, וביומא דאתחריב בי מקדשא בזע לה, בגין דהאי פורפירא איהי יקרא דיליה ותיקונא דיליה ובזע ליה. א"ל, עשה יהו"ה אשר זמם, וכי מלכא חשיב (קודם) לאבאשא לבנוי עד לא ייתון למחטי? א"ל למלכא דהוה ליה מאן יקר, ובכל יומא הוה דחיל עליה דלא יתבר, והוה מסתכל ביה ותקין בעינוי, ליומין אתא בריה וארגיז ליה למלכא, נטל מלכא ההוא מאן יקר ותבר ליה, הה"ד עשה יהו"ה אשר זמם, תא חזי מן יומא דאתבני בי מקדשא, הוה קב"ה מסתכל ביה וחביב עליה סג, והוה דחיל עליהו דישאל דיחטון ויחרב בי מקדשא, וכן בכל זמנא דהוה אתי לגבי בי מקדשא, הוה לביש ההוא פורפירא, לבתר דגרמו חובין וארגיזו קמי מלכא אתחריב בי מקדשא, ובזע ההוא פורפירא (ד"א גריס הכי, בזע ההוא פורפירא ואתחריב בי מקדשא), היינו דכתיב עשה יהו"ה אשר זמם בצע אמרתו וגו'. ע"כ. מכאן שפורפירא הכוונה למלכות שהיא לבוש יקר סביב התפארת וכנגדה בית המקדש למטה שהוא מדור השכינה כאמור "ויעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

זוהר זה הוסבר על ידי דמ"ז הא אוקמוה חבריא, במגילת איכה. בצע אמרתו, קשה לי דאמרתו כתיב בסגול, ואם הוא לשון אמירה הי"ל לומר בחיריק, כגון (תהלים קמז, טו) השולח אמרתו ארץ. ועוד הי"ל לומר אשר (העיר) [ועוד] אם הוא כפירוש המפרשים שהן ההזהרות שהזהיר מקודם וכתוב בהן העידותי בכם היום וגו'. פורפירא דיליה, בולע בינה כתבתי שה"ס המלבוש ג"י חשמ"ל, השומר את הקדושה שלא תהנה משם קליפת נגה הסובבת החשמל כנזכר בשער הקליפות סוף פ"ג נט), ושהוא ג"י ו"פ ס"ג, והם ימי קדם. ר"ל ס) ו"ק דנה"י דאי הנקראים עלאי, מלבד שהם עליונים על ימי בראשית, עוד ירמוז שהם היותר חיצונים שנשארים עליונים על שאר האורות, ואיתא שם בשער הקליפות (פ"ב) ששרשם מג' אלקים שה"ס החיצוניות, וג' אלקים עולים רנ"ח, ועם ק"כ צירופים גם הם חשמ"ל.

וחיצוניות העולמות וגם בהם יש י"ס פרטיות והם תכלת מלכות וארגמן חג"ת ותולעת שני בינה ויש חכמה ואמר משזר אותיות שם רז היינו כל אלו מאירות את המלכות הנקראת שם באור ישר כי אור גימ' רז ואמר מעשה חשב אור החכמה יעשה אתה את המלכות על ידי מוחין דנו"ה והם נקראים כאן פריים כידוע סוד מטט' וסנדל'. ואמר ונתתה אתה על ארבעה עמודי שטים הם ארבע רגלי המרכבה חגת"ם או חו"ב תו"ם מצפים זהב גבורות וויהם זהב ואמר על ארבעה אדני קסוף רמז לחסדים. ואמר ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מפית לפרכת את ארון העדות והבדילה הפרכת הפרוכת כאן היא הפרסא הנזכרת במאמר יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים והיא הסרעפת בגוף האדם לכם בין הקדש ז"ת ובין קדש הקדשים וגו': ונתת את הפרכת על ארון העדת בקדש הקדשים: ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנרה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על צלע צפון: ועשית מסד לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ויש משזר מעשה רקם: ועשית למסד חמשה עמודי שטים וצפית אתם זהב וויהם זהב ויצקת להם חמשה אדני נחשת:

וביומא דאתחריב בי מקדשא בזע לה, ודרך אותה קריעה יצא אור לחוץ לחיצונים וניתן להם כח לשלוט בבית המקדש. ונלע"ד שהיתה כעין הקריעה שקורעים על הרעה, דהיינו בשפת הבגד, והיינו אמרתו אימרא ממש, והוא במקום יציאת ראש רחל כנגד הלב ששם סוד התרפים (סא). יקרא דיליה, כבודו ממש שבו מתכבד לעיני החיצונים. ורבי יוחנן (סב) הוה קארי למאניה מכבדותיה: ותיקונא דיליה, שלא ישלטו זרים בקדש: וכי מלכא חשיב וכו', קשיא ליה דמה ענין אומרו אשר זמם, דודאי כל חכם חושב פעולתו קודם שיעשנה, ולא יכון לפרשו בענין זה, אלא ודאי ר"ל שחשב לעשות כך מקודם, ויצדק לשון זמם שפירושו מחשבה להרע, ועל כן קשיא ליה. ולפי תירוצו במשל המלך שהיה מתיירא על הכלי היקר שלא ישבר, נכון מאד אומרו זמם, שעניינו הרהור בדבר שחושש בו שלא יתקיים. וכן הוא בעדים זוממים שחושבים בדבר שלבם נוקפם אולי לא יצא לפועל. ודומה לו (תהלים יז, ג) זמותי בל יעבור פי, שפירושו רש"י על מה שאמר דוד לפני ה' שיבחננו, וכדברי רז"ל (סג), ואחר שבאהו אותו מעשה אמר, זמותי בל יעבר פי, ופי' רש"י וז"ל, אם תעלה עוד במחשבתי ליבחן לפניך בל יעבור פי, שלא אוציאנו בפי. הרי שהוא ענין מחשבה שעולה על לב ירא וחרד, שהרי אם היתה עולה עוד על לב דוד לא תהיה מחשבה בקיום והאמנה אלא בחששא גדולה, ולכן חזר ואמר הה"ד עשה וגו', פי' בזה מדויק לשון זמם. ע"כ. הרי שפורפירא הוא מעין חומת אש סביב הקדושה.

כתב בספר הרקאנאטי על התורה - פרשת האזינו - וי"ח דבר לשמים שנאמר בדבר י"י שמים נעשו (תהלים לג' ו'). ואמירה לארץ. זה תבין ממה שכתבתי לך בהבדל שבין ויאמר י"י ובין וידבר י"י וכן כתוב ואת אמרת קדוש ישראל ניאצו (ישעיה ה' כד') וכתוב בצע אמרתו (איכה ב' יז) ואמרו רבותינו ז"ל במדרש איכה: אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת מלך שהוא אבל מה ראוי לעשות אמרו לו מבזע פורפירא אמר אף אני עושה כן דכתיב בצע אמרתו. והבן זה היטב כי קרא אמרתו לבושו של הקדוש ברוך הוא לפי שזוהר החכמה אשר בה ל"ב נתיבות סובב הכבוד כדכתיב אמונתך סבבותיך (תהלים פט' ט') זהו הוד והדר לבשת (תהלים קד' א') וריח שלמותיך כריח לבנון (שה"ש ד' יא') אף כי השלמות אינו דבר זולתו כהדין קמצא דלבושא מיניה כן שפע זוהר החכמה הסובב אותה וזהו רמז גדול בענין הציצית וכבר רמזתיו. לפי זה פורפירא הוא הל"ב נתיבות חכמה והוא קרוב לחשמ"ל. אמנם אין זה סותר לאמור לעיל שהיא המלכות כי בה מתאספים כל הל"ב נתיבות.

בספר עמק המלך האיר לנו נתיב בשער טז - פרק נט - וזהו אמרו באדרא בתיקוני ז"א וזה לשונו, יותניא הוד עילאה נפיק ואתעטר ונגיד לאתחדא בעילעוי, ואתקרי הוד זקן, ומהאי תלייא הוד והדר, אלן לבושי דאתלבש בהו ואינון פורפירא יקירא, דכתיב הוד והדר לבשתי לז"א לכסות צדדי הלחיים. וגם נשרש בס' ב' פעמים מנצפ"ך העולה פרפר סוד פורפירא הנזכר, ובהוד דאבא ודאמא שהם כפולים נמתקים, והוא תיקון רביעי. והוא גם כן תיקון תשיעי, לחד חוטא דאסחר סביב הזקן ומתחיל מאחורי האזנים, לתת שיעור, שלא יתפשטו יותר לכסות הפנים משני צדדים, וגם הגרון, וגם בשני שיבולת הזקן, התולים למטה שלא יתפשטו יותר. נמצא שהוא תיקון רביעי ותשיעי, ומפני שמלבש הלחיים, וגם הצלם של ז"א נמשך מזה האור, לכן נקרא לבוש והוא מציל מן המקטרגים האוחזים בז"א, כל זמן שהצלם עליו. שנאמר, יאך בצלם יתהלך איש' (תהלים ל"ט ז'), שהוא ז"א, שנאמר, יכי בצלם' אלהים חיים אמא עלאה עשה את האדם', שהוא ז"א. וסמך ליה 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית' [בראשית ט' ב'] ה'שדה אשר ברכו ה' [בראשית כ"ז כ"ז] שהם הקליפות הבורחים כשיבוא הצלם מאמא עילאה

פרק כז

(א) וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אַרְבָּּה וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחֵב רְבֹועַ יְהִיָּה הַמִּזְבֵּחַ וּשְׁלֹשׁ אַמּוֹת קָמְתּוֹ: (ב) וְעָשִׂיתָ קֶרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פְּנֵתָיו מִמָּנּוּ תְּהִיִּין קֶרְנֹתָיו וּצְפִיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת: (ג) וְעָשִׂיתָ סִירְתּוֹ לְדָשָׁנוּ וְעָעוּ וּמִזְרְקָתּוֹ וּמִזְלָגָתּוֹ וּמַחְתָּתּוֹ לְכָל כָּלֵיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת: (ד) וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכָּבֶד מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבַּעֲתַי נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוּתָיו: (ה) וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כָּרֶכֶב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָה וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ: (ו) וְעָשִׂיתָ בְּדִים לַמִּזְבֵּחַ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וּצְפִיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת: (ז) וְהוֹבָא אֶת בְּדָיו בְּטַבַּעַת וְהָיוּ הַבְּדִים עַל שְׁתֵּי צְלָעַת הַמִּזְבֵּחַ בְּשָׂאתָ אֹתוֹ: (ח) נִבְנֶה לַחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כְּאֲשֶׁר הָרָאָה אֲתָךְ בְּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ:

ועשית את המזבח זה מזבח החיצון¹⁰ והוא מצופה נחשת שהוא בחינת התפארת¹¹ ונעשה מעצי שטים שגם הם רומזים לספירת התפארת הנקראת עץ שיש בה **חמש אמות ארך** חמש ספירות עקריות והם חגתנ"ה ויש בהם **וחמש אמות רחב** חמש אורות נרנח"י ויש בה בתפארת חו"ג דאימא ובתוכם חו"ג דאבא וכו' והם ע"ב רי"ו ובכל אחד מהם י"ס (שהם כ' ספירות פרטיות, עשר בחסדים ועשר בגבורות) הרי **רבוע יהיה** כלומר המילים רבוע יהיה נדרשות רבועי היה באופן שרבעי אלו ע"ב רי"ו והיה אלו כ' ספירות. אלו הם **המזבח** דהיינו ספירות תפארת ויסוד וכך נדרוש את מילת המזבח: המ גימ' אדם שזו ספירת התפארת, זבח גימ' טוב שהוא כינוי ליסוד **ושלש אמות קמתו** אלו ג"ר שמעליו, קומה גימ' קנ"א. **ועשית קרנתיו** הקרן זו בחינת המלכות של המלכות **על ארבע פנתיו ממנו תהיין קרנתיו וצפית אתו נחשת**. המזבח החיצון שהוא בחינת מלכות יש בו י"ס פרטיות וכן מחנות נלווים שהם: **ועשית סירתיו לדשנו ויעיו ומזרקתיו ומזלגתיו ומחתתיו לכל כליו תעשה**

10 מזבח החיצון הנקרא גם מזבח הנחושת רומז לספירת המלכות. גובה המזבח היה עשר אמות לרמוז על עשר ספירות פרטיות של ספירת המלכות. מזבח שעשה מרע"ה היה ה' אמות על ה' אמות ואלו ה"ג הבונות את המלכות. בבית שני בסיס המזבח היה ל"ב אמה על ל"ב וזה רומז על ל"ב נתיבות חכמה המתפשטות עד ספירת המלכות. אפשר להגדיל את המזבח עד ס' אמה על ס' אמה רמז לכך ממילת "נבוב" (בעל הטורים) ואלו ס' גיבורים סביב מטת שלמ'ה. בגובה אמה אחת מעל הרצפה היה יסוד הרומז לספירת היסוד של ספירת המלכות.

"מעשה אבות סימן לבנים" כך קבע הרמב"ן. היכן במעשה אבות נרמז המזבח החיצון? הרב יוסף יצחק שניאורסון זצ"ל אומר שזה רמז במה שכתוב באברהם אבינו (בראשית יב, ז) "ויבן שם מזבח לד' הנראה אליו" כאן נרמז המזבח החיצון שהוא מקביל לעלמא דאיתגליא כלומר ספירת המלכות.

ספירת המלכות רומזת לאישה ולכן מובן לפתע מאמר חזל (גיטין צ ע"ב, סנהדרין כב ע"א) "כל המגרש אשתו הראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות.

¹¹ כך סברת רוב ככל חכמי הקבלה. והנה דברי רבי אברהם אזולאי זללה"ה בספרו "חסד לאברהם" (מעין ה - נהר כט) "ולפי שהם ז' מלכים שנפלו לזה יש ז' מיני מתכות, וזה וכסף חסד וגבורה, נחשת ת"ת, בדיל נצח, עופרת הוד, כסף חי הוא יסוד ולכן נקרא חי, ברזל מלכות. והם הם דברי האר"י הקדוש בספר הליקוטסים תהלים מזמור פ"ד.

נחשת. ועשית לו מכבר המכבר רומז לפרסא הנתונה בטבור א"ק והיא שורש לכל הרקיעים עד לעולם העשיה וזה המכבר הגשמי ובבית שני חוט הסיקרא ואמר **מעשה רשת נחשת ועשית על הרשת ארבע טבעת נחשת על ארבע קצותיו** רמז לארבע עולמות אבי"ע שגם בכל אחד מהם יש את הפרסא ובקבלת הרב אשלג זללה"ה זה נקרא "צימצום ב"י". ואמר **ונתתה אתה תחת כרכב המזבח מלמטה והיתה הרשת עד חצי המזבח. ועשית בדים למזבח בדי עצי שטים וצפית אתם נחשת. הבדים אלו נצח והוד בחינת הרגליים שבהם מהלך האדם. והובא את בדיו בטבעת והיו הבדים על שתי צלעת המזבח בשאת אתו. נבוב לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך בהר כן יעשו.** המזבח כאמור רומז לספירת המלכות וסביבה יש ששים גיבורים שהם סביב מטת שלמ'ה ואמר כאן נבוב גימ' ס' לרמוז עליהם. רבי יעקב בעל הטורים אמר כאן שיש כאן רמז שניתן להרחיב את המזבח עד ס' אמה. בפועל בבית שני המזבח היה ל"ב על ל"ב אמה והכבש עוד ל"ב והיו להם ב' אמות משותפות ביסוד ובסובב.

ספר פתוחי חותם לרבי יעקב אביחצירא זללה"ה פרשת תרומה :

ועשית בדים למזבח בדי עצי שטים. וצפית אתם נחשת. והובא את בדיו בטבעת וגו' נבוב לחת תעשה אתו וגו'. אפ"ר לרמז דהמשנה היא ביצירה. ולמוד המשנה הוא לתקן המלכות של עולם היצירה וששה סדרים שבמשנה הם כנגד שש ספירות שבמלכות שביצירה מחסד עד יסוד. וצריך הלומדה שילמד לשם שמים כדי שעל ידי למודו יעשה תקון למלכות שביצירה והנה המשנה יש בה היתר ואסור טהרה וטמאה זכאי וחייב וכל ההכשר מצד החסדים והאסור והטמאה מצד הגבורות דכך לעולם סדר מרובה העליונה וכל העולמות עליונים ותחתונים והלומד משנה צריך ללמד התלמוד שהוא פרושה. והלומדה גם כן צריך שילמדה בעל פה כמו שילמדה הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום בעל פה. והתורה שבכתב נתנה לו בלוחות וזהו פונת הפסוקים ועשית בדים למזבח מזבח גימטריא אל הנו"ה שהוא בעולם היצירה וב"ד גימטריא ששה רומז לששה סדרי משנה. והפונה עשה תקון לעולם היצירה בלמוד המשנה. ונתדע דלמוד המשנה הוא לתקון שש קצוות דמלכות דיצירה וזהו **בדי עצי שטים** דהינו אלה הששה סדרים הם לתקון שש ספירות הבנון של המלכות הנקראים עצי שטים. **וצפית אתם נחשת** דהינו שתלמד הסדרים לשם שמים כדי שתעשה תקון למלכות שביצירה וזהו וצפית אתם נחשת. נחשת עם שני כוללים גימטריא לשם שמים עוד נחשת אותיות נח שת דהינו למוד אותה ותהי כוננת תשית נחת רוח ליוצרה. **והובא את בדיו בטבעת** טבעת גימטריא תלמוד דהינו שתלמוד התלמוד שהוא הגמרא עם המשנה כדי שתדע שרשה ופרושה על אמתתה. ואז והיו

הַבָּדִים הם סִדְרֵי הַמִּשְׁנָה **עַל צִלְעַת הַמִּזְבֵּחַ** הם שְׁנֵי צְדֵי הַמִּלְכוּת הַחֲסָדִים וְהַגְּבוּרוֹת כִּי הַסִּדְרִים הַלְלוּ יֵשׁ בָּהֶם הַתֵּר וְאֶסּוּר וְכִיּוֹצֵא וּבִלְמוּד זֶה יִתְנַשֵּׂא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא הַמִּלְכוּת וְתָרִים רֹאשָׁה לְמַעַלָּה וְזֶהוּ **בְּשֵׁאת אֲתוֹ**. עַל יָדֵי לְמוּדָּה יִתְנַשֵּׂא הַמִּזְבֵּחַ וְיִתְרוֹמֵם. **נְבוֹב לַחַת** בָּא לְרַמֹּז מַה שֶּׁכִּתְּבֵנוּ דְּצָרִיךְ לְלַמֶּדָה בְּעַל פֶּה וְזֶהוּ נְבוֹב לַחַת כְּתִירוֹמוֹ חֲלִיל לוחֵין שֶׁהַתְלָמוּד הֵזָה שֶׁתְּלַמֵּד הַמִּשְׁנָה יִהְיֶה חֶסֶד לוחֹות שֶׁלֹא תִלְמַד בְּסִפֵּר רַק בְּעַל פֶּה וְזֶהוּ כְּאֶשֶׁר הָרָאָה אֲתָךְ בְּהָר שֶׁגַם אֲתָה לֹא לְמַדְתָּ אוֹתָהּ כִּי אִם בְּעַל פֶּה כִּמוֹ שֶׁכִּתּוּב מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי הִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁקִּבְּלָה בְּעַל פֶּה. גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֵּן יַעֲשׂוּ וְיִלְמְדוּהָ בְּעַל פֶּה. וְהֵנָּה נְבוֹב גִּימְטְרִיָּא שֵׁשִׁים רִמּוֹז לְשֵׁשִׁים מִסְכָּתוֹת שֵׁשׁ בְּמִשְׁנָה :

(ט) וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן לַפֶּאֶת נֹגֵב תִּימְנָה קִלְעִים לְחֲצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזָר מֵאָה בָּאֲמָה אֶרֶץ לַפֶּאֶה הָאֶחָת:(י) וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וָאֲדָנִיָּהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וְוֵי הָעַמֻּדִים וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף:(יֵא) וְכֵן לַפֶּאֶת צָפוֹן בָּאֶרֶץ קִלְעִים מֵאָה אֶרֶץ וְעַמֻּדוֹ עֶשְׂרִים וָאֲדָנִיָּהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וְוֵי הָעַמֻּדִים וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף:(יב) וְרוֹחַב הַחֲצֵר לַפֶּאֶת יָם קִלְעִים חֲמִשִּׁים אֲמָה עַמֻּדֵיהֶם עֶשְׂרֶה וָאֲדָנִיָּהֶם עֶשְׂרֶה:(יג) וְרוֹחַב הַחֲצֵר לַפֶּאֶת קִדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אֲמָה:(יד) וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֶה אֲמָה קִלְעִים לַכֶּתֶף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאֲדָנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה:(טו) וְלַכֶּתֶף הַשְּׂנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֶה קִלְעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאֲדָנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה:(טז) וְלִשְׁעַר הַחֲצֵר מִסָּדָה עֶשְׂרִים אֲמָה תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֶקֶם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וָאֲדָנִיָּהֶם אַרְבָּעָה:(יז) כָּל עַמֻּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב מִחֹשְׁקֵים כֶּסֶף וְוֵיָהֶם כֶּסֶף וָאֲדָנִיָּהֶם נְחֹשֶׁת:(יח) אֶרֶץ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֲמָה וְרוֹחַב חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וָאֲדָנִיָּהֶם נְחֹשֶׁת:(יט) לְכָל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל עֲבֹדָתוֹ וְכָל יִתְדָתָיו וְכָל יִתְדֵת הַחֲצֵר נְחֹשֶׁת.

וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן הוּא הַנִּקְרָא מַחֲנֶה לוֹיָהּ וְהוּא בַּחֲנִינֵת כְּלִי אֲמִצְעִי, בַּחֲנִינֵת רוּחַ וּבַחֲנִינֵת יְנִיקָה. וְאָמַר לַפֶּאֶת נֹגֵב תִּימְנָה פֶּתַח בְּמִידַת הַחֲסֵד כִּנְגַד ד' רַגְלֵי הַמִּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה חֲגַת"ם קִלְעִים לְחֲצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזָר מֵאָה בָּאֲמָה אֶרֶץ לַפֶּאֶה הָאֶחָת הַמִּשְׁכָּן הִיָּה שֵׁטַח ב' סֵאתִיִּים מֵאָה אֲמָה עַל חֲמִישִׁים אֲמָה וּבֵהֶם ח"י רִיבּוּא טַפְחִים כִּמ"ש בִּסְפָר מַגְלָה עֲמוּקוֹת עַל וְאֶתְחַנֵּן - אוֹפֵן קֶסֶח "אִיתָא בִּסְפָר סוּדֵי רוֹזִי שֶׁהַשִּׁיעוֹר קוֹמָה הוּא י"ח רִבּוּא פֶּרְסָאוֹת, וְכֵן הָעוֹלָם הוּא מֵהֶלֶךְ ח"י רִבּוּא יָמִים, כִּי הוּא מֵהֶלֶךְ ת"ק שָׁנָה, וְכָל שָׁנָה הוּא ש"ס יָמִים, ש"ס פְּעָמִים ת"ק הֵם ח"י רִבּוּא. וְכֵן חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן הִיָּה ח"י רִבּוּא טַפְחִים, כִּי הוּא ק' אַמּוֹת אוֹרֶךְ (שְׁמוֹת כז יח), שֶׁהֵם ת"ר טַפְחִים, וְחֲמִשִּׁים אַמּוֹת רוֹחַב שֶׁהֵם ש' טַפְחִים, ש' פְּעָמִים ת"ר הֵם ח"י רִבּוּא, וְזֶה

סוד וישבע בח"י העולמים. וכנגדם יש ח"י אלף עולמות שבהם י"ס כמ"ש (תהילים פרק סח, יח) "רָכַב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שָׁנָן אֲדָנִי בָּם סִינִי בְּקֹדֶשׁ" פסוק זה נדרש בגמרא מסכת עבודה זרה דף ג ע"ב "...ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן" כלומר יש לו להקב"ה ח"י אלף עולמות, הרי שחצר המשכן רומז במכוון לכלל העולם הרוחני והרחבה על כך ראה בערך מאמר הדגלים.

ועמדיו עמודיו אלו נו"ה דז"א שבהם י"ס פרטיות והם **עשרים ואדניהם** אדן זו בחינת המלכות של הנצח וההוד שמשם נמשך שפע ליסוד ורמז אדן גימ' נו"ה נצח הוד **עשרים** זו אות כ' ורומזת לכתר וגם עשרים גימ' 620 כמנין כתר להורות שמשם נמשך שפע לכתר של המלכות והם עשויים נחשת כי זו בחינת העמודים שהם בתפארת והם בחינת שוקיים והם **ווי העמדים** כמ"ש שוקיו עמודי שש **וחשקיהם כסף** אותיות זה שחקים שזו בחינת נו"ה הנקראים שחקים וזה חיבור בין ו=תפארת לה=מלכות.

וכן לפאת צפון צפון זו ספירת הגבורה **בארץ קלעים מאה ארץ ועמדו עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי העמדים וחשקיהם כסף כנ"ל. ורחב החצר לפאת ים** זו ספירת המלכות ויש אומרים יסוד (כוונת הלולב) ורמז ים ר"ת יסוד מלכות **קלעים חמשים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה**.

ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה זו ספירת התפארת **חמשים אמה. וחמש עשרה אמה קלעים לכתף עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה, ולכתף השנית חמש עשרה קלעים עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה ולשער החצר** שער זו בחינת המלכות של החצר **מסך** המסך אלו הדינים שעל המלכות בחינת ס' גיבורים **עשרים אמה** ויש בה ספירות פרטיות: תכלת חכמה וארגמן בינה ותולעת שני הוד ושש יסוד ואמר **משזר** אותיות שם **זר** כלומר הם המאירים למלכות הנקראת שם, **זר** גימ' אור וזה הוא **מעשה רקם** דהיינו האורות עושים את המלכות הנקראת שם גימ' **רקם** ואמר **עמדיהם ארבעה** עמוד זו בחינת הת"ת עמודא דאמצעיתא כי יש כאן ספירות חו"ב הוד יסוד והם משפיעים למלכות דרך המלכות שלהם וזה הוא **ואדניהם ארבעה** כי אדן זו המלכות שיש בה שם אדנות.

כאמור העמודים הם ספירות התפארת והם עומדים להשפיע למלכות דרך היסוד הנקרא **כל עמודי החצר** מלכות ואמר **סביב** אלו הגבורות שלה הנקראים ישועות והם ה"ג ונאמר "הנה מטתו שלשלמה ששים גיבורים **סביב** לה מגבורי ישראל" וכו' הנה גימ' ששים ומטת שלמה זו המלכות ואמר שגבורתם באה להם מגבורת ישראל היינו התפארת וזה הוא **מחשקים כסף** כאמור לעיל מחושקים היינו נצח והוד

הנקראים שחקים והם נצח והוד של התפארת שהוא בחינת רחמים ולכן אמר **כסף** ואמר **ויהם כסף** אות ו' זו התפארת והיא רחמים וכסף **ואדניהם נחשת** האדנים אלו בחינות המלכות שנוטות אל הדין ולכן צבען נחשת שהוא אדום יותר מהכסף. **ארץ החצר מאה באמה** האורך ירמוז אל החכמה ורחב זו הבינה שיש בה **חמשים** נש"ב וכל אחד מנש"ב יש בו **בחמשים** נש"ב פרטיים וקמה זו הדעת **חמש אמות שש משזר ואדניהם נחשת, לכל כלי המשכן בכל עבדתו וכל יתדתיו וכל יתדת החצר נחשת.**

צרור המור - ועשית את חצר המשכן לפאת נגב תימנה מאה באמה, להורות שהעוה"ז הוא רחב מאד בתענוגיו, ויכול אדם לשוט בארץ ולהתהלך לארכה ולרחבה, ולפרוץ ימה וצפונה ותימנה ומזרחה בד' הפאות, וזה רמז שהיה לפאת נגבה מאה אמה. **ועמודיו עשרים ואדניהם עשרים נחשת** (פס' יא), לרמוז שיש לו סומכים ועמודים לסמכו עם עדרי חבריו, כאומרם אכול ושתה. וכן רודפים אחר השררה והאדנות להתפתות עם עצת נחש הנחשת, באופן שווי העמודים וחשוקיהם ותאוותיהם כסף וחמדה. וכן לפאת צפון זאת המדה עצמה מאה באמה, לרדוף אחר העושר כדכתיב (איוב לז, כב), מצפון זהב יאתה:

ורוחב החצר לפאת ים חמשים אמה עמודיהם עשרה. לרמוז שבזה המנין האדם הולך לימי הזקנה או קרוב להם, והולך זה העולם ומתמעט לו, ואינו מוצא אלא נ' אמה לפאת מערב, לפי ששכינה במערב. וגם כן אינו מוצא עוזרים רבים כבראשונה, אלא עמודיהם עשרה ואדניהם עשרה. ובראשונה היו העמודים עוזרים. וכן לרוח מזרחה נ' אמה (פס' יג), להורות שהולך ג"כ ומתמעט, כשראוי לו לילך לאור באור החיים. ולפי שאז אינו מוצא כ"כ עוזרים, אמר בכאן עמודי הם שלשה ואדני הם שלשה (פס' יד):

ולהורות על זה, אמר שכל כלי המשכן וכל יתדותיו וכל יתדות החצר נחשת, לרמוז על נחש הנחשת. ואנו מקוים שיבא זמן שירחיק הצפוני מעלינו, ויביא משיח צדקינו ויקבץ גליותינו מד' הפאות ויכלו רשעי ארץ ד', המה קטני ארץ. כמוזכר בזאת הפ' במדרש השכם, בפסוק וזאת התרומה וגו'. זהב (לעיל כה, ג-ז), כנגד גלות בבל, דכתיב ביה אנת הוא רישא דדהבא (דניאל ב, לח), וכסף, גלות מדי, דכתיב ביה הכסף נתון לך (אסתר ג, יא), ונחשת, כנגד מלכות יון, דכתיב ביה מעוהי ודרעוהי די נחש (דניאל ב, לב), ותכלת וארגמן וגו' ועורות אלים מאדמים, כנגד מלכות אדום, דכתיב ביה מן האדום האדום הזה (בראשית כה, ל), וכתוב מי זה בא מאדום (ישעי' סג, א), שמן למאור, זה מלך המשיח, שנקרא אית רענן (ירמיי' יא, טז), אית זך (לעיל פס' כ). לפי שעתיד להאיר לישראל מתוך החשך, דכתיב לאמר לאסורים צאו וגו'

(ישעי' מט, ט), וכתוב והלכו גוים לאורך (שם ס, ג), אבני שוהם ואבני מילואים, כנגד ישראל, שנקראו אבן ישראל (בראשית מט, כד), וזאת האבן שראה דניאל, דכתיב עד דאיתגזרת אבן וגו' (דניאל ב, לד), ואו"ה נמשלו לחרס, דכתיב (ישעי' ל, יד) ושברה כשבר נבל יוצרים. והמשל אומר נפל כיפא על קדירה ווי לקדירה, נפל קדירה על כיפא ווי לקדירה. ולכן נמשלו ישראל לצורים, דכתיב מראש צורים אראנו (במדבר כג, ז), לשבר נבלי חרש, ואז בונה ירושלים ה', ויתקיים ועשו לו מקדש וגו' (לעיל כה, ח):

שפתי כהן - ועשית את חצר המשכן וגו' מאה באמה. אורך החצר היה מאה אמה ורוחב חמישים מכל צד משלושה צדדים שהם נגב תימנה עשרים אמה ומצד צפון עשרים אמה ומצד מערב עשרים אמה, ומצד מזרח ששם הפתח היה חמישים על חמישים, לפי שהמשכן היה עשר רוחב ועשרים אורך והחצר היה חמישים רוחב ומאה אורך אם כן היתה מכל צד עשרים אמה חוץ מצד מזרח, הכוונה לומר נקבה תסובב גבר, **ועשרים** גימטריא כתר לומר שהיא מכתירתו ומעטרתו ומקיפתו, כמו כתרו את בנימין (שופטים כ', מ"ג), ולזה נקראת כתר מלכות, ולזה היו העמודים ששים עשרים מהדרום עשרים מהצפון ועשרה ממערב ושלושה לכול כתף, וארבעה עמודים למסך הפתח, הרי ס' כמו הסמ"ך שהיא עגולה והיא סביב, והיה בין עמוד לעמוד ה' אמות וגובה העמוד ה' אמות הכל ברמז לה' הידועה, וכן תמצא בעמודים של תימנה, אמר ווי העמודים וחשוקיהם כסף, וכן לפאת צפון ווי העמודים וחשוקיהם כסף, ולפאת ים לא אמר ווי העמודים ולא וחשוקיהם כי ידוע הוא שהחשק והחיבור הוא בזרועות, ושם הוא הכיסוף והחשיקה, וכסף במילואו כ"ף סמ"ך פ"א גימטריא אש, לומר שאפילו צד דרום שהוא חסד והוא מים יש בו חמימות הכיסוף והחשק, וזהו "הרו מים וילדו אש" שאמר בספר יצירה, וזה נראה לעין כשתשים זכוכית מליאה מים בתקופת תמוז לעין השמש ותשים נעורת של צמר גפן בצדה תידלק, זהו שאמר אורך החצר מאה באמה ורוחב חמישים בחמישים, כי הוא מיותר כי ידוע הוא וכבר אמר ועשית קלעים וגו' מאה אורך ורוחב החצר לפאת ים קלעים חמישים אמה, אבל חזר ואמר אורך החצר מאה, לומר החיבור, כי מאה הוא ק' וקו"ף גימטריא מקום, לומר שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וחמישים בחמישים הוא נ' ונו"ן במילואה הם ק"ו שני נוני"ן ווי באמצע לרמוז על חיבורה בוא"ו, ולזה וחשקיהם כתיב וקרי וחשוקיהם הם חשקם בה והיא חשקה בהם:

רמז: כאמור אורך החצר היה מאה אמה וכל אמה 6 טפחים וכל טפח 4 אצבעות הרי אורך 2400 אצבעות ורוחב 1200 אצבעות ובסך הכל רפ"ח ריבוא אצבעות לפי החישוב הבא:

$$24 \text{ כפול } 50 = 1200$$

$$24 \text{ כפול } 100 = 2400$$

$$1200 \text{ כפול } 2400 = 2,880,000 \text{ סה"כ}$$

תצורה

(כ) וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: (כא) בָּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי יָדוֹד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

בס"ד געונ"מ וְאַתָּה היינו חו"ב כי מרע"ה ה"ס הבינה ואות ו' מורה על היותה בחיבור לחכמה ואמר תִּצְוֶה המורה על התפשטות צותא וחיבור של חו"ב אל התפארת הנקרא ישראל עד נו"ה שהם בני ישראל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ואמר שהם וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ יעלו מ"ן הנקרא שֶׁמֶן זֵית זָךְ עליית או"ח מהמלכות הנקראת חכמה תתאה כֶּתִית זה הביטוש של אור ישר במלכות היא לַמָּאֹר המאור הקטן וממנה לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד עולה מ"ן. ומהיכן עולה או"ח? אמר בָּאֵהָל מהמלכות הנקראת אוהל דרך התפארת הנקרא מוֹעֵד בסוד אלה מועדי ד' דייקא ועולה עד ה מִחוּץ לַפְּרֹכֶת הבינה הנקראת אֲשֶׁר והיא עַל הָעֵדֻת התפארת כי הלוחות הם התפארת ואמר יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו שזה כלולות התפארת הוא המעלה את האור החוזר מֵעֶרֶב מהמלכות עַד בֹּקֶר היינו החסד הנקרא גם בקר דאברהם, היינו כל קומת זו"ן והזו"ן נקראים לִפְנֵי יְהוָה כי המלכות היא לפני ד' והמחברם הוא היסוד הנקרא חֻקַּת עוֹלָם וממילא נוצר חיבור בין רחל ובין לאה הנקראות לְדֹרֹתָם בסוד לדור ודור המליכו לאל מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אלו נו"ה.

פרק כח

וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת אֶהְרֹן אָחִיךָ וְאֵת בָּנָיו אֲתוֹ מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ לִי אֶהְרֹן נָדָב וָאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר בְּנֵי אֶהְרֹן: (ב) וַעֲשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד

ולתפארת: (ג) ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי: (ד) ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן ואחיו ולבניו לכהנו לי: (ה) והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש.

כעת מתארת התורה את כינון אהרן ובניו לכהונה: ואתה חו"ב הקרב אליך את אהרן אחיך חכמה כי הוא כהן גדול ואת בניו אתו חסד דז"א מתוך בני ישראל תפארת לכהנו לי תפקיד הכהן ליחד את העולמות אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן ואמר ועשית בגדי קדש הבגדים הם במלכות וקודש זו החכמה נמצאנו אומרים שבגדי קודש זה יש"ס לאהרן אחיך חכמה שתפקידה להשפיע ללכבוד מלכות כי מילת כבוד גימ' ל"ב הרומזת על ל"ב נתיבות חכמה וכן ולתפארת כדי לייצר את הבגדים אומר הקב"ה למשה ואתה תדבר אל כל חכמי לב היודעים לייחד חו"ב כי בינה ליבא אשר מלאתיו מלאכים לא נאמר אלא מלאתיו לאותו לב רוח חכמה היינו רוח הקודש וזו השגת קומת נפש במלואה וכאן צריך לומר שזו חכמת שלמה ועשו את בגדי אהרן שזו ספירת ישראל סבא לקדשו לכהנו לי להיות מוכשר לייחד חו"ב. ואמר ואלה הבגדים הבגדים הם בחינת לאה שהיא בבינה הנקראת בכל מקום אשר ואמר יעשו שהם עושים את הספירה בחכמת הלב שבהם. סוד הבגדים עמוק מי ידענו. הבגדים נעשו מחוט אחד לרמוז על אור אין סוף שאין בו שינוי מראש ועד סוף. רבים ניסו כחם בחתירה לדעת על אלו ספירות ירמוזו הבגדים ואני אענה חלקי ממה שחנני ד'. חשן לפי דעת המקובלים החושן ירמוז על התפארת כי הוא נקרא חושן משפט ומשפט עד"א תפארת אולם חשן אותיות נחש בא לבטל את נשיכת הנחש ברחם האליה ולכן הוא במלכות ועליו י"ב אבנים הרומזים לי"ב גבולי אלכסון שבמלכות וכנגדם עשה שלמה המלך י"ב בקר תחת הים ואפוד אפד גימ' פה שזו המלכות ומעיל מעיל צדקה זו המלכות וכתנת תשבץ תבונה מצנפת יש"ס ואבנט ארוך היה לי"ב אמות לרמוז על ל"ב נתיבות חכמה המתפשטים עד המלכות אם כן האבנט ירמוז ליש"ס וחוזר ומסיים ועשו בגדי קדש לאהרן ואחיו ולבניו לכהנו לי לתוספת זירוז וחיזוק אי נמי זו ברכה שיצליחו במעשיהם. ואמר והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש כבר התבאר עניינם.

ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב: (ז) שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחפר: (ח) וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: (ט) ולקחת את שתי אבני שיהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: (י) ששה משמתם על האבן האחת ואת

שְׁמוֹת הַשָּׁשָׁה הַנוֹתָרִים עַל הָאֶבֶן הַשְּׁנִית כְּתוּלְדָתָם: (יא) מַעֲשֵׂה חֹרֶשׁ אֶבֶן פְּתוּחִי חֲתָם תִּפְתַּח אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל שְׁמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסְבַּת מִשְׁבָּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (יב) וְשְׁמַת אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתַפַּת הָאֶפֶד אֲבָנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂא אֹהֶרֶן אֶת שְׁמוֹתָם לִפְנֵי יָדוֹד עַל שְׁתֵּי כְתָפָיו לְזָכָרֹן: (יג) וְעָשִׂיתָ מִשְׁבָּצַת זָהָב: (יד) וְשְׁתֵּי שְׂרָשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מְגַבְּלֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֶבֶת וְנִתְתָּה אֶת שְׂרָשְׁרֹת הָעֶבֶת עַל הַמִּשְׁבָּצַת.

וַעֲשׂוּ אֶת הָאֶפֶד הָאֶפֶד רֹמֵז לַמַּלְכוּת כִּי אֶפֶד גִּימ' פה ובניין המלכות הוא מגבורות דאבא ואמא הרמוזים במילת זָהָב ואילו תְּכֵלֶת ירמוז לחסדי אבא הבונים את התפארת והוא ממתק את המלכות הנקראת אפד והיא מאירה בעשר ספירותיה ולכן תְּכֵלֶת גִּימ' עשר פעמים אֶפֶד ואמר וְאַרְגָּמָן זו הדעת והיא התכללות הספירות אלו באלו וכך כתוב בשיר השירים "אפריון עשה לו המלך שלמה, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וכו' הרי שזכר כאן את החסדים והגבורות וחיבורם בארגמן שיתכן שרומז לדעת תּוֹלַעַת שְׁנִי הוד וְשֵׁשׁ חסד או נצח והכל נשפע לְמִשְׁזָר מלכות והיא מאירה כי משזר אותיות שם זר, וזר גִּימ' אור ואמר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב שעשייתם צריכה את בינת הלב וסיעתא דשמיא. שְׁתֵּי כְתַפַּת הַגִּימ' בבאור תיקון"ז תיקון י"ט ל"ט ומ"ב אומר שהם בינה ומלכות שני ההין חֲבֵרֹת היינו בחיבור תמידי בין בינה ומלכות יְהִיָּה לֹא יהיה חיבור מהבינה הנקראת לאה לו גִּימ' לאהֶאֱל שְׁנִי קְצוּתָיו אלו המלכותקצה תחתון ואל הבינה קצה עליון וְחִבְרַת חיבור תמידי כך שהמלכות מקבלת בקביעות אור הנשמה. וְחֹשֶׁב אֶפְדָּתוֹ זה כתר דמלכות אֲשֶׁר עָלָיו שהוא ברישא דנוק' כְּמַעֲשֵׂהוּ כִּתֵּר מִלְכוּת עֲשֵׂה ה"ו שזה חיבור זו"ן מִמֶּנּוּ יְהִיָּה על ידי חזרת האור נבנה הכלי לקבלת אור ישר ואמר על אור חוזר זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שְׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר שאלו גבורה מלכות תפארת הוד ושש הוא חסד ואמר וְלִקְחָתָּ אֶת שְׁתֵּי אֲבָנֵי שֵׁהם אבנים אלו הם שורשי ספירת המלכות וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שמות בני ישראל בחושן אלו י"ב גבולי אלכסון וי"ב שמות בני ישראל באבני השוהם הם י"ב גבולי אלכסון שבז"א ואמר שְׁשֵׁה מִשְׁמָתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת שְׁמוֹת הַשָּׁשָׁה הַנוֹתָרִים עַל הָאֶבֶן הַשְּׁנִית כְּתוּלְדָתָם ואמר מַעֲשֵׂה חֹרֶשׁ זה החקיקה בכלי המלכות הנקראת אֶבֶן ואמר פְּתוּחִי חֲתָם אלו אורות הבינה המזככים את ז"א והמלכות כי "חותם" גִּימ' קמ"ג, קנ"א וקס"א תִּפְתַּח אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל שְׁמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל י"ב גבולי ז"א מִסְבַּת מִשְׁבָּצוֹת זָהָב אלו הגבורות של המלכות תַּעֲשֶׂה אֹתָם. ואמר וְשְׁמַת אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתַפַּת הָאֶפֶד כאמור אפד גִּימ' פה שזו המלכות והיא מקבלת אור מז"א מן הנה"י שלו מפרקים עליונים של נו"ה והם נקראים כאן כתפיים והם אֲבָנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אבן זו מלכות אולם

כשהיא מחוברת עם היסוד הנקרא זכרון היא נקראת אבני זכרון ואמר **וְנָשָׂא אֶהְרֹן** חסד דז"א מאיר בה ונחשב שהוא נושא אותה **אֶת שְׁמוֹתֵם לִפְנֵי יְהוָה עַל שְׁתֵּי כְתִפָּיו לְזָכְרוֹן** ואמר **וְעָשִׂיתָ מִשְׁבָּצַת זָהָב** אלו ספירות המלכות ונזכרו בתהלים מ"ה "ממשבצות זהב לבושה" ואמר **וְשָׂתִי שְׂרָשֻׁרֹת זָהָב טְהוֹר** אלו צנורות המשפעים מהמלכות ואל המלכות ואמר **מִגְבֵּלֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֶׂה עֲבֹת** זה אור קו המידה וְנִתְּתָה אֶת שְׂרָשֻׁרֹת הָעֲבֹתָת עַל הַמִּשְׁבָּצַת כדי שהמלכות תהיה בחיבור תמידי עם ז"א.

והרי העתקה מספר בית עולמים - דף קלו ע"ב - ד"ה עינוי : והאפוד הוא מנוקבא ולכן האפוד היה מאחוריו כי מקום הנוק' מאחוריים מן החזה ולמטה ולכן שם היה חשב האפוד כנגד הלב ונוק' הוא דעת ק"ל שאין לה אלא ה"ג לבד וצריך להמשיך לה הארה משורש הדעת דז"א להמשיך לס' ב' עטרין חו"ג והוא מ"ש שתי כתפות חוברות יהי' לו שהם נמשכים מב' כתפין הנ"ל והם ה"ח וה"ג וכללותם ביסוד הם ב' וז"ל סוד אות ו' של הוי"ה שהוא בדעת ובמילואו ו"ו וז"ש **ולקחת שתי אבני שהם ופתחת עליו שמות בני ישראל** וידוע כי שהם הוא אבנו של יוסף והוא בדעת יסוד אימא והוא דרגא דמש"ה וז"ס שה"ס והענין כי כהיות יסוד אימא בחזה שם מתחלק בכל הגוף בידין וברגלין ב"ב פרקין ולכן הם י"ב אבנים חלוקים משא"כ בשורשו בדעת שם הם נכללים ביסוד אימא לכן הם רק אבני שהם והם נק' אבני זכרון כו' כי בהיות ז"א בסוד הדורמיטא אז הוא בבחי' שכחה וישראל נעזבים למקרי הזמן וכמ"ש ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני כו' ואז אין זיווג בזו"נ ומשתמשים בעט' דגבורות לבד אבל בגדלות אז זו"נ מזדווגים ע"י הדעת כמ"ש והאדם ידע כו' ונותן לה גם עט' דחסדים ולכן הוא סוד **שתי כתפות חוברות** כמ"ש **חוברות אשה אל אחותה** וחו"ג הם מתחברים ביחד ואז הם בסוד **אבני זכרון לבני ישראל** וב' יסודות דאוי"א ע"ב קס"א מלובשים בזו"נ הם בסוד זכו"ר וז"ש **וירכסו את החושן מטבעותיו אל טבעות האפוד בפתיל תכלת** זיוגא דזו"נ והוא סוד עמוק מאד כי ידוע שזווגא דזו"נ הוא ע"י הבידורים העולים מז' מלכים דמיתו והוא סוד דם חלזון העולה אחת לשבעים שנה ז' מלכים הנ"ל והוא עולה מן הי"ס מנוקבא בסוד מ"ן וצובעים בדמו תכלת ולכן תכלת מרחיק החיצונים ותחיל' בעת שנפלו לתתא בסט"א היו בפירודא רה"ר וכשעולים בסוד מ"ן הם מתחברים ונק' פתיל תכלת וכאשר יבואר עוד בעז"ה ברזא דציצית לקמן וע"י מ"ן העולים הוא זיוגא דזו"נ שנותן לה מ"ד שם מ"ה המתחבר עם שם ב"ן ומ"ה וב"ן הוא גי' אפוד' דחיבורא דאפוד בז"א חושן משפט תלייא בבחיר' ע"י ישראל וכל בחירה הוא במ"ה וב"ן טוב ורע והוא סוד חללה של רשות :

פירוש נוסף שכתבתי פעם אחרת :

ועשו את האפד האר"י הקדוש כתב שהאפד רומז לשכינה כי אפד גימ' פה ואמר **ועשו** כי בני ישראל מקימים את סכת דוד ובונים אותה על ידי לימוד תורה וקיום מצוות וזה הוא **זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש** שהם חגתנ"ה ועליהם נאמר **משזר** לפי הפשט היו שוזרים את כל החוטים לחוט אחד. ולפי הנראה בדרך סוד מילת **משזר** תתבאר שם זר שם זו השכינה וזר גימ' אור כלומר על ידי שממשיכים לשכינה את אורות ז"א היא מאירה ואמר **מעשה חשב** אלו מצוות התלויות בכוונת הלב בלבד כגון : מ"ע של יראת ד' וייחודו.

כתב כאן הכלי יקר "ועשו את האפוד. בכולם נאמר ועשית וכאן נאמר ועשו לפי שארז"ל (ערכין טז.) שהאפוד בא לכפר על ע"ז וכאן עברו ישראל ועשו את העגל ע"כ יתעסקו כולם באפוד להיות לכולם לכפרה, ובדרך זה ארז"ל (שמו"ר לד ב) **ועשו ארון**. יבואו הכל ויתעסקו בו כו' כך ועשו הנאמר כאן כי למשה לא היה חלק כלל במעשה ההוא ע"כ תלה בישראל ולא במשה ולמעלה פרשנו בדרך אחר, ואמר שיהיה מעשה חשב כדי לכפר על ע"ז שהמחשבה בה כמעשה דמי שנאמר (יחזקאל יד ה) למען תפוש את בית ישראל בלבם, וטעמו של דבר שעיקר העון ההוא תלוי באמונה דהיינו במחשבה וכל העבודות שעושין לע"ז הכל טפל אל המחשבה כי עיקר החטא ההוא תלוי בלב המאמין, וזה"ש **וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו**, כי אע"פ שחשב ענינו חבש והיינו חגור שחובשין בו מ"מ הזכיר לשון חשב המורה על המחשבה לדרוש בו שהמחשבה בו כמעשהו ר"ל כמעשה דמי כי מטעם זה נעשה החשב כמעשהו לכפר על המחשבה שהיא כמעשהו דמי. ע"כ.

ספר תורת המנחה לרבי יעקב סקילי - דרשה כח דע כי הבגדים שחוטן כפול ששה הם הכתונת והמכנסים והמצנפת, כל אלו חוטן כפול ששה והיו מפשתן, רמז לששת ימי בראשית, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וכנגד אלו, שיתא סדרי משנה ושש קצוות העולם ושש מעלות לכסא. והחושן והאפוד חוטן כפול שבעה, ששה ממין אחד והחוט השביעי היה זהב, כנגד יום השביעי הגדול והקדוש, ועל כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו. והחשן והאפוד היו מחמשה מינים ועיקרן שלשה, ואלו הן זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. תכלת וארגמן ותולעת שני, היו ממין אחד צמר משלשה גוונים, עין תכלת, ועין ארגמן שהוא אדום, ועין תולעת שני גם הוא אדום אלא שהאחד אדום יותר מחבירו, וזה המין האחד שהוא שלשה מינים מחולקים על ידי צביעה, כל אחד חוטו כפול ששה וחוט של זהב עמו הרי שבעה. והיו שוזרים כל חוט וחוט בפני עצמו, ואחר כך כופלים אותו לששה וכוללים עמהם חוט משל זהב, וחוזרים ושוזרים השבעה חוטין יחד. וכך היו עושים לארבעת מינין, לתכלת ולארגמן ולתולעת השני ולשש, כל מין ומין שוזרים כל חוט בפני עצמו

וחוזרין ושוזרין השבעה ביחד, ואחר כך לוקחים הארבעה מינים ושוזרים אותם ביחד. נמצא כל חוט כפול לשמונה ועשרים חוט, והסוד כ"ח מעשיו הגיד לעמו, והם כנגד שמונה ועשרים מעלות שבמזלות. ע"כ. ואולי כ"ח חוטים ירמזו לכ"ח אותיות של מילוי דמילוי שם ד'.

שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר פעמיים כתף גימ' אלף להורות על הארת החכמה המאירה במלכות. **וחבר** גימ' גבורה כי כאשר המלכות מקבלת את הארת החכמה היא מתחזקת ומתגברת ומרחיקה את השרצים שלא יינקו ממנה.

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר החזקוני אומר שמילת חשב היא חבש כמו שלמה ממילת שמלה. המתרגמים ביארו שהוא מלבוש לאפד. מכל מקום כתבה התורה **וחשב** לרמז על עולם המחשבה. כי אמרנו שהאפוד רומז לשכינה והיא מתעלה על ידי המחשבה הטהורה של בני ישראל וזה הפירוש **כמעשהו ממנו יהיה** שמתוך המעשה ניכרת המחשבה וגם בחו"ב יש את החגתנ"ה הפרטיים.

ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל שמות בני ישראל היו רשומות על אבני החושן ואילו שמות בני ישראל הרשומות באבני השהם אלו שורשי שמות בני ישראל ועליהם נאמר "ששם עלו שבטים שבטי י"ה" כך נדרש בזוהר שיש שבטים ואלו השמות בחושן ויש שבטי י"ה ואלו השבטים הרשומים באבני השהם. לפי ספר שערי אורה שתי אבני השהם הם מלכות ובינה והנה לשונו בשער הראשון - הספירה העשירית - "והאבן הזאת (מלכות) תשוקתה וחפצה ומגמתה אל אבן אחרת עליונה למעלה הימנה (בינה), וממנה יבואו לה כל מיני האצילות, ושתיים אבנים טובות הם לישראל, וסימניך; **ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל**, והסוד: אדנ"י יהו"ה מה תתן לי (בראשית טו, ב) שכינה מושכת מלמעלה למטה, ונמשכת מלמטה למעלה. ע"כ.

שתי אבני השהם, לדעת האלשיך הקדוש וכ"כ בעל הטורים רומזות לב' לוחות הברית והנה לשון הזהב של האלשיך הקדוש בבאורו **תורת משה** - אמר עוד תכנס בבואך פנימה בתכשיט הקדוש הזה שעל כל הבגדים בזכות תורה שאני נותן בשני לוחות אבנים על ידי משה. וזהו ולקחת את שתי אבני שהם לעומת שני לוחות אבנים שעל ידי משה. וזהו אבני שהם, שאותיות שהם הן אותיות משה, והן לוחות שניות, כי בזכרון הראשונות אין זכות לישראל. **ופתחת עליהן**, מעין חרות על הלוחות, שמות בני ישראל, לרמז שאם אין ישראל אין תורה. ועוד כי הם ייחדו שמו יתברך באמור להם ישראל אביהם האם יש ביניכם פיסול חס ושלוש, ואמרו לו הם שמע ישראל ה' אלהינו וכו', והשיב להם ואמר ברוך שם כבוד כו' (פסחים נו א). וידוע כי

שני כתובים אלה הן הם עיקר הייחוד, ובכל פסוק מהם שש תיבות וכ"ה אותיות. ועל כן ששה משמותם על האבן האחת, שהם כנגד פסוק שמע ישראל. וגם אותיות הששה שבטים שבאבן ההוא כ"ה אותיות כמספר אותיות שבפסוק של שמע. וכן הששה הנותרים על האבן השנית, שהוא לעומת שש תיבות שבפסוק ברוך שם. וגם בו כ"ה [אותיות] עם הכולל. וגם בששה הנותרים כ"ה, שהיו ממלאים ביו"ד אחר המ"ם [של בנימין] כנודע (רש"י כאן). כי באבן האחת היו ראובן שמעון לוי יהודה דן נפתלי. ובאבן השנית יששכר זבלון יוסף בנימין גד אשר. ואין קנאה לאשר באבן השנית על אשר בראשונה, כי הלא הן כתולדתם. וזה **ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם, מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמת בני ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם. ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ידוד על שתי כתפיו לזכרון הזכרון הוא היסוד שם ניכר הזכר. אם כן אבני שהם ירמזו ליסוד או"א. אהרן שהוא כהן גדול הוא החכמה.**

ועשית משבצת זהב, ושתי שרשרת זהב טהור מגבלת תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת העבתת על המשבצת. הנה בזוהר (חלק ג דף כז ע"ב) "ואית קושיין דאינון לבושין דהלכה, דאתמר בהון משבצות זהב, הדא הוא דכתיב (תהלים מה יד) כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, ואתון פסקין לון בכמה פסקות, ולבתר מתקנין ומפרקין לון בכמה פרוקין. ע"כ. הנה המשבצות אלו הה"ג ושרשרת מאה פעמים דוד להורות על המלכות שהתעלתה לבינה שם סוד המאות, וכאשר אמר ונתת את שרשרת העבתת על המשבצת הרי זו המשכת הבינה למלכות.

(טו) **ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אותו: (טז) רבוע יהיה כפול זרת ארפו וזרת רחבו: (יז) ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד: (יח) והטור השני נפך ספיר ויהלם: (יט) והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: (כ) והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: (כא) והאבנים תהיין על שמת בני ישראל שתיים עשרה על שמתם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבט: (כב) ועשית על החשן שרשרת גבלת מעשה עבת זהב טהור: (כג) ועשית על החשן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החשן: (כד) ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי הטבעות אל קצות החשן: (כה) ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפד אל מול פניו: (כו) ועשית שתי טבעות זהב ושמת אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה: (כז) ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על שתי כתפות האפוד מלמטה**

ממול פָּנִיו לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֶשֶׁב הָאֶפֹד: (כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטְבַּעְתּוֹ אֶל טְבַעַת הָאֶפֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל חֶשֶׁב הָאֶפֹד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מִעַל הָאֶפֹד: (כט) וַנִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת שְׂמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל לְבָבוֹ בָּבֹאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לִפְנֵי יְדֹד תָּמִיד:

ועשית חשן משפט עיין חשן, הארי הקדוש אמר שמוכח ממילת משפט שהחשן הוא בתפארת ואמר עליו **מעשה חשב**. מה בין מעשה חושב למעשה רוקם? הנה בספר הרקאנאטי על התורה - פרשת תצורה - כתב "והנה בצלאל והעושין במלאכה נאמר בהם לחשוב מחשבות ומעשה חושב. ולפעמים מעשה רוקם. **מעשה חושב רומז לה' ספירות עליונות ומעשה רוקם לה' ספירות אחרונות**. דוגמא לדבר תמצא בשיר השירים אשכול הכופר וצרור המור הכחות שהם בכבוד פנימיים ונעלמים ואשכול הכופר הגלוי והמפורסמין. ע"כ. וכ"כ בספר שערי צדק השער התשיעי "מעשה חושב בצורות שהוא רומז לעולם המחשבה, מעשה רוקם בצורות שהם רמז מן הזרועות ולמטה הכל מבואר. ע"כ.

ולכן בחושן שהוא במשפט כתב מעשה חושב כי התפארת נאצל מחמש ספירות ראשונות והוא ראשון לחמש ספירות תחתונות. ואמר **כמעשה אפד תעשנו** כמו המלכות **זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש** הרומזים לו"ק והוא משפיע אותם אל המלכות ומאיר לה **משזר** היינו שם זר=אור **תעשה אתו** את ו את זו המלכות ו' זה התפארת.

רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו הנה בערך זרת הובאו י' דיעות לייחוס מילת זרת לספירה, ברם החשן כאמור הוא בתפארת כדלעיל ועל התפארת הנקרא שמים נאמר "ושמים בזרת תכן" הרי שה' אצבעות הם חגתנ"ה וזרת לפי זה הוא בהוד הוד ע"ה גימ' 16 וכן זרת במ"ק עם אותיות גימ' 16 וכן זרת גימ' 607 כמנין "מוחא סתימאה אהי"ה הוד" שזה נתיב התפשטות הגבורות ושיעור הכתוב הוא דהנה חשן המשפט בא לכפר על הדינים (גמ' ערכין טז' ע"א) וזה על ידי דיני ההוד.

ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אודם פטדה וברקת הטור האחד: (יח) והטור השני נפך ספיר ויהלום: (יט) והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: (כ) והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: (כא) והאבנים תהיין על שמת בני ישראל שתים עשרה על שמתם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבט י"ב האבנים הם י"ב גבולי אלכסון שבמלכות, אבן לכל שבט.

ועשית על החשן שרשת גבלת מעשה עבת זהב טהור, ועשית על החשן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החשן טבעות אלו היו מעל החושן ולאילו

ספירות רומזות? מסברא היינו אומרים לחו"ב ברם אף חכם מחכמי הקבלה לא אמר והרב מנחם רקאנטי ז"ל כתב כאן בפרשה "ואחרי שהחשן רמז לתפארת ישראל דין הוא דיהו עליו שתי טבעות זהב רומזים לזרועות עולם (כלומר חסד וגבורה) דוגמת הכרובים על הכפורת. ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי הטבעות אל קצות החשן, ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפד אל מול פניו, ועשית שתי טבעות זהב ושמת אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה. ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על שתי כתפות האפוד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד אלו טבעות למטה מן החושן ולפי האמור לעיל יהיו ספירות נצח והוד. וירכסו את החשן מטבעתו אל טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד.

מה סוד של ולא יזח החשן מעל האפד? בספר הזוהר (במדבר דף רמ"ב ע"א) כתב שיש איסור להפריד בין החושן ובין האפוד. כאמור החושן זו ספירת התפארת והאפוד זו ספירת המלכות ויש לייחדם תדיר וזה הנקרא ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה או ייחוד זו"ן.

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני ידוד תמיד אהרן הכהן הגדול היה ממשיך שפע וקדושה לנשמות בני ישראל דרך אבני החושן ודרך אבני השהם וכ"כ בזוהר (שמות דף רכט ע"ב) "ויעש את האפוד זהב, הא אוקמוה, אמר רבי יוסי, אפוד וחשן כחדא הוו, ואוקמוה, דהא באתר דהוא קיומא, קיימן כל אינון תריסר אבנין, כלהו נטלי שמהן בני ישראל, וכלהו תריסר תחומין עלאין, כלהו ברזא דשבטי ישראל אינון. ורזא דא כתיב, (שם קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל, להודות לשם יהו"ה, ששם עלו שבטים, אלן אינון תריסר שבטין עלאין לעילא, דאינון שבטי יה, דהא שמא דא עדות לישראל.

אמר רבי חייא, תרי זמני כתיב שבטים, אלא ששם עלו שבטים, אלן שבטין דלתתא, שבטי יה, אלן שבטין דלעילא. עדות לישראל, דא רזא דשמא קדישא עלאה, דא דאקרי עדות, כמה דאת אמר (שם קלב יב) ועדותי זו אלמדם. ואינון תריסר שבטין קדישין עלאין, אינון תריסר אבנין קדישין, ועל דא אינון קיימין לתתא כגוונא דלעילא, וכל אינון שמהן דתריסר שבטין, כלהו גליפאן באינון אבנין, וכהנא רבא נטיל לון. תא חזי, יעקב כד הוה אזיל לחרן, מה כתיב (בראשית כח יח) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, אלן תריסר אבנין קדישין, כלהו אתעבידו חד אבנא, דכתיב והאבן הזאת אשר שמת מצבה, וקרי להו אבן, מאי טעמא, בגין דכלהו תריסר אבנין אתכלילו באבנא חד קדישא עלאה, דאיהי לעילא מנהון, דכתיב והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלהי"ם. ועל דא הכא כהנא רבא שוי לון על

לביה, לדכרא להון תדיר, דכתיב (שמות כח כט) ונשא אהרן את שמות בני ישראל על לבו לפני יהו"ה תמיד. ובגין כך כלא איהו ברזא דתריסר, תריסר עלאין טמירין לעילא, דאתגניזו ברזא עלאה קדישא, ואינון רזא דאורייתא, ונפקי מקול חד דקיק והא אוקמוה. תריסר אחרנין טמירין לתתא, כגוונא דלהון, ונפקי גו קלא אחרא, דאיהי אבן, דכתיב (בראשית מט כד) משם רועה אבן ישראל. ועל דא אוקמוה ברזא דקרא, דכתיב (שם כט ג) ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן, דא שכינתא דאקרי אבן בחן, אבן ישראל, דמגנדרין לה ואעלין לה בגלותא, וכתיב והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה, ועל שמה אקרון כלהו אבנין. וכמה אבנין לאבנין, אית אבנין ואית אבנין, אית אבנין יסודי ביתא, דכתיב (מ"א ה יז) ויצו המלך ויסיעו אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית אבני גזית. ואית אבנין עלאין יקירין, ואינון (אלין) תריסר, ואינון ארבע סדרין, תלתא תלתא לכל סדרא, לארבע רוחי עלמא, כגוונא דא אינון ארבע דגלים דהוו אזלי במדברא, ואינון תריסר שבטין, תלתא תלתא לכל סטרא לארבע רוחי עלמא, וכלא רזא חדא והא אוקמוה.

סיכום: החשן הוא בחינת ספירת התפארת והאפוד הוא בחינת ספירת המלכות. בחושן היו י"ב שמות השבטים ב"ב אבנים והם נכללו שוב בשתי אבני השוהם שזו בחינת השורש.

(ל) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבאו לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד.

ונתת אל חשן המשפט שהוא סוד התפארת כי כבר ידעת מה זה משפט **את האורים ואת התמים** שהם בחינת זו"ן והם מאירים לתפארת כלומר אלו מוחין דאוי"א והיו **על לב אהרן** אהרן שהוא כה"ג והוא בחכמה וליבו היינו בינה דחכמה והם **על לב אהרן** היינו כתר וחכמה דחכמה **בבאו לפני ידוד** כאשר עולה אל מלכות דא"ק **ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד** כאשר ישא האומן את היונק כי או"א שומרים את זו"ן.

כתב בספר קהלת יעקב - ערך או - **אורים ותומים** הן שמות שירדו מן השמים והיה בין כפלי החושן, ובכתב היה בולטין אותיות של השבטים שכתובים על החושן, ומה שאמרו רז"ל (סוטה מ"ח ע"ב) שבבית שני חסר אורים ותומים היינו השמות האלו שהיו בין כפלי החושן נגזזו, אבל השמונה בגדים אי אפשר לכהן גדול שיהיה חסר מאחד מהם אפילו בבית שני כן הוא דעת הרמב"ן בפירושו על התורה (שמות כ"ח ל'), וכן משמעות דברי הזוהר פקודי דף רל"ד ע"ב, ומשמע מדברי הזוהר שם

שאותיות שהיו בין כפלי החושן הן שם מ"ב ושם ע"ב (ליקוטי תורה טעמי המצות תצוה) :

אורים ותומים הם סוד זעיר ונוקבא קול ודיבור, אורים הוא זעיר תומים מלכות כן כתב בזוהר פקודי דף ר"ל ע"א ובי' ע"ש, ובזה יובן מה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה שיאמר ליהושע (במדבר כ"ד כ"א) "ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים" ולא אמר תומים, דאורים הן בחינת זעיר דאקרי משפט כנודע (ליקוטי תורה טעמי המצות תצוה), בספר התמונה כתב באורים רומז לרחמים ותומים לדין, לכך כתיב ושאל לו במשפט האורים עכ"ל, והוא גם כן מסכים לדברי הזוהר דאורים הוא זעיר שבניינו מהחסדים והוא רחמים, ותומים מלכות שבניינה מהגבורות והוא דין דינא דמלכותא דינא :

אורים ותומים הם סוד השער הי"ג שבמלכות הכולל כל י"ב שערים שתחתיו כן כתב בספר שערי צדק (שער א'), וכתב שסוד אורים ותומים סוד אור וסוד ויעקב איש תם עכ"ל, אולי רמז לבחינת יסוד ותפארת שהן כוללים כל המדות בחינת אור זרוע לצדיק, ויעקב איש תם :

כתב בספר ערכי הכינויים לרבי משה זכות ז"ל - אות א' - [מד] אורים ותומים. הנה "אורים" הוא סוד שם מ"ב שהוא ברישא. ו"תומים" הוא סוד שם ע"ב שהוא בגופא. ודע כי כפי הנראה מלקוטי תורה פ' תצוה, האפוד שהיו מוליכין אותו בזמן (יש') [ההוא] ממקום למקום לא היה האורים ותומים, כי זה א"א אלא במשכן או במקדש. אמר המאסף, וחפשתי בספר הליקוטים ומצאתי שאר לשונו וז"ל, אבל האפוד היו מוליכים אותו ממקום למקום לשאול בו. ולכן אמר "תמים תהיה עם ה' אלהיך" דהיינו שתדבק בגופא דמלכא, כדאמרן שהתומים הם שם ע"ב דאינון בגופא. וכן "יעקב איש תם" אחוז בגופא דמלכא. ולכן נאמר הכא "תמים". שאמאי נקט האי לישנא, אלא הכוונה ש"הבה" [תמים] עולה י"ב, שהם י"ב שבטים שהיו נאחזים בגופא דמלכא. כי השבטים הם ווי"ן, והם י"ב [שבטים כפל ו'] (והו) שעולה ע"ב, כדאמרן שע"ב הוא בגופא עכ"ל :

(לא) וְעָשִׂיתָ אֶת מַעֲלֵל הָאֶפֶוד כְּלִיל תְּכֵלֶת: (לב) וְהָיָה כִּי רָאשׁוּ בְּתוֹכוֹ שָׁפָה יְהִיָּה לְפָנָיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֵרֶג כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה לוֹ לֹא יִקְרָע: (לג) וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיוֹ רִמְנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיוֹ סָבִיב וּפְעָמָי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: (לד) פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֹן פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֹן עַל שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל סָבִיב: (לה) וְהָיָה עַל אֶהָרָן לְשִׁרְתָּ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנַי יִדְּוֹד וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת :

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת לאיזו ספירה רומז המעיל מצאתי כמה דיעות כדלקמן:

א. מעיל רומז למלכות: צבע תכלת דומה לים ורומז למלכות וכך כתוב בזוהר (שמות דף רלא ע"א) "ויעש את מעיל האפוד מעשה ארג כליל תכלת, הא אתמר ברזא דחשן ואפד, וכלא חד. כליל תכלת, דהכי אתחזי, כמה דאוקימנא דתכלא איהו רזא דנהורא דכרסייא, תכלא דאיהו בקשורא דנהירו חוורא, כלא כחדא, ועל דא תכלא לאפודא איהו. אמר רבי שמעון, הני מאני דלבושין דכהנא, כלהו ברזא עלאה איהו, למהוי לבושין דלתתא כגוונא דלעילא. תא חזי, כיון דמיכאל כהנא רבא איהו, ואתי מסטרא דימינא, אמאי כתיב בגבריא, (דניאל יב ו) האיש לבוש הבדים, דהא לבושים לכהנא רבא איהו, ומיכאל איהו כהנא, ואתי מסטרא דימינא, אלא מהכא דשמאלא אתכליל בימינא תדיר, ואתלבש גבריא בלבושין אלין. ע"כ. לפי דברי הזוהר המעיל רומז למלכות. וכן דעת המגיד מישרים פ' תצורה "מעיל הוא לקבל כנסת ישראל, כד איהי מתייחדת עם שאר ספירין דאיהו (דאיהו) מנא דכולהו, ופעמון ורימון לקבל חשמל דאינון חיות אש, פעמים ממללות ופעמים חשות, וכד מסתלקא כנסת ישראל לעילא, אמרי איה מקום כבודו להעריצו, וכהן גדול דאיהו עילאה לביש האי מעיל דרמיו לכנסת ישראל, ועל שוליו פעמונים לקבל ממללות, ורימונים לקבל חשות. ע"כ. ב. מעיל רומז לתפארת: בספר שערי אורה - השער החמישי - הספירה השישית - שכתב "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (שמות כח, ד), וכתב: כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פא"ר (ישעיהו סא, י), וכתב: לשום אבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר (שם). ע"כ. מכאן שהוא סובר שהבגדים הם בתפארת. וכן דעת הרמח"ל בפירושו על נביאים "מעיל צדקה יעטני", הנוק' היא כולה דין, והדין מונע, וחפץ הוא להטיב, וכשהזכר מתחבר עם הנוק', שהוא חסד, ומתחבר עם הנוק', שהיא דין, אז הוא עושה שגם היא פועלת בחסד, וזה, "מעיל צדקה יעטני". וכשהצדיק מתחבר עם הנוק' שלו, הוא כמו ז"א ונוקביה. וזהו, "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה", חתן נקרא ז"א, וכלה - נוק'. וז"א ונוק' יוצאים מן או"א, וז"א שהוא הזכר, העטרה שלו, נותן (לה) [לו] אבא, שהוא כהן גדול, וזהו, "יכהן פאר". "וככלה", שהיא הנוק' כנ"ל, הכלים שלה, שהם התכשיטין שלה, נותן לה אימא. [חסר ההמשך]. ג. המעיל רומז לבינה: הארי הקדוש בספר עץ חיים - שער כב פרק ב מ"ק כותב "מעיל גימטריא קנ"א שהוא אהי"ה דהי"ן שהוא סוד נה"י של בינה המלבשת את המוחין ונקרא אהי"ה דההי"ן. ע"כ. מכאן שמעיל זו בינה וכ"כ בעל ספר קהלת יעקב הרב יעקב צבי יולס זצוק"ל סובר שמעיל הוא הבינה והפסוק מסייעם (שמואל א פרק ב, יט) "ומעיל קטן תעשה לו אמו" אמו דייקא. והאריך הרב בשער הפסוקים - ספר

שופטים "ובזה נבא לביאור הכתוב, ומעיל קטן תעשה לו אמו כי הנה בהיותו קטון בן שתי שנים, היה חכם גדול, כמ"ש חז"ל על פסוק וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, כי הורה הלכה בפני עלי הכהן רבו, מה שלא היה יודע עלי עצמו. ומזה תבין חכמתו, וזכה שהיה לו מוחין דקטנות דזמן היניקה שלימים, כי כבר אז היה בזמן שתי שנים של היניקה. וז"ס ומעיל קטן תעשה לו אמו, והוא מה שרז"ל קוראים אותו בשם חלוקא דרבנן כנודע. ולא היה המעיל הזה מכסה גם את ראשו, רק את גופו, הנקרא שש קצוות, שהוא בחי' זמן היניקה, שאז אין לו לז"א רק ו"ק כנודע. וכבר הודעתך ענין חנה אמו, שהיא בסוד אימא עילאה, שהיא הוי"ה דס"ג, כמנין חנ"ה. ושמאל בנה, הוא ז"א. ונודע, כי אימא עילאה, הנה"י שלה, נכנסים תוך ז"א, ובתוכם המוחין דקטנות, וזהו ומעיל קטן תעשה לו אמו. והנה מעיל בגימטריא קנ"א עם הכולל, שהוא בגימטריא אהי"ה במלוי ההי"ן, שהוא באימא כנודע, אשר ממנה המעיל לז"א. ואמנם אה"כ עלה שמאל במדרגות העליונות, והגדיל, ע"ד הנז"ל, והיה שקול כמשה ואהרן. והנה ג' אותיות שבו, שהם שמ"ו משמאל, הם בגימטריא משה עם הכולל כנז"ל.

הנה ג' דיעות, מלכות תפארת או בינה. אנו נמשיך ונבאר לפי השיטה האומרת שהמעיל הוא בינה הגם שצבעו תכלת הרומז למלכות אבל צבע תכלת רומז למידת הדין ומהבינה מתעוררים הדינים כידוע. עוד, המעיל הוא מלבוש ומלבוש גימ' חשמל הרומז לאורות אמא. ואמר הכתוב **והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב שפה** גימ' שכינה היא מקיפה על הבינה **מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע**.

ועשית על שוליו כתוב (ישעיה ו, א) "ושוליו מלאים את ההיכל" מכאן ששוליים קשורים להיכל שזו המלכות כי עד שם מתפשטת הבינה ואמר **רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב** הנה מן הפסוק לא ברור אם הפעמונים היו בתוך הרימונים או לידם.

כתב הרמב"ן (שמות פרק כח, לא) "ולא ידעתי גם כן למה עשה הרב (רש"י) הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי, למה היו עשויים כרמונים חלולים, יעשה כמין תפוחי זהב ועוד, שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן אבל הם בתוכם ממש, כי הרמונים חלולים ועשויים כמין רמונים קטנים שלא פתחו פיהם, והפעמונים טמונים בהם ונראים מתוכם ולא פירש הכתוב מנינם, אבל רבותינו אמרו שהיו שבעים ושנים זגין, ובהם שבעים ושנים ענבלין, ותולה שלשים וששה מצד אחד, ושלושים וששה מצד אחר, כדאיתא בזבחים בפרק המזבח (פח:), ומכאן תלמוד שאינו כמין חלוק וכתנת, אלא יש לו כנפים.

עוד כתב הרמב"ן (בפרק לט, כד) טעם "ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן" שעשו הרמונים לתת אותם על שולי המעיל סביב, "ועשו פעמוני זהב טהור, וישימו הפעמונים בתוך הרמונים" קודם שיתנו אותם במעיל, והנה הפעמונים בתוך הרמונים בתלוש, וישימו הרמונים על שולי המעיל סביב והפעמונים בתוכם ולכך כפל הכתוב בתוך הרמונים פעמים, כי היו בתוכם מתחלה ובשעה שתלו אותם על שולי המעיל סביב וגם זו ראייה למה שפירשנו בסדר ואתה תצוה (לעיל כח לא).

הרמב"ם פסק כדעת הגמ' שהפעמונים היו בין הרימונים : "ספר קרית ספר - הלכות כלי המקדש והעובדים בו - פרק ט "ומביא תכלת וארגמן ותולעת שני כל מין משלשתן שזור שמנה דילפינן משזר משזר מאבנט מה להלן כ"ד אף כאן כ"ד כדאמר' לעיל ועושה אותם כמין רמונים שלא פתחו פיהם כדכתיב ועשית על שוליו רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ושלא פתחו פיהם דכתיב רמונים כברייתן דלאחר גמר בישולם הם מתפתחים מאיליהם כקליפי אגוזים החיצונות ותולה אותם כדכתיב ועשית על שוליו רמוני וגו' ומביא ע"ב זוגין ובהם ע"ב ענבולין הכל זהב ותולה ל"ו בשולי כנף זה ול"ו בזה עד שיהו שוליו משני צדדיו פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון וזהו פעמוני זהב בתוכם סביב ביניהם סביב בין ב' רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל ומנין הרמונים והפעמונים לא איתפרש מהיכא ואפשר דהלכתא גמירי לה הכי ורמיזה בקרא דכתיב ועשית על שוליו רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני דמשמע שיעשה רמונים כמנין חוטי תכלת וארגמן ותולעת שני דהו כ"ד כדילפינן והם ג' צבעים הרי הם ע"ב רמונים וכתוב פעמון ורמון דמשמע דפעמונים כי הדדי נינהו ורמון שבראש שולי כנף זה מצטרף לפעמון שבראש שולי כנף זה כי היכי דליהו פעמונין בין הרמונים".

שיעור הכתוב : על שולי המעיל תלו את הפעמונים ואת הרימונים. השוליים כאמור זו מלכות של הבינה כלומר תבונה והיא המניקה את הבן ואת הבת (אד"ר) וזה הוא **פעמן זהב מלכות ורמון** ז"א פעמן זהב ורמון על שולי המעיל סביב. **והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ידוד ובצאתו ולא ימות**. אהרן הוא הכהן גדול שזו החכמה והמעיל בינה והוא היה נכנס אל הקודש שזו ספירת החכמה.

פירוש נוסף :

כתב בספר קהלת יעקב - ערך מע - **מעיל האפוד** הוא סוד הבינה שמלביש לזעיר ונוקבא בסוד החשמל, מעיל גימטריא אהיה דההין שבבינה, אפוד גימטריא הוי"ה אדני שהוא בחינת דזעיר ונוקבא, כך ביארתי בחיבורי על התורה פרשת פקודי, ונודע שביוד החשמל הוא חיצונית נצח הוד יסוד דבינה, **מעיל האפוד** גימטריא נצח הוד ויסוד וג' כוללים :

לפי דברי הרב ז"ל נבוא בס"ד אל ביאור הכתוב **וַיַּעַשׂ אֶת מַעֲלֵל אֹרֹת הַבֵּינָה** מלבישות את הַאֲפֻדָּזוֹ וַיַּמְעִשֶׂה אֶרֶג אִיּוֹר גִּי'ר שבכל אחד מהם כָּלִיל כליל גימ' 100 אורות תַּכְלֵת מאחר ומבינה מתערין דינין היה צבע המעיל תכלת המורה על הדין. **וּכְּפִי הַמַּעֲלֵל** היינו תבונה משפעת לזו"ן בְּתוֹכָו בתוכו אותיות בת וכו היינו ז"א והיא משפיעה בהם כְּפִי תַחְרָא גימ' "מאה כתר" היינו מאה אורות שבכתר והשפע נשפע עד שָׁפָה השכינה כי שפה גימ' שכינה והיא הנקרא לָפִיו פה והיא מקיפה לזעיר סָבִיב ומונעת מהקלִי לִינֵק ולכן **לֹא יִקְרָע**. ואמר **וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל** היינו תבונה עשתה את הו"ק שהוא רְמוֹנֵי־רִמּוֹן התפארת ויש בו ו"ק ומהם: תַּכְלֵת גבורה וְאַרְגָּמָן יסוד וְתוֹלַעַת שָׁנִי הוד והם מאירים למלכות מְשָׁזֵר הנקראת שם זר גימ' אור. **וַיַּעֲשׂוּ פַעֲמָנֵי זָהָב טָהוֹר** פעמון זו המלכות והיא מלבישה את זעיר ולכן **וַיִּתְּנוּ אֶת הַפַּעֲמָנִים בְּתוֹךְ הָרְמָנִים** והם מלבישים **עַל שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל** תבונה סָבִיב בבחינת אור מקיף וכן בְּתוֹךְ הָרְמָנִים אור פנימי. ידוע שיש מצב בו מלכות משווה קומה לזעיר ויונקת בשווה מבינה ויש מצב שהיא למרגלותיו. כשהיא למרגלותיו היא מלבישה אותו ומאירה ממנו וכשהיא משווה קומה היא לצידו ולכן במצב זה פַּעֲמָן מלכות וְרִמּוֹן תפארת פַּעֲמָן וְרִמּוֹן **עַל שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל** תבונה סָבִיב מלבישים אותה לְשֶׁרֶת פְּאֶשֶׁר צוּה יִדְּוֹד אֶת מִשָּׁה

(לו) וַעֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתְחָתָה עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לִידְדוֹד: (לז) וְשִׁמְתָה אֹתוֹ עַל פִּתְּיֵל תַּכְלֵת וְהָיָה עַל הַמַּצְנֶפֶת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמַּצְנֶפֶת יְהִיָּה: (לח) וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהְרֹן וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת עֹן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קֹדֶשִׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרֹצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְדוֹד:

איזו ספירה מייצג הציץ?

הנה לקט דיעות: כתב הרמ"ק בספר פרדס רמונים - שער כג פרק יח: "ציץ פירש הרשב"י ע"ה בפקודא דציצית (בפי' שלח דף קע"ד ע"ב) כי הציץ הוא בינה. ולכן כהן גדול מעוטר בציץ כתר הבינה והוא מכפר על עזות פנים ולא ימצא אלא פני האמת פנים הנכללים בתפארת. ונראה לי כי לכן היה כתוב בו קדש לה', כי קדש הוא בגי' ראשונות כמו שיתבאר בערכו, ולה' הוא הת"ת ופי' הבינה החופפה על הת"ת באמצעות כ"ג איש החסד.

כתב בספר ערכי הכינויים לרבי משה זכות ז"ל - אות צ - [שנט] ציץ הוא בסוד יסוד אי' שכנגד המצח דז"א ששם מקום המוחים כולם, והיו האורות מאירים לחוץ. ודע שאורות הציץ הם מצד אבא, ודתפילין מאימא. ועיין ב"ספר הכוונות", בדרוש הציצית.

כתב בספר קהלת יעקב - ערך צי - ציץ ראשי תיבות ציון ירכתי צפון, ציון בחינת שעיקר קבלתה ועיקר בניינה מהגבורות שבהוד דזעיר אנפין ובהוד דאמא כמו שאמר איהי בהוד, ושני ירכין אלו הן בחינת גבורות בחינת צפון, וזה שאמר ציון ירכתי צפון, גם נקראת ירכתי צפון שמקבלת מנצח הוד דאמר הנקרא צפון, ונודע דמלכות אקרי חוה גימטריא מילוי מ"ה, י' פעמים מ"ה גימטריא ציץ :

ציץ היה גליף בו אתון דשמא קדישא, וכשהיה אדם כשר וצדיק מסתכל הציץ היה מאירים בו אלו האותיות, והיה הכהן גדול יודע שהוא אדם כשר, ואם לא היה מאירים בו אלו האותיות היה יודע שהוא חציף ובעי לכפרא עלוי, זוהר ויקהל דף רי"ז ע"ב :

ציץ הוא סוד מוחין דאבא שבתוך זעיר, בוקע הארתן לחוץ על המצח בבחינת אור מקיף אל המוחין האלו, ואותו אור מקיף הוא בחינת ציץ של כהן גדול, ועל כן נכתב עליו קדש, ועל כן היה על מצחו למעלה מן התפילין, כי התפילין הן מוחין דאמא, והציץ הוא ממוחין דאבא (פרי עץ חיים שער הציצית פרק ג'), ויש לומר ציץ עם הכולל גימטריא מוחין דחכמה במכוון :

ב' קוצא דשערי דרישא דאריך אנפין, דתליא עד רישא דזעיר אנפין במקום עורף, וכנגד המצח שלו והוא מאיר במוחין דזעיר אנפין, ומוציא הארתם לחוץ במצח (פרי עץ חיים שער הציצית פרק ג'), והוא סוד ציץ לשון דכורא לפי שמתפשט עד מוחא דזעיר אנפין שהוא דכר :

ציץ פירוש הרבי שמעון בן יוחאי בפיקודין (שלח רעיא מהימנא קע"ד ע"ב) דהוא בינה, ולכן כהן גדול מעוטר בציץ כתר הבינה, ויש לומר ציץ גימטריא ג' פעמים ס"ג עם הכולל, גם גימטריא ט' פעמים אהיה שבט' ספירות דידה :

ב' רומז על אדני, על א' דאדני שהוא לבוש אל יוד דהוי"ה והוא סוד החכמה, ועל כן מכפר אעזות מצח, כי על ידי עזות מצח היה מסתלק האלף, ועל ידי הציץ היה הכהן גדול מחזיר אור א' דאדני לישראל :

ג' ציץ מכפר על עזות מצח על אחריני מצד ערבות, ולא על העובר גופיה כן הוא במסכת ערכין :

ד' ציץ מכפר על המגדפים, כן הוא בויקרא רבה פרשה יוד :

ה' ציץ כנגד כסא הכבוד שהוא למעלה מז' רקיעים, שהן רמוזים בשבעה בגדים אחרים של כהן גדול, וציץ בגד ח' נגד כסא הכבוד, כן כתב הבחיי, ובילקוט ראובני פרשת צו :

למה נקרא ציץ? כתוב בזוהר (שמות דף ר"ז ע"ב) "פתח (רבי יוסי) ואמר, ויעש את **ציץ נזר הקדש זהב טהור** וגו', אמאי אקרי ציץ, אסתכלותא לאסתכלא ביה, ובגין דהוה קיימא על אסתכלותא דבר נש אקרי ציץ, וכל מאן דאסתכל ביה בההוא ציץ, אשתמודעא ביה. בציץ הו' אתון דשמא קדישא, גליפן בגלופא ומחקקן ביה, ואי

זכאה הוה ההוא דקיימא קמיה, אינון אתוון דמחקקן ביה גו דהבא הוו בלטיין מתתא לעילא, וסלקין מההוא גליפו בנהירו, והוו נהרין באנפין דההוא בר נש, נציץ נציצו ביה ולא נצצין, בשעתא קדמיתא דאסתכל כהנא ביה, הוה חמי נהירו דאתוון כלהו באנפין, וכד הוה מסתכלא לעיינא ביה, לא הוה חמי מידי, אלא נהירו דאנפוי דנהיר כאלו ניצוצא דדהבא הוה נציץ ביה. בר דכהנא הוה ידע חיזו דאסתכלותא קדמאה דהוה חמי לפום שעתא, דהא רעותא דקודשא בריך הוא הוה ביה בההוא בר נש, וידע דאיהו זמין לעלמא דאתי, בגין דחיזו דא נהרין עליה מלעילא, וקודשא בריך הוא הוה אתרעי ביה, וכד מסתכלין ביה לא חמאן מידי, בגין דחיזו דלעילא לא אתגליא אלא לפום שעתא. ואי קיימא בר נש קמי ההוא ציץ, ואנפוי לא אחזיין לפום שעתא חיזו קדישא, הוה ידע כהנא דהא איהו תקיף מצחא, ובעי לכפרא עליה, ולמבעי עלוי רחמין.

אימת הציץ

כתוב בזוהר – (שמות דף ריח ע"ב) "תא חזי, דהא אמרו דכל אינון תקיפי מצחא דלית להו כסופא, לית להון חולקא בעלמא דין ובעלמא דאתי, כל אינון תקיפי מצחא דהוו בהו בישראל, כד הוו מסתכלן בההוא ציץ, הוו מתברן לבייהו, ומסתכלן בעובדייהו, בגין דציץ על את הוה קאים, וכל מאן דמסתכל ביה הוה מכסיף בעובדיו, ועל דא ציץ מכפרא על אינון תקיפי אנפין תקיפי מצחא. אתוון דרזא דשמא קדישא דהוו גליפין על ציצא, הוו נהרין ובלטיין ונצצין, כל מאן דהוה מסתכל בההוא נציצו דאתוון, אנפוי נפלין מאימתא, והוה אתבר לביה, וכדין ציצא מכפרא עלייהו, כגוונא דא, כיון דאיהו גרים לתברא לביה ולאתכנעא מקמי מאריה.

תפקיד הציץ

כתוב בזוהר (ויקרא דף קעה ע"א) "כתיב ועשית ציץ זהב, והא אוקימנא רזא דציץ, לאתעטרא ביה כהנא רבא, ודא איהו ציץ לאסתכלא ביה עיינין, דאיהו סימנא דעלמא עלאה דאתעטר ביה כהנא רבא. ובגין כך אסתכלותא דיליה מכפרא על עזות פנים, דלא קיימא לקמיה אלא פנים דקשוט, רזא דכל אינון פנים עלאין, דאינון פנים דקשוט, פנים דאמת, דכלילן באמת דיעקב. ציצית איהי נוקבא, רזא דעלמא תתאה, אסתכלותא לאדכרא, ציץ דכר, ציצית נוקבא, ודא לכל בר נש, ציץ לכהנא.

את הסיפא של המאמר ביאר בספר עמק המלך - שער טז - פרק מ "ואלו קוצי דשערי דאריך אנפין שאמרנו, היורדין עד ראש זעיר אנפין, וקוצי דשערי דזעיר אנפין יורדין עד ראש נוקביה, להאיר לה, כי השערות שהם בראש כנגד המוח, והן מבפנים והן יוצאים לחוץ, והן מבועי דאורה, שיוצאים מהם הארה גדולה. וזה כוונת הרשב"י, באומרו, 'ציץ דכורא, ציצית נוקבא' [זוהר במדבר רעיא מהימנא קע"ה א'], לרמוז

למה שאמרנו דשערי דאריך אנפין, יורדים לזעיר אנפין, וציצית הוא לשון שער, שנאמר, 'ויקחני בציצת ראשי' [יחזקאל ח' ג']. והם ממש השערות זכר ונקיבה, וציץ הוא מה שיבוא מצלם חכמה, ציצית הוא מה שיבוא מצלם בינה, והיסודות של חכמה ובינה הם שניהם בתוך זעיר, ומה שיקח זעיר לעצמו נקרא ציץ, כי משם נעשים שערות ראשו. ומה שיקח לנוקביה נקרא ציצית, אם כן הטלית שאנו מתעטפים בו הוא רמז לזעיר, דהיינו לאור המקיף שלו, שהוא סוד הטלית. הבא משלשה מקיפין, מן אריך אנפין, יוצא דרך השערות, ומקיף, ומצלם חכמה, ומצלם בינה, נמצא שמקיף זעיר אנפין, הוא סוד הטלית, שהוא ארוג מכל המקיפין כולם, והעד על זה כי טלית גימטריא אור מקיף [עם ב' כוללים] :

וכ"כ בספר מצת שימורים - שער הציצית "ועד"ז יש בראש דא"א חד קוצא דשערי דתליא עד רישא דז"א במקום העורף מכנגד המצח שלו, והוא מאיר במוחין דז"א ומוציא הארתם לחוץ. וזה הקוצא דשערי דרישא דאריך נקרא "ציץ" לשון דכורא, לפי שהוא מתפשט עד ראש זעיר שהוא זכר. אבל קוצא דשערי דרישא דזעיר הוא עצמו נקרא "ציצית" לשון נקבה לפי שהוא מתפשט ונתלה עד רישא דנוקבא והם בחינת הציצית הנזכר עכ"ל.

קדש לד'

כתב בספר אמרי שפר - חלק ג "ועתה דע והבן כי השם המפורש שהוא שם המיוחד ושהוא שם העצם הוא מורה אל אמיתת מציאות העצם הנבדל והוא חתום על המח פתוחי חותם קודש ליי. כמו שהיה רשום וחקוק וחרות על ציץ נזר הקדש. והיה על מצח אהרן. וארבע פרשיות שבתפילין כנגד המח עליו במקום שמוחו של תינוק רופס. ונאמר על הציץ, "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ידוד" (שמות כח). והיה הציץ מרצה והוא סוד הגעה אל תכלית הקץ הנעלם כסוד מספר צי"ץ מרצ"ה ורמזו דניאל בסוף ספרו באמרו אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה :

והיותו עשוי זה"ב טהו"ר יורה על כח ההשגה החקוק על תשעה שמות הקודש והנה השם החתום עליו הוא העשירי והוא העיקר כי הם ברו"ח והוא כה"א ולפיכך רמזה ואמרה במקום אחר, "כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לידוד" (ויקרא כז). גזרה שווה, מה להלן קדש ליי נאמר על העשירי אף כאן קדש ליי הוא העשירי. ועוד כי ציץ שמספרו תת"ר או תשר"ק שהם אלף הוא גוף ליי כי יי פעמים יי הם קי ועוד יי פעמים קי הם צי"ץ והם קי"ץ האחדים והעשרות והמאות וראש לאלפים וכמו שהיה אלף אחר ראש שר"ש ליי עשרה לפי הסדר כן שב להיות אלף שהיא אלף עני"ף אשר ארכו ורחבו ועמקו שווים בעשירות גם היא עשיריית. ולפיכך כוללת שר"ש

ע"ם עני"ף במספר צי"ץ ובמספר אל"ף שהוא אי"ק משולש בשלשה ראשים וכל שרש בעל ש"ש כנפיים והוא מצד שני בעל ארבע כנפים. וזהו סוד הנוסף משם יו"ד במבטאו וכל עצם הוא עני"ף וכל שר"ש ארבע פעמים עצם. וסוד ה"ר עניינו שהוא העצ"ם הכולל מעלה ומטה. והוא סוד צי"ץ כלומר ה' פעמים ר' שהם אלף. והנה חלוף צי"ץ המ"ה והוא נ' והנה נה"ר יוצא מעד"ן מאל"ף אחד :

מצח אהרן

כתב בספר עמק המלך - שער טז - פרק מז - פרק ארבעים ושבעה. "אמרנו למעלה בכל עת שמתגלה מצח א"א, אז מאיר ממנו ז"א, וחלל תפוחין מתברך ממנו, והעד על זה, מצח גימטריא חקל תפוחין קדישין, ואז מתברך העולם משפע זה. והדינים והקליפות נכנעים ממנו ונרתעים לאחר ונופלים לעומקא דנוקבא דתהומא רבא, והם הנרמזים בלשון חמץ ושאור, ואז משיג מצח זעיר מיתוק, 'ומחץ פאתי מואב' כדאמרן. וכן איתא באדרא זוטא פרשת האזינו דף ק"מ עמוד ב' [רפ"ח ע"ב], וזה לשונו, 'מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא רצון אקרי, דהא רישא עלאה דא סתים לעילא דלא אתיידע, פשיט חד טורנא נאה, דאתכליל במצחא'. פירוש טס של אור, שנעשה ממנו טס המצח כנודע, שנעשה בא"א, מקשר נה"י ואינם נפרדים לעולם, 'ובגין דאיהו רעוא דכל רעוין אתתקן במצח ואתגליא בבוצינא [נ"א, בבוצינא], 'וכד דא אתגליא, רעוא דרעוין אשתכח בכלהו עלמין, וכל צלותין דלתתא מתקבלין, ומתנהרין אנפוי דז"א, וכלא ברחמי אשתכח, ובגין דכל דינין אתטמרין ואתכפיין'. 'בשבתא, בשעתא דצלותא דמנחה, דהוא עידן דכל דינין מתערין, אתגליא האי מצחא ואתכפיין כל דינין, ואשתכחו רחמין, ובגין כך אתשכח שבת בלא דינא, לא לעילא ולא לתתא, ואפילו אשא דגיהנם אשתקע באתריה, ונייחין חייביא'. 'ועל דא אתוסף נשמתא דחדו בשבתא, ובעי ברנש למחדי בתלת סעודתי דשבתא, דהא כל מהימנותא וכל כללא דמהימנותא ביה אשתכח', פירוש הג' שותפין, אריך, אבא ואמא, וזו"ן, ובעי בר נש לסדרא פתורא, ולמיכל ג' סעודתי דמהימנותא, ולמחדי בהו'. 'אמר ר' שמעון אסהדנא עלי לכל אינון דהכא', פירוש אותם הנשמות של הצדיקים שבאו עם הקב"ה ושכינתיה, שאמר עליהם מעבר לדף, ישמעו ענוים וישמחו באותם הסודות שאגלה, 'דהא מן יומאי לא בטילנא אלן ג' סעודתי, ובגיניהון לא אצטריכנא לתעניתא בשבתא'. 'ואפילו ביומי אחרינא לא אצטריכנא, כל שכן בשבתא, דמאן דזכי בהו זכי למהימנותא שלימתא, חד סעודתא דמטרוניתא' היא שבת כלה מלכתא, 'וחד סעודתא דמלכא, וחד סעודתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, ובההוא עלמא יזכה בהו לאילין'. האי רצון כד אתגליא (נהרין) כל דינין (ו)אתכפיין משלשליהון, תקונא דעתיקא קדישא, אתתקן בתקונא חד, כללא דכל שאר תיקונין, והיא חכמה עלאה סתימאה, כללא דכל שאר'. 'והאי אקרי עדן

עלאה סתימאה דכל סתימין, שהוא סתום ממלכות דלא אתיידע מהאי גיסא, וסתים מאריך מצד השני, לכן נקרא סתימאה דכל סתימין, וגם חוט אין סוף גנוז בתוכו, המאיר לו ברישא דאין, שאינו מכוסה אותה החצי האלף. 'והוא מוחא דעתיקא קדישא, והאי מוחא אתפשט לכל עיברי' לכל צד באריך, ונתפשט בכל תיקוניו, 'מיניה אתפשט לעדן אחרא' שהוא אבא המאיר לו. 'ומהאי עדן אתגלף', רצה לומר שני י"ו של האל"ף דאין עולים ל"ב ואינם נחלקים אלא לב' חלקי י"ו, והם המתנוצצים לאבא ומוציאים שם ל"ב נתיבות חכמה, דהיינו עשר אמירן וכ"ב אתוון, והם נחלקים לל"ב נתיבות חכמה לחלקים בפועל של חשבון ל"ב כל אחד ואחד לבדו. וכשבאים לזעיר נחלקים שם ש"ך דינים, כי י' פעמים ל"ב הם ש"ך, ולנוקביה שכ"ה, והם ה' פעמים דין מאדנ"י הם ש"ך, ובאים הה' אלפי"ן של אדנ"י וממתקים הדין הזה, ועולים שכ"ה דינים. 'וההוא רישא סתימאה, דברישא דעתיקא דלא אתידע, כד פשיט חד טורנא, דהוה מתתקן לאנהרא, בטיש בהאי מוחא, ואתגליף, ואתנהיר בכמה נהירין, ואפיק וארשים בבוצינא דא, בהאי מצחא, דאתרשים ביה נהורא, דאקרי רצון'. 'והאי רצון אתפשט לתתא בדיקנא, עד ההוא אתר דמתישבא בדיקנא, ואיקרי חסד עלאה', והם במזלא התחתון, הכולל כל המזלות, ותולה שם האור הזה, ומשם על ראש ז"א שתחתיו. וזה שאמר הכתוב, 'כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן, זקן אהרן שיורד על פי מדותיו', 'כטל חרמון שיורד על הררי ציון כי שם צוה י"י את הברכה, חיים עד העולם' [תהילים קל"ג ב ג]. וזה האור נקרא חסד עילאה, 'ובהאי רצון כד אתגלייא, מסתכלין מארי דדינא, ומתכפייין, וזהו סוד ציץ הקודש 'והיה על מצח אהרן... תמיד לרצון להם לפני י"י' [שמות כ"ח ל"ח], והוא סוד העת רצון, שנאמר עליה, ואני תפילתי לך י"י עת רצון אלהים ברב חסדך, ענני באמת ישעך, אמן ואמן כן יהי רצון, יתברך י"י לעולם אמן ואמן.

ועשית ציץ אבא זהב טהור אלו דיני אריך הנמשכים לאו"א וזה הוא **ופתחת עליו פתוחי חתם** כי חותם אלו ג' שמות קמ"גקנ"א וקס"א והוא **קדש לידוד** כל קדש הוא באבא. **ושמת אתו על פתיל תכלת** הפתיל זה פרצוף ישראל סבא היינו מלכות דחכמה ופתיל י"פ ב"ן והיה **על המצנפת** מצנפת היינו חכמה **אל מול פני המצנפת** יהיה כי יש"ס מלביש על אבא והיה **על מצח אהרן** אהרן הוא חכמה ומצחו כתר דיליה ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל **לכל מתנת קדשיהם** והיה **על מצחו תמיד לרצון להם לפני ידוד** המצח סולח ומוחל לעוון הקודשים.

וְשִׁבְצָה הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה רֶקֶם: (מ) וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַעֲשֶׂה כֶּתֶנֶת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אֲבִנֵּיטִים וּמִגְבְּעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבֹּד וּלְתִפְאָרֶת: (מא)

והלבשת אתם את אהרן ואֶת בְּנָיו אִתּוֹ וּמִשַּׁחֶת אֶתֶם וּמִלֵּאת אֶת יָדָם וְקִדְשֶׁת אֶתֶם וְכִהְנֹוּ לִי: (מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנָסִי בָד לְכִסּוֹת בָּשָׂר עֲרוֹה מִמְתָּנִים וְעַד יָרֵכִים יִהְיוּ: (מג) וְהָיוּ עַל אֶהֱרֹן וְעַל בְּנָיו בְּבֹאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֶת בְּקֹדֶשׁ וְלֹא יִשָּׂאוּ עוֹן וּמִתּוֹ חֲקֵת עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו:

ושבצת היינו לעשות משבצות **בהכתנת** שהיא בחינת המלכות עיין משבצות זהב ומילת **משבצות** תרמוז על המלכות כי **משבצות** היינו מש ב צות באופן שמש היינו מלכות הנקראת שם ואות ב' על מילת בית ואותיות צות גימ' מלכות, והיא מלבוש והיא בחינת הפורפירא והיא נבנית מנו"ה שהם שש שנאמר שוקיו עמודי שש ואמר **ועשית מצנפת** כאן עובר אל החכמה שהיא פרצוף אבא ועליו נאמר בתיקונים אבא יסד ברתא וגם הוא שש נבנה מנצח והוד דאריך אנפין ואבנט זו המלכות **תעשה מעשה רקם. ולבני אהרן** שהם בחדס **תעשה כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת** כתב בספר מגן דוד - אות י "המלכות רמוזה במצנפת של כהן הגדול ונקראת צניף טהור, וציץ נזר הקודש רומז ביסוד וזהו "ונתת ציץ נזר הקדש על המצנפת" וצריך שתדע כי המגבעות לכהן הדיוט במקום מצנפת לכהן גדול ובהיותה בראש כהן הדיוט תקרא מגבעות ובראש כ"ג תקרא מצנפת מפני שהוא איש החסד והבן זה. ע"כ. לפי"ז המגבעות הן החכמה של החסד ולכן אמר **לכבוד** כי כבוד גימ' ל"ב ויש ל"ב נתיבות חכמה. **והלבשת אתם את אהרן ואֶת בְּנָיו אִתּוֹ וּמִשַּׁחֶת אֶתֶם וּמִלֵּאת אֶת יָדָם וְקִדְשֶׁת אֶתֶם וְכִהְנֹוּ לִי** הנה המלבוש שהוא גימ' חשמל שאלו אורות אימא והמשיחה היא בשמן המשחה הרומז לאורות אבא והידיים הם חו"ג וקדשת אתם היינו תפארת וכיהנו לי היינו נהי"ם הרי יש כאן קומה שלימה של נרנח"י.

ועשה להם מכנסי המכנסיים הם במלכות כי הם מלבושים והמלכות נבנית מנו"ה הנקראים שש גימ' בד ואמר **לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו** זו ההלבשה של המלכות על התפארת מן הטבור ולמטה. **והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו:**

פרק כט

וזה היינו התפארת הרמוז באות ו והיסוד הנקרא זה **הדבר** זו המלכות ואלו הם הז"ת שהם מקבילים לשבעת ימי המילואים ושבעה ימים אלו רומזים לשבעה מלכין קדמאין ע"ע מקרה המלכים והיום השמיני בו הוקם המשכן הוא סוד המלך השמיני הנקרא הדר. **אשר** זו הבינה הנקראת אשר והיא החופפת עליהם **תעשה להם** היא

הנותנת להם את אור הנשמה ועושה אותם ראויים **לקדש אתם לכהן לי** וכאן הם מתכהנים לראשונה וזאת על ידי **לקח פר אחד בן בקר** פר גימ' מנצפ"ך והוא בחינת הכתר שהוא אחד, בן בקר מצד החסדים בחינת בקר דאברהם **ואילם שנים** כנגד חו"ב **תמימים** כי בכל אחד מהם יש י"ס. **ולחם מצות** לחם אלו ג' הויות שיש בכח"ב ואמר **מצות** אלו המוחין כי מצה גימ' ע"בס"ג **גוחלת מצת** אלו החג"ת וכ"כ הרשב"י בזוהר (ויקרא דף יב ע"ב) **"תא חזי, חלת מצת חסר כמה דאתמר, בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן, למאי קא רמיזא? אמר רבי שמעון, הני אינון (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת וגו', בגין דכלהו אתמנן על ארחייהו דבני נשא, על אינון דעברין על פקודי אורייתא, ועל דא כולא סלת בלולה בשמן, לאמשכא משח רבות מאתר עלאה לתתא, ויתברכון כלהו כחדא מההוא משח רבות קודשא. ע"כ. בלולות בשמן עם מוחין דנח"י ורקיקי מצות משוחים בשמן אלו הנ"י סלת סולת גימ' מלכות חטים תעשה אתם.**

ונתת אותם על סל אחד סל ע"ה גימ' הו"ה אדנות שזו קומת זו"ן **והקרבת אתם בסל ואת הפר ואת שני האילם** שאלו הג"ר. **ואת אהרן** שהוא כהן גדול חכמה **ואת בניו** שהם בחסד **תקריב אל פתח אהל מועד** פתח אהל מועד זו מלכות דאצילות **ורחצת אתם במים** זו טבילה של כל הגוף (רש"י ותו"כ) וזו הבינה שיש בה שם קנ"א גימ' מקוה וממנה אור הנשמה.

ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן את הכתנת ואת מעיל האפוד ואת האפד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפוד. ושיעור הכתוב: הבינה שהיא המעיל מלבישה את אהרן שהוא החכמה והחושן הוא התפארת והאפוד הוא המלכות.

ושמת המצנפת מצנפת זו החכמה הפרטית של החכמה ולכן היא **על ראשו** בחינת ראשית חכמה **ונתת את נזר הקדש** עיין ערך ציץ שם כתבנו שאלו אורות אריך והם **על המצנפת** על החכמה. **ולקחת את שמן המשחה** זו בחינת אור קו המידה הנמשך בשווה מראשית הקו עד קרקע העשיה **ויצקת על ראשו ומשחת אתו** כי שמן אלו מוחין דחכמה. **ואת בניו** שהם חסד **תקריב והלבשתם כתנת** אלו לבושי החסד ויתכן שרומזים להיכלות. **וחגרת אתם אבנט אבנט** זו המלכות **אהרן ובניו וחבשת להם לבני אהרן מגבעת** אלו הנה"י ע"ע גבעות¹² **והיתה להם כהנה לחקת עולם** יסוד

¹² גבעות - כתב הרמ"ק בספרו פרדס רמונים - שער כג פרק ג גבעות בינה ומלכות כל אחד מהם נקרא גבעה וכן מבואר בזוהר (וארא דף נ"ב). אמנם גבעות הם "בתולות אחריה רעותיה" (תהלים מה טו) וכן מבואר בזוהר (תשא דף קפ"ט ע"ב) בפסוק (ישעיה ב ב) "ונשא מגבעות", דגבעות הם בתולות אחריה רעותיה (כלומר ההיכלות ושאר מחנות השכינה) והיא (המלכות) למעלה מהם. ובזוהר פ' ויחי (דף רל"ז ע"ב) פ"י כי גבעות לשון רבים נק' הבינה ומלכות. וזה עיקר פ"י גבעות. מפני שהם גבעות וגבוהות על מה שלמטה מהם. המלכות גבוהה על כל חייליה התחתונים. והבינה היא גבוהה על כל הבנין. ומה שפ"י שם גבעות שהם בתולות אחריה רעותיה הוכרח מפני הענין כי אחר שבית ה' היא המלכות. ואמר ונשא מגבעות א"א לפרש גבעות כדרכו שהוא בינה ומלכות. לכן פ"י גבעות בתולות אחריה רעותיה שהם שבע היכלות

מלכות ומלאת יד אהרן ויד בניו. הערה: הגם שעל דרך פשט גבעות ומגבעות רחוקים הם בדרך סוד הפירוש אפשרי.

והקרבת את הפר לעיל כתבנו שהפר רומז לכתר אבל כשהוא נערך מול אהל מועד הוא במלכות וזה הוא **לפני אהל מועד** אהל מועד זו המלכות בהיותה מחוברת ליסוד **וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש הפר** במאמר אותיות דרב המננונא סבא הסבר שאות ס רומזת לבניה וכ"כ הרשב"י בפ' תרומה ועיין ערך אפרסמון ושיעור הכתוב, אהרן שהוא חכמה ממשיך אור לבניה שהיא סמך ומשם לבניו שהם חסד ומשם נמשך השפע אל **ראש הפר** היינו כתר דמלכות. **ושחטת** עיין ערך שחיטה שזה מיתוק דיני המלכות הנקראת את והיא **הפר** נקראת פר וכך אמר הנביא (יחזקאל א) "ופני השור אל השמאל" והמיתוק הוא למלכות שהיא **לפני ידוד** לפני התפארת והיא הנקראת פתח וכן אהל מועד.

ולקחת מדם הפר ונתתה על קרנת המזבח זה המזבח החיצון מזבח הנחושת שהוא בערך מזבח הזהב כמלכות מול בינה וקרנות המזבח יהיו כתר דמלכות **באצבע** אצבע זו הבינה ואת כל הדם תשפך אל יסוד המזבח כשמו יסוד דמלכות. כתב בספר **משכיל לדוד** כי היסוד במשכן שונה מהיסוד בבית עולמים בשני אופנים: במשכן היה מקיף את המזבח מד' רוחותיו ובבית עולמים מב' רוחותיו והיה אוכל אמה מכאן ואמה מכאן. ועוד, בבית עולמים היה בולט אמה על אמה וכאן כמין בליטה סביב המזבח. ולי הדל נראה להסביר את ההבדלים, כי במשכן נבנו נה"י דמלכות ובמשכן שילה חג"ת דמלכות ובבית המקדש ג"ר דמלכות כידוע מדברי הארי הקדוש ובמשכן היסוד היה בחינת פסיעה דלבר.

שלה ולעולם עיקר גבעות הם בינה ומלכות. עוד, המלכות נקראת גבעת הלבונה בסוד הלבנה כמו שיתבאר בערכה בע"ה.

כתב בספר קהלת יעקב "גבעות אלו אמהות (תיקוני זוהר הקדמה ו ע"ב) שנאמר (שיר השירים ב' ח') מקפץ על הגבעות בזכות אמהות פרק קמא דראש השנה (י"א.).

גבעות הוא חסד גבורה תפארת דנוקבא שנקרא הרים בפני עצמן, אך נגד חסד גבורה תפארת דזעיר נקרא גבעות סבא משפטים ק"ט ע"ב.

גבעות עם הכולל גימטריא יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה, שהוא בחינת חסד גבורה תפארת, וגם רומז על מלכות שכן גבעות גימטריא דוד בן ישי עבדך:

גבעות הוא נצח הוד כן כתב הרב בליקוטי תורה פרשת נח (ד"ה חמש עשרה אמה), ויש לומר גבעות גימטריא זה נצח הוד דזעיר וי"ג אותיות ובי' כוללים.

גבעות ראשי תיבות למפרע תפארת וחסד עם בחינת גבורה הרי רמז חסד גבורה תפארת בגבעות.

בי' רמז על בינה שהוא בחינת גבעת. כמו שאמר זוהר בלק ר"ג ע"ב, ויש לומר גבעת גימטריא עתה שהוא בחינת תשובה כמו שאמרו (בראשית רבה פרשה כ"א אות ו') אין ועתה אלא תשובה, יש לומר כי תשובה היא בינה (זוהר נשא רעיא מהימנא קכ"ב), בחינת צירי אשר שם יצטיירו העולמות (תיקוני זוהר תיקון קכ"ט ע"ב), ושם סוד הא"ב והיא כלולה מחכמה בסוד וחכם בבינה, וחכמה בחינת הוי"ה ובינה סוד אהי"ה וכל אחד כלול מעשר, עשר הוי"ה ועשר אהי"ה גימטריא עת, והוא סוד ה' של השם הרי הצירוף עתה וכן גבעת גם כן גימטריא זו, וזה שאמר בזוהר בלק שם דאמא לבד הוא גבעת חסר ו', וכד אתכליל ברה בהדה דהיא בחינת ו' אזי גבעות מלא, ובזה יובן אין ועתה אלא תשובה כי בינה לבדה היא בחינת עתה כמו שאמר גבעת חסר, אך כד אתכליל ברה בהדה כשאנו שבים אצלה והיא שבה אלינו ואנו נכללים בה, וזה סוד תשובה תשוב ה' על בנים למהוי אם הבנים שמחה אז הוא ועתה והבן (זוהר נשא רעיא מהימנא קכ"ב).

וכעת בא להסביר את שלבי מיתוק דיני המלכות ואמר **ולקחת את כל החלב** עיין חלב ונראה שחלב רומז לחכמה **ולב** נתיבות שלה **המכסה** והחכמה מכוסה מאיתנו **את הקרב ואת היתרת על הכבדכבד** אלו הדינים של המלכות והיתרת היא הממתקת אותם **ואת שתי הכלית** כליות יועצות ואלו נה"י דמלכות **ואת החלב אשר עליהן והקטרת המזבחה** הרי כאן מיתק הכהן שהוא החסד את דיני המלכות הרמוזים בפר על ידי שהקריב אותם במזבח.

וכעת בא לבאר את מיתוק מלכות דבי"ע ואמר **ואת בשר הפר** זו מלכות דבריאה **ואת ערו** זו מלכות דיצירה **ואת פרשו** זו מלכות דעשיה **תשרף באש** מיתוק אבל **מחוץ למחנה** מחנה זו מלכות דאצילות ואלו מחוץ למחנה **חטאת הוא**. עיין חטאת שאלו דינים. ונ"ל שאלו דינים שהתמתקו כי חטאת גימ' א-ל אלקים מצפ"ץ ע"ה ששם א-ל הוא הממתק את שם אלקים וכאן שם הוי"ה מופיע באתב"ש. וכתב הרמב"ן ז"ל "תשרף באש - לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו לשון רש"י. והוראת שעה היתה כדברי רבותינו והטעם בזה, שהכל גלוי לפניו, והיה פר חטאת זה לכפר על מעשה העגל, וקרבתו של כהן משיח הוא ושם (שם ד ו) יצוה להביא את דמו אל מבית לפרכת, ולא רצה עתה להכניסו שם לפניו, כי שם (ד ו) אמר בטעם את פני פרכת הקדש, וכאן עדיין לא נתקדש ולא שרתה עליו שכינה שיקרא פרכת הקדש, והנה החיצון כפנימי והסמיכה בבניו, מפני שהתאנף על אהרן להשמידו והוא כלוי בנים, הוצרכו גם הם להתכפר בו וטעם השריפה כטעם שריפת פרה אדומה, וסודה ידוע מן השעיר המשתלח.

ואת האיל האחד שהוא בחינת החכמה **תקח וסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל** זו המשכת הבינה של החכמה לבינה הכללית. כאמור האילים הם חו"ב וכשהם נערכים מול המשכן הם דינים בחינת איל דיצחק ועיין איל. וכעת בא למתק את דיני האיל ואמר,

ושחטת זה מיתוק כאמור בערך שחיטה והמיתוק הוא למלכות הנקראת את והמיתוק נעשה לדיניה הרמוזים במילת **האיל** ואמר **ולקחת את דמו** אלו הדינים כי דם אלו אחוריים דשם אהיה **וזרקת על המזבח סביב** וזה תיקון הדינים והנסירה.

ואת האיל תנתח לנתחיו ניתוח מורה על אורות הבינה קמ"ג קנ"א קס"א שם ג' כוללים גימ' נתח ואמר שכעת ממשיכים את אורות הבינה אל המלכות להביא אותה למצב של פב"פ וזה הוא **ורחצת קרבו וכרעיו** זו הבינה המרחצת את זעיר שזה **קרבו** ונה"י ידיה שאלו **כרעיו** וזה ידוע מכוונת לילי פסח (פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ז' רחצה) מבואר דהבינה הוא מבינה שמרחצת לזעיר מבחינת המוחין **ונתת על נתחיו ועל ראשו רישא דז"א**.

קרבת עולה זו המלכות העולה לתפארת ואמר **והקטרת את כל האיל המזבחה** כי המזבח הוא המלכות והיא ה' בתראה ולכן אמר המזבחה **עלה הוא לידוד ריח ניחוח אשה לידוד הוא** כאן המלכות ממותקת כבר והיא מעלה מ"ן ומתייפה לפניו.

ולקחת את האיל השני שזו בחינת הבינה ו**סמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל** זו המשכת בינה דחכמה אל בינה דבינה.

כשהאיל נערך מול המשכן הוא בחינת המלכות ורומז לדינים שבה ולכן **ושחטת את האיל** זה המיתוק של דיני המלכות. לעיל בפר החטאת ראינו שאת הבשר והעור והפרש שרפו באש מחוץ למחנה וכאן יש בחינה ממתוקת של תיקון ב"ע וזה **ולקחת מדמו ונתתה על תנוך אֶזֶן אהרן ועל תנוך אֶזֶן בניו הימנית** זו בחינת מלכות דבריאה **ועל בהן ידם הימנית** זו מלכות דיצירה **ועל בהן רגלם הימנית** זו מלכות דעשיה **וזרקת את הדם על המזבח סביב מיתוק הדינים**. יתכן באור נוסף שתנוך האוזן זו בחינת כח"ב, בהן יד אלו החג"ת ובהן הרגל אלו הנה"י.

ולקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה אלו חסדים דאבא וגבורות דאמא **והזית על אהרן ועל בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו וקדש הוא ובגדיו ובניו ובגדי בניו אתו** והם בהיותם קדש מקדשים את אהרן ובניו.

עדיין אנו במיתוק הדינים של המלכות ואמר **ולקחת מן האיל החלב והאליה ואת החלב המכסה את הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן ואת שוק הימין כי איל מלאים הוא** אלו ספירות המלכות וחכמה ובינה ממתקים אותה וזה **וככר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד מסל המצות אשר לפני ידוד** כאמור לעיל

ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם תנופה לפני ידוד תנופה זה תנופה מלכות נקראת פה והיא עולה ומתייחדת עם ז"א.

ולקחת אתם מידם והקטרת המזבחה על העלה לריח ניחוח לפני ידוד אשה הוא לידוד וכעת יש העלאת מ"ן וייחוד.

כעת בא לאמר שחלק מדיני המלכות ממותק הוא ואינו עולה לגבוה אל נאכל לכהנים וזה **ולקחת את החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו תנופה לפני ידוד והיה לך למנה, וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם מאיל המלאים מאשר לאהרן ומאשר לבניו, והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם תרומתם לידוד חזה ושוק נאכלים לאהרן ובניו. ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו התיקונים שעשה אהרן בחייו זוכים להם בניו במוותו וזה סוד הלבשת הבגדים לפני פטירת אהרן והם אחריו עומדים אחריו למשחה בהם ולמלא בם את ידם לכהן**

אותם. **שבעת ימים** רצופים (רש"י) **ילבשם הכהן** ונראה שאלו ז"ת דאריך המתפשטים על החכמה וכן כל כהן שיבא **תחתיו** ואם אפשר **מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש** כאן למדנו שקדושת אריך שורה על הכהן הגדול. **ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו במקם קדש** זה חצר אהל מועד ואלו שלמים שהם קדשי קדשים (רש"י) וזו מלכות דאצילות. **ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר בסל פתח אהל מועד** כל החצר קרוי כן ויש אומרים (העמק דבר) שיש מצוה לאכול בפתח דוקא וזו הוראת שעה. מה באה אכילה זו לתקן? ראינו שמשה הזה מן הדם ומשמן המשחה וזו קדושה מצד האור המקיף וכאן זה קדושה מצד האור הפנימי ולכן אכלו את הבשר אלו הגבורות ואת הלחם אלו החסדים. **ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם. ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא. ועשית לאהרן ולבניו ככה ככל אשר צויתי אתכם שבעת ימים תמלא ידם. ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו. שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש**

כאן יש ציווי על עולת תמיד וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד. את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ועשרן סלת בלול בשמן כתית רבע ההין ונסך רביעת ההין יין לכבש האחד. ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה לריח ניחח אשה לידוד. עלת תמיד לדרתיכם פתח אהל מועד לפני ידוד אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם:

ייעוד המשכן

ונעדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי. וקדשתי את אהל מועד ואת המזבח ואת אהרן ואת בניו אקדש לכהן לי.

ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים. וידעו כי אני ידוד אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני ידוד אלהיהם. וכבר ידעת מה פירוש אני וד' שזה ז"א ואלהיהם שזו הבינה.

מצאתי בזוהר (בראשית דף רנח. – השמטות) מאמר מתאים "וכי תימא הא חמינא משה קריב לגבה שבעה יומין בקדמיתא ת"ח כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. האי קרא על כ"י אתמר כד איהי שריא בארעא קדישא בכל אינון שבעה יומין כלהו בשלימו הה"ד שבעת ימים ימלא את ידכם ובג"כ אקרון שבעת ימי

המלואים דייקא. ומשה דאיהו לוי מסטר דא קריב בקדמיתא לגבי האי מזבח הה"ד שמאלו תחת לראשי מאי ראשי אלא ברישא כד אתדבקת האי מזבח בההוא עולה שמאלו אתקרי בקדמיתא ועכ"ד אתעררו חבריא בחלוק לבן שאין בו אימרא שמש הה"ד מחשוף הלבן אשר על המקלות. בגין דאע"ג דאיהו מסטר דדינא אתלבש בחס"ד וקריב לגבה ואתער חס"ד עלאה בעלמא. ומאי קריב פר ברישא תמיד של שחר עולה ודאי. ולבתר קריב פר חטאת למיהב שלמא בין ההוא פר חטאת. ואהרן דחב לגבה כד עבד עגלא (ס"א עולה) ודא כנסת ישראל והחטאת לקבלה איהו. ודא פר כהן משיח כד איהו חב לגבי מזבח מה דלא אית בגבר אחרא אלא נוקבתא לחטאת ולבתר קריב עולה לגבה. כיון דאתקריב עולה לגבי האי מזבח כדין מלואים הוא. מלואים לעילא מלואים לתתא. וכלהו עלמין בחדוה דהא מטרוניתא אתחברת בבעלה וכדין קריב לגבי ההוא מזבח איל המלואים ויהיב מההוא דמא על תנוך אודנא דאהרן בגין דתהוי רכיכא למשמע ברכיכו ולא בקשיו. ויקבל מלי דאורייתא דלא לאפרדא תורה שבע"פ מתורה שבכתב ולאשלמא עלמין כלהו. וכן לבנוי. ופקיד לון דיתבון בההוא תרעא דההוא אהל למיטר ההוא אתרא דלא יתקרב ערל וטמא וישתלמון כלהון שבעה יומין עלאין ויסתלקון בההוא דרגא דחס"ד דאיהו מתתא לעילא שביעאה דהא אינון בקדמיתא אתדבקו בההוא פתח אהל מועד ולבתר אסתלקו לעילא לבתר מה כתיב וימינו תחבקני הה"ד ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ופקיד ליה למיסב ההוא עגל דחב ביה ויקרביניה לגבי ההוא מזבח. ואיהו הוה כסיף לקרבא לגבה דדחיל משלהובוי. א"ל משה (שם) קרב אל המזבח ועשה את חטאתך בקדמיתא והב מההוא דמא באנון קרנות בגין דחב בקדמיתא לגבייהו ומנע מנהון ברכאן ולבתר (שם) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח לאצקא בההוא יסוד מאי יצק כד"א ויעש את הים מוצק ולבתר קריב לההוא מזבח ההוא עולה ועבד בקדמיתא ראש ולבתר רגל. ולבתר על ישראל קריב שעיר עזים דחא מההוא סטרא דיצר הרע אתדבקו בכו"ם ולבתר עגל וכבש לעולה. ת"ח בקדמיתא עגל לחטאת כיון דקריב ליה בשלימו לגבי אמיה לבתר קריב ליה לגבי אבוי הה"ד לעולה ולבתר שור ואיל לשלמים דהא שלמא בכלהו עלמין והאי שור דסטרא דשמאל ואילו דיצחק לא עבדין דינא אלא לשלמים שלמא לעילא שלמא לתתא וכדין קב"ה פתח עלייהו והנה מה טוב מה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים ימינא ושמאלא משה ואהרן. גם לאכללא לכ"י. יחד. צדי"ק כלא ביחודא שלימתא.

פרק ל

(א) וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קִטְרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (ב) אִמָּה אָרְפוּ וְאִמָּה רָחֲבוּ רְבוּעַ יְהִיָּה וְאִמָּתִים קָמְתוּ מִמֶּנּוּ קִרְנֹתָיו: (ג) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת גָּזוֹ וְאֶת קִירָתוֹ סָבִיב וְאֶת קִרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב: (ד) וּשְׁתִּי טִבְעֶת זָהָב תַּעֲשֶׂה לוֹ

מתחת לזרו על שתי צלעתי תעשה על שני צדיו והיה לבתים לבדים לשאת אתו
 בהמה: (ה) ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב: (ו) ונתתה אתו לפני
 הפרכת אשר על ארן העדת לפני הכפרת אשר על העדת אשר אועד לך שמה: (ז)
 והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת יקטירנה: (ח)
 ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ידוד
 לדרתיכם: (ט) לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: (י) וכפר
 אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם
 קדש קדשים הוא לידוד:

מה היא הכתובת הרוחנית של מזבח הזהב? מזבח הזהב הפנימי, מזבח הקטורת,
 כינוי המיוחס לספירת הבינה לעומת מזבח החיצון, הנחושת המיוחס לספירת
 המלכות. הרמב"ן קבע את הכלל "מעשה אבות סימן לבנים" ושני המזבחות הללו
 רמוזים אצל אברהם אבינו שהקים מזבח לד' הנראה אליו (בראשית יב, ז) ומזבח
 לד' (שם שם ח) אומר הרב יוסף יצחק מלובביץ' זצוק"ל שכאן טמון הרמז לשני
 המזבחות שהם כנגד בינה ומלכות עלמא דאתגליא זו המלכות בחינת רחל ועלמא
 דאיתכסיא זו הבינה בחינת לאה. מזבח חיצון משמש לבשר והפנימי לקטורת זה
 בחוץ וזה בפנים זה בשירה וזה בחשאי זה נחושת וזה זהב. כתב בספר קהלת יעקב
 ערך - מז - "מזבח הזהב הוא בינה ועל כן מקריבין עליו קטורת והוא מזבח
 הפנימי. (זוהר צו ל' ע"ב). ויש לומר, מזבח הזהב גימטריא "דא הוד דאימא", וכן
 מזבח הזהב עם הכולל גימטריא "דא הבינה". עיי"ש. לפיכך כאן בא הציווי **ועשית**
 אתה מרע"ה סוד הדעת המיוחד או"א תמשיך ממלכות דאבא שהיא בחינת עשיה
 משם נבנית הבינה שהיא **מזבח מקטיר קטרת** מזבח הקטרת ונה"י דאבא משפיעים
 לכח"ב דאימא וזה הוא **עצי שטים** אלו נצח והוד **תעשה אתו** זההיסוד הנקראת
 אות. עם בניית הכלים נכנסים גם המוחין ואבא משפיע מילוי ע"ב לאימא וזה הוא
אמה גימ' מו שהוא מילוי ע"ב **ארכו** אורך זו חכמה ואור החיה **ואמה רחבו** רוחב זו
 הבינה ואור הנשמה **רבוע** גימ' עם הניקוד והכולל אהיה ע"ב רי"ו **יהיה** עוד, פירוש
 "רבוע יהיה" ע"ה גימ' ע"ב רי"ו אהיה והם השמות המקננים בחו"ב **ואמתים קמתו**
 קומה זו הדעת המחברת חו"ב שכ"א מהם אמה לכן אמתיים קומתו **ממנו קרנתיו**
 כלומר גובה אמתיים הוא כולל את הקרן כמ"ש בספר יצירה עשר ולא אחת
 עשרה. אחוריים דע"ב הם קפ"ד ואחוריים דס"ג הם קס"ו וביחד הם גימ' **קרן** ואמר
 שאחוריי חו"ב דאבא בונים את ג"ר דאימא. עוד נראה לפרש: מזבח הזהב שזו
 הבינה יש בה י"ס פרטיות והקרן תרמוז למלכות כידוע מזוהר לך לך "קרן בן שמן"
 וכאן אלו תבונה ראשונה והשניה לכן אמר ברבים "קרנתיו". רמז: קרנתיו גימ' זו
 התבונה רגל אימא. ברם קשה לי מדוע קרן המזבח למעלה והרי המלכות בסוף

הספירות מתחת ליסוד. שאלה זו שאלתי לכבוד הרב נסים כדורי שליטא בחתונת התמים משה יואל רוזן שליטא עם נ"ב רות תמ"א וענה לי שאמא הופכת פניה כלפי אבא והרי ייחודם תדירי ולכן מלכות דאימא כלפי מעלה ודפח"ח. עוד הוסיף לי שארבע קרנות המזבח הם הם ארבע פינות המרכבה שהם חגת"ם שבה. אי נמי, ידוע (אד"ז) שאו"א כחדא נפקין וכחדא שריין ולכן קרנת המזבח הם מלכות דאבא שהם כתר דאימא. נסביר, ידוע שיש ל"ב נתיבות חכמה המתפשטות לאימא יסוד אבא נקרא שביל ויסוד אימא נתיב והנה ל"ב + קרנותיו = "שביל נתיב" לרמוז על ייחוד או"א שהם תרין ריעין. אי נמי, ידוע שבניין המלכות הוא מלמטה למעלה דהיינו שתחילה נבנה כתר שלה עד מלכות שבה ומזבח הקטרת הוא המלכות העליונה, הבינה, וקרנתיה הם המלכות שנבנתה באחרונה ולכן הם למעלה בראש המזבח.

נחזור, ידוע שהבינה היא שורש הדינים כמ"ש (זוהר בראשית קנא ע"א) מינה דינין מתערין ולכן **וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר** הזהב מורה על הדין **אֶת גִּגּוֹ** ג"ר דאימא **וְאֶת קִירָתוֹ** ז"ת דאימא **סָבִיב** גימ'עם הניקוד 100 להורות על מאה ספירות פרטיות שבהם **וְאֶת קִרְנָתוֹ** אלו כאמור ב' התבונות. אמנם בהנהגה התבונה למטה. **וְעָשִׂיתָ לוֹ** לו גימ' לאה שזו הבינה **זֶר זָהָב סָבִיב** ידועים דברי המדרש (במדב"ר יד, ט) שג' זרים הם כנגד ג' כתרים: תורה, כהונה ומלכות. כתב על זה השל"ה הקדוש פ' תרומה "המזבח רומז לכתר כהונה, וסוד של הקרבתם של הכהנים מלמטה, והמזבח של מטה נשפע מהמזבח של מעלה, ששם כהן גדול של מעלה, כמו שאמרו רז"ל (עי' זבחים סב, א) מיכאל כהן גדול מקריב נשמותיהן של צדיקים, ודורשי רשומות נתנו סימן כי היום נראה אליכם, 'נראה' 'אליכם' אותיות אהרן מיכאל. ויש מזבח למעלה ממזבח, דהיינו מזבח החיצון ומזבח הפנימי. ובכל אחד כתיב "רבוע יהיה" והוא יתור, כי מאחר שכבר הזכיר שהאורך והרוחב שווה אם כן למה צריך תו למימר רבוע יהיה. אלא רומז לרבוע שלמעלה, דהיינו מזבח החיצון לד' מחנות שכינה, מיכאל גבריאל אוריאל רפאל. ולמעלה ממזבח הזה שהוא יותר פנימי הוא גם כן רבוע, דהיינו ד' חיות הנושאות הכסא, אדם שור נשר אריה. ושם הוא כתר שם טוב, ולמטה כתר כהונה. והזר רומז לצדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו שכינה. והמדקדק במה שכתבתי, תמצא ג' הנ"ל הם שלוש מתנות טובות שנתנו לישראל, והם תורה ארץ ישראל עולם הבא. תורה הוא כתר תורה. ארץ ישראל שם אויר הנשמות, והוא לעומת מקום מזבח של מעלה שכהן גדול של מעלה מקריב, כתר כהונה. עולם הבא הוא כתר מלכות, זה השלחן אשר לפני ה' כדפירשתי. ע"כ. נזכיר שהאר"י הקדוש (שער המצוות פ' תזריע) אומר שג' פעמים זר גימ' כתר ע"ה ואכן זר הוא כתר על הראש. נחזור, **וְשָׂתִי טַבַּעַת זָהָב** אלונה"י דאבא הבונים את כח"ב דאימא (על פי הרקאנטי פ' תצורה) **תַּעֲשֶׂה לוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ** אותיות לזרו גימ' אור לאה שוב להדגיש שהבינה נבנית מאורות אבא **עַל שְׂתִי צִלְעָתָיו תַּעֲשֶׂה עַל שְׁנֵי צַדָּיו וְהָיָה**

לְבִתִּים לְבָדִים לְשֹׂאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה: (ה) וְעָשִׂיתָ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב
 מֵהֶם הֵם הַבָּדִים? עַל פִּי הַזֹּהָר (בראשית לא ע"א) צ"ל שאלו נה"י דאר"ך הגנוזים
 בנה"י דאבא וְנִתְּתָה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכְּפָרֶת אֲשֶׁר עַל
 הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֹנֶעֶד לָךְ שָׁמָּה: (ז) וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטֹרֶת סַמִּים הַקְטַרְתָּ בָּאָה עַל
 שְׂמֹחָה (זוהר בראשית רל ע"א) ומעבירה את הדינים (צרור המור) ולכן בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא
 בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יִקְטִירֶנָּה כְּדִי לְהַעֲבִיר דִּינֵי הַלֵּילָה וּבְהַעֲלֹת אֶהְרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין
 הָעֲרִיבִים יִקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְדֹוֹד לְדֹרֹתֵיכֶם כְּדִי לְהַעֲבִיר דִּינֵי הַיּוֹם. תמיד
 היינו שגם היום יש חובה לקרוא את פרשת הקטרת וזה מעביר עני ודינים קשים
 מהמקום בו קוראים את פרשת הקטרת (זוהר שמות ריט ע"א) וכעת התפשט המנהג
 לקרוא את פרשת הקטרת כמ"ש הרחיד"א מתוך קלף. לֹא תַעֲלֹו עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה
 יְדוּעַ שְׁעִבּוּדֵת הַקְטַרְתָּ לִיַּחַד אִשָּׁה עִם בַּעֲלָהּ וְכֵן בָּאָה הַזֹּהָרָה שֶׁלֹא יִפְרִידוּ אוֹתָהּ
 וְעַלָּהּ וּמִנְחָהּ וְנִסְדָּךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו: (י) וְכִפֹּר אֶהְרֹן עַל קִרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֹטָאת
 הַכֹּהֲנִים אַחַת בַּשָּׁנָה בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים יִכְפֹּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא לִידֹוֹד:

כי תשא

פרק ל

מצוות מחצית השקל

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר
 נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֻד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֻד אֹתָם: זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל
 הַפְּקֻדִים מִחֻצִּית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֻצִּית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה
 לַיהוָה: כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמָת יְהוָה: הָעֹשִׂיר לֹא
 יִרְבֶּה וְהַדָּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֻצִּית הַשֶּׁקֶל לָתֵת אֶת תְּרוּמָת יְהוָה לְכַפֹּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם:
 וְלִקְחֹתָ אֶת פָּסֹף הַכֹּהֲנִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִתְּתָה אֹתוֹ עַל עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל לְזָכְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֹּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם

בס"ד גענו"מ: וַיִּדְבֹּר הַמִּשְׁכָּת הַשֹּׁפֵעַ מֵאִי"ס ב"ה אֶל יְהוָה הַחֲכָמָה וּמִשֵּׁם אֶל מֹשֶׁה
 הַבִּינָה דְּבַר שְׁגוּרָה לֵה לֵאמֹר לַעֲלוֹת וּלְהִאֲמִיר. וְבֵּן הַדִּיבּוּר וְאִמְרָה שְׁפִי כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל
 הִיא הִיא תִּשָּׂא הַמִּנְשָׁא וּמִרִימָה אֶת אֶת רֹאשׁ כַּח"ב שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָאֲחוּזִים בָּהּ
 אוֹלָם הִיא רוֹאֶה שְׁאִין הִיא יִכּוֹלָה לַהֲעֵלוֹת אֶת כּוֹלָם כִּי יֵשׁ בָּהֶם לִפְקֻדֵיהֶם חוֹטָאִים,
 לִזֶּה יֵשׁ תִּיקוֹן וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ צְדָקָה תְּרוּמָה גוֹי וְאִמְרָה שִׁיתְּנוּ אוֹתָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם
 לַיהוָה כֹּאשֶׁר מַגִּיעִים לַיּוֹם הַדִּין בְּבַחֲנִית "וּתְפִילָּה וְתַשׁוּבָה וְצְדָקָה מַעֲבִירִין אֶת רוּעַ
 הַגְּזִירָה" וְזֶה כֹּאשֶׁר בִּפְקֻד אֹתָם דְּנִים אוֹתָם וְכִיוֹן שֶׁנִּתְּנוּ צְדָקָה וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף

בַּפֶּקֶד אַתֶּם. ואמר זֶה היינו הצדיק נקרא זֶה כי מעשה הצדקה שלוים יִתְּנוּ וכאשר נותנים צדקה זה משפיע על הצדיק הנקרא **כָּל** והוא מתייחד עם ז"א מחד ועם הנוק' מאידך בבחינת "כי כל בשמים ובארץ" ולכן **הַעֲבֵר עַל הַפֶּקֶדִים** ובכך נמחים הפשעים ואמר **מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל** היא באה לכפר על הנפש ובכך **בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ** הנפש הופכת להיות קדש כי שקל גימ' נפש **עֲשִׂים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל** ומאיר בה הכתר כי עשרים גימ' כתר ואמר גרה היינו הג"ר שהכתר נבחן לג"ר והוא המשפיע בזכות הצדקה שהיא מחצית השקל **מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל** והמלכות **תְּרוּמָה** מתרוממת על **לִיהוָה** לז"א. ואמר **שָׁל** היסוד הוא מתקן את **הַעֲבֵר** העברה שעבר אדם מישראל **עַל הַפֶּקֶדִים** על פקודי ד' ודיני שמים הם **מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה** ואמר **הָעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה** בעל נפש דאצילות וְהִדֵּל **לֹא יִמְעִיט** בעל נפש דעשיה **מִמִּחֲצִית הַשֶּׁקֶל** כי הסכום קצוב **לִתֵּת אֶת תְּרוּמַת יְהוָה** כאמור לעיל שהצדקה מרוממת את המלכות אל התפארת וזה תיקון הנפש ועלייתה לרוח וזה **לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם** אנכי אנכי הוא מוחה פשעך וחטתך לא אזכור וְלִקְחָתָּ אֶת כֶּסֶף הַכִּפָּרִים זה ממש כיפורים היינו מחיקת העוון **מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** האחוזים במלכות וְנָתַתָּ אֹתוֹ **עַל עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד** כי אהל מועד הוא בחינת מלכות ומימלא וְהָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכְרוֹן כי במעשה הצדקה הם פעלו ביסוד הנקרא זכרון או זכרונות והוא עומד לְפָנֵי יְהוָה ז"א וכל זה **לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם** מתקן פגמי הנפש.

כיוור נחשת

מה היא הכתובת הרוחנית של הכיוור? הנה לקט דיעות :

כתב בספר פרדס רמונים - שער כג פרק יא - **כיוור וכנו** פירש הרשב"י ע"ה בתיקונים (בהקדמה דף י"ב ע"ב) כי כיוור וכנו הם נצח והוד. ולכן יוכרח שהכיוור הוא הנצח, וכנו הוא ההוד שההוד ודאי כן ומושב לנצח. כמו שפירש במ"א (בתקוני ז"ח דף קי"ב). ממראה מתניו ולמעלה נצח וממראה מתניו ולמטה הוד. והמסתפק אצלנו בענין זה הוא כי כיוור וכנו היו נחשת והיה ראוי שיהיה הכיוור של כסף המורה על הנצח שעקרו בקו החסד, וכיוצא בזה אנו מסופקים בעמודים יכין ובוועז הרמוזים אליהם למה היה שניהם נחשת ולא היה יכין שכנגד הנצח של כסף. ואפשר הטעם בכל זה מפני כי הרמז אליהם בהיותם נוטים אל הדין, כמו ששניהם כסף בחצוצרות בהיותם נוטים אל החסד. אלא דקשיא כי כיוור היה בו מים שנראה בחסד. אם לא שנאמר שהמים האלה היו מצד מי גשמים היורדים בגבורה. ולכן היו נפסלים בלינה [סא] מפני שהיה שולט בהם הדין החזק :

כתב בספר קהלת יעקב - ערך כי - כיוור ראשי תיבות 'י'ש 'ו'שמו 'רעה והוא סוד דינין תקיפין דלאה, ועיין תשלום זה הדרוש בערך דעה, ובערך ק"ך צירופי אלהים :

כיור וכנו פירוש בתיקונים (הקדמה י"ג ע"ב) כי הן נצח הוד, ופירוש בפרדס כי הכיור הוא נצח וכנו הוא הוד, שהוא כן ובסיס לנצח, והוקשה דלמה הן שהן נחושת שהוא בחינת דין, הלא כיור הוא נצח שהוא ענף החסד והיה בו מים שהוא חסד, ותחרץ שהרמז אליהם בהיותם נוטים אל הדין והמים שהיו בהן היו מי גשמים שהן בחינת דין, ועל כן נפסלין בלינה שבלילה היה שולט בהם הדין החזק עכ"ל. ולי נראה שהמים היה חסד גמור שהיה מן המעיין, ומה שהיה הכיור נחושת הוד סוד ההמזגה שכתב הרב ז"ל שהחסד הוא בכלי הגבורה, ועל כן היה הכלי נחושת, וכן כיור גימטריא זה החסד בכלי הדין וי"ד אותיות וב' כוללים, והנה ידוע דשורש השפעות מימי החסד באין לעולם על ידי היסוד שהוא המריק שפע וברכה ומימי החסד לעולם, ועל כן נכון לכנות עניין הכיור המריק מימי החסד לבחינת יסוד, וצריך לומר דמה שכתב הרב שהוא בחינת נצח היינו נצח דיסוד, וכן כיור עם ד' אותיות גימטריא נצח דיסוד וח' אותיות, על כן היה רוחצין ממנו ידיהם ורגליהם שכן מיסוד עולין החסדים בדרך אור חוזר על ידי הנוקבא כנודע:

ב' ובספר **מגיד מישרים** פרשת תשא ביאר כי הכיור הוא רומז לכנסת ישראל וצוה שיתן בו מים שימשיך אליהם [אליה] החסדים, אלו תורף דבריו ולפי זה צריך לומר דכנו של הכיור הן הי"ב בקר אשר תחתיה והן ד' חיות הנושאות הכסא ארגמן.

ג' כיור מספר ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וד' כוללים, ועל כן היה בו מים גימטריא ט' יודין דע"ב ס"ג מ"ה:

(יז) וידבר ידוד אל משה לאמר: (יח) ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: (יט) ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: (כ) בבאם אל אהל מועד ורחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לידוד: (כא) ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם:

וידבר חו"ג דיוד אבא נמשכים אל משה שה"ס הדעת והיא לאמר עולה לחו"ב. ובא הציווי **ועשית כיור נחשת וכנו** הנה כאן נלך לפי השיטה שהכיור וכנו אלו בחינות נצח והוד וכ"כ בתיקונים (דף י"ג ע"ב) שהם שתי כליות וכוונת המאמר לכך שהם נו"ה וכ"כ הגר"א במספר מקומות והם עשויים **נחשת** שהיא בחינה הממצעת בין הזהב והכסף והיא התפארת ואמר **לרחצה** הרחיצה באה מאימא ונסביר: לרחצה גימ' שלג לרמוז על אורות אימא שיש בה שם אהייה וכשהוא מלא ביודין ההין

ואלפין יש בו קס"א קנ"א קמ"ג ובו ג' אלפין כמניין שלג ובה שם ס"ג כזה: יוד הי ואו הי וכשמכים יוד בהי מקבלים ש' ועוד ב' אותיות השורשיות י"ה הרי **רחצה** כנודע מכוונות ליל הסדר וזה הוא המכשיר את הכהן לעבודה ואמר **ונתת אתו ו'** התפארת **בין אהל מועד** אהל מועד גימ' יוסף וזה היסוד **ובין המזבח** מלכותונתת **שמה מים** אלו החסדים. **ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם** ידיים אלו חו"ג זרועות עולם והרגליים אלו נו"ה הרי שיש כאן תיקון לו"ק.

בבאם אל אהל מועד ירחצו מים כי **הדמיצה** מהבינה הנקראת אלקים חיים ולכן **ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לידוד**. **ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם**.

קטורת הסמים

(כב) **וידבר ידוד אל משה לאמר: (כג) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים ומאתים: (כד) וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית הין: (כה) ועשית אתו שמן משחת קדש רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת קדש יהיה: (כו) ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות: (כז) ואת השלחן ואת כל כליו ואת המנרה ואת פליה ואת מזבח הקטרת: (כח) ואת מזבח העלה ואת כל פליו ואת הפיר ואת פנו: (כט) וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנגע בהם יקדש: (ל) ואת אהרן ואת בניו תמשח וקדשת אתם לכהן לי: (לא) ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדרתים: (לב) על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם: (לג) איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו: (לד) ויאמר ידוד אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה: (לה) ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש: (לו) ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם: (לז) והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם קדש תהיה לך לידוד: (לח) איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו:**

וידבר חו"ג דידוד אבא נמשכים אל משהבינה והיא לאמר עולה אליו. והבינה משפיעה אל **הואתה** תפארת וזו אל **קח** היסוד הנקרא חק ונקרא **לך** כל והיסוד נותן כל שפעו למלכות היא הנקראת **בשמים** היא הקטורת כי היא מעלה ריח נחם ומעלה מ"ן ומקשרת כל העולמות וזה הוא "ישימו קטרה באפיך" שהיא מעלה מ"ן אל

התפארת הנקרא אף, כי עינים חכמה אזניים בינה וחוטם תפארת ופה מלכות ואלו הם הרשר"ד.

סממני הקטרת

סממני הקטרת אלו הספירות הפרטיות של המלכות הנקראת אלקים: **ראש** אין ראש אלא ראשית חכמה והיא משפיעה **למר דרור** בינה כי דרור הוא בשנת החמישים אלו נש"ב ומשקלו **חמש מאות** שאלו שתי שמות אלקים המלא עולה ש ואחוריים עולה ר הרי ת"ק (האר"י הקדוש בטעמי המצוות) **וקנמן בשם** בתפארת ויש בו ב' אלקים א' בגבורה וא' בהוד ולכן **מחציתו חמשים ומאתים** אלו ת"ק שניים **וקנה בשם** זה אלקים ג' במלכות **חמשים ומאתים**. נ"ל בס"ד מספר ר"ן רומז לשם אלקים כזה: ר' אחוריים שלו וה' אותיות הכלולות ב' הרי נ. כתב בספר "קהלת יעקב" ערך מר – מר דרור הוא סוד ב' פעמים אלהים שבבינה, כי מר דרור היה משקלו ת"ק, וקנמן בשם היה גם כן ת"ק רק שהיה נשקל ב' פעמים, אך קנה בשם כל עצמו אינו אלא ר"נ, וטעם הדבר שכל אלו הסמים הם סוד של אלהים, וג' אלהים הן: אחד בבינה, ואחד בזעיר, ואחד במלכות. מר דרור נגד אלהים דבינה ועל כן נקרא דרור לשון חירות שהוא בבינה, ועל כן הוא ת"ק נגד אלהים במילוי יודין בפנים גימטריא ש' ואחוריים באלהים גימטריא ר', וקנמן בשם נגד אלהים דזעיר ויש בו גם כן ב' אלהים אחד בגבורה ואחד בהוד, אך שניהם כלולין בו, לכך נשקל לחצאין חצי ר"ן נגד גבורה וחצי ב' נגד הוד, אכן קנה בשם הוא נגד אלהים דמלכות, ואין בה רק אלהים אחד, לכך הוא רק ר"ן, ליקוטי תורה פרשת תשא (בטעמי המצות):

וקדה היא הקציעה והיא ספירת הגבורה שיש בה ב' שמות אלקים כנ"ל **חמש מאות** ומשם נמשך **לבשקל הקדש** שקל הקדש זו התפארת (פרדס רמונים) והוא משפיע למלכות היא הנקראת **ושמן זית** היתה גימ' ס"ה כשם אדנות. כתוב בספר קיצור הכוונות - שחרית של חול "ואחר כך אומרים פיטום הקטרת. וסוד הי"א סמנים הוא הי"ס של הקליפה והמקיף שלהם. ומכוונים לברר משם כל הטוב שיש להם מן הקדושה. וסדרם הוא, **הצרי** – **כתר**, **הצפורן** – **יסוד**, **החלבנה** – **מלכות**, **הלבונה** – **אור המקיף**, **מור** – **חסד**, **קציעה** – **גבורה**, **שבולת נרד** – **ת"ת**, **כרכום** – **נצח**, **קשט** – **חכמה**, **קלופה** – **בינה**, **קנמן** – **הוד**, כי כך נסדרו בברייתא.

ועשית אתו שמן משחת קדש שמן משחת קדש זו המלכות הכלולה מכל הי"ס וכך כתב הרמב"ם (יד החזקה הלכות כלי המקדש פרק א הלכה א: מצות עשה לעשות שמן המשחה שיהיה מוכן לדברים שצריכין משיחה בו שנאמר ועשית אותו שמן משחת קדש:

הלכה ב: וככה עשהו משה רבינו במדבר לקח מן המור והקנמון והקדה מכל אחד משלשתן חמש מאות שקל בשקל הקודש ומקנה הבושם חמשים ומאתים וזהו שנאמר בתורה **וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים** ששוקלים אותו בב' פעמים חמשים ומאתים בכל פעם ושוחק כל אחד ואחד לבדו ועירב הכל ושרה אותן במים זכין ומתוקין עד שיצא כל כחן במים ונתן על המים **שמן זית הין** והוא י"ב לוג כל לוג ד' רביעיות ובישל הכל על האש עד שאבדו המים ונשאר השמן והניחו בכלי לדורות. ע"כ.

רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת קדש יהיה כאשר המלכות מקבלת מהחכמה היא נקראת שמן משחת קדשוהיא נבנית מן הגבורות (זוהר ח"ג קט ע"ב) ובה מתאסף כל השפע. בשמן זה נעשה נס שהוא התרבה ולא חסר בזמן שמשה משח בו את הכלים. שמן זה שהתפשט על כל הכלים רומז לקו המדה המאיר מריש כל דרגין עד קרקעית העשיה. **ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדת. ואת השלחן ואת כל כליו ואת המנרה ואת כליה ואת מזבח הקטרת. ואת מזבח העלה ואת כל כליו ואת הכיר ואת כנו. וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנגע בהם יקדש**

ואת אהרן ואת בניו תמשח וקדשת אתם לכהן לי אהרן חכמה ובניו חסד ועליהם נשפע אור ושפע החכמה.

ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש יהיה זהגימ' י"ב אלו י"ב לוגין שבהינלי **לדורתיכם** לדור ודור כאמור השמן לא נחסר והיה לדורות על **בשר אדם לא ייסך** מכאן הוכיחו חכמי הקבלה שיש אדם ויש בשר אדם כלומר הבשר אינו האדם, האדם זו נשמתו ובמתכנתו **לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם. איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו.**

(לד) **ויאמר ידוד אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בדבד יהיה:(לה) ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש:(לו) ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אנעד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם.**

הנה באור הגר"א כפי שכתב בבאורו על ספר יצירה - פרק א משנה ג "וז"ס הקטרת: **קח לך סמים** הן קשט וקלופה חו"ב, נטףכתר, ושחלת וחלבנה יסוד ומלכות, **סמים** ה' סמים מור וקציעה נרד וכרכום וקנמון ה"ח, ת"ק פרסה מחסד עד יסוד, ולבונה זכה או"מ. הרב הלך כאן לפי הברייטא בכריתות (דף ו ע"ב) "אמר רבי יוחנן י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני אמר רב הונא מאי קראה? קח לך סמים תרי, נטף ושחלת וחלבנה הא חמשה, וסמים אחריני חמשה הא עשרה ולבונה זכה חד הא חד סרי.

כתב בספר "מגיד מישרים" פ' אמור **קח לך** להנאתך כדאמר בזוהרא קדישא. **סמים** היינו ספירן דאינהו סמא דחיי. **נטף ושחלת וחלבנה** אינון רמז לתלת עלאי (ג"ר). נטף לבינה דמינה נטיף שפעא לעלמין. שחלת לחכמה דאיהו משחלא מלבונת' דכתר עליון כמשחל בניתא מחלבא. חלבנה לכתר דכמא דבני נשא ערקין מלארחא בחלבנה הכי נמי לא יכלין לאדבקא בכתר עליון. **סמים** רמז לז"ס הבנין. **ולבונה זכה** איהי מלכות תתאה דאית בה מלובן עילאה. **בד בבד יהיה** דתתייחד מלכות תתאה בספירן כלהו. **ועשית אותה קטרת** וגו' ממולח כלומר דיתערבון ספירן שפיר ולא יהיה בערובא דדכר עם נוקבא אלא מעורבין שפיר והיינו דקאמ' **ושחלת ממנה הדק** וגו' כלומר דלא יהא כערובא דחטים עם חטים דכל גרגיר וגרגיר קאים לחודיה ולגרמיה אלא שחוק הדק כדי שיתערבו כל חלקיו זה עם זה היטב. **והקטיר וגו' בבקר בבקר** דסטר' דחסד דמתעל' ומתדבק בבינה. **בהטיבו את הנרות** וגו' ובתר דאתנהרו ספירי' בקטורתא ואבדרו אינך סטרין איבעי למקרי קרבניא לחברא לון ואוף משום דהנך סטרין ישאבון חולקא דמטי להון מקרבניא ולא יקטרגו עלן ובתר הכי אמרינן זמירות לזמרא לון ובתר הכי בעוד דאינך סטרין מתעסקין בחולקא דמטי להו למקרב' מייחדין מלכא עם מטרוניתא.

ונבוא אל הביאור: **ויאמר ידוד אל משה קח לך** שאתה ה"ס הדעת המייחדת חו"ב והקטרת היא עבודה במזבח הקטרת שהוא בינה ונאמר (משלי כז, ט) "שמן וקטרת ישמח לב" שמן זו המנורה שהיא חכמה ואבא, קטרת זו עבודת ההקטרה במזבח הזהב שהיא הבינה והדעת זה ייחוד חו"ב והמייחד זה משרע"ה. **סמים** הם תנהי"ם: **נטף** הוד **ושחלת** יסוד **וחלבנה** מלכות **סמים** חזר וכפל והם כח"ב חו"ג **ולבנה זכה** סוד אור מקיף **בד בבד יהיה**. **ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש** היינו לערב את הקטרת היטב וזה עירוב הספירות לנקודה אחת. **ושחלת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה לכם** כאמור עבודת הקטרת היא עבודה שבחשאי והיא עבודה בקודש והיא פועלת בבינה ולכן היא קודש קדשים.

שער הכוונות - דרושי תפלת השחר דרוש ג - והנה ענין י"א סמנים אלו ה"ס עשרה ניצוצי הקדושה המחיה הקלי' בסוד אור פנימי ויש נצוץ א' שהוא בסוד אוה"מ להם ואין המקיף הזה מתחלק לעשר כדמיון אוה"פ לפי שאוה"מ הוא אור פשוט אחד ונקרא אור א' בלבד ונמצא שהאוה"פ הנחלק לעשרה והאוה"מ שאינו נחלק בין כולם הם י"א סממני הקטרת.

ונבאר התחלקותם בפסוק **קח לך סמים** הרי ב' כמ"ש חז"ל בגמ' (הוריות) והם תי"ת ונצח **נטף ושחלת וחלבנה** ה"ס הוד יסוד ומל' והרי הם ה' תחתונות ויען שהניצוץ

האחרון שבמלי' הוא ניצוץ קדושה נקודה קטנה ומועטת מאד יותר מכולם ולכן הקליפה גוברת במקו' ההוא לכך החלבנה ריחה רע עם היותה בכל י"א סממני הקטו' דקדושי' כנז'. **סמים** הם ה' סמים אחרים והוא כמ"ש חז"ל בגמרא (כריתות ו ע"ב) והם ה' ספירות עליונות כסדרן והם כח"ב ח"ג. **ולבונה זכה** ה"ס אוה"מ לכולם ולהיותו אור מקיף מבחוץ ואינו מוגבל תוך הקלי' לכן נקרא **זכה** משא"כ באור פנימי המוגבל בתוך הקליפות כי איננו נקרא זך כמוהו ובזה תבין טעם נפלא אל כל המכשפים המקטירים אל הקליפו' העליונות אשר עיקר וראש הקטרותיהם היא הלבונה והיא חביבה להם מכל שאר הקטרת כדי ליהנות מאור המקיף הזה. **בד בבד יהיה** זה יובן במ"ש אצלינו בענין בגדי הבד אשר לכהנים כי בד באתב"ש הוא ש"ק כי הש"ק שהם הקלי' הם מתלבנים ונעשים בגדי בד לבנים וגם בד הוא פשתן אשר גם חלקו של קין מצד ס"א כנודע. והנה אלו הסמים היו מוחי' לקלי' ועתה נכנסין במוחין דקדושי' וזמ"ש **יהיה** שהם שני שמות י"ה י"ה כמ"ש במקום אחר כי ב' מוחין דנוק' הם ב' שמות י"ה י"ה ועתה נבאר התחלקותם בלשון הבריית' ואלו הם. הצרי כתר והצפורן יסוד והחלבנה מלכות והלבונה אור מקיף וכוונתינו היא לקשר המלכות שהיא החלבנה עם אוה"מ שהוא הלבוני' להאיר בה ואין די לה בהארת הנמשכת אליה מהכתר אבל **הצפורן** שהוא היסוד אנו מקשרים אותו עם **הצרי** שהוא הכתר שיאירו בו **מור** הוא החסד בסוד אברהם הנקרא הר המור ו**קציעה** גבורה ו**שבלת נרד** הוא ת"ת כי הוא קו האמצעי בין שני ענפי קו הימין וקו שמאל כדמיון השבלת עם ענפיו מן הצדדין ו**כרכם** הוא נצח כי גם הוא יש לו ריח כדמיון המור אע"פ שאינו כ"כ חשוב כמוהו כי איננו חסד גמור כמו החסד ו**קושט** הוא חכמה **קלופה** היא בינה **קנמון** הוא הוד. והרי נשלמו כולם והנה נתבאר אצלינו כי אלו ה"א סממנים הם בחי' הז' מלכים דמיתו. (ענין מיתת המלכים) ועוד יש ד' אחוריים עליונים דאוי"א וישסו"ת שגם הם נפלו עמהם וסך כולם הם י"א. והיותם שס"ח מנים נתבאר אצלינו לעיל בענין סוד השינין דתש"ר ע"ש ואיך הם סוד המוחין דזמן הקטנות שהם שמות אלהים אשר במילואן ביודין בגי' ש' ושין במילואה היא בגי' ש"ס ועם ד' המוחין וג' נה"י דאימא שבהן מתלבשין המוחין כנז' ועם כללותם הרי הם שס"ח וז"ס מנים שס"ח מנין שהיו בקטרת לפי שמן המוחין דזמן הקטנות נמשכין י"א סממני הקטרת שהם רוחניות הקלי' כנז"ל וזהו הטעם שכל בחי' הקלי' נאחזים בשם אלהים והקלי' עצמם נק' אלהים אחרים וגם ז' ראשין שיש בשתי השינין דתש"ר ה"ס ז' בחי' הארו' המוחין דגדלו' שהם ד' מוחין וג' נה"י כנ"ל ואלו הז' הארו' על שם אלהים העולה בגי' שין יהיה הכל גי' שס"ח מנים שהיו בקטרת ולכן השס"ה לבדם היו העיקריים כמנין ימות החמה שהם המוחין עצמם דקטנות שהם שיי"ן והמוחין דגדלות שהם ד' והכולל הרי שס"ה אבל הג' היתרים הם כנגד

נה"י דאימא לבושי המוחין ולכן אינם מכלל העיקריים והם ג' מנים היתרים. ונלע"ד חיים כי להיותם נה"י דאימא לכך היו משמשין ליוה"כ שגם הוא סוד אימא עילאה כנודע. והנה צ"ל קלופה ג' (שלושה) ולא קליפה כי כך שמו קלופה גם צ"ל כל הבריות הכתובות בסידור שלנו עד פ' כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו כו' ואח"כ תאמר ג"פ אלו ה' צבאות עמנו כו' ה' צבאות אשרי כו' ה' הושיעה כו' מפני שהם מסוגלים מאד לאומרים אחר פטום הקטרת וכן היה מנהג מורי ז"ל לאומרים בכל פעם שהיה אומר פטום הקטרת קודם התפלה ואחריה וקודם תפלת המנחה וכן בזמן המגפה ח"ו ב"מ תיקון אחר שיכוין ב"א סממני הקטרת שהעשרה הם עשר ניצוצות הקדושה שירדו למטה בתוך הקליפה להכניעם והא' הנוסף עליהם הוא אור מקיף לעשר הנזכר ולכן התיקון הוא שיכוין לסלקם מתוכם ועי"כ ישארו הקליפ' מתים בלתי חיות.

פרק לא

(א) וַיְדַבֵּר יְדִדּוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) רָאָה קִרְאֲתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יִהְיֶה: (ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (ד) לְחֹשֶׁב מַחֲשַׁבֶּת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנִחְשָׁת: (ה) וּבְחֶרֶשֶׁת אָבֶן לְמַלְאֲת וּבְחֶרֶשֶׁת עֹץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָה: (ו) וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי אֹתוֹ אֶת אֶהֱלִיָּאֵב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמִטָּה דָן וּבִלְבָּב כָּל חֲכָם לֵב נֹתְתִי חֻכְמָה וַעֲשׂוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ: (ז) אֶת אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת הָאֶרֶן לַעֲדֹת וְאֶת הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶת כָּל פְּלִי הָאֶהֱל: (ח) וְאֶת הַשֻּׁלְחָן וְאֶת פָּלְיוֹ וְאֶת הַמִּנְחָה הַטְּהִרָה וְאֶת כָּל פְּלִיָּה וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: (ט) וְאֶת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל פָּלְיוֹ וְאֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת פָּנוֹ: (י) וְאֶת בִּגְדֵי הַשָּׂרָד וְאֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן: (יא) וְאֶת שָׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ:

וידבר חו"ג דידוד אבא נמשכים אל משה בינה והיא לאמר עולה אליו. ראה כל ראה זו השפעת החכמה והיא נמשכת אל קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. כתב בזוהר (שמות דף קנב ע"א) "דהא בצלאל הוה ידע חכמתא לצרפא אתוון דאתבריוו בהו שמיא וארעא. ועל חכמתא דיליה (נ"א דא) אתבני משכנא על ידיה, ואתבריר מכל עמא דישראל, וכמה דאיהו אתבריר לעילא, הכי בעא קודשא בריך הוא דיתבריר לתתא, לעילא כתיב (שמות לא ב) ראה קראתי בשם בצלאל, לתתא (שם לה ל) ראו קרא יהו"ה בשם בצלאל. ושמיא ברזא עלאה אקרי הכי בצלאל, בצל אל, ומאן איהו, דא צדיק, דאיהו יתיב בצל אל, ההוא דאקרי אל עליון, ואיהו יתיב כגוונא דההוא אל, ההוא אל נטיל שית סטרין, וההוא צדיק נטיל לון, אוף הכי ההוא אל אנהיר לעילא, האי צדיק אנהיר לתתא, ההוא אל כללא דכלהו שית סטרין, ההוא צדיק כללא דכלהו שית סטרין. בן אורי, בן אור קדמאה דברא

קודשא בריך הוא בעובדא דבראשית, בן חור, בן חירו דכלא, דבר אחר בן חור, בן חוור מכל גוונים, ודא אתמני למטה יהודה כלא כדקא יאות. ע"כ. ושיעור הכתוב **קראתי בשם** זו המלכות הנקראת שם **בצלאל** יסוד **בן אורי** חסד **בן חור** בינה **למטה יהודה**. **ואמלא אתו רוח אלהים** מצד הכתר **בחכמה** הרי חכמה **ובתבונה** הרי בינה **ובדעת** הרי דעת **ובכל מלאכה** הרי זו"ן. **לחשב מחשבת לעשות בזהב** גבורה **ובכסף** חסד **ובנחשת** תפארת. **ובחרשת אבן אבן** מלכות **למלאכת** היא המקבלת את התפארת הנקרא **ובחרשת עץ** זו התפארת **לעשות בכל יסוד מלאכה** מלכות. **ואני** זו"ן **הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה דן** שבט דן הוא המאסף לכל המחנות והרצון היה שהדגל הראשון והאחרון יהיו יחד בבניית המשכן וכך גם היה בבניין המקדש של שלמה (מגיד מישרים לקמן) **ובלב כל חכם לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך**. כל פרט התבאר במקומו **את אהל מועד** מלכות כללית **ואת הארון** מלכות פרטית של **לעדת** התפארת **ואת הכפורת** יסוד **אשר עליו ואת כל כלי האהל:(ח) ואת השלחן** מלכות המלבישה על התפארת מחזה למטה **ואת כליו** ספירות פרטיות שלה **ואת המנורה הטהרה** חכמה **ואת כל כליה** י"ס פרטיות שלה **ואת מזבח הקטרת** בינה:(ט) **ואת מזבח העולה** מלכות **ואת כל כליו** י"ס פרטיות שלה **ואת הכיור ואת כנו** נצח והוד. הערה: יש הבדל בין כלי הקודש וכלי קודש הקדשים. בעוד שבקדש אנו מדברים על ספירות הרי שבקדש הקדשים אלו שורשי הספירות.

ספר הליקוטים - פרשת ויקהל - פרק לה – **ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל**. ענין ראיה זו שאמר ראו, הכוונה היא לפי שהיה קשה בעיניהם לומר שבמעשה המשכן יתכפר להם עון העגל הגדול, לכך אמר להם ראו מופת גדול זה, שלא בחר ה' ממני (בספר ליקוטי תורה כתב "מי שיעשה המשכן") שיעשה המשכן אלא בצלאל בן בנו של חור, שהרגתם אותו על שלא רצה לעשות את העגל, בזה יהיה לכם מופת, כי במעשה המשכן יתכפר לכם עון העגל, כיון שהקטיגר נעשה סניגר. וזהו שלא ייחס את בצלאל אלא עד חור, כמ"ש בצלאל בן אורי בן חור, ולא פחות ולא יותר, להורות להם שהיה מזרעו של חור, להיות להם הקטיגר סניגר. ולפי שהם עשו את העגל מזהב, לכך הוזכר בכל מעשה המשכן זהב תחילה, כמ"ש זהב וכסף, ואין כן סדר המקרא בכל שאר המקומות, כמד"א לי הכסף ולי הזהב, כסף תחלה, וכאן שינה. וכן אהליאב, לפי שהיו ישראל עתידים להיות עובדים עגל אחר שעשאו ירבעם בדן, ולכן הקדים השי"ת רפואה למכה, שיהיה עושה המשכן אהליאב, לכפר על אותו עון שעתיד להיות בדן. ודע, כי בצלאל היה מסוד שם הוי"ה, ולכן דגל מחנה יהודה קדמה מזרחה, בחינת הת"ת. ולכן עשה בצלאל, צ"ל א"ל הפנימי, דהיינו

יריעות המשכן ואהל הפנימיים. ויריעות אהל החיצוניות עשה אהליאב, שבא משבט דן שהוא מאסף לכל המחנות, בסוד שם אדניי, ולכן עשה יריעות עזים, קליפה לפרי. וכן בבנין שלמה הוא עצמו מצד יהודה, וחירם מצד דן, ונתחברו שניהם בסוד יאהדונהי. ולעתיד, משיח מיהודה ושריה משבט דן כנזי בפי בלק, כי זה תכלית בנין בית המקדש, להיות ה' בהיכלו בסוד יאהדונהי.

ספר הציוני על התורה - פרשת כי תשא - ראה קראתי בשם בצלאל בן אוריוגוי. יפרסם הכתוב כי בצלאל היה חכם גדול בחכמה ותבונה ודעת ובכל מלאכה ולחשב מחשבות להבין סוד המשכן וכליו ולמה נצטוו ואל מה ירמזו ולכן אמר השי"ת למשה שיעשה המשכן כי כן עלה הרצון מלפניו שיעשה המשכן במדבר. והוא יתברך קורא הדורות מראש לכבודו ברא כדרש בטרם אצרך בבטן ידעתיך. ולרבותא בזה הסוד הנורא כי הראה למרע"ה ספרו של אדם הראשון וכן דור ודורשיו ומנהיגיו וא"ל כל אחד ואחד תקנתיו מאותה שעה. ואף בצלאל מאותה שעה תקנתיו שנאמר **ראו קרא ה' בשם בצלאל**. וכן מצאתי במגלת סתרים כי כולם תחומין בחשמל ויריעה פרוסה של אויר אשר בו מצויירים כל צלמי בריותיו האנשים לבד האנשים לבד. ועוד אמרו חז"ל יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ אשר המשכן וכליו רומזים אליהם כי לא היה יתד ותפירה בלתי עילה וסברא ומחמת כי עיקר המשכן לכבוד ולתפארת הוברר לבניינו אחד ממטה יהוד"ה הרומז לרחמים ואחד ממטה ד"ן הרומז לדין מובן למשכיל. נתן לבצלאל החכמ"ה והתבונה"ה והדע"ת ונתן לעזרו אהליאב ולא אמר שיתן לו חכמה ותבונה כמו בצלאל. אין צריך ביאור רב כי כבר הורחב המאמר והסוד.

כתב בספר לשם שבו ואחלמה חלק ב - סימן ח - נבואה, מראות נבואה - "והרי מבואר מכל דברינו (עיי"ש) שגם אותן הב' מראות, שהם מראה אחוריים ומראה המשכן וכליו, אשר הראה הקב"ה אותם למשה רבנו"ה ג"כ רק ע"י אספקלריא שאינה מאירה, הנה ראה אותם ג"כ תלויים במקורן ומיוחדים באספקלריא המאירה. ולכן נאמר עליו ותמונת ה' יביט, ור"ל שגם מה שהוא רואה באספקלריא שאינה מאירה הנה הבין אותם על אמיתתן וכנ"ל. עיי"ש.

(י) ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן:(יא) ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקדש ככל אשר צויתך יעשו.

מה הם "בגדי השרד"? כתב בספר ישרש יעקב - ערך שר - שרד ראשי תיבות 'שמיעה' 'ריח' 'דיבור', והוא סוד בינה זעיר ונוקבא, וכן שרד גימטריא אימא זעיר ונוקבא, וזה סוד את בגדי השרד לשרת בקודש, כי אלו ג' נעשין לבושין אל החכמה דאקרי קודש,

ומשמשים אל החכמה שמגלים פעולת החכמה הסתומה בסוד כולם בחכמה עשיה בבינה.

כתוב בזוהר (שמות דף רכט ע"א) "תא חזי, כלא אתעביד ברזא דמהימנותא, למהוי כלא כגוונא דלעילא, ועל דא כתיב בגדי השרד לשרת בקדש, ואקרון בגדי (קדש) שרד, בגין דלא אקרון קדש אלא כד שראן ביה אינון גוונים, דכתיב (ויקרא יז ד) בגדי קדש הם, וכתיב (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהו"ה ראשית תבואתה, קדש ישראל, בגין דבישראל אתחזון כל גוונים, כהנים ולוים וישראלים, ואלין אינון גוונים לאתחזאה לגוי". ע"כ.

רש"י - (שמות פרק לא פסוק י) "ואת בגדי השרד - אומר אני לפי פשוטו של מקרא שאי אפשר לומר שבבגדי כהונה מדבר לפי שנאמר אצלם "ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן" אלא אלו בגדי השרד הם בגדי התכלת והארגמן ותולעת שני האמורים בפי' מסעות (במדבר ד) ונתנו עליו בגד תכלת ונתנו עליו בגד ארגמן ונתנו עליהם בגד תולעת שני ונראין דברי שנאי' (שמות לט) ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש ולא הוזכר שש עמהם ואם בבגדי כהונה מדבר לא מצינו באחד מהם ארגמן או תולעת שני בלא שש. בגדי השרד - יש מפרשים לשון עבודה ושירות כתרגומו לבושי שמושא ואין לו דמיון במקרא ואני אומר שהוא לשון ארמי כתרגום של קלעים ותרגום של מכבר שהיו ארוגים במחט עשויים נקבים נקבים לציד"ן בלע"ז (שלינגווערק).

רמב"ן (שמות לא, י) ואת בגדי השרד לא ידעתי למה לא צוה תחלה לעשות הבגדים האלה, כאשר עשה בכל מלאכת המשכן ובבגדי אהרן ובניו, כי היה ראוי שיאמר לו ועשית בגד כליל תכלת לכסות בו הארון ובגד ארגמן לכסות בו המזבח ובגד תולעת שני לכסות בו השלחן, ועתה כאשר יצוה את העושים יכלול אותם עם שאר המלאכה ואולי לא היתה בהם קפידא ויעשו אותם כרצונם בגדי שרד ממין אחד לבדו, והם עשו מן התכלת והארגמן ותולעת השני ולא רצו בשש כי איננו נכבד כמותם ואחרי שנעשו כן רצה השם שיהיה התכלת לארון, והארגמן למזבח, והשני לשלחן, ולכן הספיק להם הצואה בקצרה כאשר צוה על העושים, כי לדעתם יעשו בגדי השרד ואיננו הגון שיהיה בגד המכסה עשוי נקבים נקבים כדברי רש"י, אבל הוא מלשון שריד, בעבור היותם מין אחד, כדברי ר"א: וכתבתי זה הענין לפי שיטת רש"י - וכל זה איננו שוה לי, כי מה טעם שיאמר הקב"ה למשה ויעשו בגדי הקלעים או בגדי השרידה בלי שיבאר לו כמה יהיו, שנים או מאה, וכמה ארכם וכמה רחבם, ולמה יעשו, ואין הענין מובן כלל בדבור הזה ועוד, שמזכיר אותם לעולם קודם בגדי אהרן ועוד, מה טעם לשרת בקדש (להלן לט א), כי זה ירמוז על עבודת הקרבנות בקדש,

כמו שאומר או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש (לעיל כח מג), וכן אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש (לעיל כח ל), לא על עבודת חוץ ומשא ועוד, כי כתוב ועשו את כל אשר צויתוך (פסוק ו) את אהל מועד וגו' ואת בגדי השרד (פסוקים ז-י) עד ככל אשר צויתוך יעשו (פסוק יא), ולא צוה אותו תחלה על בגדי השרד כלל: והעולה מדברי רבותינו, כי בגדי השרד הם בגדי כהונה עצמם, והוזכר זה במסכת יומא (עב-ז) ואם כן הנכון שנפרש בגדי השרד, בגדי היחוד, כלומר בגדים שיתיחד בלבישתם אחד העם הגדול מאחיו וכן ובשרידים אשר ה' קורא (יואל ג ה), השרידים שרדו מהם (יהושע י כ), מן פליט ושריד (ירמיה מד יד) וירמוז לבגדי אהרן, ויקראם כן, שלא ילבשם רק יחיד בדורו, אהרן בחייו, ואחריו הכהן הגדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא ידו ללבוש את הבגדים (ויקרא כא י) והכתוב יזכיר בגדי אהרן לעולם דרך כבוד, כמו שאמר לכבוד ולתפארת (לעיל כח ב), בגדי קדש (לעיל כח ד), ציץ הזהב נזר הקדש (ויקרא ח ט), ועל כן קראם בגדי השרד, בגדי מלכות וזה טעם את בגדי השרד לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן (להלן לה יט), כי שב לבאר וכן יאמר בפרשת ויביאו את המשכן (להלן לט מא): ומה שאמר בכאן בפרשת ראה קראתי ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן, טעמו שהם בגדי שתי מעלות, בגדי השרד ובגדי הקדש, להגיד שלא ילבשם רק אחד העם בבאו לשרת בקדש ומפני שלא הזכיר כאן לשרת בקדש, הוסיף לבאר שהם בגדי שרד ובגדי קודש ועוד באו כמה ווי"ן יתירות בכתוב ופירוש ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש, שהוא מבאר אלה פקודי המשכן, ונתן חשבון בזהב ובכסף ובנחשת כמה הביאו ישראל, ומה עשו בהן, בעבור חשיבותם, ואח"כ אמר כי מן התכלת והארגמן ותולעת השני אשר הובא להם עשו בגדי שרד, לא הוסיף ולא גרע ולא הזכיר השש, כי איננו חשוב ואולי הביאו ממנו הרבה והותיר ושב לבאר ויעשו את בגדי הקדש אשר לאהרן כאשר צוה ה' את משה, ויעש את האפוד זהב וגו'.

כתב הגר"א בספרו אדרת אליהו כאן: "ואת בגדי השרד. ודאי הוא כפירוש רש"י ז"ל והמפרשים. ומה שדרשו רבותינו ז"ל בגמרא (יומא עב, א) על בגדי כהונה, לשון "בגדי" דרשו, דלא שייך בגדי כי אם בלבושי אדם, וזה שאמרו 'מאי בגדי' כו' לרמז על בגדי כהונה כדרך מדרשם, ולא פירש כאן ומפרש והולך בפרשת במדבר (ד'). ואמרה התורה כאן "בגדי השרד", כפירוש אבן עזרא והרמב"ן ז"ל שיעשו מכל מין בגדים כרצונם, ואחר כך בעת נסיעתם פירש מה לעשות מכל מין ומין.

הכתב והקבלה-בגדי השרד. פתרון מלה זו קשה מאד, ואמר ר"י סג"ל לאנדא, שרד לשון יתרון כמו שנאמר עד בלי השאיר לו שריד, וכ"ה מדרש חז"ל (יומא ע"ב),

והיינו לפי שנא' (לקמן ל"ו) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר, ולא נאמר מה נעשה ביתרון הזה, לכן למען חזק לב המתנדבים פן יחושו לעצמן שיהיה הנותר מוטל בבזיון ככלי אין חפץ בו מיד כאשר נצטוו אל הרמת תרומת הקדש, להפיס דעתם לזרזם הובטח להם מאז מראשית כי גם מן היתרון יעשו בגדי קדש וגם אלה יעלו לרצון לשרת בקדש, וממילא יובן כי על כן לא הוזכר בצוואת עשיית הבגדים ענין בגדי שרד, ולאשר לא נודע מתחלה שירות בגדים אלה ומה יעשה בהם לזאת עשו מן היתרון הזה מעשה אורג יריעות ישרות מבלי שום תמונת לבוש, למען יהיו מוכשרים לכל דבר אשר יהיה צורך באלה ועשו כזאת מכל אשר נמצא בידם נותר הנשאר לפנייהם אחרי עשותם כל בגדי כהונה אשר נצטוו עליהם בפרטות, ועשו כל אלה מכל מין לבדו מן התכלת והארגמן ומן תולעת השני, אמנם מן השש לא נמצא בידם נותר להעשות ממנו בגדי שרד, ולכן (שמות ל"ט) לא הוזכר שש, וכן בפ' מסעות (במדבר ד') שם נאמר כי על הארון מלמעלה בגד תכלת ועל השולחן יתנו בגד תולעת שני ועל המזבח בגד ארגמן, ומאין היו להם אלה הבגדים הלא המה את אשר עשו מן הנותר לפנייהם הן המה בגדי השרד, ומן השש לא היה הנותר לכן לא נעשה עמו דבר, ולפי המבואר שם הנאה להם להקראות בגדי השרד ותרגומו (געוואנדער פאן דען איבערבלייבענדען שטאפפען), ואפשר שע"ז רמז הראב"ע בפ"י, ושמעתי גם הרב החזקוני פ"י כן. והגר"א אמר בגדי השרד הוא כפרש"י והמפרשים, ומה שדרשו ז"ל על בגדי כהונה (יומא ע"ב), לשון בגדי דרשו, דלא שייך בגדי כ"א בלבושי אדם, וז"ש ומאי בגדי וכו' לרמז על בגדי כהונה כדרך מדרשם, ולא פ"י כאן, ומפרש והולך בפ' במדבר, ואמרה התורה כאן בגדי השרד כפי"א א"ע והרמב"ן ז"ל שיעשו מכל מין בגדים כרצונם ואח"כ בעת נסיעתם פ"י מה לעשות מכל מין ומין :

(יב) וַיֹּאמֶר יְדֹדְךָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (יג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֵת שַׁבָּתִי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בִּינִי וּבִינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְדֹד מִקְדָּשְׁכֶם: (יד) וּשְׁמַרְתֶּם אֵת הַשַּׁבָּת כִּי קָדֹשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ: (טו) שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְתּוֹן קָדֹשׁ לִידֹד כָּל הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת: (טז) וּשְׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתֶם בְּרִית עוֹלָם: (יז) בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לָעָלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְדֹד אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיִּנָּפֶשׁ: (יח) וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כָּכֻלָּתוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינַי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֲבֹן כְּתָבִים בְּאַצְבַּע אֱלֹהִים :

וַיֹּאמֶר יְדוּד אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר פסוק זה מוסבר בספר הזוהר כך: (בראשית דף רלט ע"א) "וידבר יהו"ה לעילא, אל משה באמצעיתא, לאמר בתרייתא, אתר דאית רשו לגלאה". ע"כ. ונראה **וַיֹּאמֶר ד'** אלו ישסו"ת הנמשכים **אל משה** שהוא סוד הדעת ומשם נמשך השפע עד ה**לאמר** מלכות.

כתב בספר **שערי אורה** - השער הראשון - הספירה העשירית – "והנני מפרש. דע כי כל דיבור בכל התורה הוא מידת הגבורה, והוא מעסקי תורה שבכתב, והסוד, תורה שבכתב מפי הגבורה שמענוה. ולשון אמירה היא מידת המלכות, והיא מעסקי תורה שבעל פה. ולפי שתורה שבכתב ותורה שבעל פה שתיהן צריכות זו לזו, ואין זו מתקיימת אלא עם זו, הוצרך השם לרמוז בתורה בכל מקום כי שתיהן צריכות זו לזו, וזהו: 'וידבר י"י אל משה לאמר', וידבר, בתחילת הפסוק, סוד התורה שבכתב; לאמר, סוף הפסוק, סוד תורה שבעל פה. ושתי הלשונות, לשון דבו"ר ולשון אמיר"ה, בהן תיבנה ותכונן כל התורה, וסימניך: כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות לד, כז). הרי ברית כרותה על תורה שבכתב כשהיא נדרשת על ידי תורה שבעל פה, באמרו: כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית. ע"כ.

וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הנהג אותם בבחינת דְּבַר אחד לדור ותאמר להם אשריכם שזכיתם לשבת וזה הוא **לאמר** מלשון האמרה וחשיבות **אך את שבתתי תשמרו**. כתב האר"י הקדוש בספר הליקוטים - פרשת כי תשא – "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר **אך את שבתתי תשמרו** וכו'. הנה תמיד תמצא ענין שני שבתות. גם בזה תבין היטב מהיכן טעו אותם שאמרו זו שמטה שניה. והענין, דע כי כאשר האציל המאציל העליון את הי"ס, תחילה האציל את הג"ר, ואז היה שבת עליון כנודע. (בינה) ואמנם כאשר האציל את אלו, לא האצילם בתיקון גמור, כי עדיין לא היו בתיקונם, ולזה עדיין יום זה לא נחשב במספר. והנה האציל אח"כ בשבוע האחרת בז' ימים אחרים, סוד ז' מלכים אשר מלכו בארץ אדום, וביום שיצא המלך הח' שנקרא הדר, לפי שלא נתקנו עדיין ג"ר לכן מתו. כי אלו המלכים, לפי שלא היה להם תיקון למעלה, לא היו יכולים המלכים אלו לסבול אור המאציל, לכן היו כלם דין ומתו ונתבטלו. כי כבר הודעתוך תיקונן עילאין, כי כלם הם מסכים והבדלים, כדי שיוכלו התחתונים לקבל מהם האור הגדול, ולא יכהו העינים שלהם כדרך המסתכל באור השמש. ע"כ.

שבתותי בלשון רבים ירמוז על ליל שבת ויום שבת, אי נמי ירמוז על תוספת שבת והשבת היא מלכות הנקראת **כי** כ'נסת ישראל **אות הוא** קרי היא כתיב הוא לרמוז על כך שהמלכות מחוברת עם הת"ת והיא המלכות עומדת **ביני וביניכם** היא ממצעת בין העולם העליון והשפל והיא הנקראת "לדור ודור" שאלו רחל ולאה **לדורתיכם**

ואמר **לדעת כי אני ידוד מקדשכם** על ידי השבת מתקשרים בני ישראל עם הדעה והקדושה (דעת וחכמה). היות והשבת במלכות, כמ"ש בספר שערי אורה השער הראשון ועוד, יש בה ענין **ושמרתם** כי כל לשון השמר פן ואל הוא במלכות והיא הנקראת בכל מקום **את** וכן **השבת** שבת ש' בת וכן נקראת **כי** כ'נסת י'שראל והיא נמשכת מן השבת העליונה הנקראת שבת הגדול שזו הבינה והיא נמשכת מן החכמה הנקרא **קדש הוא לכם מחלליה** מוסבר בספרים שזה מלשון חלל **מות יומת** כי בשבת יש עליית עולמות ובמקום נה"י דמלכות שעולים בשבת לחג"ת שלה נוצר חלל ואסור להכניס חול למקום החלל הזה והיא נקראת **כיכל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה** למה הנפש נכרתת כי הפגם הוא במלכות ששם אור הנפש. **ששת ימים** מאן אינון ששת ימים אלו הו"קשהם בשליטת מטט' ובהם **יעשה מלאכה** אולם **וביום השביעי** שזו מלכות דאצילות **שבת שבתון קדש לידוד** המלכות מתייחדת עם הת"ת **כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת** כי אין לבא אל המלך בלבוש שק כלומר אין להכניס מלאכה במקום הקדש. וכך אמר המגיד לרבי יוסף קארו "כל זמן שאתה מתעסק בגשמיות אתה ממשיך צרות ובעיות לעצמך" כי ר"י קארו הוא קדש ועיסוקו בחול לא מתאים.

ושמרו בני ישראל את השבת זה ליל שבת כי השמירה הוא במלכות שזה בחינת לילה וכ"כ בזוהר (שמות דף קלח ע"א) **ושמרו בני ישראל את השבת**, הא ליליא. ובתיקונים (דף כב ע"ב) "דבזמנא דשכינתא איהי בגלותא, אתמר בה ולא מצאה היונה מנוח וגומר, אלא בשבת ויומין טבין, ובההוא זמנא אתייחדת עם בעלה, וכמה נפשות יתרון קא נחתין עמה, לדיירא בישראל, הדא הוא דכתיב **ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם**, זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה, וכלים נאים באיברים דיליה, ואשה נאה דאיהי נשמתיה, דבגינה שריא שכינתא עלאה דאיהי נשמת כל חי עליה, וקודשא בריך הוא איהו שבת בחד, וינפש בחד, בשכינתא עלאה איהו שבת עליהו, ובשכינתא תתאה איהו וינפש עליהו, ויהיב לון נפשאן יתרון.

כתב בספר עמק המלך בשער טז - פרק מ : "וזהו סוד הפסוק **ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם** דייקא, **ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם** ויסוד ברית קודש הוא נקרא אות בצבא דיליה, צבאות להוציא דורות בני ישראל הקדושים. 'ואקרון סריסים ודאי, בגין לחכאה לשבתא לאשכחא רעוא דמאריהון, דכתיב ובחרו באשר חפצתי סתם, מאי באשר חפצתי זווגא דמטרוניתא'. 'ומחזיקים בבריתי, כל אחד בבריתי סתם, זכאה חולקיה מאן דאתקדש בקדושה דא וידע רזא דא', 'תא חזי כתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת ליי' אלהיך'. 'כל מלאכתך, באינון שיתא יומי עבידתייהו דבני נשא, ובגין כך האי מלה

דלא מזדווגי חברייה בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתייהו דבני נשא אלא עבידתייה דקב"ה, ומאי עבידתייה זווגא דמטרוניתא. 'ובגין כך חברייה מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכווני לבייהו' כידוע לנו, וכאשר נבאר במקומו בסוד תיקון זווג ליל שבת בסייעתא דקב"ה ושכינתיה. 'ואם יכוונו לבייהו נפקי מנייהו בני דמעלי בני דלא סטאן לימינא ולשמאלא בנין דמלכא ומטרוניתא, ובגין כך רזא דמלא כתיב, בניס אתם לי"י אלהיכם לי"י אלהיכם ודאי, בגין אלן דאקרון בנין ליה, בנין למלכא ולמטרוניתא. 'והא דעתייהו דחברייא דידעין רזא דא, בדא מתדבקין, ובגין כך אקרון בנין לקב"ה, והני אנון דעלמא מתקיימא בגינייהו, וכד סליק עלמא בדינא, אסתכל קב"ה באלין בנוי ומרחס עלמא, ועל דא כתיב כלה זרע אמת, זרע אמת ודאי. 'מהו אמת, עזקא קדישא שלמתא כמא דאת אמר תתן אמת ליעקב, אמת דא קב"ה, וכלא חד, ובגין כן זרע אמת ודאי. 'אמר ליה רבי יודאי בריך רחמנא דשדרני הכא, בריך רחמנא דהא מלה דא שמענא מפומך.

הנה בשער הפסוקים פ' כי תשא כתב הרב **ושמרו בני ישראל את השבת וגו'.** הנה ר"ת 'בני ישראל' את 'השבת', הוא ביאה. 'את 'השבת' 'לעשות', ר"ת אהל. 'לעשות את 'השבת', ר"ת לאה. 'בני ישראל' אות 'היא', ר"ת ביאה. 'אות 'היא' 'לעולם', ר"ת אהל. והענין הוא כי רמז לעונתן של ת"ת, מלילי שבת ללילי שבת. ורמז, כי צריך שישמרו וימתינו בני ישראל את השבת, ואז יקיימו מצות ביאה עם נשותיהם, הנקראים אהל, כי אין אהלו אלא אשתו. וכמו שפירש בפרשת יתרו בס"ה, על פסוק (ישעי' נ"ו ד') לסריסים אשר ישמרו את שבתותי, כמו (בראשית ל"ז י"א) ואביו שמר את הדבר :

לעשות את השבת היינו יום השבת שה"ס הת"ת **לדרתם** נדרש בתיקונים לעיל "לדירתם" היינו שקדושת השבת שורה בלב כאו"א מבנ"י **ברית עולם** ברית היינו יסוד המייחד את מידת יום ומידת לילה. בספר שערי אורה פרקים א, ב מייחס את השבת הן למלכות והן ליסוד ואלו בחינות ליל שבת ויום שבת. השבת נמצאת **ביני בין ז"א ובין בני ישראל** המושרשים במלכות **אות הוא לעלם** ויש בשבת בחינת יסוד הנקראת אות כי היא מחוברת אל הת"ת כאמור **כי ששת ימים עשה ידוד את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש** בששת ימים לא כתוב אלא ששת ימים ואלו הו"ק וכ"כ בספר שעת רצון על הזוהר - ח"א דף ל ע"א "שיתא יומין אתעבידו לאנהרא כד"א כי ששת ימים עשה ה' כו'. פי' הם ו"ק דז"א שהם הם הו"ק עצמם יום א' הוא החסד יום ב' הגבורה עד יום השישי הוא היסוד כמ"ש רבינו ז"ל בכ"מ ומהם בדרוש ראשון למועדים והדברים הללו עתיקים הם ולפיכך לא אמר הכתוב בששת ימים אלא ששת ימים". ע"כ. **וביום השביעי** זו המלכות. ומוסבר בספר הבהיר - המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז"ל **"וביום השביעי שבת וינפש**, מאי

וינפש, מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות שנאמר וינפש. וכתב בפירוש הרקאנאטי על התורה - פרשת אמור "כתב הרב הגדול ז"ל ועל דרך האמת כי ששת ימים עשה י"י את השמים ואת הארץ וביום השביעי הוא שבת ואין לו בן זוג וכנסת ישראל היא בת זוגו.

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים באצבע אלהים כתב בספר עבודת הקודש - חלק ד פרק כ - "רב ושמאל דאמרי תרויהו חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלם נתנו למשה, וידוע לחכמים כי מסוד חמשים שערי בינה משתלשלים כל הדברים וכל סתרי מעשה בראשית ומעשה מרכבה הכל בא ונאצל ונהיה מהשערים ההם כידוע לחכמי לב העומדים בסוד עושה בראשית, ובסודן נכללים כל הדברים עליונים ותחתונים בסוד מה שנאצל ונברא ונעשה, והכל נתן למשה על השלמות בסוד **ויתן אל משה ככלתו** ככלתו דיקא הכל נתן לו בפירושו ובדקדוקיו עם כל החכמות שיש בהם והקבלות כפי מעלתו והשגתו ע"ה, חוץ מאחת שהוא שער החמשים שהוא שער הדממה שהוא שער המהות כי השער ההוא סגור ודומם אפילו בפניו של משה ע"ה, והוא שקול כנגד כל מ"ט שערים. **ויתן** הקב"ה את הלוחות **אל משה ככלתו** היינו שמרע"ה הוא בחינת כלה כלפי הקב"ה.

כתב בספר הציוני: **אך את שבתותי תשמרו** וגו' כבר בארנו כי צוה בכאן בזכור יסוד ליום ובשמור לילה כאשר רמזנו בסודם. וזה טעם מלת **שבתותי** כולל שניהם שני שבתות כי נאה לצדיק עטרה (מל') ושניהם נקראו שבת בשניהם נאמר אות. וחייב במחלליה כרת. והדבר נכון מדה כנגד מדה המפריד אלוף ומחללו שיהא הוא נכרת כענף הנכרת מעיקרו כי הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ואל שרשיו וזה יכרת משם. ואמר ביום השביעי שבת שבתון קדש לה' בעבור שהוא יסוד עולם. וכן הזכיר בשבת שהוא ברי"ת עולם גם מטעם זה. וזה סוד טעם שבת וינפש שהוא נשמה יתירה וסודם ידוע ממה שאמר בבראשית רבה אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם נתן בן זוג וכו' א"ל כנסת ישראל תהא בן זוגך והיא מעבר הנפשות והנשמות הטהורות ומשם פורחות הנשמות ושם ינוחו יגיעי כח ויסוד קיומם. והנשמה היתירה שבשבת הוא סוד זכו"ר ושמור"ר בדבור אחד נאמרו והוא עת הכנסת הכלה לחופה אשר פרו יתן בעתו וידע אדם את חוה אשתו.

רקאנאטי על התורה - פרשת תצוה - ואתה דבר אל בני ישראל אך את שבתותי תשמרו וגו'. אמר שבתותי ולא שבתותי לרמוז לזכור ושמור ועל כן אמר אות היא האות לזכור והיא לשמור ועל כן אמר אחריו ושמרתם את השבת רמז לשמור ואמר כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה מדה כנגד מדה כי מזכור הוא אצילות הנשמה למטה כמה דאת אמר ממני פריך נמצא (הושע יד' ט') וכשאינה חוזרת למקום הראוי לה אז היא נכרתת ונאבדת מן המקום אשר היא ראויה לשוב שמה וזהו מקרב עמה

ועל הצדיק הוא אומר שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נז' ה'). ובמדרש שיר השירים תוכו רצוף אהבה אלו נפשות הצדיקים הנזונות עמו במרום. וחכמי המחקר אמרו כי נשמת האדם יש לה בריאות וחולי. חוליה הם המעשים הרעים ובריאותה הם המעשים הטובים ואמרו על החכם כשהוא נפטר מן העולם תהי נשמתו מדרך חכמתו נאצלת מכל יצירי מטה ונוגעת אל הצורה העליונה הטהורה והקדומה ובאה בתוכה ועוד אמרו כי אין המבוקש ממנו אלא שתשוב נפש האדם אלהית. ואמר לדורותם ברית עולם כי הברית רמז לשבת.

ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים וגו'. כבר פירשתי כי במלת אות רומז ליסוד והיא רומז לכנסת ישראל ומלת ששת לא תחסר אות ב' וגם טעם שבת וינפש פירשתי בסוד נשמה יתירה. ויש מפרשים וינפש כלומר נשלמו הכחות והצורות העליונות ונתפשטה נשמה בגוף והחלו התולדות מכאן ואילך. ואמרו רז"ל בפרק ב' דביצה אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי כל מצוה שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת שנתן להם בצנעה שנאמר ביני ובין בני ישראל. ובאלה שמות רבה פירש המאמר הזה. ראו כי י"י נתן לכם את השבת לכם ניתנה ולא לאומות העולם. מכאן אמרו אם יבואו בני נח וישמרו את השבת לא דיין שאינן נוטלין שכר אלא חייבין מיתה שנאמר יום ולילה לא ישבותו ואזהרה לבני נח זו היא מיתתן וכן הוא אומר ביני ובין בני ישראל אות היא. משל למלך יושב ומטרונה יושבת כנגדו העובר ביניהם חייב מיתה והרמז לכנסת ישראל של מעלה. ובאלה הדברים רבה אמר רבי חייא בר אבא בנוהג שבעולם מלך ומטרוניתא יושבין ומשיחין זה עם זה מי שבא ומכניס עצמו ביניהן אינו חייב מיתה? כך השבת היא בין הקב"ה ובין ישראל שנאמר **ביני ובין בני ישראל** לפיכך כל גוי שמכניס עצמו ביניהם עד שלא מל חייב מיתה. וזהו מאמרם עוד גוי ששבת חייב מיתה. והנה השומר שבת כהלכתו מייחד הקב"ה וכנסת ישראל וגורם ברכה למעלה ולמטה בייחוד ההוא ולזה אמרו רז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מחול לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' (ישעיה נז' ב'). וסוד הענין הוא כי איסור עבודה זרה הוא עקרו כי מפריד בין השכינה אל הבנין והשומר שבת מתקן מעוותו וזו תשובה שלימה:

פרק לב

(א) וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשָׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ: (ב) וַיֹּאמֶר אֶלֶהֱם אֶהֱרֹן פָּרְקוּ נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלַי: (ג) וַיִּתְּפְּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וּבָבִיאוּ אֶל

אָהֲרֹן: (ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצַּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסִּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ה) וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנֵי וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר חַג לִידֹד מִחֹר: (ו) וַיִּשְׁכְּמוּ מִמִּמְחֶרֶת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגָּשׁוּ שְׁלָמִים וַיִּשָּׁב הָעָם לֶאֱכֹל וּשְׁתֹּי וַיִּקְמוּ לְצַחֵק: (ז) וַיְדַבֵּר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה לֵּךְ רֵד כִּי שָׁחַת עַמְּךָ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ח) סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסִּכָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ט) וַיֹּאמֶר יְדֹד אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֶת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קָשָׁה עֶרְף הוּא: (י) וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיַּחֲר אִפִּי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל:

וַיֵּרָא הָעָם הַזֶּה הַיֵּינוּ הָעֶרֶב רַב הֵם אַחוּזִים בַּחֲצוֹנוֹת הַמַּלְכוֹת הַנִּקְרָא כִּי כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁשׁ הַיֵּינוּ בֹּא שֶׁשׁ בָּאוּ שֶׁשׁ שָׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם וְעַדִּין מֹשֶׁה לֹא לֹרְדַת מִן הָהָר יֵרֵד מֵהָר סִינִי וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן שֶׁהוּא אִישׁ הַחֶסֶד וּבִזָּה רָצוּ לְהַתְחַזֵּק הֵן מִצַּד הַגְּבוּרוֹת שֶׁרָצוּ אֲלֵקִים וְהֵן מִצַּד הַחֶסֶד שֶׁנִּקְהָלוּ עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה עֵנָן ד' עֲלֵיהֶם יוֹמָם וְעֲלֵינוּ אֵין עֵנָן וְאֵין הַשְׁגָּחָה כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מִה הָיָה לוֹ. סֵפֶר הַזִּהְיָר שְׁמוֹת (דף קצ"א ע"א) תֵּא חֲזִי כְּתִיב, וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשְׁשׁ מֹשֶׁה, מֵאֵן הָעָם? אֵינוֹן עֶרֶב רַב, מֵאֵן עֶרֶב רַב, וְכִי לֹודִים וְכוֹשִׁים וְכַפְתּוֹרִים וְתוֹגֵרְמִים הוּוּ, דִּקְרָאן לֹון עֶרֶב רַב, וְהֵלֵא מִצְרַיִם הוּוּ, וּמִמִּצְרַיִם נִטְלוּ, וְאֵלוּ הוּוּ עֶרְבוּבִיא דַּעֲמִין סִגִּיאִין, הִכִּי הוּוּ לִיָּה לְמַכְתֵּב, עֶרֶב רַב עֲלוּ אַתֶּם, לִפִּי עֶרְבוּבִיא דִּלְהוֹן, אֵלֵא (שְׁמוֹת יב ל"ח) עֶרֶב רַב עֲלֵה אַתֶּם, עֲמֵא חַד הוּוּ וְלִישָׁן חַד, אֲבַל כָּל חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם וְכָל חֲרָטוּמֵי דִלְהוֹן הוּוּ, דְּכְתִיב בְּהוּ (שֵׁם ז' כ"ג) וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטוּמֵי מִצְרַיִם, דְּבַעוּ לְמִיקָם לְקַבֵּל פְּלִיאָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּיוֹן דְּחִמּוּ נִסִּין וּפְלִיאָן דְּעֵבֵד מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, אֶהֱדְרוּ לִגְבֵי מֹשֶׁה, אִמֵּר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה לֹא תִקְבֵּל לֹון, אִמֵּר מֹשֶׁה מֵאֵרִיָּה דְּעֵלְמָא, כִּיוֹן דְּחִמּוּ גְבוּרְתָּא דִּילָךְ בֹּאֵעַן לֹאֲתַגִּיירָא, יַחֲמוֹן גְּבוּרְתָּךְ בְּכָל יוֹמָא, וַיִּנְדַּעוֹן דְּלִית אֱלֹהָא בְּרַ מִנֵּךְ, וְקַבֵּל לֹון מֹשֶׁה. אִמֵּאֵי קֵרָא לֹון עֶרֶב רַב, אֵלֵא כָּל חֲרָשִׁין דְּמִצְרַיִם הוּוּ, וּבְרִישֵׁהוֹן יוֹנוֹס וַיִּמְבְּרוּס, וּבִשְׁעֵתָא דִּיוֹמָא הוּוּ עֲבַדִּי תְדִיר חֲרָשִׁיָּהוּ, וְכָל אֲלִין חֲרָשִׁין עֲלֵאִין, הוּוּ מִסְתַּכְלִי מְכִי נְטִי שְׁמֵשָׁא, מִשִּׁירוֹתָא דְּשִׁית שְׁעוֹת וּמַחְצָה, עַד שִׁירוֹתָא דְּתִשְׁעָה וּמַחְצָה, דֶּהֵיִינוּ עֶרֶב רַבְרַבָּא, כָּל אֵינוֹן חֲרָשִׁין זַעֲרִין, מִשִּׁירוֹתָא דְּתִשְׁעָה וּמַחְצָה עַד פְּלִגּוֹת לִילֵיא. אֵינוֹן עֲלֵאִין דְּבָהוּ, הוּוּ מִסְתַּכְלִי מְכִי נְטִי שְׁמֵשָׁא, דֶּהָא כְּדִין שְׂרָאן תִּשְׁעָה מֵאָה וְתִשְׁעִין וְחֲמִשׁ דְּרָגִין, לְמִשְׁטָטָא עַל טוֹרֵי חֲשׂוֹךְ, וְרוּחָא דִּלְהוֹן הוּוּ מִשְׁטָטָא עַל כָּל אֵינוֹן חֲרָשִׁין (נ"א דְּרָגִין) בַּחֲרָשִׁיָּהוּ, וְאֲלִין הוּוּ עֲבַדִּי כָּל מֵה דֹאֵינוֹן בַּעָאן, עַד דְּכָל מִצְרַאֵי רַחְצֵנוּ דִּלְהוֹן בֹּאֲלִין הוּוּ, וְקֵרָאן לֹון עֶרֶב רַב, בְּגִין דֹּאֵית עֶרֶב זַעֲרִיא, מִתִּשְׁעָה שְׁעוֹת וּמַחְצָה וְלִתְתָּא, דֹּא עֶרֶב זַעֲרִיא, וְתִרֵי עֶרְבֵי אֵינוֹן, וְעַל דֹּא וְגַם עֶרֶב רַב

עלה אתם. וחכמתא דלהון הוה סגי, ואינון אסתכלו בשעתי דיומא, ואסתכלו בדרגא דמשה, וחמו דהא בכל סטרין **בשש משה**, בשש שעתי קדמאין דיומא, דאינון לא יכלין לשלטאה בהו, (ס"א בגין שית) בשית דרגין עלאין דאחידן ביה (נ"א דאחיד בהו), ובכל סטרין בשית הוה, ובעטרין דאלין שית הוה זמין לרדת מן ההר, דכתיב כי בשש משה לרדת מן ההר. מיד ויקהל העם על אהרן, (דהכי תנינן דבההיא שעתא דנחית משה וקביל אורייתא בלחודוי, כללא דכל ישראל, ואיהו קביל אורייתא בעלמא, ואפילו מגלת אסתר, דכתיב (אסתר ט כז) וקבל היהודים, וקבלו היהודים מבעי ליה, מאי וקבל, אלא דא משה דאיהו היהודים, כללא דיהודאי.

ויקהל העם על אהרן, אמאי על אהרן, בגין לאתכללא בסטרא דימינא, דהא אינון שמאלא בעו מניה, ובגין דלהוי כליל בימינא, אתכנשו על אהרן, **ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים**, (אלהי"ם ודאי, בעו סטר שמאלא, **אשר ילכו**, אשר ילך מבעי ליה, מאי אשר ילכו, אלא אלהי"ם שית דרגא אינון, (ד"א ששת ימי המעשה), כלהו בסטר שמאלא דאלהי"ם שית אינון, דאי תימא דהא שבע אינון, ההוא אלהי"ם עלאה לא עאל בכללא). תא חזי, כל זמנא דהוה משה במצרים, שמא דאלהי"ם לא דכיר, אלא שמא דיהו"ה, ועל דא קשיא ליה לפרעה, בגין דלא יהא תוקפא לההוא סטרא אחרא, ולא יתתקף בעלמא, השתא בעו ההיא, מלה והיינו **קום עשה לנו אלהי"ם**, לנו דייקא (והוא גימ' אלקים), דאנן צריכין להאי מלה, לתקפא סטרא דילן, דהוה אתדחיא עד השתא. **אשר ילכו לפנינו**, מאי אמרו, אלא הכי אמרו, חמינן דאתון ישראל כל טוב וכל יקר דעלמא לכו, ואנן דחיין לבר, דילכון (שמות יג כא) ויהו"ה הולך לפניהם יומם, אוף הכי אלהי"ם אשר ילכו לפנינו, כמה דאזיל קמייכו יהו"ה, דהא רשו אית לסטרא דילן למהך אוף הכי לקמנא, אי נזמין ליה עובדא. תא חזי, כל ענני יקר דאזלו במדברא, לא הוו חפיין אלא לבני ישראל לחודייהו, וההוא עננא דיקר דכתיב ויהו"ה הולך לפניהם יומם, אזלא לקמיייהו, ואלין ערב רב וכל אינון בעירי עאנין ותורין, הוו אזלו לבר ממשרייתא לבתרייתא. ותא חזי, כל אינון ארבעין שנין דקא אזלו ישראל במדברא, שום לכלוכא וטנופא לא הוה גו ענני לגו, ועל דא עאני ותורי דהוו אכלי עשב לבר הוו, וכל אינון דנטרי לון. אמר רבי אלעזר, אבא אי הכי, אינון ערב רב לא הוו אכלי מן מנא, אמר ליה, ודאי הכי הוא, אלא מה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב לעבדיה, וממה הוו אכלי, מתמצית מה דאשתאר מבתר ריחיא פסולת, וקרא אכריז ואמר, (שם טז לה) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, בני ישראל ולא אחרא, ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר ערב רב עאני ותורי דהוו בינייהו. עד השתא הוו אתכפיין אינון ערב רב, והשתא קמו ובעו עובדא לאתקפא לסטרא אחרא, אמרו או נהא כלנא עמא חדא, ונהוי בכללא עמכון, או יהא לן מאן דיהך קמנא, כמה דיהך אלהכון קמיכון, אמר אהרן, חס ושלו

דאלין ישתתפון בעמא קדישא, למהוי כלא כללא חדא, ולא יתערבון עמא קדישא בעמא דא כללא חדא, אלא טב איהו לאפרשא לון מגו עמא קדישא עד דייתי משה, ואהרן לטב אתכוון, אלא סגיאין הוו מישראל דאשתתפו בהדיהו בלבא, ובגין כך, כד אתא משה אצטריך לבררא וללבנא לעמא קדישא מההוא חובא, ואשקי לון שקיו, עד דאתברירו כלהו, ולא אשתאר בהו פסולת כלל:

ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנתיכם והביאו אלי רצה אהרן לעכב אותם עד שיבא משה ולכן אמר להם לפרוק את נזמי הזהב שבאזני הנשים. הנשים לא רצו לתת זהבן לעגל ועל כך יש להן שכר שאינן עושות מלאכה בראשי חודשים. ברם כאן העם הביא את נזמי הזהב שלו וכ"כ בזוהר (שמות דף קצב ע"א) "אמר לון אהרן, **פרקו נזמי הזהב, וכי לא הוה לון דהבא אחרא? אלא אמר אהרן בעוד דאית לון קטטה בבנייהו ובנשייהו יתעכבון, ובין כך ייתי משה. תא חזי, תנינן קשים גרים לישראל כספחת בבשר החי, כל שכן אלין דלא הוו גרים כדקא יאות, אינון מה עבדו? **ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם**, כמה אלפי ורבוון הוו מנזמיהון תמן. ואמר **ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם וביאו אל אהרן** עצתו לא הועילה כיון שהביאו מיד זהב.**

ויקח מידם לפי דברי הזוהר זו הייתה טעותו הקשה של אהרן שהוא לקח מידם. בלקיחה זו הוא החשיב אותם ומזה קבל העגל את כוחו. עיין בערך ויהי ביום השמיני שם הקריב אהרן עגל לחטאת ככפרה על חטא העגל. לפי הארי הקדוש התגלגל אהרן הכהן בעלי הכהן וכשמת עלי הכהן בצורה טרגית התכפר לו חטאו. והנה דרשת הזוהר:

זוהר שמות דף קצב ע"א - מה כתיב **ויקח מידם ויצר אותו בחרט וגו'**, אהרן לא אסתמר מאינון תרין חכימין דהוו ברישיהון דההוא ערב רב, חד מנייהו הוה קמיה, ואחרא הוה עביד בחרשוי, כיון דתרווייהו אתייעטו כחדא, נטלו ההיא דהבא, (חד) תרין שלישי בידא דחד, ושליש בידא דאחרא, בגין דהכי אצטריך בההוא זינא דחרשא. בכה רבי שמעון, אמר אי חסידא קדישא אהרן משיחא דאלהא רבא, בחסידותך נפלו כמה מעמא קדישא, ואנת לא הוית ידע לאסתמרא, מהו עבדו, כד מטו שית שעתין, ויומא הוה במתקלא, נטלו ההוא דהבא דפריקו מאודניהון, מאי טעמא, בגין דמאן דאצטריך למעבד חרשא, לא בעי למיחס עינוי על ממונא, ואינון אמרי שעתא קיימא לן אי אנן לא מעכבין, לאו שעתא למיחס על דהבא, מיד ויתפרקו כל העם, מאי ויתפרקו, כמה דאת אמר (מ"א יט יא) מפרק הרים ומשבר סלעים, דחבילו ותברו אודניהו, בכה כמלקדמין ואמר, אי עמא קדישא דקודשא בריך הוא:

פתח רבי שמעון **בבכיה** ואמר, (שמות כא ו) והגישו אדניו אל האלהים וגו', הא אוקמוה חברייא, און דשמע בסיני (ויקרא כה נה) כי לי בני ישראל עבדים וגו', ואיהו פריק עול מלכות שמים מעליה וזבין גרמיה לאחר, תרצע, ואלין חייביא רשיעין גוברין בישין, בתיאובתא דלהון למהדר לסרחנייהו, לא בעו מנשיהון ובניהון, אלא חבילו אורחיהו (ס"א אודנייהו), ואתפרקו מעול שמיא דפקיד להו משה, ותברו אודנייהו, דלית לון חולקא בשמא קדישא ועמא קדישא. מה עבדו, פליגו תרווייהו ההוא דהבא, חד נטיל תרין שלישי, וחד שלישי, קמו לקבל שמשא בשית שעתין, עבדו חרשייהו ובלטו בלטיהון, בחרשא דפומא, כיון דמטא שירותא דשבע, ארימו תרווייהו ידיהו על ידוי דאהרן, (ומנלן דמידא דתרווייהו, (ס"א יד מכל חד נטל) נטל ולא יתיר), דכתיב **ויקח מידם**, תרווייהו הוו ולא יתיר, כיון דאיהו קביל מידם (תרי, ולא ידיהם), קלא נפק ואמר, (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע, דכתיב כי ברע הוא, אייתי רע לעלמא. רזא דמלה, אינון רשעים חייבין חרשין בנוי דבלעם חייבא, בני בנוי דלבן רשיע, חמו דכוס של ברכה בימין איהו, ומן ימינא אתקף תדיר (ס"א יתיר), אמרו אי יהא בסטר דא, ההוא רישא דימינא, הא תוקפא דילן כדקא יאות. כיון דמטא שבע שעתין דיומא, יהבו ליה לאהרן מיד, אי איהו הוה אמר לון שוו ליה בארעא בקדמיתא, ואנא אטול, לא הוו יכלין בחרשייהו כלום, אלא מידם נטל, וקרא מתרעם ואמר ויקח, מידם חמו מה עבד אהרן, גבר נביאה גבר חכים לא ידע לאסתמרא, דאלו נטיל מארעא, כל חרשין דעלמא לא הוו יכלין לאצלחא, אבל במה אצלחו בעובדא דא, בגין דויקח מידם, ולא מארעא.

ויצר אתו בחרט מה הוא חרט? זה סדין וכך פירש רש"י בפירושו הראשון לפי האמור במלכים ה "בחרטיים" **ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוד מארץ מצרים**. ברם, כתוב בזוהר שם: **ויצר אותו בחרט**, לאו כמה דחשבין בני נשא, דעבד ציורין במחוגה או במלה אחרא, אלא אתא קרא לאוכחא מלה, דאהרן לא ידע לאסתמרא, אילו כד נטל מידיהון הוה שדי לארעא, ואף על גב דיטול ליה לבתר, לא הוה אצלח עובדא בישא דא, אבל בכלא סיועא בישא הוה, דנקיט דהבא וטמריה מעינא, ביש בתר ביש, מאי ויצר אותו בחרט, דשוי כל דהבא בכיסא חדא ואסתמר מעינא, כדין סליק כלא לעובדא.

בספרא דחנוך אשכחנא, דהוה אמר הכי, ברא יחידאה יתייליד לההוא רישא חוורא, וכד ייתון מבשרא דחמרי, יטעין ליה, בההוא דעייל (נ"א דנטיל) מרגלן בזגין דדהבא, בלא דעתא דיליה, ודיוקנא יצייר בציורא בחרט, מאי בחרט, בחרט אנוש, דא קלמוסא דאנוש חייבא דאטעי לבני נשא, ודאי דא ברירא דמלה דאנוש, כד אטעי עלמא בקלמוסא הוה רשים רשימין דכל דיוקנן ופלחנן נכראין, בההוא קלמוסא רשים רשימו, ועל דא כתיב בחרט, ההוא דאשתמודע למעבד הכי, ודא הוה ברירו

דמלה. וכלא הוה, דודאי בכיסא ארמי דהבא, וכסי ליה מעינא, כמה דאמרו אינון חרשין, והכי אצטריך בזיני דחרשין אלין, ודא הוא עובדא דחרשין אלין, מלה דאצטריך באתגליא לאתגלאה לבתר, אצטריך טמירו וכסויא בקדמיתא, דיתכסי מעינא, ובתר יפוק אומנא לאומנותיה, ומלה דאצטריך בכסויא לבתר, אצטריך באתגליא כקדמיתא. השתא בני רחימאי רחימין דנפשאי, מה אעביד, ודאי אצטריכנא לגלאה, אציתו ואטמירו מלין, בסטר קדושה ההוא אלהי"ם דקשוט, מלך על עלמא, בתלת (מלין) עלמין אתתקף, בבריאה, ביצירה, בעשיה, והא אתמר רזא דכל חדא וחדא הכא, לקבל בריאה **ויקח מידם**, מלה דלא הוה ביה עד כען כלום, לקבל יצירה, **ויצר אותו בחרט**, לקבל עשיה, **ויעשהו עגל מסכה**, מאן חמא חרשין בכל עלמא כאלין. השתא אית למימר, וכי לא כתיב **ואשליכוהו באש** ולא יתיר, וכדין **ויצא העגל הזה**, והשתא את אמרת **ויעשהו עגל מסכה**? אלא חס ושלום דאהרן עבד, וקרא אוכח דכתיב **ויקח את העגל אשר עשו**, אבל ממה דכתיב ויקח מידם, וכתיב ויצר אותו, מחילא דתרין אלין אתעביד כלא, כביכול הוא עביד ליה, דאי תרין אלין לא הוו, לא אתעביד, ולא נפק לאומנותא, אבל מאן גרם דאתעביד, אינון תרין, (כביכול ויעשהו, איהו ודאי עשהו), בעוד דאיהו לקח מידם, אינהו הוו עבדי חרשיהו, ומלחשי בפומייהו, ומשכי רוחא לתתא מן סטרא אחרא. ומשכו תרין רוחין כחדא, חד מן דכר, וחד מן נוקבא, דכר אתלבש בדיוקנא דשור, נוקבא בדיוקנא דחמור, תרווייהו הוו כלילן כחדא, אמאי תרין אלין, אלא שור הא אתמר, חמור אמאי, בגין דחרשין אלין דמצראי, כתיב בהו (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם. ועל דא כל אינון דישראל דמיתו, אתחברו בהדיהו בלבהון, ובגין דהוו תרין דיוקנן, כתיב אלה אלהי"ך ישראל, ולא כתיב זה, אלא אלה, תרין הוו כחדא, אשר העלוד מארץ מצרים, העלוד, ולא העלך :

מה הוא לשון **מסכה**? אלא מוסבר בספר הזוהר שיש ק"ך צירופים של שם אלקים וזה הוא מסכה גימ' קכ"ה כנגד ק"ך צירופים וה' אותיות שם אלקים. עיין מסכה. כתוב בזוהר (שם) שהיה שוקל קכ"ה קנטרין "כתיב, ויעשהו עגל מסכה ויאמרו, ויאמר לא כתיב, אלא ויאמרו, דאהרן לא אמר מדי. תנינן, מאה ועשרים וחמש קנטרין הוו ביה, היך כתיב ויקח מידם, וכי בידם הוו כלא אלין קנטרין, אלא מכללא דאינון קנטרין נטלו מלי ידיהו, וההוא זעיר אסתלק על כלא, כאילו הוה כלא בדיהו.

וירא אהרן מה ראה? ראה שהרגו את חור בן מרים כשניסה להניא את העם מלעשות את העגל וזה הוא **ויבן מזבח** ויבן מזבוח, חור היה מוטל זבוח **לפניו ויקרא אהרן** ויאמר **חג לידוד מחר** שוב מנסה אהרן לדחות אותם לעוד יום עד שיגיע משה.

הנה הזוהר שם: תא חזי מה כתיב, **וירא אהרן ויבן מזבח לפניו**, אי חסידא קדישא (אומר הרשב"י), כמה רעותך הוה לטב, ולא ידעת לאסתמרא, כיון דארמי ליה בנורא, אתתקף חילא דסטרא אחרא תמן בנורא, ונפק דיוקנא דשור כמה דאתמר, בתרין משיכין דסטרא אחרא, מיד וירא אהרן, מהו וירא אהרן, חמא דסטרא אחרא אתתקף, מיד ויבן מזבח לפניו, דאלמלא דאקדים ובנה מזבח דא, עלמא אתהדר לחרבנא. ללסטים דהוה נפיק לקפחא ולקטלא בני נשא, חמא לגיונא דמלכא דההוא לסטים נפק בחילא תקיף, מה עבד ההוא לגיונא, אשתדל בהדי מלכא לנפקא בארחא, ומשיך ליה ההוא לגיונא בההוא ארחא, עד דאזיל ההוא לסטים בההוא ארחא, חמא דיוקנא דמלכא קאים קמיה, כיון דחמא ליה למלכא דהוה אזיל קמיה בארחא, מיד נרתע ואהדר לאחורא. כך וירא אהרן, דסטר אחרא אתקף, אחיד באסוותא ואתקף בסטר קדושה ושוי ליה קמיה, כיון דחמא סטרא בישא דיוקנא דמלכא דקאים, מיד אהדר לאחורא ואתחלש תוקפיה וחיליה דהוה אתתקף, (מיד ויבן מזבח לפניו), ומזבח דא אתגבר ואתחלש סטרא אחרא.

כתוב בזוהר שמות קצג ע"א "תא חזי מה כתיב, **ויקרא אהרן ויאמר חג ליהו"ה מחר**, חג ליהו"ה ולא לעגל, ולסטר קדושה עבד, ולסטר קדושה קרא ואמר, ודא אסוותא אקדים, דאלמלא דעבד דא, לא קאים עלמא על קיומיה. ועם כל דא לא שכיך רוגזיה מאהרן, אף על גב דלא אתכוון לביש, אמר ליה קודשא בריך הוא, אהרן, תרין חרשין אלין משכו לך למה דבעו, חייך תרין בנך יפלון, ועל חובא דא יתפסקון, (ס"א ובחובא דא יתפסון), הדא הוא דכתיב (דברים ט כ) ובאהרן התאנף יהו"ה מאד להשמידו, מאי להשמידו, אלין בנוי, כמה דאת אמר (עמוס ב ט) ואשמיד פריו ממעל, דפרי דבר נש בנוי אינון. תא חזי אהרן שוי ליה לההוא מזבח לפניו, ועגלא תב לאחורא, בנוי שוו לסטר אחרא לפניו, וסטר קדושה אהדר לאחורא, דכתיב (ויקרא י א) ויקריבו לפני יהו"ה, לפני יהו"ה שוו, אתפסו בחובה דא. אהרן חשב דבין כך ייתי משה, ועל דא ההוא מזבח לא סתיר ליה משה, דאילו הוה כמה דחשבין בני נשא, מלה קדמאה דאבעי למשה, לנתצא לההוא מזבח אצטריך, כמה דנבי עדו על מזבח דבית אל, ונבואתיה על ההוא מזבח הוה, אבל הכא מלה אחרא הוה, כמה דאתמר, וכתיב ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתיב וינתץ את המזבח. תא חזי, ויקרא אהרן, אכריז איהו בקלא ואמר, כתיב הכא ויקרא ויאמר, וכתיב ביונה (יונה ג ד) ויקרא ויאמר, מה להלן כריז לדינא, אוף הכא כריז לדינא, חג ליהו"ה מחר, נבי נבואה בההוא רוח דמזבח, דזמין דינא לשריא עליהו, חג ליהו"ה, למעבד בכו דינא. ותלת דינן הוו, חד ויגוף יהו"ה את העם, וחד בבני לוי, וחד דאשקי לבני ישראל, והיינו חג, דבני לוי, ליהו"ה, דויגוף יהו"ה, מחר, דאשקי לון משה, וביתו בההוא ליליא, ולמחר אשתכחו נפיחין ומתין, ואינון מיין הוו מכשכשין במעיהון כל

ליליא, ובצפרא אשתכחו מתין, ועל דא חג ליהו"ה מחר, וכל אסותא דעבד אהרן, בגין דכתיב ויבן מזבח לפניו. תא חזי (ההוא מזבח דקדושה הוה), דכתיב וירא את העגל ומחולות, ואילו מזבח לא כתיב, דהא אהרן מנדע הוה ידע, דכתיב (שמות כב יט) זבח לאלהים יחרם, בלתי ליהו"ה לבדו, ודאי אשתזיב אהרן בעיטא טבא דדבר לנפשיה, וכלא ברעותא שלים טב דלא אתכוין לביש. אמר ליה רבי אלעזר, אבא ודאי הכי הוא, וישראל לא הוו, אבל ירבעם דעבד עגלין, הא ישראל הוו ועגל עבדו, אמר ליה ודאי ואוקמוה, אבל ירבעם חטא והחטיא, ולא כמה דאמרו, דודאי חובא בישא עבד, ובמלכות חטא. אמר ירבעם, ודאי ידענא דהא סטר קדושה לא שריא אלא בלבא דכל עלמא ודא ירושלם, אנא לא יכילנא לאמשכא לההוא סטר הכא, מה אעביד מיד (מ"א יב כח) ויועץ המלך ויעש וגו', נטל עיטא בישא, אמר הא סטרא אחרא דאתמשכא מיד לכל אתר, וכל שכן בארעא דא, דתיאובתיה לאשראה בגויה, אבל לא יכלא לאתלבשא אלא בדיוקנא דשור. תרין עגלים אמאי, אלא אמר ירבעם (ס"א במצרים ובמדברא) במדברא הוו אינון חרשין, דכתיב (יחזקאל כג כ) בשר חמורים בשרם, (ס"א לאו אינון מצרים אלא), הכא אינון תרין רוחין בישין, יתלבשו כדקא חזי לון, דכר ונוקבא אינון, דכר הוה בבית אל ונוקבא הות בדן, ומגו דכתיב (משלי ה ג) נפת תטפנה שפתי זרה, אתמשכו ישראל אבתרה יתיר, דכתיב (מ"א יב ל) וילכו העם לפני האחד עד דן, ובגין כך תרין עגלין הוו, ומשיך לון ירבעם בארעא קדישא, והוה חובא עליה ועל ישראל, ומנע ברכאן מן עלמא, ועליה כתיב (שם כח כד) גוזל אביו ואמו וגו'. ועל דא הוו עגלין, דהא לבושא קדמא דמתלבש סטרא אחרא שור איהו, כמה דאתמר, ואי תימא אמאי איהו עגל ולא שור, אלא ודאי כך אתחזי, וכן בכל סטרין שירותא דלבושא זוטא איהו, והא אוקימנא. ועל דא בני רחימאי, כיון דאלהי"ם בעו, ובסטר דאלהי"ם אתבני עובדא, אלהי"ם קדישא, אימא דאחידת תדיר בדוועא דמלכא וסליקת רצועא, לא הות תמן, ואצטריך ליה למשה למהוי תמן באתרהא, כיון דאנקיד ליה קודשא בריך הוא, אסתכל, תלת זמנין אנקיד ליה, אי משה רעיא מהימנא, כמה חילך תקיף כמה גבורתך רב. תלת זמנין אנקיד ליה, דכתיב ועתה הניחה לי הא חד, ויחר אפי בהם ואכלם הא תרין, ואעשה אותך לגוי גדול הא תלת, חכמתא דמשה בתלת נקודין אלין, אחיד בדוועיה ימינא לקבל הניחה לי, אחיד בדוועיה שמאלא לקבל ויחר אפי בהם ואכלם, אתחבק בגופא דמלכא לקבל ואעשה אותך לגוי גדול, וכד אתחבק בגופא, תרין דוועין מסטרא דא ומסטרא דא לא יכיל לאתנענעא לסטרא בעלמא, דא הוי חכמתא דמשה, (ס"א דבמילי) דמיני נקודין דמלכא ידע בכל חד מנייהו באן אתר יתתקף, ובחכמתא עבד. אתו רבי אלעזר וחבריא ונשקו ידוי, הוה תמן רבי אבא, אמר אלמלי לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די לן, בכה ואמר, ווי רבי כד תסתלק מעלמא, מאן ינהר ויגלי נהורין דאורייתא, מלה דא בחשוכא אתטמר עד השתא דנפק מתמן, והא נהיר

עד רום רקיעא, ובכרסיא דמלכא רשים, וקודשא בריך הוא חדי השתא בהאי מלה, וכמה חדו על חדו אתוסף מקמי מלכא קדישא, מאן יתער מלי דחכמתא בעלמא דין כוותיד:

וישכימו ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק כך דרכו של היצר, אומר לך עשה מצוה לשם שמים וזה הוא **עולות** שאין עימה אכילת כהנים או בעלים ואחר כך **שלמים** קרבן שיש עימו אכילת כהנים ובעלים ומשם עוברים לאכילת חול וזה הוא **לאכל ושתו** ומשם לעבירה שנאמר **ויקמו לצחק**. (בשם הרב הגאון הרב יעקב חיים סופר שליט"א ראש ישיבת כף החיים בירושלים) **וידבר ידוד אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים עמך דייקא כי אתה רצית להעלותם ממצרים כמובא בזוהר לעיל. סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים. ויאמר ידוד אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא. ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול.**

(יא) ויחל משה את פני ידוד אלהיו ויאמר למה ידוד יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה: (יב) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך: (יג) זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם: (יד) וינחם ידוד על הרעה אשר דבר לעשות לעמו:

ויחל משה את פני ידוד אלהיו ויאמר למה ידוד יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה באורים רבים נאמרו במילת "ויחל" הפשט התפלל כמ"ש אוחילה לא-ל. הרמז מיתק את הדינים כמ"ש התורה תמימה (דברים ז, טו) חלי לשון מתיקות כמו תרגומו של הפסוק בשופטים י"ד מה מתוק מדבש - מה חלי. וכן חלו בלשון ערב מתוק. הדרש התפלל עליהם עד שנעשה חולה ואחזתו אחילו כלומר צמרמורת. סוד העלה מ"ן והמשיך מ"ד וזה לשון הזוהר (בראשית דף סז ע"ב) "מיד ויחל משה את פני יהו"ה אלקיו, בעא רחמין עליהו ואתער רחמי על עלמא. פירוש נוסף: התפלל עליהם עד שהתחלחל וכ"כ בזוהר (בראשית דף רנד ע"ב – השמטות) "בא משה והתפלל והגין על דורו כיון שאמר הקב"ה סרו מהר מן הדרך מיד עמד משה בתפלה ויחל משה וגו' עד שאחזתו חלחלה רבנן אמרי לא הניח משה להקב"ה עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא דכתיב (שם) ואם אין

מחני נא מספרך אשר כתבת אמר רבי יוסי מהכא (תהלים קו, כג) "ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו". לאן כיון בתפילתו? מצאתי בציוני פרשת כי תשא – **"וזה טעם ויחל משה את פני ה' אלקיו כי התחיל להתפלל לעטר"ה** (מלכות) שהוא חרו"ן אף וממנו התפלל לת"פ (לתפארת) שם הגדול, וזהו "צדיק מושל יראת אלקים" אמר הקב"ה מי מושל ב? צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה. והנהו טעמא ויחל משה את פני ה' אלקיו שהעלה מחשבתו עד מקום ביטול גזירה שנאמר יי' יעץ ומי יפר. ע"כ. וכוונת דבריו שמרע"ה חילה את המלכות הנקראת אלקים ויחד אותה עם התפארת הנקראת כאן ד' והמשיך עליהם מוחין מהבינה הנקראת כאן פנים.

וכ"כ בספר שערי אורה - השער השלישי והרביעי - הספירה השמינית והשביעית : **"וזהו סוד ויחל משה את פני יי' אלהיו**, שהעלה מחשבתו עד מקום בטול הגזירה, וזהו שאמרו רז"ל (ברכות לב ע"א) שהפציר בו עד שהתיר לו נדרו. כי בינה מקום הנדר, שהוא מקום הבינה, שהוא סוד תחילת שבע ספירות, וזהו סוד ויח"ל.

והנה דברי הרקאנטי בפרשה: **ויחל משה את פני יי' אלהיו וגו'.** בעבור שמושה נצטרך למדת הדין שלא תחול עליהם על כן אמר **ויחל** כי היא (המלכות) התחלה אלינו, וזהו **פני יי' אלהיו** הרמז לפנים שאינן מאירים (מלכות) ויהיה את פני כמו עם פני והבן זה. והנה משה התחיל מן המדה ההיא שלא תכלה אותם כרגע ומושה יעלה להתפלל לתפארת ישראל עד שהמלך במסבו שהוא התשובה. **ויאמר למה יי' וגו'.** לפי הפשט הענין קשה לפרשו כי מאחר שכולם עבדו עבודה זרה מה שאלה היא למה יי' והנה כולם נתחייבו כלייה והיה ראוי להתפלל דרך וידוי ותחנה אנא חטא העם הזה וגו' כמו שהתפלל עזרא דכתיב התודותו על מעל הגולה. ועל דרך האמת אמר **למה** תתן רשות למדת הדין להיות שולטת **בעמך** כי אתה **הוצאת** אותם בשמך הגדול במדת רחמים בהם ובמדת הדין לשונאיהם וזהו אמרו **בכח גדול וביד חזקה** שהיה הכל עם ישראל מיוחד רחמים ודין. וידעת כי כח גדול הוא כח חסד הרומז לתפארת ישראל. ויד חזקה מדת הדין. והנה כאשר אמר למושה **הניחה לי** מיד הבין משה כי הדבר תלוי בו ומיד קודם רדתו מן ההר התפלל כי היה ירא לעכב תפלתו פן יצא הקצף מלפני השם ותחול עליהם ויכלה אותם כרגע. וכן אמרו רבותינו ז"ל באלה שמות רבה אמר משה איני זז מכאן עד שאבקש עליהם רחמים מיד התחיל ללמד עליהם סניגוריא וכו'. ודע כי לשון תפלה נופל על תפארת ישראל ושכינת עוזו. אמנם לשון תחנה אינו נופל רק על כנסת ישראל. סימן לדבר שמעה אדני תחנתי יי' תפלתי יקח (תהלים ו' י'). אליך יי' אקרא ואל אדני אתחנן (תהלים ל' ט'). והבן מכאן טעם תפלת משה רבינו ע"ה הכתובה כאן ובמשנה תורה והבן זה.

וּכְתַב בַּסֵּפֶר שְׁעָרֵי צֶדֶק - הַשַּׁעַר הָעֲשִׂירִי – "וְדַע כִּי בִמְעֵשָׂה הָעֶגְלָה רָאוּיִן הָיוּ כְּלִיָּהּ וְכָל הַפְּרָשָׁה כַּפְּשׁוּטָה וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וְאֶכְלֶם בְּעוֹלָם הַדִּין וּמִצַּד הַדִּין רָאוּיִן כְּלִיָּהּ. מִה עָשָׂה מֹשֶׁה נִכְנַס לְעוֹלָם שְׂכּוּלוֹ רַחֲמִים וַיַּחַל מֹשֶׁה מִלְשׁוֹן תַּחֲלָה נִכְנַס לִסְפִּירָה שֶׁהִיא תַּחֲלַת כָּל הַתַּחֲלֻלוֹת נִכְנַס לַמִּדָּת הַכֶּתֶר שְׂכּוּלוֹ רַחֲמִים וּבִיטַל אֶת הַגְּזִירָה לִשְׁעָה וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה בִקֵּשׁ לַדַּעַת הַדְּרָכִים שִׁיכְנֹס בָּהֶם מִכָּל צֶדֶד וּמִכָּל עֶבֶר לִפְנֵי הַכֶּתֶר שֶׁהוּא עוֹלָם הַרַחֲמִים וְאָמַר הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶיךָ וְהַשֵּׁם יִתְּ אָמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁבָּהֶם יִפְיֹק כּוֹוֹנָתוֹ וְשִׁאֲלָתוֹ מִעוֹלָם הַרַחֲמִים וְשֵׁם יִפְיֹק כָּל שִׁישָׁאֵל בְּכָל עֵת צָרָה כְּלוֹמַר בַּעֲוֹמְדוֹ בְּמִקְוִם הַזְּרוּעוֹת שֶׁהוּא עֹנִין הַצְּרוֹת וְאָמַר לוֹ שְׁבֹאוֹתָן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה דְרָכִים יִכְנֹס מֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם הַרַחֲמִים וְזֶה סוּד יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְּ תִדְעַ לָךְ כִּי בְּכָל שְׁעַת שֶׁתַּעֲוֹרֵר מִדַּת הַדִּין בְּעוֹלָם יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל לִקְרֹאָתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה בְּאֶחָד מִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הֵלְלוּ וּמִידָּה הִיא חוֹזֶרֶת לְאַחֹר וּמִתְבַּטֶּלֶת לִפְנֵי שֹׁאֵל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הֵם דָּגֵל הַמִּרְכָּבָה וּמַחֲנוּתָיו וְנוֹצָחוֹת כָּל מִדּוֹת הַדִּין.

כָּתַב בִּילְקוּט הָרְאוּבֵנִי בְּשֵׁם סֵפֶר "עֶשְׂרֵה מֵאֻמְרוֹת": "וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר וְגו'. הוֹצֵרָכָה הַבִּטְחָה זֶה לְמֹשֶׁה וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל כְּדֵי שִׁיּוּכָל לְהַתִּיר הַנֶּדֶר כִּי הַתֵּר נִדְרִים לֹא נִמְסְרוּ לְמַלְאָכֵי הַשֶּׁרֶת וְכו', וּמֹשֶׁה הָיָה נוֹגֵעַ בַּדָּבָר שֶׁהוּא מֶלֶךְ וְאֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עֵם, א"ל הַקֶּבֶ"ה הַנִּיחָה לִּי וְגו' וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל, וְכַשִּׁידַע מֹשֶׁה שֶׁהַדָּבָר תִּלְוִי בּוֹ מִידָּה וַיַּחַל מֹשֶׁה אָמַר מִחוּל לִי וְנִהַפֵּךְ וְאֶכְלֶם לְמַלְאָכֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם עוֹד הַנִּיחָה גִּי שְׁלֹשׁ הַיּוֹיֹת וְכו'.

וְהַצַּתִּי בַּסֵּפֶר בִּיאֻרֵי אֲגָדוֹת (אֲפִיקֵי יָם) - בְּבֹא דָף בְּתֵרָא עַד ע"א עַל מִה שֶׁכָּתוּב "שָׁמַעְתִּי בֵּת קוֹל שְׁאוֹמֶרֶת אוֹי לִי שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי וְכו' וְעַכְשִׁיו שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי מִיִּי מִיִּפְר לִי, שֶׁהַשְּׁבוּעָה בְּמַלְכוּת וְהַתֵּרֶת שְׁבוּעָה בְּאִימָא, כִּידוּעַ הַתֵּרֶת נִדְרִים פּוֹרַח בְּאוֹרֵי שֶׁהוּא מִגְדֵּל הַפּוֹרַח בְּאוֹרֵי עֵילָא מִגְדֵּל הַשֶּׁן, וְהַשְּׁבוּעָה הִיא בְּמַלְכוּת בְּגִלּוּתָא כַּמִּי"ש וְאֵין בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה וְכו' דְּהִיא אֲזִלָּא מִתְּפָרְכָּא, וְהִיא (הַמַּלְכוּת) נִקְרָאת בֵּת קוֹל שְׁמִנְהֶמֶת כִּיּוֹנָה כַּמִּי"ש בְּרִישׁ פ"ק דְּבִרְכּוֹת (ג ע"א) וְעִיִּין בְּפִי רַבִּינוּ שֵׁם, וְטו"ב נִהַפֵּךְ לְאוֹיִי כַּמִּי"ש וְנִהַר יַחֲרֵב וַיִּבֶשׁ. וְהַתֵּרֶה דִּילָּה תִּלְיָא בְּבִינָה מִיִּי שֵׁשׁ רַחוּבוֹת עֲלֵמָא דְּחִירוֹ, וּמִשֵּׁם בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבְאוֹ הָאוֹבֵדִים, וְזִי"ש מִי מִפִּיר לִי כַּמִּי"ש (יִשְׁעִיָּה יד כז) ה' צְבָאוֹת יַעֲץ וּמִיִּי יִפְר וְכו'. וְעִיִּין בְּרַע"מ פ' מִשְׁפָּטִים (ד' קטו ע"ב) א"ה נַעֲבִיד לִי הַתֵּרֶה וְהִיא נַחֲתָה לְגַבְאֵי וְכו' וְשֵׁם שְׁבוּעוֹת ה' אִיהִי שְׁכִינְתָּא בֵּת יַחֲדָה וְלֹא לְמַגְנָא תִּיקוֹנוֹ תֵּלֶת בְּנֵי נִשָּׂא לְמַפְטָר לִי אֲלֹא דִשִׁי דְּשַׁב"ת תֵּלֶת עֲנַפֵּי אֲבָהּ וְכו', וְשֵׁם (ד' קטז ע"א) נִדָּר דְּאִיהוּ עֲלֵמָא דְּאֵתִי וְכו', וְעִיִּין מִיִּי רַבִּינוּ בְּפִי לְמַסֵּי בְּרִכּוֹת פ' ה' עַל מִי"ש וַיַּחַל מֹשֶׁה מִלְמַד שֶׁהַתֵּרֶת לוֹ נִדָּרוֹ, שְׁכִי שֵׁם שֶׁהַפְּרָת נִדְרִים בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אֲב לְבָתוֹ שֶׁנִּדָּר וְשְׁבוּעָה הֵם אִם וּבֵת ב' הֵהִיךְ, וְהַתֵּרֶה דְּלֵהוֹן עִיִּי א"ב וּב"ן י"ו שֶׁל הַשֵּׁם,

והם יחיד מומחה וג' הדיוטות שיחיד מומחה הוא י' חכמה, וג' הדיוטות חג'ת דכו' שבהם תלוי התרה שלהם יעו"ש.

למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך.

כתב הרקאנטי בפרשה **למה יאמרו מצרים לאמר** וגו'. אמר ברעה הוציאם לרמוז למדת הדין זהו להרוג אותם בהרים. שוב מחרון אפך על דרך שובה י"י רבבות אלפי ישראל מלשון בשובה ונחת תושעון (ישעיה ל' טו') או יהיה פירוש שובה ממש על דרך שפירשתי בפסוק ועתה הניחה לי:

כתב הרב בשער הפסוקים פ' כי תשא: למה יאמרו מצרים 'לאמר ברעה' הוציאם וגו'. (מזולתו) ר"ת הוא הבל, והענין הוא, כי כבר ידעת, כי קין רובו רע, והבל הוא טוב, ומשה הוא הבל, ונאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא. וא"כ למה יאמרו מצרים, כי הבל שהוא משה מסטרא דטוב, הוציא את בני ישראל ממצרים ברעה, שהוא מסטרא דקין. וכמו שקין הרג להבל בהרים ובשדות, גם פה הוציאם להרוג אותם בהרים. וכמו שקין אתא מסטרא דנחש, שנאמר עליו ולכל תכלית הוא חוקר, שכוונתו לכלות כל העולם. כן פה נאמר, ולכלותם מעל פני האדמה. וכמו שקין כתיב בו הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה, כן פה כתיב, ולכלותם מעל פני האדמה. וא"כ כדי שלא יחשבו מצרים, שאני מסטרא דרע חס ושלוש, לכן למה ה' יחרה אפך בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים, לכן שוב מחרון אפך. (ע"כ מזולתו):

וכתב הרב בספר **לקוטי תורה** - פרשת תשא – **ברעה הוציאם להרוג אותם בהרים** נודע שמשה הוא בחי' טוב דהבל בסוד ותרא אותו כי טוב הוא, והנה ארז"ל כי קין הרג להבל בהרים וז"ש משה שהוא הבל בר"ת 'ברעה' הוציאם 'להרוג הבל ואמר להש"י למה יאמרו מצרים לאמר ברעה דקין הוציא' ולא בטוב דהבל וכתב בקין ויקם קין ויהרגהו וכאן כתיב להרוג אותם, בקין כתיב ארור אתה מן האדמה הן גרשתי אותי מעל פני האדמה וכאן כתיב לכלותם מעל פני האדמה וז"ש וינחם ה' על הרעה ר"ל הרעה דקין, והנה ישראל היו מהרע דהבל וע"א מהרע דקין וז"ש אתה ידעת את העם כי ברע הוא אותיות ערב רב דקין:

זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם כיון שראה משה שאמר לו הקב"ה הניחה לי אמר אין הדבר תלוי אלא בי ומיד אחזו כביכול להקב"ה בזרועותיו שאלו החסד והגבורה ובגופו שזו התפארת והם אברהם יצחק ויעקב וכיון שהזכיר החג"ת כלל המלכות עימם וזה הוא **וכל הארץ** היינו היסוד והמלכות. והנה לשון הזוהר (שמות קצ ע"ב) "לך רד כי שחת עמך, שרי (החל)

לארמא רצועה, ומשה דלא הוה ידע ארחא דאמא, שתיק, (ומשה לא ידע מה לעשות באותה שעה וכיצד מפייסין את דיני הבינה) כיון דחמא קודשא בריך הוא כד, אנקיד ליה ובטש ביה, (מיד הקב"ה רמז לו בצורה ברורה) ואמר **ועתה הניחה לי**, מיד ארגיש משה ואחיד בדוועיה דקודשא בריך הוא, דכתיב זכור לאברהם, דא דוועיה ימינא, ובגין כך לא נחית רצועה.

וינחם ידוד על הרעה אשר דבר לעשות לעמו בזכות הצדיק מרע"ה ניצול עם ישראל מכליה. וכ"כ בזוהר (ויקרא דף יד ע"ב) "תניא אמר רבי יוסי, בזמנא דבני עלמא אשתכחו חייבין קמי קודשא בריך הוא, ההוא זכאה דאשתכח בעלמא, (בעי) קודשא בריך הוא לאשתעי בהדיה, בגין דיבעי רחמין על עלמא, ויתפייס בהדיהו, מה עבד קודשא בריך הוא, אשתעי בהדיה על אינון חייבי עלמא, אמר ליה לאוטבא ליה בלחודוי, ולשיצאה לכלהו, מה ארחיה דההוא בר נש זכאה, שביק דידיה ונסיב לדכולי עלמא, בדיל דיתפייס קודשא בריך הוא בהדיהו.

מנא לן? ממשה, דאמר ליה קודשא בריך הוא, חאבו ישראל, (שמות לב ח) עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו וגו', תו אמר ליה (דברים ט יד) הרף ממני ואשמידם וגו', בהאי שעתא אמר משה, אי בגין יקרא דידי ישתצון ישראל מעלמא, טב לי מותא, ולא יימרון דשביקנא האי דכולי עלמא בגין יקרא דילי, מיד ויחל משה את פני יהו"ה אלהי"ו, ואושיט גרמיה למיתה בכמה אתרי בגיניהון דישראל, דכתיב ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך וגו', ותאנא לא זז משה מתמן, עד דמחל קודשא בריך הוא לישראל, הדא הוא דכתיב וינחם יהו"ה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, וכתוב (במדבר יד כ) ויאמר יהו"ה סלחתי כדברך.

(טו) ויפן ויירד משה מן ההר ושני לחת העדת ביזו לחת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים: (טז) והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת: (יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: (יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מיזו את הלחת וישבר אתם תחת ההר: (כ) ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל: (כא) ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדלה: (כב) ויאמר אהרן אל יחר אף אדני אתה ידעת את העם כי ברע הוא: (כג) ויאמרו לי עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו: (כד) ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה: (כה) וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם: (כו) ויעמד משה בשער המחנה

וַיֹּאמֶר מִי לִידּוֹד אֵלַי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי: (כז) וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר יְדוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ חֲרָבּוֹ עַל יָרְכּוֹ עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעַר לְשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ אִישׁ אָחִיו וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קָרְבּוֹ: (כח) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי לֵוִי כַדְבַּר מֹשֶׁה וַיִּפַּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֵלֹא וַיִּדְּכֶם הַיּוֹם לִידּוֹד כִּי אִישׁ בָּבְנוּ וּבָאָחִיו וְלָתַת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה: (ל) וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַתֶּם חֲטֹאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וְעַתָּה אֵעָלֶה אֶל יְדוֹד אוֹלֵי אֲכַפְּרָה בְּעַד חֲטֹאתֵיכֶם: (לא) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יְדוֹד וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא חֲטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב: (לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חֲטֹאתֶם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתִבְתָּ: (לג) וַיֹּאמֶר יְדוֹד אֶל מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חֲטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסְפָּרִי: (לד) וְעַתָּה לֵךְ נַחֵה אֶת הָעָם אֶל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לֵךְ הִנֵּה מֵלֶאכִי יֵלֵךְ לִפְנֵיךְ וּבַיּוֹם פִּקְדֵי וּפְקֻדָּתַי עֲלֵהֶם חֲטֹאתֶם: (לה) וַיִּגַּף יְדוֹד אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן הֵנָּה הַתּוֹרָה תּוֹלָה אֶת הָאִשְׁמָה בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר בְּאֶהְרֹן הַכֹּהֵן. בַּפֶּרֶשֶׁת שְׁמִינִי נִקְרָא עַל "קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחֹטֵאת" לְכַפֵּר עַל חֲטֹא הָעֵגֶל. הָאִם בְּכֹךְ הַתְּכַפֵּר לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן? הָאִרְ"י הַקְדוּשׁ בִּשְׁעַר הַגִּילְגּוּלִים (הַקְדָּמָה לֵג) אוֹמֵר שְׂאֵהֲרֹן חֹזֵר עַל כֹּךְ בְּגִילְגּוּל כְּדִי לְתַקֵּן חֲטֹא הָעֵגֶל.

פרק לג

(א) וַיִּדְבֹּר יְדוֹד אֶל מֹשֶׁה לֵךְ עֲלֶה מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנֶּה: (ב) וְשַׁלַּחְתִּי לִפְנֵיךְ מֵלֶאכִי וְגִרְשָׁתִי אֶת הַכְּנַעֲנִי הָאֶמְרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרָזִי הַחַי וְהַיְבוֹסִי: (ג) אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ כִּי לֹא אֵעָלֶה בְּקֶרְבְּךָ כִּי עִם קִשָּׁה עָרַף אַתָּה פֶּן אֲכַלְךָ בְּדֶרֶךְ: (ד) וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת הַדְּבָר הַרָּע הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא שָׁתוּ אִישׁ עֵדִיו עֲלָיו: (ה) וַיֹּאמֶר יְדוֹד אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עִם קִשָּׁה עָרַף רָגַע אֶחָד אֵעָלֶה בְּקֶרְבְּךָ וְכִלְיִתִּיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֲדִיךָ מֵעֲלִיךָ וְאַדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ: (ו) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִיךָ מִהָר חוֹרֵב:

וַיִּפֹּן וַיִּרֹד מֹשֶׁה שֶׁה"ס הַבִּינָה מִן הָהָר עֵינָן הָרָה כִּי הָר רֹמֵז לְבִינָה הַנִּקְרָאת אֱלֻקִּים וְשְׁנֵי לַחַת הַעֲדַת בִּידּוֹ הַלּוּחוֹת הֵם נו"ה דְּאִימָא לַחַת וְהֵם נַעֲשִׂים אֶחָד בִּיסוּד הַנִּקְרָא עֲדוֹת וְהֵם כְּתִבִּים מִשְׁנֵי עֲבִרְיָהִם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתִבִּים זֶה הֵינּוּ הִיסוּד הַמֵּאֲחָד אוֹתָם, וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלַּחַת. הַדְּבָרוֹת פּוֹתַחוֹת בְּאוֹת א' וְהִיא צִיּוֹר כֹּזֵה: י ו י לְרִמּוֹז עַל עֵנָן זֶה שִׁי דְּבָרוֹת כְּתוּבוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה וְאוֹת ו' תְּרִמּוֹז עַל הַלּוּחוֹת גּוֹפֵן שֶׁהֵיוּ ו' טַפְחִים. מִצַּאֲתִי בִּסְפֵר הַתְּמוּנָה - סוּדוֹת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל – "וּבִתְקוֹן חֲמִשִּׁין וְחֲמִשׁ כְּתִיב וּז"ל וְהַלּוּחוֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא וְהַלּוּחוֹת אֵינּוֹן וְה' בְּרָא וּבִרְתָּא (הֵינּוּ זו"ן) וְאֵינּוֹן מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים דְּאִיְהִי אִימָא עֵילָאָה מַעֲשֵׂה אִיְהִי בְּתֵרִין יִדִּין דְּתַמֵּן עֲשִׂיהָ וּמְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא בְּתֵרִין יִדִּין דְּתַמֵּן כְּתִיבָה חֲרוֹת עַל הַלּוּחוֹת יָד כּוֹתֶבֶת וִיד חוֹתֶמֶת וְאִיְהִי

חד יד הגדולה כוז"ו במוכס"ז כוז"ו יד החזקה ואינון אימא עילאה אימא תתאה וכלא כ"ח פרקין דאתמר בהון ועתה יגדל נא כח אדני ודא כח מעשיו הגיד לעמו כח מעשה בראשית ועוד אית יד החזקה דאתקרי יד רעה ודא יהו"ה יו"ה ה"א וא"ו ה"א ויד תנינא איהו אהי"ה אל"ף ה"א יו"ד ה"א ודא כח בזמן דתאבו ישראל אסתלק האי כח מנייהו ואתמר בהון "וילכו בלא כח לפני רודף" ע"כ.

כתב בספר קהלת יעקב - ערך לו - "לוחות הן מן העטרה, והאותיות מכתב אלהים מן הבינה, וכשחטאו פרחו האותיות לבינהספר התמונה. ובמגלה עמוקות (אופן קכ"ה) כתב כי הלוחות הראשונות היה נצח הוד דבינה, והשניות היה נצח הוד דתבונה, וזהו נרמז למשה בלבת אש בלבת ראשי תיבות 'ב' 'לוחות' 'בינה' 'תבונה'.

לוחות קרי לחת כתיב

רש"י לומד מכאן ששני הלוחות היו שוין. כתב רבנו בחיי על דרך הקבלה: "וצריך שתתבונן כי אף על פי שהיו שוים בעצם גופם האחד היה גדול במכתב, וכן ראוי כי כן מדת הדין מקבלת שפע והמשכה ממדת רחמים, ותמצא בלוח ראשון השם המיוחד בכל דיבור ודיבור ולא תמצאו כלל בלוח השני, אבל נרשמו בו מנין שם המיוחד עשרים ושש תיבות, וזה מבואר. ע"כ. וכוונתו שלוח ימין כנגד החתן וכנגד שם הוי"ה ב"ה ולוח שמאל כנגד הכלה וכנגד שם אדנות. שם אדנות הוא בחינת כלי והתיבות הם כלים ולכן שם הוי"ה ב"ה נרמז בתיבות דייקא. עוד כתב הרב "ודע כי הלוחות היו מרובעות ששה טפחים באורך וששה טפחים ברוחב, וכן דרשו חז"ל בבבא בתרא פרק השותפין (יד). הלוחות אורכם ששה ורוחבם ששה ועובים שלושה, וכבר נתבאר אצלך כי עם החשבון הזה היו חתומות הלוחות בחותמו של מלך בהיות בהם עשרת הדברות חמשה בלוח זה וחמשה בלוח זה, והבן זה. ע"כ. ואולי ירמוז הרב לכך שהלוחות הם סוד תורה שבכתב ויש בספירת התפארת ו"ק ולכן הלוחות הם ו' טפחים על ו' טפחים על ו' טפחים וספירת היסוד הוא כללות הו"ק ולכן יש ה' דברות בכל לוח. אי נמי, אמרנו לעיל שלוח ימין ירמוז לחתן שזו התפארת ויש בה ה' פרצופים פרטיים: אריך, או"א וזו"ן וכן לגבי לוח שמאל.

וכתב הרב: ואם תשכיל עוד במדת הלוחות בין אורך ורוחב ועובי תמצא כי היה בכל לוח ולוח מאה ושמונה טפחים ($108 = 3 \times 6 \times 6$), והסימן בזה "שם שם לו ח'ק ומשפט" (שמות טו, כה), ובשני הלוחות מאתיים ושש עשרה טפחים, והיה זה כנגד מאתיים ושש עשרה אותיות שבשבעים ושתים שמות הנמשכות מצירוף השם המיוחד, והסימן "ויעבור ה' על פניו" (שם לד, ו) (כוונת הרב במילת ויעבר שאלו אותיות ע"בריי"ו, כי הכל נתפרש אל משה בסיני, והשגנו מזה כי כשהיו הלוחות נתונות בארון היה שם המיוחד עם כל אותיות צרופות:

וידוע כי הלוחות היו של סנפירינן ולוקחו מכסא הכבוד, וכן מצינו בכסא הכבוד "כמראה אבן ספיר דמות כסא" (יחזקאל א, כו), ומלת **לחת** בא"ת ב"ש כסא, ולכך שכינה שורה עליהם כמו על כסא, ומפני שהלוחות לוקחו מכסא הכבוד נקראת התורה **כבוד** שנאמר (משלי ג, לה) כבוד חכמים ינחלו, וכן הנפש השכלית שורשה בכסא הכבוד, ונקראת כבוד שנאמר (תהלים ל, יג) למען יזמרך כבוד, ונפשו של אדם המתעסק בתורה זוכה לשוב לשורשה שנאמר (שם יט, ח) תורת ה' תמימה משיבת נפש.

בעל **השפתי כהן** על התורה אומר שכשהלוחות היו בשמים היו לחים ולכן כתוב **לחת** וכשהורידם מרע"ה למטה נקרשו ולכן כתוב **לוחות**.

כתב הארי הקדוש **בשער הפסוקים** - פרשת עקב "בעלותי ההרה לקחת לוחות האבנים וגו', שינויים רבים נמצאו בפסוקים אלו, כי פעם אחת נקראים בשתי כינויים, לוחות האבנים לוחות הברית. ופעם נקראים בכינוי אחד לבדי, או לוחות האבנים, או לוחות הברית. ופעם אחרת, לוחות סתם. עוד יתבארו שנויים בכלל הביאור. דע, כי אלולי שחטאו ישראל בעגל, היתה השעה ההיא ראויה, שזו"ן יחזרו אפין באפין, כמו שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים כנודע. ודע, כי ענין הלוחות, לעולם הם בנו"ה. ואע"פ שבספר הזהר אמרו על פסוק והלוחות מעשה אלהים המה, דא אינון ת"ת ומלכות, ודא היא והלוחות, ו"ה לוחות. ו"ה דשמה קדישא. אין זו קושיא, כנודע בספר התיקונים, דאיהו בנצח ואיהי בהוד :

וביאור הענין במה שנודע, כי שיעור קומת נוקבא דז"א, הוא בנו"ה דזעיר. וגי' מוחין דילה, הם בפרקים העליונים דנו"ה דילה. וחג"ת דילה, בפרקים אמצעיים. ונה"י דילה, בפרקים תחתונים. ועתה היה מרע"ה רוצה, לקחת הלוחות מבחי' הנקבה, מבחי' ג' אמצעיות שבה, שהם בפרקים אמצעיים דנו"ה שלו. ולכן הזכיר שני כנויים, לוחות האבנים מצדה, כי כל אבן היא בנקבה. ולוחות הברית מצדו, זכרים. ולכן ו' ראשונה של לוחות מליאה, שהוא הת"ת שבה, ו' ראשונה. ולא נאמר שתי לוחות, לפי ששם הם נו"ה תרי פלגי גופא כחדא כנודע, ואינם נפרדים זה מזה, כי הנה אין הפרש בינו לבינה, אלא בפירקין תתאין. ובתחילה כתיב, ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים, שהוא מצד הנקבה, לפי שאז היה בתחלת המ' יום, והיה משה מתחיל ללמוד ממטה למעלה. אבל בערך שהם מן הת"ת שבה, לכן ו' ראשונה מליאה, וכתיב לוחות. אבל ויהי מקץ ארבעים יום, שכבר היה משה ראוי לקבל הכל, ולהעלותה על לוחות הברית. ואמנם יען אירע אז חטא העגל, לכן נתן ה' אלי את שני לח"ת האבנים גו', בלשון שנים שהם רבים, כי הם בפרוד למטה ברגלין דידה. ולכן כתיב לחת האבנים, חסר ב' ווי"ן, ובו היו לוחות הברית מלא ו' שניה, מצד היסוד שבו, שהוא למטה בנוקבא.

עוד כתב הרב בספר הליקוטים - פרשת תרומה - פרק כה - ועשו ארון עצי שטים - ג' ארונות היו זו בתוך זו. יש אלהים באצילות, בינה גבורה מלכות, ג' חר"ן, וכנגדם עשה בצלאל ג' ארונות. ולפי שראש דאילנא לעילא בינה ולתתא במלכות, לכן היה הפנימי והחיצון זהב, אך האמצעי של גבורה עץ בלבד. גם דע, כי השכינה שבאצילות מתלבשת בכתר, והם ג' ארונות, אכתריא"ל בריאה, מטטרו"ן יצירה, סנדלפו"ן עשיה. ולכן ארון באי"ק בכ"ר, ג' אכתריא"ל מטטרו"ן סנדלפון. (א"ה נ"ל א"פ, כי אות א' דארון היא אל"ף בחשבון אי"ק בכ"ר, והרי תיבת ארון ג' אלף רנ"ו, כמספר ג' שמות הנז' בדיוק. וההי"ב.) והנה, אעפ"י שכתבנו שארון מורה ג' אלהים, בעת הרצון מאירים בהם הוי"ה ומלואיהם, כ"ו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ג' ירח. (נ"ל נר"ח) ונתהפך מדת הדין למה"ר. גם דע, כי ארון בסוד יסוד. וכבר ידעת, כי ביסוד יש ג' קליפות, ערלה ועור הפריעה ודם, כנגדה יצא גולגלתא דנוקבא בסוד ארון, ג' נז"ר. ולכן עשה ג' ארונות זה תוך זה, כי המוח יש לו ג' קליפות, קרום עב וקרום דק והעצם, ועליו העור והגלגלת הוא הכפורת, והפרוכת העור להבדיל בין הקדש ובין החול. הראש מהגוף, והתורה רמז למוח בפנים, רמז ל"י, כי החלה היו לוח אחת, לחת כתיב, ובעון העגל נעשו שנים. ע"כ מהרב.

מזה ומזה

כתב בספר הציוני על התורה - פרשת יתרו - "והנה בטרם אפתח עשרת הדברות נשאר עלי לבאר אגדה אחת מן הזוהר. (זו"ח רות מאמר והלוחות והמכתב) בעידנא דבעי קודשא בריך הוא למיהב אורייתא לישראל היו הלוחות כתובים פנים ואחור שנאמר **מזה ומזה הם כתובים** ולוח אחרת ימין ושמאל שנאמר **והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא** תרין זימנין וכיון דעבדו עגלא פרחו אתייה מתרין סטרי פנים וימין והלוחות מעשה אלהים המה בודאי נ' שערי בינה הוא בינ"ה עילאי וה' אינון תרין דרועין. וה"א מכתב דא יעק"ב ורח"ל שנקראו שמ"ש וירח ונקראו שדי"ם ורחם ואתקרו חד ואני אפתח לך דרך הישר אל"ימלך ונע"מי לוח אחת דימין ושמאל"ל מח"לון ורות לוח אחת פנים ואחור וכך עבדו ישראל ית עגלא אסתלק אלימלך ומח"לון נשאר נעמי ורות בין תבין:

ומה טעם עשר ולא תשע. הדבר ידוע לבעלי לבב אנשי אמת כי חשבון עשר הוא יסוד לכל נגדר בגדר מספר כאשר ידוע לבעל חשבון. כרת השם עמנו ברית ב"י דברות זכות וברית על שני לוחות אבנים כתובות באצבע אלקים בגזירת כחו ורצונו וחפצו שגזר על אש לבנה אשר כסא הכבוד נאצל ממנו ונתהוה האש ההוא כעין אב"ן ספיר דמות הכסא ונחלק לשני חלקים כעין ב' לוחות. ואז הוציא מלפני כבודו ורצונו וחפצו קול

אנכי ולא יהיה לך. וכן י' דברות תבנית האותיות מחוברות לתיבות כענין המאמר. והיה הדבור ההוא כעין אש שחורה כי נראת שחורה כלפי לבנת הספיר ונפלשה חקקים חקקים כצורות האותיות מפני שתחילתה היתה חלשה למול אש הכבוד. ואז בהבקע הספיר ובהפלשה לחקקים באה אש הדבור ונהייתה כעין ממשות תוך פילוש החקיקה. ולפי שנראית כשחורה כלפי לבנת הספיר לכך נראות הלוחות כתובים כמכתב ספר ובדיו. ומפני שהחקקים היו מפולשין וממולאים באש שחורה לכך נאמר מזה ומזה הם כתובים כל זה העלתי מיסוד שכל טו"ב. ידוע תדע איש המעיין כי העשרת הדברות אשר נתן לנו האל ית' מסיני ע"י משה בחירו כולם בדבור אחד נאמרו מה שאין הפה יוכל לדבר והלב יכול להבין. וזה גלל כן להודיע שאם יזכו ישראל ידעו כל מה שבמגילה עפה אשר הוא לב' מאות על כל העולם ברגע אחד שנתן להם לב לדעת כל י' דברות ביחד ובדקדוקים והה"ד ונתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה שלא ישתכחו. ודוגמת זה ויתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב כחול הים. וכן כענין זה מצינו שמסר שמואל הנביא ע"ה לדוד בלילה אחת מה שתלמיד ותיק לא היה יכול לדעת בע' שנים. וכן איתא בספר הזוהר הואיל והם י' מאמרות ל"י מלאכים שמא לא יוכל לדבר על פה אחד כתב אנכי וכלל בה כל העשרה ומאי ניהו י' הדברות ז' קולות וי' מאמרות. וממאי מאמרות הה"ד וה' האמירך היום. ומאי ניהו ג' דכתיב ראשי"ת חכמה קנה חכמ"ה וכל קניינך קנה בינ"ה. כד"א ונשמת שדי תבינם. נשמת אל שד"י תבינם. שלישית מאי היא כדאמר ליה ההוא סבא לההוא ינוקא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות. וכאשר מספר י' כולל כל המספרים כן י' דברות אלה כוללות כל התורה כולה ומצות עשה ומצות לא תעשה אשר בכללם הם תרי"ג מצות וכאשר קבלו המקובלים איש מפי איש עד משה פרטם ומחלוקתם כל מאמר ומאמר על דגלו לצבאותם לא אכחד אמרי קדוש. הנה לדבור אנכי נכללו שמנים מצות עשה ול"ת השגורים בפי היודעים. ולדבור לא יהיה ששים המה ובדבור לא תשא מ"א. בדבור זכור ע"ה. בדבור כבד ע"ד. לא תרצח נ'. לא תנאף נ"ח. לא תגנוב נ"ט. לא תענה נ"ו. לא תחמוד נ"ד. נמצאו כולם תרי"ג מצות. וכן תמצא תרי"ג אותיות מא' דאנכי עד ל' דוכל אשר לרעך. ומסיים ברע שהוא יתד התורה. כדאיתא במסכת שבת ההוא דאתא קמיה דהלל גייריני על מנת שתלמדני כל התורה כולה על רגל אחד, א"ל דעלך שאני לחברך לא תעביד. זיל וגמור. והתחיל באלף וסיים בכ"ף וזהו חשבון השם הגדול יה"ו וחשבון אבות העולם שהם המרכבה.

מכתב אלקים

כתב רבנו בעל **אור החיים** הקדוש "והודיע הכתוב אופן כתיבת הלוחות במה נכתבו ואמר כתובים באצבע אלהים פירוש כי היה ה' מצייר צורת האות באצבעו כביכול

פירוש בחינת אור אחד מאורו יתברך בדמות אצבע כנגד הלוח כשיעור שטח אברי האותיות כדי שלא יהיה חרות אלא את אשר יצייר כנגדו, ולצד עוצם תוקף אורו יתברך לא היה אור של הלוחות יכול עמוד בכל המקום אשר יכוין כנגדו אצבע אלהים והיה נאכל או מצטמצם לצדדין והיה נשאר כל אשר יצטייר כנגדו חלול, ולזה נכתבו משני עבריהם, והוא אומרו חרות על הלוחות, ולא אמר חרות בלוחות, שיהיה נשמע שעשה החרות בלוחות אלא על, פירוש שהיה מניח אצבעו ב"ה על הלוחות בדמיון צורת האות, ובזה נחרתו האותיות של עשרת הדברים. ע"כ.

הכתיבה בלוחות היא מעשה נסים מלבד מה שאמרו חז"ל "מם וסמך שבלוחות בנס היו עומדים" כי היו הלוחות נראים מכל ד' כיוונים ובין דיבור לדיבור היו רשומים כל תרי"ג מצוות. הרמב"ן חיבר ספר "תורת ד' תמימה" בו הראה כיצד כל תרי"ג מצוות משתלשלים מעשרת הדברות.

וישמע יהושע שהוא סוד פני לבנה והוא בחינת המלכות הנקראת את והיא שורש נשמות **קול העם** והם היו **ברעה** מריעים **ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה** כי מלחמה במלכות, **ויאמר** משה שהוא פני חמה ובחינת התפארת יחסית ליהושע **אין קול ענות גבורה** אלו שברים היינו דין **ואין קול ענות חלושה** היינו תקיעה רחמים **קול ענות אנכי שמע** היינו תרועה. ובתיקונים: (דף מז:): "וענויא דשכינתא אף על גב דאיהי בתלת סטרין, בתקיע"ה דאיהי דינא רפיא רפ"ה, ובשבריי"ם דאיהו דינא קשיא דג"ש גבורה, לית לה ענויא כענויא דבעלה דאיהו תרוע"ה, שלשל"ת, ורזא דמלה אין קול ענות גבורה דא שבריי"ם, ואין קול ענות חלושה דא תקיע"ה, אלא קול ענות אנכי שומע דא תרוע"ה, דסלקא בענויא דא בתר דא כתרועה, ובגין דא אשרי העם יודעי תרועה, אף על גב דשכינתא איהי בענויא מימינא ומשמאלא, לית ענויא כענויא דבעלה, תרוע"ה דאיהי תורה שבעין אנפין, ואיהי תרועה דיליה".

כתב הרקאנאטי ז"ל "וישמע יהושע את קול העם ברעה וגו'. כמה דאת אמר "ברעה הוציאם" וזהו "קול מלחמה במחנה" כי היא רמוזה בעגל. וטעם אין קול ענות גבורה וגו'. כבר ידעת כי מדת הדין של מעלה נקראת גבורה ומדת הדין של מטה היא רפה וחלושה. ואמר משה רבינו ע"ה כמסתפק בחטאם אם קצצו בין חמש לחמש או אחרונה מן הבנין. אין קול ענות גבורה ר"ל מדת הדין עזה. ואין קול ענות חלושה למדת הדין רפה וחלושה רק קול ענות.

ויהי כאשר קרב אל המחנה מחנה זו המלכות וירא את העגל ומחלת ואילו מזבח לא כתיב כי אהרן בנה אותו בקדושה. כתב הרקאנאטי ז"ל "וירא את העגל ומחלת. עשו מחלת לעגל להעציבו כי הוצרך לכך והבן כי מחלת חסר וי"ו והבן זה. (ונראה

שרומז לאשת הס"מ הנקראת מחלת) ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההרכתב הרקאנטי ז"ל וישבר אותם תחת ההראמרו רז"ל בירושלמי רבי עזריה בשם ר' יוסי הלוחות משאן ארבעים סאה והכתב היה סובלן כיון שפרח הכתב כבדו ונפלו ונשתברו. כך כל דבר שהב"ה מסלק שכינתו ממנו שוב אינו מתקיים. דוגמא זו אמרו רבותינו ז"ל בחגיגה שהכל תלוי בזרוע של הקב"ה ונושא הכל וכן הארון נושא את נושאו וחיות הקדש וכסא הכבוד נראות נושאות והן נושאות סימן לדבר כשהנשמה פורחת מן הגוף מכביד הגוף:

ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל. אלו מים יש במדבר? על כך עונים בזהר (שמות דף ק"ג ע"ב) "תא חזי, בההיא שעתא דתבר משה הלוחות, דכתיב (שמות לב יט) וישבר אותם תחת ההר, צף אוקיינוס מאתריה, וסליק לשטפא עלמא, חמא משה דאוקיינוס סליק לגבייהו, והוה בעי לשטפא עלמא, מיד ויקח את העגל אשר עשו וישרוף באש וגו', ויזר על פני המים, קם משה על מי אוקיינוס ואמר מיא מיא מה אתון בעאן, אמרו וכי אתקיים עלמא אלא באורייתא דלוחות, ועל אורייתא דשקרו בה ישראל, (ד"א ועבדו עגלא דדהבא, אנן בעאן לשטפא עלמא), מיד אמר לון, הא כל מה דעבדו בחובא דעגלא הא מסיר לכון, ולא די כל אינון אלפין דנפלו מנייהו, מיד ויזר על פני המים, לא הוו משתככי מיא, עד דנטיל מיא מנייהו ואשקי לון, מיד אשתקע אוקיינוס באתריה. ע"כ.

תהליך כתישת העגל מזכיר את התהליך של הסוטה וכבר עמדו על כך המפרשים.

ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדלה, ויאמר אהרן אל יחר אף אדני אתה ידעת את העם כי ברע הוא, ויאמרו לי עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו, ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה כיצד יוצא עגל מאליו? אלא כך כתב הרב בשער הפסוקים - ספר ישעיה - "וכבר ידעת כי הערב רב, בכלל הזהב שהשליכו לבור, השליכו טס של זהב, שכתוב בו עלה שור, שהשליך משה לים, ועלה ארונו של יוסף, ובכח שם זה, ויצא העגל הזה. ודע, כי בטס ההוא, היה כתוב בו שם השני, של שם בן ע"ב שמות, שהוא שם יל"י, והוא בסוד בינה, עיש בה חמשים שערים, והם גבורות, כמנין השם הנזכר. והוא סוד שם י"ה בפשוטו י"ה, ובמלוויו יו"ד ה"י, שעולה כמוהו חמשים. וכמו שהודעתך בענין קבלת שבת, בפסוק 'ידוד' למבול י"שב כי גם שם נרמז בר"ת יל"י, כי בשם זה עולות הנשמות בכל ע"ש, ולכן בו עלה העגל, וזהו עלה שור. ולכן נרמז בר"ת ישראל 'לא ידע, ר"ת יל"י. 'עמי

לא 'התבונן, ר"ת על"ה. לרמוז, כי בשם יל"י הנזכר, עלה העגל, וישראל לא ידעו, ולא התבוננו בהשלכת הטס הזה, וחשבו כי העגל עלה מעצמו, ולכן טעו אחריו.

חטא העגל פגם בלאה כ"כ בספר **איפה שלימה** - שער רחל ולאה פרק ו - "והנה חטא זה של העגל הוא גם למעלה בלאה וכו' בע"ח כ"י נ"ב הגהות רבי דוד פארדו וז"ל וז"ס ויצא העגל הזה ס"ת לאה וכן מלת העג"ל נוטריקון ה'גיע ג'ם ע'ד ל'אה וכן ז"ס לך רד כי שחת עמך כי רד הוא ר'חל ד' ד'אחד שהיא לאה שפנגמו בשתייהם וכן ל'ך ר'ד כ"י ג'י ברח"ל ובלא"ה וכן ז"ס רד העד בעם פן יהרסו ר"ל שלא יהרסו בנין רחל ולאה ד' דאחד וכן מלת יהרס"ו ג'י רחל ולאה ע"ה עכ"ל.

חשבתי רמז נאה: לעיל אמרנו שהלוחות היו ק"ח טפחים כלומר כל לוח היה באורך ו' טפחים ובעובי ו' טפחים וברוחב ג' טפחים שהם ק"ח טפחים מעוקבים. והנה בעוון חטא העגל פרחו האותיות ונשברו הלוחות. והנה **העגל** גימ' ק"ח לרמוז שבסיבתו נשברו הלוחות.

וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם, ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לידוד אלי ויאספו אליו כל בני לוי: (כז) ויאמר להם כה אמר ידוד אלהי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו: (כח) ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש: (כט) ויאמר משה מלאו ידכם היום לידוד כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה.

כתוב בזהר (בראשית דף רסב . - השמטות) "ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי ליי' אלי ויאספו אליו כל בני לוי דהא לא עבדו פרודא אלא לוי'ה ואמר לון משה (שם) כה אמר יי' עברו ושובו משער לשער במחנה, בגין דהאי כ"ה (המלכות הנקראת כה) יחבת לון רשותא למעבד דינן ומאן איהו כ"ה דא הר חרב ובג"כ קטלו מנהון כשלשת אלפי איש שלשת לא אתמר אלא כשלשת לקבל הנהו תלתא דרגין דהוי מליין להאי באר הה"ד והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. בגין דאינון גרמו דיסלקון מנה והא אוקמוה.

כתב הרקאנאטי ז"ל "וידאמר להם כה אמר יי' אלהי ישראל שימו וגו'. כבר ידעת כי הלויים באים מכח הגבורה וזהו שתרגם אונקלוס מי ליי' אלי מאן דחליי' דיי' והנה להם מוטל לעשות דין בעובדי עבודה זרה ואמר אלהי ישראל לרמוז לשם הנכבד וכוונת משה בענין זה לטובת ישראל כדי שתתרצה מדת הדין בזה ולא תכלה אותם כרגע כמו שאני עתיד לפרש בענין פעור בגזירת האל ולכך הרג עובדי העגל בפרהסיא כדי שיתקדש שם שמים בהם תחת החלול שעשו. ע"כ.

ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל ידוד אולי אכפרה בעד חטאתכם: (לא) וישב משה אל ידוד ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב: (לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת: (לג) ויאמר ידוד אל משה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי: (לד) ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם: (לה) ויגף ידוד את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן:

וידבר ידוד אל משה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה: (ב) ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני האמרי והחתי והפרזי החוי והיבוסי: (ג) אל ארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה ערף אתה פן אכלך בדרך: עיין כי שמי בקרבו. (שמות כג, כ).

וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו: (ה) ויאמר ידוד אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה ערף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתך ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך: (ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב:

(ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ידוד יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה: (ח) והיה פצאת משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהליו והביטו אחרי משה עד באו האהלה: (ט) והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה: (י) וראה כל העם את עמוד הענן עמד פתח האהל וקם כל העם והשתחוּ איש פתח אהליו: (יא) ודבר ידוד אל משה פנים אל פנים כִּאֲשֶׁר יִדְבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל המחנה ומשבתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל: (יב) ויאמר משה אל ידוד ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני: (יג) ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמד הגוי הזה: (יד) ויאמר פני ילכו והנחתי לך: (טו) ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה: (טז) ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמד הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמד מפל העם אשר על פני האדמה: (יז) ויאמר ידוד אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם: (יח) ויאמר הֲרֵאֵנִי נָא אֶת

כְּבֹדְךָ: (יט) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבִי עַל פָּנֶיךָ וְקִרְאתִי בְשֵׁם יְדֹד לְפָנֶיךָ וְחִנֵּיתִי אֶת אֲשֶׁר אַחֲן וְרַחֲמֹתַי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנַי כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וְחִי: (כא) וַיֹּאמֶר יְדֹד הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל הַצּוּר: (כב) וְהָיָה בְּעֶבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתֶיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁכַּתִּי כְּפִי עָלֶיךָ עַד עֲבָרִי: (כג) וְהִסְרֹתִי אֶת כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ:

לאחר חטא העגל ושבירת הלוחות נפלו בני ישראל ממדרגתם שנאמר "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב" ומה הוא אותו עדי? אלו הכתרים כפי שכתוב בגמרא (שבת דף פח ע"א וכן תנא דבי אליהו זוטא פ"ד) "דרש רבי סימאי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". אמר רבי חמא ברבי חנינא, בחורב טענו בחורב פרקו, בחורב טענו כדאמרן בחורב פרקו דכתיב ויתנצלו בני ישראל וגו'. אמר רבי יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך ליה "ומשה יקח את האהל". אמר ריש לקיש, עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לנו שנאמר "ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם" שמחה שמעולם על ראשם. ואמר הרשב"י במדרש רבה איכה (הקדמה פסקה כד) "תני רשב"י, כלי זיין היה לישראל בסיני והיה שם המפורש חקוק עליו, וכשחטאו נוטל מהן הה"ד (שמות ל"ג) "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב" כיצד נוטל מהן? רבי איבו ורבנן, רבי איבו אמר מאליו היה נקלף, ורבנן אמרי מלאך היה יורד ומקלפו. ע"כ. עניין זה נדרש בילקוט שמעוני על הפסוק "נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות".

מדוע בנתינה היה די בס"ר מלאכים ובנטילה ק"כ ריבוא? ומדוע נטלן משה? מסביר זאת המהר"ל מפראג בספר תפארת ישראל - פרק כט "בשעה שהקדימו נעשה לנשמע באו ששים רבוא מלאכי השרת וכו'. באור זה כי בכל אדם יש שני דברים. כח האחד הוית הנפש שהוא פועל המעשה והשני הוא השכל, וכאשר השכל הוא מוטבע בגוף אין אחד בן חורין כלל. אם הנפש מפני כי מושל עליו השכל ומנהיגו כפי דעתו ושכלו הרי אינו בן חורין. וכן אין השכל בן חורין שהוא מוטבע בגוף ואין זה בן חורין. וכאשר הקדימו נעשה לנשמע, הרי אמרו נעשה מיד בלי הנהגת השכל אם יעשה וכן אין השכל מעתה מוטבע בחמרי שכיון שהנפש היה בשלמות ולא היה צריך להנהגת השכל כל שכן השכל שהוא יותר במעלה ולפיכך שניהם הם מלכים שאין צריך זה לזה ולפיכך ירדו ק"כ רבוא של מלאכי שרת וקשרו ב' כתרים לכל אחד ואחד. ודוקא ק"כ רבוא של מלאכי שרת כי במה שהיה מנין ישראל ששים רבוא אי

אפשר בפחות ולכן צריך לומר שהיה לכל אחד ואחד מישראל מעלה בפני עצמו שלא היו שוים במעלתם ולכך ק"כ רבוא של מלאכי שרת שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות ולכן היה לכל אחד ואחד שני מלאכים וקשרו להם הכתר הזה בראשם ודבר זה מורה על שאינם מוטבעים בחומר רק הם בני חורין כמו שהתבאר. וכאשר חטאו ולא היו ראויים אל הכתרים האלו שאין בכתר הזה חטא כי החוטא הוא משועבד אל חומרו ויצרו ואינו מלך שאילו היה מלך היה מושל על יצרו ולכך משעת החטא לא היו ראויים אל הכתר ולפיכך נסתלק מהם ונטלם משה כי מתחלה היה הכתר לכל אחד ואחד, וכאשר לא היו ראויים שיהיה להם מדרגה זאת, ראויה מדרגה זאת למי שהוא נחשב כמו כלל ישראל וזהו משה, ודבר זה מורגל בפי חכמינו כי משה עומד נגד כל ישראל, ופירשנו אותו בחבור גור אריה בפרשת יתרו, והעיקר הוא כי מה שהיה משה במדרגתו נבדל כמו הצורה שהיה משלים כל ישראל וכמו שהתבאר למעלה כי נחשב משה כמו צורה אל כלל ישראל, ולפיכך אי אפשר לומר רק שהיה משה שקול נגד הכלל כולו, ודבר זה מבואר מאד למי שיש בו חכמה ומפני זה היה נוטל משה כולם ודי בזה במקום הזה באלו דברים.

לפני שניגש אל ביאור הכתובים נברר את הכתובת הרוחנית של **אהל מועד** :

כתב בספר פרדס רמונים - שער כג פרק א - אהל מועד היא השכינה מלכות ונקר' כן מפני שהיא בית ועד לתפארת ומועד שלו וכן תרגום אהל משכן כי היא משכן ה' וכן כתוב (שמות כה כב) ונועדתי לך שם. התפארת שהי' מדבר עם משה בתוך האהל פנים אל פנים. ונקראת כן כאשר היא מקושטת בקשוטיה לקבל פני המלך החתן. וז"ל בזהר פרשת בלק (ד"ר ע"ב) בפסוק ויקרא אל משה מאהל מועד מהיכלא קדישא מהיכלא מתקנא מהיכלא יקירא דעילאין ותתאין תאיבין לגביה ולא יכלין למקרב לגביה עכ"ל. עניינו בהיות הכלה מקושטת לקבל פני בעלה ואז היא נכללה בעצמה בסוד אל תראוני שאני שחרחרת הנדרש בשיר השירים מהזהר עיין שם וע"כ נקראת משכן זמנא שפי' לעיתים שאין בו יחוד גמור. והסוד ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך וכו' ופי' בזהר פרשת תרומה (ד"קמג) כי המשכן היה בסוד הנער. ואז נקראת משכן זמנא לזמנים [י] אבל משכן העקרי הוא בהר הקודש כי שם למעלה בסוד כסא נכון :

כתב בספר **קהלת יעקב** - ערך אה - אהל מועד גימטריא יוסף קנ"ו משכן הנער מט"ט (זוהר בראשית נ"ה. ד"ה זה ספר תולדות אדם) מאורות נתן :

אהל מועד היא המלכות זהר בראשית ובפרשת ויחי רל"ט ע"א (זוהר בלק ר ע"ב): אהל עדות שמעתי ממורי נ"י שהיא חכמה שכן עדות הוא בחינת נסים ונפלאות, שהן עדות שהשכינה שורה בישראל, ונסים ונפלאות באין מחכמה פליאות חכמה, ועל כן נקרא חכמה אהל העדות, אור שממנו בא העדות והנפלאות והנסים.

ועתה נבא אל באור הפסוק: **ומשה** שהוא סוד הבינה **יקח את האהל** מלכות כאן מלכות עלתה לבינה מחמת חטא התחתונים כדי שלא תהיה אחיזה **ונטה לו** לו גימ' לאה כלומר בחינת בינה **מחוץ למחנה** מחוץ למקום הקבוע של מלכות דאצילות **הרחק** בסוד מרחוק ד' נראה לי וכל ענין מרחוק הוא בחכמה **מן המחנה** רמז יש כאן לסיבת הריחוק וזה מחנה גימ' עגל **וקרא לו אהל מועד** זו המלכות המתיוחדת עם ז"א לעיתים ולא תדיר, אהל מועד גימ' יוסף המורה על הייחוד, **והיה כל מבקש ידוד יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה** כעת הייחוד הוא מחוץ למחנה ולא במקום הקבוע וזו גלות, ואמר אשר לרמוז שהייחוד הוא בבינה זיווג דנשיקין וכך כתוב בזוהר (בראשית דף נב:): **"תא חזי מה כתיב בהו, (שם לג ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, דאתעבר מנייהו אינון מזיין (דאתחברו בהו ד"א דאתחגרו בהו) בטורא דסיני, בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויה בישא, כיון דאתעבר מנייהו, מה כתיב (שם ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה, אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי? אלא כיון דידע משה דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין, אמר הא ודאי מכאן ולהלאה חויה בישא ייתי לדיירא בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב, מיד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה, בגין דחמא משה דהא כדין ישלוט חויה בישא מה דלא הוה מקדמת דנא. וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד? אלא בקדמיתא אהל סתם, השתא אהל מועד, מאי מועד? רבי אלעזר אמר לטב, ורבי אבא אמר לביש, רבי אלעזר אמר לטב, מה מועד דאיהו יום חדוה דסיהרא, דאתוספא ביה קדושה, (מה מועד) לא שלטא ביה פגימותא, אוף הכא קרא לה בשמא דא, לאחזאה דהא אתרחיק (חויה) אהל מבינייהו ולא אתפגים, ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב. ורבי אבא אמר לביש, דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כמה דאת אמר (ישעיה לג כ) **אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח**, והשתא אהל מועד, בקדמיתא למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא, מכאן ולהלאה אהל מועד, כמה דאת אמר (איוב ל כג) ובית מועד לכל חי, השתא אתייהב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא, בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים, בקדמיתא חברותא וזווגא דסיהרא בשמשא דלא יעדון, השתא אהל מועד, זווגא דלהון מזמן לזמן, ובגיני כך וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם.**

והיה **כצאת משה אל האהל** שהוא בחינת לאה וראה כי יש כאן ג' לאות: **משה אל, אל האהל, אהל, יקומו כל העם** לעם יש אור נשמה מהבינה ולכן **ונצבו איש פתח אהלו** ונצבו כנגד נשמה, איש רוח אהלו נפש **והביטו אחרי משה** יכלו להשיג רק מהאחוריים שלו **עד באו האהלה והיה** אותיות זה עולות יה לרמוז על עליית המלכות לבינה וזה **כבא משה האהלה** אהל לאה העליון וזו הבינה **ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה** כתב הרקאנאטי על התורה - פרשת תצוה - "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד יי' מלא את המשכן. אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו. וכבוד יי' מלא את המשכן כי תוכו מלא מן הכבוד כי הכבוד שוכן בענן תוך המשכן כענין שנאמר בהר סיני ואל הערפל אשר שם האלהים. ואמר כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד ולבא אפילו אל הפתח שהענן היה מכסה אותו ולא היה רשאי לבא תוך הענן. ועוד כי המשכן מלא כבוד יי' ואיך יכנס בו. והטעם שלא יבא שם בלא רשות אבל יקראנו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני. ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. ויבא משה בתוך הענן. ואמר כי ענן יי' על המשכן יומם וגו'. זהו דוגמא עמוד הענן ועמוד האש וכבר ידעת ענינם. ע"כ. הרי שבחינת הענן זו החכמה המתייחדת עם הבינה במלכות שבה וזה פתח האהל. **וראה** זו החכמה הנקראת ראייה **כל העם** שנשארו במלכות הנקראת את עם אור הנפש בלבד והם משיגים בחכמתם את **עמוד הענן עמד פתח האהל** הם יכולים להבין שיש נבואה אבל אינם מה היא נבואה ואמר פתח האהל כלומר רק את החיצוניות הם תופסים **וקם כל העם והשתחוּ איש פתח אהלו** ודי להם בכך להבין שיש שכינה והיא מתייחדת עם משה. כתוב "וכבוד ד' מלא את המשכן" אם נמלא משכן כך: מם שין כף נון נקבל גימ' 646 שזו גימ' "כבוד משה רבנו" ע"ה לרמוז על מעלת מרע"ה. **ודבר ידוד אל משה פנים אל פנים** באספקלריא המאירה **כאשר** כ אשר ייחוד כיתר עם הבינה הנקראת אשר **ידבר** גימ' גבורה היינו כאשר יש ייחוד עליון של ג"ר צריך גבורות המרחיקות את האחיזה של הקלי' וענין זה רמוז בפסוק "השבעתי אתכם בנות ירושלים". ואמר **איש ת"ת אל רעהו מלכות ושב אל המחנה** לאחר הייחוד. **ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל** הנה ידוע שמדרגת יהושע בן נון היא המלכות כי פני יהושע כפני לבנה ולכן לא מש מתוך האהל שזו בחינת המלכות וכפי שכתוב בזוהר (חלק ג דף קיד ע"ב) "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל, מאי טעמא ליהושע, בגין דאיהו כסיהרא לגבי שמשא, ואיהו אתחזי לנטרא משכנא, ועל דא **לא ימיש מתוך האהל**. אמר שכעת יהושע בן נון ממצע בין ישראל ובין מרע"ה וכך כתב בספר תפארת שלמה על התורה - פרשת כי תשא - "הנה כבר בארנו מאמרים המבוארים בזוה"ק כמה פעמים שאמרו תלמידי רשב"י לפנינו ווי לעלמא כד יסתלק בוצינא קדישא מנהון. כי לכאורה אינו מדרך המוסר לומר כן לפני מוריהם הקדוש. אך הכוונה בזה כי כאשר ידעו התלמידים הקדושים והבינו

בעצמם כי כל ההארה האלקית הבאה להם הוא ע"י בוצינא קדישא רבם הגדול אשר הופיע עליהם ובאורו יראו אור בהיות עמהם כאחד. ע"כ דאגו מה יעשו אם יסתלק רשב"י מהם במעלות ועולמות העליונים כדרך הצדיקי הקרובי אל ה' העולים ומסתלקים בכוונתם הרמה ואינם בעוה"ז כלל ואז אינם חושבים עוה"ז לכלום נגד העולמות העליונים הגבוהים לכך דאגו התלמידים כשיעלה רשב"י מהם גבוה מעל גבוה ולא יהיה לו שום שייכות עמהם בעוה"ז ולא ישפיע להם מאורו הגדול וכן הוא הדבר בכל הצדיקים העומדים לפני ה' צריך להיות להם התחברות עם אנשי דורם אשר ע"כ בהעלותו יעלו עמו גם הם ויכול להוריד להם כל טוב וכמ"ש (תהלים קו, ב) מי ימלל גבורות ה' להמתיק הדינין (שם ג) אשרי שומרי משפט הם השומרים וכובשים מדה"ד לבל יצא המשפט ובזה עושה צדקה בכל עת כי אינם מניחין מדה"ד לצאת על עוה"ז. ולכך בקש דוד המלך ע"ה (שם ד) זכרני ה' ברצון עמך להזכירו להתפלל עליהם בעת עמדו לפניך. וכן כאן כשראו ישראל שאמר הקב"ה למשה (שמות כד, יב) עלה אלי ההרה ואהרן והזקנים לא יגשו עמך במחיצתך אבל בכ"ז יעלו עמו במחשבתו כי דבוקים בו אבל העם לא יעלו עמו כלל. לכן בצאת משה את האהל לדבר עם השכינה והביטו אחרי משה להתקשר בו בהבטם וראיתם עד בואו האהלה לדבר עם השכינה ועד בכלל כי התקשרו עמו בשעת הדבור ואחר כך והשתחוּ איש פתח אהלו להוריד השפעה והקדושה איש פתח אהלו כי כן ענין ההשתחוּי מורה להוריד כ"ט וכן ה"י ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ושב אל המחנה פ"י הקדושה והברכה שב אל מחנה ישראל ואח"כ אמה"כ כל זה שזכו בני"י להתדבק עם משרע"ה בשעת עלייתו אל ה' ע"י ויהושע בן נון שה"י אמצעי בינו ובין בני"י וזהו ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל ועל ידו ג"כ התקשרו במחשבת' עם משרע"ה. לכן לא מש מתוך האהל להזכיר את משרע"ה בצרכי בני"י.

ויאמר מלשון עליה והאמרה משה בינה אל ידוד חכמה שהיא הנקראת ראה ראה אתה אמר אלי העל את העם הזה יש לי תפקיד לרומם את העם ממצב של נפש לרוח וזו מילת זה הרומזת לאור הרוח ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי אני זקוק למגשרים ביני הנמצא בבינה ובין העם הנמצאים במלכות ואתה אמרת ידעתניך בשם וגם מצאת חן בעיני אני נמצא בבינה ובדעת ידעתניך בשם הנה דעת ובינה כי בשם רומז לשם שזו המלכות במצב ב' מצב שני של עליה לבינה ועתה אין ועתה אלא תשובה שזו הבינה הנקראת אם ואמרנו שהמלכות נא שיש בה שם ב"ן וזו מילת נא גימ' ב"ן ע"ה מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה כאמור אומר מרע"ה אני זקוק למגשרים כדי להעלות את העם לרוח. ויאמר פני ילכו והנחתי לך אמרו חז"ל (ברכות דף ז ע"א) אמר לו המתן עד שיעברו פנים של זעם". כתב בספר תולדות אהרן - פרשת כי תשא – "ומשה רבינו

הי' לו יראה עילאה והיה רוצה תמיד להעלות את ישראל למקום מדריגתו. אך אחר חטא העגל לא היו יכולים לעלות למדריגתו, ולכך ומשה יקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה (לג, ז), היינו מדריגתו. ולכך אמר לו הקב"ה פני ילכו והניחותי לך, לפי שיש שלש מדריגות, יש שהולך למקום ומגיע למקום חפצו, ויש הולך והולך תמיד ואינו יכול להגיע למחוז חפצו, ויש שאינו יודע להיכן ילך. ולכך אמר "פניי ילכו, שהמדריגה הזאת תלך, ולכך והניחותי את ישראל "לך" - למדריגתך תמיד, פירוש שתמיד ילכו למדריגתך ולא יוכלו להגיע למקום חפצם ע"כ. כלומר יהיה לבני ישראל חשק עז לחזור בתשובה אבל למדרגת היראה העליונה לא יוכלו להגיע. עיין ערך ש"י שכתבנו שיש 310 פנים של זעם, שי גימ' "בך א-ל פני זעם" וכתוב "ואל זעם בכל יום" ובספר שערי אורה אמר שזו המלכות בשעה שיש בה דינים והנה שם "אל" מלא כזה: "אלף למד" גימ' קפה כמנין הפנים וכתב בספר זרע קודש - פרשת יתרו "אמרו חז"ל (ברכות ז.) על פסוק (שמות לג, יד) פני ילכו והניחותי לך, המתן עד שיעברו פנים של זעם, ובמעמד הר סיני נמתקו גם פנים של זעם, ופנים בפנים דבר ה', והתורה נקראת תורת חסד (משלי לא, כו), וחסד הוא משם א"ל כמו שנאמר (תהלים נב, ג) חסד א"ל כל היום, וא"ל במילוי [אל"ף למ"ד] גימטריא פני"ם עם האותיות והכולל. ע"כ עייש.

הבין מרע"ה שכעת ירדו להנהגה נסתרת על ידי מלאך ומיד מחה ואמר ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה לא נוכל לעלות מזה היינו מהיסוד לבינה. ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, ויאמר ידוד אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם כאן קיבל מרע"ה שהשגחת ד' לא תסור מהם. וכבר דיבר הקב"ה עם מרע"ה על כך (לעיל כג, כ) והנה מה שאמרנו:

הנה אנכי אנכי זו השכינה שלח מלאך זה מט"ט אשר ילך לפניך לשמורך בדרך הוא שליח של המלכות שם השמירה והיא נקראת דרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי המקום זה ארץ ישראל ומקום המקדש שנאמר "ויפגע במקום". הנה בדבר זהותו של המלאך נחלקו הראשונים. הרמב"ן אומר שזה המלאך הגואל דהיינו השכינה וכן נוטה דעת רבנו בעל אור החיים. רב אידית בגמ' (סנהדרין לח ע"ב) אומר שזה מלאך מט"ט ועיין ערך חנוך. וכ"כ בספר רזיאל המלאך "ולא נתן הקב"ה רשות להשתמש בו לא לאדם הראשון ולא לשם בן נח ולא לאברהם ולא ליצחק ולא ליעקב, אלא למשה בלבד, שנאמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך. והזהיר הקב"ה למשה שישתמש בו, שנאמר השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו. ומשה אמר לפני הקב"ה, אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה". ע"כ. האברבנאל ישב על המדוכה וכתב ספר הנקרא "עטרת זקנים" בו הוא מקיף את כל הדעות

ומקשה עליהם. כלומר המחלוקת היא האם זו השכינה או מלאך מטט'. והנה בזוהר מצאתי דיעה המשלימה בין הדיעות הללו, הנה כך כתוב בזוהר (בראשית דף ריג ע"ב) "תאנא אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו תחות כרסי יקרא קדישא, והא בשמיה חד מאני בערסא, דהוה שדי אגוזיה דהיכלא, והא אנן בגלותא, לא אשתאר ביני אלא דא דביני דזיניה, והוא חתוך מן שמיה דקב"ה, הדא הוא דכתיב (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למללא הכי אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטרין, והוא צורין בארחא, אנא שרינא שכינתא ביניכון למאריהון בגלותא, והיא נטרת יתכון, עד דתיתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא, אשר הכינותי מותבן מקדמת דנא, דא שכינתא מן מטטרו"ן, ואתרכת מטרוניתא מן מלכא, עד דתיתוב לאתרהא. ע"כ. הנה לפי דברי הזוהר זו השכינה אבל כשהיא גולה ממקומה ומתלבשת במלאך מטט'.

ראה מרע"ה שיש שעת רצון וביקש **ויאמר הראני נא את כבודך** ביקש לקבל גילוי מהדיקנא וזה הוא כבוד כ' היינו כבוד כ'תר וכ"כ הגר"א בבאורו לספרא דצניעותא - פרק ב' יוענין הכבוד כאן הוא כשמתגלה הדיקנא מתגלה רחמיו ונכפין כל הדינין והרשעים כלין ושמם מתגדל בעולם כמ"ש (שמות ל"ג) הראני נא את כבודך כו' אני אעביר כו' ויעבור כו' הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות כו'. וכן בקריעת י"ס אמר לקמן סוף פ"ד דבעא לאוקיר דקניה ונאמר (שם י"ד) ואכבדה בפרעה ובכל חילו כו' כי גאה גאה כו' שמעו עמים כו'. וכן לע"ל שאמר בא"ר דף קל"ד ע"ב ובהווא זמנא דאתער כו' דביה זמין לאוקיר דיקניה כו' ונאמר שם (זכריה י"ד) והיה ה' למלך כו' ונאמר (ישעיה מ"ג) תכבדני חית השדה כו' והגידו את כבודי בגוים כו' (שם בסופו) כי לי תכרע כו' והתגדלתי והתקדשתי (יחזקאל ל"ח). ע"כ. וזו היא השגת פנימיות העולמות וכפי שכתב הרמ"ז בפירוש על זוהר במדבר "אמרו רז"ל (מדרש תהלים סוף מזמור צא. פסיקתא רבתי סוף פרשה כב) שלכן לא נענין ישראל שאינם יודעים להתפלל בסוד שם המפורש, ולכן גם כללות העולם נפסד וחסר הרבה, כי הנה בהאיר אור הפנימיות גם החיצוניות שה"ס העולם נשכר מאד, ולזה אמר שאוי לו לעולם, מפני שבני אדם לא משגיחין, כלומר אין חוששים ונותנים לב, ואין להם זכות להתענג במושכל (נ"א במושלי) החכמה האמיתית, ולחזות בנועם כבוד מלכא עילאה, הוא אבא שהוא הוא פנימיות האצילות (עץ חיים שמ"ב פ"ה), יען הוא הלבוש הפנימי של אריך, שסתם סודו הוא הו"ה קמוצה העולה מל"ך, ואבא הוא כבוד שלו, ועליו נאמר (שמות לג, יח) הראני נא את כבודך, כבודך':

ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך כאן הודיע לו הקב"ה שהוא יגלה לו את סוד י"ג מידות הרחמים וקראתי בשם ידוד זו המלכות, אני אעלה אותה עד הבינה שהיא

לפניך (עיין זוהר בראשית דף עט ע"ב בדרשת רב ייבא סבא) ואז המלכות נמתקת ולכן **וחנתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם. ויאמר לא תוכל לראת את פני כי לא יראני האדם וחי** רמז לו שאינו יכול לראות את הפנים שזה פנימיות הכתר והשגת אור הדיקנא מחמת חטא אדה"ר שנאמר "לא יראני האדם" וכ"כ בתיקונים (דף קטו ע"א) "אמר רבי שמעון, ברי, בודאי בכלא חאב אדם, במחשבה דאיהי לבושא, ובמחשבה דאיהי מלגא, ובגין דא אמר למשה בזמנא דאמר הראני נא את כבודך, אמר, כי לא יראני האדם וחי, דאם זכה שיראני וחי לעולם, ובגין דא אמר ליה לא תוכל לראות את פני, ולאוי אינון פנים הכא, אלא פנים דלא נראין, באתר דאשתמודע עלת העלות, ובאתר דאתגליא, וחובא דאדם גרים דלא יכיל משה לאסתכלא ביה, כל שכן אחרא, דעלת העלות אסתלק ממחשבה דחאב בה אדם, ובגין דא עין לא תשורהו, ומחשבה לא תכילהו, לא יכיל לאשגא ליה, דאיהו חי החיים, ובאתר דאיהו שריא לית מיתה תמן, ומחשבה דאסתלק מניה בודאי איהו חכמה, לבושא לחכמה סתימאה, בודאי בה חאב אדם, ובגין דא אתמר ביה ואירא כי עירום אנכי ואחבא. אמר רבי אלעזר והא מהכא משמע דלא חאב במחשבה עלאה, אלא בההוא דאיהי לבושא מינה, ואשתאר איהו.

ויאמר ידוד הנה מקום אתי ונצבת על הצור על איזה מקום מדובר? לכאורה זה מקום גשמי ורוחני וכך כתוב בגמרא (מגילה דף יט ע"ב) "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלא נקב מחט סדקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר כי לא יראני האדם וחי. ובזוהר (שמות דף רז ע"א) "כתיב הנה מקום אתי, מקום אתי ודאי, דא איהו מקום טמיר וגניז, דלא אתיידע כלל, משמע דכתיב אתי, אתר דלא אתגליא, וקיימא טמירא, ודא איהו אתר עלאה לעילא לעילא, היכלא עלאה טמיר וגניז, אבל דא איהו אתר לתתא כדקאמרן, ודא איהו מקום דאתפרש לעילא ואתפרש לתתא. ע"כ. ובמקום זה היה אליהו הנביא (מלכים א' יט, ח).

כתב בספר הרקאנאטי על התורה "ויאמר י"י הנה מקום אתי ונצבת על הצור. אמר לו הנה מקום אתי בהר אשר שכינתי שם ונצבת על הצור שהיה בהר כמו שנאמר הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב. ואמרו רבותינו ז"ל שהקב"ה נקרא מקומו של עולם ועל כן אמרו רבותינו ז"ל "ברוך המקום" והכוונה על השכינה והשם בחשבון המרובע עולה כחשבון מקום. ואמר לו הש"י כי המקום הנזכר ישיג בהשגה ולא בראיה והעבירו והראו אחוריו ולא פניו שהוא כל טובו כאדם העובר לפני חבירו ורואה אחוריו ולא פניו ומסר לו בעברו כשליח ציבור עטוף בטליתו ומזכיר שלש עשרה מדות רחמים שלא יחזור ריקם בתפלתו. ובי"ג מדות אלו היו החסידים הראשונים מתפללין ולא חוזרין ריקם. וכתב הרב רבי אלעזר ז"ל מויעבור עד ונקה

השמות בקריאתן ובכתיבתן בגימטריא ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם:

כתב בספר עמק המלך - שער א - פרק א "וכוונת הכתוב, 'הנה מקום אתי ונצבת על הצור והיה בעבור כבודי הוא כך, **הנה מקום אתי**, דהיינו בתוכי עומדים כל העולמות שבראתי.

והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד עברי כתב הרב מנחם מרקאנאטי "והיה בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד עברי. הוצרך לשכות כפו פן יהיה כאשתו של לוט כי אלהים וכל קדושו עמו. ואמר עד עברי ולא אמר עד עברו רמז לייחד הכל באין סוף. ופירוש ונצבת על הצור ידוע ממלת צור כמה דאת אמר הנני עומד לפניך שם על הצור. ע"כ.

והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו. כתב הרקאנטי ז"ל "הבן כי לא אמר ופני לא תראה רק לא יראו כלומר אין כח בשום בריה להשיגם. ופירוש הפסוק ידוע ממה שפירשתי. ואמרו רז"ל מלמד שהראהו קשר של תפילין והרמז לתפלה של יד שכל הספירות נקשרות בה וכן תרגם יונתן בן עוזיאל ותחמי ית קטר דבירא דתפילי יקר שכינתי:

פרק לד

(א) ויאמר ידוד אל משה פסל לך שני לוחות אבנים פראשנים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשנים אשר שברת:

ויאמר ידוד אל משה פסל לך שני לוחות אבנים פראשנים כפי שהראשונים הם נו"ה כן השניים אלא שהלוחות השניות הן מהתבונה בעוד שהראשונות מהבינה **וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשנים אשר שברת** הנה הכתיבה היא באצבע אלקים וכ"כ בספר הציוני על התורה "פסל לך... וכתבתי על הלוחות" שהפסילה היה ע"י משה והמכתב בידי שמים, וכן במשנה תורה כתיב "ויכתוב על הלוחות כמכתב הראשון" ומה הראשונים באצבע אלקים אף האחרונים באצבע אלקים, א"כ קרון פנים של משה מנין לו? ממראה אחוריים בעבור הכבוד. **באצבע אלהים.** הנה כבר ביארנו מה קורא יד בזמן שהשכינה כלולה מה' אחרונות. ואם לבדה תעמוד תקרא **אצבע** כמו שהאצבע פרט מכלל היד וזהו מאמרם ז"ל כי אצבעו של הקב"ה נעשה מטטרו"ן למשה. ויש דיעות שונות. כחיצים שונות. החלוקים בדת משה. ויקראו יד למ"ה (מידת הדין) הקשה. ואצבע יקרא לת"פ (לתפארת) אשר

שמים תכן בדת. אמנם לפי מבחן הבוחנים לשון הראשון עיקר. והוא היקר. כי האחרונה מן הראשונה כלולה. וירא ישראל את היד הגדולה. ע"כ. לפיכך שיעור הכתוב הוא שהשכינה, כשהיא לבדה, כתבה את עשרת הדברות על הלוחות השניות. (ב) וְהָיָה נֶכּוֹן לִבָּקֶר וְעֵלִית בִּבְקֶר אֶל הָרָה סִינִי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַל רֹאשׁ הָהָר כתב הרקאנטי ז"ל "והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר. אמרו רבותינו ז"ל כי משה לא נתנבא אלא ביום שנאמר ביום צוותו והרמז למדת יום וכבר פירשתיו. וזה וְהָיָה נֶכּוֹן לִבָּקֶר לקבל כחו (כלומר החסד) כמה דאיתא אמר יי' בקר תשמע קולי (תהלים ה' ד') כי לא יחסר אות ב' ובעבור כי שאר הנביאים לא זכו למעלה הזאת על כן אמר ואיש לא יעלה עמך כי בתחלה היה בעבור כל ישראל וזה למשה לבד וגדול היה הכבוד הזה מן הראשון. (ג) וְאִישׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם אִישׁ אֶל יִרְאֵה בְּכָל הָהָר גַּם הַצֵּאן וְהַבָּקֶר אֶל יָרְעוּ אֶל מֹול הָהָר הַהוּא. כתב בספר מגיד מישרים - פרשת כי תשא – "והיה נכון לבקר, ועלית בבקר וכו' כלומר לאנהרא לספירין דינהרון בבקר, ואיש לא יעלה עמך, דהא לוחי קדמאי רמיזי בת"ת וכ"י בספירין עילאין, או בחכמה ובינה דאינון אבא ואמא, לקבל ברא וברתא (שהם מתייחסים ונערכים כמו בן ובת היינו זו"ן). ובין דרמיזא לחכמה ובינה, ובין דרמיזא לת"ת וכנ"י, אלו לא הוה מתברי הוה עלמין בחירו ולא הוה גלות בעלמא, ומשום דהוה מסיטרא עילאה אתיהיבי בקולות וברקים, אבל לוחי בתראי רמיזי לספירין דמטרוניתא ומשום הכי לא אתיהיבו אלא בחשאי ואזהר דגם הַצֵּאן וְהַבָּקֶר אֶל יָרְעוּ וכו' משום דצאן ובקר רמיזי באינך סטרי. ע"כ. הרי שהלוחות השניות הן מצד המלכות הנקראת חשכה ומשם השכחה באה לעולם ולכן היום לומדים תורה ושוכחים. (ד) וַיִּפְסַל שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִים וַיִּשְׁכֶּם מֹשֶׁה בִּבְקֶר וַיַּעַל אֶל הָרָה סִינִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדֹדָתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים: (ה) וַיִּרְדּוּ בְּעֵנָן וַיִּתְּצַב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְדֹדָתוֹ: כתב הרקאנטי ז"ל: וירד יי' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יי'. כענין כי שמי בקרבו. אמר כי ה' הגדול וירד בענן הכבוד ויתיצב עמו שם השם המיוחד נתיצב בכבודו וכן אמרו רבותינו ז"ל ותתצב אחותו על השכינה וזהו רמז מלת שם כדאמרינן בספר הבהיר משם רועה אבן ישראל הוא המקום הנקרא שם ושם חביון עוזו (חבקוק ג' ד'). ופירוש ויקרא בשם יי' פירשתיו בענין אברהם אבינו ע"ה. ע"כ.

י"ג מידות הרחמים

(ו) וַיַּעֲבֹר יְדֹדָתוֹ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְדֹדָתוֹ אֶל רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאַמֶּת: (ז) נָצַר חֶסֶד לְאַלְפִים נִשָּׂא עוֹן וּפָשַׁע וְחִטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶּקֶד עוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בָּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים:

כתב כאן הרקאנטי ז"ל: **ויעבור יי' על פניו ויקרא יי' יי' אל רחום וחנן ארך אפים ורב חסד ואמת**. כבר ידעת כי באלו השלש עשרה מדות נחלקו בו הגאונים ז"ל יש אומרים כי פוקד עון אבות על בנים מן המנין ולפי דבורם יהיה השם הראשון מן שם הקריאה שבא להודיענו מי הקורא אמנם המנהג ברוב המקומות שלא למנות רק עד ונקה ומנהג של ישראל תורה היא כי השלש עשרה מדות הם רחמניות כלם ואין להזכיר בהם לא ינקה ופוקד עון אבות וגו'. **ועתה הבן פירוש הענין וסודו** כאן קיים הקב"ה הבטחתו שאמר למשה רבינו ע"ה **אני אעביר כל טובי על פניך** כלומר השכינה הנקראת **אני** עבר על פניו ועל כן תרגם ואעבר יי' שכינתיה. **ויקרא** יש אומרים כי השכינה קרא אלו המדות. ויש אומרים כי מדת רחמים אמרן. ויש אומרים כי משה רבינו ע"ה אמרן כי משם נבואת משה רבינו ע"ה. **יי' יי' אל שלש מדות הללו הם שמות וקראו אותן רז"ל מדות והראשון מדת המלך בעל התשובה (בינה) והשני כסא המלך שהוא תפארת ישראל והשלישי מדת טובו הרומז לשכינת עוזו (מלכות)**. והעשרה הנותרים נכללים (פרוסים) בשלשה שהזכרנו כי **רחום וחנן וארך אפים לתשובה**. ולא אמר מרחם ומחונן ומאריך אפים כי הוא יתעלה פועל במדות הללו והוא הרחמים והרחמים הוא החנינה והחנינה הוא אריכות אפים ואע"פ שאנו אומרים בשמונה עשרה "המרחם כי לא תמו חסדיך" זה כשאנו מזכירים אותו יתעלה על פעולותיו אמנם כשאנו מזכירין מדותיו הדבוקות בו כשלהבת הקשורה בגחלת אז יש לומר רחום וחנן. ועוד יש לפרש כי הרחמים והחנינה נרמזים ברחום וחנן ר"ל כי ממנו הרחמים והחנינה הרומזים לדיו פרצופים (זו"ן). ועוד אמרו שלשה מדות אחרים לבעל הרחמים והם **רב חסד** כי טובו מן החסד וזהו מטה כלפי חסד כי הוא מרבה חסד באמת על גבורתו ועוזו **ואמת** כך שמו. **נוצר חסד לאלפים** כי זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל אז נוצר כמו מצמיח כמו נצר משרשיו יפרי (ישעיה יא' א'). עוד אמרו שלש עשרה מדות אחרות למדת הטוב והם **נושא עון ופשע וחטאה** וראיה לדבר אני עשיתי ואני אשא (ישעיה מו' ד') כי אני הוא הנושא וכבר ידעת פירוש אני והמדה האחרונה היא **ונקה** רמז בו לסוד העיבור כי ע"י הפקידה יתלבנו ויתנקו כתמי הנפש.

והשם יתעלה יסלח לנו העונות והפשעים. ומפני כי הנשיאות אינו שוה בעון ופשע וחטאה כי כפי חטא האדם כך היא פקודתו ובכל אחד ענין אחד מיוחד יקרא בכל אחד מדה אחת. והנה נרמזו בשלש עשרה מדות כל ההויות כי הענפים בכלל הזרועות והמכריע שני בכלל הראשון. זהו דעת הרב הגדול (הרמב"ן) ז"ל בפירוש שלש עשרה מדות ואחריו נטו רוב חכמי הקבלה:

ובספר הזוהר [אדרא זוטא רצ"ב ב'] פירש **ארך אפים** מלשון ארוכה שפירושו רפואה ואמרו שם כד מסתכלין אנפוי דזעיר אפין (זעיר אנפין) באפוי (בפניו) דעתיקא קדישא כלא ארך אפים איקרי. <תרגום - וכשמסתכלים פניו של ז"א בפנים של עתיקא קדישא נקרא הכל ארך אפים>. מאי ארך אפים. <מהו ארך אפים>. אסותא דאנפין. <רפואה מן הפנים>. דהא לא אשתכח אסותא בעלמא אלא בזמנין דאשגח באנפוי. <כי לא נמצאת רפואה בעולם אלא בזמן שמשגיח בפנים>.

ויש עוד מבעלי הקבלה שפירושו פירוש י"ג מדות בענין אחר וזהו כוונתם כי השם הראשון הוא עצם ומה שמונה אותו בכלל המדות אינו מצד עצמו כי אם ממה שמגיע לנו ממנו יתברך בפעולותיו כי הוא יתברך מקור ומעיין לכל פועל במדותיו כפי רצונו וכנגדו הזכיר משה רבינו ע"ה האל בתחלת שבחיו ואחר שהזכירו יתעלה הזכיר הנשואים סוד מדותיו שהם י"ב מהי"ג הארבעה ראשונים הם רחמים והארבעה שניים חסד והארבעה שלשיים דין כי אין מדה אחרת זולת אלו והקדים להזכיר הארבעה של מדת רחמים קודם אף כי היא אחרונה. וגם משה רבינו ע"ה הזכיר אותה באחרונה כאמרו והנורא לפי שנצטרך למדה זו משאר המדות שעדיין לא עשו תשובה שלימה ולא נתכפר עונם פתח במדת הסליחה שנאמר כי עמך הסליחה למען תורא (תהלים קל' ד'). אמר תורא מגזירת נורא שהרמז למדת רחמים. וטעם לייחד כל מדה מן השלשה הנזכרים ארבע מדות לכל אחת ואחת מפני שמצינו כי השלשה מדות כל אחת ואחת מהן מתחלק לארבעה כאשר נפרש. ועתה אפרש לך הארבעה חלוקי הרחמים שהם י"י אל רחום וחנון. אלו הם ארבעה מדות רומזים למדת רחמים כי השם בי"ה ידעת שרומז לרחמים. **אל** הוא רחמים שנאמר אלי אלי למה עזבתני (תהלים כב' ב'). **רחום** כמשמעו רחמים וחנון חנינה כי גם הוא רחמים. והמדה הזאת יש בה ארבעה מיני רחמים האחת שהקב"ה סולח לאדם קודם שיבקש מחילה מעביר ראשון ראשון ובלבד שלא יוסיף עליהם כמו שאמרו רז"ל ועון עצמו אינו נמחק ר"ל כי חוזר ונעור אם חטא אחרי כן. השנית שמוחל וסולח לשבים בכל לבם ויום הכפורים מכפר. השלישי שהתשובה ויום הכפורים תולין וייסורין ממרקין. הרביעית שכולן תולין עד המיתה ומיתה ממרקת. ואל תתמה היאך קראנו החלוקות האלו רחמים מאחר שנידון בהם במיתה וייסורין לפי שהן בנוהג שבעולם והקב"ה סולח לו על ידיהן אין לך רחמים גדולים מאלו שניצול מדינה של גיהנם ע"י ייסורין ומיתה שהם בנוהג העולם ולא עוד אלא שזוכין לחיי העולם הבא ומקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים עומדים. ובכל אחד מאלו ארבעה חלוקי הרחמים ייחד לו שם אחד מהשלש עשרה מדות לפי עניינו כראוי לו כי השם הראשון נזכר על חלוקה הראשונה שמוחל בלא תשובה כי הוא מדת הרחמים. השני אל מוחל בתשובה שנאמר אלי אלי למה עזבתני כלומר ודי לו בתשובה שנאמר יי' אלהינו אתה עניתם (תהלים צט' ח') שמוחל להם ע"י תשובה. השלישי רחום מוחל ע"י

ייסורין שנאמר והוא רחום יכפר עון ולא ישחית (תהלים עח' לח') כלומר לגמרי מכלל שהתחיל. ולשון השחתה נאמר בייסורין שנאמר כן משחת מאיש מראהו (ישעיה נב' יד') וכתוב אכן חליינו הוא נשא (ישעיה נג' ד'). הרביעי חנון מכפר במיתה שנאמר ויחנונו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר (איוב לג' כד') ר"ל מצאתי כופר שלא ימות ולפירוש זה על כן לא אמר מרחם וחונן לפי שאינו כל שעה אלא פעמים שהוא כובש רחמנותו וחוננו ממנו עד שידון אותו במיתה וייסורין ואחר שהזכיר במדת רחמים פתח במדת החסד כי מדה זו דרכה לעשות חסד עם הבריות בין זכו בין לא זכו. ומדה זו מתחלקת לארבע חלוקות ועל כן ייחס למדה זו ג"כ ארבע שמות והן **אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאַמֶּת נּוֹצֵר חֶסֶד לְאַלְפִים**. החסד הראשון שעשה הב"ה עם דורות הראשונים כ"ו דורות שהיו קודם מתן תורה ועליהם אמר דוד המלך ע"ה כ"ו פעמים כי לעולם חסדו שאע"פ שלא זכו בתורה ובמצות הקב"ה זן אותם בחסדו שנאמר עולם חסד יבנה (תהלים פט' ג') ועל החסד הזה נאמר ארץ אפים כי מאריך הקב"ה אפו לרשעים אע"פ שלא זכו ממתין להם שמא יעשו תשובה. החסד השני הוא החסד שעשה הקב"ה את ישראל שהוציאם ממצרים מבית עבדים וזה החסד נעשה לתשלום גמול שע"י ההוצאה יקבלו עליהם אלהותו ועל זה החסד נאמר ורב חסד מטה כלפי חסד. החסד השלישי הוא החסד שעשה הקב"ה לישראל כשקבלו עליהם תורה ומצות שנאמר זכרתי לך חסד נעורך (ירמיה ב' ב'). החסד הרביעי הוא החסד שעושה הקב"ה עם המתים מלבישן ומכבדן ומלוה אותן כביכול שזה החסד עשה הקב"ה עם משה רבינו ע"ה שנאמר ויקבור אותו בגי'. ואחר כך הזכיר **נושא עון ופושע וחטאה ונקמה** ארבע כנגד ארבע מיני חלוקות דין שהם ארבע מיתות בית דין סקילה שריפה הרג וחנק. עוד יש ארבעה חלוקי דינין. הראשון דין בן סורר ומורה שאמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב זהו ענף ממדת הדין שעדיין לא חטא חטא שיתחייב עליו מיתה וגם לא להיותו בסקילה החמורה רק בחנק הקל. הדין השני הנהוג בבית דין בעדים והתראה. הדין השלישי מלקות ארבעים. הדין הרביעי מי שלקה ושנה בית דין מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורים עד שכרסו נבקעת. כלל הדברים כי הבורא יתעלה ויתברך פועל במדותיו כפי רצונו ובמוסר אלהינו כלולים בו כל המדות שהם חסד ודין ורחמים והוא יתעלה פועל בהן כאומן בכליו וכמו שלא תתכן הפעולה זולתי הכלים כך לא תתכן השגחתו על ברואיו זולתי המדות למדוד לנו בהם כרצונו יתעלה ועל כן שלשה מדות האלו קראם הכתוב כסא החסד שנאמר והוכן בחסד כסא (ישעיה טז' ה') וענין כסא כלומר שהוא מיוחד לשיבת המלך כך הקב"ה משפיע למדה ההיא מאורו הגדול כדי לפעול פעולתה המיוחדת לה. הדין נקרא ג"כ כסא שנאמר מלך יושב על כסא דין (משלי כ' ח') שהמלך הנזכר הוא הבורא יתעלה שהרי כתוב אחריו מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי (שם) והקב"ה יתעלה לבדו הוא הדין דינין שבלב ולא מלך בשר ודם. מדת

רחמים גם היא נקראת כסא שנאמר עד די כרסוון רמיו (דניאל ז' ט') ואמרו רז"ל תרין כסאות הללו למה אחת לדין ואחת לצדקה עוד דרשו אחת לו ואחת לשרפרף עוד אמרו אחת לו ואחת לדוד הכוונה כולה היא לרמוז אחת לרחמים ואחת למדת הדין.

ודע כי הכנויין שמותר למוחקן שאינן שמות הקודש כמו רחום וחנן ודומיהם הם כמו כלים לשמות הקודש שאסור למוחקן ובהם פועלים שמות הקודש פעולתן כיצד כי השם הממונה על החסד שהוא אל הכנויים שהם צורת חייליו הם רחום וחנן חסיד רב חסד סולח ארך אפים. והשם הממונה על הדין שהוא אלהים הכנויים שלו שהם צורת חייליו הם קנא ונוקם פוקד עון אבות איש מלחמה אדיר שופט דיין. והשם הממונה על הרחמים בן ארבע אותיות הכנויין שלו נושא עון אמת עובר על פשע נוצר חסד ודומיהם. ועתה אבאר לך בפרט איך הקב"ה כולל במדה אחת כל המדות או מקצתן כפי צורך הפעולה כשהקב"ה עושה דין ברשעים באותו דין עצמו עושה חסד לצדיקים שנאמר ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע (תהלים נח' יא') הנה כי בדין הרשע מרחם על הצדיק שהיה אותו רשע מיצר לו. גם הטובה שעושה לצדיק פועל בה לרשעים דין שנאמר פזר נתן לאביונים (תהלים קיב' ט') וכתוב בתריה רשע יראה וכעס ועל זה אמרו רז"ל מחצתי ואני ארפא במה שאני מוחץ אני מרפא וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שהיה יושב פתח האהל כחום היום לרפאות המילה דרשו רז"ל שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים וכו'. והיה אותו השמש מזיק לעולם ומרפא לאברהם. וכן לעתיד לבוא כתיב וזרחו לכם יראי שמי (מלאכי ג' כ') לטובתן של צדיקים והרשעים נשרפין בהם כי העיקר אצלי כי המדות כלולות זו בזו שאם לא כן לא יתחברו לעולם והרי ח"ו היחוד נפרד ונחש וחור יוכיחו כשקללם ריחם עליהם אמרו רז"ל נישא קלל את הנחש הרי פרנסתו מזומנת. קלל את האשה הכל רצין אחריה. ובספר הזוהר (אדרא רבא קמ"ז ב') תני תורי זהב ונקודות כסף אתבסמו דיני ורחמי דלית דינא דלא הוו ביה רחמי ועל דא כתיב נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים. בתורים כמה דאת אמר תורי זהב. בחרוזים דכתיב עם נקודות הכסף. הרי לך ראיא ברורה כי כשהקב"ה פועל במדה אחת כולל בה כולן או מקצתן והכל מכחו יתעלה ויתברך שנאמר שמע ישראל יי אלהינו יי אחד הזכיר שלשה שמות כנגד שלשה אבות שהזכרנו ואחרי כן אמר אחד שהוא בגימטריא שלשה עשר והענין שאין מדותיו חלוקות ונפרדות רק כולן אחד וזהו ייחוד שלם ממני הייחוד שאין המדה נפרדת וחלוקה רק כולן אדוקות בו ופועל בכולן כרצונו ולכך נקרא אחד שאין אחד כמותו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וטעם על שלשים ועל רבעים יתכן היות סודו בדרך הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר (איוב לג' כט') וכבר פירשתיו : ע"כ.

הנה שיטת האר"י הקדוש בזה :

באור י"ג מידות הרחמים וסידורם בדיקנא. כתב הארי הקדוש בשער הכוונות - דרושי ויעבור דרוש ג - "ועתה נבאר סדר הי"ג תיקונים למקומתם בשמותם בדיקנא עצמה.

אל- הנה תחת ב' פאתי הראש מתחילין לצמוח שני ראשי הזקן מכנגד שני אזנים בימין ובשמאל והם צרין בלתי רחבים ושני ראשים אלו נחשבים לתיקון א' והוא התיקון האחד שבדיקנא ונקרא **אל**.

רחום - תיקון הב' הוא שורת השערות הגדלים על השפ' העליונה בהמשך אורך הפה ונקרא **רחום**.

וחנון - תיקון הג' והוא ההוא ארחא דפסיק באמצעית של התיקון הב' והוא מקום החלק בלתי שערות המכוון כנגד אורך החוטם ונקרא **חנון**.

ארך - תיקון הד' והוא שורה ב' התחתונה של שערות הגדלים על השפה התחתונה ונקרא **ארך**.

אפיים - תיקון הה' והוא ארחא תניינא תתאה המפסקת באמצע התיקון הד' והוא מכוון ממש כנגד ארחא עלאה הנקרא תיקון ג' ונקרא **אפים**.

ורב חסד - תיקון הו' והוא עומד תחת מקום תיקון הראשון הנקרא א"ל והוא מקום הצר ובמקום שמתחלת הזקן להתרחב יותר שם הוא התיקון הששי הזה והוא מתחיל ממקום התחל' בליטת העצם של הלחי שתחת האוזן אשר משם ולמטה מתרחב יותר הזקן ממה שלמעל' ונמשך עד המקום אשר מכוון כנגד הפה ונקרא **ורב חסד**.

ואמת - תיקון הז' והוא מקום תרין תפוחין קדישין והם שני הפנים החלקים בלתי שער והוא מקום שתחת שני העינים והחוטם מפסיק בין שניהם ושתייהם הם תיקון א' בלבד ונקרא **ואמת**.

נוצר חסד - תיקון הח' והוא נקרא מזלא קדישא באופן זה כי מה שהוא מכנגד הפה ולמטה הוא כללות הזקן בכללותה בחיבור א' כי מה שלמעלה מזה המקום הנה הוא נחלק לשני צדדין לפי שתרין תפוחין וחוטם מפסיקין ביניהם אמנם מה שהוא כנגד הפה ולמטה הוא עובי הזקן והתחברותה יחד. אבל עובי הזה הנה הוא עב מאד ונחלק לב' כי השערות העליונות הנראים הם תיקון א' וצד הזקן במקום התחברותה אל מקום הגרון למטה הוא תיקון ב' ולפי שהנה הם שערות ע"ג שערות שוכבין זע"ז ולכן עביות הזה של הזקן מתחלק לשנים צד העליון הנגלה הוא תיקון א' וצד

התחתון שהם שערות המכוסות תחת הזקן הזה הנתונים אצל הגרון הם תיקון ב'. והנה כל ב' תיקונים אלו הם נקר' שני מזלות מזל עליון ומזל תחתון ונקר' מזלות לפי שהם יורדים ונמשכים באורך ונתלים ועומדים כלפי מטה מלשון תזל כטל אמרתי ואין בכל התיקונים כמו אלו השנים ששניהם יורדים ונוזלים ונמשכים עד טבורא דיליה, והנה העליון הוא התיקון הח' ונקרא **נוצר חסד** והתחתון הוא תיקון הי"ג האחרון שבכולם ונקרא **ונקה** וכ"א מב' נקר' מזל קדישא.

לאלפים - תיקון הט' הוא בחי' שערות קטנות צומחות בין שני המזלות הנז' והם צומחי' המובלעות תוך אלו השערות הנז' הארוכות הנקר' מזלות כנז' ונק' **לאלפים**.

נושא עון - תיקון הי' והוא בחי' שערות אחרות קטנות צומחי' למטה ממקום שני המזלות והם סמוכין עם הגרון ועומדים למעלה מעט מן הגרון וחפיין על הגרון והם בפני עצמם ואינם מובלעים תוך שערות המזלות כמו שערות תיקון הט' ונקרא **נושא עון**.

ופשע - תיקון הי"א עניינו הוא היות אלו השערות הקטנות הנז' של התיקון הי' שוים בארכם בהשוואה א' ולא נפקי דא מן דא אלא תליין בשיקולא חדא ונק' **ופשע**.

וחטאה - תיקון הי"ב הוא ענין הפה עצמו היותו פנוי וריקן מן השערות ונקרא **וחטאה**.

ונקה - תיקון הי"ג והוא המזל התחתון מהשני מזלות הנז' השוכבים זה על זה והם בסוד זכר ונקב' ואו"א יונקים משניהם כמבואר אצלנו במקומו כי אבא יונק מן העליון ואימא מן התחתון ונקרא **ונקה**.

(ח) וַיִּמְהַר מֹשֶׁה וַיִּקְדֹּ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ: (ט) וַיֹּאמֶר אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְיָ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבְּנוּ כִּי עִם קִשָּׁה עָרַף הוּא וְסִלַּחְתָּ לְעֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

הקשו המפרשים כיצד ביקש מרע"ה את שם אדנות והרי הוא חפץ בשם הו"ה לבדו? ברם הרשב"י מסביר שמרע"ה התנגד למלאך אך לא התנגד לשכינה והרי דבריו בזוהר (שמות דף קכה ע"א) "אמר רבי שמעון, כלל דכלא, משה לא בעא מלאכא, דהא כתיב (שם לד ט) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני, ילך נא אדני בקרבנו.

כתב כאן הרמב"ן: והנה משה השתחוה לשם שעבר על פניו ובקש שילך תמיד בקרבם, ויסלח לעונם ולחטאתם בכל מה שיעשו, וינחילם את הארץ ולא אמר ולפשענו, כי לא יתכן לסלוח הפשעים שהם המרדים, רק שישא אותם ולא יכלם

בהם ולא יתעלם ממך למה נכתבו שני השמות הללו באל"ף דל"ת, ומפני זה אמר הנה אנכי כורת ברית עד את מעשה ה' כי נורא הוא.

וטעם **כי עם קשה עורף הוא** - כפשוטו, שילך בקרבם בעבור שהם עם קשה עורף, כי אחר שנתרצה להם הקב"ה יהיה ה' טוב לקשי ערפם יותר ממלאך, ומבקש להגדיל טובם יותר, כי הם עמו ונחלתו וכאשר בשעת הכעס היה נוח להם שישלח לפניהם מלאך בעבור שהם עם קשה עורף, כמו שאמר (לעיל לג ג) פן אכלך, כן בעת הרצון טוב להם בשכינה בעבור שהם עם קשי עורף, שיותר יחונן וירחם על עבדיו והשם ענהו שיעשה כן שיכרות הברית ויעשה בו נפלאות כאשר בקש ונפלינו אני ועמך (לעיל לג טז):

ואמר **נגד כל עמך, וראה כל העם אשר אתה בקרבם** - כי הגדולות והנוראות האלה עם משה יעשה אותם ובעבורו, והעם יהיו בברית ולא יתכן לפרש שיבטיח לעשות עם ישראל עתה נפלאות אשר לא נבראו מקודם בכל הארץ ובכל הגוים, כי לא נעשו להם נפלאות גדולות אחרי זה יותר ממה שנעשה עמהם מתחלה במצרים ועל הים, אבל נבראו ונעשו עמהם מתחלה יותר גדולות אלא שהענין ירמוז אל **שכון השכינה בהם**, ועל היותו עם משה לכבוד ולתפארת בנעלם ובמופלא, כאשר אמר (שם) ונפלינו, וכמו שפירשתי והקב"ה יראנו נפלאות מתורתו.

ועל דברי הרמב"ן כתב הרב מנחם רקאנאטי בבאורו על התורה **ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וסלחת לעונינו ולחטאתנו ונחלתנו**. לא ידעתי למה נכתבו שני השמות באל"ף דל"ת שהרמז בהם לשם הנכבד (מלכות) שהרי משה לא נתרצה רק בפנים המאירים (תפארת). וכתב הרב הגדול ז"ל (הרמב"ן) ולא יתעלם ממך למה נכתבו שני השמות הללו באל"ף דל"ת ומפני זה אמר **הנה אנכי כורת ברית ואת מעשי יי' כי נורא הוא** עד כאן לשונו. ויש מפרשים דברי הרב ז"ל כי מטעם זה נכתבו שניהם באל"ף דל"ת לפי **שהיה דבק בדבור השם הנכבד והכל שוה בו להיותו כלול מהכל** כאשר רמז הרב למעלה שענין התפלה שוה בשניהם אלא ששם רמז לגדול (שם הוי"ה ב"ה) וכאן לנכבד (שם אדנות) והבן מה שבאר הרב ז"ל **"כי מפני זה אמר הנה אנכי כורת ברית ואת מעשה יי' כי נורא הוא"** כי הוא הנכבד והנורא והברית אשר כרת ה' עמהם ואל תטעה בגבור ונורא כי שם נאמר בגבורה ואז נוראות ימינך והבן כל זה.

ואמר **"כי עם קשה עורף הוא"** כי מאחר שנתרצה להם יהיה השם הנכבד טוב למקשי ערפם יותר ממלאך אחר כי הם עמו ונחלתו וכאשר בשעת הכעס היה נוח להם במלאך בעבור כי הם קשי עורף שנאמר פן אכלך בדרך כן בעת רצון טוב להם בשכינה שירחם עליהם.

עוד, "ילך נא אדני-י" ירמוז למ"ש הארי הקדוש על דרוש "ועתה יגדל נא כח אדני-י" עי"ש.

כתב בספר צרור המור "ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אדני בקרבנו. הנה זאת השאלה כבר הודה השי"ת עליה, באומרו גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה (לעיל לג, יז), ואם כן למה נכפלה כאן. ואולי יאמר ילך נא ה' בקרבנו כמו שאמרת למעלה. לפי שהם עם קשה עורף, וצריכין רחמים, ובזה וסלחת. ולפי שלמעלה לא פירש הדבר, אלא שאמר גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה, והוא דיבר דברים הרבה. ולזה חזר ופירש, ילך נא השם בקרבנו, כדרך כל מתפלל שצריך לפרש שאלתו. ועוד אני אומר, כי זה דבר חדש. כי משה קודם שידע שלשה עשר מדות, בקש שילכו פנים של זעם ויתנהג עמהם במדת רחמים. ואחר שלמד י"ג מדות שהם כולם רחמים ומעבירין כל מיני מדות הדין ויש בהם כפרת עונות, חזר לומר דבר אחר הפך מהראשון. והוא ילך נא אדני, שהוא מדת הדין, בקרבנו. כי איני ירא ממנו, אעפ"י שהוא דין וזה העם עם קשה עורף, אחר שהוא בטוח בחסד ה' ובי"ג מדותיו של רחמים, שהם יבטלו כל הגזרות וכל מיני מדות הדין. וזהו כי עם קשה עורף. אע"פ שהוא עם קשה עורף, מהטעם כי אתה תסלח לעונם. ולכן תמצא שכתוב בכאן ילך נא אדני באל"ף דלי"ת, שהוא לשון אדנות ומדת הדין. ואולי למד זה משה, ממה שאמר השם אני אעביר כל טובי (לעיל לג, יט), שהודיעו שמדת הדין היא טובה:

וי"א שהטעם שחזר בכאן לומר ילך נא אדני בקרבנו (לעיל ט), כדי להכנס עמו בברית, כי ירא פן יגרום חטא העם. ולזה השיב ואמר הנה אנכי כורת ברית עמך. כי כן כתיב (לעיל לד, כז) ע"פ הדברים האלה כרתי אתך ברית. ועל מה שהתחנן בעד העם, אמר נגד כל עמך אעשה נפלאות, על ידך, והם נפלאות המדבר. ועל מה שהתחנן בעדו ובעד כל העם, אמר וראה כל העם, בעוד שאתה בקרבו את מעשה ה', ולא מעשה המלאך. וזהו אומרם ביהושע (יהושע ה, יד) עתה באתי. ויחידים אמרו מעשה ה' כי נורא הוא, זהו קירון עור פניו, דכתיב וייראו מגשת אליו (לק' ל') וזהו אשר אני עושה עמך. ואני סבור, שרמז בכאן ענין קרח ועדתו שיקומו כנגדו. וזהו נגד כל עמך, שהם בני לוי. ואע"פ שכל הנפלאות שאעשה הוא בעבור תועלת ישראל, זה יהיה נגד ה', והפרי לבני עמך. אשר לא נבראו בכל הארץ. כמו שאמר שם (במדבר טז, ל) ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה. ומאין לו למשה זה, אבל הוציאו ממה שאמר בכאן אשר לא נבראו בכל הארץ. ובזה וראה כל העם אשר אתה בקרבו, שהם שבט לוי. את מעשה השם, כמו שאמר שם (שם כח) בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה:

שמר לך את כל אשר אנכי מצוך, ובזה הנני גורש מפניך. אני בעצמי ולא על ידי מלאך, כמו שאמר בפירוש כי ילך מלאכי לפניך (לעיל כג, כג), ואחר שאני כורת ברית

עמד, השמר לך פן תכרות ברית ליושב הארץ (פס' יב), אחרי שראית עונש עון העגל. והברית מצד עצמו אינו כ"כ רע, אבל מהברית תבוא להשתחוות, וזהו כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו אל קנא הוא (פס' יד), וזה להורות שלא יסמכו לחטוא, לפי שיש להם י"ג מדות בשם ה' אל שהוא רחמים וירחם עליהם, כי אינו כן, כי ה' קנא שמו בשם ה' עצמו. וכן אל קנא הוא בשם, כאמרו אל קנא ונוקם ה' (נחום א, ב), ולכן סמך פרשת ע"ז לפרשת י"ג מדות:

ולפי שהשי"ת לא רצה להזכיר להם עון העגל שהיה מן ע"ז, הזכירו ברמז ואמר **אלהי מסכה לא תעשה לך**. וסמך את חג המצות תשמור (פס' יח), לפי שעשיית העגל שעשו ערב רב, ה' בסבת שכפרו בה' אלהים המוציא אותם מארץ מצרים, ואמרו כי זה משה האיש אשר העלנו (לעיל לב, א), ואחר עשיית העגל, אמרו אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים (שם ד), לכן צוה בכאן אלהי מסכה שהוא עגל מסכה, לא תעשה לך. והיאך לא תעשהו, כשתשמור את חג המצות. שהוא מורה על חדוש העולם ועל יכלתו שהוציא אתכם ממצרים. וכשתשמרו את חג המצות, אתם מובטחים שתשמרו כל המצות ולא תלכו אחרי אלהים אחרים. ואגב זה הזכיר כל המועדים, ובסוף משפטים תמצא הפרשה הזאת:

(י) ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ידוד כי נורא הוא אשר אני עשה עמך

ו**יאמר הנה אנכי כרת ברית** וכבר ידעת פירוש מילת אנכי ומילת ברית נגד **כל עמך** אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ידוד כי נורא הוא אשר אני עשה עמך רואים מהפסוק שיש כאן שתי מדרגות בהשגחה, מדרגת השכינה והיא לכלל עם ישראל ומדרגת הקב"ה שהיא השגחה למרע"ה וחבריו וכ"כ הרקאנטי לקמן.

כתב בספר **תורה אור** למהר"מ פאפירש ז"ל - פרשת כי תשא "ומ"ש ובקש שישלח לעונם, שהרי במדת טובו הם הג' מדות של נושא עון, הוא כמו שפי', כי המלכות עברה לפניו[ו], ו[א]עבר ה' שכינתא על פניו [תרגום על פסוק זה], ותכף ויקוד משה ארצה ויאמר אדני באלף דלת ילך נא בקרבנו וסלחת לעונינו, כי נשיאת העונות כלולים בה במדת טובה, וז"ש ומפני זה אמר **הנה אנכי**, אנכי דייקא, כי המלכות נקראת אנכי, ואת מעשה ה', והיל"ל את מעשי כי היא היא המדברת, אלא הן הן דברי המלכות על בעלה ת"ת, שהיא תעשה נגד עמו נפלאות וראו את מעשה ה' כי

הוא בקרבה וזולתה אין לה כח כי לא לקצץ בנטיעות, וז"ש **נורא הוא** ולא נורא אני, וגם כי נורא בת"ת כנודע:

כתב הרקאנאטי "ויאמר הנה אנכי כורת ברית נגד כי עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה יי' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך". מאמר "נגד כל עמך אעשה נפלאות" היא תשובת שאלתו ששאל ונפלינו אני ועמך וגו'. כי זה הלשון נופל על השכינה שנאמר היפלא מיי' דבר ושאל שיהא חלקם במופלא כמו שאמרו רבותינו ז"ל בקש משה רבינו ע"ה שתשרה שכינה על ישראל ולא באומות העולם כי לא יתכן לפרש שיבטיח לעשות עם ישראל נפלאות אשר לא נבראו שהרי לא נעשו להם מעולם נסים כיציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה שיבטיח עתה בגדולים מהם אלא שהענין ירמוז אל שיכון השכינה בישראל ועל היותו עם משה לשם ולתפארת בנעלם ובמופלא וזהו "כי נורא הוא אשר אני עושה עמך" וכבר ידעת פירוש נורא. ע"כ.

(יא) שְׁמַר לְךָ אֶת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם הַנֶּנִּי גֵרֶשׁ מִפְּנֵיךָ אֶת הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוֹסִי:

שמר לך את אשר אנכי מצוה היום הנה כאן ציווה אותם לשמור תורה שבכתב ותורה שבעל פה וללמוד תורת הסוד להזהר במל"ת ולקיים מ"ע. והיכן כל זה כתוב בפסוק? **שמר לך** היינו מל"ת ולימוד תורה שבעל פה והיא הנקראת את ואנכי לימוד תורה שבכתב וקיום מ"ע נרמז במילת היום ולימוד תורת הסוד במילת אשר ואם יקיימו זאת ממילא הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפריזי והיבוסים שהם בחינת ו"ק דקלי' שנכרתים מפני הו"ק דקדושה. עיין ז' עממין.

(יב) הַשְׁמַר לְךָ פֶּן תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵתָּה בָּא עָלֶיָּה פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ: (יג) כִּי אֶת מִזְבְּחֹתָם תִּתְּצוּן וְאֶת מִצְבְּתָם תִּשְׁבְּרוּן וְאֶת אֲשֵׁרֵי תִּכְרֹתוֹן: (יד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָאֵל אֲחֵר כִּי יִדְוֹד קָנָא שְׁמוֹ אֶל קָנָא הוּא: (טו) פֶּן תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְקָרָא לָךְ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ: (טז) וְלִקְחָתָּ מִבְּנֵיךָ וְזָנוּ בְּנֵיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזָּנוּ אֶת בְּנֵיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן:

השמר לך פן תכרות ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן יהיה למוקש בקרבך כי הם הפך הקדושה. **כי את מזבחתם תתצון** זו השבתת מידת המלכות שבהם ואת **מצבתם תשברון** מצבה זו מלכות המיוחדת בתפארת וזו קומה נוספת ואת **אשריו תכרתון** אשרה זו מלכות היונקת מהבינה הנקראת אשר וזה הוא אשר ה' וכמובן התפארת מברייח מן הקצה אל הקצה כי אין דילוג מדרגות.

כי לא תשתחוה לאל אחר כי ידוד קנא שמו אל קנא הוא הנה הזהיר אותם לא לתת חשיבות וכו' לס"א כי מגבירים בזה את הקנאה עליהם.

פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחם קירוב דיעות מביא לע"ז.

ולקחת מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהם והזנו את בניך אחרי אלהיהם כמ"ש בשיטים.

(יז) **אלהי מסכה לא תעשה לך**. זה בן הנולד מאשתו כאשר הרהר הרהורים רעים והוא הנקרא בן תמורה רח"ל וכמ"ש בזוהר (חלק ג דף פד ע"א) "וכך הוה רבי שמעון עבד, כד הוה אזל במתא, והוה חברייה אזלין אבתריה, וחמא לאינתו שפיראן, מאיד עיניה, והוה אמר לחבריה אל תפנו. (כאשר הרשב"י הלך בעיר והיו החברים הולכים עימו וראה אשה יפה היה משפיל עיניו והיה אומר לחברים "אל תפנו אל האלילים וכו'. ולבי אומר לי שיש פירוש יותר עמוק לזוהר זה. כי היכן מצינו שהרשב"י היה הולך בעיר וכי הרשב"י לא היה כרב שלא הרים עיניו לעולם? אלא צריך לומר שעיר הכוונה ללימוד תורה שבעל פה הנקראת עיר וכאשר הביאו לו סברה שלא מבית המדרש וזו האשה היפה מיד היה שולל אותה וכו'. ואל תתמה אל פירוש זה כי רש"י בספר משלי ביאר אישה זרה וחקיק נכריה על עבודה זרה).

וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא, אתי להרהורי בליליא, ואי סליק ההוא הרהורא בישא עלויה, אעבר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם. תו, אי שמש באנתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא, אינון בנין דאולידו, **אלהי מסכה** אקרון, ועל דא כתיב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם.

רבי אבא אמר, אסיר ליה לבר נש לאסתכלא באלילי עבודה זרה ובנשי דעמין, ולא לאתהנייא מנייהו, ולא לאתרפאה בהו, דאסיר ליה לבר נש לאסתכלא באתר דלא אצטריך.

(יח) **את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב** פי בחדש האביב יצאת ממצרים: (יט) **כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה: (כ) ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם: (כא) ששת ימים תעבד וביום השביעי תשבת פחריש ובקציר תשבת: (כב) וחג שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף תקופת השנה: (כג) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ידוד אלהי ישראל: (כד) פי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבולך ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ידוד**

אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: (כה) לֹא תִשָּׁחַט עַל חֲמֵץ דָּם זֶבְחִי וְלֹא יִלִּין לִבְקָר זֶבַח חֹג הַפֶּסַח: (כו) רֵאשִׁית בְּכֹרֶי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְדֹוֹד אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי בְחֶלֶב אִמּוֹ:

מקריאת הפסוקים לכאורה נראה שאין סדר בין הנושאים. הפסוק הקודם היה "אלהי מסכה לא תעשה לך" וכאן נאמר **את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת ממצרים** נשאלת השאלה מה הקשר בין המצוות הללו? על כך עונה רבי יהודה בספר הזוהר (שמות דף קכד ע"א) "רבי יהודה מתני הכי, מאי טעמא כתיב ושם אלהים אחרים, וסמך ליה **את חג המצות תשמר?** אלא מאן דלא נטיר האי, כמאן דלא נטיר מהימנותא דקודשא בריך הוא, מאי טעמא, משום דביה אחידא מלה. ע"כ. מסביר לנו רבי יהודה שמי שאינו שומר את חג המצות אינו אחוז באמונה של הקב"ה ונחשב כאילו עובד ע"ז. עוד עמדו על הניגוד בין חג המצות לאיסור ע"ז בספר הזוהר (שמות דף קפב ע"ב) "תא חזי, האי איהו רוגזא דאיהו עבודה זרה סטרא אחרא כמה דאמרן, דבעי בר נש לאסתמרא מניה ולאתפרשא מעלוי, ועל דא כתיב (שמות לד יז) אלהי מסכה לא תעשה לך, לך בגין לאבאשא גרמך, וכתיב בתריה **את חג המצות תשמר**, תשמר דא סטרא דקדושה, דבעי בר נש לנטרא ליה, ולא יחלף ליה בגין סטרא אחרא, ואי יחלף ליה הא איהו מסאיב, וסאיב לכל מאן דקריב בהדיה. ע"כ. כלומר הסמיכות בין הפסוקים באה לאמר לך שאם אינך שומר את חג המצות אתה ח"ו בשליטה של אל זר רח"ל.

יציאת מצרים והבכורות קשורים זה בזה כי היציאה ממצרים היתה לאחר מכת בכורות ולכן סמך הכתוב את חג המצות ל **כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה: (כ) ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם ומקדושת הבכורות לקדושת הזמן שנאמר ששת ימים תעבד וביום השביעי תשבת** וקדושת המקום **בחריש ובקציר תשבת** והיינו עולם שנה נפש, עולם זו שנת השמיטה, שנה קדושת השבת ונפש קדושת הבכורות. קדושת הזמן באה לביטוי גם בחגי השנה: **וחג שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף תקופת השנה**. קדושת האדם שזו הנפש מקבלת חיזוק בעלייה ג' פעמים בשנה **שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדן ידוד אלהי ישראל** וכבר ידעת מי זה האדון ואלהי ישראל. כאשר קדושת ישראל מתחזקת הרי שכי אורישי גוים מפניך והרחבתי את גבלך ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ידוד אלהיך **שלוש פעמים בשנה** הא בהא תליא. יש להציב גבולות ברורים בין הקודש ובין החול כגון בזמנים **לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח** וכן הביכורים שהם יכול האדמה שזה העולם **ראשית בכורי אדמתך תביא בית ידוד אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו** מה ענין הגדי לביכורים? הענין מתפרש בדרך סוד.

כתוב בספר הזוהר (שמות דף קכד ע"ב) "בשעתא דאתמר, הנה אנכי שולח מלאך לפניך, ידע משה דפרישותא הוא, אמר (שמות לג טו) אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. רבי אבא אמר, מה כתיב לעילא מן דא, (שם לד כו) **ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהו"ה אלהי"ך לא תבשל גדי בחלב אמו**, מאי קא מיירי, אלא דלא לערבא מלה תתאה בעלאה, דלא ינקא סטרא דלבר מסטרא פנימאה, מה בין האי להאי, דא דלבר מסטרא דמסאבא, ודא דלגו בסטרא קדישא. מאן **אמו**? דא כנסת ישראל דאתקרי אם, **בחלב אמו**, דלא יניק מהאי סטרא מאן דלא אצטריך, והכא כתיב **הנה אנכי שולח מלאך לפניך**, אמר משה, הא קבילנא בטחונא מינך דלא תתפרש מינך ודאי, **אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, ובמה יודע איפוא וגו'.** ע"כ. כלומר עדיין אנו באותו נושא של איסור הכנסת החול אל הקודש.

ויאמר ידוד אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל. ויהי שם עם ידוד ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה ויכתב על הלחת את דברי הברית עשרת הדברים.

כתב בספר **שפתי כהן - את חג המצות תשמור** וגו'. כמו שצויתי על אכילת המצה שלא יהא בה שום חימוץ כן גם כן הדירה של אדם לא יהא בה שום חימוץ, ואמר **שבעת ימים תאכל מצות** לרמוז על ימי האדם שהם שבעים שנה שנאמר (תהלים צ'), ימי שנותינו בהם שבעים שנה שיאכל מצות, קרי ביה מצות, והמצוה היא נאכלת, אלא בא לומר שאפילו אכילתו לא תהיה אלא על פי ציווי התורה, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (שם מ', ט"ו) ותורתך בתוך מעי וגו', לומר שאפילו מה שנכנסה בתוך מעי הוא על פי תורתך ולא יאכל דבר חמוץ שמקהה עליו השינים שהם הכפירים שואגים לטרף שהוא סמאל וכוחותיו, ואמר **אשר צויתך למועד** ולא אמר כאשר צויתך אלא אשר צויתך, כלומר שיזכור בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל.

חודש האביב. פירש רש"י ז"ל חודש הביכור, ורמז שאם זכו מחיש ומבכר להם הקץ כמו שהחיש להם בגאולת מצרים, וזהו אומרו **כי בחודש האביב יצאת ממצרים**, אבל גאולת מצרים החיש להם הקץ בלא זכות לפי שלקחם מחדש, כי נער ישראל ואהבהו, אבל אחר שלקחם והם עבדים לו שנאמר (ויקרא כ"ה, נ"ה) כי עבדי הם וגו' צריכים זכות, זהו **אשר צויתך** שאמרתי לך היום אתם יוצאים בחודש האביב, ואמר בספרי (דברים ב') ר' בנייה אומר אילו זכו ישראל ליום אחד היו נכנסים לארץ שנאמר (שמות י"ג, ד') היום אתם יוצאים בחודש האביב וסמך ליה והיה כי יביאך וגו', זהו שאמר חודש האביב שהוא מבכר וממהר ביאתכם אלא שלא זכו אמר עתה שיזכרו יציאת מצרים ויעשו זכויות ויחיש וימהר גאולתם, זהו למועד חודש האביב אם לא זכו למועד שהוא עת הקצוב, ואם זכו חודש האביב, שיחיש וימהר להם הקץ:

כתב בספר חומת אנך להרב חיד"א זללה"ה **"כי בחדש האביב יצאת ממצרים"**. כבר פירשנו בעניותנו במקום אחר ועתה אוסיף נפך בס"ד. **בחדש** גימטריא שדי הרומז ליסוד שהיו גדורים בעריות ובזכות זה היתה גאולה. **האביב**. ה' רומז לשכינה (שהיא הא אחרונה שבשם הוי"ה ב"ה) כי בעבור השכינה שהשלימה החשבון יצאו. אי נמי, שהגאולה היתה מצדה כמ"ש רבינו הרמ"ק ז"ל. **אב** גימטריא ג' תלת סמכי קשוט אבהן דעלמא (חג"ת). **י"ב** י"ב שבטים דאהנו זכותיהו למהר הגאולה. **יצאת** גימטריא תק"א רמז לתק"א מכות שהוכו המצריים (כי דצ"ך עד"ש באח"ב גימ' תק"א) ונפקי מסטרא דיובלא שהיא בינה כי אשר רומז לביתה. גימטריא תק"א בזכות שני חיי אבות עם הכולל תק"ב שעבדו את ה'. (אאע"ה חי 175, יצחק אע"ה 180 ויעקב אע"ה 147 סה"כ 502).

(כז) ויאמר ידוד אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה פרתי אתך ברית ואת ישראל: (כח) ויהי שם עם ידוד ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה ויכתב על הלחת את דברי הברית עשרת הדברים: (כט) ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת ביד משה ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו: (ל) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו: (לא) ויקרא אליהם משה וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה וידבר משה אליהם: (לב) ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל אשר דבר ידוד אתו בהר סיני: (לג) ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה:

מה הוא המסוה? מסוה רומז לחיבור ספירת התפארת עם ספירת המלכות. כך כתב בספר **קהלת יעקב** מסוה הוא חיבור זעיר ונוקבא, על כן מסוה גימטריא הוי"ה במילוי אלפין ואדני עם הכולל, ועל כן מסוה מ"ם סמ"ך הוא סוד מלכות וזעיר, מלכות בחינת מ"ם מלכות, גם עמידתה נגד תפארת נצח הוד יסוד ד' ספירות כלול מיוחד, סמ"ך זעיר שכולל ו' קצוות כל אחד כלול מיוחד, והן בחינת ו"ה, זעיר בחינת ו' נוקבא בחינת ה' כנודע, ונודע כי כאשר מתחברים זעיר ונוקבא אזי מתפרקים ומשתברים הסטרא אחרא בסוד (תהלים מ"ח ה') כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו נבהלו נחפזו וגו', ועל כן מסוה ראשי תיבות מ'פרק ה'רים ו'משבר ס'לעים (מלכים א' י"ט י"א), והוא סוד הרים דסטרא אחרא שביצירה, דזעיר מקנן שם, וחסד גבורה תפארת הוא ביצירה שהוא סוד אבות דאקרי הרים (ראש השנה י"א. שמות רבה פרשה ט"ו אות ד' תיקונים הקדמה ו ע"ב), ולעומתן הסטרא אחרא נקרא גם כן הרים (סוכה נ"ב.), ומשבר סלעים שבעשייה דתמן מלכות מקננא, דאיהו אקרי סלע,

על כן אקרי סלע, וזה סוד מסוה שעל ידי חיבור מס ו"ה כנ"ל מפרק הרים ומשבר סלעים שבסטרא אחרא דיצירה ועשייה והבן :

מסוה אלו שני מלאכים, מלאך מטט ומלאך סנדל' וכך כתב בספר קהלת יעקב מסוה ראשי תיבות מ'ט"ט ס'נדל ו"ה, על דרך שכתבתי באות הקדום סוד מסוה שהוא חיבור זעיר ונוקבא המקננים ביצירה ועשייה, ונודע דמט"ט ביצירה וסנדל בעשייה, זעיר מקנן ביצירה על ידי התלבשותו במט"ט ומלכות בעשייה על התלבשותה בסנדל, וזה סוד מסוה מט"ט סנדל ו"ה, שבחינת ו"ה זעיר ונוקבא הן מלובשים במט"ט וסנדל, וזה סוד מסוה שתרגומו בית, אפילו שזעיר ונוקבא נקראים אפי רברבא ומט"ט וסנדל הן בית לאפי הלז, וזה סוד מסוה משה, דמשה היה בחינת זעיר ונסיב בשכינתא, והיה כלול זעיר ונוקבא, על כן התלבש את עצמו במט"ט וסנדל שיוכלו בני ישראל ליהנות מאורו.

כתב **הארי הקדוש** בשער הפסוקים - פרשת תשא - כבר הודעתך כי מ"ס וסמ"ך שהיו בלוחות, בנס היו עומדים, הם *בינה ותבונה*. והם סוד מ"ס של אפרסמו"ן, הנזכר בס"ה בפ' תרומה דף קכ"ז ע"א וב', ובינה היא ס', שהיא שש עליונות, הנקרא בינה. ותבונה היא מ', כי היא כנגד ד' תחתונות דאימא, ובהיות ז"א למטה, לפעמים אז מתלבשים בו נה"י דתבונה בבחינת מוחין כנודע. ולפעמים מתעלה למעלה, ואז ז"א עולה בנה"י דאימא, שהיא בינה. ונוקביה עולה בנה"י דתבונה. והנה משה הוא בחינת ז"א, הנקרא ישראל כנודע. והנה בהיות ז"א למטה, כי אז מקבל המוחין שלו בהיותם מלובשים בנה"י דתבונה, אין יכולת לקבל הארתו הקרובה אלינו, ואז נאמר כי קרן עור פני משה. ולכן הוצרך שיתעלה ז"א למעלה בנה"י דבינה, ונוקביה עלתה בנה"י דתבונה, ועי"כ באה ההארה מרחוק, ויכולים התחתונים לקבלה :

גם יש טעם אחר, והוא, כי עתה נעשו זו"ן מסך מבדיל, בין הבינה והתבונה, אל התחתונים, ויכולים התחתונים לקבל הארת בינה ותבונה. וזהו ענין נתינת המסוה על פניו, כי מ"ס הם בינה ותבונה, וב' אותיות ו"ה, הם זו"ן, העולים במ"ס, ונעשים אז חבור מסוה ומסך אל התחתונים כנזכר. ונמצא, כי מעוט יכולת ישראל להסתכל בהארה ההיא, היתה לסיבת עון העגל, ולכן הוצרך מסוה הנזכר :

עוד יש דרך שני, כי הנה נודע ענין א' זעירא של ויקרא, שרומזת אל הסתלקות השגת משה ממנו עצמו, ולא נשתייר בו אחר חטא העגל, רק חלק אחד מאלף חלקים שהיו לו בתחלה. והנה בתחלה היה משיג אלף חלקים שבעולם הבריאה, הנקרא אלף, בסוד א"ל שד"י, שהוא בגימטריא משה. ובמלואם (כלומר אלף למד שין דלת יוד) הם בגימטריא אל"ף, והוא שם *עולם הבריאה* כנודע, להורות כי משה השיג תחלה כל האלף. ואח"כ לא השיג מן הבריאה, רק מן מטטרון וסנדלפון, שהם כנגד זו"ן, שהם כנגד ב' אותיות אחרונות ו"ה של ההוי"ה כנודע, וז"ס מסו"ה, כי ר"ת מ"ס, מטטרו"ן סנדלפון, ומקום אחיזתם הוא בשתי אותיות ו"ה, וחבורם מסוה. גם

מסוה בגימטריא אל"ף, והיא סוד אלף זעירא של ויקרא, שהיא לבדה היה משה משיג בה, אחר עון העגל:

(לד) וּבָא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְדֹד לְדַבֵּר אֵתוּ יָסִיר אֶת הַמָּסוֹה עַד צֵאתוֹ וַיָּצֵא וַדָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יָצָה: (לה) וְרָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וַהֲשִׁיב מֹשֶׁה אֶת הַמָּסוֹה עַל פָּנָיו עַד בֹּאוֹ לְדַבֵּר אֵתוּ:

כתב בספר **שפתי כהן** "עוד אמר במדרש (שם) **ומשה לא ידע כי קרן עור פניו**, כל הוד שנטל הוא פירות ממתן שכר אבל הקרן קיימת לו לעולם הבא, וכן הוא אומר קרנים מידו לו ושם חביון עוזו, וכשיטלו הצדיקים מתן שכרן לעולם הבא אותה שעה הוא נוטל שכרו, שנאמר (ישעיה מ', י') הנה אלהים בחזק יבוא וזרועו מושלה לו הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו עד כאן. ומה שאמר בחזק יבוא בא לומר למה אמר הנה אלהים ולא אמר שם הוי"ה, לומר שבדין עושה מאחר שהם בעלי בחירה ומורכבים מחומר וכל האיברים הולכים אחר חומרם וכבשו יצרם, אם כן ראוי לתת להם פירות ופירי פירות, זהו וזרועו מושלה לו כמו שהוא משל על יצרו, הנה שכרו אתו והוא הפירות, שפירוש שכר כאן אינו שכר ממש אלא כמו שאמרו (פסחים נ' ע"ב) יש עושה ונשכר, שהוא ריוח, ופעולתו לפניו זו היא הקרן שקנה לו פרקליט ונעשה מלאך והולכת לפניו, וכן הוא אומר (ישעיה נ"ח, ח') והלך לפניך צדקך גימטריא דיר, להראותו מקום דירתו. ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה, כדי שלא להשתמש בו חול:

וייראו מגשת אליו. כי חשבו שנתלבש במלבוש רוחני כמו חנוך וכעת יפרד מהם, וכשקרא משה אליהם אמר וישבו אליו אהרן וכל הנשיאים, כי אמרו אחר שהוא משתמש בכלי הגוף שהוא הפה שקרא אלינו, ודאי שהוא מלובש בגוף לכך וישבו אליו וגוי' וידבר אליהם ואחר כך נגשו כל בני ישראל וגוי':

במדרש (תנחומא פרשה זו ל"ז) שאל מנין זכה משה לקרני ההוד. כוונתו מאחר שירד ונתלבש בגוף למה לא הלך הקירון, ומשיב מהמערה שנאמר והיה בעבור כבודי וגוי', נתן הקב"ה כף ידו עליו ומשם זכה לקירון ההוד, וכן הוא אומר (חבקוק ג', ד') קרנים מידו לו. כוונת המדרש לומר שלא בא לו הקירון מהפשטת החומר, אלא בעודו בזה העולם קודם שיעלה בעודו במערה בא לו הקירון מידו שנתן הקב"ה כף ידו עליו, ויש אומרים מניצוצות שיצאו מפי השכינה נטל קרני ההוד שנאמר כי קרן עור פניו בדברו אתו, מדיבור שדיבר עמו משם בא לו קירון פנים, לומר שעשה לו רושם בפניו, שמואל אמר עד שהיה כותב את התורה נשתייר בקולמוס קמעא והעבירו על ראשו ומשם בא לו קירון פנים, כוונתו לומר שאם היה מן הדיבור

כשנשלם הדיבור היה לו לילך הקירון, לזה אמר שבא לו מדבר שיש בו ממש דהיינו שנשתייר קמעא בקולמוס, שמואל בר נחמני אמר הלוחות אורכן ששה טפחים היה משה מחזיק בשני טפחים והקב"ה בשני טפחים וריוח באמצע ומשם נטל משה. כוונתו שמרוב הבהירות שהיה בלוחות עד שמקום הריוח עשו בו רושם בעת שהיה תופס בהם הקב"ה :

כתב בספר צרור המור **"וייראו מגשת אליו"**. בכאן נראה חולשת ישראל. כמו שאמרו, קודם החטא כתיב ומראה כבוד השם כאש אוכלת לעיני בני ישראל (לעיל כד, יז), ואחר החטא אפילו פני הסרסור אינן יכולין לראות (ספרי נשא א), וכן למדו מכאן מעלת התורה, שנקרא תורה אור (משלי ו, כג), אם משה על שעמד בהר ארבעים יום, קרן עור פניו והוצרך למסוה. התורה שקדמה לעולם ובחכמה יסד ארץ, שיש לה אור מאיר ומתנוצץ. ושבעים פנים לתורה שהם כמין מסוה, שהעוסק בה צריך להסיר מסוה אחר מסוה מעל פניה להשיג אורה :

כתב הגר"א בספר **אדרת אליהו** [ליקוט מכ"י] ענין המסוה הוא שם המפורש בנקודת השורש במוצאותיו כידוע. וידוע שהנקודה הוא בתוך ופנימות האותיות והוא אלף וכן אי"ק. אבל נקודות הפשוט ה' אחרונה בלא נקודה יראה וזהו ההפרש לשם המפורש. ועוד דכאן הכל נקבות חירק ושוא אבל הוא"ו הוא שוה שניהם במספר יב"ק, וזהו שזכה משה למסוה שהוא דרגיה כידוע. מסוה פנים ואחור. פנים דשמא מפרש ודאחור בשמא דנוק' והוא בצד שראו ישראל, וניקוד היא עיגולא בגו ריבועא חיות באופנים, אבל בה הוא משולב חיות עם האופנים :

כתב מרן **הבן איש חי** בספר **סוד ישרים** - חלק ב - שאלה יד "עוד נתקשה לנו לשון אדרא זוטא בריש אד"ז דאמר בזה הלשון, ואי תימא מאן עתיקא קדישא, תא חזי לעילא לעילא וכו', ואיך יתכן להיות עד יום פטירתו של רשב"י לא נודע להחברים מאן עתיקא קדישא שבא עתה לפרש להם, והלא שם עתיקא קדישא נזכר בזוהר הקדוש ובתיקונים כמה פעמים, ובפרט באדרא רבא, והנה אנחנו אנשים חכמים פשוטים, ואין אנחנו מקובלים, ונתקשינו בשלשה דברים הנזכרים לעיל בלמודינו אדרא רבא ואדרא זוטא בחבורה, כן יניח לו דעתינו בדברים אלו, ושכרו כפול מן השמים :

תשובה. אין כונת רשב"י עליו השלום להתפאר חס וחלילה בזה להודיע שיש לו יתרון על משה רבינו עליו השלום דהוא ידע ומשה רבינו עליו השלום לא ידע, דבאמת אין מזה הידיעה הוכחה לענין יתרון ומעלה, יען דבאמת תשאל לעצמך אמאי כל ישראל ראו כי קרן עור פני משה, ומשה לא ידע כי קרן עור פניו, וכי המון העם יהיו עדיפי מיניה חס ושלום, אלא הטעם בזה הוא ידוע ופשוט, כי השם יתברך

העלים מעיני משה רבינו עליו השלום אור הזורח על פניו, כדי שלא יהיה הוא עצמו נהנה מן כבודו באור הזורח על פניו תמיד בימים ובלילות, ושיהיה שמח בכבודו בעולם הזה, אך לישראל נתן להם כח לראות את האור הזורח על פניו בשביל כבודו, שידעו כמה הוא כבודו של משה רבינו עליו השלום, על כן התעלמות האור הזה מעיניו של משה רבינו עליו השלום אין זה חסרון חס ושלום למשה רבינו עליו השלום, דהא אם היה משה רבינו עליו השלום רואה אור עצמו אין הוכחה של מעלה בראיה זו, כיון דכל ישראל רואין, ומאי רבותא איכא למשה רבינו עליו השלום אם היה גם הוא רואה בשלו, אלא נעלם ראית האור ממנו משום הך טעמא דכתיבנא דאין מן הראוי שיהיה נהנה מאור כבוד עצמו בראייתו אותו בתמידות בעודו בעולם הזה, דשמחתו בראייה זו היתה נחשב לו בכלל שכר עולם הבא :

אך כאן בא רשב"י עליו השלום להוכיח לחברים שיהיה לבם בטוח שהקדוש ברוך הוא יש לו רצון באותה אדרא, ומסכים הוא יתברך בכל הסודות האמורים שם, והוא כי השם יתברך הזריח על פניו של רשב"י אור שמש שעתיד לזרוח לעתיד, וכמו שכתוב דאנא חמינא אנפאי נהרין כנהורא דשמשא תקיפא דזמין למיפק באסותא לעלמא, דכתיב וזרחח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, וזה האור לחוד, ואור של עור פני משה רבינו עליו השלום לחוד, כי זה הוא אור חדוש, שהוא אור שמש צדקה שזרח על פני רשב"י באותה אדרא דוקא לפי שעה, ולא היה בתמידות כמו אור של משה רבינו עליו השלום, אלא רק זרח באותה אדרא להיות סימן שהקדוש ברוך הוא מסכים באותם הסודות וגלויים, וכיוצא בזה מצינו במדרש רז"ל גבי עיבור השנה, שבעת שמעברים השנה נכנסים הנשיאי אב בית דין, ועוד חכמים המזומנים לכך לבית המדרש, ונושאים ונותנים בדבר הלכה בבית המדרש, ואחר שיסכימו לעבר, רואין אור יורד מלמעלה וזורח בבית המדרש, ואז ידעו שהקדוש ברוך הוא הסכים בעיבור השנה, הדא הוא דכתיב אור זרוח לישרים כו', ובזה פרשתי בס"ד רמז הכתוב ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור, כלומר תגזור אור למטה בעיבור השנה, ויקם לך למעלה, על ידי שתראה על דרכיך נגה אור :

תושלב"ע בריך רחמנא דסייענא עד כען